

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 208 2° copy 1

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 208 2° copy 1

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 208 2^a copy 1

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 208 2° copy 1

Carlund.

vid. Danish kof. 1. Hæ. p. 78.

Noterandi Ex. nr af mig collationeret & befinde sig komplet. c.m.

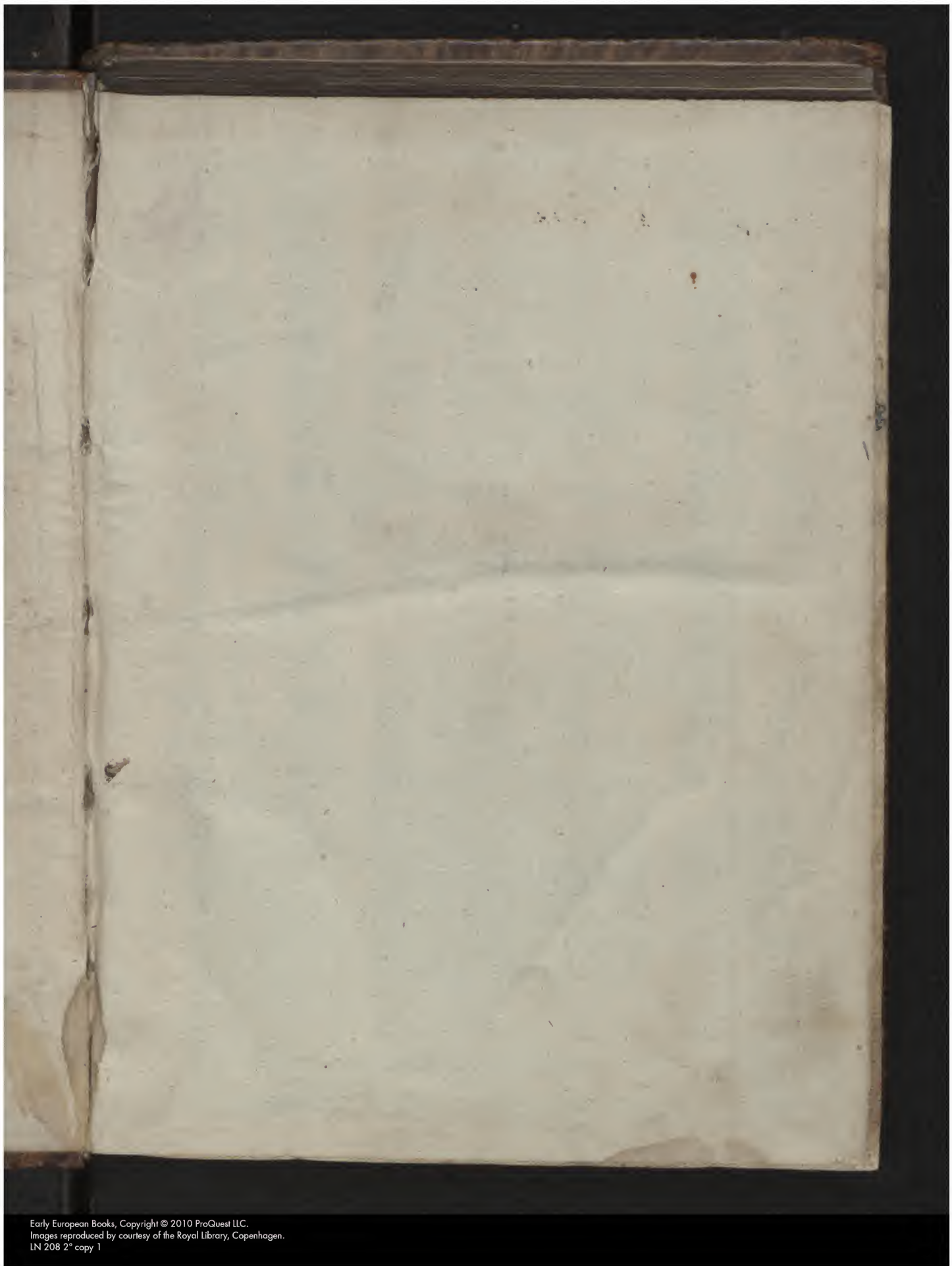
DA BOX

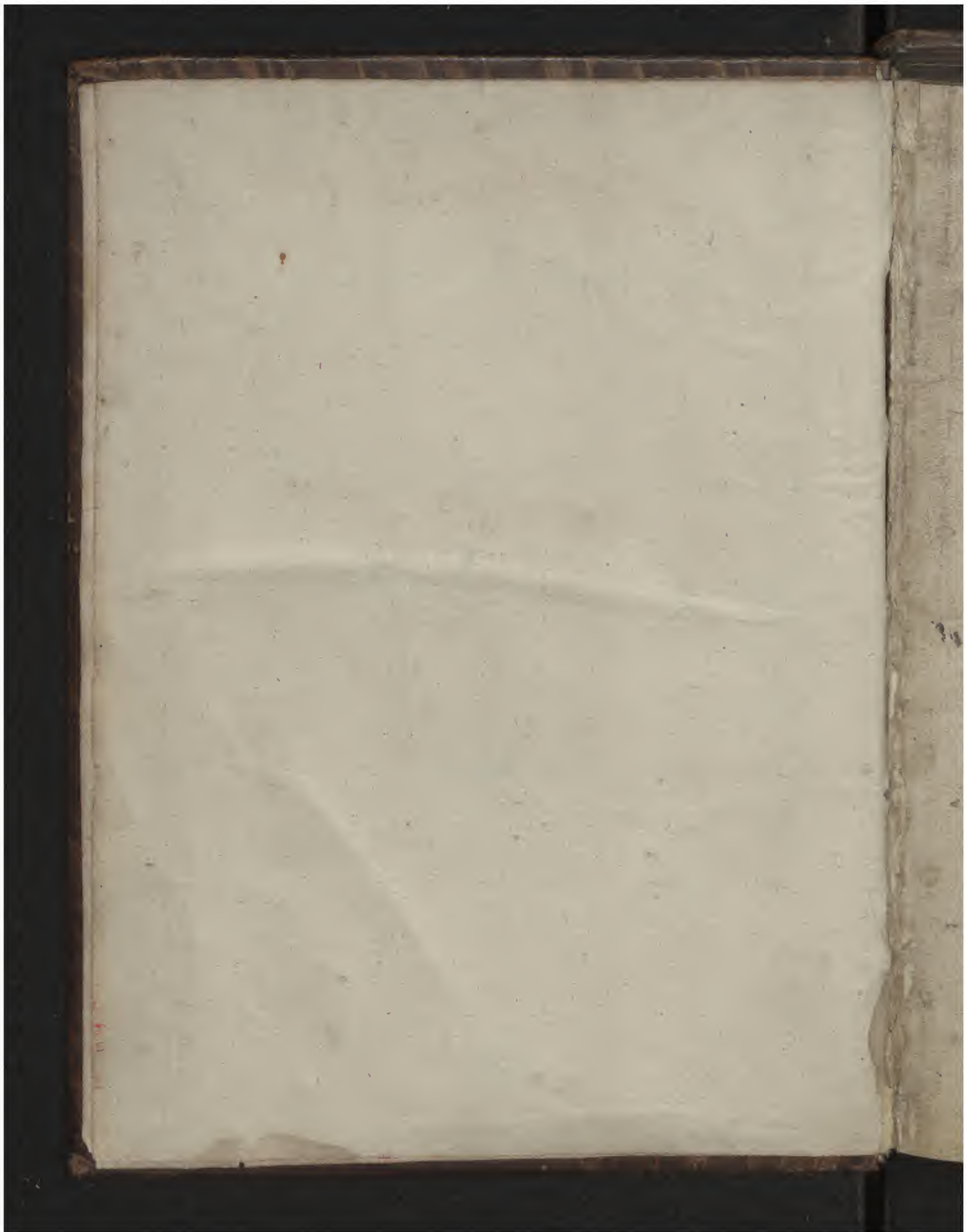
LN 208

ex. 1

M

Alle Epistler oc Euā-
gelia som lesist alle
Søndage om aared. sam
meledit Jule dag Paaske
dagh. Pinget dag. mēth
derist vdydning oc glose
oc eth Jertegen till huer
dag mē flere artickle som
alle mēniske nyttelige ere

Salmon

KORÅ: FRODE: FRED GORDE.

I hant vid dore aff lagh, volump, oc kēp:
Saa: Giffen hant, ovd. d. 2. hant 2. hant.

En affommectiste Gvdd Jomfru Marie
oc alle gvddz helghen i hiemerigiff rige till
loff oc are Alle enfoldige Däiske folk fö icke
forftaa latine til nötte oc falighed Ere alle
Epiftler och Ewägelia som laßiff alle söns
dage vdfette paa danfke met deriff vdfpda
ninger oc i Fetteghen til hwert aff dem At
de som icke latine forftaa Due nvo felffue
lase paa danfke hworlediff de rettellige leffa
ue fkvolle effter gvddz budord som ftonde i
dem Och fonge fiden effter deriff dödd den
ewindelige glade for vden ende **AHEH**

Uor herre had felf sine verdighe apofte gonge om verden oc predicke oc la-
re alle mäniske de hellige euangelia (han fagde till dem) hwilken som tror och
bliffuer döpter han fkal bliffue faligh Hwilken som icke tror han fkal fordp
miff ewindelige Inghen kand tro de hellige ewangelia vden han dem vel
forftonder Forftonder han dem icke Da bliffuer han fordpmed **Thii** er det
nytteligt och vel tilböligt ath de vdfettiff paa reth danfke faar enfoldige lig-
folk fkyld som icke forftaa latine **De** facte ey helder föge tit predicken **H**vad
nötte eller gaffn kvende simpel almyre fonge aff dem **Om** de all enifte leffdiff
for dem paa latine **V**den de och fiden fagdiff for dem paa deriff eget maall
Uor herre figer i den hellige laß **D**it dö köme till hiemerigiff rige da hofte
vor herriff budord Hworlediff kan noghen holde dem vden han ved fams
me ewangelia I hwilke de hellige euangelifter fcreffue fomme budord aff
vor herriff egghen mynd (**Sanctus** Lucas figer actuum ii capit) **D**en
werdighe helliand kom aff hiemmelen pingetz dagh i brendide twongeriff
lignelfe till de hellige apofte och andre vor herriff difciple **De** de bleff-
ue alle Da opfflte aff fomme werdighe helliand och taledede ftrap alle twon-
ghemaall **A**th de fkulde fiden predicke och lare alle menniske som vor i wer-
den de hellige euangelia paa deriff eget maall faa alle dem vel forftonde
kunde **S**te Hans apofte oc euangelifta oc **S**ctus Lucas fcreffue till greken
euangelia paa grekifke ath de fkvölde dem vel forftonde **S**tus Mattheus
fcreff ewangelia paa ebraifke til dem som taledede ebraifke maall **S**ancte
Pouild apofte fcreff epiftler paa grekifke och ebraifke till dem som taledede
faadanne maall **H**agde nogen aff dem fcreffuit euangelia till dmarckiff
Righe **D**a hagde han dem viffelighe fcreffuit paa ret danfke faa alle det
forftondet hagde **thii** hwert menniske bör ath kvende dem paa fit eget
maall Inghen fkal tro ath de ere helligere paa eth twongemaall en paa eth
andet **De** ere faa gode paa danfke oc tydfke som de ere paa latine naar
de elleriff reth vdfpdiff **Thii** kand inthz vfoirpmftigt eller avvendzfulth
menniske rettellige fige ath det er ilde giorit eller vbequemeligt **At** vdfette dem
paa danfke **D**en ingen kand bliffue faligh for vden dem och den hellige tro

**Wattlen met huilken alle epistler oc euangelia
strax findiff som lesiff alle søndage om aareth**

Aduentz søndag *Epla ad romanos* Fr̃es
Scientes quia hora est iam folio *ix*
Glosen oc ṽd̃p̃dningen der paa folio *i*
Euāgelii Cū appropiquasset ih̃s fo *i*
Ũd̃p̃dingen oc glosen der paa folio *ii*
H̃r̃ste predicken *preparare in occur* fo *iii*
Andert predickē *Eccē rex tu* folio *v*
Anden søndag i aduent episto *Fr̃atres*
Quacunqz scripta sunt ad folio *vi*
Euāgelii s̃ame dag er̃it signa i sofe fo *vi*
Om viii serdeliff tegē som s̃ae skulde faar
den p̃derste domme dagh folio *vii*
Tredie predicken *Tunc videbunt filium hominis venientem* folio *viii*
Tredie søndag i aduent epi *Fr̃es* *Sic ñs epistimet homo* folio *ix*
Euangelium s̃ame dag *Cum audisset iohannes in ṽnculis* folio *x*
Ath̃ h̃ṽert menniske skal gerne bere haard oc h̃ṽass klededon folio *xi*
Fierde søndag i aduent epi *Fr̃es* *Gaudete in domino semper* folio *xii*
Euangelium s̃ame dag *Miserunt iudei ab iherosolimis* folio *xiii*
Iule afften euangelium *Cum esset desponsata mater ih̃u* folio *xiiii*

Iule dag till Cristmesse

Folio xv

Epistola ad titū c ii *Charissime apparuit enim gracia dei* folio *px*
Euangelium til samme messe *Ep̃it edictum a cesare augusto* folio *px*
S̃t̃is ieroni siger at iōfru maria fik stor glade der hun fødte vor her fo *pxi*
Iule dag til anden messe epist *Charissime apparuit benignitas* folio *pxii*
Euangelii til s̃ame messe *I t pastores loquebantur ad inuicē* fo *pxii*
Iule dag til h̃p̃messe epist *Fr̃es* *multi pharie multisqz modis* fo *pxiii*
Euangelium til s̃ame messe *In principio erat verbū et verbū* fo *pxiii*
Ũo: herte lod sig føde faar s̃ix honde sagh sk̃p̃d folio *pxiv*
Om mange vnderlige ting som skede iule nat̃h folio *pxv*
Predicken paa iule dagh *Eccē euangelizo vobis gaudiū magnū* folio *pxvi*
En anden predicken paa iule dag *Natus est nobis hodie* fo *pxvii*

Scti Staffensl første martiriff dag

Folio xxvi

Euangelii matthei *xxiii c* *In illo tpe Dicebat ih̃esus turbis* folio *xxvi*
Om s̃ti staffensl verdige naffn s̃amelediff hañs leffnid oc legende fo *xxvii*
Om mange vnderlige iertegen hañs giorde folio *xxviii* *S̃amesediff* fo *xxix*
 * ii

Tafflen paa Epistler och Euangelia

Sancti hansitt apostellst oc euangelistist dag

Euangelium Johannis i ca **I** i t dixit ihesus petro sequere me fo ppiij
Om sancti hasitt verdige naffn samelediss om hans leffnid oc legede fo ppp
Om sancti hansitt alderdom oc vnderlige oc hellige endeligt folio pppii
Mange vnderlige iertegz han gjorde i sin lifsuitt tiid fo ppp fo pppi fo pppii

De hellige Uskyldige bornst dag folio xxxiij

Euangelium Matthaei ii c **I** i t angelus dni apparuit i sonis iosep fo pppiiij
De hellige uskyldighe bornst legende folio pppv
Mange sla deriss born i hiell baade legemelige oc aandelige folio pppiiij
Første søndag nest effter iule dag epi fræs quanto tempore folio pppvii
Euangelium samme dag **I** i t erant iosep et maria mater ihu folio pppvii
Jomfrw maria gjorde sin benedidhe søn ip veltgerninger her paa iorden
Som alle cristne meniske oc bør at gøre hannem aandelige folio pppviii

Nyy aarst dagh

folio xl

Epistola ad galathas iiii c fratres priusqz veneret fides folio pl
Euangelium same dag **I** i t Postqz consumati sunt dies octo folio pl
Oz herre vdgaff sit benedide blod siw gonge saar daar skpld folio plii
Alle meniske baade ynge oc gamle lariss huorlediss de lessue skulle fo pliii
Alle meniske skulle aadelige omskare deriss legeme i sep hode maade fo pliii

Hellige tre kongerst dagh folio xlv

Euangelium Matthaei ii ca Cum natus esset ihesus in bethlehem folio plv
Predicken same dag Ecce magi venerunt ab oriente iherosolimā folio plvii
Hem honde sag atz rige ville icke gerne falde paa kne folio plix
Om de hellige tre kongerst naffn sammelediss deriss legende folio l
En søndag nest effter hel tre kogerst dag episto fræs obsecro vos fo li
Euangelium same dag Cū factus eet ihus annorū duodecim fo lii
At alle faarelde are deriss born plictige i sep hode maade folio liii
Den søndag nest efft puennde dag iule epi fræs hātes dona folio liiii
Euangelium same dag Nupcie facte sūt in cana galilee folio foliuii c folio lvi
Om ectheskaff och hvo det først stickethe och skickede folio lvi
Anden søndag efft puennde dag iule epi fratres nolite esse puidētes fo lx
Euangelium same dag matthaei viii c cum descendisset ihus de mōte folio lxi
Tredie søndag efft puennde dag iule epi fratres nimini quicqz fo lxiij
Euangelium matthaei viii c Ascendente ihesu in nauiculam folio lxiii
Haffuit ligniss ved verden saar iiii honde sag skpld folio lxvi
Menniskenst hierte ligniss ved haffuit saar iiii honde sag skpld fo lxvi

Tafflen paa Epistler och Euangelia

Hierde søndag efter tyuende dag iule epistola Fratres induite vos fo lxxvii
Euangelii Matthei xiii c Simile est regnū celozū hōi q̄ seminauit fo lxxviii
God sad er fire dybbel **O**nd sad er oc iiii dybbel folio lxxix
Hempte søndag efter tiuende dag iule Euangelii Rñdēs ihūs dixit fo lxxx
Den anden søndag for fastelagen s̄ søndag epist Frēs nescitis q̄ hii fo lxxxi
Euangelii s̄ same dag Simile est regnū celozū hōi patrifamilias fo lxxxii
Den hellige kirckeligniss ved en vingaard folio lxxxiii
Den søndag nest saare fastelagē s̄ søndag epi Frēs libēter suffertie fo lxxxvi
Euangelium s̄ same dag **I**n illo tpe Cum turba plurima folio lxxxvii
Fastelagen s̄ søndag epist Frēs si linguis hominū loquor folio lxxxix
Euangelium s̄ same dag **I**n illo tēpore Assumpsit ihesus duodecim fo lxxxix
Der er siw̄ honde ting til som gōr menniskē blind folio lxxxix
Første søndag i faste epistola Fratres hortamur vos folio lxxxviii
Euangelii s̄ same søndag **I** i t Ductus est ihesus in desertū fo lxxxviii
Menniskē fristiff i iiii honde maadhe folio lxxxvii
Hworlediff hwert menniske skall rett helighe faste folio lxxxvii
Anden søndag i faste epistola Fratres rogamus vos folio xc
Euangelii s̄ same dag **I** i t egressus ihesus secessit in partes folio xci
Tredie søndag i faste epistola Fratres estote imitatores fo xciii
Euangelium s̄ same dag **I** i t erat ihesus euiciens demonium fo xciii
Drome dieffuulskaff v̄d diuffiuff aff mēniskē met iiii honde ting fo xcvi
Med faste søndag epistola Fratres scriptū est quoniam abrahā fo xcvi
Euangelii s̄ same dag **I** i t Abiit ihesus trans mare galilee fo xcvi
Pinelse søndag epistola Fratres Crīstus assistens folio ci
Euangelium s̄ same dag **I**n illo tpe Dicebat ihesus turbis folio cii
Palme søndag epistola Fratres hoc enim sentite folio cx
Euangelium s̄ same dag Cum appropinquasset ihesus folio cxi
Om vii bond som holde mēniskene i synderne folio cxii
Hworlediff samme vii bond løssiff skulle paa det samme blad folio cxii
Tor herriff pinelse paa longe fredag **E**uā egressus est ihesus folio cxix
Paaske afften hworlediff iomfru maria oc apostlene sørgede fo cxix

Paaske dagh

ffolio cxxi

Epistola s̄ same dag i ad chorin v̄ c Hēs expurgate detus fermētū fo cxxi
Euangelium den s̄ same dag **I** i t et cum transisset sabbatum fo cxxi
Sanctus Bonauētura scriffuer om vor herriff opstendelse folio cxxii
Paaske dag offuer gōger alle ādre hellige dage m̄z sin hōgtidelighed fo cxxiii
Alle mēniske skulle gladiiff paaske dag saar iiii honde sag folio cxxiii
Første søndag efter paaske epistola charissimi omne quod natū est fo cxxv
Euangelium s̄ samedag **I**n illo tpe cum sero esset die illo folio cxxvi
Anden søndag efter paaske epistola charissimi crīstus passus ē p̄ fo cxxix
✠ iiii

Tafflen paa Epistler och Euuangelia

Euangelii same dag In illo tēpore Ego sū pastor bonus	fo cxxix
Vor herriss saar skulde vere merckte mztrende honde tegen	fo cxxx
Tredie søndag effter paaske Epistola Charissimi obsecro vos	fo cxxxi
Euangelium same dag In illo tēpore d i d s Modici et iā vi	fo cxxxii
Mēnskeniss siel maa ligniss ved en etlig qvwinde for v honde sag	fo cxxxiii
Hierde søndag effter paaske Epistola Charissimi Dē datū op	fo cxxxiiii
Euangelii same dag In illo tpe d i d s Vado ad eum qui	fo cxxxv
Der er mange menniske til som sige at de tro paa gvod och de lessue oc resgere dem alligeuel der twert emod fo cxxxv och paa det blat der effter	fo cxxxvi
Hēpte søndag effter paaske Charissimi estote factores verbi dei	fo cxxxvii
Euangelii same dagh I i t d i d s Amen amē dico vobis	fo cxxxviii
Hvor saare vor herre giffuer ickē mēnsken stray det han beder om	fo cxxxix
Hvert menniske skal bede for sig selff i iiii honde maade	fo cxl
Siette søndag effter paaske Epistola Charissimi estote prudētes	fo cxli
Euangelium samme dagh Cum venerit paracletus	folio cxlii
Den helliand hugsualer mēnsken i trende honde maade	folio cxliii
Huert mēnske skal berede sig til i siwo hōde maade at anāme dē hel fo cxliii	fo cxliii

Pīngetz Dagh

ffolio c xlix.

Epistola actuum secundo capit Dum complerentur dies pente	fo cxlv
Euangelium iohannis pīiii In illo t d i d s Si quis diligit	fo cxlvi
Hvert cristet mēnske bōr at elske vor herre for vii honde sag	folio cxlvii
Vor herre gaff sine verdige apostle iiii gonge den helliand	folio cxlviii
Den verdige helliand gōr iiii honde ting i mēnskeniss siel	folio cxlviii

Hellig trefoldighedz søndag ffolio. c xlix

Epistola ad romanos vndecimo cap D altitudo diuiciarum	fo cxlix
Euangelium same dagh iohannis v Cum venerit paracletus	fo cxlix
Der er twende honde ting i vor herre som hannem offueruinder	folio cl
Deth verdighe hellige trefoldighedz fest er stichtz for iiii honde sag	fo cxlix
Gvod fader sōn oc den helliand ere trende personer och en sander gvod det bewisiss i mange honde mande	folio c xlix sammelediss fo cl
Hēste søndag effter hellig trefoldighedz søndag Ep Charissimi dei	fo cliii
Euangelii same dag I i t d i d s pabolā hāc hō qdā erat diues	fo cliii
Hē iiii honde rige folk bliue fordsmede oc iiii bliffue salige	folio clx
Anden søndag effter hel trefol søndag Epi Charissimi nolite mira	fo clviii
Euangelii I i t d i d s pabolā hāc hō quidā fecit cenā magnā	fo clviii
Om ix dyrebare glader oc rættser som er i hiemmerighe	folio clx
Tredie søndag effter hellig trefol søndag Epi charissimi hūiliāmini	fo clxi
Euangelium samme dag I i t Erant appropinquantes	folio clxi
Gud fader sōn oc dē helliand oc alle engle oc helgē i hiemerige glade dē naat	fo clxi

Tafflen paa Epistler och Euangelia

eth spndigt mēnske gør plict oc bod faar sine syndher fo clxxii et fo clxxiii
 Herde søndag eff hellig trefol søndag Epi fratres epistio ei q nō fo clxxiii
 Alle mēnske skulle och glæde dem naat nogen gør plict for synden fo clxxiii
 Euangelium sâme dag I i t d i d s estote misericordes fo clxxiii
 En kand dōme en anden i mange maade vofornymsteilge folio clxxi
 Hempte søndag effter hellig trefol Epistola charissimi oēs vnaies fo clxxvii
 Dieffuelen hassuer vii garn met huilke han fanger mēnsken fo clxxvii
 Euangelium sâme dag In illo tpe cū turbe intruerent in ihesū fo clxxviii
 Hth diffuelen hassuer siw honde garn at fange mēnskene met folio clxxviii
 Siette søndag effter hellig trefol sōn Epi fratres quicūqz baptisati fo clxxv
 Euangelium sâme dag I i t d i d s Amen dico vobis si habūda fo clxxv
 Om nogen maa gøre sig vied paa sin ieffn cristen folio clxxvi
 Siwende søndag effter hel trefol sōn Epist frēs hūiliamini dico fo clxxvii
 Euangelium sâme dag In illo tēpore cum turba multa esset fo clxxvii
 Metz vii biød maa vnderstondiff siw den heliandz gassuer fo clxxviii
 Ottende søndag effter hel trefol sōn Epist frēs debitores sumus fo clxxv
 Euangelium sâme dag In i t d i d s Attendite a falsis pphetis fo clxxv
 Niende søndag effter hel trefol sōn Ep frēs nō sum? cōcupiscētes fo clxxvi
 Euangelium sâme dag I i t d i d s pabolā hanc homo quidā fo clxxvi
 Terdenff rigdom kallis dieffuelens penninge folio clxxvii
 Tiende søndag effter hel trefol Epla frēs Scitis quoniam fo clxxvii
 Euangelium sâme dag In illo tpe cum appropinquaret ihesus fo clxxvii
 Ellefte søndag effter hel trefol sōn epi frēs notū vobis facio fo clxxv
 Euangelium sâme dag In illo tpe Dixit ihūs ad quosdam fo clxxv
 Hvert mēnske skal gøre penitentz for sem honde sag skyld fo clxxv
 Tolfte søndag effter hel trefol sōn Epi frēs fiduciam talem fo clxxvii
 Euangelium sâme dag I i t epiens ihesus de finibus folio clxxvii
 Trettende søndag effter hel trefol sōn epla frēs abrahe dicte sūt fo clxxviii
 Euangelium sâme dag I i t d i d s Et oculi qui vidēt folio clxxviii
 Fortende søndag effter hel trefol sōn epi frēs spū ābulate folio clxxv
 Euangelium sâme dag I i t Dā iret ihesus in iherusalē fo clxxv
 Hemtende søndag eff hel trefol sōn epist frēs si spū viuamus fo clxxvii
 Euangelium sâme dag I i t d i d s Nemo potest duobus fo clxxvii
 Septende søndag eff hel trefol sōn Epist frēs Obsecro vos folio clxxviii
 Euangelium sâme dag In illo tpe Jbat ihūs in ciuitatem fo clxxviii
 Söttende søndag eff hel trefol sōn epist fratres Obferro vos folio clxx
 Euangelium sâme dag In illo tpe Cum introisset ihesus folio clxx
 Attende søndag eff hel trefol sōn Epist fratres gracias ago deo fo clxxi
 Euangelium sâme dag In illo tēpore Conuenerunt pharisei folio clxxi
 Nittende søndag eff hel trefol epist fratres renouamini spū folio clxxii
 Euangelium sâme dag In illo tpe Ascēdēs ihūs i nauiculam folio clxxii
 Tiende søndag eff hel trefol epistola frēs Videte quō caute folio clxx

Tafflen paa Epistler och Euangelia

Euangelium same dag **I** i t Loquebatur ihesus principibus fo cxxi
 Den ppi søndag eff trefol epistola Frës Confortamini in dño folio cxxii
 Euangelium samme dag **I**n illo tempore Erat quidam regulus fo cxxiii
 Den ppii søndag eff hel trefol epistola Fratres Confidim⁹ in dño fo cxxiiii
 Euangelium samme dag **I** i t d i d s pabolā hāc simile est fo cxxv
 Den ppiii søndag eff hel tre epist Frës imitatores mei estote folio cxxvi
 Euangelium same dag **I**n illo tpe Abeuntes pharisei folio cxxvii
 Den ppiiii søndag eff hel tre Epi Frës Ad cessamus pro vobis folio cc
 Euangelium same dag **I**n illo tpe Loquente ihesu ad turbas fo cci
 Den ppx søndag eff hel tre Lectio Jeremie pphete Ecce dies veniūt fo cci
 Euangelii som læsiss i dag det stonder med faste søndag for i bogen fo cxxviii

Tafflen paa Tertegeen som de stonde i boghen

Est eth iertegen om vskyskhed oc hofferdighed folio ii
 Eth iertegen om gud⁹ vnderlige oc retvise dō sō han gjorde
 mod en bodel saar iomfrw mariess milde bøn skpde fo viii
 Eth iertegen om en qvwinde i drabāt sō leffde i stræghed fo xii
 Et andet iertegē om en iōfrw sō leffde meget strægelige fo xii
 Eth iertegen om vor herriss tilkømmelse i en dōdz time fo xliii
 Eth ierteghen om vor herriss barndom och milhed folio pp
 Om mange vnderlighe ierteghen som sancte staffen gjorde folio ppxviii
 Eth ierteghen at⁹ faareldri⁹ bander haffue stor mact fo ppxviii
 Eth iertegen om en siyvg qvwinde som bleff helbrede i stē staffen⁹ kirke fo ppxix
 Eth iertegen om en qvwinde sancte han⁹ opregde aff døde folio ppxx
 Eth iertegen om verdens⁹ forfengelige rigdom folio ppxx
 Eth Andeth ierteghen om verdens⁹ rigdom folio ppxxi
 Tredie iertegen om verdens⁹ rigdom och forfengelighed folio ppxxi
 Tertegeen om forgifft sancti han⁹ drack oc han opregssde to aff døde fo ppxxi
 Eth iertegen om en røffuere sancte han⁹ omvændte folio ppxxi
 Tertegeen sō sancte han⁹ gjorde efftersin død m⁹ kōgen aff england fo ppxxii
 Tertegeen om dem som icke villereffte deriss bōn folio ppxxvi
 Tertegeen om eth gaath vskpdi⁹ barn folio ppxxvi
 Eth iertegen at off bōr alle at⁹ loffue gwd saar altingh folio pl
 Eth iertegen om Ihesu naffn krafft och mact folio pliiii
 Eth iertegen at⁹ ihesu naffn haffuer mact mod onde begerelser fo pliiii
 Eth iertegen om gerighed til guld och penninghe folio plvii
 Eth iertegen om en fribaaren mand som icke vilde høre messe om søndagen
 eller andre hellige dage oc icke helder holde helligt folio l
 Eth iertegen om en aagerkall och tvende han⁹ sønner folio liiii
 Tertegeen om to som leffuede til hobe i ecteskaff och iomfrvdom fo lip
 Tertegeen at⁹ hwer skal offte och tinde gwd aff det beste folio lpxiii

Tafflen paa Iertegen som de stonde i boghen

Eth iertegen atz iomfrw maria frelste sine tienere i haffuiff nød	folio lxxvii
Eth iertegen om karighed oc vtolmodighed	folio lxxv
Eth iertegen om ind som tiende gud meth stor pømpghed	folio lxxvi
Eth iertegen om en bonde pige som vel arbejdede i vingaarden	folio lxxviii
Eth iertegen om en bonde som ick vilde høre predicken	folio lxxix
Eth iertegen om en mand som vor retferdig oc velycksalig	folio lxxx
Eth iertegen om en kōdmāgere som ick vilde tage aske afke onsdag	folio lxxxi
Iertegen om en ridderff frwe som bleff befengder meth dieffuelen oc møste sine	folio lxxxii
sind faar sin store diam och hōfferdighedz skp	folio lxxxiii
Iertegen om en qvinde som hagde mange diffle om sig	folio lxxxiv
Iertegen om en nynde som ick vilde scrifte en hemmelig spnd	folio lxxxv
Iertegen om hellig korssiff mact mod dieffuelen	folio lxxxvi
Eth andet iertegen om det hellige korssiff krafftighed	folio lxxxvii
Iertegen om en pige som ick vilde anāme gwdz verdighe legeme paa ske dagh	folio lxxxviii
faar sin store løssactighedz skp	folio lxxxix
Iertegen atz hwer skal fly offuerslōdighezh	folio lxxxviii
Iertegen om en ridder som sagde at han skulde klippe sine faar som waare	folio lxxxix
hanff fattighe tienere och vnderfaatthe	folio lxxxix
Iertegen om en frwe som laa meth sin egen søn och iomfrw maria beskermes	folio lxxxix
de dōg hendiss rōtche heder och are	folio lxxxix
Iertegen atz hwer skal lide straffelse naar han byrder	folio lxxxix
Iertegen om gwdeligh och ideligh bøn och eth strengt leffnid	folio lxxxix
Iertegen atz hwer menniske skall gerne høre predicken	folio lxxxix
Iertegen om den verdighe helligandz naadhe	folio lxxxix
Eth andeth iertegen om det verdighe hellig trefoldighedz naffn	folio lxxxix
Archie iertegen om det verdighe hellig trefoldighedz naffn	folio lxxxix
Iertegen om hellig trefoldighedz vebegribelighedz	folio lxxxix
Iertegen om almisse oc misķundelighe gerninger	folio lxxxix
Iertegen om hienmerigiss vřsigelige store glade	folio lxxxix
Iertegen atz dieffuelen frister dem som gōr penitētz for spnden	folio lxxxix
Iertegen atz ingen skal dōme paa det han ick ved til disse	folio lxxxix
Iertegē om en margressue sō i lang tiid fangen vor i dieffuelenss garn	folio lxxxix
Eth iertegen om viedhe oth hastighed	folio lxxxix
Iertegen atz hwer menniske skal tacke gwd faar maden	folio lxxxix
Iertegen om gwdz mīshed mod spndere	folio lxxxix
Iertegen om en strengh ond och vmlider fogheth	folio lxxxix
Iertegen om stor hvringer och svlth	folio lxxxix
Iertegen at ingen skall hōfferde sig aff sine gode gerninger	folio lxxxix
Iertegen om vtacknēmelighed mod gwd for hanff velgerninger	folio lxxxix
Iertegen om misķvndelighe och barmhertelighe gerninger	folio lxxxix
Iertegen om tacknēmelighed mod gwd faar all ting	folio lxxxix
Iertegen om en gwdz tienere som hannem pōmpgelighetiente	folio lxxxix

Maximilian fass

Tafflen paa Iertegen som de stonde i boghen

Eth iertegen hwoilediff hwer skall lare vel atz dō	folio cpc
Eth iertegen atz hwer skal holde søndagē hellig oc andre hellige dage so cpcit	folio cpcit
Eth iertegen om gvoðz milhed och barmhertighed	folio cpcv
Eth iertegen om helffuediff atskillelige piner	folio cpcvii
Eth iertegen om en rig hōffding som bedrede sin onde leffnid	folio cpcviii
Eth iertegen om dem som iche forlade ville forspinnelse	folio cpcix
Eth iertegen om to borgere aff colne sō finge deriff pēninge mē mēder	so cc
Eth iertegen om en riddere som laa i sin dōdz time oc saa dieuelen	folio cccii
Eth iertegen om en greffuiss sōn som offuergaff verdenff forfengeliagh	so ccciii

Om vor herriss pinest ihukommelse

Christi testament, paa Kongen.

Er efter følger måge gaffuer oc fruct sō de sōge de gerne offuer tēcker vor herriss pinest fōrste gaffue oc fruct er at de omuēz diss til gud fra deriff spnder Thii atz naar eth mēniskē betēz ker vor heriss dōd oc pine da bliffuer han beqvem till at gōre ret scrifftemaall oc bod for dem mēz anger oc rvelse Hun gōr oc mēniskē beqvem til at gōre fpllest for spnden huilcked han

gōre skal mēz almisfe gerninger oc gudelige bōner Vor herre fastede i xl daghe at vii skulke deluilllelige faste for vaare spnder han gaff och rundelige alle det sō dem vor nptteligst til liff oc siell At vii skulke giffue fattige aff det gotz han off forlent haffuer Stūs Anselm⁹ scriffuer atz vor herre gaff sit testamēte der han hengde paa det hellige kōrff oc deledede milhed oc barmhertighed mēth alle fōrst gaff han gud fader sin siel Jōderne sit legeme iōstruēmarie stē hāff. apō stlene forfōlning oc modgong her i verden Rōffueren paradiff Alle spndere sō iche ville gōre penitentz helvode. cristne mēniskē sō haffue anger och ruelse for deriff spnder kōrffet Det vor atz de skulde stedze offuer tencke hanff dōd oc pi ne han bad paa kōrffet at han der mēz vilde giffue off got epēpell at vii skulde bede Stūs Augustin⁹ siger all vor herriss leffnid paa iorden vor off til eth epē pell at leffue efter stūs Gregori⁹ siger all vor herriss gerning vor off til en ler dom oc kennedō Thii skall huer sō vill gōre penitentz faar sine spnder idelige haffue vor heriss pine i sin hvoðkōmelse oc opiegne mēz sig hwoilediff han vor hvostrugen kronid oc kaarstfested oc bede pōmpgelige atz han formedelst dē pi ne vil forbarne sig offuer hānem da songer han naade til at gōre plict oc bod for sāme sine spnder Alle spndere sō formercke ved dem selffue at de ere forherz dede i spnderne oc iche kvonde tpcke dem ilde atz vere de skulke haffue tilfluct til hanff pine da songede naade til at gōre plict ac bod for dem

Aden gaffue er Vor herre vill gōre eth retferdigt mēniskē aff det sō for vor belagd mēz mange spnder Er nogen hōfferdigh da skall han offuer tencke vor herriss store pōmpghed da forlader han hānem sin hōfferdighed Er nogen nidsk da skal han betencke hanff armod och

Anselmus

Christi testament, paa Kongen.

augustin⁹
gregorius

40

Om vor herriss pinest ihukommelse

fattigdom han led paa iorden och giffue fattige folk almisser Da aff stettiss de
spnd aff hannem Er nogen hastig da skal han betencke vor herriss milhed och
barmhertighed som han gjorde mod alle Hassuer nogen had eller auind til sin
vden Da skall ha tencke at han bad got for sine vdenner som hanem pinte er
nogen vhsck Da skall han betencke vor herriss hvsstrugelse oc hass hellige sem
vunder Hassuer nogen vrede i sit hierte til nogen Da skal han betencke at vor
herre lod opstinge sit hierte m3 det hvasse spivd for den kerlighed han havde
til oss Er nogen lad da skall han betencke De stompede nagle m3 hwilke hass
soder vore i genen slagne Och ath hanss fodspor stode fulde m3 blod der han
bar det hellige korss Saa skal huer selff opregne sine spnder och bede vor herre
ath han formedelst saadan hanss pine vil forlade hannem dem

ERedie gaffue er ath gud3 son vil gøre en stadig fred melle gud fader
oc den som komer hanss pine i hvthii at m3 hanss død och pine vor
giord en stadig fred mellem gud fader ac meniskenss k3n Oc den sa
me fred fornæss igen naar nogen offuer tencker hanss pine oc gør meniskenss
siel pør oc salig Sactus Bonaventura siger At ingen ting affløser mennis
kenss synder saa meget s3 vor herriss pinest i hvkomelse hvon gør

Bonauentura

Terde gaffue er Ath all verdenss modgongh och sorgh bliuer det m3
niske lath at bere som offuer tencker vor herriss pinest Naar nogen
offuer tencker hanss pine da senger han hvsvaelse i sin sorg oc drø
uelle David siger aff vor herriss mynd Eū ipso sū in tribulacione Jeg er hoff
den s3 Hassuer modgong oc sorg ieg vil stelse han3 oc gøre hanem salig oc glad
Thii skulde alle som stedde ere i nogen sorg Hassue tilsvort til vor herriss pi
ne da hjælper han dem gerne der aff Hassuer nogē hoffuit verck da skal han be
tencke hvorslediss vor herre vor kronet m3 den hvasse torne krone s3 stæck ind
i hass benedide hoffuit oc hierne Hassuer han ont i øgen hender soder eller side
da skal han betencke den pine vor herre led paa de sine lemer oc bede hanem at
hā formedelst den vil hielpe han3 Hassuer nogē hūger t3st eller kuld da skal
han betencke at vor herre led sodane plauer for vor skp3d st3s Bernardus siger
Huader det s3 dig t3ke t3ckiss gaat at vare naar du ihuk3mervor herriss pine

David

Empte er Ath vor herre obendarer hanem hvorslediss han leffue skal
effter hanss vilge Oc han giffue hanem naade til at fuldk3me hass
vilge m3 St3s Johānes siger i sit p3 c aff vor herriss mynd Sine
me nihil potestis facere I k3de inth3 h3re vden mig Naar nogen tviler paa
noget da skall han sty til vor herre oc bede hanem om sin naade at hand for
medelst sin pine vil giffue hanem visdom til at forst3de det han vil vide oc det
som hanem er nytteligst til hanss sielss salighed David siger D3v3r alsomme
ct3ste g3rd lar mig3 ath gøre din vilghe thii d3v3r est min g3rd och skabere

Bernard

Johannes
p3 capi
David

Sette er Ath vor herre vil giffue s3me menniske gudelighed i hanss
hierte oc h3re hanss b3n Naar en Hassuer ingen kerlighed til at tie
ne vor herre da skal han stytil hanss pine saa senger han rundelige

Om vor herriss pineff thukommelse

augustin⁹ gudeligheds sødme Augustin⁹ siger Inspice vulnera &c See vor herriss saar
 N. so henger paa korset oc hanff verdige blod so rinder aff haff legeme ha bøper
 sit hoffs ned til tægen at han vil høre dem som slip till hānem hanff herte er
 obet til tegē at hā alle elske vil haff hēder ere vdracte thi hā vil tage alle i fagn
 Alt haff legeme henger der obēbarlige til tegē at han off der m̄ igeløse vilde

Ettende er at vor herre betegner oc mercker hānem i trende stade paa
 hanff legeme I hanff hender thii han vil hielpe hānē i all haff modz
 gøg oc sorg I hanff herte at han aldrig forgleme skall sin gud oc ska
 bere i haff søder at hā icke skal gøge fra hānē men bliue haff hānem ewindeli
 ge Esaias siger aff vor herriss m̄vond plix c Si obliuisci pōt mater &c Et det
 saa at din moder forglemer dig sin kōdelige søn da skal ieg aldrig forgleme dig

Esaias
 plix capi

Ottende er At eth mēniskē khand fortiene mer naade aff gud i det han
 offuer tencker vor herriss pineff En han gōre kunde om all den helli
 ge kirke oc alle mēniskē paa iorden baade for hānem scūs Crisostom⁹
 mus siger Nulla res est que magis ad salutē hoīm &c Der er ingen ting til sō
 mer kōmer mēniskē til salighed en vor herress dōdiss oc pineff i hukōmelse

crisostom⁹

Niende er At sāmē pineff i hukōmelse offuer gonger alle de gode gernin
 ger som nogen kād gōre thii at inthz er vor herre saa tacknēmelligt oc
 mēniskē saa nptteligt som vor herriss pineff amindelse Albert⁹ ma
 gn⁹ siger Siple meditacio passiōis &c En enfoldig vor herress pineff i hukō
 melle er mēniskē mer nptteligt en han fastede til vand oc brød i aar i gēnem
 De hustruge sig daglige til blodz m̄ supber oc lessde huer dag dauidz psaltere

Albertus
 magnus

Diende er At vor herriss pineff idelige i hukōmelse er mēniskē mer npt
 telig oc gaffnlig en iomfrw maria oc alle gudz helgene baade for hās
 nem Thii mēniskē salighed er icke all eniste i hellige mēdz bōn

crisostom⁹

Men hun er mere i vor herriss bitter dōd oc pine m̄ huilke han offigen løssde
 Sanctus Crisostomus siger Dis salus hominū in morte cristi posita est. All
 mēniskē salighed er sat i vor herriss sware dōd och pine

N. 2

Ellefte er At hagde noget mēniskē forsōmelige leffuit alle sine dage oc
 han betencke vilde vor herriss pine da finge han saa stor naade som
 en anden der hagde tienth i vor herre all sin liffuiss tiid oc icke hagde
 hafft saadan i hukōmelse aff hanff pine En dog at han hagde offuit sig i an
 dre gudelige gerninger thii skal huer som sōr haffuer leffuit forsōmelige oprette
 det m̄ vor herriss pineff amindelse sō Stūs Bernard⁹ siger scio q̄ merita Jēg
 ved at mine velgerninger recke icke til min plict och bod thii vil ieg slip til vor
 herriss barmhertighed ath hanff pine och saar opfyldde hward mig fattiff

Bernard⁹

Dolfte fruct er At vor herre vil glade oc huswale hānem po sin pder
 ste tiid m̄ sin gwoodmēlige netuerelse Och giffue hānem siden den
 ewige glade i hiemerige Det er mēniskē mest nptteligt at vor herre
 er da haff hānem thii dieffuelen frister hānem da alder mest oc opregner hanff
 synder sō han haffuer giort at hā kan kōme hānem i mishoff thi det er farligst
 for sielenff fortabelse Thii skall hwer bede gwood ath han da freller hannem

3

Erste Søndag i Aduent ffolio primo.

Epistola ad Romanos xiii

Eratres Sciētes qz hora est iam nos de somno.

Enne epistel som er eth sendige breff paa danske som lesiss i dag i den hellige kirke Den screff den verdige apostel Sancte Paulus till de Romerske och stonder hvøn i hansff trettende capittel oc lyder saa paa wort maall.

Rere brødre som er alle cristne mēniske Viidher at det er nu tiid at vi opstonde aff søffne Det er aff waare synder Thii at naadenff tiid och wor salighed er nyw nemmer en wi hagde aachz oc trod Attē er framsfaren som wor

den gamble lovo De daghen til stunder nu det er den hellige tro. Lader oss for di aff legge mōkenff gerniger som er woore synder De sōre oss i klarhedsenff Vaaben som er dygdelige gerninger At wi myve etlige framgonge paa den yderste dōme dag. I skulke icke leffue i offuerflødighed mē mad oc drick Icke helder i ladhēd eller vkskshēd. Icke helder i awend eller trette Men i skulke anamme Ihesum cristum i ethers herte hvo spnd oc vnderstondelser.

Glosen oc Utdydningen her paa.

Enne forscreffne epistel som stonder sist i saucte pouildz trettende capittel hvøn lasis i den hellige kirke paa denne første Aduentz søndag som er i dag Thii han larer oss oc alle cristne mēniske i hende at wi skulke rede oss at wi anāme myve ihesum cristum wor fressere tilbørlige Och opregner han sep almindelige sware synder som wi nyw flp skulke Det hvilke

ke huert mēniske reddelige oc bluelige framgonge maa for gwdz strenge dom Den første er offuerflødighēd met mad oc kresne rettēher Om hvilked Salomon siger. we woorder de mēniske som elcke deriff bug for deriff gud Den anden er druckenshaff Der om siger oc Salomon Dricker ether icke druckne aff vin thii der aff kommer vkskshēd Saa bōr oss at sige dricker ether icke druckne aff øll thii der aff kommer vkskshēd. Hvo sig offte dricker drucken mē vilge oc for act han synder der met dōdelige saa tit han det gōr. Hvo som kōmer en anden til at dricke sig drucken eller nōder hānvom der til han spnd der oc dōdelige saa tit han det gōr Den tredie er ladhēd oc blōde sēge Der

Paulus
p iii. ca.

Salomō.

a i

Forste Søndag i Aduent

Ieronim⁹ om scriffuer Sanctus Ieronimus sigendiss En dog at den allfömettiste gud lader solen skinne offurr onde oc gode Dog skal dig blueff at solen skin offuer dig men dw ligger oc vender dig i en blöd feng aff ledie Her om scriffuer och

Salomō Salomon sigendiss Ligeruiff som en dör vendiff paa sine hengste Saa vender i lad sig i sin feng De i blant sine spnder Den fierde er vksphed Om 4
in libro sapien. huilken Sctē Pouild siger Alle de som offue dem i vksphed oc hoor de skulke icke föge dell eller part i hiemerigiss rige Den femte er kiff oc trette Der om 5
Paulus scriffuer Sanctus Augustinus oc siger kiff oc trette beblinder eth mēniske at han icke kan kende sandhed Den siette er axend Om hviilken Sctūs Ie 5
Augusti⁹ nus. ronimus siger Et det saa at dw begerer hiemerige Da skalt du reufe din hw oc hiette fra axend som haffuer broderskaff met dieffuelen som er swold meth axend Mod disse forscerffne spnder skvulle wi haffue wor omgengelse meth

Augusti⁹ Ihesu cristo oc offue oss i gode gerninger effter sancti Augustini raad som siger Hwo sö icke effter fölger ihesu xpi fodspor han er icke ret cristet mēniske.

Euangelium secundum matheum. xxi. ca.

In illo tempore Cum appropinquasset ihesus

ette hellige Euāgelii som lasis i dag i den hellige kirke paa Søndageniff vegne det scriffuer off den verdige Ewāgelista Sanctus Matheus i sit et oc tywende capittel och lyder det saa paa danske.

En tiid wor herre ihesus xps gick fra Bethania mod Iherusalē oc kom til en by paa vegn som ligger neder op til Oliueti biertg som kallis Betphage Da sagde han til tyende sine discipels Gøger till Iherusalē der finde i en bynden aseninde oc hendiss søl løser dem oc leder dem hiid til mig Et det saa ot nogen spør huort i wille met dem da suarer hānem at herren haffuer dem behoff saa lader han dem strax gonge Dette giorde wor herre at det fuldkōmess skulle som pfeten tilforn spaat hagede (sigendiss) D i mēniske i Iherusalē (Siger) Nu kōmer din rette kong mild oc spagferdig sidendiss paa en aseninde oc hēniss søl Dor herriss discipel giorde sö han dem befalet hagede De ledde aseninden oc hendiss søl til bagge igen mæ dem oc bredde deriss kleder paa dem oc sette wor herre der paa Der han kō til Iherusalē da kom der en megtig stor skare met folk mod hānem Sōme bredde deriss kleder paa vegn och somme strødde meth palme qwiste mod hānū De robode de alle gladelige sö ginge faare hānū oc bag hānū sigendiss Velsignet were dw som kōmer i den hiemelske herriss naffn sielss off alle. ✠ Saa lyder denne hellige lest i sig self Nu efftersölger glosen oc wdtydingen der paa.

Udtydningen oc Glosen her paa.

En hellige mand **Scitus** Crisostom⁹ scriffuer at wor herre kom til
tilfoyn til **Iherusale** So sat hanff oc bewiser dog red han aldrig
der ind for ny eller lod briede kleder anod sig eller stp mz vther el
ler palmer eller gore sig noge ande heder eller are Aldrig optede han helder de
riss hvo eller hietter til ath lossue hanff guddomelighed for ny mod han vilse
taale sin død oc pine da red hand der ind mz saadan heder oc are At de skul
le songe dess pdermere axpend til hånvm oc fulkome hanff pine Dette same
euangelium lesis och om palme søndagh. **Textus.** Misit duos discipulos
Wor herre vdsende tvende sine disciple so vor sancte hanff oc stē Jep Some
scriffue at det skulle vered sancte Peder oc scitus Philippus. At de skulle løse
aseinden oc hēniss søll oc lede hånvm dem. Der met vnderstodiff tvende folk
sow wor Jøderne oc hedninger som freste waate aff deriss vantro oc dieffue
leniss vildelse formedelst apostleness predicken oc lerdō. Wor herre vdsende oc
to apostle At betegne at alle mēniske frellis fra al spnd mz tu budord som er
Elsk din gud offuer alt ting oc din ieffn cristen lige ved dig self J disse tu bu
dord fuldkomess all retferdighed oc all spnd vdelpckiss **Textus.** Dicite filie
spon. D alle mēniske i **Iherusale** siger **Aw** kōmer din rette hiemelske kōge
Disse ord scriffuer den vderdige Profete zacharias i sit niende capittel **Weth**
huilke hā spaade at Gud skulle kōme til **Iherusale** mz ydmghed oc armod
ridendiss paa en aseinde oc hendiss søl Her skal huer mercke at wor herre red
først paa aseinden halff vegn Saa paa søllet so vberedet wor oc wilt. til ihe
rusalem port **Sidē** red han paa aseinden igen til tēplen Der met vnderstō
diss at wor herre kom hiid til verden at igenløse tvende hōde folk so vor Jø
derne oc hedninger **Het** aseinden so tam oc spag wor vnderstodiff Jøderne
so lange tilfoyn hagde vvered vnder den gāble lovv **Het** søllet so vberedet och
wilt vor vnderstodiff hedningene som iche en da hagde nogē lovv at leffue eff
ter **Text⁹** Et iposuerūt sup eos vestimēta sua **Het** klederne so hanff disci
pel lagde paa aseinden oc sølled vnder wor herre **Vnderstondiss** gudz budord
oc hanff naade **Thii** at ligeruiss so kroppens lønlighed skyuleff mz klader
Saa skyuleff oc vaare lønlige spndelige legemenss begerelser oc spnder met
hanff budord oc naade Alle mēniske ere tilbøpelige til spnden aff deriss na
ture som Sancte Pouils scriffuer **Ad Ephe ii** **Den tiid** Adā hagde brudet
gudz bud da kēde hā sig at vere nōge **Het** vor spndelig Tii tog han fige blad
oc skyulte spn lønlighed met **Wen** tilfoyn men han wor i vskyldighedsenss
stat daa kēde han iche bluesse **Text⁹** Turbe autē predebāt **De** alle de so
ginge faare oc bag hånvm tobede gladelige oc sagde velsignet vere dw som
kōmer i den hiemelske hettiss naffn **Het** dem so ginge faare hannū vnder
stodiff patriarcherne oc pfeterne so screffue och spaade om hāss tilkōmelse oc
sødelse **Het** dem so effter hånvm ginge vnderstodiff Apostlene martiress oc
andre helgene oc doctores som pdirkede oc lerdē den hellige tro oc hanff leff
nid død oc pine oc hanff verdige opfarelse til hiemess oc andre artikkel och
puncte i den hellige cristelige tro **Wor** herre red paa aseinden oc hēniss søll
for ianden sag skyld **Thi** at de ere spagferdige dyvvt aff nature **Ved** huilke
a ii

Textus

Textus

zacharie
nono cā.

Textus

Pausus
ad Ephe ii

Textus

Hørste Søndag i Aduent

alle gode p̄dmpge menniske ligness m̄væ Men dieffuelen rider offuerdadighe
oc h̄offerdige m̄niske De styrer oc regeter han dem nu her paa iordē i v̄kysk
hed offuerdadighe offuerfl̄dighed v̄retferdighed v̄barmhertighed oc i andre
fl̄eme d̄ødelige sp̄nder Siden rider han dem til den euige heluediff fords̄mel
se som de skulde ride h̄anv̄m igen dem til p̄dermere de oc pine som aldrig for
ger endhe Der om vil ieg sige eder i sant Tertegeu oc der met ende min tale.

Et Tertegeu om v̄kyskhed oc h̄offerdighed.

Ifi lase at to gudelige br̄dre ginge om landene at predicke gud̄z ord
Den elste aff dem hagde besynderlig mact at affl̄øse m̄age parve sa
ger En tid k̄ome de til et stort Slot paa huilke der bode en mechtig
fr̄væ der sagde de gudelige messe Daa sagde h̄v̄n. v̄d sig selff Du skal ieg
scriffte til d̄ene broder oc sige h̄an̄ mine sp̄nder thi h̄a er fremed oc k̄omer hid
icke sacte mer ieg thaar icke nu bluess der ved Saa scrifftede h̄v̄n sig til den
elste Daa saa han̄ broder en todiffe spr̄ige aff h̄enis mund for h̄v̄er den sind
hun sagde oc de hoppede alle v̄d aff kirke Om siger vilde hun oc sagde en stor
sp̄nd oc oied wor i m̄v̄ndē dog holt h̄v̄n det inde oc tagdet da saa s̄ame br̄o
der i gr̄v̄m drage i henniss m̄v̄nd men han drog sig ind i henniss halff igen.
Saa k̄ome oc alle padderne igen oc spr̄uge ind igen effter hann̄ Der de vore
deden ḡoge oc k̄ome noget paa v̄egn da sagde den unge broder till den anden
den s̄iv̄n han saa Dette forundrede hann̄ storlige thi gik han str̄ap till bage
igen oc vilde lert s̄ame fr̄ue gode raad her emod der han k̄o til Slottet da vor
h̄v̄n d̄ød Thi bleffue de baade ganske bedr̄offuede oc baade inderlige til gud
for h̄ede Tredie dagē der effter ob̄ebarede hun sig for dem oc red paa en gr̄um
dieffuel som skapter wor i en dragiff lignelse der hengde to verstyggelige h̄v̄g
gorme om h̄eniss halff s̄o slede oc bede h̄eniss brist oc spener ḡaske grafalige I
h̄wert h̄eniss øge sad en forgiftig padde at rissur dem v̄d Aff h̄eniss m̄v̄nd
v̄dfor grafelig ild oc svogelss l̄v̄e H̄eniss hoffuit vor besat m̄z fl̄eme øgler s̄o
reffue haar oc k̄ød aff til beens H̄eniss ørn sagde fulde m̄z gloēde skud oc pile
H̄ediff h̄eder sledess oc bediff aff to gr̄ame h̄ude Thi fulde s̄ame br̄dre ned til
iorden aff ret forferelse oc redse Da sagde h̄v̄n D als̄omectiste gud̄z venner
fr̄p̄t̄her inthz H̄e vider at ieg arme creatur er euige fords̄mpt for i d̄ødelig
sp̄nd s̄o ieg bedieff i v̄kyskhed m̄z en min frende oc vilde icke scriffte h̄ene th̄i
mig bluediff at sige h̄ene for min scrifftesader Saa manede h̄a h̄ede at h̄v̄n
sige skulde for huad sag h̄v̄n red den dieffuel oc h̄v̄i de orme saa plauede h̄e
niss legeme h̄v̄n suarede De øgler bide m̄th hoffuit saa svarlige for de guld
span seppel kr̄adse oc andē ting s̄o ieg plegde at bere paa mit hoffuit De pad
der grave mine øgen v̄d th̄i ieg v̄bluelige saa paa mandfolk meth dem och
gaff dem der met v̄kyskhedz tegen Mine ørn piness meth gloende sk̄v̄d th̄i
ieg vilde gerne h̄øre baguaskelse for̄talelse oc v̄kyske ord H̄v̄n m̄v̄nd piness
met gloende svogelss ild oc l̄v̄e Th̄i iegh bespottede andre oc for̄talede dem

oc taledede løffactige ord oc qvoad vbeqvæme vifer oc kyste måge vbluelige De
hveggörime henge om myn halff for de guldkeder ieg hengde paa hånun De
bide mit byst oc svæge mine spener for ieg pyrdede dem met atskillige klenode
oc lod dem til spne oc stedde andre oc tage vbluelige paa dem Disse hvonde st
de oc bide mine heder. for ieg gaff hunde god mad som ieg skulle giffut fatti
ge folk De for ieg bar mange guldringe paa dem met dyrbare stene Jeg rider
ny denne grømme dieffuul oc drage for ieg hofferde mig aff min rigdom oc
slect. De vor hoffmodig i myt sind oc gerninger oc forsmade fattige oc vnz
der tryckte dem De hagde kostelige heste oc forgilte kærne til offuerdadighed
thii skal denne dieffuel ride oc nederttrycke mig i heluede igen her efter. Den
part neden for min beltested met leuder oc laar pineff alder suariste mz gloenz
de ild oc stemme orme for den vkskshed som ieg der mz bedreffuit haffuer Da
sagde henniss scriffte fader sig mig for hvoad sag mest siele fordommess. Hvøn
svarede mandfolk fordommess for mange honde spnder Den qvindfolk serz
deliss for fire honde spnder Føst for deriss onde myvnde oc forgiftige tvonger
Fore de offuer maade pyde deriss legeme met guld sølff och kostelighe kleder
For de bruge troldom De for de ep gøre ret skrifftemaal men blueff at sige de
riss spnder fram Han spurde om hvøn ickē kvonde stelsis Hvøn sagde nep met
gradelig røst Der met løff dieffuelen hastelige til heluede mz hende Thi skul
le vvi alle vere pømpge Den allsmectigste gud red paa anseinden at bete off
at han vil ride paa pømpge och spagferdige mēniske det er han vil styre och
regere dem her paa iorden oc ride dem siden til den ewige himmerigiss glade
som aldrig songer ende Diid at komme oc der at bliffue det vnde off den al
sommettiste gvd som er benedidet til ewig tiid. A M E N

Sermo primus

fførste predicken.

Prima pars.

Reparare in occursum dei tui israel.

Amos iiii Disse ord som iegh ny haffuer begynt myn tale
mz Dem scriffuer den mechtige Profete Amos i sit fierde Cap
pittel oc lyde de saa paa danske Du israelss folk red digh
mod din gvodz tilkømmelse Disse ord myre rettelige saa sigis
i dag til hvært cristet mēniske Du cristne mēniske red dig emod din gudz
tilkømmelse thii denne Søndag kallis Aduentz søndag det er gudz tilkømmel
sis søndag Fødi bør hvært got mēniske ny at rede sig mod hans tilkømmel
se Naar nogen konge eller herte skal kōme til nogen stad eller by. Da sendiss
der atskillelige bud for hånvm at bebude hans tilkømmelse at de skulle rede
dem til at anāme hånvm hederlige oc ærlige Adet denne konge vnderstodiss
vør herte ihesus cristus Om hvæss tilkømmelse oc fødelse den hellige kirke ny
daglige spunger til ixele dag Thi bør off alle at rede off til at anāme oc vnd
fange hånvm ærlige oc tilbørlige. Som ieg begpnte myne ord Du israelss

a iii

Amos
iii. ca

Første Søndag i Aduent.

folk som er hyvert cristet menniske red dig mod din gudz tilkømmelse.

Son hellige kirkes legat

I. St. pauli

2. zacharias. prophet

3. St. mathis

**Paul⁹ ad
Romanos
p.iii.ca.**

Aristoteles

**Esape ca.
ip.**

Luce p.ii

**Thienor
quarto ca.**

En hellige kirke vdsender i dag trende verdige sendebud ath bebude denne kongiss som er vor herriss tilkømmelse Det første er scet Paulus Det andet. zacharias Prophete Det tredie er sanctus Mathis ewangelista Sancte Pouild scriffuer først at de skulle haffue den i trende hō de maade som rettelige anamine ville dēne konge som er vor herre **I** første maade skulle de være vogne Som han scriffuer i syn epistel til de Romersker i det trettende capittel som lasis i dag i den hellige kirke saa spændiss Det er nu tiid at vi opstode aff søffue Natē er frāgonen oc dagen tilflunder nu **H**er vor herre lod sig føde daa søffue mesten alle mēniskene thii de waare i natē det er i spnden **I** natē er trende hōde ting som kōme mēniske till at søffue. **M**ørkhed koldhed oc fuctighed **N**atē er naturlige mō:k thii drager hyen mēniskē till søffn fordi pleger man almindelige at lyeke vinue oc dō: te naat man vil søffue. **K**olhed drager oc mēniskē till søffn thii søffuer man mer om vinteren en om sōmeren **F**uctighed drager oc till søffn som den vise mestere Aristotiles scriffuer **U**apor humidus &c. **D**en fuctighed som dragiss op i hiernē aff magen han kōmer mēniskene till at søffue thi søffue bō:n mere en gāmet folk fordi de haffue mere naturlig vedske i dem **D**et vor icke vnder at de søffue i det gamble testamēte thi de waare i spndēss mō:khed oc dief fuesenss vildfarelse De wore oc forklēde thii de hagde inthz aff den verdige helliandz brēdede kerlighz i dem De waare oc fuctige aff legemenss spnder oc onde begerelser **D**ene nat er nu framgōgen oc dagen tilstāder nu **T**hii skulle vi icke nu senger søffue **D**en idelige vooge i gudz tiemste **D**et rette lyuss oc dag er nu kōmet som bort kōde mō:khed natē oc all vildfarelse **D**e gaff oss viffdomenss klathed fordi scriffuer **E**saias prophete i sit niende capittel (Populus q̄ ambulabat i tenebris) **D**et folk som gik i spndēss mō:k Det set nu klathedsenss lyuss **D**en heliād:z ild er oc nu kōmen sō optend haffuer all verden oc bort kōid all koldhed som **S**anctus Lucas scriffuer i sit tolfte capittel aff gud:z mynd sigendiss (**I**gnē veni mittere i terrā) **J**eg kom at sende den heliandz ild offuer all iorden at han skall brēde i alle mēniskess hiet **D**en rette soll er oc nu kōmen som tō:ret oc bort driffuer all fuctighed sō mēniskē hagde til legemēss løfte oc spndelig begering **I** andre maade skulle de afflegge deriss sorte reffne oc viene kleder oc føre dem i deglige rene kleder **D**et disse sorte kleder vnderstodiss karighed oc nidskaft thi at karige oc nidske mēniske brēde indwertiss aff stor sorg oc omhv som de haffue at de kunde sancke oc skrabe mer til hobe oc der aff bliffuer deriss krop sort oc deriss siel suertiss oc formp:cthe der aff for gud **T**hi at nidske mēniske ere saa sorte oc formp:cthe for gud at han dem icke kende känd **T**hienorum quarto ca. **D**e nigrata est sup carbones facies eorū) **D**eriss ansiet er sortere en kvell saa engē dem kende kan paa gaderne **D**et disse viene kleder vnderstodiss vksk:hed som er en vrenlig oc verstyggelig spnd for gud thii skal hyvert mēniske bespynderlige beuare sig der fra i denne hellige tiid **T**hii at dōde noget mēniske

Første søndag i Aduent. Ho. iiii.

i en dødelig vskpsk spnd tha bleffue han fordommet til euig tiid De sagdiß alle
 le messer hor hånvorn som lasis offuer al cristendömen til döme dag da kade
 han icke der mz frelsis **O** huor grefeligt oc grunt det er at tencke her paa at
 meniskens siel so vor herre igenløssd haßfuer mz hanß dyre blod oc bitter død
 oc pine saa pncelike fortabess skal for saa lidē en legemess løfte **O** hvor for
 geligt oc gredeligt det er at meniskē saa skänelige forkaße skal sin arme siel
 mz vskpskhed oc skplie hēde fraa vor herress Jomfru mariess alle gudz engless
 oc helgeness omgengelse oc den alderstörste hiemerigiss glade De bebinde hēde
 til den ewige fordommelse oc pine som aldrig föger ende der so de grüne dieffle
 skulle slide oc rissue hēne mz atskillelige plauer i det grafelige oc dybe heluede
 Som **Sctus Iheronimus** scriffuer Qui luxuriatur diuus mortuus est. **Ieronim⁹**
 Den so leßfuer vskpskelige han skal fordommess vden han gör der fore ret plict
 oc bod Met de Keffne klader merkiss höfferdighed Som der stonder **Prouer:**
 biozū pii ca. Inter superbos semp uirgia sūt. Elant höfferdige meniske er
 altid kiff oc trette De trette altiid sammen thi den enevil were offuer den an
 den Met de rene kleder som sancte pouild mynder oss paa at före oss vdi mod
 vor herriss tilkømmelse i det han siger Induamur vestes virtutū & bonozū opoz **Paulus**
 Det er at vi skulle øffue oss i dygder oc gode gerniger oc serdeliss i kærlighed
 til gud oc vor ieffn cristen. Quia charitas operit multitudinē peccatoz Thi
 at kærlighed so vi haßfue til gud oc vor ieffn cristen skpuler vore spnder Thi
 skulle viii elike vor ieffn cristen oc serdeliss fattige folk oc giffue dem almisser
 oc gøre andy misfkyndhedh met dem thi saadane gode gerninger skulle siden
 were melleom oss oc waare fiender diefflene som en skiold oc beskermmelse.

Et Andet sendige bud so den hellige kirke vdsender i dag det er za
 charias psete so larer oc bebuder oss hvor fore vi skulle nvo rede oss
 til at anāme dēne konge hederlige oc erlige De siger han Dicitē fī
 lie spon ecce rex tuus venit tibi māfuetus. **I**n meniske so er i Iherusalē met
 hvilke alle cristne menniske merkiss siger Seer her kōmer din konge mild oc
 spagferdig ridēdiß paa en aseninde **H**er skal hver merke at vii gerne anā
 me fire hōnde personer Fōrst vor kōge oc herre Vore slectinge Dem so haßfue
 forskpdet noget got aff oss De vore serdeliss venner Thii skulle vii oc gerne
 nvo anāme ihesum cristū hederlige som er vor rette konge oc herre som merkiss
 i det Profeten siger Ecce Rex Se her kōmer din konge Sō vor herre bet oc
 selff vīdēdiß bpid om som der stonder **Johannis** pii vocatis me magister &
 dñe **I** kalle mig herre oc mester Der mz sige i sandingē thi ieg er oc saa **Pi**
 lat⁹ sagde oc til vor herre du est kōge vor herre swarede Det siger du for ieg er
 kōge **I**cke sagde vor herre det aff nogen höfferdighed men oss alle til en salig
 lerdō oc vnderuisselse Han kan icke höfferdiß thii han er alder metist oc haß
 uer iugen offuer sig At höfferde sig. Det er at ophøffue sig offuer andre Thii
 kan meniskē höfferde sig thi han haßfuer andre ouer sig Saa giorde oc lucis
 fer mod vor herre som vor offuer hānū thi skōd han hānum nederste ned i hel
 uediß aff grvond **V**oi Andē maade anamine vii gerne vore slectinge **De**
 a iiii

Ieronim⁹

puerbiozū
pii ca.

Paulus

zacharie
nono ca.

4 } 1 Rex
 2 Amici
 3 Cognati
 4 illi p̄p̄t
 benivol
 bota

Johannis
pii ca.

Lucifers hoff

Epistle Søndag i Aduent.

Gene.
ppp vii.
Bernard

Understodiff i det at Profetē siger (tuus) Vor herre anāmede mandō aff iom
fru maria i de maade er han vor broder Som der scriffuiff Gene. ppp vii.
Frater enī a caro nostra est Han er vor broder oc vort kōd oc blod som Sā
ctus Bernard⁹ oc siger Jeg men at vor herre icke nvo kan forsmāa mig men
han er aff mit kōd oc blod For di bōr mēniskēss nature at holdiff i stor ere
oc verdighed men hvon er skapt effter gudz ansiet Oc hvon er lige met engle
nature oc vor herre hassuer selff anāmet hēde Vdi tredie maade anāme voi
gerne dem sō hassuer giort oss noget til gode Det understodiff i det Profetē si
ger (Venit tibi) det er sagt vor herre kom for mēniskēss salighed oc gaffn. thi
at alle mēniskē voie fortabede oc bebūdne till heluediff mōrk oc forburg oc ep
maatte se vor herriss blide ansiet for Adā oc rue hagde bōdēt hāss bud Vdi
fierde maade anāme voi gerne voie serdeliss vēner det merckiss i det psetē siger
(māsuetus) Thū vor herre kom mild oc spagferdig sō en god ven kommer
til en andē Sō der scriffuiff Mathei xi ca. Discite a me qz mitis sum. Leter
aff mig siger vor herre thū teg er mild oc pōmpg i mit herte. Gud sō formes
dagiss vor gevon sō en løffue mod onde mēniskē Han er nvo mild oc spagfers
dig sō eth lom Vii lese at engē kan gribe en enhiōning men naar han kōmer
i en iōfuereff skōd tha bliffuer han tam oc spagferdig Saa giorde oc Cris⁹
ihesus vor herre som ligness maa ved en sterck løffue oc enhiōning Der han
kom i Jomfrv mariess skōd tha bleff han tam oc spagferdig som eth lam

Mathei
xi. ca.

Inhoring

Et tredie bud sō de hellige kirke vdseder i dag er S tūs mathe⁹ euā:
gelista at bebūde oss huorlediss vi anāme skulle dēne kōge Oc siger
hā at vi forst skulle anāme hānē met kerlighedz tegē Det betegness
off mz det ad de i Jherusalē briedde deriss kleder paa vegn for hānū oc strōdde
mz palmer oc viter mod hānvon Saa strōde oc vti nvo mod hānum vaare
kleder naar vi giffue fattige folk oc pillegime mad oc øll i hāss ere oc gōre an
die mislūdelige gerninger Dieffuelen han slyer fra den rigdom sō noget giff
uis aff i gndz naffn Men han bliffuer ydelige paa nidskiss oc karige mēnisk
kiss rigdō sō inthz giffuis aff i gudz naffn Vdi andē maade skulle vi anā
me hānvon met eth rent oc pōrt herte Det merckiss i det at de ginge mod vor
herre mz oliue qviste oc grene Thi at de mēniskē sō erlige leffue oc øffue dem
i gode dygdelige oc retferdelige gerninger de ligness ved oliue quiste som altiid
ere grōne Vdi tredie maade skulle vi anāme dēne kōge mz en v offueruin
delig strid Sō betegniss i det at de ginge mod hānum met palme quiste De
mēniskē sigiff rettelige at bere palme quiste sō stride mādelige mod dieffuelen
oc offueruinde hānvon oc hāss falske eggelse Som der scriuess Jacobi iiii
Stōder fast mod dieffuelen saa slyer han fra edet Strider oc hordelige mod
verde oc hēdiss forfēgelighed saa offuer vwinde i hēde sō der stōder Primo Jo:
hānis v ca. Hec est victoria. Vii skulle offueruinde verde mz vor tro Vii skul
le stride mādelige mod vort eget legeme sō Stē pouild lerer off pmo Corin.
nono ca. Castigo corpus meū Jeg reffter oc plaxer mit legeme met faste och
vett at det icke skal sōge mact mod mpy siel Vdi fierde maade skulle vi

Jacobi
iiii ca.
primo Jo:
hannis v.
primo Co
rin. ix. ca.

anåme denne høge m̃z stor loff oc ere Det betegness i det at de alle sunge glas
delige mod hānvom der han indred i iherusalem oc sagde velsignet vere du sō
kōmer i den allsmectiste gud̃z naffn frelss off alle Saa skulde vii oc alle ñv
loffue vor herre i hans tilkōmelse m̃z mynd hierte oc gerninger Thi det loff
nogen gō: vor herre met mundē vdet hietet sōl m̃z det er hānvom icke tack
nēmeligt Icke er det helder vor herre tacknēmeligt at nogē loffuer hānum m̃z
mynd oc hierte vden der sōl gode gerniger m̃z Her om scriffuer stūs Dat . i
syt vii ca. aff vor herriss mund sigēdiss (Adōnis q̃ dicit michi dñe dñe Icke
skal h̃vør kōme til hiemerige sō kaller mig herre herre . m̃z mundē oc hietet.
Men den sō fulkōmer gud faderiss vilge sō er i hiemerige oc øffuer sig gode
dygdelige gerninger han skal kōme ind i hiemerige Vūd at kōme oc der at
bliffue det vnde off den allsmectiste gud som er benedidet til euig tids

Hosianna

Sermo secundus. Anden Predicken

Secunda pars.

Cce Rex tuus venit tibi mansuetus

Dat. xpi ca. Disse ord scriffuer den verdige euāgeliste Stlls
matheus i sit tyvende ca. De lide de saa paa dāske Se din
hōge kōmer dig mild oc spagferdig Bere ṽner i haffue vel
tilforn h̃vør huorlediss Adā oc Eue oc andre hellige parriate
ker och profeter som i lang tiid waare i helṽediss forburg inderlighe begerede
vor herriss tilkōmelse Thii sagde Moises Emitte manū tuā de alto Dal
sommectiste g̃vōd send off din hielp oc trōst aff de øuerste hiemmerigiss trone
Den tiid dē aldermectiste gud fader i hiemerige h̃vør deriss p̃nckelige oc sto
re begering da bleff han r̃vrd aff milhed oc barmhertighed De sagde til g̃vōd
sōn oc g̃vōdh den helliand De ord som Esaias scriffuer i sit siette Capittel.
Quem mittam et quis ibit nobis Hvem skal ieg vdsende eller h̃vør skal ne
der fare aff off at igenløse menniskenss k̃n fra dieffuelen Da svarede gud̃z
sōn vdsend mig thi ieg er der till redebon Saa vsende g̃vōd fader hānū at
frelse all verdē Thi maa ieg ñv sigē de ord sō ieg begynte min tale med Ser
her kommer din konge mild oc spagferdig Saa maa ñv h̃vør cristet men
niske sighe Se her kommer din konge ath frelse digh som de hellighe forfedre
saa lenghe begherede ath se och saage hānvom icke dog allighetuel I hṽvils
ke ord h̃vør menniske merke maa tvende ting f̃vst hans verdighed som
komme skall i det her sigiss konge I anden maade hans p̃d̃m̃ghed som kō
me skall i det her sigiss mild och spagferdig.

Nat en høge kōme skall til nogen by eller stad daa g̃vōre de fire hōnde
ting sō i stadē bor Erst glede de dem mod hans tilkōmelse sō han er
mild oc barmhertig mod sine vnderfotte i sine dōme oc gerniger De ep tager
velselige deriss gotz oc p̃ninge m̃z vrette Sandelige mye wi ñv alle glade

a v

Moses

Esaię
to ca.

Matth. Christi
oc. S̃m̃ghet

4 t̃m̃g t̃m̃g
ñv l̃m̃g t̃m̃g

1 bl̃dde: d̃m̃

2 Konf. d̃m̃ghet

3 f̃vst sig i k̃n

ad f̃vst sig i k̃n

Første Spndag i Aduent.

off mod denne vor kongiff tilkømlse thii han kom ath fælle off fra dieffulen
 sō sōr hagde maet offuer off De vi hagde bleffuit euige fortabede hagde han
 icke igeløssd off m̃z hanss haarde død oc pine **U**di andie maade da seyr de
 oc rense deriff huss mod hanss tilkømlse Saa skulle vi oc gøre mod vor her
 tiff tilkømlse Det er at vi skulle gøre til scrifte oc gøre plict oc bod for vor
 re spnder met ret anger oc ruelle oc haffue fulkømlige vilge til at bedre off at
 der bliffuer inthz i vore hierter som hānum vteckeligt eller vederstiggelig kan
 vere **T**hi siger Stē pouls i dag i Epistelen Abitteram opa tenebrarū i in
 duamur arma lucis. **U**di skulle bort kaste mørkēss gerniger oc sōre off i klar
 hedsens wabē Det er vi skulle afflegge vaare spnder oc øffue off i gode dyg
 delige gerninger som er i p̃dmighed kyskhed tomodighed oc kerlighed til vor
 ieffn cristen **D**o dēne artickel skulle de tencke sō haffue stedse dødelig auind
 til deriff ieffn cristē oc ep vilse offuergiffuen aff deriff hierter hwerkē for gudz
 skp̃d de anāme icke deriff kōge som er vor herre i dēne hellige tiid men døde
 de i saadan auind da bleffue de ewige forðsmēde **U**di tredje maade skulle
 de sōre dem i deglige oc rene kleder sō anāme vilse dēne deriff kōge **D**et er at
 de skulle leffue kyskelige retferdige eddruelige mildelige oc spagferdelige vden
 kiff oc trette **H**wert mēnske bōi ñv at sōre sin siel i atskillige deglige kles
 der. **F**ørst i forgyllede der met merckiff kerlighed Saa i hvide kleder der met
 merckiff renssiffghed **S**idē i sorte der m̃z merckiff p̃dmighed Saa i røde der
 met merckiff vor herriff død oc pine oc hanss røde blodige saar sō vi idelige i
 vor h̃v oc hierte offuertēcke skulle **U**di fjerde maade skulle vi offre oc giff
 ue vor kōge oc herre dyrebar gauer sō de hellige tre kōger gjorde **F**ørst guld
 det er et pyrt oc rent hierte for vde al spnd thii er der engen saa fattig at han
 ep kan offre vor herre guld Det er at han skal tycke sine spnder ilde at vere oc
 haffue fulkømlig vilge til at bedre sig mod gud **D**er om scriuiff **H**ac quesit
 ui hār amari sp̃nsā assumere Den siel begerede ieg at anāme till myn biud
 sō spørger oc grader for spne spnder **S**idē skulle vi offre hānum røgelse det er
 vore gudelige bønner **H**er o scriuiff **T**obie iii **H**vo sō vil kōme til gud han
 skal idelige lase oc bede thi at naar vi lase oc bede gwodelige da tale wi met
 vor herre Saa skulle vi offre hānum mirā Det er at vi skulle tvinge va
 re legeme m̃z faste vett oc eddrøghed oc andie gode gerniger **T**hi at ligeruiff
 sō oime dō oc fordriffuiff hvor mirā strøss Saa fordriffuiff oc ṽkyskhed
 offuertfōdigghed naar vi tvinge vaare legeme met faste oc vett **D**ene kō
 giff milshed oc spagferdigghz betegness off i m̃ge hōde maade **U**di første at
 han anāme vilse spndige mēnske til sig sō vor **S**tūs matheus ewāgelista
 oc setā maria magdalena sō opfuldet vor m̃z de sp̃v dødelige spnder **U**di
 anden maade at han hōre vil spndige mēnske **S**on beuises met dem som
 bode i Biniue stad som fixenckess skvle for deriff spnder skp̃d **M**en gwod
 han hōrde deriff p̃dmighē bønner och sparde dem for den anger ruelle och
 penitētz som de gjorde for deriff spnder **U**di Tredie maade ath han
 svarer den mildelighe som taler till hanñv som han gjorde sp̃n apostel

Paulus

Sapiētie
 quinto ca.

1 Kierlighed
 2 Kyskhed
 3 p̃dmighed
 4 Tolmodighed

De hellige 3 konger
 1. med deres koffer

Sapiētie
 quinto ca.

Tobie ter
 cio ca.

Maria magdalena

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Jude der hånvøm forraadde oc isøderne i vtegaarden den tiid de skulle gribe hånum Som Sctis Johāness scriffuer i sit septende capittel Han sagde till dem hvøm lede i effter de sagde at ihesū nazarenū han swarede mildelig det er ieg Effter dii at denne konge er saa mild oc barmhertig Da vilde wi alle fly i dag til hånvøm met waare ydmygelige och gudelige bøner at han vil vnde oss hiømerigiss glede met sig til ewig tiid. A D E N

Johannis
pvi ca.

Christi hustru

Epistola ad romanos xv ca.

Eratres quēcūq; scripta sūt ad nostrā doctrinā

Here venner dene Epistel som lasis i dag i messen paa Søndagess vegne den screff den hellige apostel sancte Pouild till de gode cristne mēnske som wor i Rom och stonder hvøm i hanff femtende capittel Oc lyder hvøm saa paa danske Here drøder oc søster Alk det som screffuit er i det gāble testamēte aff de hellige Patriarker oc Profeter oc i det ny testamēte aff de hellige Apostle martireff doctoreff oc andre hellige mēnske om deriss medlidning oc tolmødighed Det er alt sāmen scriffuit off cristne mēnske til en god lerdø At wi stadelige hobess skulle paa den euige salighed For den store hugswaalse som wi haffue aff den hellige scriffte Thi at hvøm loffuer off den euige glade effter dette liff som aldrig kōmer ende paa Den alsømetiste gwd som giffuer alle gode cristne mēnske tolmødighed i deriss modgang oc siden stor hugswaalse effter deriss sorg oc bedrøvelse Han giffue oc eder alle oc hwer serdeliss vnderstødelse oc vnsdø til at forstøde disse artickile som Crist ihesus self pōdickede oc lerdø obēbarlige her i verden At i rettelige met eth hiette och myndhoff hedre oc loffue myre den alsømetiste gwd oc hiønesske herte som er gud fader i hiømerige Thi anāmer nw til eder dem som sorgfulde oc vansmectige ere oc hugswalet dem blant eder Ligeruiss som cristus ihesus anāme de off til sig oc gaff off syn benedide hugswaalse Dii waare oc vansmectighe som i nw ere Det giorde han fordi at hanff naffn skal hedres aff mäge andie mēnske for de gaffuer han off giffuit haffuer ieg siger eder sandedelige at cristus ihesus predickede Jøderne omskerelse Och lod sig self omskere paa det ach han stadfeste ville oc fulkōme alle de ord som gwd fader i hiømerige deriss forfedre de hellige patriarker tilforn loffuit hagde Alle hedninge sō icke waare fødte aff isøderne oc haffue alligeuel songet dob oc cristendom den bōr serdeliss inderlighe at th tacke hedre och tiene den aldermectiste gud fader i hiømerige for syn store bespnderlige barmhertighed oc naade En dog at deriss forfedre finge icke i forime tiid saadan røst oc løfte aff hiømelen som isøderness giorde. Som dauid prophete scriffuer aff gudz sønss mynd sigendiss Jeg skal fly det saa at hedningene skulle vederkendiss dig oc loffue dig for de riss rette gud oc skabere Oc de skulle spyunge høgtidelige oc hedre och are dit werdige naffn Framdeliss siger Esaias pfete kōmer alle hedninge oc gleder

David
propheta

Esayas.

Anden søndag i Aduent.

Dauid
xvi psal
mo.
Esayas
ca. 12

eder nu den allsmectiste gud so vel som iøderne so kalliss vor herriss eget folk
kong dauid siger i psalteren i den xvi psalm D i alle hedninge som hassue
fonget doo oc cristendom lossuer oc tacket den ewige gwd D alle iøder som
ere israelss børn lossuer oc hannuom. Esayas siger igen i sit nyende capittel.
En skal fødiss aff iesse flect oc hedningene skulle hassue deriss hoo til hånun
han skal vere deriss rette konge oc regere dem Den allsmectiste gud som xii
alle hobes til han verdiss til at opfyldte eder met al aandelig glede i den hellis
ge cristelige tro som i nu anāmet hassue Han vnde eder oc sin hiemelske fred
oc den helliandz naade oc indgydelse at alle ederis gerninger myre bliffue hā
nuom tacknemmelige oc eder selfue fructfōmelige til den ewige salighed

Euangelium secundum lucam xxi ca.

In illo tpe d i d i Crūt signa in sole et luna.

Enne hellige søndagiss lest scriffuer off den hellige Ewanges
liste Sanct Lucas i sit eth oc tyuende capittel oc liden hyon
saa paa vort maall.

Di herre Ihesus cristus taledte til sine apostle oc sags
de Der skal ske oc seess vnderlige och ny tegen i solen
maanen oc i stierne for den yderste dōmedag Och her paa
iorden skal bliffue stor plaxte och trong blant mennisken for den grøselighe
storm oc bulder som hassuit skal giffue aff sig Thi at folked som da i ver
den seffue skulle foruissne oc bliffue vāsmectige aff den retsel sorg oc dighelse
som da skal kōme offuer all verden Oc englene i hiemerige skulle forfereff oc
pucke offuer menniskene Noget der efter skulle de see Jomfruens søn Ihesu
cristu som er baade gud oc mēiske kōme aff hiemelen ned i en skp meth syn
hiemelske mach och maiestat Naar disse iertegen ske da hassuet ederis
hierte til gwd met stadig tro oc hoff Fordi den tiid kōmer da snarlige at i oc
alle retferdige mēiske skulle bliffue salige och skynnende oc arefulde baade
paa sielen oc legemet Oc sagde vor herre dem her paa soden en effterli gnelse
At de visselige vide skulle at verden skulle forogongiss naar de swodāne tegen
saage Naar i se figen trø blomsteris oc songe løff da vide i visselige effter
natvoreniss løff ath sāneren snarlige kōme skal Saa myre i oc visselige vide
ath den yderste strenge domme dag kōme skal snarlige naar i saadan tegen
paa hiemelen i hassuit oc paa iorden set hassue Sandelige siger ieg eder ath
mēiskene som da seffue de skulle ickē dō før alle disse grøselige ting fremfar
ne ere Demene som planeterne side vdi skulle da songe en ny skickelse Oc al
le elemente baade vand vedet och iord skulle forklariss aff ilden Men myre
ord de ere sandhe oc skulle bliffue til euig tiid Saa syder dette ewangelium i
sig selff * Her efter følger vdydelsen oc glosen der paa.

Similitudinem hanc
promissionis Chris
ti: suis discipulis

Similitudinem hanc
promissionis Chris
ti: suis discipulis

Glofen oc udtydnyngen her paa

En alsommettiste gud så vilde at meniskē skulle altid vere redebon til at dō oc anāme siden hiēmerigiss glade m̃z hānum han paa m̃p̃ñ der oc siger mēniskē den sorg plassue oc dr̃p̃uelse sō skal gōge offuer verdē for den p̃derste dōme dag paa det at han skal drage mēniskene fra dēne verdēss forfengeligheD Oc at de sō ickē nu vilse r̃diss hānum i deriss vellsst oc glade Ar̃h de da skvulle rediss hannū i deriss de sorg oc bedr̃p̃uelse. Tept̃. Et̃t̃ signa i sole ⁊ luna Alff disse tegē som vor herre taler ō at der ske skulle for dōmen haffue wii māge seet oc daglige h̃p̃re oc fornēme Der voot seet Aar effter g̃ṽd̃z b̃ỹd̃ D d̃ viiii om middagiss tiide vnderlige tegē aff māge ṽt̃aige mēniskē i ṽst̃and Rom ac andie land der om k̃ring. F̃orst̃ iiii soler r̃de som blod oc iiii maaner oc r̃de som blod Vnder s̃ame iiii soler Oc emellē dem stod i r̃t̃ koriss oc iiii regn b̃ỹer Om k̃ring oc orloff h̃p̃re wi at alle land oc t̃isge ere fulde m̃z oc den ene kiuer tratter oc deler mod den andē oc m̃ỹde oc s̃la h̃uer andē i h̃iel at man mer ñṽ seer maa daglige her aff en ṽi s̃creffuit finde i b̃ogerne Om b̃olgerne i haffuit at den ene skal storme mod den andē Det er oc ñplige skeet i ṽestersp̃en mod s̃landerē oc holland at storm oc haffuit haffuer boit taget māge hele by met ager oc eng closter oc kister folk oc f̃a at de ere alst̃amen boit sunckne i haffuit Effter di at her er saa māge fr̃asarne aff for s̃creffne tegē da th̃aar engē tṽile paa at de andie ep̃ snarlige effters̃olge Th̃ii skulle alle rediss her saare och lessue ret̃ferdelige oc erlige effter ih̃esu crist̃i bud ṽd̃ th̃ii wii vide ickē paa h̃vad tiid eller time han off̃ kalde vil for sin strenge dom Teptus Ṽirt̃utes celorum mouebuntur. Gud̃z engle offuer eñgle och hañss ṽerd̃ighe helghen skvulle rediss oc septe for samme strenge dom D̃ here venner Men de skvulle gr̃ye som ñṽ s̃ider s̃uert̃ i de sk̃ynnende eñgle kor oc aldr̃ig sp̃ndede Hṽor myxe da wii arme obenbare sp̃ndige menniskē da sk̃elue oc beff̃ue sō māge d̃d̃elige sp̃nder her paa iordē bed̃reffuit haffue D̃ neppelige giort ret p̃lict oc bod for en aff dem som det sig b̃ṽorde Th̃ii myxe wii alle rett̃elige s̃ige de ord som Sanctus Iheronimus scriffuer Super math̃eū. Hṽad h̃eder ieg soff̃ner eller ṽoger. eder eller dr̃icker da t̃p̃ckiss mig at̃h ieg h̃p̃rer den grafelike r̃st̃ i mine s̃iñ saa sp̃dendiss. St̃onder op i d̃s̃de menniskē oc gonger for gud̃z strenge dom at g̃ore regens̃kaff for eder gerninger som St̃ils paulus siger oc H̃arendū est incidere in mañ dei ṽiuctis D̃ hṽor g̃refeligt oc gr̃ṽmt det er at k̃ome for den lessuēde gud̃z dom m̃z nogen sp̃nd. Teptus T̃ūc videbūt filiū hominis Da skulle de se i omf̃rw m̃arie s̃on m̃z stor mact oc velde sō de ickē vilde se her paa iorden i hañss arm̃od och p̃dm̃ghed D̃ hṽad sorg och ṽe skvulle offuerdadige och d̃olle menniskē da fonge naar de se de arme fattige menniskē som de for̃smaade her paa iorden vere clarete en solen och at̃h de skvulle giffue dom offuer dem meth̃ vor herre oc sk̃p̃ṽde dem neder til den cuige de oc for̃d̃omm̃esse D̃ dullinge D̃ h̃p̃fferdige mēniskē hṽad h̃ielper da eders̃ for̃b̃ānede h̃p̃fferdigh̃ed eder effter

Textus

Notes

*De tege som de sy
an kat kom. & moete de
tege seff. & vraden*

Evangel. 3. Kap. 11. 11

Textus 3

Jerolim⁹
super mas
theum

Pausan.

Textus. 4

Ad Pueri & Puella

Der Herr Professor
04. 10. 1870. W.

Anden Søndag i Aduent.

denne verden vden at neder sencke eder i heluediff aff grund. **D**et ere en nvo
māge til diss ver som dieffuelen saa fobblindet haffuer at de sige ath heluede er
icke andet en at prester ville der m3 rade oc kysse folk. Naar de did kōme oc de
grūme dieffle pine oc slide deriff twnger m3 gloende iern kō for saadōme løss
actige ord. Da fonge de at vider om heluede er til eller ep. Det er visselike til der
skal engen tvile paa. **T**hi v3 herre siger selff i lesten binder hender och f3
der paa hānvm oc kaster hānvm ned i det ewige heluediff m3rk oc pine som
er ewindelig graad oc tender gnidsle oc andre grefelige piner. **H**er effter føl-
ger **O**tte serdelis tegen som ske skulle for dōmen. **H**vilke **S**ctus Gregorius
klarlighe bescriffuer oc v3tper aandelige. **H**3ste tegen er at mod den stren-
ge dom dā skal solen formskiff oc bliffue sort saa ath hvon skall inthet skyn
eller lyvss giffue fra sig mod iordē oc mēnsken. **D**og beholder hvon alligewel
sin klarhed i sig selff. **D**et met vnderstodiff at mēnskene skulle saa forwen-
diss mod domedag fra gud som er den rette sol at de neppellige ville leffue eff-
ter hāss budord men bliffue i deriff slēme leffnid oc store spynder. **D**og behol-
der gud alligewel sin klarhed oc megtighed ath de icke ville leffue effter hāss
vilge. **A**ndet tegen er **A**th maanē bliffuer saa r3d som blod men hā m3ster
dog aldriq s3t rette skyn. **D**et met maa vnderstodiff den hellige kirke som tit
oc offte haffuer veret r3d giord i det at māge gode helgen haffuer v3g3det des-
riff r3de blod for gud3 nāss sk3ld oc den hellige cristelige tro. **H**von form3r
kess oc nvo saa tit som verdens h3ssdinger veldige g3re hēde nogen offuerlast
oc vret. **D**og skal hvon alligewel bliffue ved mact til dōme dag. **T**hi v3 her-
re sagde selff til **S**ancte **P**eder apostel. **D**orte inferi n3 p3naleb3t aduersus eā.
Dieffuelen i **H**eluede. **O**nde h3ssdinger oc v3milde tiranner oc andre skalke s3
ere dieffuelens sendige dud oc lēmer de skulle icke fonge mact at forderffue oc
vndertrycke den hellige kirke. **T**redie tegen er **A**t **S**tiernerne formskiff oc
giffue inth3 skyn fra dem. **D**et met maa vnderstodiff kirken3 psoner oc pre-
later som lare oc vnderuise skulle enfoldelige mēnske h3vordiss de retteliqhe
leffue skulde effter gud3 budord. **D**e giffue engen god le3dom eller exempel fra
dem effter hvilke simpel mēnske vel leffue kvnde v3 herre til loff. **H**ierde
tegen er **A**th eth **R**ige skall stride emod eth andet en konge mod en anden en
herre mod en andē. **A**th den ene kan vnder trycke den anden och forderffuen
Det m3 vnderstodiff at der skal bliffue atsk3lkelige k3p oc orloff i māge land
oc rige mod retferdighed och der offuer bliffuer den menige almv3e forderffuit
oc mange v3talige mēnske skāmelige slagne oc m3rde for deriff k3ger3 gerig-
hed3 sk3ld oc vretvise str3d. **E**empte tegē er at h3lgerne i haffuet skal stor-
me oc b3rdiss til h3be den ene mod den andē oc giffue der offuer stort bulder oc
storm aff dem ouer all iordē. **D**et m3 vnderstodiff at den menige almv3e k3pfte
diss folk oc spynder skal g3re opst3d mod deriff k3ger herre oc h3ssb3der oc ve-
re dem v3h3rige oc v3pdige. **S**iette tegē er **A**t mēnskene skulle saa r3diss oc
sk3lffue mod den grūme dōmedag at de skulle icke k3ude st3de paa iordē. **D**et
m3 mv3e nidske oc karige mēnske vnderst3dis. **S**om fige saa suarlige effter
verdens rigdom at de icke giffue dem stynder till at h3re en messe eller tiene

1^a signa 9
in dēbent mēn
in v3nta dīen
I *

phar 1^a sig:

2^a sig:

har 2^a signa:

3^a signa
har 3^a sig:

4^a signa
har 4^a sig:

5^a signa

har 5^a sig:

6^a signa

har 6^a sig:

vor herte en tiende part aff en time om dagen. Men de stycte saa storlige atz de noget fortabe skulde aff deriss gotz penninge k  pmanska   eller andet at de neppelige giffue dem tiid til at ede dem mette. Syv  de tegen er. At alle gudz helgene i hi  merige r  diss oc gr  te mod den strenge d  me dag. Hvor maa da fattige syndige m  niske beffue och skelffue mod s  me dag men gudz v  ualde helgen der fore gr  te. Dette maa aandelige v  derstondiss met dem som haffue nogre leen i forsenig aff nogen herte de rediss altid atz de skulde bliffue skilde ved d  . Thi tage m  ge alt det de songe kv  nde baade met rette oc vrette at de fattige v  derfotte beholde neppelige naal i vegge igen. Saa skeer det oc i den hellige kirke mange stediss at prelaterne tage til den det fattige prestmend oc cappelane skulde f  de dem aff thi at de rediss at de   cke ellers skulde f  de dem. Ottende tegen er. At den   ls  mectiste gud Jomfru marie s  n skall da k  me i sk  pen met   lderst  ste mact i s  n maiestatz at d  me leffuendiss oc d  de och giffue hver s  n for syne gerninger. Der met maa v  derst  diss den hellige cristelige tro som oss er h  p til at forst  de. Men fornedelst den verdige helliandz naade krafft oc mact och mechtige indg  delse daa bliffuer hv  n alle menniske klar at forstonde met hv  ilken alle m  niske foruerffue oc k  me skulde till hi  merigiss tige det v  nde oss gud fader s  n oc den helliand til ewig tiid amen.

Eth Tertegen om dom effter D  den.

In kase at det vor en b  del som hedrede Jomfru maria met en Aue maria naar han gik fram for h  diss bilsede oc besol sig hende i woold. En dag som han bad til Jomfru marie da kom domerenss b  d at han k  me skulde at henge en mand der han kom paa v  gn da vor der nogre hanss siender s   sl  ge hannv  n i hiel. Der vor oc i s  me by en god gudelige prest som plegde at gonge om alle kirke gaarde som i b  en vaare hver natz. Der han kom paa vor froe kirke gaard den nat effter at s  me b  del slagen vor. Da saa han der ganske meget folk blant hv  ilke han kende mange som han tilf  rn leffuendiss kendt hagde. Thi sagde han til en aff dem hv  ad bet  der det at her n   er saa meget folk. Han suarede hannv  n. B  delen her i b  en vor slagen i hiel i dag oc diffrene haffue fangen hanss siel oc sige at hv  n h  r dem til. Men Jomfru maria siger tv  ert emod at hv  n h  r hende till. Nu stonder dette folk her at h  re dom der om. Thi. At den   ls  mectiste gud som er en streng oc retviss domere skall n   k  me aff hi  melen oc d  me dem emel lem. Da tencthe presten ved sig ieg vilde at ieg kv  nde nogen sted sk  pule mig her at Jeg motte h  re denne dom saa k   b han v  der noget t  nner der han hagde sk  pult sig da saa han den   lder v  ldigste domere komme sidendiss paa en domstol och hanss benedide moder Jomfru maria meth. Saa komme de g  v  me dieffle gongendiss och fr  mledde b  delenss siel som de suatlig g  e bundet hagde oc beuissde atz hv  n for mange h  de store syndet sk  ld som han bedreffuit hagde vor dem rettelihe tilfalden. Her emod swarede Jomfru

Anden Spndag i Aduent

maria att den time han døde da tiende han hende oc besol hende sin siel oc der fore wor hwen hende retthelige tilfalden Den tiid dömeren dette hörde da vilde han icke fortörne sin alder ketiste moder De hä vilde icke helder gøre dieselne nogen vrech Thii gaff han saadan dom at sielen skulle köme til kroppen igen at han motte gøre plict oc bod fore sine synder De besol at sige Pavven i Rom at han skulle lade gøre serdelid kirkenss almyndelige bön for hāz nyom Saa sporde der en at hwo pavven dette sige skvilde Da suarede iomz fwo maria kalder hiid den prest som der haffuer skvild sig da han kom tha fick hwen hannū i deglig rosen och sagde för den til pavven De sig hannvm dette dw seet oc hört haffuer De antworde hannvm denne rosen til iertegen Den tiid pavven saa same deglige rosen da trode han fulkömelige det presten hannū sagde oc lod fulköme forneffnde bön Siden bleeff same siel frelst och kö til hiemerige Wiid at köme oc der at bliffue det vnde off gud allömectiste

Sermo tercius.

Tunc videbunt filium hominis venientem

Luce xpi Disse ord som ieg uvo begynde myn tale met dem scriffuer den hellige ewangelista Sanctus lucas i sit eth oc tyvende capittel oc lesiff de i dag i den hellige lest oc lyde de saa paa danske Da skulle de see Iomfru mariess søn köme Den mechtige Doctor Isidorus scriffuer (i i libro de sumo bono) at der skal vere fire hande personer i hwer dom. Først dömeren saa de som skpldige ere saa sagvolder oc siden vidende Efter di at det te ewageliū lesis i dag om gudz tilkömelse til den strenge dom thii taleff i same lest om forneffnde fire honde personer. Høst om dömeren som er den allömectiste gud som merckiff i de ord ieg gegynte myn tale met Tunc videbunt filiū hominis Da skulle de se iomfru mariess søn köme Thii han skall da köme at döme alle meniske oc giffue gode meniske den ewige glæde oc salighed De onde meniske den ewige de oc fordomelse Denne domere skal da saa retferdelige döme at hanff dom skall engelunde kynde ömwendiff Isidorus scriffuer at domme plege at forxyndiff i fire honde maade. Først for Redsel for Denskaft for Had for Gaffuer. Høst for redselt der om scriffuis Eccle. vii. (Noli querere velle iudex fieri) Du skalt icke begere at vilde vere dömere vden dw kant offuer vinde alle synder met din gode lesnuid oc retferdigshed At dw ey selff skalt rediff for den aldermectiste dömeress ansiet Isidorus. tus siger Hwo som dyllet sandingen for nogen mandz redselt han fortörner der met den allömectiste gud thii han mer rediff menisken en sin gud och skabere Udi anden maade for gaffuer der om scriffuiff Eccl. pp. Eucenia et dona peccat oculos iudicis. Giff oc gaffuer de forblinde dömerensff øgen der om Taler oc Sanctus Augustin. De siger. Usqz adeo cupiditatis inuoluit malū. Gertighed er nu worden saa menig At for hendiff skpld er der

Nota:
Dömeren
den som dömer
Baznelleren
Sinnelystend

Nota:
amint
vint

kömed til en fedvane at selge lov og ret. I Tredie maade for had. I Hier
de maade for vensckaff. Disse tvende artickel ere nu saa menige at det gøss
icke meget behoff at bevise dem med den hellige scrift thii hyer man vid at
det nu gonger saa til. Denne retferdighe dömere som er gud i hiemerig han
kan icke omvendiss met nogen aff disse forscressne fire artickel. Icke met red
sell thii han er alsömetist. Som der scriffuis Job pvi. Nūquid timens at
guit te. Went du at han radiss naar han dömer dig. Men. Men saa meget
som nogen er mectigere oc ppermere diff pdermere strengere oc swarere dom
giffuer han offuer dem som Salomon scriffuer Sapiencie vi. ca. Potētes po
tenter tormenta patientur. De Dectige skvulle taale mectige stor pine. Han
kan icke helder omvendiss for vensckaff thii han er alder retferdigst. Thi giff
uer han streng dom offuer sine egne brödre som er alle cristne menniske paa
mandommeness vegne. Thii Siger David ppfete i psalteren. Frater non
redimet. Din egen broder sakl icke fresse dig. Icke helder for giff eller gaff
uer. Thii han er alder rigest. Som Salomon scriuer Prouerbiorum septo
No atquiescit cuiusq̃ precibus. han hörer da engen bön han tager icke hel
der gaffuer at han da nogen fresse skal der om siger oc Sanctus Bernardus
Veniet dies illa in qua valebunt plus pura corda. Den dag skal komme at
enfoldighe rene hierte skulle haffue mer mact en subtilige klöge och falske ord.
De en ren samvittighed mer en mange secke fælde met guld oc pēinge som
Johannes Crisostomus oc siger. Tunc ne diuicie pro diuitibus. Da skall
icke rigdom hielpe at fresse rige met. Icke helder foreldriss bön for deriss bön.
Icke skulle helder da englene bede for menisken som de plege at gøre thii at
der sker da ingen mildhed. Han övendiss icke helder for had eller auind thii
han er alder bast oc han kan icke haffue axind i sig eller had til nog. Men
han elsker alt det han haffuer skafft som Salomö siger Sapiencie septo. Di
ligis omnia que sunt. O du alsömetiste gud du elsker alt det til er oc du
kant icke hade noget som du skafft haffuer. Udi Andē maade de som skäl
dighe ere. Der met vnderfondiss syndige menniske som fordömes skvulle. Om
huilke Sanctus Bernardus siger. O p anguste erunt tunc die reproborum.
O hvor trange skal da syndige meniskiff vere bliffue. Thi at offuer dem si
der den strenge vrede dömere. Under dem er det dybe oc grøimne heluede. Paa
deriss höge side deriss store synder som heret paa dem. Paa deriss venstre side
vralige dieffe sö drage dem til pine oc de Indwertiss plawer deriss egen sam
vittighed dem at de saa stemmelige haffue for kast dem selfue. Vduertiss den
sware ild som gonger offuer all verden. Hwort skall da arme meniske fly. De
kvönde icke köme op. thii der sider den strenge dömere. Under dem er det dybe
heluede. Ti sige de de ord som Sancte hanss scriffuer in Apocalipsi septo ca.
pittulo. Dicent. Montibus et collibus cadite super nos. De sige da till
store bierg oc smaa falder offuer oss oc skpuler oss fra denne strenge dömeriss
ansiet som nu sider i sit maiestattiss sade. De kvönde icke fly bort paa högte
side for deriss synder som Sanctus bernardus siger. Tunc loquentia simul

Job pvi.
capitulo.Sapiencie
septo ca.David in
psalterio.
Prouerbio
rū. vi. ca.
Bernard?Johannes
crisostom?Sapiencie
septo ca.

Bernard?

Nota. Siger.

Apocalip
sis. vi. ca.

Anden Søndag i Aduent.

peccata dicent **Uii** ere etherff spnder oc i haffue bedreffuit off thii vilse vi icke
 offuer giffue ether men følge eder for den strenge dom **De** küde icke fly paa
 venstre side for diefflene sö kerer paa dem sö stüs Augustin² scriffuer **Presto**
augustin² tunc erit diabolus recitäs qdqd fecim² Da er dieffuelē til stede och opregner alt
 det onde vi gioit haffue oc siger paa huad tiid oc i huad sted vi bedreffue vo
 re spnder **De** küde icke helder fly til verdē igen thii hven stöder da i brødene
Dauid. lyxe som Dauid pfete siger Ignis ante ipsū pcedat Der skal köme ild offuer
 verdē for hānū **Tredie** maade skal der vere voldsagere i dömen sö kerer paa
 nogē Alle creatur de kere nxx paa spndige mēiske **H**rist verdē saa alle ele
 mente vand ver ild oc iöld sö **Crisostomus** scriffuer sup mattheū In illo die
Crisosto. nichil est q respödeam² Det er intz beuēt at vi da velle suare for off **Thi**
 hiemelē kerer paa off sö **Hugo de scō victore** siger **Ego** luce sibi dedi **I**eg gaf
 dem lyss oc dag til hugspualse **Dæd** siger ieg gaff dem alle höde fule til de
 riss liffuiss begering **Dædet** siger iegh gaff dem silke till deriss mad **Jorden**
 siger ieg gaff dem fax faar oc alle höde dyvver oc bygd vin oc øll til deriss søde
Saa siger ildē de skulle brēdiff aff mig **Dædet** siger de skulle senckiss i mig
Dæd siger de skulle vōdiff op ned aff mig **Jorden** siger de skulle slugiss aff
 mig helffuede siger de skulle pineff i mig **Udi** **H**ierde maade skal der vere
 vidende mod menniskene **F**rist gud sö er offuer hannū sö scriffuis **Hieremie**
Hieremie ppi² **Ego** sū iudey i testis tuus **I**eg er din dömere oc dit vidēde **Det** andet
 vidēde haffuer han indwertiss hōff sig som er hans egen conscientz och sam
 vittighed som **Sāctus Augustin²** siger **Quisquis** futurū iudiciū times ac
 Du som tadiss den tilkōmendiss dom reffe din samvittighed oc onde beger
 relser **Det** tredie vidende er den engild som gwd haffner giffuit hwert mens
Job pp ca niske der skall bevare hannvorn som **Job** scriffuer **pp** **Reuelabunt** celi id est
 angeli iniquitatem eorum **Englene** skulle obēbare mēiskensff spnder oc bere
 vidende mod dem pa döme dag **Der** faare vilse vi nxx alle haffue hw oc vil
 ge til at bedre off mod vor gud oc skabere **Ath** han vil frelse off paa den stren
 ge domme dag oc vnde off hiemmerigiss glede **Did** ath komme.

Tredie Søndag I Aduent

Epist. Ad Corint. iiii ca. Eratres Sic nos.

Dinne Epistel som lasis i dag i den hellige kirke paa søndag
 gens vegne den screff den verdige Apostel Sancte pouild til
 den menige almue som bode i en stad kallis Corinthus som
 ligger i Achaie land i Greken met huilken han straffer dem
 lempelige **Thii** at de dömdē vforpymstelige oc fortalede and
 dre menniske oc lyder sāme Epistel saa paa wort maall.

Rere brødre vii som ere nwo skickede i den hellige kirckiss embede vii skulle haffue wor leffned oc omgengelse saa erlige och bequæmelighe blant andre menniske At de kunde sandelige sige om oss at vii ere Ihesu cristi tienere oc embedzmand At skicke hanff hellige sacramente i blant de gode mēnske som wille leffue effter den hellige cristelige tro Aden i haffue mange spøssmaall oc idelige ransaghe mellem eder selffue huem i wille dōme paa at vare vor herriss tro embedzmand Jeg acter en søge ting hward i dōme eller sige om mig inthen til eller fra Eller hward noget andet mēnske siger her i verden Jcke dōmer ieg mig helder selffuer Alth were vor herriss tro embitz man eller ey Jeg wid iche met min rette samuittighed at i eg haffuer nogen spnd paa mig Jcke kan ieg fordi sige mig at vere for vden spnd eller retferdig thii ieg motte haffue nogen spnd paa mig som ieg iche ved Den allōmectiste gud han er myn dōmere Der saare skulle i ingen dōme for den yderste strenge dōme dag Da kōmet den alder veldigste gud verdens herre oc skabere De dōmer obēdarlige alle mēnskeskē sōnlige spnder tancker oc begeresser Saa son ge alle gode mēnske loff oc ere aff den hellig trefoldighed oc alt hiemmerigiss herskaff oc siden den euighe salighed.

Euangelium secundum Matheum xi ca.

In illo tpe Cum Audisset Johānes in viculis

Enne lest som lesis i dag i den hellige kirke paa søndagens begne den scriuer oss den hellig Apostel och ewangeliste sanctus Matheus i sit ellefte capittel och syder hyv sa paa vort maall.

DEn tiid den rensliffuede hellige mand sacte hanff baptista vor kast i tomed oc byenden der haardeligen aff kong Herodiss De han hørde oc spurde i sāmne toij mange store vnderlige gerninger oc Jettege sō Vor herre ihesus cristus giorde mē mäge spuge mēnske Da sende han to aff sine discipule til vor herre huilke sō sagde til hānū Est du den som kōme skal til heluediss forburg Eller vii skulle bide effter nogen anden sō oss der aff frelse skal Vor herre suarede dem Conger igen til hanff baptiste De siger hānū mine ord sō i haffue hōrt Mine gerninger sō i haffue set at ieg haffuer giord De sō blinde vore haffue nwo fōget deriss spn igē oc see De sō dōffue vaare hōre nwo De sō halte vaare de gonge nwo De sō spidelske vore de ere rensede aff deriss verstryggelige spugdom De sō dōde vaare de ere opregse de oc haffue fonget liff igen De enfoldige mēnske sō vaare aandelige fattige De pōdicke nwo oc bebude menniskene hiemerigiss glēde oc den euige saligheds helligt er det mēnske sō stadelige holder den hellige cristelige tro oc iche lader

Christi ord
som i den 11. hant
nied dag

Tredie Spndag i Aduent.

*Sanctus qui non finit
ndalizatus. E*

*Sanctus qui non finit
ndalizatus. E*

sig omvende met pine eller død och bliffuer beskemed der med ath han kaster troen Da disse sendinge bud vaare bort gongne Da begynte Ihesus ath tale til den megle almue som der till stede vor om sancti hanff oc sagde **D**i men: niske hwor effter ginge i vd i ørken och skoffuen som sancte hanff vor Ath i vilde see et tomt røer som bopess for alle høde var Sancte hanff er iche tom eller vstadig som eth røer Men han er opspild meth den helthand at engē kan bōpe eller driffue hannum fra sandingen hwerken met pine eller død At han ey alligeuel straffer synden oc det som vbequēmeligt er Eller ginge i vd at see eth menniske som gonger i bløde oc forede kleder Se som plege ath bere kosteliche forede kleder och skynende kleder bon de findess i kongeriss och store hære gaarde Men sancti hanff kleder ere aff en cameliss hvid och andre hvasse haar som ere ind vende til hanff bare legeme oc han giorder sig mz i sticke aff eth forskind Eller ginge i vd ath se en Profete Sandelighe siger ieg edet ath Sancte hanff er pdermere en i profete Han er den som der stonder scressuit om Malachie tercio ca. Gud fader sagde til gud søn See ieg skal sende bud for digh till verden som ligness maa ved en engild aff hiemmelē Han skall rede vegen for digh till dwo kommer selffuer. ✥ Dette er den hellige lest som hwen lyder i sig selff

Glosen oc vdydningen her paa

Here denner denne neruerēdiss lest maa deliss i fire parter vdi huilke vor herriss tilkommelse klarlige merkiss maa **F**ørste part er Ath vor herre i dag hvoqsualedē sancte hanff som fangen vor oc stadfeste hanff disciple i den hellighe tro Den tiid Sancte Hanff straffede kong heros dem for det sleme hoor han bedreff met syn egen broderiss hustru som han hagede veldelige taget fra hannum da lod han kaste hannvøm i fange torn formes delst hendiss bøn oc raad Saa kom der aff hanff disciple som hannum hugvsuale ville oc sagde hannum aff de store vnderlige iertegen som vor herre da giorde offuer alth isde land thii vdsende han to aff dem till hannvøm ath de skulle spørge oc forfare om han vor den sande Messias som Profeterne for: dwn hagede spaat om Som igenløse skulle menniskenss kōn Eller de skvølle bōpe effter nogen anden Icke giorde Sancte hanff dette for noget tvil skpild eller at hannu miss tenckte i nogen maade at han ey vere skulle vor rette frel: sere Thii han hagede tilforn selff døpt hannum och saa skenbarlige den vers: dige helliand komme neder aff hiemmelē offuer hannvøm i en dweff lignel: se Och han hørde Gudh fader oc da sige Denne er min alder keriste søn ac. Men han giorde det ath de skulle bliffue dess pdermere stadfeste i den hellige cristelige tro. oc at han skulle fonge god hugvsualelse i sit fengsel I Den **A**nderi part stonder syv honde iertegen som vor herre bad Sancti Hanff disci: gregorius. pel sige hannvøm huilke Sanctus gregorius Aandelighe vdytder Teptus

1. **Ecce vident** det første er at blinde de se der met vnderstondiff syndige mennis
 2. ke som ere forblindede i synden och deriff onde gerninger. Naar de høre guds
 3. ord oc predicken i den hellige kirke oc legge dem paa herte oc haffue vilge till
 4. at bedre den mod gud. Da fonge de deriff syv i gen oc se. Det andet er **Teptus**
 5. **Glandi-ambulant**. De halte de gonge. Det skeer naar menniske offuer
 6. giffuer deriff synder oc lessue retferdelighe efter guds budord. Det Tredie er
 7. **Teptus**. **Leptost mundantur**. De som waare spedelske de gøriff helbrede.
 8. Det skeer naar vdske menniske som syness spedelske for gud de offuer giffue
 9. deriff slemme vrienlighe lessnid. Det fjerde er **Teptus**. **Surdi-audiuunt**. Det
 10. skeer naar onde offuerdudige oc gerige menniske som iche ville høre guds ord
 11. oc predicken. At de omvændiff til gud igen och fonge vilge til at lere och høre
 12. guds ord oc legge dem paa herte oc merke den grandgivelighe. Det fempte
 13. er **Teptus**. **Mortui-refurgent**. De som døde waare op stonde nro ighen aff
 14. døde. Det sker naar syndighe menniske som døde ere for gud for deriff mang
 15. foldelighe onde och slemme gerninger. Skpld fonghe den helliandz naade och
 16. aff legge deriff synder oc offue dem siden i gode dygdelighe gerninger oc lessue
 17. efter guds vilge. Det siette er **Teptus**. **Pauperes-evangelizantur**. Fattige
 18. enfoldelige menniske predicke guds ord. Det skeer. Naar noget ydmygt oc en
 19. foldeligt menniske som inthz actiff her paa iorden oc regniff dog alder klogest
 20. oc visest haff gud. At han lere eller siger offuerdudighe menniske guds vilge
 21. som regniff for gud vformystige och vanvittighe en dag ath de her i verden
 22. spuness alder klogest oc visiste. Det Syvende er **Teptus**. **Beatus qui non**
 23. fuerit scandalizatus in me. Hellig er den som sigh iche lader omvænde fra
 24. troen meth nogen pine eller død. Det skeer naar noget menniske hører nogen
 25. tale mod gud i hiemerige eller mod haff bubord oc vilge eller mod den hellige
 26. kirkeff frihed at hand det straffer aff all hans mact oc formæ. Thi at sanc
 27. tus **Jeronimus** siger. Han synder neppelige saa megit der byder den hellige
 28. tro. Så den gør der tilsteder at hvn bydiff oc kan beskerme hende oc iche vil.
 29. I denne tredie part Er trende vnderlige spørsmåall som vor herre gjorde til
 30. almvæn som vor haff hånun om sancte hanff. Det første vor **Teptus**. **Quid**
 31. epistis in desertum. Ginge i vd i skoffuen at se et tomt røer som bøpes for
 32. alle honde var. Som han vilde sige. Sancte hanff er iche omvændeligh eller
 33. set oc tom som er røer. Men han er stadig i den hellige tro som han betede den
 34. tiid han dristelige oc diertfuelle straffede kong herodem for det hor han gjorde
 35. de met sin broder kone. Det Andet vor **Teptus**. **Quid epistis videre homi**
 36. nem mollihus vestitum. Ginge i vd at se eth menniske som er kled i kofte
 37. lighe bløde forede kleder. Som han ville sige. Nep. Thii ath Sancte hanff er
 38. kled i hvasse haar aff. Camele dyv. Det tredie vor **Teptus**. **Sed quid ep**
 39. istis videre. Prophetam. Som han ville sige. Sandelige han er mer en profe
 40. te oc helligere. Thii ati blant de som fødte er aff qvinde. Saa vor der aldrig
 41. nogen helligere fød. I denne Hierde part Siger vor herre. At sancte hanff
 42. er det rette sende bud som gud fader loffuede at vdsende for hannvæn ath han

Teptus

Teptus

Teptus

Teptus

teptus

teptus

Jeronim

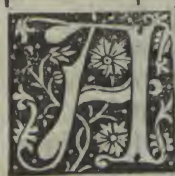
teptus

teptus

Baptist

Tredie Spndag I Aduent.

skulle predicke oc lere hanff tilkømmelse Som Malachias Profete scriffuer i sit niende capittell aff gud faderff myndh

Judit

Ciprian?
Gregori?

Bernard?

Jonas
ppheta.

Eclesiast.
ppp. ca.

Dauid

Jacobi
quarto ca.

Dauid.

Apocalip.
septo ca.
vange:

Anselmus
Bernard?

Alle menniske skulle nu tage got Exempel aff Sancte hanff baptiste oc bere nest deriff bare krop hvass och hord kledebon at spege deriff legeme met Thii ath hvo det gør han songer der aff fien honde gaffn Høst spegiff hanff legeme fra vbe quæmelig legemelig løste Som den gode qvinde Judit hvo gjorde hun bar i haar klede paa sig at spege sin krop met der faar bleff hvo kysk i sin leffned Ciprianus siger De som gonge i silke oc pur pur klede de kvinde icke hassue vor herre hoss dem Sanctus gregorius siger. Hwad er eth mēniske som er ossuer vettiff kostelige kled Andet en i graff som er kalked vden till Sanctus Bernardus siger Bløde kleder føde løff artige gerniger i legemed **I** Andē maade fresser det dem aff deriff modgang oc sorg Som det skede met dem i Nipur stad Den tid Jonas profete sagde sagde dem at samme stad spvænke skulle inden ferretvve dage Da førde de dem i secke oc haarkleder oc strødde aske paa deriff hossuit och fastede. Saa vende vor herre sin viede fra dem Ligeruiff tvært her emod lese vvi i de Romerskiiff historier Ath den som først bar der purpur klede han bleff strap i hieffslagen aff tordvyn oc lxxv ild **I** Tredie maade bliffue de gerne bønshøre met gvd som bere huass kledebon som der stonder scerffuit Eccl. ppp. ca. *Oratio huius militatis nubes penetrat vdmphgedz bøn gonger i genem skærne oc hemelen oc lader sig icke nssue for hvo kommer til gud oc bliffuer bønshörd* Som da uid Profete och siger *Respect in orationem humilium* Vor herre saa till vdmphge menniskiff bøn Ligeruiff tvært emod da behinder høfferdig och kostelig kledebon menniskens bøn Thii ath de bliffue icke bønshörde meth gvd Som der scriffuis Jacobi quarto ca. *Superbis resistit deus*. Vor herre hader høfferdighe menniske **I** Hierde maade fresser huasse kleder mennisk ben aff de pinactelighe kledebon som fordømmede siele først vdi Som Vor herre siger self genem Profetens mund Jeg skal omvæde deriff stat oc høffer dighed til euig skendsell oc skam De for hwer atskillig kledebon och farffue met strig oc flige som de hassue paa deriff klader Skål ieg giffue dem en atskillig pine i heluediff aff grund **I** Hempte maade skulle de songe clare oc skynnede klededø i hiemerige sō bere huasse kleder her paa iordē at spege deriff legeme m3 sō Stē hanff scriffuer in apoca. vi. ca. *Date sunt illis singule stole albe* Vor herre gaff dem alle oc hwer serdeliff hvorde skynnede oc deglige kled der Hiemerigiff oc salighedz kledebon er klarer en solen Sō stūs matheus scriffuer i sit trettende capittel *Fulgebunt iusti sicut sol* Retferdige menniske skulle skynne som solen Der om taler och Anselmus och siger At retferdighe menniskiff siele skulle bliffue svv folt clarer en solen er nu Sanctus Bernardus sigter hvor clare menth dv ath retferdighe menniske da bliffue Thii skal hwert menniske gerne Spage sit legeme meth hvasse kleder faste och vert deff meste han kan ath hanff siel maa bliffue skinnende i den ewighe

Ma:
I

Den Som
bar paa
3 Ni vdi

4

5

Confessio dno. Iungnam. Confessio xristi.

salighed Thii scriffuer Sanctus Jeronimus in epistola. *Austus labor ducit* Jeronim⁹.
 Inthet arbejde skall vere en swart Och engen tiid skall vere hannvem long.
 met hwilke han forwerffue kan den euighe salighed Her om finde wi et ex-
 empell oc iertegen saa lydendiss

Eth Iertegen om legemenst strenghed

Exempl⁹

Et wor en qwinde i Brabant hwn lodh sig indelpcke i en siden bod
 hwn bar eth pandzer paa sin bare krop der offuer bar hwn eth haar
 klede aff bøister och andie hvasse haar som kvonde ind stinge blant
 pandzer ringhene paa hendiss bare krop hwn saa paa den bare iord
 och hagde noget stene vnder sit hoffsuit for sin hoffsuitgerd Hwn od ick vden
 tre gonge om vgen oc da beblende hwn et søge sticke brød met aske och drack
 der vand til At hwn motte fonge den euige salighed som hwn oc gjorde.

Det andet Iertegen om strenghed.

Al lase aff en god gudelig Jomfru som gaff sig vdh paa en vildene
 skov or ørken paa det at hwn dess ydermere kude fonge aarsage til
 at spage oc twinge sit legeme oc der rolige tiene den allsmectiste gud
 Der oplette hwn sig en hvole til en bolig vnder et berg i huilke hwn
 vor vdi i atten oc tyve aar Oc inthet andet od en røder vthet och fruct som
 hwn fand i skoffuen oc drack der vand til Hwn aldrig taledet eller saa noget
 meniske saa lenge hwn vor paa same skov Nogetstund effter hwn vor død
 da kom der tvende heremite vforvandiss til hendiss bolig oc funde hendiss le-
 geme degligt oc klart for vden ald verstyggelighed hwiilck de gandske gude-
 lige begroffue Thii at de sandelige merke kunde at den allsmectiste gud hag
 de anåmed hēniss siel til den euige salighed Siid at kōme oc der at bliffue ac.

Fierde Søndag I aduent.

Epistola Ad philipenses quarto capitulo

Eratres Gaudete in Domino semper.

Kere Venner skulle i merke at dende epistel och sendighe breff
 som lesis i dag i den hellige kirke paa søndagens vegne den
 screff den hellighe Apostel Sancte pouild till de gode cristne
 menniske som bode i en stad hed Philippiis. Och lyder hwn
 saa paa vort maall

6 iiii

Fierde Søndag I aduent.

Bære bispdrie oc søster gleder edet nu oc altiid i den alssommectiste gud oc
 icke i denne swigefulde oc forngengelige verden Jeg siger ati skulle gles
 diss baade Induertiss i eders herte Oc vdyvertiss met eders legeme At eders
 dygdelige gerninger och hellige leffnid bliffuer obenbarligt och kyndgiord for
 alle menniske baade ende oc gode I myxe vel gledi ihu at den alssommectiste
 gud er altiid hoff eder ath hore eders bøn oc giffue ether alt det ether et nyttes
 ligt baade till liff oc siel Thii toiffue i icke haffue omhyv eller formegen tanc
 ke for legemens føde oc kledde Naar i ville noget bede aff vor herre Da tacket
 hannvorn først ydmygelen och kerlige for alle de gaffuer som han eder tilfoyn
 giffuit haffuer Och beder hannvorn siden met mynd och herte saa kommer
 eders bøn och begering tacknemmelige for hans ansigt Den hemmelske fred
 som er den ewige salighed som engen vnderfondelse hvetken engliff eller me
 niskiff nogen tiidh tilfulde besynde kan Han berære eders herte liff siel och
 vnderfondelse Ati inthz andet begere en ati myxe bliffue met vor herre Ihesu
 cristo verdenss frelsere til ewig tiid A M E N

Euangelium secundum Iohannem Primo ca.

In illo tēpore Miserūt iudei ab Iherosolimis

Ette hellige Euangelium oc lest som lesis i dag i den hellighe
 kirke det scriffuer den hellige Apostel oc Euangeliste Sancte
 Hans i sit første Capittel Oc syder det saa paa vort maall

Iøderne som bode i Iherusalem de vdsende nogre prester
 oc messedegne aff tempelen till sancte Hans baptiste oc
 lode hannvorn spørge hvo han vor Han swarede dem strax och sagde hvo
 han vor Och bekende ath han icke vor Cristus som de hagde ment Da
 spærde de om han vor Helyas Han sagde nep Da spærde de frandeliff om
 han vor en Profete han sagde nep Da sagde de sig oss da sandelige hvo du
 est ath vii kynde giffue dem swar igen som oss haffuer vdsent Hwadh siger
 du dog om dig self Han swarede Jeg er en robende røst i øken oc skoffuen
 sigendiss Røder eder mod den alssommectiste gudz tilkommelse Som Esaias
 Profete før sagde De som vd vaare sende det vor aff de phariseer oc dynckel
 gode som spntheff at vere meget gudeligere och erligere i deriff leffned en an
 dre Thii sagde de til hanc hvi døber du i vādet Men du icke est cristus
 Helyas eller Profete Sancte Hans swarede Jeg døber alsom eniste i vādet
 Men der er nu en i blant eder som i icke kende Han er den som skal kōme eff
 ter mig Oc han vor for mig Han er saa mettig at ieg icke er verdig til at lø

*St. Iohannis Evangelium
 Christ.
 helia:
 prophet:
 d. d. v. m. m.*

Fierde Spndag i Aduent flo.xiii.

se hanff sko twenge Disse spøssmaall wore giorde till sancte hanff vdi Bethania paa hin side iordansff flod der som han døpte alnuwen Dette er lesten som hwen lyder i sig selff.

Stt hanffs Boken
vnderlighe

Glosen oc Utdydningen her paa

30

Den tiid sancte hanff vor tredixge aar gammel da for han alle vegne om kring i de land som ligge hof i iordansff flod oc predickede oc lærde alnuwen at de skvulle gøre plict och bod for deriff synder Och sagde han til dem som kome til hånvm at lade dem døbe haffuer ret anger oc tuelse for edersff synder oc gør ret Penitentz Thii ath øyen er ny sat paa roden oc skal aff hvoegge hwert træ som ick er bet god fruct och det skal kastis i ilden (Det er saa ment) at hwert mēiske som ick er retferdigt oc øffuer sig i gode gerninger Det skal snart dø och siden kastis ned i heluediff ild och pine Saadanne gode lerdomme gaff han dem faare oc mange andre ath han der med kude drage dem fra deriff synder Den tiid Jøderne i Jherusalem spurde Sancte Hanffs vnderlige fødzel hanff store hellighed oc hanff strenge leffnid Da forundiede dem der paa storlige oc mente mange aff dem at han vor Cris tus Thii vdsende de fornessnde prester oc messe degne at lade spørge hånvm huo han vor Oc der met giorde de hannum stor ære Vdi Fire honde maade Høist Ath de pperste iøder som wore fødte aff den megtiste iøde sleet aff huilken vor herre lod sig føde de sende bud till hånvm som merkiss i disse ord

Teptus Miserit indei I anden maade At de vdsende bud til hånvm aff deriff megtiste kongelige stad som vor hoffuit staden i alt iøde land som merkiss i disse ord **Teptus Ab iherosolimis** I tredie maade at de vdsende Prester oc messe degne til hånvm som skulle vere gudeligere oc erligere i deriff leffnid en andre Som merkiss i disse ord **Teptus Sacerdotes et leuitas** I fierde maade at de begerede videndiff bprid aff hannum self om han vor cristus for hanff hellighe leffnid skpld at de motte vift om saa vor eller cy som merkiss i disse ord **Teptus Tu quis es Huo est du** Han suarede strax Jeg er ick cristus Da de det hørde da forundiede dem mere huo han vere skulle Thi at de hagde leest i Profeterness spaado at cristus som kallis paa deriff maal mel: sias skulle kome oc frelse dem Sāmelediff vor det oc spaad at Helyas kom: me skulle som Malachias Profete scriffuer i sit fiste capittell aff gud fadersff mund Ecce ego mittam vobis Heliam profetam Jeg skall sende eder Helya Profetam for den strenge dōme dag Thii spurde de hånvm om han vor Helyas han sagde nep her paa sig her Sanctus Gregorius ath Sancte Hanff motte vel kallis Helyas i tre honde maade Føist faare hanff strenge leffnudz skpld thii ath han gick i haar klede och giorde sig med i sticke leder aff eth saar skind som Helyas giorde Siden faare han haardelige straffede synden oc sparde ingen ehvør mertig han vor som bevvis i det at han obenbarlighe

teptus

teptus

teptus

teptus

Johannis similit
heliā tribu Ma

Hierde Spndag I Aduent.

teptus

Esape
pl ca.

Jordanis hemel
Exifimas.

Jeronim⁹.

Luce. p.

St. Hans. ydning
teptus

straffede kong herodem for det hoor han bedreff met sin broderff hustru Som
Helpas straffede kong Machab obedarlige saar hanff spynder oc onde leffnuid
I Tredie maade motte han oc kaldiff helpas thi at ligerviff som ste hanff
vor Vor herriff sende bud at bebude hanff første tilkømmelse Saa skal oc he-
lpas bebude hanff andē tilkømmelse mod den yderste dōme dag Teptus. Pro-
pheta es tu Siden sagde de est du en Profete han sagde ney Men ieg er den
sō Esaias pfete scriffuer o i sit feretvøede capittel Oc skal robe i øike at alle
mēniskene skulle rede dem mod vor herriff tilkømmelse oc gøre plict oc bod for
deriff spynder oc leffue retferdelige fradeliff sagde de Men du est icke Cristus.
heliass eller pphete Hvi døber du da Her paa siger Crisostom⁹ at de icke al-
deliff vilde vide hvi han døpte men de gjorde det mere at de forbyde vilde hā
nū at døbe ste hanff suarede Jeg døber i vādet al eniste Men er der en blant
eder sō vor førre oc skal kōme effter hues sko tuēge ieg er icke verdig til at lø-
se Sō han vilde saa sige ieg tor kroppē Men den alsmertiste gud sō er i blāt
eder han skal to edersf siele oc rense dem aff spynderne Vor herre omgickiff blāt
iøderne oc od oc drack met dem At de icke skulle falde i misshoff eller fortuile
naar de hørde hanff hellige ord oc p̄dicke Han vor fore sti hanff ti han skap-
te hiemel oc iord Han skulle kōme effter hānū det vor at han skulle p̄dicke oc
lere dōb oc cristendō oc taale hanff horde dōd oc pine oc der met igeløse mēnif-
kensf kōn stūs Jeronim⁹ gō her et sp̄ssmall oc siger Hvi sagde ste Hanff
ieg er icke verdig at løse hanff sko tueng effter di ath vor herre aldrig bar sko
paa sine føder oc han sāmlediff forbød apostlene at bere sko sō der stōder Lu-
ce decimo Cristus semp fecit ope qd docuit vbo Vor herre fuldkōmede alti-
mz sine gerninger det som han predickede oc lærde met sine ord Sancte hanff
sagde det aff stor ydmyghed Thii ath en kan icke bethe en anden stōre yd-
myghed en løse hanff sko tvenge. Teptus. Hec in bethania facta sunt Dette
som i haffue nvo hōrt det skede i en stad kallis bethania Vene by Bethania
som her neffnis i lesten Det er icke den by i huilken vor herre opregde lazariū
aff dōde hōst iherusalē Men det er en anden by tolf vālske myle fra iheru-
salem paa hin side Jordansf flod som oc kallis Bethauiā. Her motte no-
gen sp̄rige hvi saare iøderne trode mer at Sancte Hanff skulle vered den
rette messias och verdensf fressere en vor herre Her till Swarer Satūs Cri-
stomus och siger at det vor for trende Vonde sag Hørst for sancte Hanff
vor fød aff stor slect Dog ganske vnderlighe thii hanff foreldre vaare gam-
ble och yfvervotfommelighe Men vor herre som de mente vor fød aff en yng-
qvinde och i medalderne mand. Anden sagh vor for Sancte hanff hagde
hvassf haar kleder och leffde strengelighe och od fruct och drack vand Och
vor herre bar almindig klededon Oc od oc drackvdi gestebud och byllsp̄ met
andie. Tredie sag vor for Sancte Hanff sp̄de alle mēniskess omgengelse oc
laa i øiken oc skoffuen Och vor herre omgickiff met mennifken Och od och
drack met obēnbare spyndere thii sende iøderne bud till sancte Hanff och lode
sp̄rige hannvom at om han vor cristus kere venner Som sancte Hanff nvo

sagde almyen aff vor herriss tilkommelse her i lesten Saa vil ieg och nwo si-
ge etther eth Exempell och Fertegeu hvoilediff vor herte kommer tiit och off-
te till gode menniske for de ds her aff werden Och der meth wil iegh ende
myn tale paa denne tiidh.

Et Fertegeu om vor herriss tilkommelse

I lese i en bog i hvoilken bescreffne ere mange gode brøder
leffnidd aff Sworte brødre orden Ath der wor en yng broder
aff samme orden Udi et deriss conuent och kloster i england
som kallis Derbia som leffuede ganske ydmogelighe oc gude-
lighe och offuede sig idelige i gudz tieniste Han gik til en by
icke langt der fra och hagede meth sig trende aff sine orden
brødre och geste vdi et grobrødre kloster Der bleff han strax dds spvrg oc vor
der inde hoff hannvrm i det kammer han ligghe skvulle to brødre aff samme
kloster Som han saa paa sengen saa holt han sin hond for syne øgen och lo-
sagtelige Thii spurde den som wor supprior i klosteredh ath. hvi han lo-
Han svarede Fordi at Sanctus Eadmundus wor konge oc martir kom nwo
ind till mig och hvofed et fælt met skynnende engle Liden stvnd der effter lo
han fast mere och sagde lader off nwo alle hedre denne hiemmerigis diotning
Jomfru maria met Salue regina som nwo kom Den tiid de hede hagede leest
da sagde han O hvor tacknemmelige och kerlige anāmede Jomfru maria
dene bøn hvn lo gladelige der viid Roger stvnd der effter Vede hā sig mod
døren och bleff bleg oc fort i hans øge oc sagde nwo kom den Allsommetiste
gwd ath dōme mig saa svettis han saa svarlighe skalff oc beuede at de alle
som netuerendiss waare gruede der faare Och han talde ligerwiss som han
hagede stonder paa en verdzens dom Stvndvrm sagde han. Nep det er icke
saa. stvnden sagde han. iegh stonder deth till ath saa er Siden sagde han O
Jomfru maria gack icke nwo fra mig i denne myn dds Framdeliss sagde
han O milde ihesu forlad mig denne søge spnd Da sagde fornessnde Sup-
prior here broder regniss och smaa naadelige spnder eblant store och dødlige
spnder Han svarede gredelige. ia visselighe regniss de Da sagde svpprieren
here broder falder engelediss i misshoff En dog at nogen engild aff hiemerige
miss trøste eder Thii ath gwodz misvndhed er saa stor ath hvn offuer gon-
get alle menniskill spnder och ondscaff Saa svarede han hannvrm igen met
et milt och glat ansiet sigendiss Sandelighe er han mild och barmhertig thii
han haffuer nwo forladet mig myne spnder Welsigned oc benedidet vere Jom-
fru Maria och alle gwodz helgen som nwo waare her tilstede at bede for mig
Och der medh gaff hand syn and op mildelige i gudz hender som kom strax
til hiemerigiss rige Viid ath komme och der ath bliffue Det vnde off den al-
sommetiste gwd til ewigh tiidh.

Jule dag til krist messe. ffo. xv.

Epistola ad Titum capitulo secundo.

Charissime apparuit em gratia Dei saluatoris.

Enne hellige Epistel sō lesis i nat i Crist messe den screff den verdige Apostel Ste pouild i til en biscop hed Titus som vor hanff discipel De stonder hvn i hanff andet capittel oc lyder saa paa danske.

DEn hiemelske gudz alliss vor frels scriff naade oc miskædhed Er nvo kundgiord obenbarlighe for alle menniske Med den mandom som gudz sōn anāme de for mēniskens salighed. Med hvilked legeme Cristus ihesus lerd off baade met ord oc gerninger At h vii skulle vederfige dieffuelen oc alle affgude Verdens forfengeli ghed Rigdom oc legemens begering oc løste Och lessue her i verden bequēmelige oc eddruelige met mad oc drick De vere milde oc retferdige At h vii altiid ere rede til at h anāme den euige salighed som vi alle hobess til De bide oc tøffue effter den hemelske oc stercke gud som er Ihesus cristus at h han skal igenkōme met sōn guddomss maiestat oc klarhed paa den yderste strenge domme dag Som tilfōr tolde den suare dgd oc pine for vor skpld at h han vilde aff to alle vaare synder oc ondscaff De gaff off siden dob oc cristendom at vii der met skulle rensis aff vaare foreldriiss synder Han vnde off nvo den helliandz naade at vii myxe teckiss hānum met vaare gode gerninger Iar menniskene obenbarlige disse ord som den ickē sōre haffue hōrt Och styrcke dem i den hellige tro som tilfōr hēne hōrt haffue at h de elske ihesum cristum deriss herre oc skabere offuer alting.

Euangelium i krist messe Luce ii ca.

In illo tempore Exiit edictū a cesare Augusto

Enne hellige last oc euangelium som lesis i dag i Cristmesse Den Scriffuer den hellighe euangeliste sanctus Lucas i sit andet capittel De lyder hvn saa paa danske.

Udi Rom vor en mettig kepsere hed Octavianus som kallediss oc Augustus for hanff store mart oc mettig hedz skpld Han giorde i Rom et menigt bud ord oc sagde det

Iule dag til krist melle.

*ria, naffinix sit
naffin aff den høft
ding. Sirinus*

Avavsh

*Engelen Dødnede hys
D. D. D. D. D. D. D. D.*

strenge paa ati alle land oc rige offuer all verden skulle bescriffuis alle de mē
niske som der vaare vdi baade rige oc fattige store oc smaa De hvyer aff den
skulle giffue kejsere en sølff penning till skat som hanff bilde oc naffn vor
stempled paa Denne scriffuelse oc mædtall begyntess først vdi i land kallis
Spria Aff den Høffding som der vor paa kejsereff vegne och kallediff
Sirinus Som vor sør borgere i Rom Och begpnte han hendhe først i det
land Thii det ligger mit i verden Och syden for han paa alle sider der om
kring i øster Vester Synder oc nør at optage saadane penninge De bød for
neffnde Octavian at alle vøledninge oc frēmede oc alle andre ehwo de helst
vaare skulle fare til de by steder oc toirp sō de vaare fødte vdi oc der lade de
riss naffn bescriffue oc vdgiffue forscreffne sølff pēning oc der met vederkēdiss
ath de vaare den Romerske kejsereff vnderfotte thii for nør Joseph aff Naz
zaret op til Betlehem for han vor aff kong Daudz sleet sō der begyndiss at
han ville der lade sig bescriffue oc vdgiffue syn pēning De hagde han Jom
fru maria met sig som da snarligen føde skulle gudz søn Den tiid de vaare
framkōne til betlehem Da fødte hven sin eniste søn ihesum oc svøbt han
nør i nogle smaa klude oc lagde hannør i krubben for open oc asenen thi
Josep kunde engenstedz songe herbere i byen for han kom silde fram Sāme
nat vor der nogle hyrder paa marken oc vogede offuer deriss hiorð Saa kom
gudz engild ned aff hiemelen och stod hoss dem och gudz svørff skinde offuer
dem oc de bleffue storlige forferede aff den svørn och skyn Da sagde Engelen
til dem i skulle icke rædiss eller forferiss Thi ieg er kōmen at bebude eder stor
glede som skal kōne alle menniske til gaffn som er i verden Thi at i nath er
verdenss fressere fød cristus ihesus i kong dauidz stad som er Betlehem Tull
iertegen ath i vide skulle ath ieg siger eder sindingen Da skulle i der finde et
barn svøbt i nogle klude sō ligger vbi en krubbe for en ope oc i asen Strap
engelen disse ord sagt hagde Da hørde de en megrig stor engle skare svørnge
met hannū oc loffue den alsømettiste gud sigendiss heder oc are vere den alsø
mettiste gud i den øffuerste hiemmerigiss trone De fred vere met alle de men
niske som paa iorden ere som haffue en god vilge oc kerlighed och et pømpat
hierte til deriss gud oc skabere.

Udtydningen oc Glosen her paa.

I Di denne hellighe leest som Sanctus lucas scriffuer i sit andet ca
pittel skulle vii Serdeliss merke fem merkelige Artickle Den først
ste Er den store mact oc velde som kejsere och de Romerske hagde
den tiid vor herre vor fød Som merkiss her i Tepten meth disse ord. Epiit
edictum a cesare Augusto Den tiid vor herre ville lade sig føde da skickede
han det saa aff sin guddømelig forsin effter sin egē vilge at al verde skulle ve
re de romerske vndergiffne oc at der skulle vere fred oc ro ouer alle land oc rige

i verden Thii ath naat Ante cristen komme skall Da skulle alle menniske
 her twert emod giffue dem fra den Hellighe Romerske kirke och fra kejseren
 och bruge kry och orloff den ene modh den anden offuer alle land och rige saa
 der ingenstedz skal vere fied oc rolighed paa den tiid Den tiid vor herre ville
 lade sig føde da hød Octouianus Romske kejsere oftuer all verden ath huer
 det menniske som til vor skulle giffue hannum i sølff penning oc lade scriffue
 sit naffn Det gjorde han mest ath han ville vide Hvor meget folk han hags
 de i sine landh och rige Och ath hwer vide skulle hans store macth och vel-
 de Den Anden Artickel er Jomfru mariess lydactighed I det at hwn nvo
 vor lydig at fulkome kejsereff bud oc vilge oc fare mē Josef saa langer vep
 paa denne tiid Thii hwn ep viste paa hward stund eller time hwn føde skul
 de ihesum verdenff frelsere Hwn hagde ret aarsage til at hwn motte blesfuit i
 nazaret men det vor saa sat met henne Men den Profecie skulle fulkomneff
 som spaad vor forme tiid som stonder micher quinto Et tu berleshem terra iu-
 da in principibus nō es minima Micheas profete spaade At vor herre skul
 le fødiff i berleshem thii for hwn veluillige diid met iosep och red de iii dagiff
 ferd paa hans asen Strap hwn vor kōmen diid da fødte hwn ihesum sin
 eniste søn ret om midnatiff tide Tredie Artickel Et Vor herriff store pōmpg
 hed som han hagde i syn fødzel Som wii alle merke kunde i det at han vilse
 lade sig legge vdi en krubbe for vskelighe creatur En dog ath han vor konge
 offuer alle konger oc herre offuer alle herrer Och alt det som til er hōrde han
 nyxm til Alligeuel vilse han armelige fødiff til verden ath han der met vilse
 giffue alle meniske epempell til ath de skulle vere pōmpghe Hierde Artickel
 Et vor herriff fødzelff obendareffe Thii ath den tiidh vor herre vor fød Da
 kom gudz engild aff hiemmelen oc obendarede oc sagde hyrderne som der alle
 vegne om kring vaare och vogede och vacthe deress fa hiorde saar och an-
 det Ath ihesus verdenff frelsere vor fød i berleshem Iw blesf den Profecie och
 fuldkommen som Esaias Profete screff i sit syvende capittel. Ecce virgo con-
 cipiet et pariet filiū Seer Der skal en iomfru vndfange aff den helliand och
 føde en søn. Ath enghelen nvo først bebudede hyrderne vor herriff fødzel som
 vagede offuer derist iord Der met maa Aandelige vnderstōdiff gode kirkenff
 p̄fater och sogne prester som vage och vacthe deriff iord fra dieffuelen. Det er
 ath de sare deriff alnwre och sogne folk hiemerigiff vep som er gudz budord.
 Dem vil gud hugsuale meth den helliandz naade her paa iorden Och siden
 effter døden vnde dem ath se samme frelsere marie søn som hyrderne saage i
 dag Hante artickel er Om det loff oc are som vor herre skede i syn fødzelff
 tiid Thii At mēniskene ickē loffuede hannum all eniste Som vor Jomfru
 maria hans benedide moder som loffuede och erede hannum baade først och
 sist Josef den hellige mand aff syn formue och de gode hyrder som der til kal
 lede vaare Men alle gudz engle i hiemmerige loffuede oc hedrede hannum si-
 gendiff loff heder oc verdighed vere den alsommectiste gud i hōgste hiemmes
 rigiff trone Och fied och ro vere met alle menniske paa iorden.

Michee
quinto ca.

Esaye. Propheci
vii ca.

Jule dag til Cristmesse

Sanctus Jeronimus siger at den tiid vor herriss fødzelss time tilstun-
dede da hagde Jomfru Maria pdermere glade oc frpgd en hven hag-
de føire nogen tiid hven grvndede dyblige och offuer tenckte pnderlighe Vor
herriss ewige gwddømelighed oc alder største maiestat och verdighed De atth
alle menniske aff all deriss maect oc formye høi at loffue oc tacke hānvøm for
sine velgerninger Som hven vor i denne hellige dybe tancke Da fødde hven
Jhesum verdenss frelsere for vden all ve oc pine Och salsd strax paa knæ och
bad til hānvøm oc kende hānvøm for sit gwdd skabere och søn Saa tog hven
hānvøm i sin fagn oc pdmppgelige kpfte hānvøm oc lagde hānvøm til sit hellis-
ge byst oc gaff hānvøm at dy aff sine spener oc svøbte hānvøm i nogre smaa
klæde D hwiilken glade hven hagde der hven hørde gwddz engle svonge och
sige Loffuit vere gwdd i hiemmerige som nwx er fød Der komme mange hprder
løbendiss at loffue oc ære hānvøm Thii gwddz engle hagde sagt dem atth ver-
denss frelsere vor fød i Betlehem strax de hānvøm saage fulde de paa knæ at
hedre oc loffue hānvøm D hward stor glede vor da offuer all verden Thii
samme nat vor om vend till klar dag Och i øster rige vor se de iiii soler paa
hiemelen som omsiger gaffue dem alle tre til hobe i en sol. Innocencius Pavve
den tredie aff det naffn scriffuer at de Rømerske hagde bygd eth mectigt koste-
ligt tempel den tiid de vaare saa mectige De spurde de aff deriss aff gud som
hed Apollo huor lenge det stonde skulle Da suarede han dem Tit en iomfru
føder barn Da bleffue de alie glade De mente at det vor v mueligt oc der saa
te skulle samme tempel stonde euindelige Men den nat vor herre vor fød da
sald det ned til iorden De i den samme sted stonder nwx Jomfru mariess kir-
ke Paa den tiid hagde de Rømerske saa stor vilge til deriss kepsere som hed
Octavianus Augustus at de vilde bede til hānum for en aff gud Da bespn-
dede han sig at vere dødelig oc raadde met en Profetisse som kaldediss Sibilla
la om der skulde nogen tiid fødiss nogen som skulle bliffue mectigere en han
vor Saa gik Sibilla Jule dag om middagiss tide ind i eth herberge och lassie
syne gudelige bøner oc lod hannum saa se en mectig klar cirkel hoff solen oc
mit i hānum stod en alsomdeglist Jomfru oc hagde i barn i syn fagn der vns
drede hannum storlige paa Thii sagde hun dette barn som du nwx seer det er
mectigere en du eft loffue oc hedre det Han hørde i røst da sige i hiemelen om
Jomfru marie Denne er hemerigiss tempel Thii lod han bygge i kirke i det
samme sted som en nwx kalles paa denne dag hiemmerigiss tempel.

DEn tiid Jomfru maria hagde lagd vor herre i krubben da grad hun
beskelige for den store armod hun saa paa hannum som vor all ver-
denss skabere at han da vor saa arm at han inthz hagd som hun kunde leg-
ge vnder hanss hoffuit och neppelige saa mange klæde som hun kunde sukke
hannu i Det kan neppelige noget mēniske paa iordē besinde hendiss kerlige
offuerføddige graad sō hun da gted for hānū Thii hun visselige viste at han
vor henniss gud oc skabere De hun nu for armod skpdd noddiss til atth legge
hānū i en kruble paa hōs oc strax for vskellige creatur sō vor opē oc asennē.

Epistola ad Titum iii ca.

Charissime apparuit benignitas et hūanitas.

Denne epistel som lasis i dag i denne Anden messe den screeff den verdige Apostel Sācte Pouild til en biscop hed Titus oc stonder hun i hanss tredie capittel oc lyder saa paa danfke

O Alderkeriste Tite. Vor herriss Ihesu cristi alleff vor frelserriss velwillighed och mandom bleff off obenbared iche for de retwise gernpnger skpld. som wii kunde gøre oc forskplde eller for: tiene saadan naade met Den aff hanss store vbegribelige barmhertighed och milhed gjorde hand off beqvæne til den ewige salighed met dob oc cristedom Den hellsand som giffuis i doben. han ender det gamble testamente oc leffnud som vor pin actigt oc grvmt Dch han begynder det ny testamente som er me get løstigt fructsommeligt oc saligt Han sendiss off saa røndelige i doben at han bort duffuer oc aff sletter al vor synd oc ondskaff De giffuer off hugsua lelse igen oc sin benedide naade Formedelst vor herriss Ihesu cristi suare død oc pine aff huilken vor dob haffuer al sin krafft och mact Dch wii ere gjorde retferdige oc rette arffuinge met hannum til hemmerigiss rige

Euangelium secundum Lucam ca. ii.

In illo tpe Pastores loquebantur adinuicem.

Dette Euangeliū som lasis i dag i den Anden messe det scriff uer den Verdige Ewāgelista Sanctus Lucas i sit andet ca: pittell De lyder det saa paa vort tyngemaall

DEn tiid englene hagde sagt och bebudet hyrderne ath vor herre vor fød oc fore op igen til hiemelen Da sag de hyrderne till hyer anden Dii ville gonghe til betlehem ath se gwodz søn aff hēmenen efter som engelen haffuer nyv sagt off Saa gingede hastelige diid oc frunde Jomfru mariam oc Josep Dch det lille barn ihesum liggendiss i krubben Den tiid de dette saage Da kunde de kende oc merke eff: ter engelens ord at det vor gudz søn all verdens skabere oc frelsere Thii sag: de de obenbarlige til Jomfru Mariam oc Josep det skyn de saage paa mar: ken och hvorlediss engelen hagde taled til dem och ath de hagde hørt al som sødest oc listeligst engle sang Alle de menniske som dette hørde de forvndrede der storlige paa Jomfru maria grvndede serdeliss paa disse ord De idelighe tracterede dem i sit hierte Hyrderne ginge till bage igen till deriss hiordh Dch

Jule dag Til anden messe

loffuede oc ærede gud i hiemelen for alle disse hellige oc vnderlige ting som de
hagde hørt oc seet i dene nat. Dette er de hellige læst som hion lyder i sig selpf

Gdydningen her paa.

Kende denner i denne hellighe læst skulde i merke fem serdeliff
Artickel **F**ørst hyrdernes lyddactighed ihi at strap der En-
gelen hagde sagt dem at vor herre vor fød i Betlehem da sag-
de de til hyrer anden **V**i vilse gonge diid at se ihesu vor frel-
sere **S**aa maa oc nu alle gode meniske sige til hyrer anden
naar de vide at messe skal sigiff eller de høre ringe der til kō
mer vi vilse gonge at see vor gud oc skabere oc loffue hānvm **I**den **A**n-
den artickel merkiff hyrdernes veluillighed oc flittighed som de hagde til at
fuldkōme deth engelen dem sagt hagde **T**hi At de strap offuer gaffue deriff
hiord oc iche loffuede til anden dagen **E**ller til de kynde fonge nogre andie i
deriff sted som sāmē hiord kāde tage vare i deriff fra verelse **H**er met maa vnder-
stondiff gode retferdige oc p̄mpge meniske som veluillige fuldkōme gudz
ord och lerdom strap de høre dem predicke i den hellige kirke eller anderstedz
I Tredie Artickel merkiff hyrdernes hellige oc sande ord oc lerdom **T**hi
at de først sagde oc obenbarede **J**omfru marie och **J**osep de vnderlige ting de
seet oc hørt hagde **D**e siden alle andie meniske oc beuifde det met de store ier-
tegen som de hagde seet paa hiemelen At alle **J**oderne storlige forundrede der
paa **H**er met maa vnderstondiff gode predicke fedre och sogne prester som sige
oc lere den menige almyre de store vnderlige oc mechtige iertegen som de haffue
seet oc lest i den hellige scrift at gud haffuer giort baade i hēmel oc paa iorde
I Den **F**ierde artickel merkiff **J**omfru mariess store visdō oc fornymsig-
hed **T**hi at hyr stadelige stedse i hvekōm oc inderlige betenckte nat oc dag
de vnderlige store iertegē. oc det alder clariste skyn. oc den søde engle sang som
hyr hørde **D**e den store løst oc glade hyr hagde i syn eniste sønff fødelse sō
vor hēniff gud oc skabere **H**vilke artickel oc pūcte hun siden effter hanff opfa-
relse til hiemellff predickede oc lerte hanff verdige apostel och discipel oc andie
cristne meniske vdi mange aar oc der met styrckede dem i de hellige cristelige
tro oc gudz kerlighed **S**aa gør oc hvert got meniske naar det hører gudz vnder-
lige iertegen oc naade sō han haffuer giort mod māge meniske At han kō
mer den stedze i hvo oc lerer oc siger andie dem oc iche lader den fare ind at et
sre oc vdi aff det andet igen som en rōg **I** **H**empe maade **M**erkiff hyrder-
ness p̄delighed i deriff embede **T**hi at den tiid de hagde seet oc bedet til gudz
søn oc hanff benedide moder met deriff gudelige bōner tha ginge de till deriff
hiord igē at tage hānū vare for vlsue oc onde d̄pur **S**aa skal or hyer sogne
prest gøre **N**aar han haffuer bedet til gud oc tient hānum da skal han gonge
til sit sogne folk oc tage dem vare fra diffuelen oc lere dem gudz budord meth

Epistola ad hebreos Primo capitulo

Eratres multipharie multisq; modis oli deus

Alle cristne mēiske skulle vide at den verdige Apostel Satē pouild screff dēne epistel oc sendinge breff til de isder som waare omwende till den hellige cristeliche tro och hagde anammed doß och cristendom Vdi huilcked breff han forklarede oc vnderuisde dem den Verdigshed oc høgtidelighed som dette ny testamente haffuer offuer det gamle. Saa sigendiss paa vort maall.

Dere brødre mangfoldelige oc i mange maade Da taleden Den alsøme: tiste Gud i forme tiid til waare forsedie i det gamle testamēte i gēnem Pros fetermiss mynde Nu i dette ny testamente taleden han obenbarlige till oss met sind benedide eniste søn som anāmede wor nature gud fader skickede hānum at were offuer alle creatur baade Engle oc mēiske Det hānum skapte gwd fader all menige verden Thii at de ere baade lige i guddōnen gudz søn fød: diss aff gud fader ligeruiss som skpned aff solen Han er gud faderff obenbar: telse for mennisken Han oppholder all verden med søn guddomss maet Han gaff oss lagedom mod alde waare synder Nu sider han øverst i hiemerigiss glade hōst gudz faderff hōgre hand Saa meget pppermere en englene Som hanss naffn vdwiser at han kaldiss oc er gud faderff eniste leffuende oc natur lige søn Til huilken aff englene sagde nogen tiid gud fader Disse ord Dv est myn eniste søn Jegh fødte dig aff ewindelig tiid Siden siger gudh fader om gudz søn ieg skal vere hānum for en fader oc beskerne hannvorn De han skal vere mig faare en søn thii han er mig i alle maade hørig oc lydigh effter myn egen vilge Den tiid gud fader vdsende sin eniste søn til verden oc gjorde hannvorn obenbarlig for mēisken Da siger scrifften at Alle gudz engle skul le loffue tiene och tilbede gudz søn i sin guddom gwd fader siger till englene i himmelen Dv søn skapte eder oc skickede eder til sine sendige bud atth bere och sige hanss vilge for mēisken De stvonnū at heffne offuer onde mēiske met brendede ild oc swerd. gud fader siger pdermere til sind søn D myn søn som est gwd met mig Dit rige det bliffuer ewindeligh Dv søn oc lerdom er retwiss Dv regerer oc bewaret gode menniske De dv neder trycker oc i hiel slager hōfferdighe och alle onde menniske Dv elsker alt det som got er. Och

Iule dag Til høymesse

hader alt det som ont er Fordi haffuer ieg som er gudh fader smvrt dig paa mandömen baade till konge och biscop Denne smørelse som er den hellandz sødhed och gaffuer haffuer giort din siel glad oc frygde fuld Thi hwen er fri och vbesnittet aff alle sinder ydermere en nogen anden helghen som du haffuer deled din naade med atth de haffue deriss salighed for din skuld Du som est herre och gwdh du skabte iorden aff første verdens begyndelse och hiemlene ere och dit hand verck De skulle songe en anden omvendelse Alle skæper och den regemente som nu er i varid och pleger aarlighe atth were hwen skaff all forfariss Men du skalt bliffue ewindelighe Hiemlene och elementene de skulle songe en ny skickelse Ligetruiss som eth menneske der fonger ny klader och kaster de gamle bort Men du min eniste och benedide søn Du est och bliffuer v forwendelig och din ewighed fonger aldrig ende Dette er epistelen som hwen lyder i sig self ac. * Der effter følger den hellighe lest strax

Euangeliiū til høymesse Iule dag Johānis. i.

In principio erat verbū. Et verbū erat apud.

Ette høgtidelige Euangelium oc lest som læsis i dag i høgmessen Det scriffuer all eniste den mechtige och hellige Apostel och ewangeliste Sancte hans i sit første capittel oc lyder det saa paa vort maall

Ondz søn han er aff ewigh tiid Gudz søn er altiid hos gud fader v atskillelig i gwddomen han er sand der gud Han er lige euig oc mechtig aff euig tid m3 gud sin benedide fader han skapte m3 gud fader alle creatur oc al menige verdē oc al dē ting sō til er baa de aandelig oc legemelig synlig oc vsynlig for vde synde sō er giord for vde hā nū Saa hā er engē aarsage eller begyndelse der til at hun nogē gøriß skulde eller bedriffuiss thi hwen er twert mod mēiskēss nature De mod alt det gud haffuer skapt Hwad som giordiss mod gudz søn paa hans benedide legeme i vndfangelse. fødelse. pinelse. død opstandelse oc opfarelse til hiemelss Det wor alt sāmen oss giort til det euige lifft oc salighed Gudz sønss leffned her i verden Han vor menneskens opvøfelse Mange syndighe menneske finge aff hans gwddomss livoss i deriss hierter Vnde fortvilede oc forblindede mēiske De kvnde inthz begribe aff hans skyn och klarhed Eth helligt menneske vor tilskicked och vdsent aff den alskommectiste gud som hed Johannes Han kom at bare vidende at dette euige lyss gudz leffuende søn hagde anamined menneskens nature De vor sandelige fød aff Jomfrew maria paa legemens

vegne At mennisken skvold tro paa gudz søn effter dette hellighe menniskiff
 Johannis lerdøm Icke vor Johannes gudz søn som mange tenckte om hans
 nyom for hans hellighe leffnids skypd Men han skvold lare och vnderuise al
 mynen baade met ord och gerninger och bere vidende om dette hēnellske lpyvss
 ihesu cristo Gvoddz søn er i sant lpyvss som altid skinner aff ewig tiid oc al
 drig kand mōrkiff eller vdslyckess Alle creatur som oplpyvssde och skynnende
 ere baade aandelige oc legemelige de haffue deriss lpyvss aff hannym han op
 lpyser alle menniskene i verden vden dem som skpyvler dem oc gonge fra hā
 nyom meth onde gerninger och icke vilde anamme dette benedide lpyvss Han
 vor her i verden meth sin guddomss neruerelse och vnderlighe gerninger och
 verden er skapt aff hānem Men onde menniske som leffde effter verdens vil
 delse De vilde icke kende hannym for deriss rette gvodd Han kom hiid ned til
 verden som er hans egen hand gerning och anammede mandom Men iøder
 ne som kallis i scrifften hans eget folk de vilde icke anamme hannym for
 gvoddz søn som han sandelighe er Men hwo som helst de vvaare Iøder eller
 hedninger Rig eller fattig Fribaaren eller tral Ung eller gammel Mand el
 ler qvinde Som hannem kellighe anammede meth en stadig tro Dem gaff
 han alle mact met dob oc cristendom atz bliffue alle sānen gudz bōn til den
 ewighe salighed De som stadedelige tro atz han er sandelighe baade gud och
 menniske De ere icke fordi gudz bōn aandelige at de fōdiss legemelige meth
 legemens beblendelse Men fordi at de fōdiss siden aff gud self meth dob cris
 tendom och den hellighe cristelighe tro Av haffuer gud faderiss eniste søn aff
 hēnelen anāmed mandom her paa iorden oc tilhobe søped vor nature oc syn
 Wii saage hans guddōmelige mact i mange iertegen som han giorde her paa
 iorden Thii bekende wii at han er gudz eniste søn fōld met naade oc sand
 hed Och wil forlade alle synder och giffue mennisken all den glade som han
 dem loffuit haffuer i sit skynnende och ewige rige. A M E N

For herre lod sig fōde for syu sager skypd.

ist at han vilde gøre høfferdige menniske pōmpge Thii at
 høfferdighed vor saa stor till At mēniskē vild vere lige met
 gud i hēmerige Sō der merkiff miz de ord sō dieffuelē sagde
 til Ewe Eder aff denne fruct da bliffue i saa vise oc kloge sō
 gvod er self Thii skulde pōmpghed vere saa stor her emod at
 gvodd skulde bliffue menniske Som Sanctus Ambrosius
 siger *Opportuit ut tanta esset humilitas cristi quanta ade superbia* Det vor
 nptteligt at vor herriss pōmpghed vor saa stor som adamss høfferdighed Den
 tiid Adam vor menniske da vilde han vere gvodd For di vilde gvodd her
 emod bliffue menniske alligewel han vor gvodd Anden sag vor Atz han
 vilde igghenslōse mennisken Thii tolde han saa megen modgong her i verden
 meth armodh hyngher tōst faste bespottelse och forsmedelse Och siden
 c iii

Ambrosius

Iule dag till hõymesse.

lodh han swartlighe hystroghe och krone och vdstrecke sig paa det hellighe
kors sa alle hans leed oc lemer skpdis hvet fraa anden Och led siden den
haarde død och pine paa det hellighe kors och lod opstinge spt benedide hier:
te och vdgaff sit hiette blod for vor salighedz skpdis at han skulle der met dra:
ge off til at elske sig Hvad kerlighed kunde gud fader i hiemmerige pdermes
re bewise menniskene En han gjorde den tiid han gaff syn eniste søn i døden
for vor skpdis. Tredie sag vor Ats han ville bespise gode menniske meth sit
benedide legeme her paa iorden Som han gjorde Englene i hiemmerige meth
syn guddommelighed Hierde sag vor Ats han vilde bethe off syn store ker:
lighed Thii det vor stort kerlighedz tegen ats han anamme ville mennis:
kens nature Som Sactus Bernardus siger Hvad store kerlighed kunde
gud bewise off en at han anammede vor kreckelige nature Hempte sag vor
At han ophøpe ville menniskens nature offuer alle engle den tiid han anames
de mandom da ophøpede han vor nature offue englene Sielte sag vor ats
han vilde forlighe menniskene met gud fader i hiemmerige Welsen hwilke der
vor stort w venskaft Thi Adam allist vor forfader hagde forstøned hānum
swartlighe i trende honde maade Forst meth roff och tag Thii han tog vel:
delige menniskens kōn fra hannum meth den syn han gjorde den tiid han
brød hans bud oc od ebled I Andre maade ats han for actede hannum i det
han brød hans bud I Tredie maade ats han fuldkommede sin egen vilge
och forsinade vor herriss Nw kvonde der iche bli ffue fred mellem dem ighen
Meth mindre en menniskens kōn gaffuiss ggod fader igen som vor fra hans
num taget Och det kvonde inthz menniske gøre Och ep helder nogen engild
Thii tog gud søn det sig till at han vilde igenløse menniskene meth syn død
och pine och forlige dem igen meth ggodh fader Spvvende sag vor Ats han
vilde fulkommelighe hellig gøre menniskene baade til liif och siel Ats de eff:
ter denne forngengelige verden komme skulle till den ewindelige glede i hiemes
tigiss rige och opfulde de engle kor som de waare skapte till.

Næst menniske maa sige i dag till sig selff Omyn siall bes
tenck nw meth hwor stor armod och vselfhed den alsommec:
tiste gud vilde lade sig føde til verden for din skpdis Den som
alting haffuer skapt lodh sig i dag føde i betlehem i en stold
som hvetken vor dør eller vegge paa men oben paa alle sider
O hwad er det vnderligt oc pnickeligt ats se verdens ggod
ach skabere ligghe i en krubbe for asenen och open svøbt vdi nogre gamble
klvde gredende och skelvende aff frost oc kuld Lader off alle sige till hans
num O dw alderwerdigste engle konghe som kom till denne verdens vself
hed oc armod for vor skpdis oc lod dig føde aff denne fattige Jomfru maria
som iche haffuer saa meget ats hwn kan svøbe dig vdi Och dw haffuer ep
noget som du kant bøpe dit hoffuit til Hvad est du begerendiss aff off Hwad
kūde vi offte oc giffue dig nw sō dig tacknemeligt vere kand Dilt du haffue

guld sølff pēnyngē eller andre klenode Sacte du siger nep her til Vilt du da
haffue huff til dig oc din moder Jld til at verne dig ved eller kleder til at sug
be dig vdi Jhesus dette lille barn suarer her till Jeg vill icke haffue verdens
rigdom løst glede eller velde Men ieg haffuer ny anāmed mandt at ieg vdi
tretten och tyve aar vil lide armod hvinger tørst velt bespottelse forsmadelse
hustrugelse kronelse oc siden den horde død oc pine for ederis skpld Vile i gø
re mig noget til vilge igen for al denne kerkelighed sō ieg beuifer eder Tha giff
uer mig alde ederis synder oc legger dem paa mine skulder oc tpeker fulkōmes
lige ilde at vere met anger oc ruelse ati dem nogen tiid bedruffue skulde Saa
vil ieg gøre fuldest for dem oc holde etheris penitentz oc bod D hward haarde
hvw och hierte maa det vere som icke ny vilde offuergiffue deris synder och
antworde dem deris gwddh och skabere som saa kerkelige rober till dem siger
diss Aff legger ederis synder Oc giffuer mig dem Lader off alle giffue hānum
dem oc haffue act oc vilge til at bedie off och aldiug synde mere ath wii myxe
fonge det ewige rige som han til off bered ed haffuer i hiemerige A M E N

Om mange vnderlige ting som skede Jule nat

Erst at en iomfru fik barn oc bleff alligeuel en klar ren iomfru Stūs
Bernardus siger Det er vnderligt huorledis mēiskenē kude tro at
gud vor mēiske oc at hun bleff iomfru sō hagde fonget barn Der
skal ingen tvile paa at iomfru maria ey bleff en klar iomfru effter hun hag
de fød ihesu Thi hun aldrig hagde nogē beblandelse mēz nogē mand paa ior
den Men den verdige helliād anāmede de alderkyskeste oc puriste blodz draa
ber sō vor i hēniss lifft oc der aff skapte han vor herris legeme Stūs anselm
scriffuer At Vor Herre kand skabe mēisken i fire honde maade Først vden
quinde oc mand. sō han skapte Adā Tandē maade aff en mand vde quide
sō han skapte Euā Tredie maade aff mand oc quide. sō ny er naturess me
nige løff Fierde maade aff en iomfru vde mand sō ny skede i dag der han
tog selff mādom Itē der stöder in Historia eccliaistica At den tiid Jeremias
pfete skulle fare til egyptē Da spaade han at en Iomfru skulle fødē barn De
naar det skede da skulle alle aff guderne falde neder Thii giorde de prester sō
aff guderne toge vare et iomfru marie billede oc finge det i barn i sin sagn oc
baade der hiemelige til i en lōnlig sted i tempelen Siden spurde Tholomeus
kōge den at long tiid der effter Hvi de det giorde De svarede hānū at deris
forfedre hōrt hagde aff soneffnde profete at i barn skulle fødiss aff en iomfru
sō er kōge offuer alle kōger oc det tro wii fulkōmelige Itē Drosius historio
graphus oc Innocēcius Pavve den tredie aff det naffn de scriffue at den tiid
vor herre vor fød da vor der i kilde i Rom Hvn gaff olpe aff sig saa offuer
flōdighe Jule dag at samme olpe flōd ned i tyberin det er en elff som løbet i
gennem Rom paa huilken sted ny stonder iomfru marie kirke Sibilla hag
de dette tilforn spaat ath naar sāmē kilde gaffue olpe aff sig som hvn plegde

Bernard?

Anselmus

Hnd kand skabe w
nigen wdi 4 mJeremias. hano
dem, om alle anDrosius
Innocēt?

Sibilla.

c iiii

Jule dag til høymesse.

at giffue vand Da skulle vor herre fødiss. **I**tē Crisostomus scriffuer at de hellige tre konger vaare po i bierg ixsle nat at bede deriss gudelige bøner Da obenbarediss en Stjerne hof dem som vor skapt som eth allsom deglist barn oc der skinde et korss faare i hanff hofuit han taledet til dem och sagde Farer til Jødeland der skulle i finde dette barn fød aff en iomfru

Item Bartolomeus de proprietatibus rerum scriffuer Ath balsum tra de finge blad oc blomster iule nat oc gaffue strax balsum aff dem

Sibilla

Item Octavianus augustus saa sâme dag paa hiemelen en circkel i huilken en iomfru stod met i barn i sin fagh Och Sibilla sagde hânum ath det barn vor da fød som vor herre oc konge affuer alle Saa forbød han strax at nogen skulle kalle hânum herre efter den dag som Diosius scriffuer

Jeronim⁹.

Item Sanctus Jeronimus scriffuer At alle de mēiske som giorde de spnder mod naturen de døde sâme nat ehvor som helst de ware paa iorden Oc det giorde vor herre at den spnd ey mere brugiss skulde i mēiskens nature som han da anåmed hagde Och vor den spnd saa slem oc vederstyggelig for gyd Som sanctus Augustinus scriffuer at hand hagde tenckt at offuergiffuit at anåme mandom for hendiss skpds Saadåne vnderlige ting skede iule dag oc nat met mange andre flere sô tiden icke nyw recke til at tale om paa denne tiid cc.

*Went. da Wor (hij)
st. Jnd. ad id. velle
Hne anamiff Wlad*

Et Tertegen om vor herriss barndom

I lesa at det vor en kloster Iomfru som løff aff sit kloster och gaff sig i eth obēbarligt skp leffuid Dange aar der efter da tptthe hun sine spnder ilde at vere Thi gaff hun sig til sit kloster igen ath gøre plicet oc bod for sine spnder sô hvn bedressuit hagde Dmsiger tēchte hvn paa den strenge dōme dag paa huilken gud retferdelige dōme vil offuer alle mēiske Oc hende grævede for den sware helvediss pine som hvn lide skulle fore spne spnder oc der fore bleff hvn mistrøctig at hun skulle kunde songe naade aff gud Hvn affuertēchte oc den store glæde i hiemerige er oc at engen som besmpttet er met nogen spnd maa kōme der ind da gruede hende och at hvn nogen tiid skulle kōme til naade Siden betenckte hvn inderlighe vor herriss suare død oc pine at han den ledet hagde for spndige mēiske at han dem igē løse ville fra dieffuelen Saa grad hun beskelige oc sagde Du alsōmectiste gud hvad skal ieg giffue dig igen for alle de gaffuer som dw affuer giffuit mig En Jule nat begynde hvn at offuer vege oc tencke At den alsōmectiste gud hagde da ladet sig sode Oc at smaa spede bōin mildess oc giffue dem til fredz snarlige naar de ere fortōmede Saa gik hvn i kirken oc fald pdmptge lige paa sine knæ for iomfru mariess billede som hvn hagde sit barn i fagnen Oc offuer tenckte vor herriss barndom oc fødzell Oc ath han anamme ville mandom for mēiskens salighedz skpds Saa grad hvn beskelige och tptthe alle sine spnder fulkōmelige ilde at vere met ret anger oc tuelle saa meget som hende mest myveligt vor D sagde O dw alder mildeste barn ihesu criste som

lod dig føde til verden at du vilde frelse syndige menniske forbarne dig nvo
offuer mig arme synderinne och forlad mig mine synder Saa hørde hwn en
røst suare sig saa lydendiss Dyne synder ere dig forladne formedelst dette lille
barnss milhed som du nvo paa kallede Siden leffuede hwn strengelige oc hels
lige oc fik i got endeligt her aff verden.

Serimo Quartus Predicken.

Ecce euāgelizo vobis gaudiū magnū.

Luce ii. Disse ord som ieg nvo hassuer begynt myn tale meth
dem scriffuer den hellige Euāgeliste stūs lucas i sit andet ca
pittel oc lesis de i dag i den hellige læst i cristmesse oc lydte saa
paa vort tvonge maall Seer ieg bebuder eder stor glæde thii
at verdenss fressere er nvo fød hære venner blant alle de høgtidelige oc hellige
dage sō vi hassue om aared da bōr denne dag at holdiss alssō høgtideligste oc
helligste met stor glæde oc verdighed aff alle cristne mēniske Thi at vor frel
sere er nvo fød til verdt Sō leo pæve scriffuer Nec phas est ibi locū esse tristi
cie ꝛc. Det er icke loffligt eller tilbørligt at der er nogen sorg eller dꝛuelse paa
ferde Sō vor herriss fødse betyder voss vor fresselse oc salighed Hwad känd
der hōriss løsteligere oc glædeligere till i verden eller vnderligere oc mere gaffn
lict En at ihesus cristus verdtess fressere er nvo fød Thi skulle vi nvo alle ve
re glæde aff alt vort herte hvo oc sind oc merke oc acthe de ord. sō gudz engel
sagde til hyrderne Jule nat Seer ieg bebuder eder stor glæde thii verdenss frel
sere er fød.

Leo papa.

Enne myn tale sō ieg nvo hassuer begynt for eder vil ieg dele vdy træ
de parte. I den første vil sige eder historien aff vor herriss fødse
I de anden part Den store glæde som alle bōr oc hassue aff vor her
riss fødse I den tredie part Aff vor herriss oc iomfrv mariess armod som
de hagde her i verden for menniskenss saligheds skpds.

Al den første part vil ieg anāme de ord sō lesiss i dag i det hellige euā
gelio oc lest Epiit edictū a cesare Disse ord stonde oc screffne i en bog
kallis historia ecclesiastica oc lydte de saa paa vort maall Octavianus kēpse
re regnere tv oc feretpue aar Oc i det tolfste aar sō han døde da gjorde han
saa stor fred i alle de land oc rige sō vore vnder hanss oc de romerskeriss mact
oc vold at man engenstedz hørde noget kꝛp eller orloff Saa hwer man motte
da vel sige de ord sō Profeten Esaias scriffuer i sit andet capittel. Cōflabunt
gladios suos in vomeres De skulle smedie deriss sværd i plog iern och deriss
glavvess aadde i segle Oc siger oc sāme Profete i sāme capittel Der skal inthz
rige eller land kꝛp eller orloge mod det andet paa den tiid at vor herre fødiss
skall Sō kong David oc siger i psalterē i den lxxi psalm Quietur in diebus
eius iusticia et abundancia pacis Der skal bliffue retferdighed och fred naar
vor herre fødiss offuer all verden Her vor och saa stor fred och retferdighed i

Esaias

David.

c v

Iule dag Predicken ffo.xxi.

28

de hellige patriarcher oc pfeter vor herriss fødzel Sāme glæde vor oc saa stor
 at hun spurdiſſ til øſter Rige der ſo de hellige tre kōger bode Det fore gaſſue
 de offuer land oc rige oc toge dyrebare gaſſuer m̄ dem oc fore ſtray aff ſted at
 offre dette lille barn ſo vor deriſſ ſkabere oc frellere Dēne glæde spurdiſſ oc til
 Rom oc det vor oc ſet en Jomfru ſāme tiid hoſſ ſolen ſom hagde et barn i ſin
 fagn De der aff bleff keperen ſaa glæd at han offrede ſāme barn rōgelfe De
 vilde icke ſidē lade kalde ſig gud ſo han ſore giorde Dēne glæde er ſaa ſtor
 at alle mēniſke de glædiſſ icke all ene om dagē men om nattē met oc der ſaare
 haſſue wi tre meſſer paa dēne dag oc ingē andē tiid om aared ſo en preſt ſige
 maa i en kirke for off Der er inthz got criſtet mēniſke til at han haſſuer ep
 fōget ſtor glæde i dag i ſpt hierte aff vor herriss fødſell Her twert emod myxe
 de vel ſørge i deriſſ hierte ſo dēne nat frādraget haſſue m̄ dobel leg druckē
 ſkaſſe eller ſort dem i rædegrimer eller andē dieſſe ham De mue oc vel ſørge ſo
 da graſſue efter pēnige eller bruge andē trolde Sō māge gōre m̄ de krōmer
 oc ſmuler aff b̄d ſo de gēme Iule affte der til Thi er det fulkōmelige raas
 deligt at h̄voo ſo haſſuer forſet ſig i nogen aff diſſe ſpnder eller i nogē andē at
 han gonger til ſcriſte oc t̄cker det ilde at vere eller han bliſſuer icke del actig
 m̄ gud oc hanſſ verdige engle oc helgē oc alle gode criſtne mēniſke i dēne ſto
 re glæde de haſſue i dag ſo er en begyndelſe til den glæde de ſkulle haſſue ſidē
 til ewig tiid Alle mēniſke ſkulle oc aandelige glædiſſ i dag At gud er vorden
 mēniſke paa det at mēniſkene ſkulle bliſſue hellige oc ſalige ewidelig I an
 den maade At gud er vordē tienere oc ſwend At wi ſkulle bliſſue herrer i hiē
 merige I Tredie maade At gud han ned for aff hiēmelen at tage mandom
 at mēniſke ſkulle opfare til hiēmelen I Hierde maade er vor herre bleſſuen
 iomfru mariēſſ ſon At wi alle ſkulle bliſſue gudz bōm I Hempte maade
 er vor herre bleſſuen d̄delig paa legemēſſ vegne Alth̄ wi alle ſom d̄delighe
 ere ſkulle bliſſue v̄d̄delige paa ſielenſſ vegne Siette maade ath̄ gud ſom er
 rigēſt han er verden fattigſt At gode oc fattige v̄m̄pge mēniſke ſkulle bliſſue
 rige til ewig tiid met hannv̄m i hiēmerige. *De d̄v̄m̄d. Tr̄d̄sk̄ sig. I d̄v̄m̄s fattigdom, for i d̄v̄m̄s*

UDi Tredie maade vill ieg ſige edet aff vor herriss oc iomfru mariēſſ
 armod ſo de hagde her i verdē oc der m̄ vil ieg ende min tale paa dē
 ne tiid Thii ſkulle i merke at vor herre obenbarer off ſyn armod i fire hōnde
 maade f̄oſt At han hagde i armt oc v̄ſelig herbere Sō der ſv̄ngiſſ i dag
 i den hellige kirke Stabulo imponitur qui continet mundū Han fød̄diſſ i en
 ſtold oc lagdiſſ i krubbē for open oc aſenen Som ſkaſſie all verdē oc ſp̄rer oc
 regerer hēde Her offuer ſiger Sanctus Bernardus Vide qualiter p̄ te factus
 eſt rex Ser den aldermegtigſte kongiſſ ſtore armod oc fattigdom Hvor er ny
 hanſſ kongelige ſal oc hanſſ ſtore maiēſtat oc ere ſom hannum burde at ſke oc
 gōriſſ han ligger ny i en arm ſtold Her om ſcriſſue doctores oc ſige at ſāme
 ſtold vor icke v̄den eth tag oc ſk̄pull ſom vor giort mellem̄ tv̄ h̄v̄ſſ paa en al
 m̄yndig v̄p ſom fattige folk plegde at ſtonde v̄nder at ſk̄pule dem for regn oc
 ſnee om v̄nteren oc om ſommeren for het ſol ſk̄p̄ De det vor obet paa vegge.

*Tr̄d̄sk̄ d̄v̄m̄s ſom b̄ngiſſe
 v̄at*

Textus
Bernardus

De

Abacuk
piti ca.

Esaie i ca.

"Dyde 7
værdig"

Tertius

ne for vden døre oc søcke Der i gjorde Iosep en krubbe aff gamble knvøbbe oc stocke sō han der fand oc bant sin asen til paa huilken han sōrde Jomfru maria paa den sōge vey De opē sāmlediss sō han selge vilge at betale m̄z de pēninge sō de skulde giffue keyserē til vederkēdelse oc den andē part vilde han haffue til Jomfru mariess bær̄fel at kōffue mad oc dricke fore Der vor herre vor sōd da lagde Jomfru maria hānū i krubbē paa det at den spodom Sō Abacuk scriffuer i sit tredie capittel In medio duorū animalū agnoscetis: oc siger han Du gud du skalt kēdiss mellom two dyr. Somme scriffue at iomfru maria lagde hānū mellē opē oc asenē at han vermess skulde aff deriss aande thi det vor svar kuld och frost da han vor sōd Den tiid han lagdiss i krubben da sige māge doctores at opē oc asenē fulde paa kna mod hānū At det fulkōmess skulde sō scriffuis Esaie pmo ca. Agnoscit bos possessore suū. Eth vskelligt best oc dyr skal kēde sin herre oc hosbōde Vor herre lod sig oc sōde vdi i saa skv̄belict oc armt huss at han der m̄z vilde giffue alle mēniske til kēde at hā icke lēge vilde vere her paa iordē oc at engē andē her lēge leffue kan Her vdi merkiß deriss daarlighed oc vforp̄mstighed sō bigge suare store hv̄ss oc inthz tencke eller acthe at de forv̄erffue oc fortiene kēde den euige bōz lig i hiemerige De sō haffue māge store hv̄ss de skulde tencke paa dēne vor herriß armod oc lene fattige folk huss for hanß skv̄ld sō bediss det i hāß naffn At de icke paa den yderste dom hōre skulde de ord sō Vor herre da sige vil til onde rige mēniske sō n̄v forsmāa fattige oc ep vilde lene dem huss Jeg vor fat tig De i vilde icke lene mig huss Gōger n̄v bort fordi i forbānede menniske i den euighe heluediss ild oc forp̄m̄esse

Udi andie maade vor vor herre fattig thii at han lagdiss paa hō och straa i krubbē oc ep hagde huerkē dyne eller pyrde vnder sit hoffuit sō han kv̄nde bōpe det til D hv̄ilken stor armod vor herre led och lod sig sōde m̄z Der er neppelig nogen h̄rde saa fattig eller nogen bonde saa arm at han ep haffuer nogen pude eller bult̄er at legge vnder sit barnß hoffuit Men den alsōmertiste gud lagdiss paa hō oc straa i krubbē At han der m̄z vilde lere oss at vi icke skulde haffue formeget blōde sengeklader dyner eller puder aff huil ke kroppē kan ledress til at opstōde til gudz tieniste Her skulde de tēcke paa sō stedse vilde haffue iii eller iiii dyner vnder dem oc saa māge puder oc hoets dyner der til oc sige at de icke eld̄iss soffue kunde Det er icke den rette vey til hiemerige Thi han er gāske trong Vor herre vor fattig i sp̄n mad som vii sp̄vonge i dag i den hellige kirke Paruoqz lacte pastus est Han er opfōd met ganske sōge melk som Jomfru marie gaff hānum at dy Der met gaff hv̄n alle gode quinder got ep̄mpel oc effterligning At de selffue skulde giffue deriss bōin at dy oc opfōde dem Och ep holde āmer til dem om de selffue haffue dy Som der oc scriffuis i kirkelogen (Distinctione .v. Ald eius) Quinder skul le selffue giffue deriss bōin at dy oc icke holde der āmer til cc. Vor herre vor fattig paa kledēbon Thi han vor sv̄b̄t i smaa reffne klude fordi at Jomfru maria vor saa fattig ath hv̄n ep hagde en hell klud eller klēde som stor

noek vor til at suge hānū vdi Hwn fødte hānū for vde al for og oc ve oc
 strap han vor fød da bad hun til hānū oc bekēde hānū faare sin gud oc ska
 bere den sō hun vndfaget hage aff den verdige hēliād Hwn sugte hānū self
 or lagde hānū i krubben oc der vor engē quidsolk hōff hēde huerkē iorde mo
 der eller andē thi de giordess der inthz behoff fordi hwn vor inthz sprug oc ey
 helder fornā nogē ve eller modgag sō quidsolk haffue Icke vor der helder dā
 nogē quide verdig til at tractere hānū benedide legeme Thi sige māge vfanē
 gen her vdi at der skulde vered quider hōff hēde paa sāme tiid Som māge oc
 falskelige male at hun skulde ligget i barsel seng oc hagd quider til hielp hōff
 sig Det er aldeliff vfaningē oc søgn Vor herre lod sig suge i sinā klude at
 han vilde giffue alle mēniske efterlignig oc aarsage till pympghed Alt de iche
 skulde hōfferde dem met kostelige kleder eller pyde det arme dōdelige legeme
 met fodrede kleder eller kostelige blōde rynchede oc kryvde sioter

Sermo de Natiuitate cristi Predicken

Natus est vobis hodie saluator Luce ii.

Here vēner disse ord som ieg begynte min tale mē dem scriffuer den
 verdige ewangelista Sanctus Lucas i set andet capittel Och syde
 de saa paa wort maall

Ederff fressere er fød i dag I dēne neruerendiss tale sō ieg nū haffuer
 begynt for ether vil ieg sige ether aff vor herriss ihesu cristi benedide fō
 delse oc Aff iomfru mariess alder clariste oc reniste iomfru dom Alt huer man
 skal tro oc vide at hun bleff en skar iomfru efter sin fødzel oc Aff hēniss store
 armod Paa det at vi nū motte alle vorde bequēme til at hōre oc merke no
 gre gudz ord sō hānū kand kōme til loff oc ere oc vore siele til salighed Da
 vilde vi alle fly til hānū benedide moder mariā och hilse hēne met Den En
 gle hilfen sō Gabriel engel hilsede hēne mē sigēdiss huer i sin sted Hil maria
 Natus est vobis hodie saluator. Ederff fressere er fød i dag Era sōste
 verdēss begyndelse oc til dēne alder helligste dag da vor der aldrig hōrde no
 gre bedie eller nōtteligere tidinge En disse ere sō ieg nū begynte mē tale met
 Ederff fressere er fød i dag Huad lōsteligere eller gledeligere tiende kunde vi
 arme mēniske nogen tiid hōre Som dōmde oc fortabede vore till helffuediss
 pine for waare forfedress spnder En at vor fressere er fød i dag

Ath i dess beder forstōnde skulde de ord ieg begynte mē tale met Da
 vil ieg der paa sige eder i efterlignesse Det vor en megtig swar stad
 i huilke der vor gāske megē alnue Han bleff belagd aff sine fiender paa alle
 syder renth om kring sō daglige stormede oc stride paa hānū met stor mact oc
 bleffue saa lege for same stad at de waare fuld nar dōde aff hūger oc tōst thi
 ath de kōnde engen spifning fonge vdwertiss ind till dem Och deriss fiender
 vilde engen tage till nade eller fange aff dem Men i hiel sloghe saa manghe
 de kōnde offuerkomme aff dem Den tiidh stadzenss Herre och konghe dette

Historia
 De Sinifak

Iule dag

spurde da screff han dem hemelige til i staden at han snartlige selff kōme ville at frelse dem aff sāme bestolling thi han vor starck oc mechtig noch Thi bleue de alle ganske glade oc daglige ventede hanff tilkōmelse Met denne stad vn: derstōdiss verdē oc m̄z folked sō der vdi vaar alle mēniskene som belagde vaare aff vralige grūne dieffle i sen tusinde aar oc mere fra Adā b̄s̄d brudet oc til vor herre lod sig s̄de At de i staden hagde b̄s̄st paa mad oc dricke Det er at mēniskene hagde engē den helliād̄z naade sō dem spricke k̄nde at stōde mod diffene oc deriss suare fristelser Naar nogē gik aff stadē da sloge deriss fiender dem strap i hiel vden al milhed oc barmhertighed Det er strap et mēniskē d̄s̄de her aff verdē Da toge diefflene hanff siel til den euige d̄s̄d oc fordsommelse Dēne kōge sō screff dem til i stadē Det er gud allōmectiste som vdsende sine hellige patriarcher oc pfeter til verdē sō screffue oc spaade at han skulle kōme oc frelse alle mēniskene fra dieffuelē Den f̄rste vor Mopses h̄a sagde til gud fader O du alsommectiste Gud fader ieg beder dig p̄m̄pgele at̄h d̄v sender off den du off loffuit haffuer sō off frelse skall Som der stōder Exodi iiii ca. Den Andē vor Dauid pphete sō ropte til vor herre paa alle mēniskēss vegne De sagde D aldermectiste gud lad kēde din store mact oc velde oc kō at frelse off Den Tredie vor Salemō sō ropte til gud den helliād̄ oc sagde Mitte illā de celis flis tuis O du gud den helliād̄ vdsend din s̄n oc v̄s̄d̄ at han maa bliffue h̄off off oc hielpe off at stride mod dine v̄ venner Den Fierde vor Esayas sō ropte op til gud̄z s̄n oc sagde Vtinā distrūperes celū et descenderes Gud giffue at du ville oplade hiemelē oc nedersfare at frelse off Andre ppheter ropte oc sagde D herre kō snartlige at frelse off oc t̄s̄ffue ickē forlengē St̄as Ambrosi⁹ scriffuer At de hellige ppheter oc gode forfedre idelige begere de gud̄z s̄n̄ss s̄ds̄le oc sagde Naar skal verdēss frelser kōme Naar skal h̄a s̄ds̄diss Naar skall han s̄ss her paa iordē Huer sagde vid sig Mōne ieg ickē skulle se h̄anū for ieg d̄s̄ Mōne ieg ickē skulle leffue saa lēge han s̄ds̄diss D motte ieg leffue den dag sō h̄a s̄ds̄diss paa O motte ieg se den m̄z mine øgē sō opluser alle gode hierter D motte ieg se den m̄z min øgē sō ieg tror effter den hellige scrifft at kōme skal at frelse all verdē Sidē Jomfru maria vor bebuz den aff gabriel engild at hun s̄ds̄de skulde gud̄z s̄n̄ Da begerede hun daglige at den tiid snartlige kōme motte De Josef och hun de regnede daglige dagiss til paa huad tiid han snartst s̄ds̄diss kunde effter mēniskēss menige naturlige l̄v̄ff saa storlige begerede de at se h̄anum.

En tiid Jomfru maria hagde baared ihesū cristum i sit alder reniste Jomfruelige liff i ni maanede oc sep dage da kom kejsereis bud oc b̄reff sō hed Octavian⁹ Augustus at huert mēniskē vnder sit liff oc god̄z skulde fare did sō h̄a vaare s̄ds̄d oc giffue kejsereis bud i s̄lff p̄ning saa god sō p̄ menige p̄nige aff deriss m̄nt De lade sig indscriffue til en vederkē d̄sse at han vaare vnder kejsere Den tiid iosep sō vor s̄ds̄d i berleshem h̄orde disse strēge budord Da bleff han ḡaske bed̄s̄ffuit th̄ii han ey viste paa huad tid maria s̄ds̄de skulde ihesū da sagde h̄a ved sig selff O ieg arme v̄sse mand

Mopses

Exodi

Salomon
Sapiencie
nono ca.
Esape
xpiiii ca.

Ambrosi⁹.

Werkeligh historie
om ihu cristis f̄ds̄d
Dinorunge Jomfruen
maria vor f̄rste som
m̄z m̄z j̄s̄v
tiid d̄ h̄anū
v̄ḡsk om fl̄tt
om ḡ maaned
oc 9 dage

far ieg nu til betlehem do følger ieg icke at se dene alderhelligste ihesu cristi fød-
delse Far ieg oc icke diid da mister ieg mit liif Huad skal ieg fordi gø:re Der
han kom ind til Iomfru maria da saa hwn at han vor bedrøffuit. thi sagde
hwn kere fader i skulde nu vere glade mod ihesu cristi fødelse oc nu søge i
huad skader eder han suarede hēde Alder keriste brud oc daat her Saadāne
strenge kerseress bud er her nu kōmpne at huer vnder sit liif skal fare diid sō
han er fød De far ieg nu fra dig da følger ieg icke seet din benedide sønss fød-
delse sō de hellige patriarcher oc Profeter altiid inderlige begerede aff gud at
de motte bliifue verdige til at se Far ieg icke diid da mōster ieg mit liif Iom-
fru maria hugsualede hānū sō gode dāne quider bōr at gø:re ved deriss hosbō:
der naar de formercke at de ere bedrøffuede Och sagde Kere fader grader
icke Jeg vil følge eder for hugsualelse til betlehem thi ieg er oc aff dauidz slect
Da bleff iosep glad at hwn hānē følge vilde Men han tuilede dog hwad
han gø:re skulde Thi han fryctede at hwn skulde føde sit foster paa vey i
markē eller skoffuen De han bluediff at hwer mand skulde straffe hānū De
sige hwi fører du met dig dette vnge spuglige quidfolk saa lang vey du mot
skāme dig der fore men hēde tingest er saa fat maria sagde kere fader skøder
intz huad de sige mē hietet oc vilgē er god Det er gudz vilge at ieg skal føl-
ge eder til Betlehē thi min eniste søn skal der fødiss sō Michas pfete screff i
sit fempte capittel Et tu betlehē iuda cc. Origenes scriffuer at iomfru maria
kūde den bog bedre en nogē pfete (sō kallis biblia) I huilke det gāble testemē
te bescriffuis. saa fore de aff Nasaret Maria sad paa asenē. oc iosep gik fore
oc lide hānū mz grime skaffet O kere venner seer huilke maade kō da hie
merigiss drotning All verdess frue oc den alder mectiste gudz moder O huilke
stor pōmpghed hēde fulde i alle hēniss gerniger oc facter Der de kōme til bet-
lehem daa kūde de ingenstedz føge herbere De der paa scriffue doctores at det
vor for trende honde sag skp̄d første sag vor at de vaare long wegiss hieme
oc frēmede oc vbekende Andē sag vor thi at betlehē vor i liden by oc der bode
māge fribaarne vdi aff kong dauidz slect oc māge andre gode mend sō kōme
skulde hagde sent deriss bud for dem at lade tage alle herberne Tre die sag vor
for herbergeriss gerigheds skp̄d Den tiid de saage at iosep vor fattig oc hagde
et spuligt quindfolk mz sig oc i asen oc en ope Da mēte de at de ville haffue
meget rom oc de kūde icke meget baade eller føge māge pēninge aff dem Saa
bade de iosep spørge sig anderstediss om herberge thi de kūde icke huse hānū.
Siden gik iosep fra et huss oc till andet oc begerede herbere for syne penninge
ehvor han kom da sagde de alle at husene vaare fulde mz folk Den tiid Ios-
sep kūde ingenstedz føge hwi for pēninge da skēmediss hānū at han skulde
saa gonge op at gade oc ned igē Iomfru maria bluediff oc der ved men hun
bar det tormodige Side bad iosep for gudz skp̄d at iomfru maria motte fø-
ge hwi thi hun ey viste paa huad time hwn skulde føde sit foster Dog vilde
ingē lene hēne hwi Men de sagde alle til iosep skāme dig du gāble mand at
du fører dette vnge quidfolk saa låger vey mē hēdiss ting er saa fat. saa gred

gader iosep til fader. ioh.
villē haffue. Iosep
xiam and. Sige, sel

It gott exempel. for
Danne grunder.

Her ligger Iosep trost
paa Maria ord. oc sta

Michas
v ca.
Origenes

Michas
v ca.
Origenes

Michas

Jule dag.

Josephs store yndel

glo. super
matheum
secundo ca.

den fattige iosep oc soigede suarlige for iomfru mariess skp'd Men hvn hug
sualede hānum kerlige oc sagde kere fader giffuer eder till fredz oc grader icke
lader off spørge til noget hospitale eller frwge hvss atz wii der kunde fonge
herbere Der de taledede hosbōden til der vdi om huss Da suarede han i ere karf
ke och sunde Och dette hospital er stictet for frwge menniske icke fonge i her
hvss seer eder om andre vvege Saa gik naten paa oc det begynte at mōrkiss
Om sigt frwnde de i vdskwz mellem tw hvss vnder huilke fattige folk oc
bōnder plegde at sette deriss asue oc quig naat de kōme til torffuis for regn oc
snee Da sagde Iomfrw maria kere fader her ville wii bliffue thii det er icke
erligt atz wii saa silde lenger vancke paa gadē Da sagde iosep O ieg arme
fattighe mand skal iegh engen stedz fonge hvss til dig i afften Iomfru ma-
ria suarede Hvort det sted i verden er Det er gudz hvss Thii ville wi bliff-
ue her Saa tog iosep Iomfrw mariam aff asenen met alder stōrste reuerentz
oc ere Oc lidde saa asenen oc open ind oc bant dem Och hengde en gammelt
piels som et heste tecke der hand hagde fōrt paa asenen m̄ sig for iomfru ma-
ria thii der vor ingen dōr faare Saa gik han i byen oc kōpte nogen haln oc
kull thii det vor stor frost Som aff halmen gaff han open oc asenen Aff den
anden patt redde han i seng til iomfru mariam Och sagde Du allsomme-
tiste gud i hiemerige hvad wilt du n̄ sigge till mig at ieg reder dyn benedide
moder saa ynckeligen seng Scriffen siger at iomfru maria bleff i sāmē vds-
skvz i tretten dage i det minste Thii ad de hellighe tre konger offrede der till
vor herre tolfte dagen Som glosen siger Super Matheum ii ca. Hvor er
n̄ denne mettighe Drotningiss skynnende palatz som hvn skulle fōde sit
forster i Hvor er n̄ frvter oc iomfruer som hende tiene skulde Hvor er n̄
mad oc kostelig drick met vther som man henne skencke skulde Men her er
intz andet paa ferde en stor armod Huert mēniske maa n̄ vndelige sigge
till sig selff hagde ieg vered til paa den tiid da skulle ieg taget hende hiem till
myn oc lath hende huss Gud giffue ati ere icke nu saa storlige skp'dighe som
Jōderne den tiid vaare Mene i ati icke haffue set iosep och iomfru mariam
bedendiss huss i dag oc i vilde icke anāme dem Iw Thi met iosep vnderstō-
diss presten i dag oc met Iomfru maria som bar ihesum vnderstōdiss det ver-
dige sacramente gudz hellighe legeme Huo aff eder haffuer det anāmed i dag
sacte engen Men i vilde alle aarsaghe eder som de giorde Och sigge ati skulle
haffue eders v̄ner til gest i disse dage oc gōre gilde oc gestebud meth dem och
der faare k̄nde i icke anāme hānum n̄ Sōme vilde oc sigge at de haffue alle
huss fulde oc der fore k̄nde de icke lene hānum huss Det er de som i nat haff-
ue drucked dem druckne och fulde och leffuit i offuerflōdighed de haffue icke
room til hānum Men de bede hānum fare till deriss nabo Der met maa vns
derstondiss gode p̄mpge oc fattige mēniske der songer han snariste huss ac.

Midnatiss tide da fornam Iomfrw maria aff den helliandz bes-
pnderlige naade at hun da fōde skulle ihesū verdenss stelsere Thii
bleff hun ganske glad oc løstig baade aff h̄v och hierte mer en hvn

nogē tid vered hagde i alle sine dage de hēniss ansiet skynde sō en sol Da sage
 de iosep D velsignede iomfru Huad betyder dette. Hun suarede gladelige Hu
 skal ieg sode gudz sōn Thi stod han hestelige op oc vilde gonge i byen efter
 qvinder som skulde vered hōss hende paa den tiid Hvon forbød hannum at
 gonge noget stedz thii det giorde hende inthz behoff at haffue qvindfolk hōss
 sig som qvinder plege at haffue De sagde hvon igen til iosep ligerwiss sō ieg
 vndfick hannvøm met løst och glade saa skal ieg oc sode hannvøm met alder
 største glade oc frpgd for vden alt de oc sorg Iosep suarede ieg vil gøre efter
 edertss vilge alderhelligste iomfru thii i vde bedie hyworlediss det skal vare en
 iegh Thii fare manghe vilse her vdi diss ver som sige at der skvulle veredh
 qvindfolk och iorde moder hōss Iomfrw maria paa den tiid Det er vlandis
 gen och søgn Thii at den bog som det stod vdi hvon vor giort mactløss och
 forbuden at stonde til tro eller lāsies Aff pelagii paues raad Sanctus Iero
 nymus siger Nulla ibi obstetrix nulla muliercularū sedulitas interfuit Det
 vor ingen iorde moder eller qvindfolk tilstede paa den tiid Thii at liger
 wiss som et solskyn gonger egēnem i klart glass och det bliffuer helt och vskad
 Saa gik och gvodz sōn aff Iomfrw Mariess alder clariste iomfruelighe liff
 hende vskad hvilkē hvon strap anāmede met sine benedide hender stonden
 diss paa sine kne oc giorde hannvøm den alder største reuerentz met heder och
 ere oc bad til hannum sin gud sōn oc skabere De sagde D veldigste herre ver
 vel kōmen til iorden at frelse alle mēnske D benedide herre som de hellige pa
 triarker oc profeter saa lēge begerede at see ieg beder til dig aff alt myt herte
 thii Alt det dw est gud Da est dw min skabere I det dw est mēnske da est
 dw myn sōn. Saa kōste hvon hannum paa sine soder i det han vor hēniss
 gvod Siden paa hans hender i det han vor hēniss skabere Siden paa hans
 mynd i det han vor hendiss sōn Saa bad hvon til hānum hvøndrede gonge
 som doctores scriffue saa sigēdiss Dw est myn herre oc gud Dw est min fre
 lser Dw est myn alder keriste sōn Saa gik iosep fram oc grad aff ret glade
 oc sagde D alderkeriste iomfru tillad at ieg maa nw bede til din sōn oc gudz
 sōn som de hellige forfēdre saa lēge begerede (De vor dette hans hōn) D du
 allsommettiste gvod velsigned vere dw till ewig tiid som nw haffuer vnt mig
 arme spndighe mēnske saadan naade at ieg maa see digh Som manghe
 profeter och konger begerede at se tilforn och saage dog iche Saa begynte
 vor herre at grade thii det vor stor frost och kuld Thii vamede iosep no
 gre smaa klude som Iomfrw Maria fick hānū i hvilke hvon siden svōste
 te syn sōn vdi Saa vilde Iosep gonget i byen och hent i qvinde som skvulle
 giffuit vor herre at dy Hvilked hvon hannum strengelige forbød Da sagde
 han D helligste Iomfru Maria huad vilse i da gøre men i haffue inthz dy
 hun suarede gud fader i hiemelen skal det forspne Saa sald hun paa knæ oc
 bad til hānū saa sigēdiss D gud fader i hiemerige wi haffue baade i sōn till
 hobe Thi verdiss nw at forspne hānū mē melk oc dy sō forspner aller creatur
 som til et paa iorde Saa bleffue strap beggiss hēniss byst oc spener fulde mē

Iosephs stuvst 22

22

22

Maria gladel
22

22

Iule dag

dp Sō wi spunge i den hellige kirke (Sola vgo factabat vhere de celo pleno

Alme nat sō vor herre vor fød paa. hvn vor saa klar som dagen er om middagiff tide De vor heriff ansiet de legeme det skinde sō solē gōr naar hun oprinder Thii kōme mange løbendiss aff den sō vor i stādē at de vilde see huor dette skyn begyntiss oc hvor aff der kom da iomfru maria hōrde dette bulder oc myrē oc fornam ath de vilde diid kōme tha sagde hun vor herre i krubbe Den tiid Jøderne saage at skynnet kom aff barned Saa sagde sōme. pfererne screffue at naar den rette messias verdēss frelsere kōme. da skulde natē bliffue klar sō dagē Sōme sagde murre det icke vere dēne samme Andie de sagde tiger quere siger icke saadāne ord finge kong Herodes at vide at wi sagde saadanne ord da koste det waare lif Thii torde de icke kalde hannum den rette messiam. eller gods sōn

Lucas
ii ca.

Dette nogen spørge at hvor iomfru maria lagde vor herre i krubbe thi hore motte stōget hānū mē sine horn oc asenē motte bider hānū mē ten derne Stius Lucas uatsager hēne oc siger (Quia nō erat locus i diuersorio) thi at der vor icke anderstedz tyom i sāmē vdskever oc stold Nv motte nogen suare stō luce iēg Effter di at Jomfru maria fødte vor herre vde all pine och ve. hvor motte hān icke da holdet hānū self i sine arme oc skød Her suareff til At det vor giolt for tēnde sager skpō. Hōst at scriffte oc profeciē skulde fuldbrōmēss Andē sag vor at iomfru marie der mē let skōde vilde sin armod tredie ath hun vilde gifue oss epepel til ath vere hōrige oc spōdige Til dēne Fōste sag mēda huer sige at det vor spaat aff Profeterne at vor herre skulde leggiss i krubbe melle vskellige diver oc de skulde tilbede hānū sō nv oc skēde Tencker oc befnder huad glade iomfru maria fick den tiid hun saa at open oc asenē fulde paa kne for hēdiss sōn oc hediede oc loffuede hānū der mē Her ker oc huad sorg hvn fick strap her emod der hun saa i øderne forsmāa hānū oc gonge til bage igen oc icke vilde loffue hānūm Til den Anden sag maa stōiff At det vor paa den tiid stōi kuld oc Jomfru maria hagde icke mange klæder Thii lagde hvn vor herre i krubben at open oc asenen skulde verne hānūm met deriff āande Sōm Abacuk Profete spaat hagde at ske skulde,

Abacuk

Oc siste artikkel der ieg begynte myn tale scriffue doctores at hvn vor saa fattig at hun icke hagde saa meget helt klæde eller laret ath hvn kvōde svōbe sin sōn vdi men hun svōbte hannum i nogte smaa klude De lagde hannum i krubben mellem disse vskellige creatur ath han skulde fonge nogen verne aff den Den tiid hvn lagde hannum i krubben da gred hvn suarlige at hvn for sin store fattigdom skpō nōddiss til at legge hānūm paa haarde straa oc halm oc hun hagde engen ting hvverken pude eller klæde som hvn kvōde legge vnder hānū hōffuit Och hvn sandelige viste at han vor den aldermestiste gud som hagde skapt hiemel oc iord och vor herre oc konge offuer alle andie konger oc fōster Ohvilken stor armod hiemerigiss drotning da leed men hvn ep hagde saa mæge klæder at hvn bevare kvōde sin eniste

met søn for frost oc kuld Men nøddiff til at tage hielp aff open oc asenen at de hannem verne skulle meth deriff aande Hwo er saa haard aff herte eller hvo at han ep nu met Jomfru maria græde vilde Om han hannem saage i saadan armod oc vlsked som hvo da gjorde Denne fattigdom led han vel uillige for vor skpde Ats han vilde gøre oss alle ewindelige rige met sig i hies merige Til den Tredie sag maa sigis at hun det gjorde oss alle til exempel at wi skulle vere hørige oc lydige for waare konger oc herrer Thii at en ope er i stort divet oc haffuer tw hojn Det hwilke som merkiß verdenss herrer oc fōster Det asenen som bar suar byrde merkiß bønder oc menig almue Thi lagde iomfru maria syn søn mellem dem baade at betæne oss ats wi kvønde alle bliffue salige oc songe hiemerigiss rige saa vel mere oc rige som fattige De mechtige herrer oc fōster i det at de lessue retwißlige mod deriff vnder sorte och ep gøre dem vo reth for had avvind eller gaffuer skpde De fattige i det at de ere deriff herrer oc hosbønder hørige oc lydige oc lessue retwißlige mod deriff ieffn cristen At wi mue alle komme til forneffnde hiemerigiss rige Det vnde oss iomfru mariess benedide søn sō er velsigned oc benedidet til ewig tiid amē

Sancti Staffens dag

Euangelium secundum Matheum xxiii ca.

In illo tempore Dicebat ihesus turbis

Esten sō lassis i dag i den hellige kirke den scriffuer den verdige euāgeliste Stils Matheus i sit xxiii capittel De lyder hvo saa paa vort maall

In herre Ihesus cristus sagde till Jøderne och deriff Priesterß høffdinge Jeg sender till ethet Profeter Wißmænd. De scriffuere at de skulle late eder den hellige tro Men i plavve oc pine dem oc sla sōme i hiel sōme korss feste i somme hustruge i vdi ederss tempel Och forspilge oc ieye dem fra en stad til en anden Thii skal der kōme blodig heffn ouer eder oc ederss aff søde for alt det megle vskpde blod sō i haffue ladet plaud oc pint aff gode menniske fra abellß tiid i det gamble testamēte oc til det menløse zacharie blod som i myrde oc i hiel sloge i ederss tēpleß vobn hvoss Sādellige siger ieg eder at sāmē heffn skal kōme offuer ederss aff søde. O iherusalem som i hiel slar och myrder hellighe Profeter och stener dem i hiehl som ere sende till dig hvo oftē vilde ieg haffue kōmet oc saffnēd dine børn til hobe ligerviss som en hōne der saffner sine kpllinghe vnder sine vinge De dvi ickē vilde Vider i sandhed at denne ederss stad Iherusalem skal neder slaff oc bliffue plat øde Jeg siger eder for sandinghen at naat myn pine d u

Dyde dnd, sagde Ihesus
till Jøderne, den hie
Wox 33 aar, g

Sancti Staffens dag

er fulkommen da skulle i icke see mig mer. for ieg kommer till den strenge dom
da skulle i sige Velsignet en den som komer i den alsommestste gudz naffn

Vdtydningen her paa

De 4 Evangelijer

Teptus

Teptus

teptus

Actuum
iiii ca.
teptus

Chairs. V. S. ind. 153

teptus

En tiid vor herre vor tretten oc true aar gammel paa den xxii
dag i marss maaned so vor en tisdag da sagde han disse ord
som i nu haaffue hort til Jøderne oc preste høffdingene at hā
hagde sent dem Propheten Thii at māge aff vor herriss apos-
tel oc discipel spaade och sandelige sagde mange ting som ske
skulde som Sancte hanss giorde som der staar i en bog so kal-
lis apocalipsis At han hagde sent dem scriffuere der m̄ betegness de iiii euā-
gelister som vor Johānes Lucas Marcus oc Mathæus som screffue de helli-
ge ewangelia oc vor herriss gerninger De sammelediss apostlene som screffue
epistlerne oc hellige sendinge breff at vnderuise oc lere mēniskē gudz vilge met
Han hagde oc sent dem vise mend Thii at de vaaare opspillede met den hel-
liandz naade oc visdom som dem lere skulde den hellige tro teptus Et ex il-
lis occidetis De i sla sōme i hiel aff dem Thi at de i hiel sloge Sancte Jp
Sancti hanss broder De stende sancte staffen i hiel teptus Et crucifigētis
De i korss fette somme aff dem som de giorde Sancte Andriiss De hanss bro-
der sancte peder apostel teptus Et ex eis flagellabitis thii at de hufstuge
alle apostlene till lige i deriss iode tempel oc forbøde dem at predike i Jhesu
naffn oc om hanss bud ord Som der stonder Actuum iiii ca. Da suarede Stē
Peder At huer bør mer at lyde gudz bud en mēniskens teptus Omnis san-
guis iustus Alle retuise menniskess blodh som vdgiffuit et for retferdigheds
skjld fra abelss tiid (som hanss egen broder Cain i hiel slo for han vor retfer-
digh och røgen aff det offer som han brende gudh till loff aff sin tpende for op
i hiemelen thii han tinde aff det beste han hagde oc Cainss røg for ned modh
iorden thii han vor v retuiss oc tinde aff det verste oc ex besinde vilde at gyv
hāvum giffuit hagde alt det han hagde Saa gør mange en nu hwilke som
fonge sōn der effter som det sig bør paa den strenge dom) oc til zacharie Pro-
phetess Barachiess sønss tiid Det skal heffnis paa eder Denne zacharias straf-
fede Israellss konge oc alt hanss folk (aff den helliandz bespnderlige naade oc
indgørdelse) for de spndede mod gudz budord thii stende de hānum i hiel i des-
riss vobn huss huss iode tempelen der som de plegde at brende deriss offer vdi
Skall och hwet merke at alle retuise menniskess død baade store och
smaa rige och fattighe merkiss met Abelss och zacharie død thii at
Abell vor en simpell enfoldigh faare hyrde och v lerd Och zacharias vor
en mectigh klog och lerder mand och meget forfaren i loven teptus Amen
dico vobis Vor herre sagde sandelighe siger ieg ether at den heffn skall
gonge offuer eder och alle ioder De bleffue och siden plavvede aff vor herre i

Sancti Staffens legende

naffn ved mandelighe tale thii han taledede mandelige och predickede och lærde
obenbarlige menniskene gudz vilge oc budord huorlediff de rettelighe oc gude-
lige leffue skulde oc songe siden den ewige glede i hiemmerige effter døden

Sancte Staffens leffnid oc legende

Sancte Staffens vor i aff de spru messedegne som vaare vduale
de oc tillsatte aff Apostlene at skicke och bestulle huad dem bor
hoff giordiff Thi at den tiid vor herriss disciple bleffue man-
ge til hobe da knyttrede oc murrede some aff hedningene som
om vende vaare til den cristelige tro mod isderne som oc om-
vende vaare til troen Thi at enkerne oc vidverne forsmaa-
diff i deriss daglige tieniste Dette maa vnderstondiff i tvende honde maade
Først at same enker ep vaare tel stedde oc gøre apostlene oc disciplene nogen
tieniste Eller at de hagde for svar tvonge aff daglig vimage och arbejpe thi
Apostlene hagde befale dem at skicke huad som behoff giordiff paa det at de
kunde selffue dess ydermere haffue aarsage til at Predicke oc lære andre gydz
vilge oc bud ord Den tiid Apostlene fornumme denne tvædract oc knytt som
vor i blant dem for vidverne hagde for megen tunge Da kallede de alle disci-
plene til hobe oc sagde Det er iche retferdigt eller tilbørligt at vi skulle offuer
giffue at predicke oc lære andre gudz ord De skicke mad oc øll oc andet som
gøriff behoff til legemenns føde Thi at sielenns aandelige lerdøm er bedre en leg-
gemenns føde Ladet oss fordi vduelge spu som opfullede ere met den helliandz
naade oc visdom De befale dem at skicke hwad behoff gøriff Eller at de ere
deriss forstondere som saadant bestulle skulde dem til lerskødselse och hielp Och
vri vilde predicke oc bede til gud det meste xii kvende Disse ord behagde alle
vel och de samtpckede alle at de saa ske skulde thii vdualde Apostlene spru aff
vor herriss disciple Aff hwilke denne verdige herre Sancte Staffens vor den
første De lagde Apostlene deriss herder paa deriss hoffuit oc leede offuer dem
Sancte Staffens vor opfuld mæ den helliand oc gjorde vnderlige oc store Jer-
tegen esblant folksed thii finge Jøderne stor avvind till hannvøm Och offuers
tenckte hworlediff de kunde offuervinde hannē i trende hode maade Først
met dybe spørffmaal Siden met falske vidende oc saa met svar pine oc død
Der vor nogre aff Jøde tempelet som kallediff libertiner de begyndte først at
disputere mod hannvøm om den hellige cristelige tro oc sette hannvøm mange
svare artickle och puncte faare Der vor och mange andre isder aff atskil-
lelige land som vor Alexandrien Cilicie oc Asia at trette oc kuffue mod
hannvøm met atskillelige treske och ny fund mod den hellige tro Men han
offuer vand dem alle sammen met den helliandz naade och visdom som han
vor opfuldet met Och tiid de kunde iche offuer vinde hannvøm her meth. da
framledde de nogre falske vidende modh hannvøm som gaffue hannvøm fire

Sancte Staffens vor i
den tiid vor herriss
disciple bleffue man-
ge til hobe da knytt-
rede oc murrede some
aff hedningene som
om vende vaare til
den cristelige tro
mod isderne som oc
omvende vaare til
troen

7 vnderlighe aff-
tegen esblant folksed
thii finge Jøderne stor
avvind till hannvøm
Och offuers tenckte
hworlediff de kunde
offuervinde hannē i
trende hode maade
Først met dybe
spørffmaal Siden
met falske vidende
oc saa met svar
pine oc død

Sancti Staffenst legende ff. xxviii.

haande sag først ath han skulle haffue bespotted gud och Mopsen. deriff lovv
oc deriff tempel Der han kom paa dommen Da saage de alle som der vaas
re at hanff ansiet vor klart och skynnende som et engle ansiet Da spurde Jø
de presterness hørffding och dømme om det saa vor som samme vidende sag
de mod hannum Da gjorde Sancte Staffen skellighe sin aarsage ath han
icke det gjort hagde oc sagde mod den første artickell Den alsommestiste och
eniste gud vere loffuit oc benedidet aff alle creatur nu oc til ewig tiid som er
vddødelig vspnlig oc herre oc konge offuer hiemell oc iord och alt den ting som
til er Gud den anden artickell loffuede han Mopsen De sagde aff de vnder
lige Jertegen som han hagde gjort i øiken De ath han ofte hagde talet met
gud personlige oc hagde fordi brendene kerlighed till hannum Siden aarsa
gede han sig met trende honde skel at han icke hagde fortaled deriff lovv først
thii ath gud hagde giffuit dem den Siden for hanff skuld som lærde och vnder
detside dem same lou som vor Moyses I tredie maade for samme lovv gaff
dem som hende hvulle oc fulkomede den ewige salighed Saa beviste han sa
melediff at han icke fortaled hagde deriff tempell Thii det vor obenbared oc
buded aff gud i en aandelig syvvn at det byggiff skulle Siden hagde moyses
det fulkommed gud till ere Nu de formerthe at de icke kunde offuer vinde
hannem i disse maade da offuer sagde de huorlediff de kunde pine hannem til
døde Den tiidh Sancte Staffen dette fornam da ville han fulkomme gud
bud ord Och vnderwise och lare dem deriff sielss salighed Thi straffede han
dem met broderlig kerlighed at de skulle offuer giffuit oc vdslyct den had oc
avvind som de hagde i deriff hietter oc hv De sagde huorlediff deriff forfedre
hagde stonet mod Profeterness och andre hellige menns leedom som de hagde
spaat oc sagt aff vor herriff tilkommelse oc forsmad den helliandz naade oc
stonet emod gudz leedom Och siden slaget dem i hiel Saa gøre i nu och i
ville icke høre gudz budord eller leffue effter dem i stonde emod den helliandz
naade oc gudz visdom De i ville i hiel sla oc dræbe dem sō eder ville lare den
rette vep til den ewige salighed De vaare saa forblindede i deriff forbandede
ondskaff ath de engelediff ville offuergiffue samme avvind som de hagde till
hannum Men de bleffue mer hadskere och vrede paa hannum Och bede des
riff tender til hobe och gnidsede met dem til tegen ath de ville heffne dem paa
hanff krop meth swar pine Thii sagde Sancte Staffen Jeg seer gwodz søn
i Hiemmerge stiondendiff hoss gwodz faderiff hōgre hond som er redebon til at
hielpe och fresse migth Och ath fordgime myne v venner En dog ath han
hagde nu sagt dem ath de raddiff skvulle gwodz heffn och vrede det halp alli
gewell inthz Thii sagde han igen Jegh seer hiemlene obne och gwodz søn i
hanff stat och maiestat hoss gwod faderiff hōgre hond Saa ropte de oc skraa
lede ath de ep høre skulle hvad hand sagde Och der meth grebe de hannum
och lidden aff staden ath de ville stene hannum der i hiel De falske vidende
som effter iode loven skulle kaste de første stene paa hannum de sagde deriff
kiortle oc kaaber aff dem at de skulle deff bedre kvnde kaste oc Stē Pouild
d iiii

hør for hører St
Sij, Emod hører an

St Staffenst

Sancti Staffens legende

4 Staffens døde hend.

som paa den tiid kaldediss sauluss han tog alle deriss klæder vare som kaste til hånun Saa fald Sancte Staffen paa knæ oc ropte op i hiemelen oc sagde **D** herre ihesu criste anåme min siel och forlad dem deriss snderiss thii ath de icke vide huad de gøre oc der med døde hand oc vor herre anåmede hanss siel **D**ette skæde det sâme aar vor herre for til hiemelss den tredie dag i høstmaa ned Sanctus gamaliel Jordede hannvøm siden i sin Ager oc Sanctus Nicodemus halp hannu der til oc de græde baade ganske suarlige offuer hånun

Tertegen som Sancte Staffen haffuer giort.

augustin?
de ciui. dei
libro pprii.

Sanctus Augustinus scriffuer at sancte Staffen giorde mās aghe vnderlighe Tertegen han oprepsde sep menniske aff døde Han giorde oc mange helbiede aff atskpplelige spwgdome och andie vnderlige tertegen som han giorde i saa maade **A**th de blomster som vvaare strødde paa Sancte Staffens Altære oc bleffue siden lagde paa spwge mēniske da bleffue de kartske och sunde **D**e klæder som laage paa hanss altære oc lagdiss siden paa mange spwge menniske de finge strap bod der aff **S**tūs Augustinus i libro pprii de ciuitate dei scriffuer **A**t de blomster som hagde ligget paa hanss altære vvaare siden lagde paa en blind quindess øgen oc hun fik strap sin spvæn igen **H**an siger oc i sâme bog **A**t en mettig rig mand som vor vkriste oc engelediss vilse anåme troen han bleff suarlige spug **S**aa gik hanss suoger hånun v vider ligt i sancti Staffens kirke och tog aff de blomster som laa paa hanss altære oc logde dem hēnelige vnder den spwggiss hoffuit **D**en tiid han hagde soffuit liden stvond paa dem **D**a vognede han op oc ropte oc sagde kaller mig **B**ispen **D**e suarede hannun ath han vor icke i byen **S**aa lod han hente en prest aff huilken han strap anåmede dob oc cristendom **S**idē sagde han altid saa lenge han leffuede **D** herre ihesu criste anamme myn siel **E**n dog at han icke viste at sancte staffen sagde saa i spt pderste **D**en han fick det gode mynds hoff aff de rosen som vor lagde vnder hanss hoffuit hannem v viderligt

4 Staffens hellige oc
vnderlige blomster
libro pprii

Et andet Tertegen Om foreldress bander.

Sanctus Augustinus scriffuer in libro pprii de ciui. dei **A**t der vor en mettig rich frwe hwess hofsbonde dødth vor **H**vn hagde p høn leffuendiss effther hannvøm spw dreng oc iii Jomfruer **E**n gong hagde de swarlige fortvinedh henne **T**hii gaff hvn forbannelse offuer dem

Sancti Staffens legende ffo. xxix.

Strap kom der oc gudz heffn oc brede offuer dem oc de finge strap en grvnm oc suar spvge Thii at de alle finge den berwende oc skelyvende soot At deriss sēmer altiit rōstediss en imod den anden Thii waare de alle ganske sōrgen: de oc bedrōffuede oc bluediss och skamediss ved at deriss venner skvulle se saa: dan heffn oc v spn paa dem Thii ginge de bort i andre land som ingen dem kende oc skpdliss och spreddiss om verden Hvor de komme da waare de for smaade Men to aff dem en dieng som hed paulus och en Jomfru hed pallas dia De komme til en stad hed Hyponia der sagde de Sancto Augustino som der vor Biscop Huorledess de finge samme spvsgdom och det vor femten da: ge for paaske Thi raadde han dem at de skulle inderlige fly til sancte staffen met deriss gudelige bōner huilket de oc gjorde paaske dag som vor meget folk i kirken da gik denne Paulus for Sancte Staffens altere i hans cappel oc fald pōmpgelige paa kna oc bad inderlige till hant med eth stadigt hob oc tro at han skulle forverffue hannum sin helbrede igen aff gud saa stod han op igen karst oc svnd Siden ledde de hannum til bispen Atth han skulle see det store Jertegen oc naade som hannum vor giort Thii lod bispen alt dette bescriffue och predicke det om anden dagen for alt folked oc almyen De hanss søster vor der i blant som skalff oc beuede at alle der for gruede Da hvn dette hōrde gick hvn ind i Sancte Staffens Cappel for hanss altere at bede sine bōner oc soffuede der den tiid hvn op vognede da vor hvn karst och svnd saa lide de hende oc i blant almyen oc kyndede obenbartlige begge disse store Jertegen Saa loffuede de alle gvddh som da der till stede waare for den store naade han gjorde met syndige menniske for Sancti Staffens bōn skpfd.

*Concordantia Gen
vndatiden migil
tid. Aff hies Gm*

Et andet Jertegen af lud kand

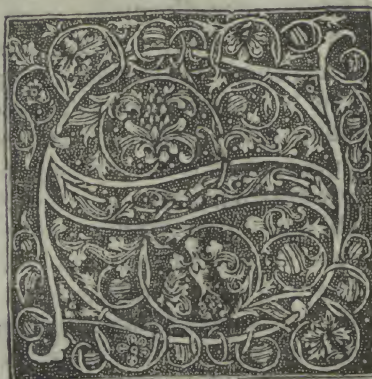
Guilp: ved hnd vnder hand vult.

Augustinus scriffuer i fornesside bog Atth en qwinde hed Patronia Hvn hagde en ganske suar spugdom i lang tiidh Och førde der till mange raad men det kvnde intzh hielpe hende Thii raadde hvn hēnelige meth en isde om han kvnde ingen raad sige hende der til Han sagde Jw och fik hende en ring som sad i sten vdi oc bad atth hvn den bete skul: le nest sin bare krop paa en snor thi sāmē sten hagde serdeliss krafft mod saa: dan spugdom Hvn bar hannum i lang tiid men det hialp henne intzh Thii gik hvn til Sancti Staffens kirke De bad der sine gudelige bōner stonden diss paa sine kna at han henne forverffue ville sin helbrede igen aff gvdd Der hvn opstod da vor hvn karst oc svnd oc samme ring fald ned paa iorden hell oc holden De snoren som han sad paa bleff sidendiss om henniss liff igen v opløst som hvn hende bōndet hagde Thi loffuede hvn inderlige och tac: kede gud oc Her Sancte Staffen for spn helbrede oc denne store naade.

d v

Sancti Hansis apostellst oc euangelistest dag.

Euange. iohānis. i. ca. Dixit iesus petro.

Ancite hanss apostel oc ewāgeliste scriffuer dette ewangelii som lasst i dag i sit ppi capittell Och lyder det mesten delen om hannen selff alligewel atth han icke wilde vdrpcke sit naffn

Ad herre sagde till Sancte Peder de sig om oc saa den discipel komme effter som ihesus elste besyndelige som sagde sit hoffuit i hanss skød den tiidh han od sig nadwere m3 apostlene oc sagde herre hwoo er den som digh forraade skal Siden saa han denne discipel kōme nermer da sagde han til Ihesum hwoad endeligt skal han fonge Wor herre suarede Som han er nwo saa vil ieg at han bliffue skal til ieg kōmer selffuer igen Huad ligger dig der mact paa sølg mig men Disse ord begyntest fast at spredist i blant de andre apostle oc discipule at dēne discipel skulle icke dō Dog sagde wor herre icke atth han ey skulle dō Men saa. Jeg vil at han skal bliffue saa lenge ieg kōmer igen Dette er den discipel som bar videndist bryd om gud och screff mange vnderlighe artickle som han saa De wii vide at hanss vidende er sant

Udtydningen her paa.

Al verdenss skabere Ihesus cristus sagde till Sancte Peder. Peder sølg mig effter Det vor at Sancte Peder skulle taale død oc pine paa i korss for gud3 naffn som door herre gjorde for hanss skp3d oc alle mēnskess De at sancte peder icke frp3te skulle for døden Men han skulle welwillige taale sin pene Tceptus. Conuersus petrus uidit discipulū Sancte pader vende sig om oc saa Sancte hanss Apostel oc ewāgeliste effter kōme som lag3de sit hoffuit i wor herriss skød sker toissdag afften der han od sin naduere m3 sine apostle De sagde herre hwoo er den dig forraade skall Det han kom nermer da sagde Sancte Peder Huad død skal han lide Wor herre suarede huad kōmer det dig ved sølg mig effter ac. Sancte pader vor kar atth sancte hanss thii spurde han och wille vide om han skulle och korss festist eller hwoad anders pine han lide skulle Tceptus. Sic eum volo manere. Wor herre sagde Jeg vil at han skal saa bliffue saa lenge ieg kōmer oc kalder hānem aff den3 ne verden til den euige ere och glade som er i hiemmerige Som han wille saa sagt. Jeg vil icke atth han skal korss festis eller pineff till døde som dwo skalt

Tceptus

Tceptus

Sancte hansis apostell dag Jfo. xxx.

gore oc andre myne disciple Den han skal leffue saa lenge til ieg kommer oc
andamer hannu til den ewige salighed Teytus Exiit sermo inter discipulos
Apostlene oc disciplene begynte sidē at sige mellem dem selfue at sancte hanss
skulle icke dō Thii ath met de ord wor herre sagde Jeg vil ath han skal saa
bliffue forstode de at han skulle leffuit til dōme dag till vor herre komme per
sonlige igen ath dōme leffuendiss oc dōde Dc ville tage hannem till hiemeri
giss glade met sig Teytus Non moritur I det vor herre sagde han skal icke
dō Der mente han mz at hā icke skulle piness i hiel som de andre apostle En
dog at han altiud vor redebon til at ville lide pine oc dō for gutz naffn skp̃d
Der offuer scriffuer Lp̃ra ath han er sandelige dōd thii hanss siel er skp̃d ved
hanss legeme Dc h̃wert menniske skall dō for waare foreldre Adam och exē
brōde gutz bud som der scriffuiss ad Hebreos nono cap. Statutum est omni
bus hominibus semel mori Det er skicked at alle mēniske skulle en gong dō
En dog at han vor saaden i et ølkar meish gloende olpe da dōde han icke paa
den tiid Den den tiid han bleff meget gāmel da tog wor herre hanss sial aff
hanss legeme xden ṽe saa han fornam engen pine der aff denne naade skede
hānū for han vor en klar oc ren iomfru paa legemenss vegne Teytus hic est
discipulus ille Wor herre sagde Dette er den discipel som skal bere videndiss
byrd om mig paa det han saa oc hōrde at ieg giorde Dc han screff de vnderli
ge artickle oc iertegen som ieg giorde baade aandelige oc legemelige Thi siger
Sanctus Thomas at ṽri skulle alle tro hannṽm fulkommelighe.

Teytus

Teytus

Lp̃ra

ad hebreos
ca. nono

Om Sancti Hansis naffn

Denne s̃ff hant. Wor iohannis ~~Evangel.~~

Dhannes Dette verdige sancti Hanss naffn ṽdleggiss i fire
honde maade **A** s̃ff merker det gudz naade I anden maade
den som gudz naade er ṽdi Tredie maade Den s̃o giss
uit er Fierde maade den som nogē gassue er gissuen Her mz
merkiss fire store preuileger oc gassuer som vor herre gaff H̃s
ṽm serdelis **A** s̃ff betede vor herre hannum den store her
lighed som han hagde til hannum i det at han elste hannum offuer alle andre
apostle oc giorde hannṽm mange kerlighedz tegen mer en dem thii maa han
kallis gudz naade Anden gassue at vor herre ṽdualde h̃anum at han skul
le bliffue en ren iomfru oc kysk i alle maade oc der met maa han sigess den s̃o
gudz naade er ṽdi Tredie gassue vor At vor herre lod h̃anē se māge sønlige
ting om sin guddom oc obēbarede h̃anum huor lenge verde skulde stōde Thii
maa han sigiss den som gissuit er Fierde maade besol vor herre hannum al
eniste syn benedide moder paa det hellige korss Thii sigiss han den som nogē
gassue er gissuen Det vor en stor gassue At vor herre gaff oc besol h̃anum sin
keriste moder at han h̃ede beuare skulle Hanss leffnid oc historie screff i biscop
hed miler s̃fiste gong oc sidē i hed Isidorus s̃o giorde h̃ene kortere oc stercke

1 2
3
4

2

3

4

Episcopus milis
fing. 24 hūlos

Sancti Hansis leffnid oc legende.

offeris ad p[ro]phetas

EVANG.

re kaptis. St. Hans. 8.
otkar, forst m[an] glo-
olke. Dog hannum
f[or]t.

Pathmos
o. Som St. Hans. f[or]st
in ob[er]v[er]sing.

Ancte Hanss Apostel oc Ewangeliste som wor herre elste serdeliff oc vddualde at han skulle bliffue en klar iomfru. Effer pinget dag da Apostlene hagde songet den helliand oc skulle skrypes at oc fare om kring i atskyllige land oc rige oc predicke och lere andre den hellige cristelighe tro. Da for samme stē hanss til eth landskaff kaldiss Asia och der bygde han mange kirker gud til loff oc ere. Saa lod Somicianus kepsere hente hānvorn oc kaster i eth ølkar fult met gloende olpe. Men han stod op och gick der aff karst sundh aldeliff vskad i alle maade. Den tiidh kepseren fornam ath han ickē offuer giffue vilde at predicke for denne pine skp[er]d. Da bad han s[er]e hānvornem paa en vdg[er] som hed Pathmos ad han der skvulle sulted i hieff. Oc der screff Sancte Hanss en bog som kallis Apocalipsis. Det sāme aar bleff forscreffne kepsere i hiel slagē aff almvorn for den store vnilshed vskel oc vbarms herrighed som han hagde giort dem. Thii bleff Sancte Hanss hent aff sāme vdg[er] met stor are oc verdigshed oc fōrd til ephesum. Det vor till i stad som saa kalliss der gick al almvorn emod hānvorn oc toge hānum ind met stor verdigshed. Oc sagde Welsigned vere du som kōmet i den alsmectiste gudz naffn.

Et Tertegen om en dōdh quinde

in den quinde d[er] h[er]e
anna. Som St. Hans
m[er]k. W[er]dig. Epheso.

En tiid Sancte hanss kom ind i staden Da baare de en dōdh quinde mod hannum som hed Drusiana. som tilforn meget elste Sancte Hanss for hanss store hellighedz skp[er]d. Hēus for teldre oc bōrn sagde til hānum. O verdighe gudz apostel see wii bere dig nu din tienerinde Drusianam som altiid leffde effer din lerdom och fødte off alle Hvorn inthz andet begerede paa sit pderste en at hvorn motte seet dig for hvorn dōde. Nu est dw kōmen oc hvorn fik dit ansiet ickē at see. Saa bød Sancte hanss at de neder sette skulle ligbaare. Oc løse iorde kladet aff henne. Siden sagde han Drusiana. Ihesus cristus min herre oc gud han opregse dig. Stat op oc gack hiem i dit hvess oc ved mad til mig hvorn stod strax op oc giorde som han hende befaled hagde.

Et iertegen om verdens rigdom.

Aden dagen effer Sācte hanss vor kōmen i forscreffne stad. Da wor der ind Hertig naturlig mester i boglige konster sō hed Craton han lod samble al almuen aff stadē til hobe paa markedet at han dem lere vilde at forsmāa verden oc henniss rigdom han hagde to mechtige rige drēnge hōst sig som daa re b[er]dre huilke som solt hagde alt deriss gotz oc egedom effer ter hanss raad oc kōpt der faare ii d[er]ebat stene. Som de sōnder sloge for all almvorn at hvor man se skulle at de inthz actede verdens rigdom. I det gik

ephe[us]

Sancte hansis vnderlige Hertegen flo. xxxi.

Sancte hanss det fram vforvandiss De hørde dette saa kallede han samme Mester til sig oc straffede hannum her faare Thii han hagde gjort det mere for verdenss priis oc loff en faare han vilde forsinnaa verden De sagde pderme re Vilt du haffue hiemerigiss rige Da gør som vor herre selff lærde Gack och selg alt det du haffuer oc giff det fattige folk Da Suarede same Craton Er din gwd saa god mestere som du siger Da lad hānum gøre disse dyrebar stene hele igen De selg dem saa for pēninge oc giff dem fattige i hanss ere liger: uiss som ieg lod sla dem sōnder for verdenss ere Saa tog Sancte hanss Alle sticke oc smyler til hobe aff samme stene i syn hand De bad til gud saa bleff ue de strap hele igen Saa trode samme Craton oc baade drengene strap paa gud oc solde same dyrebar stene oc gaffue fattige folk penninge i gudz are

Et andet Hertegen om verdenss rigdom

Er vor oc to andre Hertige rige dreng sō toge efterligning aff disse oc solde alt deriss gotz oc gaffue det fattighe folk och fulde siden sancte hanss oc vaare hanss disciple En dag saage de sōme vdi kostelige klader som dem hagde tiert Och de hagde selsfue slēme oc refne klader Da bleffue de bedrøffue de oc angrede det de gjort hagge Da merckte Sancte Hanss at de sørgede oc spurde dem for hward sag det waar De sagde at dem angrede at de deriss gotz saa forset hagde Thii bad han dem gonge till stranden oc hente hannvorn stikker och stene aff strand bredde Strap han dem fik vende han dem till guld oc dyrebar stene De bad de skulle lade det prøffue De ginge fra en guldsmed oc till en anden syv dage om kring Och lode det for søge Siden kōme de igen oc sagde at alle guldsmede sagde at de aldrig hagde seet bedre guld eller dyrebare oc edeligere stene en de vaare Han sagde gonger bort oc igenløser ederiss gotz sølff oc epedony som i solde Thi ati haffue forkast den ewige løn som i skulle hafft i hiemerige Derer nvo rige her i verden De fattige siden i døds till ewig tiid haffuer nvo verdenss glade och velsøst men i leffue Och siden ewig we och bedrøffue effter døden

De saa Nogle som
handede sig til
guld.
Sind de 2. Vange K
Dreng. Born faldt
niz godz. oc
faldt af. hano.

Et Hertegen om rigdom

Om stē hanss predickede oc sagde saa aff verdenss rigdom oc forfengelighe Saa kom der nogre berendiss met en døds vng mand som hagde da vered giff i tredinge dage tilforn Hanss moder oc venner de fulde for sancti hansis søder oc baade miz gradende thaare at han vilde oprepe hannum i Ihesu crist naffn som han gjorde drusianam sin verdinne Sancte hanss han grad oc bad sine gudelige bøner til gud oc opregssde hannvorn Saa bød

Sancti Hansis vnderlige Iertegen

han ^{11^{te} vor oplyst da} han hānum at sige forscressne hanss discipel Hwad ewig are oc glade de for-
kast hagde i hiemerige Dc hwad ewig de oc drøffuelse som reddiss til dem i
helsffuede Da sagde Han til dem O i arme vñle oc fortvøilede mēiske ieg saa
ederss engle bitterlighe græde och diefflene aldermest gladdiss och lee der i kōpte
ederss gotz igē I haffue forkast det alder clariste hiemerigiss palatz som besat
er met skynnende dprebar stene i huilket som er alder størst løst glade oc ewin-
delig ere oc verdighed Dc ederss sede oc bolig er bered i helxwediss pine met otte
honde plauer oc piner Som er det Euge mōrk Grumme oc forgiftige orme
som eder bide oc slide skulle Gloende swøber oc spner meth hwiiske i hustru-
giss skulle Alder suarist ild oc suogelss lyre Alder bitterste kyold oc frost efter
heden Alder grūmeste oc slēmest dieffless ansicte i huilke i skulle daglige spes-
gle eder vdi Ewig skam oc skendsell som i der skulle haffue for ederss synder.
Dc saa Den ewindelige graad som aldrig songer ende Thi fulde sāmē disci-
pel ned paa iordē til Sancti Hansis føder oc begerede naade oc miskund aff
hānum Han sagde til dem gøret plict oc bod i ppp dage oc beder til gud inder-
lige At sāmē sticket oc stene som i hente fra stranden oc ieg omvønde til guld
oc dprebar stene for eder ad de myxe omvødiss i den skickelse som de ware der
i den størst hente Den tiidh det vor skæet da bad han dē bere dem diid som de
hagde taget den hwiilke de oc gjorde och bleffue siden opfulde met gudz naa-
de oc kerlighed och døde der i salige och finge hiemerigiss rige

Et andet Iertegen

En tiidh Sancte Hanss hagde predicked offuer alt Asie land
daa begynte de som tiēte oc dprekede aff gude tvedractighed
blant folked Dc droge sancte Hanss til en Affgudindess tem-
pel som hed Diana oc ville nōd hānum til at offred til hende
Da sette han dem tw vilkor faare At de skulle bede til dianā
at vor herriss tēpel motte neder falde Dc da ville han bede til
hēne Eller han ville bede til gud at hēniss tēpel skulle falde neder oc da skulle
de bede til vor herre. de samtpckte det oc ginge alle aff tempelen strap han bad
til gud saa fald henniss tempel ned i grynd oc sloss alt i sticke oc hēdiss bille
de alder smest Aristodemus sō biscop vor i aff guderness tempel han begynte
her faare stor tvedract i blant almxen ath den ene part wilde sla den anden i
hiel Da sagde Sancte Hanss Hwad pdermere iertegen est dw Ecgerediss at
ieg gøre skal Han swarede wilt dw dricke den forgifft oc eder som ieg dig giff
uer Dc leffuer dw siden oc bliffuer vskad da vil ieg tro paa din gud Sancte
Hanss sagde ia Han sagde ieg vil lade dig se at andre dō strap de dricke sam-
me forgifft At dw der faare frycte skalt Sa bad han to songer løss Aff borg-
mesteren i staden som halss hweggiss skvoldē dē gaff han aff sāmē forgifft och
de styrte strap ned døde Siden tog Sancte Hanss samme skaal oc gjorde der

Den forgifft som
han drack. Sig
fædt.

korss ydoffuer oc drack hene yd oc bleff yskad. Thii begynte alle som der tilf stede vaare at loffue gud. Men Aristodemus sagde mig twil en ny vilst dyv opregse igen disse to som døde aff denne forgifft da vil iegh visselighe tro paa din gud Saa fick Sancte Hanss hannem sin kiortel Han sagde hvad skall ieg met din kiortel Ste Hanss suarede At dyv skalt skemne dig for din van tro oc gonge din vep Han sagde Went dyv at din kiortel hand omvæde mig Sancte hanss sagde Gack oc leg hannum paa de døde De sig Uor herriff Apostel sende mig til ether oc bød ati skulle opstonde igen i ihesu cristi naffn Strap han dette hagde giort finghe de baade liff igen Saa døde Sancte Hanss samme bisp och borgmestere meth alle deress tiencere och vnderfotte och de bleffue stadige i troen oc bygde siden i kirke i hanss ere

Denns forgyffte for a
skaden, ligesom som
begge, der for

Aristodemus, och den
vinge af den, och den
ind i den, bleff
och stode.

At Jertegen om en røffuere han omuende

Sancte Clemend scriffuer At Sancte hanss omvænde en dep lig sterck yng karll til den hellighe tro. Noget stund der effter skulle han fare anderstedz sit verff Thii besol han en biscop samme unge karl saa lenge han komme till bage igen. Føre stund der effter gaff same karl sig fra bispen til en hob ober bare røffuere oc bleff deriff formand oc captepen. Der Sancte Hanss kom til bage igen kraffde han same karl aff bispen Han swarede. paa hanss sielss vegne da er han død Thii han er høffuitzmand paa det biert oc skov for de røffuere der ligge Da gred Sancte Hanss oc did sig i sit haar oc reff sine kleder sonder oc sagde A hvor ilde togst dyv hannum vare At han siel skal bliffue saa skænelige fortabet Saa bad han skicke sig en hest oc red til samme biert oc ey reddiff for lifuis fare Der samme røffuere hannum saa spranck han paa sin hest oc vilde vnd rent for stor blyseel skøld Sancte hanss rende effter aff al sin mact oc ropte effter hannum sigendiff Hære søn hvi flyr du for mig gæble mand so hafuer huerke døb eller verge Radiff inthz thi ieg vil gøre gud regenscaff for din siel De ieg er redcon at dō for dig Ligeruiff som voi herte døde for voss alle kom igen kom igen Hære søn thii gud sende mig effter dig Der han dette hørde kom han till bage igen oc grød oc søgede ganske beskælige At han sin gred saa fortoned hagde Sancte hanss fald ned for hanss søder oc kōste hanss hond Ligeruiff som han fuldkomed hagde als der strengeste plict oc bod Saa fastede Sancte Hanss oc bad for hannum till gud at han forlod hannem sine synder Siden vider han hannum til en biscop

Den Wng. karl som S
han, hand omvendt
fra de Røffuere.

Om hanss alderdom

Sancti Hansis store Jertegen

En tiid Sancte Hanss vor saa gammel som Sanctus Ieronimus scriffuer atz han ey kunde selff gonghe till kirke vden hanss disciple hannum ledde. Och han gad icke meget taled. Dag sagde han saa tuit som han huilde sig paa vegen (kere sonner elskier hyer andie) Om siger forvndrede dem alle at han altiit sagde disse ord. Thii spurde de hannem atz. hvi han altiit sagde disse ord. Han suarede fordi at gud dem hød. Och alle gudz budord holdiff i dette ene Sanctus Helimandus scriffuer. Atz naar Sancte Hanss skulle scriffue noget euangelii. Da bad han almyren faste och bede at han dem verdelige oc rettellige scriffue motte. Hellige mend scriffue oc atz. Stē Hanss hagde opledet sig en hemelig sted i huilke han plegde at dicte oc scriffue hellige ewangelia oc anden god lerdom. Oc at han hagde fouerffuit aff gud met sine bøner at der ey kōme skulde swar storm regn eller snee. som hannum bekindre kōnde i sine aandelige tancker oc dybe beskuelser. Oc mene oc sōme at sāmne elemente gøre en nvo samme sted reuerentz oc are for han skpld.

EVANG:

Om Sancti Hansis endeligt

En tiid Sancte Hanss vor halff semte spnss tywe och ty aar gāmild. Som Isidorus scriffuer atz det vor spw oc trpsinn tyue aar effte vor herriss pinelse. Da obenbarede vor herte sig for hannum met sine Apostler oc disciplet oc sagde. Kere ven kom nvo til mig. Thii det er nvo tiid at du anāme skalt den ewindelige hiemerigiss glade oc gested bud met mig oc dine mēz. bispdie Sancte Hanss stod op oc beginde atz gonge. Vor herte sagde paa sons dag skalt du kōme till mig. Søndagen der nest kom al almyren i en kirke sō de hagde bpgd hannem til are. Oc der predickede han och lerte dem fra sōrste hōnsse gal om naten at de skulle vere stadige i den hellige cristelige tro oc stren gelige holde gudz bud ordh. Saa lod han kaste en fire kant graff hōff alteret oc bere al iorden aff kirken siden gik han ned i hende. Oc holt sine hender vdi korss wiiss oc sagde. D alsōmettiste Herre Ihesu criste see Jeg kommer nvo til dyn ewindelige glade oc gested bud som du haffuer budet mig til och tacket och loffuer dig atz du ville verdiss at bpuide mig der til. Fordi du wiste at ieg begere dig aff alt mitz hierte. Der han saa hagde bedet da kom der saa stort skyn offuer hānem at engen hannem se kunde. Den tiid samme skyn bort far red vor da funde de samme graff fult metz engle bpsd. Huilke all stedse sizen och en nvo paa denne dag op voper i samme graff. Ligeruiss som smaa sand op slpder i eth kilde spring.

Et Jertegen effter Hanss død

Sanctus Eadmundus som vor konge i england han pleyde at
giffue alle almisse som baade hanem i ste Hansis naffn En
gong kom der i pillegrim til hanu. so huercke hanff Lancel
ter eller camer swend til stede vaare Oc bad hanem i sti han
sis naffn om almisse Han hagde inthz hof sig so hand han
ne gifue kunde thi gaff han hanu i dyrebar guld ring Roger
stund der efter vor en Riddere aff england vdi et andet rige Der ko same pil
legrim til hanu oc sagde for din konge denne ring oc sig At han sende hanem
den i hvesse naffn han gaff hanu for bort Her aff mercke kongen at det vor
Sancte hanff self som han fore gaff samme ring i hanff naffn oc are

De vskyldige borns dag

Euā. mat. ii. Angelus dñi apparuit i sōnis iosep

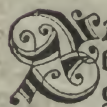

Esten so lasis i dag i den hellige kirke Den scriffuer den hel
lige ewāgelista Sctus matheus i sit andet capittel Oc lyder
hven saa paa wart maall
O Vdz engld obēbarede sig for iosep so han soff Oc sag
de til hanem Stat op oc tag barned och moderen med
oc flyt till Egypten oc bliff der saa lenge ieg siger dig til Det
skeer snartlige at kong herodess lader lede efter barned oc vil sla det i hiel Jos
sep stod strax op oc tog barned oc moderen oc rynde strax om natē til egypten
Oc bleff der saa lenge til herodess vor død Dette skede at de ord fulkomess
skulde so profete Oseas tilforn aff gud faderis mund spaat hagde saa lyden
diss Jeg kallede min søn aff egyptē igen Den tiid kong herodess saa at de hel
lige iii konger ey kome til bage igen til hanu som de hanem loffuit hagde Da
tenckte han at han vor beswegen Thii bleff han gandske med oc hastig Och
vdsende sine svone oc tienere och lod i hiel sla oc myrde alle born so vor i bet
lesen oc der omkring som vaare ii aar gamle och der fornedes Da bleff den
profetia fulkommed som Jeremias spaade saa sigendiss Der hørdiss en yncke
lig gradelig røst i hiemmelen Rachel begrad sine born och hven kvende icke
hvsuvalss thii at de waare icke leffuendiss Saa lyder lesten i sig self

Oseas

Jeremias.

Udtydningen her paa

Sanctus Matheus scriffuer i dette same andre sit Capittel for han
begynder denne lest At den tiid de hellighe tre konger hagde for
get at hvarelse oc bebudelse aff engelen i soffne siden de hagde offred
till vor herre i betlesen at de skvulle faare hiem igen till deris sandh

De vskyldige børns dag

Nicolaus
de Lyra

Teptus
Dseas

et h. l. p. v. d. e. g. p. f. e.
+ v. i. p. a. v. d. m. a. n. a.
b. a. n. n. e. t. o. f. f. i. c. i. o. s. i. t. i. s.

Luce ii ca.

Teptus

Jeremie
pppi ca.
Genesis
pvi ca.
Lyra

en ande vep oc icke til kong herodem Da sagde Engle sidē til Iosep sō han
soff Strat op oc far til Egiptē met barned oc moderē Her offuer scriffuer Ni-
cola^s de lyra At vor herre saa Herodiff Unde tancke oc mening at hā mride
oc drabe ville alle børn Thi bosol han engelen at sige Iosep at han fly skulde
til egiptē huilcked han oc giorde oc bleff der i spu aar til herodess vor død Sō
Dseas pfete før spaade at ske skulde Teptus Tūc herodes vidēs qm illu-
sus esset Den tid herodess fornā at de hellige tre kōger icke kōme til bage igē
til hānū Da bleff han hastig oc vied Thi han bespæte at det barn som de
offrede till skulle bliffue mectigere en hā vor oc driffue hānem aff rigeth Han
hagde oc spvort at den retferdighe man Simeon hagde spaad om sāme barn
Apariss dag der det vor offred i templen oc omskaaret At det skulle fiesse all
verde han hagde oc hōit at Anna pfetissa hagde spaad mectig ting om sāme
barn sō der stōder screffuit Luce secūdo ca. Thii vdsēde han sine svæne oc lod
i hiel sla alle svæn børn sō waare ii aar gāble oc der for nedē Det er alle som
vore i nat gāble. Teptus Wop in rama Der sāme børn saa slogiss i hiel da
hōrdiss deriss pncckelig rob oc skrig Oc deriss moderiss beske graad de oc dris-
uelle op i hiemelen for dette græselige vbarmhertelige oc grūme mord som han
lod gøre mod disse vskyldige oc melsøse børn Du blef den pferie sulckōmen sō
Jeremias screff i sit pppi capittel (Tept^s Rachel plorās filios suos) Met
dette ord Rachel vnderstōdiss betlehem Thi at Rachel Jacobs hustru vor ior
det der sō screffuit stōder Genesis pvi ca. Fordi merckiss nro met sāme ord at
alle qvinder i betlehē sō mōste deriss børn saa pncckelige de græde besckelige oc
sørgede suarlige saa ingē kude hugsuale dem (T Quia nō sūt. Lyra) Thii
at deriss børn ere icke leffuediss mē vmdeliger mride for deriss øgē Motte no-
gen spøge Huor saare quinderne græde mer en mēdene Thi at moderē er al-
tiid mere pncckōmelige offuer barned en faderen oc det er for trende hōnde sag
Hōst for barned haffuer mer aff moderē paa legemēss vegne en aff faderen
Andē sag er for moderē haffuer mere vimage oc arbejde at op sode barned en
faderē thi elsker hun det mer oc det sō mā haffuer stor vimage saare det elsker
man mest Tredie sag er for moderē en vissere paa at det er hēniss barn en far-
dere Men faderen kan tvile der paa thii elsker han det minde Som Aristor-
teles scriffuer iiii ethicorū Matres enim plus diligunt filios q̄ patres

Mange sla nu deriss børn i hiel

8 di. Thande mads
and mand omkom
som on dæpne dem

Mange foreldre sla en nro selffue deriss børn i hiel baade legemelige oc
aandelige som kong herodes lod sla disse vskyldige børn i hiel oc det
sker vdi sex hōde maade Hōste maade Maar nogre mēniske mād
eller qvinder forkomne noget foster met viter drick eller anden konst som vnd-
fanget er i moderiss lifff da gøre de i svart mordh for gvødth i hiemmerige Oc
der meth fordomme deriss siele vden de gøre suar plict och bodh der saare før de
dø Thii ath samme deriss foster forkastiss der vdooffuer baade till lifff och siel

D hvor græselig oc grum synd det er for gud at forkaste nogen siel Thii at Sanctus Bernardus siger. *Totus mundus in precium vnius anime est mari non potest* En siel er saa edelig oc dyrebar At hwen ey signiff kand ved all verden Waare det mydeligt at nogen selge künde huer den stad slot by skov mark oc alt andet som er i verden baade guld oc sølff Da künde han icke der met betale i siel Stūs Augustinus scriffuer her om oc siger *Quais dānum est in amissione vnius anime q̄ mille corporū* Der er mere skade at en siel forfariss en twofinde menniskess kroppe Thii bør hvert qvindfolk som mett foster er merklighe vel forware det dyrebar liggende sa som hwen ber i sit liff At hwen ey bliffuer aarsage til at det forfariss De skal alle dānemen erlige oc kerlige leffue met deriss hustruere Naar deriss ting er saa sat. De ey sla stode eller dræve dem. eller forstorne dem i naagen maade Men formercke de at de fonge løste til nogen mad som de selfue ville ade da bør den tage den fra deriss egen mynd oc giffue deriss hustruere for det foster skyld som de ere met De bør alle mēnske da at være dem tienset actelige Tagendiss exempel oc efter: ligning aff Jomfru maria som tienset sancte elizabet vdi iii maanede men det vor saa sat met herde Her emod gøre mange offuer giffne oc vnilde mēd som sla oc drage De træde vnder føder deriss fattige hustruere Och der offuer forkaste deriss foster Viste de eller betencke vilde den bitter pine de der for føge skulle i helvediss pine de lode det vel Velsigest her emod haffue och mange quinder stor v reth Som her paa drister De der vdooffuer forstorne deriss hof bonder Det skulde de engelediss gøre Thi gud haffuer bydet at de skulle leffue til hobe i kerlighed De kerlinger oc trolde koner synde oc suarlige. som m̄ konst eller andet fly det saa at piger oc quinder ey bliffue künde siuglige en dog at de forsee dem ofte Huilke mange vel lode om de ey dristede her paa De piger oc qvinder synde oc ganske suarlige mod gud so deriss arme foster selfue m̄rde at de ey skulle bliffue berøffte eller forsmade aff deriss for eldre och venner Men det vaare fast bedre at lide en føge blysel her i verden En den ewige fordommelse i den anden verden Huoilediss ville de bøde mod gud at de saa skænelige forkaste den dyrebar siel som ey købiss kunde for al verden D Hvilke forvilede mēnske maa det være D hvor forblindede ere de aff dief fuesen som saa vnildelige ville døppe deriss synd oc skam met deriss vskyllige børns død. Eth vskelligt dyr gjorde det icke mod sit foster eller vnge

Bernard?

Augustin?

Udi Anden maade sla foreldre deriss børn aandelighe i hiel Naar de ouer maade elske deriss børn Dorte nogē sige skall ieg icke elske mit barn her suariss til Iw thi det er naturligt. mē dog til maade De icke offuer gud Thi der er mange so mere elske deriss børn en gud oc haffue mer løst och begerig til at se dem en gud i hiemerige saadane elske dem offuer gud oc gøre der m̄ dem til deriss gud so stūs August. scriffuer *Hoc ab hoīe colitur qd p̄ce* teriss diligitur Thz dyckiss aff mēnsken for i gud so man mest elsker Thi tager vor herre mangel tiidh saadanne børn fra deriss foreldre Ath de skulle omvende deriss hietter igen oc elske hānem offuer all ting Och dette er sagen

Augustin?

De vskyldige bønns dag

ath bøn som ere deglige kloge oc fornymslige dō snarlige For deriff foreldre
elske dem formeget met kressmade i mad oc kostelige kleder De idelige tencke
dag oc nat huolediff de kvnde drage gotz och tigdum til hobe til dem ath de
kunde bliffue rige oc store herter borgmester oc raadmen och songe rige gifter
maall kvnde de men skrahe gotz till hobe de vnde ep helder det er retferdig
eller ep Eller om giftermaalene maa ske lofflighe eller ep De haffue saa stor
omhygge for dem serdeliff om hellige dage for de songe pydet deriff haat och
klader oc komet dem til kirke at de elskent den tieniste oc lesning sō de for dem
selffue skulde offere gud i hiemerige Her om siger stūs matheus i sit p capittel
Qui amat filiū suū vel filiā sup me nō est me dignus Hvo som elsker sin
søn eller daather offuer mig. han er icke verdig till ath anamme mig.

Matthe.
p ca.

3

Udi tredie maade Sla foreldre deriff bøn aandelighe i hiel Naar de
lare dem onde seder At hofferde dem Ath kruse deriff haar eller. Ath
smørge deriff ansiet at de skulle skinne oc syness deglige At dantze At dricke
dem druckne At quede løss actige vifer At bandiff At swerge At tale løss acz
tige oc vbequēme ord Disse foreldre som deriff bøn saadant lara eller stæde
at gøre De ep reffse dem der faare De bliffue delactige aff alle de synder som
de bedriffue i saadan maade saa lenge de leffue

4

Udi Fierde maade Naar de icke reffse deriff bøn først de bryde Thi
ath dem bøn at holde dem vnder skellig affue De ep tilstede at de leffz
ue efter deriff egen vilge Som der stonder i kirkelouen Pater debet filios cas
tigare non semper osculari v. q. v. nō osculatur. Faderen skal reffse sit barn
De icke altiid kysse det Naar bøn bryde en søge ting aff vanvittighed el
ser vfornymslighed Da skulle foreldre sagt modige straffe dem met ord De la
re dem at de icke saa gøre en anden tiid Som Jomfru maria gjorde den tiid
hvøn hagde mist sin søn ihesum i templen paa tredie dag Da sagde hvøn D
søn hvad gjorde du off din fader oc ieg sette efter dig met stor sorg Men ere
bøn vforrige eller gøre skalkhed da bøn foreldre ath reffse dem met riss Som
der stonder Prouetbio. ppiii. Noli puero subtrahere disciplinā Si enim per
cussus virga non mouetur Du skalt icke forlade at reffse dit barn naar det
bryder Slar du det miz i riss da dør det icke der aff Men du frefser hanff siel
der met fra den ewige fordommelse Och du songer stor verdskypd der faare aff
gud For hwert slag nogen slar sit barn naar det haffuer rettelige buudet For
ger han en krone faare i hiemerigis rige Engen skal bande sit barn hwetke
qwinde eller mand Thi foreldress bander haffue stor mact Som her stonder
frap faare vdi Sancti Staffenff legende i det Andet Jertegen.

D.q.v. non
osculatur

Prouetbio.
ppiii.ca.

5

Udi Fempte maade Naar de giffue deriff bøn ond efter syvøn Thi
at bøn gerne efterfølge oc lare det som de se deriff foreldre gøre faare
dem huad helder det er ont eller got Se de at deriff foreldre gerne göge til kir
ke. lase. faste. gøre misikadelige gerniger miz fattige. tale sandhed. loffue gud. oc
haffue god omgang met nabo. genbo. De deriff egene piger drienge oc tienere
da gøre de och gerne saa naar de op vope Er det saa ath deriff foreldre leffue

De vskyldige bønns dag ffo. xxxv.

vretferdelige swerge bandess Bespaatte oc forsmaa deriss fattighe ieffn cristen
Dch lidet gonge til kirke och mindre tiene gwd da gøre de gerne och lige saa
Sanctus Gregorius scriffuer in moralibus sigendiss Saa tiit er i skyldig
at dō Som han giffuer andre onde exempel atz leffue effter paa iorden

I Siette maade Naar nogen Aagrer penninge eller kopslat vretferdige
oc besviger sin ieffn cristen der offuer atz hand met de penninge hand
gøre sine bøn rige Da skyder han eth helvæddiss skyd egēnem dem for hwer
saadan pēning han lader dem effter sig Mange vide oc vel selffue at de haff-
ue meget vretferdigt gotz oc pēninge haff dem sō de vel motte igē giffue Men
de ville helder fordsimess met deriss bøn en de ville at de skulle bliffue arffue
løse Gwd bedie dem saa forblinde de ere at de mene at deriss bøn skulle lade
gøre megghen gwdz tieniste for dem naar de dōde ere De glemme dem ganske
snarlighe och neppelige lade sige en messe effter dem

De vskyldige bønns legende

Henne konge Herodes som lod i heel sla disse hellige vskyldige
bøn Han anammede Jøde land aff en keiser hed Augustus
Han hage Sex søner som kaldediss Antipater . Alexander .
Aristobolus . Archelaus . Herodess Antipas och Philippus
Tvende aff disse sønner sende han till rom till studium som
vor alexander och aristobolus Noget aar de effter komme de
hiem igen oc waare ganske vise oc kloge oc begynte atz trette met faderen om
riget Thi bleff han dem vgunstig oc vilde sat den første sin søn til kōge i ri-
get effter sig som hed Antipater Der de kynde icke fonge riget da gjorde de
at deriss flit til atz de kynde kōme hannvorn aff dage der han det fornam da
iegde han dem aff landet Saa fore de til keiseren at kare paa hannvorn Her
vdoffuer kōme de hellige iiii konger til Iherusalem oc spurde hvor han vor som
spōddet vor och skul le vere i pde konge Der Herodess dette hōrde bleff han for-
tørned oc behendig Oc fryctede at nogen skulle vere spōd aff ret konge slect sō
skulle driuffue hannem aff riget Thii bad han de hellige tre kōger at de skulle
giffue hānum bud eller kōme selffue til hānem naar de hage frvndet hānem
oc lod som han ville offred til hānum Men han ville slaget hannem i hiel de
fore hiem i anden vep effter engelens bebudelse Der han det fornam da mente
han først atz den hage bluedz ved at kōme til bage igen thii at stierne hage
de gerked dem oc de hage icke fundet den de lette effter Thii skōtte han icke
mere atz spōge effther samme barn Siden der effter spvæde han de vnderlis-
ge tegen som hyrderne set hage Jule nat paa hiemmelē Dch det den retfers-
dighe man Simeon sagde om hannem Apsaars dag oc det Anna Profetissa
hage spaat om hannu da reddiss han storlige oc formertthe vel at de hellige
tre kōger hage gerked hānem saa offuer tencthe han huorlediss han ville lade

e iiii

De uskyldige børnst dag

Некрополи

Had som besøg
 i a. 10. januar. Der
 af frigt for herod

Esaias

Cassiodorus

tue

Donne Des Esclaves
de la ville de Gann, den
fret Maria, Res. den

Long Remotes laden
with his kind

25. tangit. qd had.

2 So the first 3 long

... die Kappe: bald ...

Same Hotel
Indr.

Macrobi'

...

50

Grundriss Athen. Dr.

szvdt hantir par lag

298 4 Jan 1881

Salome, herodine

67.

am 11. 2. 1873. Woch.

i hiel sla alle swend børn som waare i betlehem ath han der i blant skulle och
for mordess so skulle bliffue konge thi syde Joseph effter engelenß bud met bar
ned oc iomfru maria ind i egipte til en stat kallis Hermopolim oc der bleffue
dhe i syvo aar Der vor herte kom ind i same land da fulde alle aff gude ned
offuer alt landet ehwor de waare so Esaias Profete tilfoin spaat hagde Der
vor oc i tra i fornessnde stad som Cassiodorus scriffuer som hagde stor krafft
mod atskillige siwger Naar nogen bant aff fructen barchê eller løffuene om
sin hæls da fik han bod aff sin siwge den tiid iomfru maria red fram for det
mz sit barn da bopde det sig ned til iorden oc bekêde sin gud oc skabere Den
tiid kong Herodess tracterede saa at lade sla disse børn i hiel Da kom keps-
erenß steffning at han skulle kome for hannum at suare sine sønner Der han
kom paa wegn til i stat hed tarsis da spurde han at de hellige iii konge hag-
de kômed der offuer met deriss skib thii biende han dem alt samen Der han
kom for kepsereu fik han saadan dom mod sine sønner at han motte sette eff-
ter sig til konge hwem han wilde oc at the skulle ware hânem høiige oc lydige
i alle maade Da han kom til bage igen da wor han dristere en han vor til-
foin for den stadfestelse han hagde songed aff kepsereu paa riget Thi wden-
de han sine swene och lodh i hiel sla alle swend børn i Betlehem och der om
kring som waare ii aar gamble oc der for neden til i nat gamble Wette skede
i aar och iiii dage effter wor herte wor spd Thii han vor lunge paa wegn till
rom for han kom till baghe igen Han fick stor heffn strap samme dag Som
Macrobius scriffuer Thii hans minste søn som vor i betlehem at amess och
fostress op han bleff oc slagen i hiel meth de andre O hwilked puelkelig krig
oc rob for da op i hiemelen aff de wskpidoige børn O huad stor graad och for-
fuld røst de arme qwinder gaffue mod skyen No bleff den Profecie fulkom-
men som Jeremias spade Ath de i betlehem skulle begrede deriss børn Her-
odess fik strap mere heffn Thii hannem vor sagt at hans sønner som han til-
foin trette met wille ladet forgißuit hannum Thii lod han sla dem i hiel En
anden sin søn kaste han i fange torn thii han mente at han wille oc forgißuit
hannum Der Augustus kepsere spurde at han hagde ladet slaget sine sønner
i hiel Da sagde han ath han helder wille were herodiss galt en hans søn thii
iøder æde icke flesk eller swin Der Herodess vor lxx gammel tha bleff han
suarlige siwog aff kollen spwge skab podagel oc hans indwol raadnede aff hân-
num Der han fornam at iøderne waare glade ath han skulle swarlighe dø da
lod han fange alle de deagliste unge dreng oc karle som vor i landet De sagde
til sin søster Jeg ved ath alle wille glede dem naar ieg dø Thii bywder ieg
dø at deriss wener offuer alt landet skulle nødiss til at begræde mig met dem
hwad helder de wilge eller ey Han plegde gerne ath æde ebbe effter sit maaltid
och skale det selff So tog han och nrv i kniff och wille der meth stwnged sig
selff i hiel Des lodh som han wilde skaled same eble som han vor van Der
han bar honden op och skulle slaget kniffuen i hiertet paa sig selff Da stod

De vskyldige bønns dag ffo. xxxvi

i hanff frende hof som bleff det war han slo hande aff at han iche racte hiet
tet men han bleff dog saar Daa kō der strax stort skrig oc rob paa kongens
sall at han vor dōd Der hanff elste sōn som sad i tomed dette hōrde da gledo
diss han De loffuede torn gēmerne store gaffuer at de lode hānum vō der sa
deren sporde ath sōnen vor vōd kommen och glediss ved hanff dōd Da sōr
gede han der faare mer en for sin egen dōd Thii lod han strax sla hannen i
hiel Remigius in originali super matheum Scriffuer at han stack sig i hieff
met i kniff han skaledē i eble met De at hanff sōster Salome lod i hiel sla al
le de vnge drēge oc mend som fagne vaare som han hende sōre befalet hagde.

Isse hellige vskyldige bønns dag bōr at holdiss hellig m3 stor
hōgtiids for trende honde sag skpld Hōst for de waare de
fōrste martires som waare i hiel slagne for gud3 naffn skpld
Thi skal hwer vide at der er trende honde martiriū til som
kallis maa lidelse oc pinelse Det fōrste er som fulkōmess m3
vilge hwr oc gerning Som det skede m3 stē Staffen stē Lau
rentz stē cristoffer oc andre flere sō veluillige tolde dōd for gud3 naffn Det an
det er som fulkōmess met vilgen oc iche met gerningen Som det skede m3 stē
hanff ewāgelista stē morten oc andre flere som altiid waare veluillige till ath
taale pine om det hagde vered gud3 vilge Det tredie er som fulkōmess m3 ger
ningen oc iche m3 vilgen Som det nvr skede m3 disse vskyldige bōn sō taal
de martiriū met gerningen al eniste thii at de iche en daa hagde skel eller vns
derstōdelse til at lide dōd met vilgē Men de bleffue dōpte i deriss eget blod oc
m3 deriss dōd verhede de ihesū cristū for deriss rette gud Udi Andē maade
bōr deriss dag at holdiss hellig for deriss store tall oc skare skpld Thii ath de
waare saa mange at man ey viste ret tal paa dem Men stē hanff ewāgelista
fick den helliādz obēbarelse oc saa det i en aandelig spven at de waare hwns
drede twosinde feretpue tusinde oc iiii tusinde Efter di at det loff sō wi gōre
i gud3 helgen her paa iorden en vor herre meger tacknēmelig Hwor pdermere
er det gud tacknēmeligt at vi loffue oc ere i dag saa māge tusinde hāss helgē
Efter di at vor herre hōrer en eller to hellig mēdz bōn huor pdermere hōrer
han da saa mange tusinde heligeniss bōn Men wii tit oc offer om aaret hellig
holde en helgeniss dag oc loffue hānem Hwor pdermere bōr oss i dag hellig ath
holde saa mange twosinde helgeniss dag oc loffue oc ere dem Der kōmet ingen
tid om aaret saa mange helgen paa i dag vde al eniste paa alle helgeniss dag
Thii wille wii alle sty til den i dag m3 waare gudelige bōner at de wille for
uerffue oss naade aff gud oc hiēmerigiff tige efter dōden i ihu. Will lig e

Et Tertegen om dem sō iche reffle deriss bōn

A lase aff en mand som togh syn sōn meth sigh naar han gick till
olff leg dobel och anden lōff actighed Der han vōpte op da øffuede
han sig i saadāt leffind sō han lert hagde aff syn fader der pēnigene
e iiii

Tal. paa Dr. w. 1
Borner. Som 1
der. lod d. 1
Bijf. 1
Bind. 1

De vskyldige bønns dag

racke icke lenger til saa stal han fra fader oc moder oc siden fra nabo oc genbo
Thii bleff han kerd for faderen at han saa giorde Da straffede faderen hanem
met iii eller iiii ord De ville dog icke lade rifet følge meth som det burde Der
han bleff stor stal han ofte oc faderen løfde hanem to gonge fra galpen Men
ttedie gong der han vor greben bleff han oc dømt til galien at engen hannum
løse motte. som han stod paa stigen bad han for gudz skyld at hand motte ta
le met sin fader Der han kom gradendiss da bad sønen at han hanum kysse
ville oc der met forlade hanem alt det han hagde brudet hannem emod Som
faderen bød munden til hanff da bed sønen nasen aff hannem Da sagde al
mxen som stod hof galpen D hvor ilde søn du din fader. Som dig tilforn
tvende gonge løfde fra galien D nu desligest gerne vilde løst dig met syne
pëninge om det hagde vered myveligt Sønnen suarede Jeg giorde vel oc ret
uiflige emod hannem Thii han er aarsage til at Jeg skal henge Hagde han
straffed oc slaget mig m3 riss i min yngdom naar ieg bød Da hagde ieg icke
staaleet oc kōmed til dēne skāmelige død Men han lod mig leffue efter min
egen vilge thii skal han haffue skendfel aff huer mand saa lengse han leffuer
At andre maa se dem i spegel paa hanem oc reffe deriss bōn Her om scriff
uer oc Kong Salomon oc siger Qui parit virgis odit filiū suū Huo sō spar
rifet Han hader sit barn Der stöder oc Prouer. ppiu Puer q dimittitur volū
tati sue cōfundit patrē et matrem et oēs cognatos suos Det barn som leffuer
effter syn egē vilge det gōr fader oc moder oc alle sine frender skendfel oc skām
Thii skulle alle dannefolk gerne reffe oc affxe deriss bōn naar der bryde

men, Siden Maspin
sin fader, Der hand
Kulle Rengio

Eth Hertegen om eth got oc vskyldigt barn

Et syndess i scriften Ath der vor i got barn som vor fød aff
ganske rige oc erlige folk der han vor fem aar gāmel saa han
nobre graa brødre aff sancti francisci orde saa bad han strap
syne foreldre at de vilde giffue hannem saadan kledeson De
actede icke hanff ord De mente det vor icke vden barne tale
Men siden fornyomme de oc saage ath han altid gik barfot
oc giorde sig met en skarp oc haard snor nest sit liff han vilde icke helder tage
i sine hender guld sølff eller pëninge Side hende det sig saa at der kōme frē
mede købmend til hanff faderff huff de saage dette barn gonge i saadan kle
deson thii spurde de hward det betyde saa vor dem sagt samme barnff seglig
hed Saa lagde de i pëning hemelige i den skaal de drucke aff oc baade sāme
barn drucke det lille som vor i skaalen Der han det giort hagde saa han pen
ningen ligge paa bonden thii kaste han skaalen mod iorden De saa op mod
hiemelen oc sagde met robende røst D du alsāmertiste gvod du dist at ieg nu
bød min regel v viderlige forlad mig det saa bleff han bleg oc fort i sine øgē
ligeruiff som han skulle strap døth Der hanff fader dette saarnam lodh han

3 styk hand. Wor giff
nen. Dr. S. Aar garh
barn

De vskyldige høimst dag No. xxxvii.

hente i prest som løssde hānem aff her saare saa fick han bod igen Siden om
 hellige dage oc andre dage naar børn lerte paa gaden saa samblede han dem
 til hobe om sig oc lerte dem gode seder at de skulle frygte gud oc leffue dygdeli
 ge da finge de hiemerigiss tige Sōme kende han Pater noster oc Aue maria
 De at de skvulle høpe deriss knæ naar de hørde Jhesu eller marie naffn neff
 nus Der kōme oc mange gamble folk oc hørde paa hanss fornytmstige ord oc
 gode lerdom oc toge got exempel aff hānem Naar han hørde sine foreldre bā
 niss eller swerge da straffede han dem der saare met gredende thaare oc sagde
 Presten siger naar han predicker at hu osom gør mod gudz bud de fonge icke
 hiemerige Han saa sin moder i hellig dag i kirken i en kostelighe rød skatla
 gens kiortel da visde han henne vor heriss billede paa kaarstet oc sagde Kere
 moder ser huor rød ederss gud oc skabere vor giord m̄ sit hellige blod for ederss
 skyld De i pryde ny edert legeme met kostelig rød klædeson hānem till hoff
 mod oc forpynelse Seer til moder ati icke der med forkaste hiemerigiss glade
 och foruerffue den røde helvædiss ild metz den Moderen sagde disse ord paa
 hierte oc bar aldrig mere røde klæder siden Thi hun oc alle andre kude klar
 lige kende aff hanss vise ord at han hagde besynderlighe den helligandz naade
 Der han vor fuld nar spw aar gamld Da fik han sin hellsot Och scriffede
 sig De bad ydmygelige ath han motte fonge gudz legeme Men prestern vilde
 icke giffue hānem det for han vor saa yng Da racthe han sine hender op mod
 hēmeden oc sagde du alsōmectiste gud du vist ath all myn begering er ath ieg
 vilde anāme dig oc Jeg haffuer giort der til alt det som mig er mueligt Thi
 troer ieg fuldkōmelige at du icke bliffuer fra mig Hanss foreldre stode oc græ
 de offuer hannem han hugsualede dem oc bad at de skulle leffue gvdelige eff
 ter gudz vilge oc der met gaff han sin vskyldighe siell vdh Och besol hende i
 gvdz hender Hanss graa kiortel och cappe som laa paa hanss seng forswand
 den samme stund at aldrig nogen hende finde kunde Der de aff graa brødre
 aarden skulle lase De profundis offuer hanss graff i hanss iordelse da vor det
 dem w myxelig at de kvende lase den spalin thi vnderstode de ath han vor
 saa hellig met gvd at det giordiss icke behoff ath bede for hannem Hanss fo
 reldre toge saa god effter spvyn aff hānem at de gaffue alt det de hagde i gudz
 naffn oc faderen gaff sig i Sworte brødre aarde oc moderē gaff sig i Lister
 orden som Soor oc escromss kloster er vdaß oc ende deriss liß i gudz kerlighed

Den første søndag nest Iule dag

Epistola ad galatas quarto ca.

Eratres quanto tempore heres paruulus est

c v

Første søndag efter Jul

Denne Epistel sō lasis i dag paa søndagen s̄ſſ vegne den screff
den hellig apostel Sancte Pouild till dem i grekeland oc sy
der hyen saa paa wort maall

Ballast
4 CAP

SAa lenge som nogen atffuing er liden oc vng da er der engen skilffmaall melsom hānem oc svenden En dog at han er ret herte oc atffuing til alt gotzet thii han er der ic ke mechtig offuer Men han er vnder sine vergiff oc forstoderiff lpdelse sō hanff fader der til skicked haaffuer til han kommer til sind lassue alder Saa vaare vii oc vnder lossuen men vii vaare vanvoittige oc vsonymstige Men nwo den fructsōmelige naadens tiid kom Da sende den alsomnectifse gud oss syn benedide sōn sōd aff Jomfruo Maria vnder lossuen At han skulle igenløse oc stelse den som vaare vnder lossuen met syn benedide pine At vi skulle son ge hiēmerige Gudh fader sende ether den helsiand i etherff hierter thii ati ere gudz bōrn Ati skulle kalle paa gud fader Hwo sō helst nwo vedetkender gud fader han er hanff sōn oc ret atffuing met gudz sōn till hiēmerigis rige

Euangelium secundum Lucam ii capitulo
Erant Iosep et Maria mater Ihesu

Sanctus Lucas den verdige ewägelifte scriffuer dette exange
lium i sit andet capittell och lyder det saa paa dert maall

Iosep oc Jomfru Maria den vndrede stolige paa de
ordh som sagdiss om dette barn Ihesu Simeon gjorde
vessignelse offuer dem och sagde till Mariam Dette barn ei
skicked til verden Vnde vtro forherdige menniske til nederfald oc gode ydmy
ghe menniske som tro til den ewige salighed Han er sat for et fredz tegen mel
lem gud fader och mennisken mod huilke mange skulle sige tvært emod Och
disvessenss swerd skal gonge gennem dit herte oc mange menniskess tancher
skulle bliffue obenbarlighe Der wor en hellig Profetisse i templen hed Anna
Phanuelss daathet Hvon hagde leffuit met sin hoffbonde i syvo aar efter syn
iomfrudom Dc bleff siden vidue i fire oc firestyff tyvve aar hvon vor idelighe
i templen oc fastede oc bad sine gudelige bønner til gud baade nat oc dag hvon
kom oc nw i kirken oc loffuede syn gud oc skabere at hvon hagde set hāvvn
D sagde til alt israellss folk at han vor nw kōinen som dem skulle frelse Da
Josep oc maria fulkōmet hagde i templen det som dem burde effter gudz lovv
Daa fore de til nazaret som ligger i galilee land BARNED ihesus dopte op oc
bleff stærckt paa legemenss vegne Dc wor fuld meth visdom oc den helliandh

Anna prophetissa
hinc. Rex bon
91 Rex
na King of the
with, from the hall

Udtydningen her paa

Hørste søndag efter Jul Ho. xxxviii

Se venner aff denne lest skulle i merke fem serdeliff Artic-
 kler Den første er Iomfru mariess och ioseffs store for vordesse
 paa de vnderlighe ting som de høre sige om dette barn ihesu
 cristo Den anden artikkel Er Simeoniss och Anne profetiess
 strenge spaadom som de sagde om dette barn Den Tredie er
 at denne Anna pfetisse vederkende dette barn for sin god oc

skabere Den fjerde er At iosep oc iomfru maria fore hiem igen tit nazaret met
 barned Den fempte er At barned vopte op oc bleff stort oc fuld m3 den helliad

Dette Ewageliu skede kyndelmøsse dag so vor den feretpuede dag eff-
 ter wor herre lod sig føde Och lesis det i dag i den hellighe kirke paa
 søndagens vege Den Hørste artikkel. Teptus Erant Iosep et Maria
 Iosep som wor Vor herris foster fader som mange mente at han skulle vered
 hans fader som Sanctus Lucas scriffuer i sit tredie capittel Oc iomfru ma-
 ria den for vndrede storlige paa de vnderlige ting som de hørde om dette barn
 Ihesu cristo Thi at de hagde hørt aff hyrderne de store vnderlighe tegē so de
 saage paa hiemelen iule nat met stort skyn oc engle sang Oc side Aff de helli-
 ge tre kōger o den vnderlige stierne so dem visde vegen til betlehe so vor skafft
 so i barn oc hagde i rōt korss faare i sit hoffuit Nv samediff paa dene su-
 re spaadom som Simeon och Anna Profetisse spaade om hannem

Anden artikkel Teptus Et benedixit illis Simeon. Simeon vel-
 signede Iosep oc Iomfru mariam oc spaade saa om dette barn oc sag-
 de Dette barn skall nedertypke onde vtro oc forherdige mēiske Oc fresse oc
 ophøffue gode mēiske som tro paa den ewige salighed oc d3xvessens sværd
 skal gonge i gēnem dit hierte sagde han till Mariam Oc det skede siden Ni
 gonge som doctoress scriffue Hørste gong der vor herre vor greben oc bunden
 oc ledde til Annā oc Cappham dōmere Anden gong Der han bar korssæt
 longe fredag aff Jherusalem oc gik mellem to rōffuere och vor saa pūckelighe
 hustrugē kroneder met den huasse torne krone oc bespōttet i sit benedide ansiet
 at hvn neppelige kynde kende hānum Tredie gong Der hvn saa iōderne
 drage hans kleder aff hāne saa vmdelinge at alle hāss far brōste op til blod3
 igen Och de kaste hannem haardelinge nōgen ned paa korssæt och sloge hans
 hellige hender oc føder i gēnem met stompede Jern naffle hvært slag de sloge
 paa dem det skald i henniss hierte Fierde gong der hun saa at Han vor op-
 løfft paa det hellige korss Oc hørde iōderne oc deriss prester skendelig spe oc
 bespaatte hannem sigendiss skamme dig nv som sagde at du vilde neder bry-
 de templen oc opbyggē paa tredie dag Du fressste andie fress dig nv self Est
 du gud3 sōn da sty neder aff korssæt Fempte gong der han bad dricke paa
 korssæt oc han ep kunde fonge i druck rent3 vand Men de skenckte hannē edi-
 ke oc galle Siette gong der hvn hørde hannem grāde och sige til gud fader
 D myn gud D myn gud hvvi gaffst du mig offuer Spuende gong der han
 roffte paa korssæt oc gaff sin siel i god faders hand Ottende gong der hvn
 saa ath de styngte hans benedide hierte op met eth spivd siden han vor død

Første søndag efter Jul

Damasce- nus Niende gong der de toge hānem ned aff korset Och lagde hannem i henniss skød Da gred hven beskælige oc kyfte alle hanss benedide saar Her om scriff- uer Damascenus at den pine oc ve som Jomfru maria ickē fik i gudz sōdel fe (thi hun hagde da alsom første glæde oc søst) Den fik hun alder suarist i hanss benedide pinelse Oc vor Henniss pine store en nogen martirist eller hel-

Jeronim⁹. lig mandz vor nogen tiidh paa iorden Som Sanctus Jeronimus scriffuer Thii hven pintess alder suarist indvartiss i sit hellige herte Oc andre helgen

Nicolaus de Lira pintess vduertiss paa legemet Nicolaus de Lira Siger En dog at Jomfru maria hagde saa suare sorger oc bedrøvelser i ihesu cristi pine oc død Oc vor der aff saa swarlige playwed Da bleff hven alligeuel stadig i den hellige criste lige tro Oc w om vendelig der fra Men alle andre vor herriss apostler oc disci-

Teptus pler ehvord stadige de waare tilfoen Da begynte de dog ath tvile oc fonge ats skilfulige vnderlige tækker saa lenge de saage at vor herre opstod igē aff døde.

Teptus **A** Redie Artickell Teptus Et erat Anna Prophetissa Denne Profe- tisse Anna hun veder kende dette barn Ihesu for sin rette gud oc ska- bere kyndelmisse dag aff den heliandz obenbarelse Oc tackede oc loffuede hā- nem ath han ville lade sigh fødē Och sagde till alt Israels folk och almenen at han nu vor fød som den skulle frelse aff den grumme heluediss pine

Teptus **F**jerde artickell Teptus Reuerſi sunt in galileam Den tiidh Josef oc Jomfru maria fuldkōmed hagde all ting i templen efter logen En dog at de waare dess ickē plichtige aff rette Da fore de hjem til galiske land igē till en stad hed Nazaret som de waare hienne oc vor herre bleff opfødh

Teptus **E**mpfte Artickell Teptus Puer autē creſcebat Barned vøpte op paa legemeniss vegne oc bleff stor oc sterckt Oc fult met wiſdom oc den hel-

Theopih. liand Thii at all wiſdom oc klogskaff besluttiss i hannem Her offuer scriff- uer Theophilus oc siger At hagde vor herre obenbare sin wiſdom oc mact i sin barndom Da hagde hwert mēiske ment at det hagde vered eth iertegen oc mirakel Men han hagde sig i alle maade sem eth andet barn En dog ath han den time som han vndfangen vor i Jomfru Mariess liff och i all hanss barndom oc siden framdeliss vor saa wiſs oc klog oc mechtig offuer all ting sō han nu er Men der han bleff stor oc mædelig da obēbarede hand mer oc mer sin store wiſdom oc naade Han vor dog altid aff ewig tiid oc bliffuer ewins- delige lige wiſs klog oc mechtig Ligeruiſs sō Solen er altid lige klar oc lige hed i sig selff om morgenen middagen oc aftenen Dog sigiss hven at formeriss oc formindriſs aff dem som fonge minde eller mere aff henniss skyn eller hede

N **D**msfru maria gjorde syn benedide sōn Ihesu cristo Si lege- melige belgerynger her paa iorden Som off alle bōr nu at gōre hannem aandelige i denne hellighe tiid **H**ørst vndfick hven hānem beluillige i sit benedide liff der hven vor bebuden aff engelen Saa skulle oc wi aandelige vndfange hannem met en god vilge i waare herte Thii Crisostomus scriffuer

Crisost. su p matthei super matth. Volūtaſes bone ſic ſuaues ſunt apud deū quādamodū odoriferi

flotes gode vilge er saa søde oc tacknemelig for gud som blomster der hvorther alder bafst Der ere mange meniske som ere vfuactfomelige oc vifne atz de iche vnfange kvnde vor herre Det er de som ere forherdede i synden Oc iche ville offuer giffue hende oc ep helder haffue vilge til at bedie dem Oc de som tencke oc fulkomelige acte at bedriffue nogen spnd i framtiden naar de der til kunde fonge aarfage oc lempe de vndfange iche ihesum men perbild som dem der til fkynder Oc faadane ere i en farlig stat Thi at vilde en gøre en dødelig spnd inden p eller pp aar oc døde hand inde den tiid i den mening Da bleffue han ewige forðømed Thi skal huer omvende sig Oc haffue en god vilge til gud at han vil bedie sig Her om taler Sactus Bernardus oc siger Cū per bonā voluntatem Naar wi meth en god vilge begynde at bliffue vor herriss tiene re da fkytpe wi off aff dieffuelenss tieniste

Andē maade fødte hun ihesum Som der scriffuiff Luce ii ca. Impleti sunt dies eius vt pareret Den tiid Jomfru mariess tiid kōmen vor at hven skulle føde Da fødte hven sin eniste søn Jhesum Saa gøre oc wi Naar wi fuldkōme en god vilge met gode gerninger da fødte vi Jhesum aandelige Sōme mryde oc quelpē det aandelige foster som de vndfōge Det er de som tit oc offte fōge den helliandz indgypdelse oc naade at de skul le offue dem i gode gerninger oc de fielden eller aldriig fulkōme dem Men de stonde mod faadane gode indfkydelfer oc acte dem inthz Sōme fødte oc vanskaffte foster Som wi lase at der skede der Sanctus Augustinus leffuede Da føddis i barn met ii hofuit ii brist. iiii hender. i liff oc ii foder Saa gøre och i spndigt menniske naar det bedriffuer nogen dødelig spnd da fødte det i vanskafft foster for gud aandelige

Redie maade Gaff hven vor herre at dy oc ade Saa gøre wi och Naar wi giffue fattige folk ade och dricke i hanff naffri Som der stonder i den hellige lest Quod vni ep minimis meis fecistis michi fecistis Det sō i giorde den alder minste oc fattigste til gode det giorde i mig Saa tit som nogen giffuer nogen fattig stakarl ade eller dricke i gudz naffri Da giffuer han gud det personlige Vor herre vil sige paa den strenge dom til karpe oc nidske menniske Jeg wor hvenrig oc i gaffue mig iche at ade Jegh wor tørst och i gaffue mig iche dricke Hwad ville da nidske stimpere sware hannem som gaff dem alt det gode som de haffue paa iorden

Jerde maade hadde hven vor herre Saa skulle oc wi berede hānem bad Notte nogē sige huor skal ieg fōge vand der til Her suareff til Det skalt dw hente aff fire kplder Den første er at du skalt i hukd me oc optencke oc opregne alle de spnder som dw bedriffuiff haffuer oc tpeke dem fuldkōmelige ilde at vere oc grade for dem som Sancta Maria magdalena giorde der hven tode vor herriss foder met sin graad Oc Sancte Pe der grad och suarlighē siden han hagde forsoret vor herre Dauid dess ligest der han hagde giorit hord Den Andē kplde er At dw skalt haffue med pneh

Bernard?

Augustin?

Første søndag efter Jul

Paulus. offuer din ieffn cristē naar dw seer det gonger hannem ilde i hond Da skalt dw hugsuale hānem Tredie kplde er Atth du skalt hassue fulkōmelig attraa oc vilge til at se gud i hiemerige och sige Som Sancte Pouild sagde Supia diffolur et esse cum cristo Jeg begerer at ieg maa dō her aff verden och bliffue siden i hiemmerige meth gud Fierde kilde som dw skalh drage vand aff Et at dw skalt hassue en gwodelig hugkōmelse aff vor herriss bitter dōd och pine Thii Sanctus Albertus siger At en hugkōmelse aff vor herriss dōd oc pine er mere gaffnlig oc nyttelig til en sielss salighed en han fastede et aar i gēnem til vand oc brōd De daglige hustrøge sig m̄ huasse riss eller swøber saa han blōdde Eller at han lesde huer dag en dauidz psaltre.

Albertus

Empte maade swøbte Jomfru Maria vor herre oc sagde hānum i krubben Det betegner p̄dmpghed Saa giorde och Josef ab arimathia Han swøbte vor herre der han vor dōd i eth rent klāde det beteg nede kpskhed Saa skvulle oc vi swøbe hannvorn i disse maade De vere p̄dmpge oc kpske Naar nogē anāme vil vor herriss benedide legeme da skal hā det anāme met stor p̄dmpghed oc et rent hierte Naar de sō skickede ere i ertez skaff rettellige p̄dmpge dem da swøbe de ihesum met Jomfru Maria Naar Jomfruer oc viduer leffue kpskelige och tiene gwod da swøbe de ihesum i eth rent klāde met den gode Josef aff arimathia

Enthugula

Sette maade vermāde Jomfru Maria vor herre Saa skulle wi och gōre med k̄rlighedz ild Det er at wi skulle hassue k̄rlighed til gwod i hiemerige oc elske hānem offuer all ting oc vor ieffn cristē lige ved voss selfue

Quende maade lagde h̄vorn hānem at soffue Saa skulle wi oc gōre Det er at wi skulle rolige oc spagferdelige leffue met vor ieffn cristē och iche kiffue trette dele Vandiss eller sendiss met nogen Der er och mange som iche ville lade vor herre soffue det er gerighe menniske som nat oc dag sige effter verdens rigdom Saa gōre oc h̄sfferdige som altid stryge och skicke deriss klēder oc to oc smørige deriss ansiet oc kruse deriss haar och p̄pde dem i alle maade at de kvnde oph̄sffue dem offuer andre der med Saa gōre oc v̄kpske mēniskie som nat oc dag offuer tencke oc tractere h̄vordeliss de fuld komme oc bedrissue kvnde deriss slēme gerninger Mange rede oc s̄ng til vor herre oc legge hānem der vdi Men de lade hānem iche lenge soffue eller h̄vordeliss i hende Det er de som redde dem til mod dēne hellige tid met scriffte maal anger oc tuelle oc anāmede hāns benedide legeme men de behulde det iche lēnge Thii at de snarlige fulde i synden igen och øffue dem i onde gerninger m̄z offuerst̄dighz v̄kpskhed offuerdadighed druckenskaft ladhed oc i andre sp̄ndet som plegiss n̄v mest at bedrissuiss om Julen oc for̄s̄lgiss till fastelagen oc framdeliss til medfaste och en lenger styndem till somme aff lade for̄stor skam skp̄d mer en for den k̄rlighed de hassue till gud Och d̄he synde fast mer der vdi en de giorde til for̄n At de snarlige saa v̄dskp̄de deriss gwod sō de anāmet

Otende maade bar Jomfru maria Ihesum paa sine arme (hagde. Saa skulle wi oc gōre Det er Naar vor herre kaster off nogen spugd

pine eller plawve paa. Hier wii fonge nogen verdenss modgang daa skulde wi bare dem taalmodige. Item Naar nogen neffter sit eget legeme met faste dect eller andet for gudz skuld da ber han hannem. Naar nogen offuer sig i gode dpgdelige gerninger thii ath met hwilken led eller sem der nogen got gud tiez niste med eller noge lider pine eller modgang paa m3 den ber han gud. Item skulde i merke ath der er mange som ber hanem al eniste paa den hogre hand det er de som tacke oc loffue gwd naar det gonger dem vel oc de are karske oc swnde. Some bere hanem paa den venstre hand det er som de ere tomodige i fuge verdenss modgang. Eller i liden swgdom oc plawve. Men gode meniske skulde bere vor herre met baade hender oc holde hannem til deriss byst. Det er de skulde altiit lige enss loffue vor herre kersige. Hvad helder det gonger dem ilde eller vel. Hvad helder de ere karske eller swge Fattighe eller rige.

Nende maade skvulle wii swnghe lostelig sang. Som de plepe ath gde de kvulle bon til soffniss. Det er at wii skulde lase waare gudelige boner til gud thii. Sanctus Augustinus siger. Oratio tua locu-
ao est ad deum. Din bon oc lesning det er din tale til gwd. Naar dw lass da swarer gud dig. Naar dw beder da taler dw met gud. Naar dw loffuer och tacker hannem for sine velgerninger. Da offuer dw dig i engleness och i hanss helgenss gerning thii at de idelige loffue hannem. Som David Profete siger de som bo i hiemerige de loffue gwd ewindelighe. Sanctus Bernardus siger. Discamus in terris quas facturi sumus laudes in celis. Dii skvulle lare her paa iorden huorlediss wii skulde loffue gwd siden i hiemerige. Sanctus Augustinus scriffuer. Vere felix effat qui posset diuine laudi semper insistere. Han waare rettelighe salig som altiit loffue kwynde och tiene gwd al som inectiste. Alle menniske bor ath loffue gwd for al alting.

augustin?

Bernard?

augustin?

Eth iertegen at off bor at loffue gud for alting

I lase ath det wor i god kloster mand som sagde ath alt det han saa det gaff hannem aarsage til at loffue gud. En anden broder sagde til hanem. Hvad aarsage kan den todffe so dw der nwo seer giffue dig til at loffue vor herre. Han suarede. Iwo disselighe Ganske stor thii ath ieg hagde icke forskylidet aff gud i hiemerige at han mig skabe skulde til eth meniske der ieg skulde so diff fordi i hwkommer ieg den velgerning som han mig giorde i det. Ath han mig skapte efter sit benedide ansiet oc icke till saadan en padde. Eller til i anden vederstyggelig orm som kwyber her paa iorden efter syn so de.

Nyaars dag

Epist. ad gala. iiii. Eres priusq veniret fides

Nyy aarff dag

Ancte Pouilo screff denne Epistel som laxis i dag i den hellige kirke til dem i greke land oc stonder hun i hanss tredie Capittel och syder saa paa wort maall

Aere brødre for den hellige cristelige tro kom daa waare wii bebundne vnder Mopsi loy at wii skulle lessue erlige oc retferdelige for vden spnd Det wor den same loy som off waar siden obenbarred i naadenss tiid Loffuen wor da wor lare mestere at vnderwise oc sige off hworesse diss wii retferdelige lessue skulde effter gudz vilge Men siden den rette cristelige tro kom da ere wii icke plectige at lessue effter den gamble loy I ere nwo alle gwodz børn formedelst den tro gwodz sön off nwo giffuit haffuer Alle som döpte ere i denne cristelige tro som Ihesus cristus off lerde I haffue anämed hānen i det ati effter föolge hanss vilge oc holde hanss budord Icke er nwo nogen igde bebunden vnder Mopsi loy Icke helder nogen greker vnder naturlig loy Thii de myre alle anāme den cristelige tro Icke er en fridaare ppper mere en i swend i den hellige tro Icke helder en mand mer en i qwinde Men i ere nwo alle lige enss i ihesu cristi tro Thi ati haffue alle en tro oc icke era at skillesige i hēne Fordi ere i alle abrahāss børn oc arffuige til hiemerigiss tige

Euangelium secundum Lucam ii ca.

In illo tempore Postq̄ cōsumati sūt dies octo

Ette hellige euangelii som laxis i dag paa høgtidenss vegne Det screff Sanctus Lucas ewangelista i sit andet Capittel De syder dhs saa paa wort maall

DEn tiid wor herre wor viii dage gāmess oc skvulle omfkeriss Do wor hanss naffn kalled ihesus Sō det wor tilforn kaldet aff engelē for hā wor vndfangē i Mariess liff.

Ere venner en dog at dēne hellige last er den alder stæckeste som falder om aaret da er hyen alligeuel ganske merkelig oc dyb i spn vdrpnyng oc forstondesse Som doctores scriffue De serdeliss Nicolaus de gorra Den ne dag kallis almyndelige paa wort maall Nyaarff dag De det er icke vde sag Jeg finder dog trende honde sag der til at han saa rettellighe kallis maa. Først er thii wor herre gaff obenbare til kende i dag at han wor i updt menisike i det han lod sig bere til templen Anden sag er Thii wor herre vdgaff i dag sit hellighe ny blodh i sin omskærfse Tredie sag er thii wor herre i dag

Nicolaus
de gorra

anāmede i npt naffn or vor kaldet ihesus Paa dene dag holde vii oc tren-
de honde høptiud Som der stöder i denne hellige last først ottende dagen eff-
te vor herriss fødelse dag De det merckess i disse ord Teptus Postq̄ consūati
sunt dies octo **I** Anden maade holde vii høptiud aff vor herriss benedide
omskarelse Hvilken omskarelse paa den tiid i det gāble testamēte giorde saa
meget som dob nwo gør i dette ny testamēte sō den mechtige doctor Beda klar-
lige bescriffuer De vilse vor herre nwo selff fuldkōme den loy sō Moyses bus-
det hagde at huert suend barn skulde omskariss ottēde dage effter det vor fød
De da skulde der skeriss i sticke faare aff barnenss lønlig ting m̄ i flinte sten
thi vor sāme øskerelse saa pin actelig oc suar at māge bōm dōde der aff Dog
vilde vor herre alligenel lide hēde veluillige at hā der m̄z ville giffue oss til hē
de hāss vspelige godhed oc den store kerlighed sō han hagde til mēniskess lōn
Det hagde inthz giordz hāne behoff at lade sig øskere Thi han hagde aldrig
smptte paa sig aff nogē spnd Men han giorde det at han fuldkōme vilde lo-
wen sō hā siger selff i den hellige lest gēnem euāgelisten m̄nd sō stās Dat
theus scriffuer i sit v ca. Ad veni legē soluere sed adimplere Ieg kom icke at lø-
se loven Men at fuldkōme hēde Vor herre sagde selff til Abraham sō han
først bød dene loy I skulle her effter aff skere i sticke aff ederss lønlig ting till
et tegē at der skal vere euig fred oc venscaff mellē mig oc eder Sō der stonder
Gene. xvii. ca. Sene lou stod paa i txx tusinde aar frā sāme Abrahāss Patri-
arkiss tid oc til vor herre lod sig selff dōbe oc predickede dob oc cristendom dess
emellē hulle iōderne sāme omskarelse Thi Vor herre hagde sagt tilforn Huils
ked dieng barn sō icke bliffuer omskaared hāss siel skal bliffue fortabet Thii
han forsmāade m̄pn pact oc icke holt hēde **I** Tredie maade holde vii høp-
tiid i dag for det ny naffn skp̄d sō er ihesus huilckd vor herre anāmede i dag
Thi at det mercker saa meget sō stellers De huad som helst vii bediss aff gud
i ihesu naffn det fōge vii Sō vor herre sagde selff gēnem Euāgelistess m̄nd
sō der stöder Johānis xv ca. Quidq̄ petieritis patrē meū in nōte meo dabit
vobis Huad som helst i bediss aff gud fader i mit naffn Det skall han giffue
eder Kong dauid Profete siger i psalteren (Propter nomē tuū dāe propiciaber-
is peccato meo multū est enim) Du allōmectiste gud forlad mig mine spnd
der formedelst dit benedide naffn skp̄d thii ath de ere ganske mange Item i
see alle ath fattighe folk de bediss alnissē daglighe i de helgeniss naffn som de
tencke ath de lēvende npde m̄st got ath Somme i Vor firre naffn somme i
Sancti Pederss eller Sācti Pouelss naffn sōme i sancte barbare naffn Saa
skulle vii alle bediss naade och afflōssnig i dag off vor spnder i Ihesu naffn
Thii der stonder Actuum p. Huic omnes profete testimonium perhibent res-
missionem percipere peccatorum per nomen eius Alle propheter bere videndiss
byrd met vor herre ath alle menniske fonge afflōning aff deriss spnder forme-
delst hanss naffn Item dieffuelen offuer vindiss meth Ihesu naffn Som
der stonder Luce. p. ca. Demonia etiam domine subiciantur nobis in nomine
tuo D herre gud diefflene ere off vndergiffue och vii haffue mact offuer dem

Teptus

Beda

Matthaei
v ca.

gene. xvii.
capitulo.

2000. ar
Abrahams
tid o
vort herre
f. xli.

Johānis
xv ca.
David

Actuum
p ca.

Luce p ca.

Nyy aarst dag

Marci
vdi

mz dit benedide naffn som er Ihesus Vor herre sagde oc self som Sanctus
Marcus scriffuer i sit vdi capittel In noie meo ericient demonia De skulle
vd driffue diefflene aff mēniskene vdi mit naffn Item i Ihesu naffn fressis
vi oc fōge hiemerigiff rige sō stē Peder siger actū iiii ca. Nō est aliud nomē
sub celo i quo saluemur Der er inthz andet naffn til sō vi fressis vdi vde ihe
sus Alle de sō er i hiemerige oc i heluede bōpe deriss knā naar de hōre ihesu
naffn neffniss Thi bōr oc alle cristne mēniske at bōpe deriss knā saa eit sō de
hōre ihesu naffn neffniss Oc sige Dv alssomectiste gvd fress mig forme
delt dit benedide naffn skp d Al dette naffn haffuer stor mact mod dieffuelen
der vil ieg sige ether siden eth i iertegen om sōr ieg ender denne myn tale

N Et motte nogen spōrige for hvad sag vor herre ville lade sig omskæ
re men han hagde engen oprindelse synd paa sig Her til suarer stūs
Thomas Ath han det gjorde for spw honde sag Hørst ath han
ville oben barlige til kende giffue at han hagde ret legeme aff kōd oc blod som
andre mēniske Anden sag vor at han fūldkōme vilde omskærelsen sō han
self bōdh forme tid Tredie sag Al han beuise vilde at han vor self fødte aff
Abrahamss flect som anāmede den lovv aff hānen Hierde Al han betage oc
forvare vilde at iōderne icke skulle haffue aarsage til at sige at de icke vilde
anāme hānen for han icke vor omskæaren Hemte sag Ath han ville giffue
off alle exempel oc efterligning till at vere hōrige oc lydige Siette Al han sō
kōmen vor til verden at anāmede mandom som eth andet mēniske paa leger
menss vegne Al han icke forsmāa vilde ath fūlkōme den artikkel aff louen sō
pleyde at afftwo synden aff legemet Siuende sag Al i det han self fūlkōme
de louen Al han der met fresse skulle alle som waare vnder loven sō Sanc
te Pouifd siger ad galatas iiii ca. Hifit deus filiū suū factū sub lege Gud
fader vdsende sin sōn som fødte vnder logen Al han dem alle fresse skulle sō
vaare vnder lovvē Thi vilde han omskærelss en dog han vor for vde all synd
Sō hā oc side dō vilde at vi der mz alle fressis skulde fra den euidelige dōd

Drigenes

Et dēne vor herri benedide omskærelse vdeleggiff oc betegniss
p artikkel oc puncte aff hans benedide dōd oc pine sō han sō
den taale vilde Thi at sāmē omskærelse vor en figure i det gā
ble testamente aff hans pinelse som efter følge skulde Dette
viste Jomfru maria vel thi hwen forstod alie pfeterniss Pro
fecier sō Drigenes scriffuer Den Hørste Artikkel er Al Jor
sep sagde i dag til Jomfru maria Et det gvd faderiss vilge ath din sōn skall
omskærelss men det er i dag otte dage at han fødte vor Jomfru Maria sag
de ia det er hans vilge Saa gik iosep bort at tale met iōderne oc presterne sō
omskærelse skulde Det betegnede Al en aff hans apostel mod hans pine skul
le gōge fra hānen oc til iōderne at forraade hānen sō Judas side gjorde Det
te vnderstod Jomfru maria Oc viste det aff pfecien thii grad hwen der iosep
gik fra barned oc hende Anden Artikkel vor at iosep kom till bage igen och
hagde mange iōder meth sig som skvulle følge barnid till templen den tiid det

Maria, Maria
Gyngende

^{ompassio}
 skulde. Som nogen nyy beder sine vñer til hobe naar noget barn skal cristneff
 Det betegnede At Judas kom til bage igen met iøderne i vite gaardē at de
 skulde gribe vor herre Dette viste iomfru maria Thi grad hun Tredie ar- 3
 tickel vor at maria antuorde Priesterne oc iøde høffdigene barned at omskere
 Det betegnede at vor herre skulde dragiss for dømerne sō vor Annas capphas
 Pilatus oc herodes Dette viste iomfru maria thi grad hun Fierde artickel 4
 vor at de gassue hānem nassn at han skulde kallis ihesus som merker fetsere
 Det betegnede den endelige dom sō gasss offuer hānem Det huilke han fets
 ste alle mēniske aff deriss spnder Det viste maria thi gred hun Femte artics 5
 kel vor at iøderne toge klederne aff barned oc gjorde det nøget sō de øskaaret
 Det betegnede at iøderne skulde drage hānē aff sine klader hōss korisset Dette
 vnderstod iomfru maria thii grad hun Da sagde iøderne til henne det kender
 paa ati ere vñge men i saa græde oc barned skader en inthz. men de viste icke
 den store vnderstondelse oc visdom hun hagde i sit herte aff den helliandz bes-
 spnderlige naade Siette artickel vor At den tiid de skaare i sticke faare aff 6
 barnenss lønlig ting da ropte det oc grad Det betegnede at vor herre skulde ro-
 be paa korisset naar han vdgassue sin benedide siel Betencker nyy huor beskeli-
 ge iomfru maria grad sō viste det som effter kōme skulde Syvende artickel 7
 vor At iomfru maria ānemedē ihesu cristu blodz drober paa et linet kledē Det
 betegnede at den tiid vor herre hengde paa korisset da droppede hanss benedide
 blod paa iomfru mariess hōssuit klade som stod vnder korisset Thi grad iom-
 fru maria Ottende artickel vor den tiid de smvrde vor herriss saar met sal- 8
 ue oc sagedem effter han vor omskaaren Det betegnede at de smvrde vor her-
 riss legeme met dyprebar smørelse effter hanss død sō han bleff begraffuē Dette
 vnderstod maria Thii grad hwn Niende artickel vor At iomfru maria oc
 iosep sagde vor herre sidē i krubbē igen der de kōme fra tēplen Det betegnede 9
 at Iosep aff Arimathia oc Nicodemus skulde legge hanss legeme i graue eff-
 ter hanss død Dette viste Iomfru maria vel thii grad hwn Tiende artickel 10
 vor at iomfru maria stod oc gred offuer vor herre der hun hagde sagd hānem
 i krubbē Det betegnede at hun stonde skulde offuer hanss graff effter hanss pi-
 nelse oc begrede hanss suare bitter død sō han veluilege tolde for oss arme spn-
 dige mēniske Dette viste hun vel thii grad hwn Nw skvoldē alle menniske
 huer serdeliss ved sig pdelige besinde oc i hukōme dēne iomfru marie graad oc
 vor herriss bitter pine oc død sō hun led den faare Thi han igeløssde oc kōpte
 oss miz sāme hanss dyprebar blodz vdgpdelse oc haarde død Effter di at vi nyy
 vide at vi saa dypre kōpte ere Da skulde vi icke saa ringe oc lettelige selge oss
 dieffuelē igen sō vi gōre Saa tit sō nogē bedriffuer en dødellig spnd da selger
 han sig dieffuelē i vold Den sō høfferdig er. han selger sig dieffuelē naar hā sig
 høfferder offuer nogen anden Eller spnder i anden maade Den som karig el-
 ler gerig er han selger sig dieffuelen saar i pēning naar han ved ath han den
 haaffuer met vrette oc ep vil igen giffuen Den som vāpsk er selger sig dieffuelen
 for hwyer vāpsk dødellig spnd som han bedriffuer Den som offuer sløddig er sel-

Nyy aarst dag

ger sig hānem for hwer offuer flødighed som han bedriffuer De saa skeer det
sāmelediff met andre spnder som nogen bedriffuer For herre frelste oc kōpte
off igē fraa diefflene oc det ewige heluediff mōrk aff syn store milhed oc barm
hertighed Thii vil han oc dōme off igen naar wii dō paa den yderste dōme
dag effter hanff strenghed oc retferdigshed thii skulde wi alle nwo saa leffue at
wii waare altiid rede til at dō oc gonge for hanff strenge dom De det kōnde
wii wel gōre Thii han er nwo saa mild modh off Ath strap off tpeker waare
spnder ilde ath vere De wii haffue vilge till ath bedie off da forlader han off
den Hagde et mēniskē giorit Saa mange spnder som alle mēniskē gōre kuns
de paa iorden De vilde han scriffte sig oc haffue anger och tuelle for dem och
vilge til at bedie sig da forlader gud hānem den strap formedelst sin vbeigrife
lige milhed Her om scriffuer Sanctus Bernardus och siger Ath alle naade
lige spnder oc alle dōdelige spnder som giorde ere aff første verdens begyndels
se oc gōriff kōnde en nwo til dōme dag de kōnde ey mer ligness ved wor her
riff miskundhed En i drobe vand ligness kand ved alt det vand i stranden er
Thii ath alle spnder ere endelighe Och gwōdz miskundhed er w endelig

Bernard

Or herre vdgaff sit benedide blod 8

Vgonge her paa iorden for wor skpld at han off der meth rense
vilde aff de spwo dōdelige spnder Høft mod vkskshed vds
gaff han sit benedide blodh for vor skpld i sin omskerelse den
tiid han lod skere i sticke faare aff syn lønlig ting At han af
flette vilde den spnd som waare første foreldre meth den lem bedreffuit hagde
Er der saa at nogen ved sig bispdelig ath han fortørined haffuer gud i vksksh
hed Da skal han ickē falde i misshoff Den fly til gwōdz miskundhed oc bes
de hānem pōmpgelige Ath han formedelst den pine han hagde i syn benedide
omskerelse vil forlade hannem de spnder han bedreffuit haffuer met vkskshed
De saa skal hwer sige for hwer dōdelig spnd som her effter op regniß De bes
diss afflöfning aff hēne for den part aff vor herriff pine sō der hōff bescriffuis
Anden tiid vdgaff han sit blod mod offuerflødighed det skede Den tiid vor
herre bad till gwōd fader i wte gaarden paa oliueti bierg oc suette blodige dros
be aff sit benedide legeme thi hānem gruede paa mādōmens vegne for den bit
ter dōd oc pine hānem tilstundede Haffuer nogen brudet gud emod mō offuer
flødighed da skal han bede gud forlade sig det formedelst sāme hanff blodige
swed Tredie gang i sin hustrigelse mod Awerd Thii vōd aff tet kerlighed
som han hagde til mennisken lod han veluillighe hwostrwege sig fra top oc till
thaa saa der wor inthz helt paa hanff legeme Ath wii det betencke skulle och
haffue kerlighed til vor ieffn cristen for hanff skpld som skapte off alle Her
de maade gaff han sit blod vōd mod karighed och nidskaff Den tiid han lod
sla sine hender i gennem meth stompede nagle och strecke dem vōd paa det hel
lighe korss der meth gaff han alle till kende syn rōndhed Han racthe sien
arme vōd paa korssē ath betegne ath han wille giffue alt det han hagde

now mange gange ad
vriste, lod vdrage sit
dod. aff sit benedide
gam, her i warden

8 p.

2

3

4

Han opfod baade sine hender da at alle se skulle at han rundelige vilse giffue
alt det han hagde De samelediff rundelige forlade mennisken alle deriff spn:
der och tage dem till sin naade och miskund Enppte maade vdgaff han sit
blod vð aff sine verdige foder mod ladhed Der han lod sla dem i genem met
stompede iern naffle Deth samme hanff foder maa menniskenff begeringh
och vnderstondelse merkiß som ere meget lade oc sene till gudz loff och tieniste
oc ach betencke den ewindelighe glade som gvd haffuer skapt dem til Naar
de betencke gvdz sware blodz vdgpdelse oc bitter pine Da løbe de snarlige op
till gud De songe den helliandz naade til at fly ladhed met De øffue dem si
den i hanff tieniste Siette maade vdgaff han sit benedide blod aff sit hoffsuit
mod høfferdighed Det skede den tiid han lod krone sig saa haardelige at toz
nene stvonge ind i hanff benedide hierne Paa det at han der met lere vilde alle
meniske at de skulle vere pdmpge Her om siger Sanctus Augustinus En
befre homo esse superbus vbi humilis factus est deus D menniske dwo skalt
bluess och skemmiss ath vere høfferdig men gud vor selff saa pdmpg Sanc
tus Augustinus siger igen Sub spinofo capite non decet mēbri esse delicatū
Lernerne skulle icke vere offuerdadige oc kresne vnder det hoffsuit som besat er
met huasse torne der eth ath menniskene som ere gudz lærer skvulle icke vere
høfferdighe Men gud som er deriff hoffsuit lod saa pdmpgelige krone sig ath
han der meth neder trycke vilde och aff slette alle mennischiß offuerdadighed
Stwende maade vdgaff han sit verdige blod aff sit hierte mod vrede det ske
de longe fredag der longinus opstach hanff benedide side oc hierte paa korset
och der aff flød blod och vand som aff tode al vrede aff mennisken oc alle an
dre spnder Paa det at alle menniske skvulle offuer giffue vrede och hasteghed
oc vere milde Thii ath Sanctus Mattheus scriffuer i sit v capittell Qui
irascitur fratri suo reus erit iudicio. Hwo som er vied paa sin ieffn cristen
oc haffuer hw oc vilge til met for act oc beraad hw at ville gøre hannem ont
han spnder dødelige oc bliffuer fordømed om han dør i saadā act oc mening.

Alle menniske baade vnge oc gamble lariff i dag i denne læst
hwolediff de leffue skulle Høist foreldre Ath de skulle bæ
re deriff børn till kirke i deriff vngdom och lare dem strax de
kvonde tale eller noget mercke Ath tiene gvd och loffue han
nem for sine veltgninger oc holde hanff budord i alle maade
Anden maade lariff børn ath de skvulle vere deriff foreldre
hørighe och spdighe och tilbøpelige till dygd oc are at deriff foreldre icke
songhe sorg eller diuuelle for deriff skpnd naar de bliffue store i det ath de
skvolder lide nogen v død for deriff miltgninger Tredie maade lariff
gamble menniske ath de skvulle efter følge Sanctum Simeonem i deriff
alder dom och øffue dem idelighe i gode oc retferdelighe gerningen som han
giorde oc bede gvd at de mxxe songe hannem at se for de dør her aff verden
Det er ath de mxxe songe der verdighe gvdz legeme till deriff siste spisningh
Hierde maade lariff vnge menniske ath de skulle leffue i deriff vngdom ath
f iii

Enigun p.

Corratio

augustin?

augustin?

hang vaffn som
Christum i sit
Spidat. i an bo
mattheus
v ca. 8

den 8 gang der de b
de ham ad blødet
ang 2. regle Reder

Nyy aarst dag

hver mand beder dem got oc velsigner dem oc deriff foreldre som dem opsdde som Simeon i dag velsignede Josef Mariam oc barned m3 Hente maas de lariff Jomfrwer och piger Ath de skulle beware deriff Jomfrw dom til de bliffue giffte som denne gode Profetissa Anna hwn gjorde De bede altidt till god som Sancta Cecilia Jomfrw gjorde sigendiss D allsommectiste godh ladh mit hierte och legeme bliffue vbesmittet aff synden Sielte maade lariff encket och vidwer Ath de skvulle kpskelighe leffue vdi vidwe stat efter deriff hosbonders død Och gonge idelighe till kircke och tiene godh i hiemmerige som denne Profetissa Anna gjorde Si vende maade lariff de som are i ectes skaff At de skvulle leffue kertilge oc erlighe sammen oc vere hver anden hielps sommelighe naar behoff göriff som denne hellighe mand Josef wor syn alder teniste brud Jomfrw Marie i det han fulde hende till kirke i dagh

Alle menniske skulle aandelighe om- skere deriff legeme i Sep honde maade Høst skvulle wii omskere wort hierte aff vrede had och awend och iche hassue act eller vilge til at heffne oss paa nogen som oss hassuer bru- det emod Wii skulle och omskere wort hierte aff alle syndighe

- Jeronim⁹. begeringer oc onde tancker De ey samtpcke dem met wort hierte at wii nogen tiidh dem bedriffue ville Thii Sanctus Jeronimus siger. *Lava a malicia cor tuum ut saluus fias* To och rense dit hierte aff synden ath dwo mot bliffue ue salig Kong dauid siger i psalteren til vor herre *Quis ascendit in montem domini aut quis stabit in loco sancto eius* Hwo skall komme til hiemmerige och fonge den ewighe glede Den helliand swarer *Innocens manibus et munda corde* Den som skellige leffuer for vden swig oc falskhed oc hassuer eth ren ligt hierte fra synden **I** Anden maade skulle wii omskere waare øghen aff w hōffuisk oc vbluelig syvvn Thi ath Jeremias scriffuer i sit niende capittel *Ascendit mors per fenestras nostras* Fordømselse och euig pine kōme indh i gennem waare vinnwe Wort legeme det er hvoft i Vinnwendene ere waare øgen Den som bor i hvoft det er wor siel Naar wii iche beware waare øgen fra w beqvem syvvn Da gonger dødeligh synder ind ath dem och star wor siel i hiel Det skæer naar wii see nogen ting och acte ath bedriffue nogen dødelig spnd der vd offuer Sanctus Mattheus scriffuer her om i sit v Capittel och siger *Si oculus tuus fuerit neq totum corpus tuum tenebrosū erit* Er det saa ath dit øffue er skalk actigt och vblwt Da bliffuer alt dit legeme sult met spnd Sanctus Augustinus taler oc her om oc siger *Impudicus oculus impudici cordis est nunciū* Et vblwt øge er tegē til at hiertet er vky sct
- David
- Jeremie
ix ca.
- Matthe⁹
v ca.
- augustin⁹
- Trenorū
iii ca.
- quintilian⁹
- Duidius
- Der om scriffuis oc Trenorū iii ca. *Oculus meus depredatus est aiam meā* Dit øffue hassuer rōffuit myn siel fra mig Quintilianus taler oc her om oc siger *Vitiis nostris i animū p oculos via est* Waare øge ere synderness vepe till waare siele Thi skulle wii syde Duidii raadh som siger *Disce superciliis deponere disce timere* Leer ath se blyuelighe och pōmpgelighe ned till

- 3 iorden thii der kómer mange spnder aff ath ind ser vbluelighe paa en anden
 3 Uredie maade skulle wii omskere waar þin. Det er at wii ep skulle haffue
 vilge til ath høre nogen bagwaske och fortale andre eller tale w höffuiske och
 vbequeme ord Her om scriffuiff Ecclesiast. ppviii. Sepi aures tuas spinis a
 noli audire linguam nequam Gerd din þin om met tome gerde At du ep hō
 re skalt skalk actelige oc onde twnger Sanctus Bernardus siger Detrahere
 aut detrahentem audire quod horum damnabilis est non facile dixerim At
 bedrage oc fortale Eller at høre den som bedrage oc fortale vill kan ieg icke
 snartlige sige huilker aff dem som verst er Her om scriffuis Prouer. ppviii. Cum
 detractoribus non cōmisceris Dw skalt icke omgongiff met baguaskere oc
 4 fortalere Hierde maade skulle wii omskere vaar twnge Det er ath wii icke
 skulle bandiff oc swerge eller tale nogre w höffuiske eller løss actige ord Som
 der scriffuis ad Ephesios v ca. Omnis i mundicia nec nominetur in uobis
 sicut decet sanctos &c. I skwolle were höffuiske i eders mynd som det somer
 sig hellige menniske at were De icke tale vbequeme steme eller daar actelige
 ord At wii icke skulle lywge meth wor twnge Der om taler Sancte Pouild
 och siger Deponentes omne mendacium loquimini unusquisq; veritatem ad
 proximum suum Offuer giffuer all løgn och taler sandingen huer til sin ieffn
 cristen At wii icke skulle bandiff Der om taler Sancte pouild til de romerske
 i sit vii ca. De siger Benedicite et nolite maledicere Uelsigner oc taler vel till
 eders ieffn cristen oc bander ingen Thii at de som bandiff de skulle lyde paa
 den strenge dom de ord Som Sanctus Mattheus scriffuer i sit ppp capit.
 Ite maledicti in ignem eternum Gonger i forbānede menniske i den ewighe
 helvediff ild Ath wii icke skwolle swerghe Det bød wor herte self Som der
 stonder Matthei v ca. Sit sermo vester est est non non. Ether tale skal were
 ia ia. nep nep Hempte maade skulle wii omskere waare hender Det er ath
 wii icke skulle tage w höffuiskelige paa nogen persone qvinde pige dieng elz
 ser mand thi naar nogen tager paa en anden w höffuiskelige saa der kan fol
 ge spnd effter da spnder han dødelige faare gwddh Icke skal helder nogen stie
 le tage røffue eller doble nogen sit gotz eller penninge fra m; sine hender Eller
 sla sin ieffn cristen i hiel eller lēmelesten Men wii skwolle all eniste biuge dem
 till de ting som gwddh hand komme till loff och ere och wor siell till salighed
 5 Siette maade skulle wii omskere waare føder det er at wii icke skulle gon
 ge til nogen sted met dem som wii kvnde bedriffue nogen spnd paa Thi den
 hellige mand Job siger i sit pppi ca. Sumtos gressus meos ipse dinumerat
 Den alsommetiste gwdd telger all min gong och hwert fod tred som ieg gon
 ger paa iorden Icke skulle wii helder dantze meth waare føder thii dieffueles
 ne er mit i hwer dantz och egger menniskene till ath den ene skall hōfferde
 sigh offuer den anden Somme ath de ere degligere en andre Somme ath de
 kvnde badie qvæde en andre Somme ath de are lattere ath springhe en and
 die Der følger oc kysen och klappen met dantz De mange andre spnder som
 tide icke nu reckter til at tale om Hē ieg vil siger ether i iertegē eller ii om det
 f iiii

Ecclesiast.
ppviii ca.
Bernard?

Prouer.
ppviii

Ephesios
v ca.

paulus ad
Ephesios
iii ca.

Paulus
ad Roma.
pii ca.

Matthe?
ppp ca.

Matthe?
vi ca.

Job
pppi ca.

Nota

5

6

Nyy aarst dag

alder verdigste naffn Ihesus aff huilcked i merke myre huad mact det haffuer
mod dieffuelenß eggelse och der meth vil iegh ende myn tale paa denne tiidh

Et iertegen om Ihesu naffn

I lase atth det wor i mand oc i quinde som leffuede erlige och
kerlige til hobe i lang tiid oc offuede dem stedse i dygdelighe
gerninger Dieffuelen so er alle gode meniskess obendare sien
de fortrød deriss skellige leffnid oc gode samndrectighed Thii
eggede hā dem baade till nat oc dag oc gaff dem onde indskp
delfer at de skulde henge dem selfue Och kōme diff snarterre
aff denne verdensß vselfhed Sā de saa vaare i dēne suare fristelse baade aarfe
oc silde at de hwerken ade eller dricke kunde soffue eller vaage meth roligshed
oc inthz andet besinde kvonde en denne sware ydelighe tancke som de der paa
hagde Da spyorde hustruen kosbonden ath huad hānem skadde men hā wor
saa bedrøffuit Han suarede Jeg haffuer act oc vilge til ath ieg mig snatlighe
henge vil Hwn sagde och strap iegh haffuer fulkōnelige den samme mening
thii samtpckede de det baade oc beredde reff oc snarer till ath henge dem meth
Da sagde hystroven igen kere kosbonde lader off dricke for vdi Ihesu naffn
aff den gode vin som wii saa lenghe gent haffue Ath wii dess lettere siden
dø myre Hand samtpckede det Hwn hente aff vinen der handh skulde dricke
aff hānem da giorde han for si kaarst offuer hānem som han plepede ath gøre
offuer det han ade oc dricke skulde oc sagde I Ihesu cristu naffn ville wi dric
ke denne vin Han drack och hustruen met Det de saa drucked hagde i Ihesu
naffn da spyde dieffuelen strap fra dem met alle sine falske raad och fristelser
Oc de gaffue denne onde mening aldeliss aff deriss hw och hierte Och tysthe
fulkōnelige ilde at vere at de her vdi hagde fortrōned gud Thii ginge de til
scriffte Oc leffuede siden erlige i deriss leffaid som gode cristne menniske

Et andet Iertegen om Ihesu naffn

Et wor en god mild danemand i dalland som hagde for en
god sedwan Ath naar han fik begjersse till spnden Eller for
nam nogre onde fristelser Da gik han til et sted som han plep
de at lase paa der bad han sin hōn oc sagde O søde Ihesu for
barne dig offuer mig Och stelff mig aff denne onde begering
so ieg nyy haffuer til dēne spnd Strap han dette hagde sagt
saa spyde dieffuelen fra hannem met sine fristelser oc onde eggelser En andē
god hellig mand hōrde oc i diffwel sige at Alle diefflene spy alder mest naar
de hōre Ihesu naffn neffniss Thii skulde alle menniske gerne haffue till seed
ath kalde ydelige paa dette alder verdigste Ihesu cristu benedide naffn

Euange. Matt. ii. ca. Cū natus esset Ihesus

Alle menniske skulle vide at den hellighe apostel oc ewangelista Sctus Mattheus scriffuer denne last i sit andet capittel och lyder hyen saa paa wort maal

DEn tiid wor herre wor fød i Betlehem i kong Herodiss tiid Da komme de hellige tre konger aff øster rige til Jerusalem oc spurde at hānem saa sigē diss Hwor en den som fødder er Jøde konning Dii saage hans stierne i øster rige oc komme nu hiid at bede till hannem Der kong herodess dette hørde bleff han bedrøffuit och all Jerusalem met hannem Thii kallede han sāmen alle bisperne oc i øde høffdingene och spwrde enckid aff dem hwor cristus fødte skulde De swarede hānem at han fødte skulde i betlehem efter den Profecie oc spaadom som Michas scriffuit hagde saa sigē gendiss D du betlehem du est icke den minste stad blant de andre store stæder i øde land Thii ati dig skal fødte en konge oc han skal regere mpt folk israell Saa kallede kong Herodes hēnelige de hellighe tre konger till sig och spwrde dem inderlige at paa hward tiid den stierne wor den først obenbated i øster rige Siden bad han dem fare til betlehem oc spørge grandgivelighe om sāme barn De sagde naat i haffue fundet det da kōmer till mig igen at ieg oc han kōme diid at bede till hānem Der de hagde høit kongens ord fore de aff ierusalem paa wegn till betlehem Och den stierne som de før seet hagde i øster rige for saare dem til hyen kom diid som barned wor der bleff hun stondendiss Der de saage stierne bliffue stadige stondendiss bleffue de hādske glade Oc ginge ind i hu set oc fūde barned i sin moderff iomfru mariess skød Saa fulde de de pōmygelige paa knæ oc baade til hāne oc oplode deriff faderbur oc kister oc hwer serdeliss offrede hannem guld mirram oc røgelse Der engelen hagde vnderwisd dem i søffue at de icke skulle fare till bage igen till kong Herodem da fore de hien til deriff rige en anden wey Saa lyder lesten i sig self

Michas

Kong Herodes, først
faldt, oc vnderfaldt

Adtydningen her paa

Erre venner aff denne netuerendiss last skulle i mercke iiii serdeliss attickle **F**ørste er de hellige tre kongerff till kommelse at spørge oc oplede deriff rette gud herre och skabere **A**nden er kong herodiss raad som han hagde meth i øderne hwor wor herre skulde fødte at han kynde ladet slaget hannem i hieff

f v

Hellige tre kongerſſ dag

Textus

Textus
Josue
vix ca.

Gene.
Philip ca.

MAGVS

Matte.
p^ob.ca.

Luce
xiii ca.

Textus

augustin⁹
Balaam
Numeri
xxiiii ca.
crisostom⁹

17. Dary: Dreyt 50 3
 18. Dreyt 50 3
 19. Dreyt 50 3
 20. Dreyt 50 3
 21. Dreyt 50 3
 22. Dreyt 50 3
 23. Dreyt 50 3
 24. Dreyt 50 3
 25. Dreyt 50 3
 26. Dreyt 50 3
 27. Dreyt 50 3
 28. Dreyt 50 3
 29. Dreyt 50 3
 30. Dreyt 50 3
 31. Dreyt 50 3
 32. Dreyt 50 3
 33. Dreyt 50 3
 34. Dreyt 50 3
 35. Dreyt 50 3
 36. Dreyt 50 3
 37. Dreyt 50 3
 38. Dreyt 50 3
 39. Dreyt 50 3
 40. Dreyt 50 3
 41. Dreyt 50 3
 42. Dreyt 50 3
 43. Dreyt 50 3
 44. Dreyt 50 3
 45. Dreyt 50 3
 46. Dreyt 50 3
 47. Dreyt 50 3
 48. Dreyt 50 3
 49. Dreyt 50 3
 50. Dreyt 50 3
 51. Dreyt 50 3
 52. Dreyt 50 3
 53. Dreyt 50 3
 54. Dreyt 50 3
 55. Dreyt 50 3
 56. Dreyt 50 3
 57. Dreyt 50 3
 58. Dreyt 50 3
 59. Dreyt 50 3
 60. Dreyt 50 3
 61. Dreyt 50 3
 62. Dreyt 50 3
 63. Dreyt 50 3
 64. Dreyt 50 3
 65. Dreyt 50 3
 66. Dreyt 50 3
 67. Dreyt 50 3
 68. Dreyt 50 3
 69. Dreyt 50 3
 70. Dreyt 50 3
 71. Dreyt 50 3
 72. Dreyt 50 3
 73. Dreyt 50 3
 74. Dreyt 50 3
 75. Dreyt 50 3
 76. Dreyt 50 3
 77. Dreyt 50 3
 78. Dreyt 50 3
 79. Dreyt 50 3
 80. Dreyt 50 3
 81. Dreyt 50 3
 82. Dreyt 50 3
 83. Dreyt 50 3
 84. Dreyt 50 3
 85. Dreyt 50 3
 86. Dreyt 50 3
 87. Dreyt 50 3
 88. Dreyt 50 3
 89. Dreyt 50 3
 90. Dreyt 50 3
 91. Dreyt 50 3
 92. Dreyt 50 3
 93. Dreyt 50 3
 94. Dreyt 50 3
 95. Dreyt 50 3
 96. Dreyt 50 3
 97. Dreyt 50 3
 98. Dreyt 50 3
 99. Dreyt 50 3
 100. Dreyt 50 3

Tredie er de hellige tre kongeriss gladelige ferdsef som de hagde siden de saae
 ge stierne bliffue stille stondeniff at de motte der offte och bede til deriff rette
 gud Hierde er at Engelen bebude dem at de skulde fare hiem igen en anden
 dey Teytus Cū natus esset ihesus Den tiid ihesus al verdensf frellere hag-
 de ladet sig søde oc anāmet mandom aff Jomfru Maria i betlehem i Jødes
 land det sigiff Fordi at der ligger et andet betlehem i galilee land om huilke
 der stonder screeffuit Josue xix ca. Teytus. In diebus herodiss Denne her-
 rodess vor en hedning oc den første vdelennisk konge som sat vor offuer isøder-
 ne oc dem i Jerusaleu De ville vor herre sødiss i hans tiid thii at riget vor
 daa taget fra isøderne oc komet i fræmede kongeriss mact Som Jacob tilforn
 spaat hagde som der stonder Gene. xlii ca. Non auferetur sceptrū de iuda &c.
 Den kongelige spire oc velde skall icke tagiss fra isøderne før han komet som
 vdsendiss skal aff hiemelen at fresse all verden Dess einellen at Jacob disse
 ord spaade och til vor herre vor sød Forsøbe twsinde i hundertede och fem aar
 Av kome de hellige tre koger som kallis paa latine magi for deriff store vis-
 dom och klogskaff skpde som gud hagde dem giffuit Til iherusalem fordi de
 hagde trod at dette barn skulde haffue vered sød i denne kongelige stad Der
 spvæde de om barned oc sagde Hvor er den isøde konge som sødder er Jhesus
 cristus kallediss isøde konge Thii han vor besynderlige vdsent aff gud fader
 at fresse isøderne Som der stonder i det xv sancti Matthei capittel Ad sum-
 missus nisi ad oues. De det gaff han siden selff til kende thii han vor opfø-
 d i nasaret oc omgickiss der meften delen al sin lifuiss tiidh med isøderne til syn-
 pineff tilkomelse som Sanctus Lucas scriffuer i sit xiii ca. Denne titell och
 naffn som disse hellige tre konger spurde at vor herre met i dag i det de sagde
 huor er isøde konge Han bleff stadsestet aff Pilato longe fredag Der han screeff
 offuer det hellige korss saa Jhesus nazarenus isøde kōning Teytus Vidim⁹
 stellam eius in oriente De sagde siden Dii saage hans stierne i øster rige for-
 di kome viii ny met vvaare gassuet at de bede och offte till hannem Sanctus
 Augustinus siger her offuer At de efter fulde efter denne stierne Thii Bar-
 laam Profete hagde tilforn spaat At der skulde en stierne opriinde aff Jacobss
 stert som der stonder Numeri xxi ca. Quia stellā ex iacob Crisostomus
 scriffuer at de saage denne stierne paa i bierg som de baade till gud oc der syn-
 tiss i barn i hendg som hagde i korss faare i syn påne der aff bleffue de ganske
 glade oc fore efter hende nat oc dag Thii at hven icke skpnde all eniste om
 naten som andie stierne gøre Men hun skinde och syntiss om dagen saa des-
 glige at henniss skp offuer gick solens klathed altid om dage Thii vvaare
 de visse paa at hun skulde framlede dem til deriff rette gvd och konge Motte
 nogen spørge huorlediss vor det mueligt at de hellige tre konger kome lixende
 i xiii dage fra øster rige oc til iherusalem som ligger mit i verden Her til suar-
 ter Remigius at det barn som de fore efter sørde dem saa snart til sig Stius
 Augustinus scriffuer at de fulkōmede i xiii dage i helt aareff repssning Tey-
 tus Audiens autem herodes rex Der kong herodes hørde aff de hellighe tre

Hellige tre kongerff dag flo.xlvi.

konger at der wor fød i konge i iødeland da bleff hand ganske bedrøffuit atz
 han skulle bliffue vð drefue aff riget naar barned op vopte thi han vor i vð-
 lēning oc i hedning Gregorius super Mattheu scriffuer at alle som waare i
 iherusalem bleffue oc bedrøffuede Thi at de befryctede at denne herodes skul-
 le beswared dem met swar skat oc tyunge naar han skulde skjøldff ved riget el-
 ler holdet krig oc orlog der faare Teptus Clam vocatis magiss diligenter di-
 dicit ab eis tempus stelle Herodess kallede de hellige tre konger sønlige til sig
 oc spwrde dem hēnelige atz naar de saage denne stierne Dette giorde han ic-
 ke for vden sag thii han trode icke iøderne vel for han wor i vðlenning och
 fremed Dc han befryctede at de skulle bliffue barnid mer deluillige en hānem
 Der han hagde raad met dem da bad han dem fare till betlehem Dc komme
 till hannem igen naar de hagde fundet barned Och lod som han vilde offred
 der till Den han sagde det aff en falsk mening som Rabanus scriffuer Atz
 han kunde fonget aarsage til at sla barned i hiel (Teptus Et ecce stella) der
 de kōme aff Jerusalem igen da saage de stierne Her offuer scriffuer Crisosto-
 mus oc siger At den tiid de kōme til ierusalem da forswand stierne for dem
 aff gudz forspvøn At de skvulle der spørge om sāme barn Dc høre der Profe-
 terneff spaadom oc de hebraiske Mesteress oc Doctoreff menig der paa huad
 de her om fundet hagde i scriffen teptus inuenerunt puerū cū maria matre
 Det er vel troligt at den tiid iomfru maria hørde dette storde bulder aff deriff
 heste oc camele diur der de kōme mod stolden som hvøn vor inde atz hvøn tog
 barned aff krubben i sit skjød at de som kōme vde skulde at hvøn vor moder
 der til Rabanus scriffuer At iosep aff gudz forspvøn vor icke da til stede Atz
 det enfoldige oc vforpymstige folk som met dem vor ey skvulle fonge mistene-
 kelse til hende at det skulde vare hanff barn Nicolaus de lyra siger At de ful-
 de paa knæ oc baade til hānem strax de saage hannem i iomfru marie skjød
 thii atz de kende hanff guddōmelighed aff den helliandz besynderlige indgæ-
 delse Dc maa hyer mand tro at saadanne mertige konger Hagde icke ellerff
 fuldet paa knæ for saadant et armt oc fattigt barn som supbt vor i nogre gā-
 ble klude vden de hagde søre fonget stor obenbarelse der om Crisostomus si-
 ger Den tiid de saage barned da trode de oc kende sandelige affgudz tilladelse
 at han wor verdenff stelsere som de hagde spwrt effter teptus Et apertis the-
 zauris Dc hyer dere offrede guld først Den arme moder til hielp oc trøst at
 føde sig oc barned meth thii de waare baade fattige Siden offrede de røgelse
 mod den onde oc svare hvæt oc stanck som der vor i stolden Der effter mirra
 at stricke barnenff legeme met . thii atz mirre tra stricker mēnskenff lemmer
 aff sin rette nature som Naturlighe mestere scriffue Item met guldet vnder
 stondeff Hanff kongelige maiestat oc verdighed . Det røgelfet hanff guddō-
 melighed Det mirra menniskenff døddactelighed Thii man pleger at smør-
 ge store kongerff och søsterff legeme meth olpe giord aff mirre tra naar de be-
 graffuis skulle at orme skulle icke fortare dem . thii alle orme som kōme ved
 hende de dø strax aff hēniff naturlige krafftighed teptus Et respōso accepto.

Herodis bedrøffnet

gregorius
sup mat.

Teptus

for thinn. v. sagte. b.
hans. berisatam.
bedrøffnet

Rabanus.
Teptus

teptus

Nicolaus
de Lyra

crisostomus
teptus

teptus

Hellige tre kongerff dag

Nicolaus
de lyra
David

Den tiid de hagde offred da kom engelen til dem i søffne och bad dem fare en ande vep hiem igen Nicolaus de Lyra siger at de fore offuer haffuit til skibff til en stad hed tarsis Der herodes det spurde bleff hand ganske vied paa dem i same stad oc brende alle deriff skib Som kong David spaadt hagde i psal: teren sigendiss In spiritu vehementi conteres naues tharsis Diffe hellighe tre konger offrede vor herre trende gaffuer At betegne at de hagde trende ting aff hannem som vor Deriff legeme Deriff siel Oc timeligt gotz paa verdensff vegne Thi giorde de hānem der aff trende fold offer oc tieniste Først fulde de paa knæ det met giorde de hannem tieniste paa legemensff vegne Siden baar de de til hānem Der met giorde de hannem tieniste paa sielensff vegne i hvil: ked deriff tro merckiss maa som de hagde til hānem Framdeliff offrede de hā: nem guld røggelse oc mitrā Der met giorde de hānem tieniste oc offer aff dēne verdensff forfengelige gotz sō de haffde aff hannē Saa bōr oc alle gode cristne mēniske at falde paa knæ for vor herre oc bede til hānem oc offre hannem aff deriff gotz oc pēninge som han dem forlent haffuer her i vverden Och iche for meget fige effter gwold penninge eller verdensff rigdom oc der vdooffuer forkaſte baade liſſ oc siel som mange onde gerige menniske gøre diff var

Denne nertverendiss dag bōr at holdiss hellig met stor hōgtiit och verdighed for fire merkelighe sager skyld Første sag er Thi ath i dag kōme de hellige tre konger aff øster rige effter stiernensff obenbarelse oc offrede oc baade til deriff gud oc ska: bere oc bekende hānem at vere konge oc herre offuer alle andie konger første oc herrer Anden sag er Thi at paa denne sā me dagh xxx aar her effter som Sanctus Lucas euangelista oc den vverdige doctor Beda scriffue Da lod han sig dōbe i Jordansff flod aff Sancte hansff baptiste Oc da obēbarede hellig trefoldighed sig skenbarlige Først gud fader i det at de hōrde hānem sige ned aff hiemelen Dette er min alder kariste sōn Saa den helligand som kom ned aff hiemelen vdi en dueſſ lignelse Side gud som legemelige stod i floden at anāme cristendom Tredie sag er thui At eth Aar der effter paa denne sāme dag der han vor xxxi aar oc piii dage gam: mell da omvrende hand vand til vin vdi i byllsōp Hierde sag er Thui ath eth aar her effter paa denne sāme dag der han vor xxxii aar oc piii dage gā mell Da mette han fem twsinde folk met fem bygh bōd Som den verdighe Beda scriffuer Och kaldiss denne dag i scrifften paa latine apparicio det er obenbarelse paa danske Thui ath paa denne dag vare giorde iiii merkelighe obenbareſſer Den første obenbarelse vor giord formedelst dē alder clariste stiers ne som de saage i dag paa hiemelen Den anden formedelst gwodz faderſſ rōſt som de hōrde aff hiemelen Den tredie der vandet vor omvrent till vin Den f. erde der māge tusind folk bleffue mette aff fem bōd Men i dag holde wi ser deliff gōgtid i den hellige kirke aff denne første obenbarelse sō skede de hellige tre kōger met stiernē thui vil ieg nu sige eter aff deriff hellige naffnde legende

Lucas
Beda

Nuttig 3 foldig
hed

Hellige tre kongerſt dag ffo.xlvii

Et Tertegen om gerighedh

Historia de Ananias.

Alese at det vor en mand som meget syntede effter guld penninge oc verdens rigdom Der han ep fonge kvinde saa meget som hand begyndt vor Da gick hand vdi en skov aff ret fortvilelse oc kallede paa dieffuelen Om siger kom hand till hānem i en mandz lignesse oc spærde hwar hans vilge vor Han suarede giff mig guld oc pēninge oc verdens rigdom da vil ieg være din tiener oc forsværge guds Dieffuelen sagde kom met mig ieg skal giffue dig rigdom nock Der de kōme vel langt i skoffuē Da vilde han hānem i ganske stor hob met guld oc pēninge oc sagde gør nu det du mig loffuit haffuer oc tag siden saa meget guld som du haffue vil Den arme mand vor saa forblindet aff gerighed at han forsvor sin gud och skabere De syntte i seck meth guld saa meget som han alder mest bare kvinde der han kom hiem bevarede han det i en halm benck Om naten der effter bleff stven biend och guldet meth aff lyxon ild Dette lodh vor herre till aff syn store milhed oc barmhertighed At den vſle mand skvælle omvrent sig igen fra dieffuelen oc angred sine synder Men han vor saa optend met den biendende gerighedz ild som senlige vdslyckiss kan at han ep besinde kvinde den ewighe hiemerigiss glade som han vor skapt til Thi gick han bort til samme skov at hente mer guld aff sin herre oc hosbonde dieffuelen Da lōnte han hānem ilde som han pleger at gøre dem som hānem tiene Thi han brød hans halss i tvē oc sporde hans siel met sig til helvediss pine Her skulde de tencke paa som nat oc dag sige effter verdens gotz oc penninge oc ep giffue dem stunder til at tie ne gud oc bede om deriss sielss salighed Vor herre tillader offte at mange mps te deriss gotz til land oc strand at de skulde foruerffue dem hiemerige Men de sige siden p gonge mere en de gjorde tilforn at de op fulde kunde det rom som de miste noget aff Tager alle nu gode exempel aff de hellige tre konger och besinder hwar vimage de hagde oc hwar long vey de fore At de vilde bede till deriss gud oc skabere oc offte hannem dyrebar gaffuer Haffue i icke gwold eller penninge da offret hannem i dag eders gudelige bōner oc i got rent herte och acther ati her effter vilse leffue retferdelighe ati nuve fonge hiemerigiss glæde meth hannem Wiid ath komme och der ath bliffue &c.

At giffue sig dieff
gwold for vns
dom. hnd rigd
fange. da som

Maar man ha
vdrunt for som
man en luy

Predicken paa hellige tre kongerſt dag

Ecce magi venerunt ab oriente iherosolimā dicētes Vbi est qui natus est rex iudeorū Matt.ii.ca.
Bere venner disse ord som ieg nu begynte myn tale mē dem scriuer den verdige Apostel oc ewangeliste Sanctus Matheus i sit andet capittel Och lyde de saa paa wort

Denne dag Ad 16
Tordnck om hie
Dff Engang mōgi
hant

Hellige tre kongerff dag

Incipit. sancto
maall Seer de hellige Tre konger kōme aff øster rige til Jerusalem sigediff *fill the role*
 hvor er den som fødder et iøde kōning Denne **neruerediff** dag et gandske
 hellig oc bōr at holdiff i stor verdighed Thii at der spvngiff i dag i den hels
 lighe kirke all kristen dommen vdooffuer Dies sanctificatus illuxit nobis.
 Denne hellige dag bleff oss obenbaret met stor klarhed oc skyn kōmer alle folk
 oc beder til gud de Hellige tre konger kōme oc i dag ath bede til gwd efter det
 store skyn de saage paa den skynnende stierne som klarere vor en solen Som
 ieg begynte myn tale Seer Her kōme de hellige tre kōger aff øster rige Naar
 nogen konge far nogen sted at anāme noget rige Da kōmer hanff daglige tie
 nere at glade dem met hānem aff den verdighed oc ære som hannem skall ske
 De der fore loffue de gud i hiemerige Der kōmer oc menige almyre bynder oc
 kōpstediff mend at hylde oc vderkēde hānem for deriff konge oc herre Der
 kōmer oc Store hetter Riddere oc ridder mendz mend oc skencke hannem des
 riss gaffuer oc sige hannem huldscaff oc mandscaff Denne konge Cristus
 haffuer tvende Rige som er Hiemerige oc Jøderige Hiemerigiff rige sagde
 dieffuelen veldelige indtaget vnder sin mact oc veldet Thii kom vor herre till
 verden ath han vilde vdriffue dieffuelen oc anāme sit rige igen Thii kōme
 nyv forst hanff daglige tienere som ere de hellige engle i hiemerige at gøre dem
 glade met hānem for den store ære hānem ske skvilde De loffuede gud i hieme
 rige Det skede Jule nat der de gandske sødelige oc løstelige svonge offuer hā
 nem sigendiff Loffuit vere den alsømetiste gud i hiemerige De fred vare mz
 alle mēniske paa iorden Siden kom den menige almyre ath anāme hannem
 for deriff herre oc konge Det vor hyderne som kōme Jule nat oc kende han
 nem for deriff herre oc gwd och loffuede hannem inderlige aff alt deriff herte.
 Framdelis kōme store hetter oc riddere oc giffue hānem gaffuer oc sighe han
 nem manscaff Saa gjorde de hellighe tre konger i dag de offrede deriff herre
 oc konge gwd i hiemerige deriff dyrebar gaffuer oc sagde hānem huldscaff oc
 mandscaff ath de vilde vere hanff ewighe tro tienere Thii fulde de paa knæ
 och baade till hannem

Udi denne neruerendiff min tale vil ieg sige ether Trende Artikkel i
 den Første aff de hellige tre kongerff store visdom **I** den Andē
 ath de hellige tre konger inderlige spvride efter dette barn vor herre
I den Tredie At fattige folk haffue dem erligere oc tilbøilige at loffue gud
 en rige **I** Første maade loffuiff de hellige tre kōger for deriff store visdom
 oc kaldiff de fordi magi paa latine Det er vise oc kloge paa danske De vaare
 ganske vise thii at de kende i en stierne at gwd vor fød oc iøderne som vaare
 vnderuiffde oc lærde aff Profeterne oc scrifften de forsmade at kende hannem
 thii ere de forhaanede oc forsmade aff alle for deriff vantro Remigius siger.
At de hellige tre konger loffuiff oc prisiff aff alle for de trode i Profecie sō vor
 i stierne Och der saare spvride de efter den frēmede konge och Jøderne vilde
 ikke kende deriff egen konge De de kōme aff frēmede land til hānem oc disse
 vaare i landet oc i byen mz hannem oc icke vilde kōme til hannem Sanctus

Remigius

MAGI

Hellige tre kongerff dag ffo.xlviii.

Gregorius siger Omnia elementa auctorem suū venisse testata sūt. Alle elemente bekende at deriff gud oc skabere vor komet Hiemlene bekende det først thii vdsende de i stierne at bebude hansf fødsell Haffuit bekende hānem siden den tid han gik paa vandet oc frelste Sancte Peder Jorden bekende hannem thii hvon skalff oc bevæde der han hengde paa det hellige korff Solen bekende hānem thii hvon bleff formørked oc sort i hansf døds time Stenene bekende hānem Thii de slogiff till hobe den ene emod den anden och brøste sønder der han gaff sin aand op Veluede bekende hānem Thi at det løff gaff de gode siele som der vor fagne Men de fortuilede i øder som forherdede vaare i deriff vantro oc ondskab De vilde icke kende hānem for deriff gud och skabere Alle cristne mēniske skulle kende vor herre met en fuldkömelig tro som disse helligt tre konger gjorde Thii at Sanctus Jeronimus scriffuer Absqz notitia creatoris omnis homo pecus est Huert mēniske som icke kender sin gud oc skabere han er icke vildere en et best eller i vskelligt creatur De menniske som tro paa hiemeltegen troldom oc spaadom de kende icke vor herre i en stardig tro men de ere kettere som sanctus Gregorius siger Thi māge sige Den vor fød vnder saadant et hemeltegen thii skulle han hengiff druckne eller brædiss Sōme sige det vor hānem ødet at han skulle songe saadā rigdom armod eller endeligt eller ath han skulle sla sin ieffu cristen i hiel eller songe selff bræddød paa saadanne article skæl engen tro Thii naat i icke stieff da bliffuer han icke hengd Naat man forwarer sig selff fra anden offuenfaldz skade da bliffuer han oc vel frii Den alsōmectiste gud som skapt haffuer alle hiemeltegen han haffuer oc mact offuer dem at regere dem efter sin egen vilge Sanctus Gregorius siger Non enim propter stellarum homines facti sunt Mēniskan er icke skapt for stierneff skpfd men stierne ere skapte for menniskensf skpfd Thi haffue de ingen mact offuer nogen mer en gud vil Kong dauid siger i psalteren Cōfitemini dño quoniā bonus Ueder kender gud i hiemerige thi han er god Den vise mestere Aristoteles siger och pi metha. Deus est optimū et sempiternū gud er det alder beste som til er oc ewindelig Dauid siger igen Dīa quēcūqz voluit deus fecit in celo et in terra Den alsōmectiste gud skapte alt det han vilde baade i hiemelen oc paa iordē Iii spvonge sāmelediff oc lase daglige Credo in deū patrem omnipotentem. Jeg tror paa den alsōmectiste gud fader i hiemelen Thii skāl engen tro paa saadan hiemmel teger troldom spadom eller andet kerlinge sqvalder

AAnden maade loffuis de hellige tre konger i det at de inderlige met stor flyd op spurde vor herre oc offrede hānem deriff dyrebare gaffuer Strax de saage stierne da fore de aff sted thi ath de saage i barn i henoe som hagde i korff faare i sit haffuit oc de hørde i røst sige Farer til i ødesland der skulle i finde den konge fød som i spørge ath Thi fore de til Jhesus iusalem oc hagde fulkōmelige ment at de skulde fændet hannem der thii det vor den ppperste kōgelige stad i iødesland oc der pleyde alle at offte deriff offer i templer De mente de stadelige at saadāt en mectigt barn fødiss skulle i den

gregorius.

Jeronim⁹.

gregorius.

gregorius.

Dauid

Aristo. vi.
lib. metha.

Hellige tre kongers dag

Dromedargess.

*Dromedarij. De aff
Svns ræffin. som
helliger 3 konger. De
paa, til Bethlehem*

*Malachie
ultimo ca.*

*Matthel
p. ca.*

*Fulgencius
augustinus*

Nora

Crisost.

mertiste oc verdigste stad som vor i landet Her motte nogen spørge hvorles
diff det kynde vere mueligt at de hellige tre konger fare kynde vdi pui dage
saa lang vep som engen mand fare kan minde en paa eth helt aarss tiidh Her
til suarer Sanctus Jeronimus oc siger At de redde paa dromedargess opur
som ere alsom snariste oc karlskiste paa løff thi ath en dromedarius løber saa
lang vep paa i dag Som en karlsk heft løbe kand i iiii dage Oc stierne lufs
de dem stedste Thi rede de baade nat oc dag oc aldrig hwiltiff. gud gaff dem
oc saadan bespnderlig naade at de aldrig hvingrede eller tyste paa vegn och
deriff dromedargess ey helder eller nogen aff deriff tienere eller svorne som dem
fulde Der de kome til Jerusalem da forsvand stierne for dem thii ginge de
til kongen som hed Herodes oc spurde Hvor det barn vor fød som skvelde ve
re isde konge Her skal hwer merke ath vor herre vor kalded isde konge for
trende honde sag Forste sag daar. thii han vor serdeliff isderne loffuit aff
Profeterness spaadom som Malachias Profete scriffuer i sit sifte capittel Do
bis timentibus nome meū oriatur sol iusticie Retvishedz sool som er cristus
Ihesus skall oprinde i blant eder som septer mit naffn Anden sag vor thii
han vor bespnderlige send till isderne Som han selff siger i den hellige lest so
Sanctus Mattheus scriffuer i sit xv ca. Non sum missus nisi ad oues que
perierunt domus israel Jeg er icke vdsent vden till dem som fortabede vaare
aff Israells folk Tredie sag vor thii han vor opfød blant isderne i nasaret
Om nogen hagde spvrit de hellige iiii konger hvor met de viste at Isde kon
ge vor fød Da hagde de swared At de saage denne stierne i øster rige som be
bude dem at han vor fød i isdeland Fulgencius siger Puer natus noua stel
lam fabricauit Det barn so fød er det skaffte en ny stierne Augustinus scriff
uer oc her om sigendiff Iipse nouam stellam creauit natus Qui antiquū solē
obscurauit occisus Den skapte en ny stierne der han fødte diff Som formørcke
de solen der han døde Denne stierne vor atskillelig fra andre stierne i tren
de maade Forst paa stedet som hven sad vdi thii hven sad icke i nogē aff de
heble so andre stierne side vdi men hun sad i vated hart mod iorde I Ande
maade skylde hven fra de andre stierne met sit skyn thii hven skynde nat och
dag saa klar so solen I tredie maade thi andre Stierne de vaare skapte i ver
denss første begyndelse Och denne vor ny skapt i vor herriss fødelse och for
svand siden hven hagde fulkōmed den tieniste som hven vor skapt til Criso
stomus gør i spørsmål her oc siger Monne de hellige tre konger icke haffue
vist At kong herodess regnerede i iherusalem men de spurde hānem ath hvor
isde konge fødder vor Effer dii at det stod screffuit i den gamble loy at huo
der hedrede eller hyllede nogen anden konge men kongen leffuede Han skvelle
piness som en anden obenbare skalk och forredere hvei fricte de dhe icke ath
han skvelde gøre dem noget hoffmod eller last Crisostomus swarer her selff
til igen oc siger At vor herre hagde saa stadfest dem met den helliandz naa
de at de inthz actede hanss vrede eller heffn. thii spurde de dustelige aff han
nem hvor isde konge vor fød Oc de vaare redehon till at dō for hānem en

Hellig tre kongers dag flo. xlix.

dog at de hagede en aldrig seet hannem Der Herodes disse ord hørde bleff han bedrøffuit atz han skvoldde bliffue yd dresfuen aff riget thii han wor en ydlen ning och fremed der till Thii lodz han brende alle kyonicker och bøger vdi hwilke som noget wor screffuit aff den rette konghe sleet i isde land atz der inthz findiff skvoldde om den aff deriff effter kōmere Och atz deriff naffn och gerninger skvoldde aldeliff forglemmiff Der de hellige tre konger fore aff Jeru salem Daa saage de stierne igen effter hwilken de rede framdeliff Om siger møtte dem nogre hyrder som storlighe vndrede paa denne stierneff skyn Aff hwilke de spyrde om de iche hørt hagede hwor isde konge fødiss skvoldde Da sagde de hworlediff engelen obenbarede sig saare dem Iule nat meth gandske stort skyn och sagde Jegh bebyder eder stor glade Thii atz verdensf fælsere er nu fød i Betlehem Och wiu ginge i samme stad oc fwynde barned ligger diff vdi en krubbe Der de hørde disse ordz bleffue de alsom gladest och fwyde effter stierne till de komme till stolden som barned wor Der de ind komme saage de eth alt som deglist barn swøbt i gamble klwde Hagede de spyrde effter nogen verdensf konge och fwyndet hannem i saaden maade da hagede dem blwyedz wid atz de hagede redet saa longer vey forgefuis Men de spyrde effter den hiemmeliske konge thii trode de fulkommelighe effter stierneff viden diff byrd atz han den wor Alligewell atz de saage engen kongelighe tegen el ler statz hōff hannem som pleger atz vare hōff konghe bōrn Som Crisosto mus siger De fwynde hannem hwyerken meth kongelighe kwyne och ey helder i for gylter seng men neppelige meth saa mange kleder som hanff ligeme kunz de skpywliff meth De vvaare saa opspalte aff gwodz naade atz de trode fulkom melighe atz han wor ret gwodz verdensf fælsere och den samme som de lettthe effter Aff denne mening kwynde engen armod som de saage paa hannem och hanff moder drage dem fra Thii fulde de ned paa knæ bōpendiff deriff an siet neder til iorden oc baade pōmpgelighe till hannem och kende hannem for deriff rette gud oc tackede hānem at han vilde verdiss til atz vise dem vey til sig formedelst den stierne som dem ledsagde Siden oplode de deriff kister och skryn oc offrede hānem guld rōgelse oc mirram Oc siger Remigius At hwyer dere offrede hānem saadāne gaffuer Der de hagede offred til hānem da begyn te dem at hwyngre oc tōrste oc deriff tienerie desligest thii ode de oc drucke oc for rede deriff Dromedarger siden sagde de dem till søffnss saa kom engelen och bad dem fare en anden vey till bage igen

Udi tredie maade lerde de hellige tre konger off alle at pōmpge off for gud i hiemerige Thi den tid de baade til gud tha fulde de paa baade deriff knæ oc bōpde deriff hōffuit neder til iorden oc baade gudelige aff alt deriff hierte saa bōr och alle cristne mnemiske atz gōre Henricus de Bassia gōr her eth spōrff maall Hwor faare Almwyess folk bōnder och andre fattige folk haffue dem pōmpgeligere gudeligere oc erligere och falde paa knæ barhōffuede och sla dem faare deriff bypst naar de kōme i kirken atz tiene wor herre En rige oc meertige som stonde rage oc stille oc haffue deriff hat oc hwy paa deriff

Her spyrder Kongen
des, de gamle kyoner
aff fælsere, for ad de
konge kōme i nand
de foragte hannem
meert, d. i. gamle
miser, brydning

Crisosto

Remigius

Henricus
de Bassia

Hellige tre konger dag

augustin⁹
Idem

gregorius.

augustin⁹

hoffuit De neppelige vilse bære i knæ mod iorden naar vor herre løfftiß Her
til swaret samme Henricus igen Och siger atth det er for fem honde sag skuld
Første sag er hofferdighed thii at stor rigdom oc verdenß lycksalighed ko
mer menisken til atth hoffmode sig oc bluess till ad ydmyge sig som Sanctus
Augustinus siger Difficile est q̄ nō sit superbus q̄ diues est Det er vnderligt
ath han icke er hofferdig som er rig Han siger igen Tolle superbiam et diuicia
non nocebunt Vort tag hofferdighed saa skal rigdom inthz skade dig til din
sielß salighed Sanctus Gregorius siger Paupertas mentibus bonis esse so
let custos humilitatis Fattigdom pleger gerne at beuare gode meniskiss hvo
oc hierte i ydmyghed Thi ere fattige gerne ydmyge Din offuerdadighed ston
der i iertegē første søndag i aduent so.ii. Anden sag at de rige icke vilse fald
paa knæ Er at de icke skulle gøre deriss kaaftelige klæder w rene De der vds
offuer vepe de mere til deriss klæder en til guds i hiemmerige som lod drage sig
aff sine klæder hof det hellige kors for deriss skuld siden blodet aff hans leg
me effter hans suare hustru gelse vor storckned i dem Tredie sag er atth de
icke der met skvulle møpe deriss kaaftelige legeme som opføder er met all vellost
oc kelenßkaft Naar de op vope da gide de icke hørt en messe stondendiss paa
deriss kne Men neppelige bære det ene ben lidet naar presten løffter vor herre
De det gøre some mer aff en sedwane oc for fortal skuld en for den kerlighed
eller ere de vilse gøre gud der meth Hierde sag er for some ere saa styfft bund
ne i hoser oc trøper at de ep kynde bære dem Some qvindfolk besatte oc bes
tycke deriss klæder saa met sølff guld perler oc spenger at de bestycte at noget
paa dem skvilde byrdiss eller gonghe aff lassue om de fulde paa knæ Somme
bluess oc ved at bære deriss hoffuit ned till iorden som icke hassue fletet bær
stet eller skicked deriss haar som de vilde Thi de bestycte ath noget skvilde
spniss paa dem som andre icke vel behage skvilde Somme beræ och saa me
get gwldh sølff span och krantz paa deriss hoffuit och siden bestycke deriss
halß meth halß bond som er en ny kommen seed fra de hoffmodige tyske ath
de ep kynde bære deriss halß eller hoffuit modh iorden De skvilde betencke
Hvordiss den alssommestiste gwldh bar den hvasse torne krone paa sit benes
dide hoffuit for deriss skuld och det haarde reb om hans verdighe halß som
han vor dragen til caluarie berg meth De siden han hagde giffuit sin aand
vd da hengde Hans verdighe hoffuit ynckelighe blodigt ned paa hans byrd
De som ere hoffmodighe aff dem selfue mod deriss ieffn cristen Och siden
for smaa deriss gwldh och skabere till meth Och ep vilse hedre och tacke han
nem for alt det gode han dem giffuet hassuer De myxe ligness dem som Sanc
tus Augustinus scriffuer om sigendiss Qui peccatū peccato addit funē nec
tit cum quo ligetur Hvo som legger en dødelig spnd til en anden Han gør et
ress meth hvilcked han bindess skal i helvediss pine Hempte sag er Thi at
de mene ath de hassue vor herre icke meget behoff Fordi ath de hassue gods
penninge och rigdom nock Och de se at andre hedre. ere. och nepe dem Men
fattigdom och armodh nøder fattighe folk till ath tiene gwldh thii naar De

icke haffue mad eller dricke da gonge de til kirke oc bede gud p̄m̄p̄gelige at̄h
han vil giffue dem deriff n̄d̄t̄s̄telige s̄de som Sanctus Gregorius scriff-
uer sigendiss *Malā que nos hic premunt ad deum ire compellunt* Det onde
v̄il lide her i verden Det n̄d̄t̄t̄ off till at̄h haffue v̄or tilfluct till gud i hiem-
merige Esaias Profete scriffuer och her om i sit p̄p̄d capittell sigendiss *Do-*
mine in angustia quesierunt te Herre de kallede paa digh i deriff n̄d̄t̄ och be-
d̄t̄ffuelse *Nu* vil iegh sige ether i iertegen Om en fribaaren mand som icke
vilde tiene gud eller h̄re messe oc der met vil ieg ende m̄p̄n tale paa d̄ne tiid.

gregorius

Esaye
p̄p̄d ca.

Nistoria

Et Iertegen om i fribaare mand s̄o icke vilde
h̄re messe om s̄ndaḡ eller andre hellige dage

Alse eth iertegen i en bog kaldiss (*Liber apum* paa latine).
At der v̄or i fr̄p̄ baaren mand i t̄p̄skland som hagde saa stor
vilghe till iact at̄h han engen s̄ndaḡ eller anden hellig dag
ville tiene ḡv̄dh eller h̄re messe Han hagde en etlig danne
q̄v̄inde till h̄ustr̄v̄ h̄v̄n straffede och raadde hannem p̄delis
ghe at̄h han sk̄v̄lle h̄re messe och tiene ḡv̄dh men det v̄or
int̄h̄z bewent̄h En dag men han v̄or i iact s̄d̄de h̄v̄n i d̄t̄ foster som h̄ag-
de i h̄offuit som en s̄bende h̄v̄nd meth tw̄ hengendiss langhe s̄in Th̄ii s̄or-
gede h̄v̄n gandske swartlighe oc raadde meth s̄yn moder oc andre fr̄v̄er som
h̄off hende waate h̄v̄ad h̄v̄n der til ḡre sk̄ulde De swarede diss snaretre det
k̄and komme i iorden diss bed̄re er det th̄i begroffue de det strap Der h̄offbonz
den kom hiem bad hand wise sig barned som s̄d̄ v̄or De swarede at det v̄or
begr̄auct th̄ii det v̄or d̄t̄ s̄d̄ Han vilde dog endelighe se det Dr̄ truede dem
till meth i draget s̄v̄erd at de motte op gr̄affuit igen Da sagde han̄ss h̄ustr̄v̄
till hannem Seer nu h̄v̄or obenbarlighe den alsom̄nec̄t̄ste ḡv̄d̄ heffner paa
eder at̄i s̄or̄maa hannem och icke ville h̄re messe om hellighe dage eller tiene
h̄anem fr̄p̄t̄her en nu at̄h han icke k̄aster off flere saadanne eller andre sw̄az
terre plav̄er paa s̄or̄ eders̄ v̄o l̄p̄diḡhedz sk̄p̄d̄ I vilde int̄h̄z andet sk̄d̄de en
iact oc s̄off actiḡhed I vilde icke tacke ḡv̄d̄ for alt det gode som han eder giff
uit haffuer th̄ii er det fr̄p̄t̄endiss at̄i for̄kaste baade liff och siell Der han saa
dette ver̄st̄p̄ḡgelighe vans̄k̄aste d̄d̄e barn da lagde han sin h̄ustr̄uess ord paa
hierte och fr̄p̄t̄ede for flere gudz plav̄er och heffn Th̄ii omv̄ende handh s̄yn
leffn̄id och tiene siden den Alderuelligste ḡv̄dh Saa vilde w̄il och alle ḡre
At̄h w̄il fonge mȳre h̄īmerigiss riige til ewig tiid Det v̄nde off alle gud ac.

De Hellige tre kongerst naffn oc legende som
biuder s̄ift paa d̄h̄z fierde blad her nest faare

De Hellige tre kongerff naffn oc legende

De hellige 3 konger
 paa, hebraiske
 wdske, de paa latine

En trettide dag effter den alsmectiste gud vor fød Da
 kōme de hellige tre konger til Jherusalē de kaldiff paa
 hebraiske Appelleius Amerius oc damascus paa Gre
 kiske kaldis de Galgalat magalat oc Saracin. Paa
 latine oc Danske kaldiff de Jaspas Melchior oc Bal
 tasar De kaldiff oc magi Paa latine thii atth de vaare
 gandske wise oc kloge De fore til Jherusalē at spørge
 effter hānē oc det skede for iiii honde sag skpld Hørste
 sag vor Thi at de viste at han vor fød men de viste icke huor fordi mente de
 effter thi han er iøde kōge da fødiss han visselige i den ypperste kōgelige stad
 i landet Andē sag vor thii at de viste at de visiste oc lerdiste mend bode der
 sō vor i landet fordi mēte de at de skulde sagt dem visselige huor han vor fød
 Tredie sag vor at iøderne skulde icke siden kvnde naarsage dem oc sige at de
 icke viste at hā vor fød Thi de viste vel effter Profetierne at han fødiss skul
 de i Betlehem men de viste icke naar Ivo sagde de hellige tre konger dem at
 han visselige fød vor Hierde sag vor At Iøderness vantro skulde obenbar
 lige offuer vindiss sō icke vilde tro saa mange Hellige Profeterff spaadom oc
 scriffueller De disse hellige tre kōger trode al eniste i stierne och fore veluillige
 saa lang vey at bekēde dette barn for deriss rette gvd oc fressere De bekende
 hānem at vere et rath mēniske i det de sagde Hwor er den som fødder et De
 bekende hānem at vere i rath konge I det de sagde Iøde konge De bekende
 hānem at vare rath gud I det de sagde Dii kōme at bede til hānem Och det
 vor alinpdig oc menig lovv paa den tiid at ingen skulde bede til nogen vden
 til gud all eniste Kong herodes bleff hastig oc vied der de spwrde hwor iøde
 konge vor fød for tre sager skpld Hørste sag vor thii han fryctede at Iø
 derne skulde taget dette barn for ret ardue konge oc dresuit hānem vd for han
 vor framed Anden sag vor thii han bespctede at de romerske skulde straffe
 hānem at han tilstedde at nogen anden kallediss konge vde den sō Augustus
 der till sat hagde Tredie sag vor siger Sanctus gregorius thii Den tiidh
 den hiemelske konge fødiss Da bleff dēne verdens konge bedrøffuit fordi at
 de som vretferdige oc vmilde ere de mxe icke lide dem som gode oc retferdige
 ere Saa kalde han for sig presterne och scriffuerne och spwrde hwor han fød
 diss skulde De sagde i Betlehem effther Profeterness spaadom Thii kallede
 han de hellige tre konger hemelige til sig Och spwrde om stierne hwor hwn
 sad paa hiemelen De i hward maade hwn syntess for dem Atth han der meth
 kvnde frundet barnid om de icke vilde kōmed til bage igen til hannem Sidē
 bad han dem kōme till sig igen. Der de fore aff Jherusalem saage de stierne
 igen Som fulde dem til stolden som barnid vaar vdi

In mening. Den den h
 vi, [som] gik, for
 konger

Omme Doctores scriffue her offuer at det vor den helliād sō for saare
 dem i en stierniss lignelse at vise dem vegn sōme Doctores och serdelis
 Crisostom⁹ scriffue at det vor den sāme Engild sō Jule nat bebudede hprder
 ne vor herriss fødelse oc hā nw syntiss de hellige tre kōger i en stierniss lignelse

Andie doctores sige at det vor en Stierne som vor herre skaffte nwo serdeliff at hwn bebyrde skulde hanss sande fødzel De siden forsvopnde igen Dette er mest troligt oc den mening holde mesten parten som scriffue om samme stierne Strap de kome ind i hwsset fulde de paa knæ oc baade till barned och kende hannem for deriff gud oc skabere oc huer dere offrede hanem guld røgelse och mirram Her offuer scriffuer Sanctus augustinus oc siger D alder vnderligste barndom som hiemel oc iord ere lydige oc tienst artelige For huilke meertige konger rædiss och falde paa knæ faare D hellige stold D hellighe stad i huilhed som icke skyn lyxwss Men den alder clariste stierne som klarerre er en solen D hiemelske palatz vdi huilhed den hiemelske konge nwo booz och icke nogen verdenss konge pydet meth perler eller dyrebar stene D haarde krubbe so han hagde for den bløde vogge han skulde hwileff vdi Hxer maa for vns die at den som skapte hiemel iord oc alting som til er vilde lide saadā armoc oc lade swøbe sig i nogre gamble smaa klwde Thii siger Stūs Barnardus D i meertige oc wise hellige tre konger Hwad gøre i nwo Bede i til eth fattigt spæth barn i en stold som swøbt er i slemme klude (thii er han eder gud) Men i offere hanem guld Da er han oc koge Huor er hanss køgelige sall Huor er haff maicstatz oc køgelige sæde Huor ere hanss tienere Et ep stolden nwo hanss køgelige sall Et ep krubben hanss kongelige sæde Et ep iosep oc maria hanss tiere De hellige tre koger syntess wforpymstige oc wawittige aff mange Thi are de oc bliffue wise oc kloge meth gwod i hiemerige til ewigh tiid Stūs Jeronimus scriffner sup epistola ad hebreos Giff act paa voggen De se saa til hiemelen Du seer i barn ligge i krubben bentenck hwoilediss alle engle oc helgen de loffue oc are hanem i hiemerege Siden de hellige tre konger offred oc bedet hagde til deriff gud oc skabere Da kom engelen till dem i søffue och bad dem fare hwar igen at en anden bey hwilck de oc gjorde thii de fore til skibss Strap de kome i deriff egne land oc rige da lærde de andie oc predickede det de seet oc hørt hagde De bleffue selffue stadighe i en god tro mere en de waare tilforh De baade alle ath de skulde hedre loffue oc are en sander gud som hagde anāmet mandom och ladet sig søde aff iomfrw Maria ath han fælse och igenløse wilde all verden fra dieffuelen

augustin?

Bernard?

Jeronim?

D En tiidh de hellige tre konger waare bort farne aff Betlehem da kom der meget folk løbendiss ath see Iomfrw Mariam och barned for det store iertegen de saage aff stierne Och for saadāne meertighe stemmede konger hagde offred til det Thii fryctede Iomfrw Maria ath de skwilde myrde barned saa spde hwn hiemmelighe om naten till en fattigh qwinde som bode i en iord keldere i byen Der sette hwn sig paa i sten oc gaff barned ath dii derfald nogre drober aff samme dii paa forneffnde steen som kēdiss der en i dag och holdiss saar stor hellig dom dess mere ath nogen tager eller stryger paa dem diss depligere och mer skynnende bliffue de Iomfrw Maria glende i stolden nogre klwde och i siorte som hwn hagde gjort til barned effter sig der hwn saa hastelighe rymde De laage der wden all heder oc are til setā Helena

hwa pæter som pæter maa
ath fægel, for de man
folck, som kom, ad dñ
De disse barn, for
Se wange vnderlig
de haffte jess. de n

Hellig tre kongerſt dag

ho' beneet, laa yaa | Light
yon findis, Einnit &
one. oin holdis for
a halighz.

die heilige 3 Könige
Gedenktag des
Begräbnisses.

Den søndag nest effter hellig tre konger dag

Epla ad Ro. xii. ca. Eratres Obsecro vos

Søndagen nest hellig tre konger dag ffo. lii

Quā. Luce ii. Qū factus esset ihesus ānorū xii

Enne hellige last som lasis i dag paa søndagēss vegne den scriffuer den hellighe ewangelista Sanctus Lucas i sit andet capittel oc lyder hvon saa paa wort maall

DEr vor herre vor tolf aar gāmil dā gick iomfrw maria oc iosep op til Iherusalem till deriss hōgtid som sedwane waar i isde loffuen De toge wor herre met dem Den tiidh hōgtiden fuldkōmen wor dā gick iomfrw maria oc iosep hiem igen De Ihesus bleff til bage i iherusalem men dse viste det icke maria mente at han hagde fuld iosep i den skare blant mandfolkene som hand wor Och iosep mente at han hagde fuld mariam i blant qwindfolkene Der de frundiss igen effter i dagiss fard dā sporde de ene den anden at hwor han wor De lette siden i blant deriss frender och venner oc frunde hannem icke Thii fore de till iherusalem igen at lede effter hannem Den tredie dag funde de hannem i templen sidendiss mitch i blant de visiste och klogiste doctere oc mestere som der vaare at høre deriss ord oc spørge høre spørssmaall aff dem At de alle vndrede paa hans visdom oc kloge svar Dā Iosep och maria saaghe hannem side blant disse vise och mechtighe klercke dā vndrede dem storlighe der paa Och Maria sagde till hannem Søn hwad giorde dw off) Se din fader oc ieg lette effter digh meth stor sorg och bedrøvelse Dā svarede ihesus dem Hwi lette i effter mig Diste i ey vel selfue at h migh bōr at bewise migh i de ting som myn hiemmelike fader migh besalet haaffuer Disse ordh som han taledē till dem kynde de icke forstaande Saa gick ihesus neder fra iherusalem met dem til Nazaret oc wor dem altiud hōrig oc lydpg Hans moder iomfru maria betractede och idelige offuer tenckte disse ord i sit hierte Och Ihesus op dopte deplige paa legemenss vegne Och ydermere obenbarede syn gwddomss visdom gwddh fader till loff och are och meunniskene till den ewindelighe salighed.

Udtydningen her paa

Exordium

Dedne skulde tre gōge om aared fare til iherusalē effter deriss lou oc offte deriss offer i tēplen Forst om paasken dā hulle de stort fest oc hōpgtiid och offrede deriss offer gud till loff for de waare v d kōne aff egipte land oc at han frelste dem der aff. Andet fest hulle de om pigetz dag i huilhed de loffuede oc tæc kede gud for han hagde giffuit dem logē den feretpwe dē dag effter de kōme aff egipte Tredie fest hulle de d hōste i huilhed de hagde hug kōmelse at de vdy feretpwe aar hagde bod vnder paxlwn i sicken och offred

g iiii

Idem offte
iherusalem
som feretpwe
den (arvint
(1200)

Søndagen næst efter hellig tre konger dag

deriff offer vnder eth paulvæn aff huden och skynd so de kalleder deriff taberna
kel I disse forscreffne tre høgtider oc fest Da burde hver mand at komme til
Iherusalem meth serdeliff offer som guds hagde set dem saare tilfoyn Det vor
dog inthz budet i logen at hwinderne skvælle fare diid eller gøre noget offer
Men fulde de deriff hofsbønder da vor det saa meget diff erligere oc lofflige
re De som bode langt fra Iherusalem de kunde och motte aarsage dem aff de
tre siste fest Men engelediff aff det første som vaar om paasken *predicatio*

Tus bleff til bage igen i iherusalem som stonder i tepten Remasit puer
Den Anden er At vor herre gjorde vnderlige spørsmåall till de vise klercke
oc mestere i templen som tepten lyder Inueniunt illū in templo Tredie artie
kel er At de spurde oc lette efter hannem som tepten lyder Ego et pater tuus.
Jordanus Iosep oc maria ginge op til iherusalem Thii Jordanus doctor scriffuer at
Pazarat som vor herriff fødelse vor bebuden vdi oc som han vor sidd op fød
effter han kom aff egipten Han ligger nedre i en dall in galilee land Oc iheru
salem ligger paa i høyt berg iii dagiss færd der fra Sæctns gregorius siger
at vor herre gick saa lang vey til kirke off til et got exempel oc efterligning
at vii skulde gerne gonge til kirke teptus Consumatisqz diebus Den tiidh
de hagde huld det deriff fest och høptid der i otte dage Da fore de till bage igen
Oc ihesus bleff i templen Dette er mod dem som iche ville bliffue i kirken saa
lenge de kunde høre en messe eller i predicken til ende Men de løbe aff kirken
effter dieffuelens pndskjædelse oc onde raad Oc gonge paa kirke gaarde eller
paa gaden oc vaske och bagtale andre der lengiss dem inthz ved Som sancte
Hanss scriffuer i sit viii capittel Qui ex deo est verba dei audit Huo som hør
gud til han hører gerne guds ord Men de so iche ville høre dem De høre iche
hånen til Teptus Epistimantes autem illū esse in comitatu Guilhelmus
doctor siger her offuer At det vor sedwan blant isderne At naar de ginge til
kirke da ginge mendene serdeliff till hobe Och hwinderne en serdeliff for dem
Men bønene drienger oc piger de motte gonge met huilken de vilde aff deriff
foreldre Thii mente maria at ihesus hagde frøld iosep blant mendene oc Iosep
mente at han hagde fuld hende blant hwinderne der de fundiff om anden
dagen da sporde den ene den anden at Hvor ihesus vor oc lette siden blant
stender oc verner at hānen der de iche funde hānen da ginge de till bage till
iherusalem oc frønde hānen i templen om tredie dagen Icke funde de hānen
paa gaden at lege met andre børn som man gerne pleger at finde børn men de
funde hānen i kirken som er guds bōne hvoss i blant kloge oc vise doctere och
mestere Der hørde han deriff menig om den hellige scrift oc proferiet Oc han
sporde dem oc at mæge dybe spørsmåall igen saa de alle der paa vndrede thi
det vor aldrig hørte at eth barn taleder saa kloge ord Teptus Et videntes
Der iosep oc maria saage hānen mit blant de vise mend da forvndrede dem
størlige der paa Oc maria sagde til hānen Søn hvad gjorde du off Din
foster fader oc ieg lette efter dig oc waare gandske bedrøffuede for digh **H**er

Søndagen nest hellig tre konger dag ffo. liii

vdi lareff foreldre hvorlediff de skulle haffue dem mod deriff børn At de icke
 skulle bande dem oc forfærde dem meth hastige oc haarde ord man skall først
 straffe dem lempelige met gode ord Wille de det icke lydhe da skal man giffue
 dem aff riß Som Salomon siger Prover. xxi. Noli subtrahere a puero dis-
 ciplinā Naar dit barn byder storlige da giff det vel aff riset det dør der icke
 aff oc dw freller hans siel der met aff heluede Her gøiff et spørssmaall huor
 faare iosep kaldiff ihesu fader men han icke fødte hānen Her swariff til ath
 det skede for trende honde sag Hørst for folkens mening skpld som Sāctus
 Lucas scriffuer i sit tredie capittel At putabatur filius iosep De menthe ath
 det hagde varet ioseps søn Anden sag vor thii han op fødte hānen Som
 Origenes scriffuer sic appellatur iosep Tredie sag vor thii at iosep oc maria
 vaare vide och giffne till hōbe for vor herre vor fød Som Augustinus siger
 multo cōueniēcius cristus dicitur filius iosep ac. meget erligere kallediff iosep
 cristi fader en nogen andē men maria oc hand vaare vide til hōbe Huor
 faare sagde maria din fader oc ieg lette effte dig Hvi neffnde hven hāff naffn
 for en sit Det gjorde hun for tvende honde sag Først for syn alder største yd-
 myghedz skpld Siden at hven der met ville giffue alle qvindfolk god effter
 ligning at de skvulle hedre deriff hosbonder Teptus Rescribatis Vor herre
 sagde Wiste i ey at ieg skulle beuise mig i de ting som myn hiemmelcke fader
 mig befalet haffuer De forstode icke hvad han mente Thii at de hagde icke
 hørt saadane ord for aff hānen men Jomfru maria gemde disse ord idelige i
 sit hierte och tenckte paa dem nat oc dag Dette er mod de menniske som offte
 høre gudz ord men de ville icke legge dem paa hierte eller kōme dem i hvi de
 myxe ligniff vedh eth brudet kar som inthz kan holde vdi Som der stonder
 screffuit Ecclesiast. xxi. ca. Cor fatui quasi vas confectū Et daarligt men-
 niskiff hierte er lige som i brudet kar som inthz holder vdi sig

Alle foreldre ere deriff børn pliclige i sex honde maade Hørst
 ere de pliclige til at lere dem hvorlediff dem bør at haffue dem
 mod gud i hiemerige Oc det bør at ske i Trende honde maa-
 de Først skulle de kende dem ath tiene och radiff gud i deriff
 barndom Som der stonder Trenzū iii. ca. Bonum erit viro
 cū portauerit iugum dñi ab adolescentia O huor nytteligt er
 det en mand at han haffuer øffued sig i gudz tieniste aff sin barndom thi ath
 Aristoteles den vise mestere scriffuer Anima pueri est tanq̃ tabula rasa i qua
 nichil depictum est Aptā tamen depingi Eth barns siel och vnderstondesse er
 ligeruiff sō en slet taffle i huilke inthz screffuit er oc er dog bequem til at scriff-
 ue vdi hvad man vil Item et barns siel er ligeruiff som bløt vop vdi huil-
 ked man trycke maa huad indsegle man vil Hven er oc ligeruiff sō en grøn
 qvist som i kand kōpe hvort han vill Lader nogen først edicke i eth nyt kar
 da smager det gerne der effter som der ladiß siden vdi Lader mand andē fød
 eller kaastelig ting først i eth nyth kar da smager det gerne der effter Hwad
 der kōmer siden vdi thii skal hwer først lare sine børn At tiene gvd Ath de

g v

Proverbi.
xxiii

Luc. iii. ca

Origenes
augustin⁹

De

teptus

Ecclesiast.
xxi. ca.

Trenzū

trenorum
iii. ca.

Aristoteles

Aug⁹
m. iii

Söndagen nest hellig tre konger dag

Matthæi
piv ca.

Gregori⁹

Esaias
vi. ca.

augustin⁹
serm. lxxviii

Jeronim⁹

Matthæi
v ca.

augustin⁹

serm. lxxviii

Matthæi

Matthæi
vii ca.

sa gøre naar de bliffue store **I** Anden maade skvølle de kende dem Pater
noster Ave maria oc credo oc de p gudz budord oc huorlediff dem bøn at lessue
effter dem som Sanctus Matthæus scriffuer i sit piv ca. Si vis ad vitam
ingredi Serua mandata dei Vilt dvo haffue hiemmerigiss rige da holt de p
gudz bud ord Tills tegen atz wii icke skulle glæme dem da ere de scæffne paa
daare hender oc søder met p fingre och p thær Tredie maade skulle de lare
dem at gonge til kircke oc høre messe oc predicken Thii Sanctus gregori⁹
figer Tibus mentis est verbum dei Gudz ord er vnderstondelsens oc sielens
mad Her om taler Esaias Profete i sit vi ca. figendiss Verbum meū non re-
uertetur ad me vacuū Dor herre siger mit ord kōmer icke forgeffuiss til migh
igē Her aff maa merkiss at engē er saa haard eller ond aff nature at vil han
høre dor herriss ord at han ey beholder der noget aff sig til salighed

A Di anden maade skulle foreldre lare deriss bøn huorlediff de skulle
haffue dem mod deriss ieffn cristen Oc det skal vere i Trende honde
maade Først At de skulle elske dem ligewiss som dem selfue are de
fattige da skulle de gøre misvondelige gerninger met dem Her om scriffuer
Sanctus Jeronimus oc siger Non meminī me legisse mala morte mortuum
qui liberter opera pietatis exerceuit Jeg dragiss icke til minde atz iegh nogen
tiid haffuer leest at den sikk vkriftelig død som gerne giorde misvondelige ger-
ninger Her om taler och Sanctus Matthæus i sit v ca. Beati misericordes
quonia ipsi misericordia consequentur. Salige ere de som ere misvondelighe
Thii at de skulle fonge misvondhed oc naade aff gud i hiemmerige **I** Ande
maade atz de icke skulle gøre deriss ieffn cristen skade huerken paa ræcthe els-
ker are gotz eller penninge Det er at de ingen baguafke eller fortale skulle
D hvor ofte høret fader oc moder at deriss bøn tale ilde om nabo oc genbo och
icke ville straffe den der faare Alt det onde som der kōmer aff skvølle foreldre
andsuare faare gud De skulle strengelige forbiude dem atz de inthz tage fra
nogen huerken lidet eller meget inthē eble eller parat Erther eller bōner korn
eller grass Thii at Sanctus Augustinus scriffuer oc det stonder och i kirke
logen Peccatū nō dimittitur nisi ablatū restituatur Sinden forladiss icke aff
gudh vden det igen giffuiss som nogen haffuer taget eller fonget meth vo rette
Alle foreldre skulle lere deriss bøn at de ingen fortale eller kalde og naffn thi
at hvo som en anden fortal eller kōmer hānem i ont ræcthe han bøn at forkla-
re hāns ræcthe igen eller han fonger icke affløssningh aff den synd Disse ii
synder ere ganske suare for gud At tage oc stiele fra en enden oc at kōme nogē
i ont ræcthe oc fortal Thii at de gandske senlige aff løsis met anger ruelle och
scriffte maall som andie synder met mynde en det igen giffuis som bort taget
er Inten gotzedh. Heder eller are som bort tagen er Tredie maade skulle for-
eldre lare deriss bøn atz forlade deriss ieffn cristen hvoad de byde dem emod
Oc atz de all ting vende till det beste Oc atz de inthz andet gøre deriss ieffn
cristen en de vilde haffue aff hānem som Sanctus Matthæus scriffuer i sit
vii ca. Omnia quecūqz vultis vt faciant vobis &c. Gøret saa mod eders

Søndagen nest hellig tre konger dag ffo. liiii

ieffn cristen som i vilde at de skulde gøre mod ether Her om scriffuer Tobias
iiii ca. Quod ab aliis oderis tibi fieri ac. Det som du icke vilt at andre skul
le gøre digh Det gør icke dem helder

Tobie
iiii ca.

ADi Tredie maade skulde foreldre lære deriff børn hvorslediff de skul
le haffue dem mod dem selfue Først Alt de skulde leffue renlige kyske
lige oc erlige så Tobias lærde sin søn sigendiff Attende fili mi ab omni forni
catione D myn kære søn forwar digh for all v kyskhed thii all v kyskhed er
dødelig synd Uden den som skeer i ecte skaff mellem hvostv oc hosbonde Her
om scriffuer Sancte Pouild och siger Engen hoor karl eller nogen som øffuer
sig v kyskhed haffuer lod eller deell i hiemmerigiff rige Och skulde alle dren
ge och piger forware deriff iomfrvdom till de bliffue giffte Thii ath Sane
tus Ambrosius siger Qui non nubunt et vpores non ducunt sicut angeli in
terra sunt De som icke giffte dem och leffue alligeuel i iomfrvdom de haffue
en gvddz engildz leffned herpaa iorden

Tobias

Paulus

Ambrosi?

ADi Fierde maade skulde foreldre giffue deriff børn god efterligning
Thi det er dem alder mest nytteligt Her emod gør mange som lære de
riff børn at dantze sprige oc hofferde dem Alt spotte oc spe andre oc at Dricke
dem druckne Her om taler Aristotiles iiii politicorū Juuenes mapie ab ebrie
tate custodiri oportet Man skall aldermest bevaare børn fra druckenskaft.
thii der kōmer alt ont aff Damascenus scriffuer i syn fierde bog Vbi bonum
adolescentulum videriff virtutibus effulsisse ibi mille reperies perisse. Hvoo
dvo finder i yng persone som haffuer hafft sig dygdelige oc erlige da finder du
tvosinde der emodh som haffue hafft dem gandske ilde Guilhelmus Doctor
siger Qui filias suas ornāt vt eas ad choreas mittant quasi festucā yngūt
vt eo melius ardeat De så vd rede oc pryde deriff døtther oc sende dem i dantz
De ligness ved den som smør i skaff at hun diff snarere brinde skall Alle de
synder som børn bedriffue mē de onde exempel som de haffue seet aff deriff for
eldre der bliffue de deel actighe aff Sanctus Gregorius siger Tot mortibus
quis dignus est ac. Saa mange honde død er i plectig ath lide paa syn sielss
vegne Som han haffuer giffuit andre onde exempel ath leffue effter D hvoo
mange honde død haffue de fortient som giffuit haffue andre saa mange on
de exempel til hofferdigghed met sribede oc vdskaarne klader Och till mange
andre synder som hwer opregne maa ved sig self oc tage plict oc bod for huil
ke aff dem som han haffuer forset sig vdi Alt hanff arme siel ey lide skal der
faare saa mange honde død i den grvomme heluediff pine

aristotiles
iiii Politi
Damascen
nus

guilhelm?

713

gregorius.

IFemte maade skulde foreldre reffe deriff børn naar de bryde Thi at al
le de synder så børnene gøre mē de ere vnder deriff lydelse dem bør same
deriff foreldre at svare til for gudz strenge dom Thii tencket her paa alle sã
men En dog ati selfue leffue erlige skellige oc gudfryctelige Da kynde i allz
gewel forkaste ederff siele for eder børnss skpds som Sancte Pouild scriffuer
Ad romanos i ca. Non solum digni sunt morte qui faciunt Sed etiam qui
consentiunt facientibus De ere icke al eniste plectige ath lide evvigh pine som

Paulus

Søndagen næst hellig tre konger dag

Exempli gøi dødelig spnd Men de oc som tilstede ath hyv gøriß oc iche ville straffen Exempell der paa Vaare det saa at fader oc moder aldrig hagde spndet dødelige Oc de iche straffede deriß bøn naar de gjorde ilde men tagde oc samtyede det Oc døde de dess vdoßuer for vden anger oc ruelle at de her vdi hagde vered forßømmelige da bleffue de ewige forðømde met bønene Saa scriffue Innocentius gregorius Cyrillus Hidorus oc Augustinus her om samdz rectelige Dette er swart at tencke paa Thi ligger der stor mact paa ath hwer reffer sine bøn naar de bøde Naar nogen høret sit barn swerghe om gwdz naffn hanß død eller pine eller Jomfru marie naffn da skal han giffue han nem aff riset vel tath Ser met milder han oc glæder gud i hiemmerige iomfru maria oc alle gwdz helgen Och han foruerffuer sig self i krone i hiemmerige om han slo barned i den mening ath det ey mere swerghe skvoldes eller forðømne gwdz i denne eller nogre andre spnder

Isiette maade skulle foreldre acthe at det gotz er retferdigt Och ath de haffue retferdelige songed det som de ville lade deriß bøn efter dem til arff Her emod gøre mange diss var som haffue formegen kerlighed til deriß bøn At de ey offuer giffue ville det gotz som de vel vide at de haffue v retferdelige at deriß bøn ey songe skulle diss mindre arff och der met forðømme dem selfue oc bønene met D hvor skammelige forkaste de deriß siele veluillighe Item der er oc mange som iche ville giffte dem igen for deriß bøn skpß thi de bespcte ath finge de flere bøn da skulde de første songe mynde arff till deriß part Och de acte iche alligeuel ath leffue kyskelige eller ath gøre gud dess pdermere loff i deriß leffnid Saadanne elske deriß bøn mer en gud oc de vil le helder forðømmen en deriß bøn skvulle bliffue arffue løse Disse bøn skvulle kere och robe paa deriß foreldre i helvæddiß pine ligerviss som de hagde slaget dem twosind fold selfue i hiel Thii ath for hwer v retferdig penning som de lode dem til arff efter dem da stunge de deriß siele i gennem met eth helvæddiß swerdh och pine Vide arffningene ath deriß foreldre hagde saadant gotz eller penninge meth v rette och iche ville igen giffuit da forðømme de deriß siele der meth till ewigh tiidh Her om vil ieg sige ether i iertegen

Et Tertege om en aagerkarll oc hanß sønner

Ilase ath det vor i aagerkarll som hagde to sønner Den ene fick anger i sit herte for sine spnder i en predicken han høide Oc sagde strax till syn fader Kare fader dø vii i denne leffnid oc skickelse som vii ere nu vdi da bliffue vii ewindelige døde baade til liß oc siel Songer fordi bort oc songer huer igen hvoad i haffue aagted oc songet fra dem met v rette Hå Swarede hastelige oc viedelige oc den anden hanß søn met hannem oc sagde Skalt du wate waar skrifftefader eller lave off. gack han dyn vep om du

Søndagen nest hellig tre konger dag ffo. lliii

vist dō wii vilse bliffue hōff wort gotz gwold oc penninge Han tagde qwer oc gik bort i en wldene skow oc leffde der strengelige i heremprthe leffned oc tien- te inderlige den alssomectiste gud Om siger dōde hanff fader och hanff broder mād Saa bad han gwod ath han maatte fonge at wide hwad stat oc skickel se deriff siele wor vdi En dag som hand wor i sine gudelighe bōner saa kom engelen til hānem oc sagde Det dw begerede aff gud skalt dw fonge ath wide han tog hānem om handen oc bad hānem følge sig Siden ledde han hānem Paa i bierg oc sagde Wilt dw hōre din fader oc broder han sagde ia See da neder i denne dal Der saa han atskppllelige sware piner blant huilke han hōr- de sin fader ynckelige oc græselige giffue sig. om siger saa han hannem sprøde i gloende lwe oc flyde op oc neder som en ert i sprødende gryde oc sagde ve ve forbandet were den time iegh waat vndfangen vdi Forbandet were det liff mig bar til verdē Da skeluede sāmē heremite oc sagde D fader est du i denne suare pine Han suarede Ja kare sōn Uelsigned est du sō reddiff gud i hiēmes rige oc der met vndflyde denne grumme ewindelige pine tenck her paa oc tien gud idelige saa lenge dw leffuer Der de saa taledē sāmē flød hanff broder oc op oc neder i glaende sprødende ild som en ert i en gryde Dc sagde stedse till faderen forbandet ware du fader til ewig tiid for det wretferdige godz guld oc penninge som dw lost mig till arff effter dig oc fadereren forbandede hannem ligeruise igen sigendiff forbandet were dw sōn ewindelige Thi ath ieg sams- blede sāmē gotz til hobe for dyn skpld oc holt det wretferdelige at dw det arff- ue skulde effter mig Dc der met fortabe ieg myn arme siel och kom till denne græselige sware pine for din skpld Da sagde denne heremite til dem hand en- gen ting hielpe edet aff denne pine De sagde nep Thi ath engen frelsiff hand aff helwediff pine Der han fornam at hand ingelediff kwynde hielpe dem da gik han til bage igen oc tiende gwod pdermere en han giorde nogen tiid tilforn Dc ende sit leffnid i en god staat Dc fick den euige salighed effter dōden den vnde off alle sāmē den aldermectiste gud sō er benedidet til ewig tiid Amen

*O facite quoniam faciunt
na pericula carnis*

Den søndag nest effter tyuende dag Jule

Epla ad Ro. xii. ca. Eratres habētes donaciōes

Enne epistel screff den verdige Apostel Sancte Pouild til de gode cristne oc retferdige mēniskē som waare i Rom oc stōder hwen i hanff tolfste capittell Och lyder saa paa wort maall.

Eriste brødre I som haffue gaffuer effter den helliandz naade som edher giffue ere atskillelighe hwet for sigh hwad helder det er miz Profecie oc spaadom om nogen aff edet haffuer saadā obensbarelse oc naade aff den helliand at i wide de ting sō ske skvulle for ederss

Den søndag nest efter tyuende dag Jule

stærcke tro skypd Eller om nogre aff ether haffue saadan naade oc embede at i
høgtidelige oc gudefige skicke kvnde i blant menniske huer som behoff gø
riff de hellighe sacramenthe Eller om nogen haffuer naade aff gud at predi
ke oc sate andre menniske Eller om nogen kan hielpe sin ieffn cristen met sa
lig visdom oc nyttelide ord Eller nogre haffue saadan naade at de gøre deriff
almisse gerninger hemelige ath de ville der saare haffue det ewige liif i hiem
merige ot iche verdenss priif oc loff her Eller de som are prelater ath de altidh
tencke paa ath de skvile gøre wor herre regenscaff hworlediff de regere deriff
prelate dømme Eller de som ere barmhertige oc milde mod fattige mēiske oc
icke giffue dem onde ord for en de hielpe dem noget goth Och de som haffue
tilbørlig kerlighed til deriff ieffn cristen iche meth smiger Lønlig avvind eller
falskhed De som haffue verstyggelse til onde gerninger oc getne ville omgong
giff met dpgdelige oc retwise menniske I skulle iche all eniste elcke edet selfue
ind byrdiff Men och glædiss at andre gode mēiske haffue retwiif och gudes
lig kerlighed emellem dem Gør huer andē tilbørlig heder oc are Werer iche
lade til at hielpe etheriff ieffn cristen met stor brendende kerlighed till gypd och
aff ret hertenss milhed emod dem Tienet god oc gjør mislundelige gernin
gen Haffuer ethert stadige hoff til det ewige liif Haffuer tolmodighed i all ver
denss modgang Werer idelige i ederss gydelige hōner bedendiss for ederss egen
salighed oc ederss ieffn cristenss Naar i se de hellige menniske som er hoff edet
(och haffue plat offuer giffuit verden) lide nogen nød til deriff nøttørtighed
da hielper dem met ederss gotz oc penninge Anammer fattige pillegime hiem
til edet oc lanet dem huss Beder got for dem som edet hader Uelsigner dem oc
bander dem iche Hvor i see glade menniske som tacke gud for de are lyckas
lige Da glæder edet meth dem See i oc nogre græde oc were bedrøffuede Da
græder och haffuer med ynck offuer dem aff ederss milhed och barmhertighed
Engen skall hofferde sig aff syn visdom Och forinaa ensfoldighe och simpell
menniske Men haffuer altiud omgengelse meth ydmyghe menniske.

Euāge. Johānis ii.ca. Nupcie facte sūt i Cana

Enne hellige last scriffuer den verdige Apostel oc ewā
gelista Sancte Hanss i sit andet Capittel Och lyder
hven saa paa danske
Dette giordiss i byllsp vdi galilee land i en by hed
Cana De der vor Maria ihesu moder Jhesus
oc Hanss disciple waare bedne till byllspet Om siger
fattediss dem vin Da sagde ihesu moder maria til han
nen De haffue iche mer vin Han swarede Quinde
huad kōmer det digh eller mig vedh Myn tiid kom iche end nu Dog sagde
Maria till skenckerne Huad som helst myn sōn befaler ether Det gjør Der

stode sep stenkær i brylløpss hysed som iøderne pleyde pdelige at tyvo dem aff
 effter deriss loy hwert saa stort atth der kynde gonge ii eller iii moder i dem
 Da sagde Ihesus til skenckerne fplder alle stenkærene fulde meth vand De
 giorde och saa till all puerst emen der kynde gonge i dem Ihesus sagde igen
 Lader nwo aff dem oc bærer køgemeesteren de giorde oc saa Der han smagede
 same vin sō søre wor vand Oc han ickē viste hweden det kom Men skenc
 kerne som vandet hente viste det vell Da kallede køgemeesteren brudgōmen oc
 sagde Hwer mand som brylløp gør han ber først det beste vin fram oc naar
 gesterne bliffue druckne da giffuer han det som ickē er saa krafftigt och goth
 Men dw gemde det beste vin til sist Dette wor det første Jertegen som Ihes
 us giorde i en by hed Cana Oc obendarede der met syn guddomss mact Oc
 hanss discipels de trode pdermere oc visseligere her effter paa hannen

Udtydningen her paa

Denne lest Er tiende mærkelige Artickel I den første loffuis
 erthe skaff Teptus Rupie facte sunt I den Anden taliss
 om dette store Jertegen vor herre nwo giorde met vinen Teptus
 Deficiēte vino I den Tredie om hanss discipelerss stadfestel
 se i troen Hoc iniciū signorum ac. Der ligger i by i Galilee
 land iii dagiss ferd fra Iherusalem heder Cana der giordiss
 brylløp eth aar effter wor herre wor cristnet i iordanss flod paa den same dag
 och da vor hand pppi gāmild Der vor iomfru maria ihesu moder Her sigiss
 ickē atth hwn vor beden diid Thii hwn hørde dem till som bryllepped giorde
 och wor kommen diid atth hielpe och tiene dem der till met hwad hun kunde
 Teptus Vocatus est autem ihesus Ihesus wor beden did met sine discipule
 Her offuer scriffuer Crisostomus Atth han ickē vor beden for nogen stor herre
 Men han vor beden i det han vor deriss slecting Oc han kom diid aff sin sto
 re ydmyghed oc ickē vilde forsmāa dem her met gaff han andre got exempell
 atth de ickē forsmāa skulle fattige slectinge oc venner Motte nogen sige Effier
 dii vor herre oc hanss discipler vaare fattige Hwi bleffue de bedne til brylløpss
 men de hagde inthz at giffue igen Her swariss till atth brudgōmen och bruden
 waare oc fattige thii byde de fattige til dem Dor herre ville oc vere i brylløp
 ped At han der met ere oc stadfeste vilde det hellige ectheskaff Och giffue alle
 til kende at de fare vild som straffe ecteskaff her om taler den Verdige doctor
 Beda oc siger Hagde der vared synd i ectheskaff som rettelige skeer oc holdiss
 Da hagde ickē wor herre gonged til brylløpss Sancte pouild ad Corinthios
 vii ca. Taler her om och siger Non peccat mulier si nubat ac. En qvinde
 pige mand eller Iomfru synde ickē i det at de giffte dem erlige oc skellige T.
 Vinum non habent Iomfru maria sagde till wor herre De haffue ickē vin
 Det var tegen til at de vaare fattige Han swarede Hwad kommer det off ved

Teptus

teptus

teptus

Beda
 Paulus
 ad corin.
 vii ca.
 Teptus

Den søndag næst effter tyuende dag Jule

Thomas Her offuer siger Sanctus Thomas) atþ han sagde dem þo: atþ besørge det som off hæffuer ind bedet **Apn** tiid kom icke end Crisostomus siger at han det sagde Thii der wor en mange som hagde skaalene fulde oc icke viste atþ der wor brøst paa vin som han ville sagt Hwi beder dw moder atþ ieg skall gøre iertegen so: hwer mand vid huad brøst her er Det er en da tiid nock atþ hielpe dem atþ de kende alle kende och vide atþ ieg gør saadant iertegen her

Thomas Sanctus Thomas siger at det er troligt atþ Iomfrw maria aldrig bad sin søn om nogen ting at han ep viste hende bøn En dog at det spness her at han skulle swared hende noget haardelige i det han sagde Hwad kommer det dig eller mig ved Hun viste dog vel stadelige at han gøre skulde det hun bad hænem om Thi bad hwen skenkerne gøre hwad han dem befole Siden bad ihe sus dem fulde de sep stenkar met vand Saa om vrende han det til vin Crisostomus siger atþ denne vin vaar saa offuer maade god at aldrig nogen aff dem hagde smaget saa god vin tilfoen Han siger oc naar wor herre gjorde nogen iertegen da gjorde han dem bedre oc vnderligere en de naagen tiid skabess kende aff nature Som han gjorde met de fem brød han mettede fem twesin: de folk met Alle som odhe aff same brød de sagde atþ de aldrig smaget hagde saa got brød Thii vilde de gjort wor herre til konge som Sancte hanss scriff uer i sit septe capittell Item Aldrig hagde naaget menniske saa klar spn so det meniske fick der wor herre gaff sin spvn igen som wor blind sød aff spn moderff lifff

Crisosto. Teptus Hoc incitū signorum Dette første iertegen gjorde wor herre nw atþ han ville obenbare sin store vberigbelige guddomelige mact som skpældiff vnder hanss mandom At hanss disciple der met stadfestiff skulde i den hellige tro som de oc bleffue Thi at siden de set hagde dette store iertegen da bleffue de fast stadeligere i troen en de vaare tilfoen Fordi han aldrig hagde gjort noget iertegen obenbarlige for dem tilfoen som sanctus thomas scriff uer Her gørss i spøssmaall Hwad denne brudgomme hed oc hwo han vor

Johānis vi.ca. Her suare doctoreff til serdeliff Sanctus Augustinus och Albertus magnus oc sige at vden alt tuill da vor det Sancte hanss euangelista huilke vor herre kalledede til sig at han skulle bliffue en klar iomfru til euig tiid De vor herre vilde oc der met giffue til kende at man maa offuer giffue ecthe skaff naar det er icke fulkommet paa legemenff vegne Om de begge samtpcket oc ville lessue i iomfrudom at de diff pdermere kunde tiene vor herre Om denne brud scriffue some doctoreff At det vor en aff de iomfruer som vide waare til gud: tieniste som siden bleff hoss Iomfru Maria spn lifuis tiid

teptus

augustinus

Albertus magnus

Paulus ad titum iii.ca.

Paulus.

Et disse sep stenkar maa vnderstødiff sep honde ting som droge vor herre till at anāme mandom Den Første Wor hanss store veluill: lighed som Sancte pouild scriffuer i sit iii ca.ad Titum Apparuit benignitas et hūanitas saluatoris Vor herriff store veluillighed vor off oben bared i det at han vilde anāme mandō for vor skpld Den Anden vor hanss miskundhed oc milhed som Sancte pouild oc scriffuer Jule dag i epistelen til anden messe Secundum misericordiā suam nos saluos fecit Han gjorde off

Den søndag næst tyuendag Jule No. lvii.

salige formedelst hans store miskunhed och barmhertighz Den Tredie vor hans store pmpghed Det huilke han vilde aff slette oc neder trycke alle mennesck hofferdighed Huad store pmpghed kan noget meniske optenke At vor herre off beuise kynde en at ha for ned aff den offuerste hiemerigiss trone oc tog mandø for vor salsgheds skuld Hierde vor for vor armod skuld Al liguel at han vor alder rigest oc alder mectigst offuer all den ting so til er Da vilde han bliffue fattig oc lyde dene vedenss armod oc wselhed At han off gø re vilde ewindelige rige met sig i hiemerige Hempte vor fredselighed At han wille forlige meniske igen m3 gud fader i hiemerige formedelst hans bitter pine oc haarde død Thi waare første foreldre adam oc eue hagde suarlige forspined hannem i det de brude hans byd oc der met forkaste de hiemerigiss glæde for off alle Siette vor kerlighed Thii at formedelst den ubegribeliche kerlighed som han hagde till mennesckss k3n anåmede han mandom Som Jeremias Profete scriffuer aff hans mund i sit pppi capittel sigediss In charitate perpetua dilexi te Ideo attraxi te miserans tui Jeg elste dig aff ewigh tiid thii forbarmede ieg mig offuer dig oc frelste dig som Sancte hans scriff: uer i sit fierde capittel sigendiss In hoc apparuit charitas dei patris q misit filium suum unigenitum in mundum Den alsømectiste gud faderss ubegri: belige kerlighed vor off obenberet i det at han vdsende sin eniste søn til verdē at frelse off fra dieffuelē Sadelige waare disse forscreffne artickle omwæde til alder sødeste glædiss vin den tiid vor herre bleff fød som till foru waare fulde

Et disse sex Stenkar opfulde meth vand (aff drøffuelss vand) Ma oc vnderstondiss Sex sware sorget so vor herriss Apostle hag de i hans pinelle oc død Den første sorg finge de den tiid han sagde at en aff dem skulle forraade hannem som stus Matheus scriffuer i sit ppi capittel Amen dico uobis q unus uostrum me traditurus est Sadelige siger ieg ether At i aff eder skal forraade mig Aff disse ord bleffue de alle bedøffue de Den anden sorg finge de den tid Judas forraadde oc antuorde isderne han nem i hender i det han k3pte hanem oc sagde deth er denne holder hanem Den Tredie sorg finge de der de saage isderne sla oc støde hanē mē knytte neffue oc staal handske Den fierde Den tiid isderne bunde for hans øgen oc slēme lige bespottede hannem och sloge hannem mellem sine herder sigendiss gad till hwo digh slo Den fempte sorg finge de der han vor fød aff sine klader hof korss et oc isderne doblede om dem som stus Matheus scriffuer i sit ppii capittel Diuiserūt destinēta sua sortē mittentes Den Siette sorg finge de der han bleff korss fest oc hengd mellem ii røffuere som Sactus Lucas scriff: uer i sit ppii ca. Crucifixerūt eū et duos latrones cū eo De korss feste ihesu oc to røffuere met hannem Der han opstod igen aff døde paaske dag Da op fullediss disse Sex stenkar som før opfulde waare m3 drøffuelss vand meth den alder sødeste glædiss oc frygdiss vin som vere kunde so Sacte hans scriff: uer i sit pp capittel Gausi sunt discipuli viso dño Vor herriss apostle och disciple de waare ganske glade der de saage vor herre vere opstonden aff døde

Jeremie
pppi ca.
Johannis
iiii ca.

Matthei
ppvi ca.

Matthei
ppvii ca.
Luce
ppiii ca.

Johannis
pp ca.

Den søndag nest tyuendag Jule

Trenorū
iiii ca.

Ezechi.
viii ca.

O Jffe Sæp stenkæt myxe och betegne Sæp honde sorger som hvert cristet mæniske bør at hæffue for sine synder **F**ørste At han hæffuer forsonid sin gud oc skabere och bedreffuit mange synder mod hans hellige budord oc vilge **A**nden sorg skal være for syndens græmhed oc stemhed. thi at alle syndige mæniske ere verstyggelige oc sorte for gud som der ston der Trenorū iiii ca. *Denigrata est facies ei' super carbones* En synder an siet er sortere for gud en kvæl **T**redie sorg at han hæffuer stæmelige forsonet sin tiid her i verden i hvilken han skulle loffuit oc tient gud i hiemerige **D**e giort plict oc bod for sine synder **H**ierde At han forkast hæffuer de gode gerninger sô han tilforn giorde men hâ vor i gudz venskaff oc kerlighed **H**emte At han saa tiit oc ofte hæffuer bebundet sig til heluediss pine oc forðømmelse **T**hi at hwer gong nogen synder dødelige **D**a bebinder han sig till ewig forðømmelse **D**øde nogen met i dødelig spnd det gud forbirode da bleffue hans siel ewindelige fortabet som der stonder Ezechi. viii ca. *Anima que peccauerit ipsa morietur* Siette maade At han hæffuer forkast den helliandz naade som gud hannem giffuit hagde **D**e sâmelediss den alder clariste bolig i hiemerigiss rige som hans siel der hæffue skulde til ewig tiidh.

Om ecteskaff och huo det først stictede

hristg
Ecteskaff
dum. o. d. E. V. m.

Vder herre stictede self ecteskaff **T**hi er det den ppperste orden oc regel som til et Ligeruiss som Sanctus Franciscus stictede graa bigdre ordē **S**tūs Dominicus sorte bigdre orden **D**e stūs Benedictus sin aarden **S**aa styctede vor herre self ecteskaffs orden **T**hi er det ppermere en alle de andre regle oc orden are **I** **A**nden maade styctede vor herre ecteskaff vdi den ppperste sted som er vnder hiemelen **D**et vor i Paradiss den tiid han gaff adam oc eue til hobe **I** **T**redie maade stictede vor herre ecteskaff i den alden ppperste stath **S**ô vor i v skældighedsens stath **I** **H**ierde maade hedrede han ecteskaff i det at han vilde fødiss aff iomfrw maria som wor skicked i ecteskaff met iosep **I** **H**emte maade hedrede han det at han vilde self vere til brylløpss meth sin moder oc disciple oc gøre dette store iertegen der i det han omvænde vand till vin **I** **S**iette maade hedrede han ecteskaff i det at det er et aff den hellige kirckiss spw sacramente **E**fter dii at ggod hæffuer sticted ecteskaff saa ppperlige **D**a er det oc tilbørligt at h alle som i ecteskaff ere acthe oc besynde det **D**e leffue saa sammen her i verden at h de myxe loffue oc tacke gud i hiemerige der saare efter døden til ewig tiid

Ephesi.
v ca.

E som are i ecteskaff de skulle hæffue dem i spw honde maade **A**th de myxe bliffue salighe i ecteskaffs stat **F**ørst skulle de hæffue kerlighed till hwer anden som Sancte Pouild scriffuer ad Ephesios v cap. *Viri diligite uxores vestras* **D**i mend elsker eder hustrwyer **H**er gøss i

Den søndag nest tyuendag Jule No. lviij.

64

spørsmåal hvordan den kerlighed bør at være mellem hofbøden oc hustruen
Her suarer doctores til oc sige At den kerlighed så de skulle haffue emellē den
bør at offuer gøge al den ting som til er i verden De det betyder den guldring
så de giffuis til hobe met Sāme ring bør at være aff guld oc tring och settiss
paa den fierde finger Først skal han være aff guld Thi at ligeruiss som guld
offuer gøger al den malm i verdē er Saa bør oc kerlighed i ecteskaff at offuer
gøge al den kerlighed så til er paa iordē Thii vor herre siger selff i den hellige
lest Sō der oc stöder Genesis ii ca. Relinquet homo patrē & matrē et adhere-
bit vpori sue En man skal offuer giffue fader oc moder oc bliffue hof sin hus-
trw Her motte nogē spørge om man bør mer at elske sin hustrw en sine forel-
dre Her suariss til At man bør mere at elske sin hustrw De man bør mere at
hedre sine foreldre **I** Anden maade bør sāme guldring være tring At han
haffuer engē ende At betegne at den kerlighed som er i ecteskaff skal være euig
vden al ende En dog at ecteskaff skplies at formedelst dødē dog bør kerligh-
alligeuel at holdiss At den ene skal gøre alniffe gerninger oc lade gøre gudz
tieniste effter den andens død **I** Tredie maade skall ringen settiss paa den
fierde finger At betegne ath de skulle haffue hiertelig kerlighed til huer anden
Thi at vise mestere oc læge scriffue at der gøger en aadre fra hiertet oc til den
fierde finger Fordi settiss ringen paa hānem at deriss kerlighed skal være tro-
fast aff hiertens grund Her motte nogen spørge hvorlediss hofbonden skall
obenbare oc bewise sin hustrw saadan kerlighed oc hvn hānem desligest igen
Her svariss til At den ene skal icke fortørne den anden hyerken met ord eller
gerninger som Sancte Pouild scriffuer Viri diligite vpores vstras et nolite
amari esse ad illas **D**i mend elsker eders hustrwer oc verer icke hastige eller
vrede emod dem Her emod gøre mange diss ver som neppellige nogen tiid ta-
le i got ord til deriss fattige hustruer **I** Anden maade bør hustrwen saa vel
at haffue vold oc mact offuer mad oc øll oc andet som gørss behoff til hendiss
kiffuis føde som hofbonden Thii ath Cristus siger selff Jam non sunt duo
sed caro vna De ere icke nw to men de ere nw i liff Naar nogenss hustrw
er spyvglig eller i barsel seng Da bør hofbonden ath tage fra syn egen mynd
om han haffuer noget så hand ved at hāss hustru stonder hv til Hustruen
bør at obenbare oc bewise sin hofbonde kerlighed i det at hvn skal hedre oc ere
hannem som Iomfru maria gjorde iosep i det hvn sagde till sin søn din far-
der och ieg sette effter dig Der neffnde hvn hāss naffn før en sit hannem till
are Her emod gøre mange som forsmaa deriss hofbonden for de ere gāble spy-
ge eller fattige En dog at iomfru maria vor deglig yng oc fribaaren Da He-
drede hvn alligevvel iosep som vor fattig Vor herre bød at alle qvinder skul-
le være deriss hofbonden lydige i det han sagde til Ewā dw skalt være vnder
dvn hofbondiss lydelse oc hannem vord dāning Jall hofbørlig tring

Et Andet som de skvulle haffue som ere skickede till hobe i ecteskaff
Det er at de skvulle leffue fredssommelige till hobe Som engle gøre i
hiemmetige Det er gvddh tacknemmeligt Hennisken løstelig och

Genesis
ii ca.

herind gaffne

Paulus

derom sig gde
fand de vnde for
daar och ich for det
hannem till hustrw

(Wānss. Jafford
for vreden

Den søndag næst tyuendag Jule

David
Matthei
p viii ca.

Excedis, de eade satis,
et holla sig. m. od. d. d.
m. d. d.

Doctrina
Ministrum

Matthei
v.ca.

blühend
Tag.

Ecclesiast.
xxv ca.

Clemens
papa

dem selfue gaffnliget De gud han bor i den som samdirettelige leffue til sam-
men som David siger i psalteren In pace factus est locus eius Stūs Mat-
theus scriffuer oc aff vor herriss mynd i sit xviii ca. Vbi duo vel tres congre-
gati fuerint in noīe meo ibi in medio eorū sū ego. Hvor to eller tre ere til hobe
samblede i mit navn Da er iegh self mit i blant dem Er det saa at de kiff-
ue trette bandiff eller sendiff til hobe da er dieffuelen i blant dem Er det saa
at den ene i eccheskaff er hastig vred oc ond oc vil kiffue bandiff sendiff oc tret-
te Da skal den andē vere dāniss oc tolmødige oc offre gud den offuerlast oc v-
ret som hānem skeer for sine synder oc det stöder hānem fulkōmelige for sketss
ildz pine Thii Der stonder scressuut Nō punit deus bis in idipsum Vor herre
piner ingen to gonge saare i synd Vor herre siger oc genem Profeteniss mynd
Afflipi te scz in presenti nō affligā te ultra scz in futuro Jeg pinte dig her paa
iorden i din lifsuiss tiid Jeg skal icke pine dig pdermere effter døden i den an-
den werde Itē quindfolk haffue sød oc sagt røst oc bløde oc linede halff klæ-
de om deriff halff til eth tegen at de skulle sødelige oc factmødige sware deriff
hosbonder oc mīlde deriff vrede oc hastighed met deriff pdmypge oc bløde swar
Hvad sō helst förtred en dānequinde lider aff sin hosbonde wfor: skypdet Der
föger hun søn faare i hiēmerige Thi stūs matheus scriffuer i sit v ca. Gau-
dete i illa die qm̄ merces vrā copiosa est i celis Gleder edet paa dōme dag thi
at eder søn bliffuer māgfoldelig i hiēmerige For huert slag hēniss hosbōde slar
hende eder fonger hun i krone faare i hiēmelen Er det saa at hustruē er ond
fortredelig genstridig oc trettefō oc fortørner hosbōden m̄ knur myr bāder oc
seder. lider hā det tolmødige Da følger hā der faare hiēmerige oc hun heluediff
pine Thi det er en suar plaue at haffue en tretactelig oc genstridelig hustru oc
māgen haffuer het sin sketss ildz pine aff sin fortuilede hōstru Her sō scriffuiss
Ecclias. p̄p̄v Nō est ira sup irā mulieris Quinde vrede gōger offuer al vrede
Er det saa at hosbōdē oc hōstruē are baade onde oc kiff actelige sāmen da
boor dieffuelē m̄ dem her i werde oc de skulle boō m̄ hānē igē i heluediff pine

Tredie som de skulle haffue som ere skickede sammen (til euig tiid i ettheskaff Det er at de skulle stadelige holde deriff ecteskaff paa begge sider At de ey bedriffue hoor meth nogen paa iorden Thi ath det er en græselig swar spnd for gud i hiemerige Oc det maa bewises i fire honz de maade Først for det er mod det hellige sacramente och ettheskaff som gwd self skicked haffuer I Anden maade for det gonger offuer all styld som nogē stiele kan Thii at det han tager i saadan maade det gonger offuer alt andet verdenss forfengelighe gotz Det bewisess saa Thii hwer mand bør ath elske syn hwostrw offuer all den ting i werden er och hwen hannem desligest igen Der er och manghe som helder miste vilde alt det gotz de fonge kwinde her i werden En samtpcke ath nogen deriff hwostrwer beligghe skulde I Tredie maade for det ligness ved mandraff Thii ath hwostrwen och hosbonden ere eth legeme och i kpd som wor herre sagde self De ere icke nw to men dhe are i kpd och i liff Sancte Clement paye siger. Quid in omnibus

Den søndag næst tyuendag Jule ffo.lix

peccatis adulterio grauius est) Hwad er swarere i blant alle andie spnder en hoord som han vilde sige inthz Hoord er saa swar spnd at en skulde helder la de sla sig i hiel en bedriffue det Som den erlige qvunde Susanna hun vilde helder ladet stent sig i hiel en bedriffue hoord som der stonder scressuit Danie: lis viii ca. I fierde maade for den sware heffn och pine som der følger effter baade paa sagemed oc paa sielen Thi at mange fonge heffn obenbarlige her i verden der faare som det skæde ind sô hagde bedriffuit hord der han kom i kir ken blant alt folked da fore mange dieffle i hannem oc plauede oc pinte hanff legeme swarlige for hwer mandz øffuen De fødte sidē hanff arne siel till den ewindelige pine oc forðsmesse Alt de plawiss oc pineff swarlige der faare paa sielenff vegne till ewig tid vden de gøre streng bod oc bedring der faare fød de dø Der haffue vii saa mange vtalige iertegen paa at tiden reckter ickē nyw til ath tale det om paa denne tiid.

Fjerde som de skulle haffue i ecteskaff Er at de skulle wete tolmodi: ge De hiepl sømelige mod huer anden at den ene skal hielpe den an: den naar behoff gøriss ath arbejpe Alth de met deriss arbejpe i deriss yngdom samble och foruerffue den retferdiget gotz affhuilhed de leffue kwynde paa alder dømen Som kong Dauid siger i psalteren Labores manui tua: rum quia māducabis Arbejpe erlige oc trolige at foruerffue din søde da bliff uer du salig her paa iorden oc fonger siden hiemerige til ewig tid Item dem bør at wete tolmodighe til hobe at opføde deriss børn til sāmen oc hielpe huer anden der till effter som behoff gøriss och ickē bandiss eller sendiss som mange gøre sigendiss tag bort den skiffing han skriger oc rober at ingen for hannem høre kan Her gøriss et spørmaale Om nogē kan fortiene werd skyld aff gud met det arbejpe man haffuer at opføde sine børn Her suariss til At naar for: eldre haffue den act oc menig at de wille opføde deriss børn gud til loff oc ære at de skulle tiene hānem naar he op vøpe oc leffue erlige oc skellige Da kōmer alt det arbejpe oc vimage som de haffue met dem. dem til stor werd skyld

Femte som de skulle haffue i ecteskaff Er at de skvulle leffue hørso: melige sāmen Saa den ene skall vare effter den andens vilge naar oc hwor den ene den anden der om tillsiger Paa det ath der aff khand affliff nogen fruct eller foster som gud khand kōme till loff oc ære Dog er der fem tider om aaared vdi hwilke hosbonde oc hustrw bør at aff holde den aff legemens beblandelse till sammen Første tiidh er om fasten som Sanctus Ambrosius siger Nullus omnino in quadragesima vpori sue ante octauas pasce iungatur Engen skall beware sig meth syn hwstrw om fasten fød otte daghe effter paasken Anden tiidh Er om tamper daghe och gong daghe Thi ath den hellighe kirke och alle cristne menniske bør da at bede gwd om trende honde ting fød om fred Siden om timeligt verligt ath gwdd vil be: ware den grøde som paa iorden er oc gøre hānem drw oc mangfoldelig Si: den at gwdd vil gøre oss beqvēme til at anamme den verdige helliād Her om siger Sanctus Augustinus Tempore processionis et ieiuniorum non licet

Danielis
viii.ca.

Den tolmodighe
iv: Tolmodighe

Dauid
pauentia

ambrosius

augustin

h iiii

Den søndag nest tyuendag Jule

gregorius

coniugibus cōuenire Naar mand skal faste eller haffue process da er der ickē
sømeligt at de som i ecteskaff ere haffue samqvem til hobe Tredie tiid er om
hellige dage oc hellige næther Her om scriffuer Sanctus Gregorius et ierte
gen in libro dialo. At det wor en qwinde som hagde bewared sig met sin hof
bonde en søndag nat om morgenen hun skulde gonge i process om kirke gaar
den Da kom dieffuelen och slo hende och pinte hende ganske swatlighe mit i
blant folkid I erte tiid er Naar de ickē ere til pass eller siwege Hemte tiid
er naar de ere fremlige spwglige Da skal hofbonden ickē beware sig m̃ dem
sør de haffue gonget i kirke effther deriss foster

Eth Tertegen om to som leffuede samen i ecteskaff och Jomfrudom

Anctus Gregorius som vor Biscop i en stad kaldiss Turis
han scriffuer At der vor en mechtig rig vng mand i eth land i
francherige kalliss Arvernia Hā fick en den rigeste Jomfru
sō wor i sāme land til sin hoftru effter beggiss deriss foreldriff
beskickelse oc vilge sō ingen flere børn hagde leffuendiss vden
disse tw all eniste Der bipsleppet wor giort oc de kōme i seng
til hobe da vende hvon sig til veggen oc beskeelige grad Han spwrdē huad hen
de skadde hvon tagde oc swarede hannem inthz Da sagde han Jeg maner
dig formeelst ihesu cristi gudz leffuende sønss naffn At dwo mig sandelige si
ger huad dig skader Hun vde sig til hāne oc sagde Vaare det saa at ieg saa
grade al min lifuis tid da hā ieg ickē der m̃ smelte eller aff to den suare sorg
ieg haffuer i mit hierte thi ieg hagde loffuit cristo ihu min iomfrudō De mig
atme pige at ieg nwo saa forladē er aff hānem at ieg ep fulkōme kan Det ieg
hagde acthz We mig at ieg skulde leffue til dene dag at ieg nwo mōste skal det
ieg hagde ment at beuared til ewig tiid See hwoz pncelige er ieg forladē aff
min v dōdelige brudgō ihesu cristo sō mig hagde loffuit det skinnende para
diss til morgen gaffue We mig vsalige mēniske at ieg for den leffuende gwodz
søn i hiemerige skal nwo haffue et dōdeligt mēniske til brudgō i iōderige De
mig at ieg ep dōde den time ieg fødder vor De mig at ieg ep dōde sør ieg dō
de min moderiss bips Jeg wilde ath mine foreldre migh begradet hagde i myn
iorde ferd der de mig sōst swōbte oc lagde i vogge Jeg acether inthz guld sølff
eller pēninge Thi ieg begerer all eniste at se gudz dybe vunder i hans hellige
hender side oc søder Jeg acether hwerken guld krone seppel eller span Men ieg
betencker vor herriss hwasse torne krone all eniste Jec acether aldeliss inthz ver
dens gotz rigdō eller vellsōst Thi ieg haffuer mit hōb til den alder stōste hiē
merigiss glade At ieg maa omgōgiss der m̃ gud oc hāss verdige helgē oc ickē
m̃ dig eller andie mēniske her i verde Brudgōmen suarede keriste brud dwo
vift ath vaare foreldre gaffue oss till hobe ath wii wor slect faar øghe skvilde

Den søndag næst tyuendag Jule ffo. lx.

atth gotzeth ey bliffue skulde for vden ret arffning Hvn swarede Denne ver-
den er inthz Godz sølf guld eller penninge ere inthz regnendiss De ey helder
dette forngelige liiff mod det eyndelige liiff och glæde som er hiemerige Der
som man bliffuer hellig oc salig oc seer gudz alder clariste ansiet til ewig tiid
Han sagde aff disse dine ord oc gode raad er ieg nyw saa til sindz at ieg meth
dig vil leffue i iomfrudd om du est det aff mig begerendiss Hvn swarede vilde
i Dette stadelige holde da skal ieg giffue ether i part met mig aff den morgen
gaffue som Jhesus myn brudgom mig loffuit haffuer i hiemerige Han sagde
ia oc giorde det benedide korss faare sig oc sick herde sin hand der paa at han
ey saadant aff henne mer begære skulde Siden leffuede de samen i iomfrudd
vdi mange aar som klarlige bewisdiff efter deriss dødh Der hvn bleff iordet
da saa han op mod hiemelen oc sagde Dv alsommestiste gud nyw befaler ieg
dig myn brud saa klar iomfru som hvn kom i myn seng Hvn lo i gaffuen
oc sagde Hvi sagde dv dath men ingen spurde dig der at Dog bleff hun ior-
det Rogen stund der efter bleff han død och begraffuen paa den anden side i
kirken (Da skede der i stort iertegē) Thii at om anden dagen der folked kom
till kirke igen Da stode baade grauerne til hobe som sør vaare langt atskilde
Det betegnede deriss hellighe leffuid som de hagde sammen her i verden atth
kroppene vilde vare till hobe i iorden ligerviss som deriss siele vaare sammen
i hiemerigiss glæde Wiid atth komme cc.

Den anden søndag efter tyuende dag Jule

Ep̃la ad Ro. xii. Eratres nolite esse prudētes

Denne epistel screff Stē pouild til de romerske oc stonder hun
i hanss tolfte capittel oc lyder saa paa vort maall
O keriste brødre och søster i skvælle ickē formeget eller all
eniste tro paa eder egen visdom sind eller fornømtig
hed Men i skulle oc tro hvad andie gode menniske sige och
lære eder Hæffuer eder ickē selfue offuer nogen gørendiss han-
nem ont faare ont forspøgher eder ieffu cristen altiid til det beste ickē all eniste
indværtiss i ederss hierte for gud Men oc vduertiss obenbærlige for mēniskene
Haffuer fred oc rolighed met alle menniske det alder meste det eder myveligt er
De giffuer aldriig aarsage til kiff tratte eller v samdirectighed Water tolmor-
dige alder kariste brødre De begerer ickē selfue at hæffue eller sla dem sō eder
sla eller neder trycke forhafter eder ickē mod dem Thii der stonder screffuit i
det gamle testamēte Deutronomii p̃pii ca. At vor herre siger self Lader mig
self hæffue ieg vil giffue eder v verner det de haffue fortient Haffuer din v
den hvunger da giff hānē mad haffuer han tōst da giff hānē dricke Der met
h iiii

Den som giffuer v
hæffuer hand bliff
hæffuer glædelig :-

Den Anden søndag efter tyuendag Iule

Kant dw omvende hanff arwind oc onde vilge saa han begynder at elske dig
Lad icke onde menniske offuer vinde digh met din vtolmodighed Den haff
tolmodighed met hviilken dw kant offuer vinde dem

Euangelium secundum Matheum viii capit.

Cum descendisset Ihesus de monte

Dette Euangelium scriffuer den verdige Apostel oc euā-
gelista Sanctus Matheus i sit viii capittel De lyder
det saa paa danske

Et tid da ihesus gik ned aff i berg som han hag
de latt sine apostle Da efter fulde hannem i stor
almue Saa kom der eth spedilskt meniske oc fald ned
for hanff søder oc bad till hānem De sagde Herre er det
din vilge da kant dw gøre migh helbrede aff mpy ver-
stragelige siwge Ihesus vd racthe sin hond oc tog paa hānem sigendiss Jegh
vil gøre dig helbrede Saa bleff han strax karck oc aldeliss renset aff sin spi-
delske sot De sagde vor herre til hānem See til at du ingen siger dette Den
gack til presten oc offre dit offer som morses bød i lowen At de skulde vidne
met dig at dw bleffst helbrede Der vor herre kom ind i en stad hed Chaphar-
naum Da kom en høffding til hānem oc bad hānem saa sigendiss Herre mit
barn ligger hieme De plavvess swarlige det haffuer en sot at det icke kan vø-
re sine lēmer vor herre suarede hannem Jeg vil kōme oc gøre hānem helbrede
Høffdingen sagde D herre iegh er icke verdig at dw skaft ind gonge vnder
mith tagh men sig eth ord da tror ieg at mpt barn bliffuer helbrede Jeg er oc i
høffding oc haffuer riddere vnder mig Naar ieg siger til nogen aff dem gack
da gonger hand Naar ieg siger til en anden kom da kommer hand Jeg siger
till mpy svend gør det oc han gør oc saa Der vor herre hørde hanff stercke
tro da forundrede hand der paa De sagde til almuen som hānem fulde San-
delige siger ieg ether Jeg fand icke saa starck tro i blant alt israelss folk. som
ieg nwo fand i denne hedning Jegh siger eder at mange hedninge baade off-
oster oc vester oc anden stede aff verden skulle komme til hiemerige oc glødis
meth de hellige patriarcher Abraham ysaac et Jacob ewindelige Den igder
ne som kaldiss gudz eget folk de skulle neder kastiss i helvrediss mōick i huil-
ket som er swar graad oc tender gnidsle for vden ende Siden sagde ihesus til
sāme høffding Gack hiem igen dig skal worde efter din stadige tro som dw
begerde I den sāme time oc svend bleff hanff barn helbrede

Udtydningen her paa

Den Andē søndag effter tiuēdag Iule flo. lxi

En tiid vor herre vor pppi gāmel Da larde hand sine discipule
paa i bierg hwoilediss de leffue skulde Siden gick han neder
i en dall at lare den store almye som effter hānem fulde oc at
helsbiede gōre de siwge sō i blant dem waare En part aff den
ne almye fulde effter hānem at de ville hōre hanss predicken
oc lerdom En part ath de wilde tiene hannem En part at han
skulde gōre dem helsbiede aff deriss sot och siugdom Ihesus larde sine discipule
fōrst paa bierget hōpe dybe oc merkelige ting Thii at de pdermere oc bedre be
gribe oc forstonde kunde dem Siden larde han almuen nedre i dalen enfoldig
oc simpell lerdom som han wiste ath de besinde och mercke kynde Her offuer
siger Sāctus Gregorius at alle gode predicke fedre skulle tage her effter got
exempel Oc lare almyen det som de mene ath de forstonde kynde Teptus
Et ecce leprosus uenit Der kom i spedalskt mēniskē met stor pdmphghed och
sald paa knā som Sanctus Marcus scriffuer i sit fōrste capittell Sanctus
Lucas siger Ath han och bōpde sit hoffuit ned til iorden aff pdmphghed Han
hagde oc trende ting hoff sig Hwilken dem haffuer han songer aff gud hwad
hand begerendiss er Det fōrste wor hanss stercke tro det merkiss i det ath han
bad till hānem Som Sanctus Jacobus scriffuer i sit fōrste capittel Postu
let in fide nichil hesitans Et dabitur ei Hwer skal bede aff gud meth en staz
dig tro oc intid twile da songer han hwad han begarer Det andet wor hanss
store pdmphghed Det beuissdiss i det han bōpde sit hoffuit ned til iorden for vor
herriss fōder Her om scriffuis Ecclesiast. pppv ca. Dracio humiliantis se nu
bes penetrat Hanss bōn som sig pdmphger gonger i gēnem alle hiemlene op til
gud Det Tredie wor hanss gudelige oc inderlige bōn Hwon merkiss i det han
sagde Herre wilt du da kant du gōre mig helsbiede Her skal hwer merke huor
wiselike han taledē men han wor saa nptlige omwend till troen Icke begarede
han sin helsbiede m̄z minde en det waare hāss siel til salighed Thi bad hā ickē
at hā skulle gōre hānē karšk Men han sette det i hāss hēder. thi hā best wiste
hwad hānem wor nptteligst Her aff skulle wii alle tage got exempel och ickē
begere eller bede om denne verdenss forfengelige gotz mer en wor siel kan kom
me til salighed Oc wor herriss wilge er Men sette al ting i hanss hender huad
helder det gonger off ilde eller well teptus Et eptendens ihesus manum Wor
herre Ihesus cristus wd rachte sin hond oc sagde Jeg wil gōre dig helsbiede I
det blegg han strap karšk Kong David siger i psalteren Ipse dixit et facta sūt
Strap wor herre sagde nogen ting Saa wor hwon oc giord oc fuldkommen
Sanctus Augustinus siger at wor herre giorde ickē dette iertegen strap han
gick ned aff bierget Men siden hanss predickē wor vde som han giorde for al
myen Som Sanctus Lucas scriffuer i sit v capittel Crisostomus siger At
siden wor herre hagde lerd dem da wilde han oc beuise sine ord met store vnder
lige iertegen Uide nemini dixeris See til at du siger det ingen at ieg giord
de dette iertegē mod dig Her siger Crisostomus at wor herre larde off der met
at wii ickē skulle begare forfengelig loff eller verdenss priiss om wii gōre nogē
h v

gregorius

Teptus
Marcus
Lucas

Jacobus

Ecclesiast.
pppv ca.

Eximatio
leprosi
fiat voluntas tua
Domine.

Teptus

David

augustinus

Crisosto.

teptus
Crisosto.

Den Anden søndag effter tyuendag Jule

textus

Nicolaus
de gorra.

Iohānis
pp.ca.
textus

Luce v ca.

hoff in mandens
Zirkel, Dinsforzig. für
Sey Tiemen, 1747
von Sig.

tevtus
Beda

augustin⁹

god gerning Eller om vi gøre nogen vnderlig ting Men vi skulle legge det
altsåmen gud till loff och are Teptus Vade ostende te sacerdoti Vor herre
sagde till hānem gack oc obēbare dig for presten oc offte hannem det dig høi
etter loffuen Her gøss eth spøssmaall hwor saare vor herre sende hannem
till presten siden han vor sund Her till svater en Doctor kallis Nicolaus de
gorra At han det gjorde for fem hōnde sag først at han stadseste oc fuldkom
me vilde loge Ande sag vor at de skulde bere vidediss bryd at han saadāt terte
gen giort hagde Tredie sag vor for sāme presters salighedz skyld at de skul
de tro etter dette store iertegen oc bliffue salige Fierde off til en god lerdom at
vri oc skulle hedre prestmēd som han gjorde Fempte alle syndige menniske
til efterligning At naar de haffue giort nogen synd som signiss i scrifften ved
spedalsk sot Da skvulle de obēbare dem for presten Thii at ingen khand løse
dem aff vden hand all eniste Ligeruiss som ingen kan lerge nogē aff spedalsk
sot vden gud all eniste som Sancte Hanss siger til alle prester aff vor heriss
mynd som der stonder i hanss xx ca. Accipite spiritū sanctum Anāmer den
Helliand Hwo som helst i forlade sine synder de skvulle bliffue dem forladne i
hiēmerige Teptus Cū gutem introisset Capharnaū Der vor herre kom
ind i en stad kallis Capharnaū Der kom i mectig hedske hōffding til han
nem som hagde māge swene oc tienere vnder sig til at beuare galilee land mē
Thii at de paa den tiid vaare vnder de romerskeriss inact oc velde Han hag
de høit aff de store vnderlighe iertegen som vor herre giort hagde Thii trode
han fulkōmelige at han oc kunde helbrede gøre hanss suend huilken han hag
de gandske kar Som sanctus Lucas scriffuer i sit v ca. Thii hagde han oc
stor omhygge for hanss skyld Oc sagde til vor herre Herre mit barn ligger hiē
me oc pineff suarlige aff stor siugdom oc kan icke røre sine lēmer eller komme
till dig thii han er halff tagen bort Her kalder han syn swend sit barn aff stor
pdmphghed oc kerlighed Dette er mod hōfferdige oc vnilde herrer som forsmāa
oc forhaane deriss swene oc tienere naar de bliffue spuge oc skryde dem aff de
riss gaarde oc hvoff at de skulle se dem selfue saare Item han bad icke at vor
herre skulde gøre hannem helbrede men han tēcthe det som stūs Crisostmus
scriffuer oc sette det i hanss hender Hwad han der til gøre vilde mod hannem
Teptus Ego veniam et curabo illum Vor herre suarede Jeg vil komme oc
gøre hānem karsk Her offuer siger den verdige Doctor Beda at han det gior
de At hā vilde giffue alle til kende at han icke forsmāa vilde fattige Han vil
de icke til forn gonge til den kongiss barn som siugt vor At de skulle ment at
han all eniste vilde aret dem som rige och mectige vaare mer en arme Dñe
hōffding suarede Herre iegh er icke verdig ath dyo skalt gonge vnder mit tag
Men sig et ord da bliffuer han helbrede Han sagde icke at han skvilde gonge
i hanss palatz eller huss En dog han vor en stor herre Men han sagde vnder
sit tag aff hanss store pdmpghed thi han befīndede den aldermetiste gudz vbe
gribelige mectighed Som sanctus Augustinus siger I det at han aff sin sto
re pdmpghed regnede sig v verdig till at vor herre skulle gonge vnder hanss

fiat Volu
fua Dom

Den Andē søndag effter tiuēdag iule ffo. lxi

tag I det bleff han verdig till at wor herre gick ind i hanff eget hierte oc sege
me Her om scriffuer den mechtige doctor Origenes At naar i cristet menniske
anāme skal det verdige gudz legeme Da skal det p̄m̄pge sig oc sige herre ieg
er iche verdig at dw skalt ind gonge i mit legeme Men sig i ordh da bliffuer
min siel helbrede och salig Den verdige docter Beda siger Det vor i stor tro
som trode at det vor giort i det han sagde at det skulde göriss Teptus Nā
et ego homo sum sub potestate constitutus Jegh er en hōffding och haffuer
riddere vnder mig Naar ieg siger til den gack Da gonger han hwort ieg hā
nem befaler at bestille mine erende Naar ieg siger til den kom Da kōmer han
oc gør hwad ieg hānem befaler Naar ieg siger til min swend gør det da gør
han oc saa Som han vilde saa sige biuder du alsōmectiste gud den swoge at
gonge fra hannem Da gonger hwn sin vep. beder du och swndhed kōme da
kōmer hwn oc Der vor herre hōrde at han kende hanff guddomss maiestat
oc mact vere skp̄vold vnder hanff mandom Da lod han som han der paa for
vondrede Och sagde till dem som effter fødte hannem Teptus Amen dico
vobis Sandelige siger iegh ether Jegh fand iche saa stor tro i blant alt dette
iōdiske folk Thii at han trode al eniste i det han hōrde sige at wor herre hag
de giort iertegen Oc iōderne saage hānem gøre māge store iertegen for de vil
de tro Teptus Dico autem vobis Jeg siger ether at mange aff øster och
vester oc ander stediss aff verden skulle komme til hiemerigiss der met menthe
han hedningene som formedelst apostleness lerdom oc predicken tro skulde och
frelsis och der meth songe naade her i verden och ewindelig glade i hiemerige
Teptus Filii autē regni Men Iōderne som kaldiss gudz eget folk for vor
herre vor serdeliss vdsent aff gud fader at frelse dem De skulle kastiss i helue
diss mørk (Thii at de forsmāde myn lerdom och bleffue forherdede i deriss
ondskaff oc spnder) Doctor Rabanus scriffuer at der er graad aff den grūme
oc grefelige luct der er Oc tender gnidsle for de kastiss aff swar gloende hede i
alder bitterste kuld Som sanctus Job siger i sit p̄p̄iii ca. Teptus Dixit ihe
sus centurioni Vor herre sagde til sāme hōffding Gack hiem dig skal worde
som dw trode Det vor at hanff suend skulle bliffue karst oc sund som han
trode at hanff hannem gøre kvende Och han bleff och saa i den samme
time som wor herre sagde disse ordh till hannem

Her offuer scriffue doctoreff at vor herre Helbrede gjorde spedalske mē
niske iii gonge Den første som laa i Jherusalem oc hagde hafft syn
spvoge vdi p̄p̄viii aar som Sanctus Johannes scriffuer i sit v ca.
Den anden vor den som iiii karle bare i hanff seng paa en baar som Sanctus
tius Marcus scriffuer om i sit ix ca. Den Tredie vor dēne hōffdingiss swend
som n̄w taliss om Her offuer scriffuer Hugo de pr̄ato at Spedalssk sot wor
lacth vdi trende honde maade oc det betpder Trende honde aff løssning som
menniskan songe aff deriss spnder Første maade lagediss samme spvøgdom i
vand som det skede met naman som der stonder sc̄essuit iiii regū v Och det
betpder cristendom i huilken alle spnder aff løssiss Saa vor oc Constantinus

Origenes

Beda
Teptus

Teptus

teptus

Teptus

Job p̄p̄iii
capitulo.
Teptus

Christg. t̄m̄negan
forbedde sp̄d. af.
Johannis
v ca.
Marci
ix ca.

Den Anden søndag effter tyuendag Jule

Jacobi
v ca.

Actuum
p ca.

At folk, & wijshe

keysere læcth baade legemelige oc aandelige det er till kiff och siell Den anden maade vaar at den som hagde denne siwge vor sent till presten at han skulde obenbare sig for hannem Der met vnder stondiff scrifftemaall formedelst huil ked alle synder aff løssiff som Sanctus Jacobus scriffuer i sit v ca. Confite mini alterutru peccata vestra Scriffter edersff synder til huer anden De beder indbyrdiff for hwer anden at i inuue bliffue salige Tredie maade vor at wor herre vdracte sin hand oc tog paa den spedalske oc han fick strap bod Det betegner at synderne forladiff formedelst misliundelige gerninger Thii skall eth menniske icke falde i mishoff naar han er i dødelig spnd Den øffue sig i gode gerninger giffue fattige folk almisse. faste. bede De høre predicken oc gudz ord Da høret vor herre hānem diff snarerte oc giffuer hānem naade til at berdre sin leffnid oc ey tillader at han fortabiff Som hā gjorde met en hōffding hed Cornelius som der stonder scressuit Actuu p ca. Elimosine tue et oracio nes ascendunt in conspectu dei Dine almisser oc bønner saare op for gudz ansigt De vor herre sende siden sancte Peder til hānem oc lod hānem døbe Der er mange saa forblindede oc vanvittige ath naar de vide ath de ere i dødelig spnd da sige de hwad hielper det mig at ieg gør nogre gode gerninger eller saser eller faster oc naar de ere saa fortvilede offuergiffne oc faldne i mishoff da tillader vor herre ofte at de dø i deriff synder oc fortabiff till ewig tiid Der stonder i kirke loffuen de peniten. dist. vi. falsas Ath de som ere i nogre synder de skulle øffue dem i gode gerninger Ath vor herre vill optende deriff hw och hierte ath de kynde fonge anger och ruelse i deriff hierte och gøre ret plict och bod for dem her paa iorden

Et denne spedalske mand oc aff hanff helbredelse maa hwer vnderstonde sep merkelige artickel Den Første er hwad der betegniff met denne spedalske mand som vor herre gjorde helbiede Den Anden for hwad sag wor herre vdracte syn hand till hannem Den tredie For hwad sag wor herre ville tage paa hannem Fierde for huad sag han forbød hānem at sige nogen ath han gjorde hannem helbiede Fempte for hwad sag han bad hannem obenbare sig for presten Siette hwad offer det vor han skulde offre Och hwad der betegnediff meth ath han bad hannem offre

David

Første Artickel er Hwad der betegniff met denne spedalske mand Met hānem vnderstodiff mēniskensf kōn sō vor spedalsket formedelst oprindelsensf spnd. thii gick Ihesus cristus vor herre ned aff bierget Det er aff den øffuerste hiemerigiff trone Ned i dalen Det er till iorden At anamme mandom aff iomfrw maria At han off frelse vilde met hanff haarde død oc pine som han oc gjorde paa det hellige korff der han vdgaff sit hierte blod for wor skyld Som David siger i psalteren Misit deus scz pater verbū suum et sa nauit eos Gud fader vdsende sind søn oc han gjorde dem helbiede Sandeslige wate vii alle helbiede gjorde aff den spedalske sot Som vor vaare foreldriff synder den tiid vii waare cristnede Met denne spedalske mand maa oc

Den andē søndag effter tiuedag iule ffo. lxxiii

vnderstodiff huert spndigt mēiske sō er i dōdelig sind Thi at dōdelig spnd
 ligness ved spedalsk sot for tuende hōde sag først fordi at spedalsk sot sōdiss
 aff v naturlig och slem forderffuelig vedske som er vdi menniskens lemmer
 Saa sōdiss oc dōdelig spnd saa tit som nogen gōr mod vor herriss bud ordh
 I Anden maade Ligerwiss som engen kan lage spedalsk sot vden gōd all
 eniste Saa kan oc ingen forlade dōdelig spnd vden gud all eniste De presten
 som sīder i hanss sted Som israellss konge sagde den tiid naman vor send till
 hānem at han skulle gōre hannem helbrede aff sin spedalske sot Da swarede
 han hānem som der stonder iiii regū v ca. *Quid ego sum deus ut curā ho-*
 minem a lepra Vēnt dū at ieg er gud men ieg skall lage nogē aff spedalsk
 sot Sanctus marcus siger i sit andet ca. *Quis potest dimittere peccatū nisi*
solus deus Hwo kand forlade spnden vde gud al eniste Met denne spedalske
 mand maa vnderstondiff huert spndigt mēiske for māge hōde sager skpō
 Hørst for hanss lemer ere op heffue som de waare blesde Der meth merckiss
 hōfferdige mēiske Thii at de opheffue dem offuer andre De ere ligerwiss sō
 en blare fuld aff var naar i stinger i lidet hvol paa hende meth en naall saa
 slagner hven strap och bliffuer saa got som inthz Saa er det ligerwiss meth i
 hōfferdigt mēiske ehvor rig mettig klog eller stolt han er Strap hellsot stin
 ger lith paa hānem saa slagner han oc dōr bort De far saa ned til hōfferdige
 hedz konge som er dieffuelen i helvæde Anden maade forfuld eth spedalsk
 mēiske induertiss til Der met vnder stondiff Arrenss fulde mēiske som ade
 dem selfue indwertiss oc sōrge naar de se at det gonger deriss ieffn cristen vell
 De der met forderffue deriss arme siele at de lucte forfulde i gudz aspen som
 der stonder Prouer. piii ca. *Putredo ossiū inuidia* Arrenss forfuler maruen ind
 uertiss i mēiskenss been Credie at spedalske menniske ere hese Der met vn
 derstondiff baguaskere oc fortalere som hvoiske oc hēmelige fortale deriss ieffn
 cristen Det er mesten parten lōgn och samlegge som de aff deriss rette wanart
 optencke aff deriss forgiffte herte siden hvarse de sāme ord i andress sōn mē
 deriss ederstedde fortvilede tunger sō de iche thaare sige obenbarlige eller hōpt
 at de skulde der faare bliffue straffede Aden de gonge fra ind och til en anden
 som dieffuelen dem serde De sige lōnlige det de ingen rede vide til De forbi v
 de at de det effter dem sige skulle thii ath de vide ath forbvoden ting vill gerne
 fram Saadāne smigte met tungen oc stinge met sterten som huggommen gōr
 Hierde at de haffue idelige stor tōrst De det hender dem tit ath diss mere de
 dricke diss mere tōrster dem Der met vnderstondiff gerige menniske Thii ath
 diss mere gotz de haffue diss mere begere de De fige nat oc dag ath de kvōnde
 drage mere til hobe sō den hellige mād Job scriffuer i sit xviii ca. *Exardescit*
contra eū sitis Diss mere gotz gerige haffue diss pdermere tōrster dem effter
 mere Som der stonder Ecclesiasti. piii ca. *Facialis oculus cupidi in par-*
te iniquitatis Gerige mēiskiss sōgen de kvōnde iche fornōgiss thii naar de
 noget se som dem behager da vilde de strap haffuet kvōnde de iche songet da
 sōrge de oc grene dem selfue induertiss Hempte er Ath de ere tvong actelige

iiii regum
 quinto ca.
 Marci
 ii ca.

Notu
 i inidno homo

Prouer.
 piii ca.

Job xviii.
 capitulo.
 Ecclesiasti.
 piii ca.

Den Anden søndag efter tyuendag Jule

Hebre.
pii ca.

gregorius
Ecclesiast.
xx.
Leui piii

Dauid

oc sware Der m̄ vnderfondiff Ladhe mēiske som ere tyong actelige oc sene
till ath gōre nogre gode gerninger som gud kan fonge loff aff eller deriff arme
fiel npte eller gaffn Thii siger Sancte Pouild ad Hebreos pii ca. Deponen-
tes omne pondus scz pigricie ac. Afflegger all ladhedenff suarhed och øffuer
eder i gode gerninger Siette At de ere verstpggelige oc vrene Der met mē-
kiss vkske mēiske som ere verstpggelige oc slēme for gud oc alle hansf helge
ne oc engle oc for gode mēiskene desligest Sanctus Gregorius siger her om
Fetor eius ad celū ascendit Vksfshedz stanck oc slemhed styncker oc lucther
op i hiēmelen gud til fortg: nelse Her om taliff Ecclesiast. xx. Hec est lepra car-
nis De qua habetur Leui. piii. Hvo som vil gōriss helbiede aff denne mang
foldelige spedalske sot paa sielenff vegne oc legemenff vegne Hand skal inder
lige flp till den alder giiste lage som hende kan best lage Det er till den alder
mildeste gud i hiēmelen som inthet verstpggeligt spndigt menniske forsmaar
naar han trecker sine synder ilde at vere oc haffuer hvo oc vilge till at vilse be-
dre sig modh hannem Som Kong Dauid siger i psalteren Cor contritum et
humiliatū deus non despicias Vor herre forsmaar inthz p̄m̄p̄gt hierte som
anger sine synder Dc skall hwer sige som denne spedalske mandh sagde Her-
re vilst du da kant du gōre mig helbiede

Prouer.
primo ca.

Prouerbi
ultimo ca.

Danielis
p ca.

A Den Anden maade for hward sag vor herre vdracte sin hond till den
spedalske mand Her skal hwer merke at vor herre vdrecker sin mis-
kiondshedz hend i sin honde maade Forst at anāme spndige mēis-
ke och repse dem op aff synden ligerviss som en god moder vdrecker sin hond
til sit barn oc drager der aff en rende sten Her om taliff Prouer. i. ca. Vor herre
siger Vocauī vos et renuistis eptendi manū meā ac. Jeg kallede at eder oc
i forsmade at kōme Jeg vdracte myn hand til eder Men der vor ingen som
saa en gong til hende I Anden maade vdrecker han sin hond Atth helbiede
gōre spndige mēiske som kaller paa hannem met en stadig tro som han gior
de ved dene spedalske mand I Tredie maade vdrecker hā sin hond oc vifer
off ret vep till ath gōre plict oc bod for waare synder formedelst hwilken vti
skulle sidē gonge till det hiēmelske paradiss Hierde maade vdrecker han sin
hond til off och giffuer off daglige vaar føde och alt d̄h̄z gode wii haffue her
paa iorden Som der stonder puer. ultimo ca. Manus suas apperuit inopi-
et palmas suas eptendit ad pauperem Vor herre oplod sine hender oc vdrac-
the sine arme at hielpe fattige Hempte maade vdrecker han sin hand at taz-
ge off till den ewindelighe glade och giffue off der sōn sōr waare gode gernin-
ger Om wii her lessue effther hansf vilge och b̄v̄d̄h̄ ordh

F Redie maade for huad sag vor herre tog paa den spedalske Det gior
de han aff sin store p̄m̄p̄ghed Och der met rensende hannem aff sin
v̄d̄wertiff svogdom paa hansf legemenff vegne och sammelediff aff
hansf indwertiff svogdom paa sielenff vegne Han motte velsige de ord som
der stonder Danielis p ca. Ecce manus domini tetigit me ac. Seer vor
herre racte mig sin hand oc oprepsde mig Dc sp̄skede mig i myn svogdom,

Fjerde maade hvor faare vor herre forbyd dene spedalske at sige nogen at han gjorde hanem helbrede det med vnderstondiff ath vi icke skulle begere verdenss forfengelige are eller loff om vi gøre nogre gode gerninger her paa iordē Men vii skulle sønlige oc hiemelige gøre almisse gerninger oc icke robe der til i basvne kænd et mēniskē icke aldeliss gøre saaz danne gode gerninger hēmelige Da skal hanss hierte oc vilge vere At han ep vilde at hwer mand det ser skulde oc at han ep helder ville loffuiss der faare

Femte maade for hvor sag vor herre sende hanem til presten Det gjorde han aff ydmyghed oc At han der met vilde giffue alle til kēde At alle prester haffue mact at lāge alle mēniskē aff deriss spedalske sot paa sielss begne Det er at forlade dem alle deriss spnder sō de haffue gjort

Sette maade for hvor sag vor herre bad hanem offre Det offer som Moyses bubet sagde i loven Der meth vnder stondiff ath han och alle andie bōr ath tacke gud for alle hanss velgerninger som han offer gør Her skal hwer merke At spedalske menniske offrede fire honde offer efter Moysi loy i vobnvsset for templer Naar de bleffue helbrede gjorde aff deriss siogdom Som der stonder Leuit. xiii ca. Assumet duos agnos Dan skulde offre ii huide oc rene lomb I hvit rent faar i aar gamist Trende hui: de simler som vaare bestenckte m̄z olie oc sex maader olie dess for vden Saa: danne iiii honde offer skal huer mēniskē offre naar han aff lōssiff aff sine spnder Forst skal han offre ii lomb Det er hanss ydmyge oc veluillige gode hiero te Oc han skal vere tolmōdig i all verdenss modgong Meth faaret betegniss At han icke skal besmitte sit legeme met nogen spnd Met de iiii simler betegniss At han skall vaage faste oc bede till gwd oc i hvo kōme hanss sware dōd och pine Met de vi maader olpe betegness sex aff de syv misliūdelige gerninger Dm huilke sanctus Mattheus scriffuer i sit xi ca. Aff vor herriss mund sigendiss Esuriui et dedistis michi manducare cc. Jeg hvingrede oc i gaffue mig mad Jeg tōstede oc i gaffue mig dricke Till dem vil vor herre sige paa den pderste domme dag Kommer n̄v i velsignede gwdh faderss bōrn Och anāmer hiemmerigiss rige Det vnde oss alle gudh fader sōn och den helliand som er benedidet till ewigh tiidh A M E N

Leuit.
xiii ca.

Matthei.
xi ca.

Ath Tertegen ath huer skal offre och tinde gudh aff det beste han haffuer.

Som Bonden gjorde, her Epistola talia

Alase ath nogre ledde en mand som befengder vor meth den onde mand til en hellig abbed som hed Abbed hanss som pleyde ath gøre mange iertegen Saa manede hon hannem meth mange hellighe oc gode ord ath han skulle vdfare aff samme mand Men hā skōtte hanss bemanelse inthz Dm siger kom

St. Lant: D. p. 111

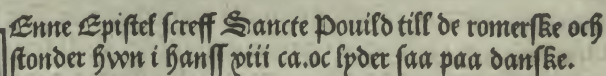
Den Anden søndag effter tyuendag Jule

En Rechtvaardig Gode
 Gode Leide. Ipk.
 Hoels Wijs. oth.
 skick.

opdriften holder sig me
st. skidz, og nu bor
de gudsfrønlige.
og stier hand dem
at stier.

Tredie søndag effter tyuende dag Jule

Epist. ad Ro. xiii ca. Hæc nemini quicquam debeat

Bere bispore och søster Det er det ypperste och alder
beniste som i are alle menniske plectige ati skvølle
elske hyer anden indbriddiff Hyvo der ratthelighe elsker
syn Ieffn cristen han gør loffuen spilest som goddh gaff
Mopsi Dvo skalt icke bedriffue hord Dvo skalt ingen
stiele Du skalt icke bare falsk videndiff byrd Du skalt ic
istenff gotz Er der nogre flere bud ord Da forstondiff de
lt elske dyn ieffn cristen lige ved dig selff Hyvo som rats
risten han gør engen onth eller skade Der saare er kertilg
resse

Quā. Matt. viii ca. Ascēdēte ihesu in nauiculā.

Tredie søndag efter tyuendag Jule

Nicolaus de Lpra At han soff for twende honde sag først at hvoet mand der aff kende oc mere:
ke skulde at han vor et sant meniske Thi soff han paa legemess vegne Den
han vaagede paa guddomenss vegne Anden sag vor At hanss disciple skulle
bediff hielp aff hanem at ha dem frelste skulde aff deriss liffuis fare Teptus
Et accesserit Hanss disciple vacthe hanem op oc sagde Herre frelss oss thi wii
radiff at wii forfariss skulle Her offuer scriffuer en doctor heder Rabanus oc
siger D i hellige oc sandhe gudz disciple i hassue den aldermectiste gud ederss
frelser hoss ether hvi radiff i I hassue det ewindelige liff hoss ether Hvi frp
te i for døden Hwor pdermere myxe wii arme spndige meniske da frpcte som
tit oc ofte ere stedde i liffuis fare De fulde met sware spnder At h wii ep for
teptus gonge skwille det er spvncke neder till helwediss pine Teptus Et dixit eis
quid timidi estis Wor herre suarede dem Hvi ere i saa radde Her offuer siger
Nicolaus de Lpra Nicolaus de Lpra Som vor herre vilde saa sagt det gøss eder icke behoff ath
radiff men ieg er hoss eder I saage mig gøre saa mange vnderlige iertegē paa
iorden thii vide i vel at ieg hassuer och mact offuer vandet D hwor liden tro
i hassue Her offuer siger Crisostomus At Alligeuel at de fuldkomelige trode
oc viste ath wor herre dem frelse kvnde naar han waare vogen Dog trode de
icke at han det gøre kvnde men han soff Hagde de vered fulkomede oc stads
festede aff den helliand i troen Da hagde de vell trod oc vist ath han dem saa
vel frelste kunde soffuendiss som wogendiss De saa wel paa vandet som paa
iorden Teptus Tunc surgens Saa stod wor herre op aff soffen och bød
stormen oc hassuit were stille Saa bleff det strap lvn Her offuer siger Nicos
laus de Lira At han her met beuissde sin guddoss mact oc han vor herre offuer
alle elementhe Teptus Porro homines mirati sunt De menniske som waa
re i skibet dem vndrede her storlige paa her offuer siger Sanctus Jeronimus
Jeronim. At det wor skibmendere oc andet folk som wor paa skibet so forundrede paa
teptus dette iertegen oc icke disciplene Teptus Qualis est hic De sagde indspiddiss
insslen den hward mand er dette men var oc vand ere hannem lpdige Nicos
laus de Lira siger at de oc sagde Han soffuer som eth meniske oc han gøt ier
tegen som han waare gud Den mettige doctor Nicolaus de Gorra siger At
Nicolaus de gorra naar vor herre gjorde Fertegen Da gaff han altiit noget til kende met hwil
ked hanss sandelige mandom oc alder mettigste gwddom obenbarlige merkiss
Crisosto. kvnde Crisostomus siger at same hanss soffen bewisde klarlige ath han wor
eth ret menniske Det stille lvn han gjorde Det bewisde at han vor sand gud
Thii vndrede dem paa trende honde ting først ath han soff Siden ath han
bød offuer elementene. och siden at de waare hannem strap lpdige

Ramdeliss skulle i merke At m3 dette skib maa vnderstøddiss
det hellighe verdighe korss paa huilcked wor herre frelste sine
disciple och alle de andie menniske fra den sware storm och
sieliff och liffuis fare Det er fra dieffuelen och heluediss ewi
ge fordommelse diefflene ligniss ved var och storm for twende
høde sager først for de arewspnlige lige so et var In Ande

maade faare de komme hastelighe lige som eth hastigt var eller hørvæl vind
Meth disciplene som waare i skibet met vor herre vnderstondiff alle gode mē
niske som tycke deriff synder ilde at vare De radiff gwd oc elske hannem aff
alt deriff hiethe oc haffue hwy oc vilge till atth ville leffue retferdelige oc øffue
dem i godhe gerninger Saadanne menniske de radiff for stormen Det er for
dieffuelen At de skulle forfariff Det er at deriff siele skulle kōme til den ewi
ghe fordommelse

E som ville were wor herriff disciple de skulle haffue dem i trende
maadhe **H**ørst skulle de radiff hannem Atth de icke fortpne han
nem met deriff synder At han ey piner eller plawer dem her paa iora
den Eller fordommer deriff liiff oc siel till helwediff pine Som wor herre sagde
selff til sine disciple som Sanctus Mattheus scriffuer i sit p ca. Nolite time
re eos qui corpus occidunt Sed magis timetē cū qui potest animā et corpus
perdere I skulle icke radiff faare dem som sla nogē i hiel paa legemēss deane
Men i skulle mere radiff for dem som kan fordomme baade liiff och siel Thii
skulle alle for dene radffe skpēd fly onde gerninger oc øffue dem i gode gernin
ger som der stonder Prouer. xv cap. Propter timorem domini declinat omnis
hō a malo for gudz fryct oc fare skpēd da fly alle onde gerninger **I** Anden
maade skulle de elske vor herre De aff ret kerlighed elske hanff bud ordh som
Vor herre siger selff som der stonder I sancte Hansis viii ca. In hoc cognos
ui omnes quia discipuli mei estis Der meth kender ieg ether alle ati ere mi
ne disciple thii ati holde mine bud ordh Tredie maade skulle de gerne høre
gudz ord. late dem. oc i hwykōme dem Om disse disciple taler Sancte Hanss
i sit xv ca. Stetit ihesus in medio discipulorū suorum et dixit eis pap vobis
vor herre stod mit i blant sine disciple och sagde till dem fred were meth ether
Disse wor herriff disciple skulle gonge i skibet met hannem Det er de skulle
gōre penitentz for deriff synder om huilcked skib der stonder screffuit Sapien.
iiii ca. Transcuntes mare per ratē penitēcie liberati sunt De som fore øffuer
haffuit paa det skib som kallis penitentz de bleffue frelste.

Eth dette skib vnderstondiff Penitentz for trende honde sag **H**ørst
thii ath ligeruiff som eth skib er snævert fore i staffnen och brett mit
vdi oc ved enden Saa er oc penitentz først snæuer thi ath dhz spve
ness ganske snævert met det første at gonge barfötter vlden oc barhoffuit och
sla sig selff meth riss faste waage oc tpage sit brød oc søde Och elske gwd all
eniste De frycte for ingen verdens modgong Her om taler Vor herre selff som
Sanctus Mattheus scriffuer i sit vii ca. Angusta est porta que ducit ad vi
tam Den port en ganske snæver gennem hwyilken man skal gonge til hieme
rige Her om taler Den mechtige klerck Seneca Iniciū eundi ad virtutes ar
duū est Det er svart met det første at øffue sig i dydelige oc gode gerninger
Skpēd er brett mit vdi saa er oc penitentz naar man haffuer øffuet sig i hēde
nogen stund saa bliffuer hwy lat Thi ad den verdighe Hellig and siger selff
som der stonder Prouerbiorū v ca. Ducam te per semitas equitatis ac. Jeg

Matthet
p ca.

Prouer.
xv ca.

Johannis
piii ca.

Johannis
xv ca.

Sapiēcie
iiii ca.

Matthet
vii ca.

Seneca

Prouer.
v ca.

Tredie søndag efter tyuendag Jule

Bernard.

Paulus
ad philip.
iiii ca.

matthæi
iiii ca.

matthæi
ix ca.

Den 16. Søndag
1370

Abacuc
i ca.

skal lade dig atz retvissedensss vepe De naar dw kômer paa dem da skall
icke wegn bliffue dig straxer eller trong Sandelige bliffuer penitentz lat och
bied i framtiden for de store hwegswalelser oc indwertiss naade som gud giff
uer dem som gøre penitentz for deriss synder som Sanctus Bernardus siger
til dem som gøre penitentz Multi uidet crucez destraz sed pauci uident uic
tiones destraz Mange see ederss pine druelse och verdenss modgong Men
de se icke ederss store indwertiss hwegswalelser och glæder **I** Anden maade
er skibet tart vnder till och obet offuen till Saa skall och den som gør peni
tentz haffue sit hierte tart och luet neden til fra all verdenss forfengelige begæ
reller och al legemenss løste Det skal vere obeth offuen til atz besinde oc acthe
den store vhegribelighe glæde som er i hiemmerige som Sancte Pouild siger
Ad philipen iiii cap. Nostra conuersacio est in celis All wor hvo tancke och
sind skall være i hiemmelen Tredie er Thii atz ligetviss som eth skib sø
rer menniskan till haffn Saa søier och penitentz menniskan till den ewighe
salighed som er i hiemmerigiss rige Her om siger Dor herre self som der ston
der Matthei iiii capi. Penitenciam agite appropinquabit regnum celorum.
Søier penitentz hiemmerigiss rige stunder eder till Hvo som wille gonge i det
te skib som er Penitentz de skivlle haffue dem i trende maade søist skivlle de
offuer giffue deriss egen vilge i Anden maade skivlle de forsmaa all verdenss
forfengelighe Tredie maade skivlle de holde dem aff deriss legemiss begærel
ser Her om scriffuer Sanctus Mattheus i sit ix capittel Atz Sancte Dæ
der sagde till wor herre Ecce relinquimus omnia &c. Herre wi haffue offuer
giffuit alt sâmen for dyn skipld och effther følge dig hvo skivlle wi haffue
igen Dor herre swarede i skivlle side hoss migh i hiemmerige Och dôme offuer
alle menniske.

Haffuit ligness ved werden for iiii honde sager skipld **H**øst for and
luct oc stanck skipld Thii at haffuit lucther ilde mest mod dem som
icke ere opfødde eller ved vande met saadâ ond luct oc stanck Men
dem tpeckiss icke saa sø ere der daglige ved vande Sâmelediss lucther denne
verde ilde mod retferdige gudelige oc hellige mêniske for de utalige slême syn
der som bedriuffiss i hêde mæ wkskshed offuerdadighed oc andre slême synder
mê Vnde mêniske sø saadâne synder bedriuffue dem tpeckiss icke at hun lucther
ilde de kûde icke fornême den slême stâck oc fulhed sø følger mæ synde Fordi
at de icke haffue den helliâdz naade **I** Ande maade Thii at de store fiske
ade de smaa i haffuit oc fordriffue dem Saa fordriffue oc her i verde mechtige
de sø fattige ere oc minde formve Her ô taler Abacuc i sit første ca. sigendiss
til wor herre Quare nō respicis sup inique agētes Dalsomectiste gud hui seer
du icke til huorlediss de mechtige fordriffue oc fordriffue de fattige stakarle Du
tider der ved oc gør mêniskene ligeruiss sø i fisk i haffuit eller i orm paa iordē
sø haffuer engē herre eller forsuar De mechtige vnilde mêniske maa ligniss ved
en gadde som fortærer oc sluger mange smaa fiske Om siger bliffuer hun self
fangen oc aden Saa gøre oc de vnilde hōffdinge fogder oc embetzmæn som

Tredie søndag nest tyuendag Jule No. lxvii

forderffue oc øde legge mange fattige enfoldige bønder oc stæckarte Om siger bliffue de fagne igen aff dieffuelen som forderffuer oc plawer deriff siele i helvædiss pine til ring tiid Som der stonder screffuit Eccle. p. viii ca. *Ue qui predaris nōne et ipse predaberis* De dig som røffuer oc tager vøglige fra andre thi at dw skaalt bliffue berøffuit igen **T**redie maade for bølgerne stedse bypde oc støde mod hwer anden i hassuit Saa gør oc den ene onde emod den anden her i verden met tratte dele. kiff rob och bulder. Sōme gode hassue och vøe sorg bedrøffuelse siugdom oc anden verdensf mod gong Her aff kan hwer mercke oc besinde atz her er ingen stadig roligghed i denne sorgengelige verden Som wor herre siger selff som Sancte Hanss scriffuer i sit p. viii ca. *In munda pressuram habebitis* In me autem pacem I skulle hassue mod gong i verden men i skulle fonge den ewighe fred met mig i hiemerige **H**ierde maade for den store fare som er i hassuit som Sancte Pouild scriffuer ad Corint. ii. ca. om sig selff sigendiss *Morte et die in pfundo maris fui* æ. Jeg vor nat oc dag mit paa hassuit i alder største liffuis fare Jeg wor oc i stor fare blant røffuere Saa er der oc alle vegne stor fare en nwo paa iorden **T**hi at dieffuelene stride først oc sist mod mēniskene Atz ppe tratte dele kiff oc oilog melle dem siden frister oc egger han dem daglige til dødelige synder Siden er wort eget legeme oc mod oss som oc strider mod vor arme siel met atskillelige onde begeringer till vkskshed offuerfødiaghed høfferdighed ladhed oc andre synder **W**erden defligest meth syn forfengeligheds

Menniskens herte maa ligness vedh hassuit for iiii honde sag **F**ørst for syn dphed som Jeremias scriffuer i sit vii capittel *Profundum est cor hominis et inscrutabile* **M**enniskens herte er dypt och ingen kan se hvad mening der er vdi **I** Anden maade for beskhed hassuit er oc beskt Her om screffuer Jeremias i sit andet capittel *Epi et vide quia malum est et amarū te dereliquisse deum factorem tuum* **B**ack och se hwor onth och beskt det er atz dw hassuer offuer giffuit din gud och skabere Alle som hassue fortoined wor herre meth deriff synder de skvølle beskelighe grade for dem aff deriff herte atz gwodh vil deth forlade dem **T**redie maade røriff det altiit oc vendiss bort oc igen aff bølgerne Saa gør och onde menniskess herte de røriff stedse vdi kiff tretter deler bānder oc sender som de hassue indbyrdiss meth hwer anden som Esaias scriffuer i sit lxxviii cap. *Cor impiū quasi mare feruens quod quiescere non potest* **E**th onth mēniskiss herte er ligeruiss som eth spvvende hass som icke kand stillest Han siger och stray igen *Impiis non est pax* **W**nde och w milde menniske de hassue ingen tiidh fred eller ro **H**ierde maade **E**r hassuit salt saa are och spndighe menniskiss herte salte **T**hi atz de icke kyvnde vdslocke den sware tørf som de hassue till synden **S**omme til gerighed somme till høpferdighed somme till vkskshed och saa frādeliss til alle andre synder **F**ra hwilke den alsommectiste gwodh vørdiss till formedelst hanss dødh och pine atz frālse oss till ewigh tiidh Amen. **W**en i hassue nwo høit hworlediss **W**or herre frelste sine disciple aff hassuiss nōdh.

Ecclesiast.
p. viii ca.

Johannis
p. viii ca.

Paulus
ad corin.
ii ca.

Jeremie
vii ca.

Jeremie
ii ca.

Esaias
lxxviii ca.

Tredie søndag efter tyuendag Iule

Da vil iec oc sige ether i hertegen hworlediff iomfru maria frastte sine tiene-
re aff haffuis nød oc der met vil ieg ende myn tale paa denne tiid

Papst xiii. **Ath Hertegen ath Iomfru Maria
frelste sine tienerne i haffuist nød.**

Et vor i skib meth pillegime som fare skulde till den hellige
graff Om siger fick det lack i bonden oc bleff saa swartlighe
lact ath de icke kwynde holde det offuen vande hwerken meth
pompe øser eller balger Da skipperen det saa ath han engeles
diss skibet beredde kunde da sette han sin esping for bord som
han hagde inde oc spranck der selff vdi met i biscop oc nogre
andre fribaarne som hānem sulde En spranck oc til som vilde gerne vared mz
Men han sanck mellom skibet oc baaden neder til grvndz Skipperen robte
till de andre som vaare i skypbet igen ath de skulde tencke paa deriff siele oc be-
fale dem den aldermectiste gud oc iomfru marie thii det vor engelediff myres
ligt ath de deriff liiff beredde kwynde Lidet der efter robte de alle op i hiemelen
meth gradelig roft i dess sanck skypbet ned i grvnd och dse bleffue alle druck-
nede Bispen grad gandske swartige och besol gud i hiemerige deriff siele Si-
den saa han stedse vd paa vandet om han nogensted see kwynde nogen aff de
riff kroppe som døde vaare Da saa han deglighe hvide dixer some stediff ii
somestedz flere op komme aff vandet och fluge strax op genem skyen till hi-
emerige Da merckte han vel at det vor deriff siele Saa meget som han grad
der de bleffue drucknede Saa meget grad han nvo diss mere ath han ey bleff
i skypbet meth dem at hanss siel motte folget deriff til hiemerige Der de kom-
me till landz meth baaden Da saage de hannem komme op gongendiff aff
vandet karst oc svond som føre sanck mellem skypbet oc espingen Der paa for-
vondrede dem alle Thii sporde de hworlediff hanss liiff bereddett bleff Han
swarede i det iegh fald i vandeth da kallede iegh paa Iomfru Marie naffn
Och besol hende mit liiff och siell Der iegh kom ned till bondz Da kom mis-
kwyndhedz moder Iomfru Maria som ingen forlader som kalder paa hen-
de Och tog migh vnder syn kaabe och bevarrede mig ath vandet mig inthet
skade kwynde och ledde migh nvo till landz Der de dette hørde loffuede de als-
le gwdh i hiemmerige och tackede Iomfru Maria for den store naade hven
meth hannem giort hagde Saa ville och wii alle gøre ath wii myre songhe
den ewighe salighed A M E J

Fierde søndag efter tiuendag Iule

Epistola ad Collo.iii.ca. fratribus induite vos

Enne Epistell som lasiss i dag i den hellighe kirke den screff den verdige Apostel Sancte Pouild till dem som bode i en stad heder colossis oc stonder hun i hanss tredie ca. oc spder saa paa danske.

Bere brødre och søster I skulle klæde eder i aande delig klædebon so gudz vdwalde hellige oc effke lige børn haffuer Veluillighed Barmhertighed pdmyp hed Vilhed Hoffuiskhed och Tolmodighed Forlader hver anden indbridd hward den ene brøder den ande emod Ligerwiss so vor herre forlod eder alle ederss spnder Offuer alt da haffuer retwiss kerlighed till huer ande So er en til hobe bindelse i all meniskenss fuldkomelse til den ewige salighed Oc den hiemelske fred so Cristus Ihesus gaff eder Han skal føre al glæde ind i ederss herte I ere alle til hobe fødte aandelige vdi et legeme vnder i hoffuit so er cristus ihesus Varer tacknemelige mod den allsmectiste gud for saadane velgerninger Legger vind paa at gudz ord oc det hellige euangelii so ha selff lærde m3 haff benedide mund at de bliffue stadige i ederss herte Ikke al eniste til ederss ager behoff Men oc saa til ederss ieffn cristess lærda At i myxe alle stæde rettellige vnderstonde den hellige scrifte Oc sid rattellige lare oc vnderuise vdwittige oc simpel meniske hede Paa minder dem so lade ere i blant eder Loffuer oc tacker den hemelske gud met høptidelig sang oc loff Baade met røst oc herte for alle hanss velgerninger Alt det i handtere baade m3 ord oc gerninger det gøier alt samen i ihesu cristi naffn Tacker gud fader i hiemelen oc hanss ewige benedide søn som er Ihesus cristus Amen.

Euangelii secundum Mattheum xiii capitulo.

Simile est regnū celorum homini q̄ seminavit

Ette Euangelii scriffuer den verdige euangelista Sanctus Mattheus i sit xiii capittell oc spder det saa paa dort maal

En gong sagde vor herre sine discipell en efterlignings saa lydēdiss hiemerigiss rige et lige so i mād det saade god sad i sin ager Men de soffue so skvilde tage agerē ware Da kom hanss w den och saade klinte mit i blant hanss hvede och gick saa bort Den tiidh hvedet vopte op och fick korn Da spntiss och klinten Saa ginghe swenene till hosbonden och sagde Herre saade dw ep god sadh i dyn ager hvor kommer det till atth der op voper klinthe i hannen Han swar rede dem Det giorde eth onth menniske Swenene sagde till hannem Vilt dw iche atth wii skvulle saffne dem der aff Han sagde Rep. Paa det atth naat i opdraghe klinten att ep da skvulle opdraghe hveden meth aff rodhe

i iiii

Hierde søndag efter tiuendag Jule

Skiz mig. Smellens
guds boden. De de
hans fædrene.

Lader dem men dope baade till høst kōmer da vil iegh sige till høst mēdene
saffner klinten til hobe och binder hannen i knippe till atch brende De saffner
hvøden serdeliss oc sōrer hānen i mpy lade

Udtydningen oc glosen her paa

teptus

teptus

teptus

teptus

teptus

teptus

Di denne lest er iiii serdeliss merkelige artickle Den første er
den aldermectiste gwdz vbegetlighe godhed Det merkiss i
Tepten i det der sigiss Bonū semen seminavit Den anden
er mēniskens store forsmelighed paa deriss sielss vegne De
dieffuelenss vvoigefulde idelige arbejde Teptus Quia dor-
munt homines Den Tredie er vor herriss alderstørste oc
lengste tolmødighed (Teptus Sinite vtrazqz crescere) Den Hierde er vor
herriss strenge retferdighed Teptus Colligite primum
Denne sad Det vor den alsōmectiste gudz sōn Han saade hvøde i spn
ager Det er han predickede oc lærde den hellige cristelige tro her i verden mēth
gode lerdōme oc sine bud ord som stonde i den hellige last met hvilke alle mē-
niske skulle bliffue salighe Teptus Cum autem dormirent Men de soffue
som skulle tageth ageren vare Det er kirckenss prelater oc sogne prester som læ-
re skulde afmvoen salighedenss depe som Sanctus Augustinus Jeronimus
oc Crisostomus sige De soffue Det er De ere forsmelige i deriss embede och
icke predicke eller sige ensfoldige folk den cristelige tro och gudz vilge som dem
byrde Teptus Venit inimicus Det kom i ont menniske oc saade klinte i
saden Det vor dieffuelen som saacer oc indskpder i menniskenss hietter falske
artickle mod de hellige tro oc anden stor vifd farelse at de skulle tro paa troldō
spaadom oc signelset Han saade och blant gode dygdelige oc retferdelige mēn-
niske mange skalke røffuere tyranner oc vmdilde mēniske Blant erlig oc skels-
lig leffnid som gud bød saade han vkskshed høfferdighed oc alle andre spn-
der Teptus Sum autem creuisset Der saden som vor gwdz ordh opuoote
Da spntess klinten der i blant Det vor dieffuelenss falske lerdom och katterp
som onde mēniske saade i blant gudz alder helligste lerdom Teptus Serui
autem Hanss svøene spwde om de skulde opdrage klinten Han sagde nep La-
der den opuoote til sāmen til høst Det vor Lader onde oc gode mēniske leffue
sāmen her paa iorden til dōme dag Thii at naar i op droge klinten da kun-
de i opdrage hvøden met der met mente han kattere oc hedninge som kvonde
om vøendiss till den hellige tro oc bliffue gode cristne menniske sōr de dō Han
mente oc onde spndige mēniske der met som kvonde songe anger och rnelse for-
deriss spnder och gōre plicr oc bod for dem oc bliffue salige oc. Naar høst kō-
mer det er dōme dag Da skal ieg sige til høst mēdene Det er til englene saffner
sørst klintē til hobe oc binder hānē i knippe till at brēde Det er at englene paa

Hierde søndag nest tyuendag Iule flo. lxxix

den strenge dom skvølle salfne de onde mēnske fra de gode oc skpde dem nedh
til den græselige helvædiss ild oc pine som de skulde biende vdi ewindelige T.
Triticū Hvæden skulde de søre i min lade Det er at englene skulde søre gude
lige ydmyge oc retferdige mēnske til den alder største hiemerigiss glæde
oc salighed som de skulde haffue til ewig tid met gvd oc hans verdige helgen

En her taliss først om god sād Da skulde i vide at god sād
er fire dubbel Hørste er retvissedzeniss sād om hwilken der
taliss Prouer xi cap. Seminanti iusticiā merces fidelis scz
vita eterna Den som saar retvissed blant mennisken han
songer Det ewige rige til sōn Oseas Profete siger oc Semi
nate in veritate iusticiā Saar retvissed i sandhed oc høster
igen det misvøndelige gudz ordh paa den strenge dōme dag Naar han siger
kommer myn faderiss velsignede venner och anāmer hiemerigiss rige som han
haffuer beredt till ether aff ewig tiidh Den saar retvissedzeniss sād som lader
hwer haffue sit oc gōr sin ieffn cristen det hā vilde haffue aff hānem Her taler
Tobias om i sit iiii ca. sigendiss Quod oderis ab alio fieri ac. Det som dw
icke wilt haffue aff en anden det gōr icke helder hānem Den anden er gudeli
ge hōner oc graad och svock som nogen haffuer saar sine spnder Det om taler
kong David i psalteren Qui seminant in lacrimis cū exultatione metēt De
som saa met graad oc svock de skulde høste igen met stor glædhe oc frygd Det
er de som haffue anger oc tuelse for deriss spnder her paa iorden de skulde son
ge den ewindelige løst i hiemerige effter dōde Denne grædelige sād skal huert
mēnske saa for iiii honde sag Først for sine egne spnder Som David siger
i psalteren Fuerunt michi lacrimae panes die ac nocte Graad och svock vor
mit biød nat och dag for mine spnder I Anden maade skvølle vxi grade for
vaare ieffn cristeniss spnder Naar vxi se at de bryde gud emod Oc bede faare
dem atth gud wil forlade dem deriss spnder som Jeremias scriffuer i sit ix ca.
pittel I Tredie maade naar vxi see eller vide atth den hellige kirke forstpriss
eller forderffuis aff ondhe vsmilde hōffdinge oc tiranner I Fierde maade for
vxi ere saa langt fra hiemerigiss rige som er vor rette bolig Her om taler Da
uid sigendiss Heu michi quia incolatus meus prolongatus est De mig at min
bolig Hiemerige er saa langt fra mig Tredie sād er Almisse gerninger Her
om scriffuer Sancte Pouild sigendiss Qui parce seminat Parce et metet rez
tribucionem Hvo som sparlige saar han songer lidet gaat igen Han saar ic
ke lidet som lidet haffuer oc lidet giffuer om han haffuer i god vilge til at han
gerne mere giffue vilde om han mere hagde Her skal huert merke atth han si
ger Han saar De icke atth han giffuer Thi naar i giffuer almisse da møster
han icke den Men han saar hende Thi at saa det er at møste sit till en tiid
At han skal songe meget mer igen naar han skal høste Thi skal hwer gerne
meget saa Det er giffue fattighe folk mange almpsser aff syn største formvø
Saa songer han hvnder folt sit igen om høste Det er i hiemerigiss rige effter

Prouer.
xi ca.
Oseas

Tobie
iiii ca.

David

Jeremie
ix ca.
David

Paulus.

Hierde søndag efter tyuendag Jule

Gene.
xxvi ca.

Eclesiast.
ix ca.
Paulus

Jeremie
xii ca.
Bernard?

Paulus

Prover.
xxii ca.

døden Det om scriffuis Gene. xxvi. q̄ Isaac seruit in terra bona et inuenit in illo anno centuplū Isaac patriarcha saade i god iord oc det sām̄ aar fick han h̄vnder folt igen Hierde er misskidelige gerninger Dem skall man saa i vngdomen som der scriffuis Eccle. ix. ca. Mane semina semen tuum Saa din sād i din vngdom oc øffue dig i gode oc misskundelige gerninger da skalt du songe noch at høste igen i hiemerigiss glade efter døden Sancte Pouild siger her om Bonū faciētes nō deficiamus &c. Vi skulde icke lade aff at gøre gode gerninger Da lader wor herre icke helder aff ath giffue oss god løn.

Ad sād er oc fire d̄v̄bbel Den første er vsamdiectighed oc had sō er emellom brødre der om scriffuis genesis xxviii q̄ iosep accusauit fratres suos de crimine pessimo Iosep kere paa sine brødre for sin fa der faar den store sware och slēme synd som de bedreffue thii finge de had till hānem oc vilde slaget hānem i hiel men wor herre frelst hānē aff deriss hēder De gjorde hānē til en megtig man nest kongē i Egipte Den Andē er forfangelig are Den sād saa de som rose aff deriss gode gerninger Om dem taliss D̄ser viii cap. Quia ventū seminabunt turbinem metent &c. De som saade var de skulde høste h̄v̄erlvindh igen det er de som gøre nogen godh gerning oc vilde haffue priiss oc loff der saare aff h̄v̄er mand Om dem taler och Jeremias i sit xii ca. Seminauerunt triticū &c. De saade h̄v̄ede i varet Det er de gjorde gode gerninger for priiss oc loff skp̄d Thii skv̄lle de høste ewindelig pine oc forðsm̄lse igen Sanctus Bernardus siger Ath forfangelig are maa vel kaldiss var Thii h̄v̄n slyger lattelige oc h̄v̄n gonger lattelige i gennem men h̄v̄n gør gandske stort saar Tredie sād̄ er legemelige synd̄er som er v̄ kpsk̄hed oc offuer slødiḡhed Om denne sād taler Sancte Pouild ad gala. vi ca. Qui seminat in carne sua de carne metet &c. Hvilken som saar i legemet Han skall høste aff legemet Det er legem̄ss forderffuelse her i verdē som ken der paa mange dr̄nckere som ere vatter sottige och blinde aff swar dr̄ck De som meget v̄kpske ere forderffue oc deriss legeme der met oc d̄s snarlige Hier de sād er karighed oc nidskab som kalliss ondskaff i skriften Om denne sād stonder der screffuit Proverbi. xxii ca. Qui seminat iniquitatem metet mala H̄v̄o som saar karighed oc gerighed han skal høste ewindelig forðsm̄lse. thi ath karige oc gerige menniske de ere dem selfue onde oc deriss ieffn cristen thii ath de icke vilde forbarne dem offuer deriss arme siele oc ep helder offuer deriss fattige ieffn cristen De ere oc onde mod deriss egne b̄r̄n oc h̄v̄str̄ver fordi at de forkaste deriss siele met deriss rigdom som de drage til hobe met deriss v̄ets ferdighed och gerighed Thii skulde sām̄ deriss b̄r̄n forbande dem i heluediss pine til ewig tiid der om stonder i eth Fertegen dē første søndag nest efter hel lig tre konger dagh H̄v̄ vil iegh sige eder eth andet om karighed och v̄tolmodighed och der meth̄ ende min tale paa denne tiidh

Ath Fertegen om karighed oc v̄tolmodighed

Hierde søndag nest tyuendag Jule ffo. lxx.

I lase at der wor i Erckedegn i en stad heder Diliens som
ligger ppp mile owen for pariss i franckerige Han vilde sa-
re til rom Thii bad han en anden cannick at han vilde læs-
ne hānem en klerck som han hagde hōff sig at han paa sās-
me repse motte følge hānem oc kōbe oc besøge hwess hānem
oc hanff tienere giordiss behoff oc gøre hāne siden regenscaff
paa hanff penninge som han hānem der till antuorde Der sāme klerck hagde
fuld hānem nogē stund en dog at han waa sa gaat som nōdder der til Da
begarede Erckedegnen sō vor ganske karg oc nidsk Alder strengest regenscaff
aff hānem oc vilde at han skulde gøre redhe for det minste sketff som han wd
lagde til kost tharing eller andet som behoff giordiss Dette offuede han tit mēz
hānem oc gaff hānem store onde ord til meth Thii bleff klercken gandske for
tōined oc hastig oc besol sig dieffuelen aff ret vrede oc wtolmodighed Den sās-
me dag styrte hanff hest mēz hānem i en aa oc han bleff druckned Han hagde
forbundet sig tilforn mēz den cānick han tienthe at huilken aff dem sōst dōd
han skulde obenbare sig saare den anden inden ppp dage om det wor myve-
ligt oc sige hānem hwad skickelse hanff siel waare vdi Om naten efter han
vor druckned kom han for hanff seng oc syntiss leffuende Thii sagde cānic-
ken var vel hiemkōnen. er erckedegnen och hiem kōmen Han sagde nej Her
ieg er kōmen som ieg sōr loffuede at sige eder mēn skickelse Canicken sagde
hvor er det fat met dig Han swarede ieg er dōd oc min siel er i alder swaiste
pine Canicken sagde hvor kom det till han swarede Den karige och nidske
Erckedegnen giorde mig saa hastig och vied i dag met strengt regenscaff som
han aff mig begarede oc onde ord At ieg besol mig dieffuelen i vold Thi fick
ieg i grafelig dōd dieffuelē kōff min hest oc ieg drucknede Thi beder ieg ether
kerlige ati late oc predickede alle sō eder mueligt er at de engelediss befale dem
dieffuelen i vold ehwad som helst modgong eller nōdh de lide Thii ath naat
nogen det gør Da fonger han strap mact offuer hannem som han giorde mēt
mig i dag Her meth forswand han for hannem Canicken sagde och lod siden
kynde samme iertegen obenbarlige for alle

Wd. Indig. ind.
For med. ind. ind.
2-8

o Foelix quem fac
unt alia ha perici
Canim

Den v søndag efter tyuendag Jule

Euā. Mat. xi. Respōdēs ihesus dixit Cōfitebor

Ette ewangelium som plegiss at lasiss paa dēne søndag i den
hellighe kirke Det scriffuer den hellige euangelista Sanctus
Mattheus i sit xi capittel Oc syder det saa paa danske

DRistus ihesus swarede en tiid Jøderne oc deriss hōff-
dinge oc prester loffwendiss gud fader saa sigendiss **D**

Den v søndag effter tiuendag Iule

min fader som est herre offuer hiemel oc iord Dette skall ieg forklare och sige dig til loff oc are Atth dw hassuer bewaret oc gemit den hiemelske och hellige visdom for disse høfferdige høffdinge Atth de are plat danvvittighe oc daartlige En dog atth de selfue tencke De spness aff verdensf meniske at de are vise oc kloge De dw obenbarede pōmpge meniske den rette och salige visdom alder karistte fader fordi atth dig saa tecktiß Act oc herredom offuer al ver den er mig antuordet aff min fader Engen kender fuldkōmelige sønen i guds dōmen vden gud fader Engen kender helden faderen i guddōmen vden gudz søn Och den sønen vil obenbare det saare kōmer nwo alle till mig i som hass ue haßt arbejde vermod och are trette Jeg vil lad ske oc vederquege eder alle Tager mith oogh paa eder och larer aff mig hwor mild iegh er och pōmpge i mith herte Saa skvulle i fornēme ro och lise i edersf siede til ewig tiidh Mit oogh det er søt oc min bryde er lath

Udtydningen her paa

Dette forscreffne ord sagde vor herre til Jøderne oc deriff høffdinge der han wor pppi gāmell som trode for meget paa deriff egen forfengelige visdom At gwdd fader hagde obenbarede pōmpge mēiske den sande hiemelske visdom Thii atth pōmpghed gør eth mēiske beqwēmeligt till at forstonde gwddz serdom och god visdom Som der stonder scressuit Prouer. pi ca. Vbi vera humilitas ibi sapiencia Hwor som er ret sand pōmpghed der er reth visdom Her twert emod er høfferdighed thii hvon forblinder menniskensf vnderstondesse atth han ickē bregtribe kan salighedszenns visdom Thii are ickē høfferdige meniske wise for gwdd en dog de lade dem saa selfue tpcke her om scriffuer Sancte Pouild ad corin. i. ca. Nonne stultā fecit deus sapientiā huius seculi Hassuer ep gwdd selff giort oc sagt at dēne verdensf visdom er daarlige oc forfengelig thii at dhe som ickē ville vere pōmpge effter hannem de bliff ue daarer i deriff egen visdom teptus Omnia michi tradita sunt Vor hersre sagde framdeliff Min fader hassuer antuordet mig al ting som han wilde sige Icke all eniste hiemell iord oc alle elemente Men oc saa alle meniske sō ere oc kōme skulle Item i det han siger all ting Der meth merkiss atth han er den alsōmectiste gud sō hassuer vold oc mact offuer alt det sō til er Teptus Et nemo nouit filiū cc. Engen kender sønen i gwddōmen vden gwddh fader Engen kender gud fader vden gudz søn De de som han vil obenbarede Thii sagde wor herre till Sancte Peder en tiid han loffuede hannem at han kende hānem at vere gudz søn aff hiemelen Beatus es simon bariona quia caro et sanguis non reuelauit tibi cc. Hellig est dw Pædher thi atth inthz meniske sagde eller obenbare dig atth ieg vor gudz søn Men min fader giorde det som er i hiemelen Engen kender gwdd fader vden den som gwddz søn det obenbare

Prouer.
pi ca.

Paulus
ad corin.
i ca.
teptus

teptus

Den v søndag nest tyuendag Jule ffo. lxxi

vil thii han er eth meddell mellem mēniskene oc gwd fader thii mye vii alle
 tryggelige fram gonge oc bede om hans naade oc reth vnderstondelse at vvaare
 re hierter maa bliffue oplyvsde meth deth rette lyvss ath vii hannem kende
 kynde her paa iorden i vor liffuiss tiid oc siden til ewig tiid i hiemerige Her
 om scriffuer Sancte Hans i den last som lasst Jule dag til høymessen siger
 diss Han er Det rette lyvss som oplyvser alle mēniskiss hierter oc vnderstond
 deller her i verden Fordi sagde Dauid i psalteren Tu illuminabis lucernā
 meā dñe D du alsomertiste gudz sōn du oplyser myn vnderstondelse meth
 dit lyvss oc bort driffuer alt mit mōik oc vanvittighed Her om siger Crisof
 tomus Gudz sōn er rede til at ville oplyvse alle mēniskē. men de bliffue dog
 icke alle oplyvsde thii ath de søcke den vep som lyvset skvulle gonge i gennem
 Nicolaus de lra siger Er der nogre som icke ere oplyvsde Da er deth deriss
 egen skpld thii at de drage dem selfue aff vegn fra dette lyvss Han er altid
 redebon til at oplyvse alle thii er det icke hans skpld. men vor egen om vii
 det selfue forssme. Teptus Venite ad me omnes Kōmer alle till mig som
 arbejde oc are tratte Jeg skall vederquege eder. Her i verden meth min naade
 oc hvagsuelse De siden i hiemerige met den ewindelige are oc glade til euig
 tiid Teptus Tollite iugū meū super vos Væter mit oog paa eder Det er
 holder de hellige gudz bud ord som stōder i den hellige last Teptus Et dis
 cite dñe quia mitis sum De lærer aff mig fordi at ieg er mild Thii ieg en
 gen star eller stōder Jeg er ydmyg i mit herte thii ieg engen forssmaar saa si
 ger Nicolaus de Lira Teptus Et inuenietis requiē animabus vestris De
 i skulle songe ro oc lise i eders hvd oc siele her i verden och siden till ewig
 tiid Her om siger Sanctus Augustinus Inquietū est cor meū donec requies
 cat in te mit herte er v stadeligt saa lenge det bliffuer roligt i dig Denne ro
 begyndiff her i verden naar vii leffue spagferdelige kerlige oc retferdelige met
 vor ieffn cristen De hven fuldkōmiss siden i hiemerige til euig tiid naar vii
 skvulle tage sōn for vvaare gerninger Teptus Iugum meū suauē est. mitss
 oog det er sōt oc min byrde er lath Gudz bud ord de are gandske søde och la
 the aff dem som elske gwd siger Augustinus Thii at de byrde de ting sō ere
 gode oc latte at fulkōme som er at elske gud offuer all ting sin ieffn cristen li
 ge ved sig self De siden at leffue arlige oc dygdelige her i verden Stūs Jo
 hannes siger. mandata eius grauiā non sunt Vor herriss bud ord de are icke
 svære Rabanus siger Quid cristi iugo suauius Huad er der sødere en gudz
 oog Det er at holde sig aff synde oc onde gerninger oc offue sig i dygd oc are
 oc mildhed oc elske sin ieffn cristen oc leffue vden all kiff oc trette oc ingen gøre
 andet en han vilde haffue aff hannem Och songe siden hiemerigiss glade for
 vden ende Jeg vil sige edher i iertegen ath gudz oog er lath ath bare aff dem
 som elske hannem De der met vil ieg ende min tale paa denne tiidh

Johannis
i ca.

Dauid

Crisosto.

Nicolaus
de Lira

teptus

Mathy xi Capt

teptus

teptus

augustin⁹

teptus MATHEVS

augustin⁹

Johannes
Rabanus.

Et iertegen om i sō tiente gud m̄z ydmyghed

Den v søndag efter tiuendag Iule

Vil lase at der vor i mynck i Constantinopell som gaff sig
 vd aff staden och fick sig en liden bod vden faare open At
 han diss pdermere kvonde haffue aarsage til at tiene gud ide
 lige nat oc dag oc sty meniskess loff oc are Om siger sporde
 kepsere som hedh Theodosius at samme mynck leffuede
 gandske gvodelige och gick aldrig aff den bod som han vor
 vdi Thii red han did spadserediss en dag Der han kom noget nar hanff bos
 lig da forkladde han sig at han hanem icke kende skvelde oc bød saa mange
 han mz sig hagde at de skulle bliffue til bage igen saa klappede han selff paa
 hanff dør han lod hanem ind dog viste han icke at det vor kepsere De fulde
 baade paa knæ oc baade til gud som sedwan er at de gøre skulle som gonge
 ind i nogen heremitiss eller cartwiser herberge Siden sette de dem och taled
 til hobe Saa spurde kepsere huorlediss de hellige sadre leffue i egipte mync
 ken svarede De bede alle for eders salighed kepsere saa alle vegne om hanff
 herberge men han kunde der intz see vde lidet tyvort bød som saa i en kvorff
 Thii sagde han fader giff mig velsignelse Och nogen mad at vederqvøge
 mig meth Advncken tog aff det tøre bød oc dōppede det i vand och lagde
 det siden for hannem oc sette der salt hōff saa fick han hannem en skall vand
 oc drack hannem till Da sagde kepsere vif dyv hvo ieg er myncken sagde
 nep Han sagde igen Jeg er Theodosius kepsere oc ieg kom hiid for din gude
 lige leffnids skuld oc faar det gode rycthe ieg hørde om dig Der myncken det
 hørde fald han ned paa iorden for hanem oc bad forlade sig at han icke hag
 de giort hannem større are kepsere svarede stat op Hellighe are i som saa leff
 ue oc haffue offuer giffuit all verdens forfengelighed glade oc valstøft oc haff
 ue eth roligt gudeligt oc saligt leffnid Oc haffue ingen omhv vden al eniste
 ati well besørge kvonde eders siele at de myre kōme til den ewighe salighed
 Jeg siger dig i sandhed en dog at ieg er spōdt her i riget oc haffuer det i myn
 mact och velde Dog ader ieg aldrig eth maaltid meth ro for vden omhvage
 Siden hilfede kepsere hanem gandske ertlige oc bød hanem der mz gode nat
 Om naten der efter tenkte same mynck ved sig bliffuer iegh nvo her lenger
 da kōmer her mange andre til mig aff staden oc kepsere gaard men de vis
 de at han vor her hōff mig som ville gøre mig are oc hedre mig faar en gud
 tiener Oc der aff motte ieg fonge nogen løst i mith hierte til at høre at de
 mig saa loffuede aff dieffuelenss onde indskydelse aff hvilkken ieg forlade kun
 de pōmpghedsenss dpgd och begare verdens loff och are Der han dette offuer
 tenkt hagde met sig selff stide han samme nat aff sin bolig oc gik til Egipte
 oc gaff sig till de hellighe heremiter som der bode i øiken och villende skoffue
 Der maa hver mercke hvor storlige han elste pōmpghed At han stpde sit fox
 derne land at han icke skulle fonge nogē aarsage till at hōfferde sig eller tas
 ge sig nogen forfengelig are till Siden tiene han gvō indertlige i alder stōr
 ste pōmpghed Och haffuer nvo der saare den euindeliche ro och lise i hiemes
 rige Den vnde off alle vor herte som er benedideth ewindeliche Amen.

Cartwiser. d. f. k. n. o.
 folck. Ben. v. t. a. a.
 h. g. n. v. d. heremit

siget. for. v. o. m. l. i. g.
 v. m.

Den anden søndag faare fastelagenst søndag
Epla ad corin. ix ca. Eratres nescitis q hi q in

Dette sendinghe breff screff Sancte Pouild till dem som
bode i en stad hedh corinthus Och lyder deth saa paa
wort maall

Dere brødre oc søster Vide i ey at de som løbe till
maall de løbe alle Men i tager sønen som først
komer till maallet Løber saa ati myxe fonge sønen De
som fare i kri och orloff modh deriss fiender de aff legge
all ting fra dem som dem bedindre kand till ath stride
At de kvnde fonge verdens forengelige puiff oc krone Men vii stride mod
legemet ath vii myxe fonge den ewindelike hiemerigiff krone Jegh løber nu
selff. Men icke v visselige Thii ieg er viss paa den ewige krone effter dette
liff Jeg strider oc Men icke forfengelige som den der slar i vareth oc icke rā
mer sin fiende Jeg reffter mit legeme met faste oc vext oc tvinger det met tienst
actelighed vnder min siel oc øffuer mig i mis kundelige och dygdelige gernin
ger Paa det at naar ieg prædicker oc straffer andre for synden at hun da icke
skal findess hoss mig selff Kere brødre oc søster Jeg vil at i visselige vide skul
le om vaare forfedre baade onde oc gode aff det gable testamente at gud sende
dem en skp om dagen som dem beuarede fra den store hede Oc de ginge alle i
gñem det røde haff effter mofsen deriss forstandere (Huilken skp oc haff som
betyde dob oc cristendom) som komme skulle i dette nyp testamente Alle baa
de onde och gode ode aff det samme engle brød som ned kom aff hiemelen De
drucke oc alle aff det samme vand som vð flød aff den haarde sten sō folgede
dem stedse aff gudz bespynderlige naade oc vilge Det samme sten vnderston
diss aandelige Cristus ihesus som vdgaff sit benedide herte blod for alle mē
niskens skp lōge fredag paa det hellige koorst

Udtydningen her paa

Der skal huer merke ath denne tiid som i dag ind gonger i den
hellige kirke Det er gudelighedz oc penitenssis tiid Det beteg
niss klarlighe meth den song och lessning som vii nu haffue
i vocetang och i andre tider Och ath vii for waare første
foreldress adamss oc ewess v lydighedz skp lō ere ganske langt
fra gud och mist haffue mange aandelighe gaffuer faar deriss
skp lō Denne tid betegner oc mēniskens skabelse Oc henniss fortabelse Thi
Den hellige kirke begynder i dag i sin lasning En bog som kalliss Genesis

Den anden søndag faare fastelagenst søndag

Luce ii ca.

Apoca.
vix ca.

gregorius.

ambrosius

Job

Dringe Born. Klagen
offt Adam. Klagen
f. d. d. d.

i hwilken der klarlige stonder hworlediff vor herre skapte mēnsken aff iorde oc gaff hannen liff oc siel Den hellige kirke i hwxkōmer i dag alle menniskeff pncelike fortabelse for medelst adamss oc eueff vlypdighedz skyld De for sāme gradelike fortabelsiff i hwxkōmelsiff skyld da aff legger hun al gladelig løstelig oc sōd sang først Te deū i doctesang I hwilket alle engle. helgen. mēnske och all ting paa mindess naar det bleff funget ath de skulde loffue gud i hiemerige Hun aff legger Gloria in excelsis deo met hwilken sang gudz fred vor alle mēnske bebuden aff hiemelen for medelst engelen Som sanctus Lucas scriffuer i sit andet ca. Hun aff legger i dag arens sang Allelupa De kalliff det arens sang thii ath englene først svonge det i hiemerigiss rige gud till are oc loff som Sancte Hanss scriffuer Apoca. vix capitulo

DEt er icke vnder at den hellige kirke aff legger saadan løstelig sang i denne hellige tiid i hwilken som lasiff hworlediff Adam oc Eue de brøde gudz budh Thii for medelst deriff synd vor mēnsken nature besnitter De gudz besnitterlige naade vor tagen fra hende De den ewindelige are och glade vor och behindret for hende Fordi begynder den hellige kirke messen i dag met den sang oc ord som plegiff ath spungiff och lasiff i aartiid for døde mēnske saa lydendiff Døtzens graad haffuer belagd mig oc Adam han gjorde off dødelige met sig i deth han brød gudz bud Hagde han bleffuit i syn vlypdighed Da hagde han och wi alle bleffuit vødødelige baade til liff oc siel oc aldrig forvæmmet hunger eller tørst frost eller kysld oc aldrig søget naagen spwgdō sorg eller dypuelse i nogen maade som Sanctus Gregorius siger Mēnsken vor der til sat i Paradiss at hagde han leffuit vnder guds lydelse met kerlighed da hagde han kōmed til hiemerigiss met krop oc siel och icke bleffuit død Thii at mēnskene vore skapte at the skulle bleffuit vødødelige baade til siel och liff De kōmet leffuendiff till hiemerige Men adam och ewe forkaste det pncelige for off alle Thii I hwxkōmer den hellighe kirke i dene tid wor ellendighed oc vselshed som mēnsken haffue hagt fra Adam oc her efter haffue skulle saa lunge som verdē stonder Her om scriffuer Sanctus Ambrosius oc siger Omnes sumus in hac lacrimarum valle qui debemus esse in paradiso vel in celo Wi are alle i denne gradelige dall som vare skulde i paradiss eller i hiemerige Her om taler den hellighe mand Job och siger Homo natus de muliere breui uiuens tēpore Mēnsken sō sōdiss aff qwin de leffwer en stakket stvnd oc haffuer stor vselshed och armod her paa iorden thii sōme haffue stor hunger tørst Suar spwgdō fattigdō De engē ved huad time han dō skall eller hwor han bliffue skall den første nat efter han far her aff verden Til tegen at vi are i saadan vselshed Da grøde alle bōrn naar de sōdiss ath de skulle kōme till denne gradelige dall Her offuer scriffuer en Doctoz kalliff. Holkot at alle mēnske som sōdiss robe a eller e naar de sōdiss Er det eth svend bōrn da robode de a. der met kare de oc klage paa adam at han forkaste den glade oc frygd som de skulde hafft her i verden oc nu sōdiss till sorg de bedypuelse siugdom oc anden verdens modgong for hanss vlypdighedz

Den anden søndag faare fastelagē flo. lxxiii.

Skjld Er det pige børn da robe de e or der m3 hare oc klage paa eyre for hwen
for kaste deriff glade oc de fødiss skulle til pine oc ve her offuer siger Sanctus
Augustinus Puer est profeta per sletu Huert barn er Prefete m3 sin graad. thi
det grader for den d3guelse oc modgong det haffue skal her i werde Den hel-
lige kirke raader oss i dag at gøre penitēt3 plict oc bod faare vaare spnder oc
at vi engelediss skulle falde i misshoff huor m3ge suare spnder wii bedressuit
haffue Oc haffue vi til got exempel oc efterlignig faare oss iii store spndige
mēniskē sō bleffue sidē alder helligste oc dictede oc screffue den hellige messe sō
spvengiss oc lasiss i dag i den hellige kirke saa vide som cristendōmen er Den
første vor kong David sō bedress hord hā dictede dē første dell aff messe sō kal-
liss officiū paa latine Den andē vor Stē pouild som forfulde oc fangede alle
cristne mēniskē sō han kude offuerkōme Han dictede dēne hellige epistel Den
tredie vor Stūs Mattheus euāgelista sō sōr vor i obēbare toldere oc spndere
Hā gjorde det hellige euāgelii oc lest sō lasiss i dag Til pdermere tegē at det-
te er penitēt3ziss oc gudelighed3 tid oc at man skal aff legge nw verdenss glade
oc velsōst Da gōriss forbud i dē hellige kirke at ingē maa vieff til sāmē i ecthe
skaff eller gøre bryllōp fordi vi nu sōrige skulle faar vaare spnder oc gøre pe-
nitēt3 for dem
Den hellige kirke de haffue enss menig en dog at ordene sōlgiss icke aldeliss
at Wii ere for armede paa sielenss vegne Thi raader oc beder dē verdige euā-
geliste stūs Matheus off i dag i lasten at vi skulle arbejde i vor herriss vin-
gaard at vi mue bliffue rige i hiēmerige Wii are oc alder lengst fra gud Thi
raader oc beder Stē Pouild off i dag at vi skulle løbe til maalet sō er hiēme
rige At vi myxe sōge sōnē Det er den euige glade oc at vi der see oc myxe be-
skue gud3 benedide clare ansiet Thi begpnder han dēne epistel saa i dag kere
brødre vide i ep at de sō løbe til maalet de løbe alle Det er at alle mēniskē acte
oc ville gerne haffue den ewindelige salighed i hiēmerige esuad sō helst atskil-
selige vepe de løbe at sō Boeci3 de cōsacōe philosophie siger Men i tager sōnē
det er den sō stadelige bliffuer i gud3 kerlighed och pdermyghed Oc offuer sig i
dygdeligh3 oc gudfryctighed saa lēnge han leffuer Stē Pouild siger Løbet oc
saa Det er offuer eder oc i gode gudelige oc retferdige gerniger Ati myxe tage
sōnē Det er den euige glade oc salighed i hiēmerige Teptus Dis q i agone
Naar nogē vil fecte eller slass da legger hā tilforn fra sig alt det sō hānē be-
hindre kan at hā kan vinde priiss oc krone Saa skulle oc wii sō daglige fecte
oc stride mod dieffuelen verden och wor eget legeme aff legge alle vaare spn-
der met skrifftemaall anger oc rvelser som off behindre künde ath wii myxe
sōge den ewige krone i hiēmerige efter dōden Sancte Pouild siger Jeg løbet
nw selff deth er ieg offuer mig i gode gerninger och ieg er viss paa den ewi-
ge krone aff gwd3 bespnderlige obēbarelse Jeg strider mandelige modh alle
fristelser Ikke som den der slar i dæred i deth han skvulle sla paa syn fiende
Jeg reffser mit legeme fra vkskshed offuerflōdighed och alle andie onde lege-
menss begærelser Ath andie ep skvulle fonghe aarsaghe till ath straffe migh

Ysa. Børn klage
Evam &
augustin?

Donning
I DAVID
St.
2 POUILL
St.
3 MATHEVS

Boecius
de cōsolat
tīde philo.
Paulus
teptus

Paulus

Den anden søndag faare fastelagenst søndag

Epodi
piii ca.
Nicolaus
de lyra

naar ieg lærer oc predicker for dem atth de skulde tvynge deriss legeme oc stride
madelige mod dieffuelē oc legemēss onde begarelse I skulde oc vide at vor her
re beskermede ederss foreldre i det gāble testamēte baade onde oc gode m̄z skper
ne sō beuarede dem fra suar hede om dagen Sō der stöder Epodi piii ca. De
han ledde dem alle i gēnem haffuit Her offuer siger Nicolaus de lyra Atth det
betegnede den hellige cristendō sō vi n̄w anāme i dette n̄p testamēte Se finge
alle engleb̄r sō ned aff hiēmēlē Det betegnede Det verdige sacramēte gud̄z le
geme sō vii anāme naar vi haffue bered off tilbørlige der till De drucke alle
aff det van sō lōb aff den haarde sten sō der stöder Epodi pvii ca. Det beteg
nede naadēss oc miskādhed̄z vand sō gud gisue ville mēniskene i det n̄p testa
mēte Vincēcius siger at cristus figureriss oc betegniss m̄z dēne sten aff huike
sō vdsfōd vād oc blod sōge fredag paa det hellige korss for vor salighed̄z skp̄s

Sephia gē

Euā. Mat. xx. Sile ē regnū celozū hōini patrifā.

Æsten sō lasiss i dag i den hellige kircke den scriffuer den vero
dige ewangelista Sanctus Mattheus i sit xx capittell De
spder hun saa paa wort maall

A Kristus ihesus sagde sine apostle oc disciple dēne effter
lignelse hiēmerigiss rige maa ligness ved i rig mand sō
vdgik sōst om morgenen at lepe arbepdere till syn vingaard
Der han hagde giort cōtract m̄z dem huor māge pēninge hā dem giffue skul
de da sende han dem strap i sin vingaard at arbepde Siden gick han vō der
klockē slo t̄p oc fand nogre stonde paa torffuit orckeløse da sagde hā till dem
gonger oc i myn vingaard Jeg vil giffue eder for ederss arbepde h̄vad retfers
digt er Saa gige de i vigaardē frādeliss gik hā vō der klockē slo sep oc der
klockē slo t̄p oc fand andie oc sagde ligerviss til dem Der klocken slo elleffue
gick hā vō igē oc fand der andie stondēdiss Da sagde hā til dem h̄vvi stōde i
her all dagen orckeløse De suarede hānem Thii her kom ingē at lepe off Hā
sagde til dem gonger oc i min vigaard Der afftenē kō sagde sāme rige mand
til sin scriffuere oc embetzman kalle dem sāmen sō arbepdet haffue i vigaardē
oc giff dem deriss lōn begyndēdiss fra dem sō sist kōme oc till dem sō sōst kō
me Der de kōme fram sō sist kōme da finge de saa megē lōn sō dem vor loff
uit der sōst kōme om morgenē Der de kōme fram sō sōst kōme om morgenē
oc hagde ment at de skulde sōget mere en de andie Da finge de saa māge pē
ninge sō hā dem loffuit hagde Thi mwirde de oc knvortrede mod hosbōdē sō
vigaardē tilhørde oc sagde Disse sō kōme sist de arbepdede icke vō i time oc
du gaffst dem saa megē lōn sō off der tralade dēne gandske dag i suar hede oc
h̄pnde hā suarede en aff dem oc sagde. min van ieg gōr dick icke v̄rat giorde
du ey cōtract m̄z mig huor māge pēninge ieg dig giffue skulde. tag det dig h̄r
til oc gack din vep ieg vil giffue den sist kō saa meget sō dig maa ieg ey gōre

Den anden søndag faare fastelagē ffo. lxxiiii

aff mit huad mig tackiff Et dit øvre ont oc avvendz fulst mod din ieffn cristē for ieg er god oc mild mod hānē Saa skulle de siste bliffue de første oc de første de siste Hāge ere kallede. men saa are vdualde Saa lyder leste i sig self

Udtydningen her paa

Denne laest er tvende merkelige artickler Den første er atth de waare kallede till at arbejde i vingaardē Den anden er at de skulle anāme deriff løn om afftenē De begyndiff hun saa Hiemerigiff rige Haa ligniff ved en rig mand Det er ved gud fader som styrer oc regerer all verden ligeruiff sō i rig mand regerer sine svøene oc tienerer stūs Gregori⁹ siger at mē dēne vigaard vnderstōdiss den hellige kircke sō till hobe sambliff aff det første retferdige mēniskē sō til vor oc til den siste sō sōdiss skal. mē disse arbejdere sō leyde waare Vnderstondiss Doctoreff prelater oc predicke fedre sō vdsende ere aff gud at arbejde i vingaardē Det are at prædicke oc lare alle mēniskē gudz vilge oc bud ord oc den rette vep til hiemerigiff rige Dēne rige mand sō sēns de første om morgenē arbejdere i sin vingaard Det er gud fader vdsende nogre gode retferdige mēnd aff første verdensf begyndelse sō Adam seich enoch oc andre flere at vnderuise mēniskē salighedszēss vepē til Noe sōd kom offuer verdē den Han giorde contract mē dem huad de haffue skulde for deriff arbejde Det vor den ewindelige hiemerigiff glade sō han dem loffuede for deriff løn Sidē gick han vder der try sō der met vnderstōdiss den tiid sō forløb sig fra Noe tid oc til Abraham kom I huilke han vdsende Noe. Sem. Cher. thare. Abrahā oc andre flere at lare almyxen Han gick vder der sep sō der met vnderstondiss den tid sō forløb sig fra Abraham oc til Mopses kom I huilke han vdsende Abraham Isaaç Jacob oc de tolf patriarcher Han gick vder der ip sō der mē vnderstōdiss den tid sō forløb sig fra Mopses kom oc til vor herre lod sig første i huilke han vdsende Mopsen Aron Josue oc andre dōmēre oc konger propheter oc prester sō sagde oc larde dem loyren oc de p gudz bud ord sō vor herre selff screff vdi ii sten taffler oc antuorde Moisi paa bierget Hā vdgick der p sō der mē vnderstōdiss den tid sō forløbe skal fra Cristus ihesus lod sig første oc til verdē fōger ende igē I huilke han første selff kallede hednigene oc alle spndige mēniskē mē sin benedide lerdō oc predickē at de skulle gōge i vigaards den oc arbejde Det vor at de skulle gōre pflicte oc bod faar deriff spnder Effer hānē kallede hāss verdige apostle oc disciple dem till vigaardē Effer dem kallede de Hellige Doctores Augustinus. Gregorius. Jeronimus och Ambrosius och mange andre vtsighe helgen alle menniskē til vingaarden det er till anger och ryvelse for spnden Effer dem kallede andre gode predicke fedre dem och daglige dagiff kalle dem i den hellige kircke De her effer kalle skulle till dōme dag mē den hellige laest och guds bud ord som de lare oc sige dem meth hvvilke de skulle fōge den ewige løn i hiemerigiff rige Om de arbejde trolige i vingaarden Det er at de mandelige stride mod dieffuelē verdē oc deriff eget

gregorius?

Wandstod
v. 17

Den anden søndag faare fastelagens søndag

legeme oc holde dem aff synde oc onde gerniger. Vor herte sagde til hedningene hvi stonde i all dage orckeløse Som han ville sige fra første verdens begyndelse oc til nu oc inthz arbejdede paa sielens oc salighedsens vegne De suare de Thi at ingen leyde oss Det vor at ingen profete doctor eller prediche fader kom at lare dem gudz vilge Fordi atth vor herte hagde senth israelss aff søde oc slect den hellige lovv oc pfeter aff huilke slect han selff anāmede mandō cc. Thii sagde vor herte til disse hedninge gonger oc i myn vingard ieg skal giffue eder huad reiserdigt er Det vor gøret plict oc bod for eders synde oc leffuer efter mine budord oc vilge da skal ieg giffue eder den euige hiemerigiss glade

teptus

God fader i den v.
den søn i den v.
den helligi geist i den v.
den gud i den v.

DEn Anden Artickel aff lesten er At de waare kallede at anāme deriss løn om afftenen som Tepten lyder Cum sero factū esset cc. Der meth maa vnderstondiss den yderste dōme dag paa huilken alle reiserdige och gode menniske kalliss at anāme den ewige løn i hiemerige cc. Da siger denne rige mand til sin scriffuere eller embedzman Det er gud fader siger til gudz søn sō han vdsende til verden at igenløse mēniskene fra diffuelen oc lare dem salig hedzens wepe Kalle arbejderne oc giff dem deriss løn Och begyndte fra dem sō sist kōme Det er aff hedningene som kōme sist til troen i den hellighe kirckiss første begyndelse Men iøderne bleffue meste parten stadige i deriss vantro och forblindelse Den tiid de kōme fram atth anāme løn som kōme der pi sō Det vor hedningene Da finge de saa stor løn som de der kōme først Det de kōme som først om morgenē kōme i vingarden Det vor iøderne som hagde tiēt vor herte fra første de finge den gamble lovv Da mente de at de skulle songet mere løn Thii at de regnede hedningene v verdige till at de skulle songe saa god løn som de Der de finge iche mere løn en hedningene Da knurrede de oc myrrede Dette skede i den hellige kirckiss første begyndelse Der iøderne saage at vor herte giorde saa stor naade met hedningene som met dem som Sancte Peder scriffuer Actū vi ca. Crescente nūero discipulorū factū est murmur cc Den tiid vor herriss disciple bleffue māge da begynte de greket at myrre mod de hebraiske Vor herte kallede i aff dem til sig (mz dēne vnderstondiss al hōr

Actuum
vi ca.

Christus
mundo dicenti
actum nationibus

ben) Oc sagde Myn den ieg gøt dick iche wreth Haa ieg iche giffue myn naade hvem ieg vil Der er engen v reth paa farde hvor min naade er Vor ieg ep enss met dig hvad ieg dig giffue skulde Det vor min naade her i ver den oc den ewindelige glade efter døden i hiemerige Tag det dig hør til och gack Det vor Atth iøderne anāme skulle den naade de hagde fortient i det de trode paa profeterniss ord oc spaa dom at Cristus kōme skulle Oc de leffuede efter den lovv som Moyses dem larde Han sagde siden Jeg vill giffue denne som sist kom saa meget som den første Der mz mente han hedningene som førstiente aff gude oc waare nplige omvvende til troen Ligerwiss sō iøderne waa re och nplige omvvende fra dem gamble lovv Haa ieg ep gøre aff mith hvad ieg vil Som han ville sige maa ieg ep giffue min naade huem ieg vil oc dem som hende fortiene Eller er dit øffue i skalk. som han vilde sige det kōmer aff mēniskens wanskelte oc vforstondelse at de iche besinde kōnde at ieg er god

Benen

Den anden søndag faare fastelagen ffo.lxxv

i min ewindelige varelse thii kaa ieg aldrig gøre ilde eller vortetferdelige Saa skulde de sifte bliffue de første Det wor hedningene som waare forsmade aff isderne de waare omvende till troen oc leffuede gandske gudelige De de første skulde bliffue de sifte Deth wor isderne som serdeliss vdualde waare først aff gvd De bleffue siden forsmade aff hānem for deriss vantro skp. De ere mange som kallede ere Det er til den hellighe tro Men saa ere vdualde Der met vnderstondiss at gandske saa aff isderne trode paa wor herre och mange aff dem som trode kaste troen igen meth det første

O Et dene vingaard vnderstodiss rettelige den hellige kirke for Trens de honde sag skp. Høst for hendiss fundemente skp. som ligness ved faste røder Thii at ligerwiss som en god vingaard haffuer stadelige sine røder roddeste i blant stenene Saa er oc den hellige kirke stadelighe fvndered paa en sten som er Cristus som Sanctus Matheus scriffuer i sit vii ca. Flauerunt venti &c. Der blesde stor storm och fald fvarlige paa den hellige kirke men hvn fald icke fordi thii hvn vor fvnderet paa en fast sten Anden sag er Thii at de grene som skariss aff vinen de are vnyttelige vden till at brende Saa ere oc de mēiske ligerwiss vnyttelige som skariss oc vdespckiss aff den hellige kirke met dom oc band for deriss vlypdyghedz eller ondskaab skp. De de dyve inthz vden til ath brende i den ewindelige pine Som der stonder Eze. xv ca. Quomodo lignū vitis inter ligna siluarū &c. Ligeruiss som iegh lod vintre brende i ilden blant andre tre saa skall ieg lade dem som bo i iherusalem det er alle onde for herdede mēiske som till ere brendiss oc fortariss i den ewindelige heluediss ild oc pine Tredie sag er for vinen ss sōdme skp. Thii at vnhaffuen giffuer al eniste god vin Saa giffuer oc den hellige kirke oc gode prædicke fedre som ere i hende alle cristne mēiske den ewindelige salighedz vin oc drick til deriss siele Det er gudz ord oc lerdom m3 hvvifke de skulde bliffue salige til ewig tiid effter denne verden.

U Or herre ligniss oc selff ved i vingaard Som sancte Hanss ewangelista scriffuer i sit xv capittell aff vor herriss mynd sigendiss Jegh er eth vintre oc i are myne qviste sagde han till sine apostle Hanss vin det wor hanss dyrebar blod som han vdgaff aff hanss benedide legeme longe fredag for wor salighedz skp. Hanss vin wor oc røth oc parstet aff hānem paa det helilige kors Som Esaias scriffuer i sit viiii ca. At hanss verdige engle sagde til hannem der han op for til hiemelss effter sin opstondelse Hvi er din klædebon saa rød som deriss pleger ath vere der petsser rød vin Han suarede Thii iegh tpeche persen all ene och der wor ingen som mig hialp Aff dette vin vill han giffue alle vndelige i hiemerigiss rige som her i verden arbejpe i hanss vingaard Det er dem som gøre plict och bod for deriss svnder och leffue elige och skellighe och øffue dem i gode gerninger

D Enne rige mand som kallede arbejpere i sin vingaard atskillighe tme paa dagen Deth er den alsommectiste gvdd som kalder spndighe menniske till penitentz ath de skulde gøre nliet oc bod for deriss spnder Sōme

k iii

Matthel
vii ca.

Eze. xv ca

Johannis
xv ca.

Esaias
viiii ca.

Den anden søndag faare fastelagens søndag

kalder han om morgenen først kloeken slar i naar deth dagiss det er de so han kalder i deriss barndom met gode tancker och indskyddelser at de skulde offuer giffue denne forfengelige verdn oc tiene hannem all eniste I denne time kallede wor herre Sanctum Nicolaum och sanctum Dominicum Söme kallede han naar iii slar naar solen oprinder oc begynder at varme Det er de som han kalder i deriss yngdom Naar de haffue forstond oc fornyffstighed Och naturen begynder at vermest till legemelige begærelser och velsøst Och wor herre giffuer dem da gode indskyddelser i deriss hietter ad de skulde gøre penitentz for deriss synder I denne time kallede han Sanctum Franciscum och Sancte Pouild apostell Somme kalder wor herre naar vi slar Det er naar de ere komne till deriss laffue alder oc ere mand doptne Och han giffuer dem da fuldkömelig act oc meningh till at de ville bliffue stadelige i eth erligt leffnid och tiene hannem och gøre penitentz for deriss synder I denne time kallede han Sanctum Bartolomeum oc Sanctum Mattheum apostler Söme kalder han først ix slar Deth er dem som han kalder i deriss alderdom fra de ere feretpvee aar och till de bliffue tryppniss tpyve aar gamble och giffuer dem styrcke och naade till at fuldköme deriss penitentz I denne time kallede han Sancte Pædher oc Sancte Andrius hanss broder fra deriss gærn thii de vaare ii fiskere Somme kalder han først vi slar Det er dem som han kalder paa deriss yderste alder dom naar de stunde mod døden Oc dem straffer hā for de haffue stundet all dagen orckelse det er at de haffue vared all deriss lifftiitid forsømmelige oc iche gjort penitentz for deriss synder Oc ep helder lessuit retferdelige eller offuit dem i nogre godhe gerninger effter hanss brod ordh Her maa hver mercke wor herriss store vbegribelige milderhed och barmhertighed at han oc kalde vil gamble mēnske i syn vingaard Det er till penitentz oc plicet at gøre for deriss synder Oc han vil siden giffue dem lige megen søn met dem som først komme i vingaarden Det er den ewidelige glæde i hiemerigiss rige for vden ende Jegh vil sige ether i iertegen om i bonde pige som tiene for syn klæde oc føde oc alligeuel arbejde trolige i wor herriss vidgaard miz penitentz och sine gudelige bøner Och sick der faare den ewindelige søn i hiemerige

Et iertegē ò i bōde pige sō vel arbejde i vīgordē

I lase at de wor ii gudelige myncke som vaare vdsende at predike och lare enfoldighe menniske salighedsens vedpe till hiemerige En dag som de vaare paa vegen sagde den elste sig till søffuss at hvoile sig Men saa den yngste en ganske deglig skare gonghe fram faare dem ingen taledede aff dem vden en han sagde spør mig at noget hvoad digh løfter saa spvørde han Hvo den alder degliste Jomfru waar som de ii deglighe unge mend lærde och hvort hven wilde gonghe meth den alder

Den anden søndag faare fastelagē ffo.lxxvi.

klariste skare Han svarede hānen oc sagde Det er hiemerigiss diotning iom:
 frw maria som gonge vil til denne neste landz by meth denne hiemelske skare
 till en bondiss tieniste pige som nu skall dø Samme broder forvondrede stor:
 lige ath gwdz moder aff syn store pmpghed ville verdiss till ath fare ned till
 iorden till i fattig tieniste pighe Thii op vacthe han sin stalbroder och sagde
 hannem denne syon De ginghe till byen och spvride i hvad gaard den pige
 laa spvvg Der de komne indh till hende da bad hyon den elste ath han ville
 høre henniss scrifftemaall Der deth wor gjort da vilde han icke aff løse hen:
 ne met minde en hyon sagde hannem hvad tieniste hyon gjort hagde hiemeri:
 giss diotning men hun kom til hēde mē den store engle skaare oc han sagde
 hende den sin hanss stalbroder seet hagde Hyon suarede hannem mē i pmpgt
 hierte och sagde Jeg haffuer bevarred myn Jomfrudom siden ieg vor fød aff
 min moderss liff Oc ieg lessde hver dag mine tyder oc halff tredie synss tyve
 Ave maria Jomfru marie til loff at hun ville verdiss til at beskermē mig fra
 dieffuelen i min dødz time oc beware min siell oc Jeg hagde aldrig saa suart
 arbejde at ieg min lessning forsømede Jeg kladde mig aff det ieg fik til løn.
 Hvad der offuer løb det gaff iegh fattige folk Saa løfde han hende aff sine
 synder oc gaff hende det verdighe gwdz legeme strap hyon wor dødt anāmede
 Jomfru maria oc de hellige engle henniss siel oc førde hende op til hiemerigiss
 glade som hun skal haffue løn for sin tieniste til euig tiid Wiid ath kōme oc.

Si chredere f
 eft.

Dominica in sexagesima

Den søndag faare fastelagenss søndag

Epistola ad corin.xi.ca. Hēs libēter suffertis

Enne Epistell screff den verdige Apostell Sancte Po:
 uild till dem som bode i en megtig stad hed Corinthus
 Och stonder hyon i hanss xi capittel De syder saa paa
 wort maall

Dette brødre i lide gerne offnerdådige och danwit
 tige menniske hoss edet En dog ati skulde selfue
 ware wise oc fornystige I lide dem hoss edet som vil:
 le gøre edet till trale vnder den gamble moisi logh som
 framsaren er Och de lessue kraselighe aff ederss mad och dricke De anam:
 me ederss gaffuer och swighe edet meth falske lerdom I syde ath de ophøff:
 ue dem offuer edet Thii ath de ere komne aff Abrahamss slect och i are
 hedningene Deth brødre de edet obenbarlighe i ederss nerwretse Dette siger
 iegh edet Thii ath de forsmā ether ati icke ere saa høpbaarne som de

k iiii

Den søndag faare fastelagens søndag

St
Bovels. adskilte
mange plagsige
kors.

Ligerwiß som wii icke hagde och aarsage till ath rose oc sige off aff det same
flecte om oss tecktiss en dog at ieg nwo skall tale vanwittelige Huor nogen aff
dem roser sig aff sine foreldre saa wille oc ieg rose mig om det waare tilbørligt
De are Hebraiske saa er oc ieg De ere komne aff den hellige Patriarche Jac
cob Saa er oc ieg De are abrahamss aff søde Saa er oc ieg De sige ath de
are Ihesu cristi tienere Saa er oc ieg Jeg siger disse ord ligerwiß som et daar
ligt mēiske Thii det er ingen wisdom at rose sig selff Jeg nøddiff dog til ath
sige sandingen At ieg er yppermere cristi tienere en nogen aff dem Jeg hassuer
ledet pdermere vedermød i hanß tieniste en nogen aff dem Jeg hassuer wared
haardelige kast vdi mange torn fordi ieg predickede det hellige ewangelium i
onde mēiskeß nerueresse Jeg hassuer offte varet plawet oc slagē offuer maa
de Offte hassuer ieg vared i dødz fare. Fem gonge hassuer iegh vared neder
lagd for iøderness søder oc hwær gong sick ieg nitten oc tywe sware slaw paa
mit legeme Jeg hassuer vared iii gonge hustrugē aff hedenske høffdinge En
tiid sloge Iøderne mig saa haardelige met stene At de droge mig vdh aff sta
den och menthe at ieg hagde vared plat død Tre gonge wor ieg skib brøden
Jeg waar nat oc dag i stor hassuiss nød och liffs fare der som hassuut er alder
dybest Jeg waar offte vepsarendiss fra i land oc til eth andet. Fra en stad oc
til en anden. fordi ieg wille kundgøre oc predicke den hellige last vit om ver
den Jeg hagde offte stor lifuis fare om vinteren aff suart vandsøb so da ples
get at vare Jeg hagde stor fare aff røffuere oc aff mine egne flectinge iøderne
som ieg er sødder aff Jeg wor offte i stor fare aff andre hedningene Jeg daat i
stor fare vdi staden som den menige alnwæ wor repd mod mig oc alle begare
de at dræbe oc sla mig i hiel fordi Jeg predickede i Ihesu naffn Offte wor ieg
i stor lifuis fare for sø røffuere De waar ieg pdermere i fare aff et swigefult
oc ont selff skaff som lode sig vare mine venner vdwortiss oc vaare mig had
ske oc onde indwortess Jeg hassuer idelige swart arbejde m3 mine hender for
legemenß søde och lider megen fattigdom her i verden Jeg lider megen dacth
vdwertiss meth mit arbejde oc indwertiss met mine idelige bøner til gud Jeg
lider hvonger oc tørt kvæld oc frost aff nøgenhed For vden dette som ieg hass
uer nwo sagt eder at der er vdwertiss paa mit legeme Da hassuer ieg suar om
hpgge indwertiss i min siel oc samwittighet for den hellige kirckiss menighed
oc beder mine gudelige bøner for hende til gud at han vil beskerme hende Huo
er den som begynder at twile paa den hellige cristelige tro At ieg ep strap sør
ger i mit hierte for hanß synd oc vdwittighet Hwo er den som syndet oc bliff
uer beskæmet paa sin siel aff ont selff skaff At ieg ep strap pucker offuer han
nem oc gramet mig i mit hierte Men ieg nwo skal rose mig selff Da maa ieg
rose mig aff de artickale som høre til min skjøbelighed och armød och icke som
falske apostle som hoff eder are oc sige dem at vare ihesu cristi apostle och are
dog icke De rose dem aff deriss hellige faareldre Den hemelske Gud wor her
riss ihesu cristi fader i gwddomen som er benedidet ewindelige han ved at ieg
icke lywre At kong Arethiss soget som wor i damasco I den stad saa kalliss

St
anti: Dærlig
for den Christen
menighed oc h
rd3. for fremelg.

De søndag faare fastelagess søndag Mo. lxxvii

Han lod tage vare paa mig meth vednede mend for alle porte oc i alle strade i staden at han kvonde fanget oc grebet mig oc andvort mig i øderne Men sat tige cristne menniske de vndsette mig om naten saa iegh vnd kom i gennem i vindwe oc vor siden wonden offuer myren i en kværf oc der m3 vndspde ieg den vmlde høffdingen At ieg roser mig selff det giordess icke behoff paa min egne vegne Men det gør ieg for eders npttelighed emod de falske apostle som i haffue haffet eder Nu vil ieg tale om den syn och obenbarelse som komne are aff den alsømettiste gud Jeg ved eth mēniske som haffuer anāmed ihesum oc den hellige cristelige tro Huad helder det vaar met krop oc siell eller met sielen all eniste det er mig icke viderligt Den alsømettiste god ved oc Ath det sāme mēniske vaar nu piii aar siden taget oc sørt op i den øverste hiemel men huad helder det vaar met sielen all eniste det ved den alsømettiste gud oc icke ieg Det sāme mēniske vor opført til det hiemelske paradiss oc hørde oc fornā der mange gud3 lønlige ord om guddōmen som inth3 dødeligt mēniske mye ligt at at sige eller vderpcke kvonde i nogen maade Saadanne ting maa ieg rose aff . oc icke mig selff Vden at ieg gladiß til den ewindelige are oc salig hed som mig tilstunder i hiemerige . For den sorg playe oc modgong sō mit legeme liden her i verden Er det saa at ieg mig roser Ikke er ieg fordi daarlige oc vanvittig Fordi ieg gør det icke forsengelige eller for min egē skuld Mer ieg siger det som sant er Dog vil ieg maadelige loffue mig Paa det ath ingen skal tencke at ieg mig roser forsengelige offuer det som mand seer daglige paa myn omgengelse i blant andie menniske Eller offuer det som mand hør en soldelike aff myn kenndom Men paa det ath saadanne høgtidelige obenbar rer skal icke drage mig til høfferdighed ath forsmā andie syndige men niske Da haffuer gud tilladet at det onde sendebud som er dieffuelen aff helue de frister oc plaxer mig met vkskelige begærelser at han der met besmitte oc forderffue kunde myn siell Thii bad ieg myn gud oc herre tre gonge Ath den dieffuel met sine onde fristelser maatte fly fra mig Vor herre swarede mig oc sagde Dee er nock at du haffuer myn naade Thii ath adele dygder de volds komess i eth mēniske naar han twingiss och strider mod syn egen skøbelig hed Fordi vill iegh gladelige lide plaffue och stonde emod saadanne fristelser oc myn skøbelighed Paa deth at Ihesu cristi naade oc miskvnd maa bli ff ue fuld kommed i mig och icke formindskess

Quā. Luce viii ca. I. i. t. Cum turba plurima

Enne lest scriffuer den verdige ewangelista Sanctus Lucas i sit viii capittel Oc syder hvn saa paa waart mall.

Den tiid som megen almye saffnediss om kring vor her re oc mange aff stederne skyndede dem oc ath kōme till hannem Da sagde han dem merkelige ord meth denne effter
k v

Lang Xristus
foget i de St
Anthon. 8 ff
ginde, alt v
forvandt:

epist ii cap 2

2.

En vort som p
Wor giffen i
som hand, 8
Ralle, vort

Den søndag faare fastelagenst søndag

lignesse En mand gick vdt at saa sin sæd Som han saade da falt sompt aff
korned haff vogn De det bleff traad bort oc sompt der aff ode fuglene i vared
Sompt fald paa stene strax det op vopte da vissnede det bort thi det hagde
icke naturlig vedske Sompt falt i blant tome der de opvopte da fordræffue de
kornet Som falt i god iord Det vopte vel oc gaff hundrede fold fruct aff sig
Hvo der haffuer sin han høre och giffue ætth paa disse ordh Hans hellighe
Apostle de sporde hannem at hvad denne effther lignesse betyde Han suarede
Eder er giffuit ath forstonde den hellige lerdøm som høret til den euige salig-
hed Men andre vanvittige meniske oc iode haffdinge de skvulle haffue saa-
danne efterlignelser ath de baade see oc icke see Och høret och icke forstondet
Men dette er efterlignelsen met syn vnderstondelse Sæden er gudz ord Den
som fald haff vogn Det er de meniske som høret gudz ord oc dieffuelen komet
strax och aff sletter dem aff deriss hierte ath de icke skulle tro och bliffue salige
Det som fald paa stenen Det betegner de meniske som gladelige høret gudz ord
men de are icke stadelige i deriss hvo oc hierte Fordi ath de tro til en tiid strax
de fonge fristelse eller rædsel saa kaste de troen igen Det som falt i blant tome
Det er de som høret gudz ord men verdens rigdøm forfængelighed gerighed oc
offuerflødigghed sletter dem aff deriss hierte och qvæler dem aldeliss Saa de
gøre ingen fruct aff dem oc komme deriss siele intid til gaffniss till den ewi-
delige salighed Men den sæd som falt i god iord Det merker de meniske sø-
meth i got oc renligt hierte høret gudz ord och bevare dem inderlige och fonge
stor fruct aff dem i deriss tolmødigghed

Explicatio, huius Evangelii.

Udtydningen her paa

teptus

Er skall hver merke trende Artickel aff denne hellighe last
Først Den efterlignelse som vor herre sagde iøderne och den
store almyre som til hānem kome Den Anden Artickel er at
hans disciple begærede aff hānem at han dem sige vilde huad
der vnderstondiss skulde meth den efterlignelse den Tredie er
ath han vdtvde dem sāmē efterlignelse Teptus Epiit qui
seminat For herre sagde Dēne efterlignelse til almyren der han vor pppii
aar gammel den første dag i april maaned som vor om i løffuer dag At en
mand gick vdt at saa sin sæd Det vor Ihesus cristus gudz leffuende søn hā
vdgick aff iomftu mariess alder clariste iomftuelige liff her til verden At saa
syn sæd dhz vor at predicke oc lare den hellige cristelige tro oc kende mēniskē
salighedzenst vde til hiemerige Han sagde sine ord oc lerdøm obenbarlige saa
vel for onde som for gode Som aff sæden falt haff vogn oc troddiss bort Det
vor sōme aff hans hellige ord fulde paa løffactige meniskess hierter som en
søge ting actede dem thi bleffue de strax aff slette aff onde fristelser oc begærel-
ser som de hagde til synden Sompt Ode fvglene i vared Det vor diefflene

De søndag faare fastelagess søndag Jfo. lxxviii

84

som friste mēniske met høgferdighed thii ath hofferdige mēniske de ophøffue dem altiid offuer andre oc pvoeste blase oc buldre som vared oc ville vnder tpe ke andre at de skulde ingē lige haffue De det gøre de effter deriss herre oc kon ge som er dieffuelen i heluede som Sancte Hanss scriffuer i sit vii ca. sigendiss Jpse est rex super omnes filios superbie Dieffuelen er konge offuer alle hoffer dige mēniske Sompt fald paa stenene Det er de som gladelige høre gudz ord men de kōme dem ickē lēnge i hw thii aff slettiss de stray och foralsømmess naar de haffue hørt dem Fordi ath de haffue ingen ketlighed til gwd Sompt falt i blant tornene Det vor blant de mēniske som forblindede waare aff gerighed oc denne verdenss forfengeligshed och inthz skōtte vden ath samble rigdom till hobe Her met merckiss besynderlige isderne som waare offuer maade gerige i det gamble testamente oc are en nvo saa paa denne tiid Thii brwge dhe oben barlige oger De haffue och mange stalb:gdre i blant criftne menniske nvo diss var som bruge oger. gøre de det ickē saa obenbarlige som de da gøre De det al: ligeuel hiemellige oc forkaste deriss arme sielæ der meth thi det er i stor dødelig spnd Sompt aff sæden falt i god iord Det er gudz ord som gode enfoldige oc retferdige mēniske høre och gēme oc beware dem idelige i deriss hierte oc lessue effter dem Thi gør den sād hundert fold fruct aff sig igen Det er de som øffue dem i digdelige gerninger oc tiene gud rymgelige oc kende oc lare andre meth dem huorlediss de forwerffue skulle hiemerigiss rige Fordi skal hwer predicke fader oc sogneprest tage got exempel aff vor herre och predicke och lare andre stedssē gudz ord En dog at han seer oc merker at ickē mæge aff dem som dem høre villegge dem paa hierte eller lessue retferdelige effter dem han skal dog gøre der till saa meget som hannem myveligt er Ath den fierte part aff hanss sād som er gudz ord kōnde gøre nogen fruct aff sig Han møster ickē syn lōn som hannem hør at haffue for sin vimage aff gud alligeuel at de ere forsmes lige som hanss lerdøm høre oc mercke skulde Teptus Qui habet aures Vör herre sagde hwo som haffuer øyn han høre oc mercke disse ord Her offuer scriff uer Sanctus Hieronimus Ath hwo som helst disse ord findess i scriffen Da skall hwer vide ath der skal vnderstondiss och merckiss andet meth ordene en de spde i dem selfue

Johannis
vii ca.

teptus

Jeronim?

En anden Artickel i læsten er at vor herriss disciple spvorde hannem hwad der forstondiss skulde met denne effterlignesse Her offuer scriff: Quer Sanctus Marcus evangelista i sit iiii ca. Ath de ickē spvorde haunem stray at der han predickede eller men isderne oc almyven vor til stes de Men siden de kōme enlige i hvoss meth hannem Da begærede de ath vide huad der meth merckiss skulde Han svarede dem oc sagde Eder er giffuit at forstonde den lerdøm som hør til den ewige salighed Thii at han hagde giff: uit dem mere visdom en de andre at de skulde predicke och lare alle menniske den criftelige tro oc salighedzenns vepe effter hanss død oc opfarelse til hiemess Teptus Ceteris autē in paraboliss Men han talede til den menige almyve oc till de vantro dynckel gode phariseer oc isder met fortacthe ord som stonde

Marci
iiii ca.

Den søndag faare fastelagenst søndag

i forneffnde efterlignelse at de icke skulde forstøde dem thii de vaaare icke diff
verdige fordi at de saage vor herriss vnderlige gerninger och iertegen som han
giorde oc sagde at han dem giorde met dieffuelenst mact oc konst de hørde vor
herriss predicken oc lerdome som vor lige meth de hellige och gode lerdome som
Moyse oc Profeterne dem føire lard hagde aff vor herriss besynderlige ind
gydelse oc naade dog kunde de icke alligeuel och ey helder vilde forstonde dem
thii at de vaaare forherdede i deriss vantro oc ondskaff Den Tredie Artic
kel aff lasten er at vor herre vdtpe sine discipel den efterlignelse som klarlige
forcreffuit stonder thi gøss det icke behoff at tale nwo der mere om ac.

En dyrbær Sad
Som vor Christ

Saa vdi den
venist. Gode. Som
vor Jomfru Maria
Lijf

augustin

Paulus
ad corin.
ip ca.

Anctus Vincencius scriffuer offuer denne hellige last och ligner vor
herriss fødsel oc leffuid ved denne sad oc siger at naat nogen mand
vil saa god sad aff hwilken han hobiss at sange mangsfoldelige och
god fruct igen Da vduelger han den reniste oc beste iord hā finde kand Saa
giorde och gud fader i hiemerige Han bide i fem twsinde aar och mere til han
saw den alder reniste iord som vor Jomfru marieff lyske oc rene legeme thii
hvor vor for vden all spnd oc smytte I Hvilken han saade sin sad den tiid
han bebude hende met gabriel engel at hun føde skulde gudz søn ihesum till
verde huilke sad siden gaff vralig fruct aff sig igen Det vor de hellige apostle
gudz disciple alle andie hellige mend oc hellige iomfruer oc alle andie gode ret
ferdege cristne mēiske chwad helst stat de vaaare och are vdaß Denne sadh
falt først hof vegn Thii vor herre vor fød vdi en stold hof en almindig vep
oc stræde oc der vor same sad traad vnder føder det er han vor forsmad och
foracted aff isderne som icke ville tro at han vor gwodz søn Som aff saden
ode fxglene Der met maa vnderstondiss de hellige tre konger som kōme snar
lige ligeruiss som fxvle der fxvge At de ville bede at offte till hannem de fore i
puii dage i helt aarss repssning som Sctus Augustinus scriffuer Sompt falt
paa stenene Der met vnderstondiss at isderne vilde offte stenet vor herre i hiel
men han omgickiss met dem Det visnede bort Det vor gwodz ord och lerdome
som han dem larde de blesfue icke rod feste i isderniss herte fordi forginghe de
En dog at de selfue tit sagde om hannem Sandelige er han en sand Profete
som skal kōme till verde Alligeuel fulde de stray aff den mening ige Sompt
falt i blant tornene Der met vnderstodiss hans beske pine som han hagde der
de kronede kånem met den hvasse torne krone Sompt falt i god iord der mz
vnderstondiss hans verdige legeme sō begravet vor i iorden Det giorde hun
diere folt fruct aff sig der der op vopte Der mz vnderstondiss at han efter sin
hellige opstandelse aff døde frelste de hellige forfedre Adam oc Ewe Patriarc
ker oc pfeter oc alle andie retferdige mēiskiss siele sō vore i heluediss forborg.
Sanctus Gregorius siger At met denne sad maa oc vnderstondiss al
missen som nogen giffuer i gwodz naffn Om hwilke Sancte Pould
scriffuer ad corin. ip ca. Qui parce seminat parce et metet Hvo som lidet saar
han fonger lidet at hōste igen Sompt falt hof vegn der aff Det merckiss de
met som syndelige och vnyttelige fortare det de fonge i gwodz naffn Sompt

De søndag faare fastelagess søndag ffo.lxxix.

falt paa stenen Der merkiss de met som ere vtacknemelige mod gnd for hanss
velgerninger som han dem gjort haffuer De sâmelediss mod menniskene som
den gør noget gaat Sompt falt blant torne Der met merkiss alle som haffue
formegen vilge til verdens rigdom De Alle prelater prester och myncke som
vskelige forthare den hellige kirckiss gotz oc renthe som de haffue. m̃z offuer
dadighed i klader oc i offuer slødighed met krassne rathet oc kaastelige drick
Hvilket dem byrde at skiffte blant fattige folk saa meget som der offuer sø
ber til deriss skellige klade oc søde och anden nøtthetighed Sompt falt i god
iord Det met maa merkiss den renthe som gode retferdige menniske haffue oc
gøre gvdz loff och are der aff och holde iche mere hoff dem En dem gørss be
hoff till deriss nøtthetighed oc giffue det andet i gudz nafti fattighe stackarle
till deriss søde oc legemeniss nøtthetighed

Et iertegē om i bōde sō iche ville høre predickē

I lase i iertegen at det vor i bonde som iche ville høre gudz
ordh eller predicken Naar presten gick i predicke stolen Da
gick han vd aff kircken Och bleff paa kircke gaarden eller
anden stedz der hoff oc snackede oc vaskede met andre børn
der saa lenghe predicken warede Hanss sogne prest straffede
hānem tit oc ofte der faare oc raadde hānem kerlige at han
skulle høre oc mercke gvdz ord och tencke paa sin sielss salighed och ey giffue
andre ont exempel oc efterlignig til at forsmāa gudz lerdom Han ville intz
bedre sig och ey helder acthe hanss ord Men han bleff forherdet i sin ondskaff
oc vldighed Om siger bleff han swarlige siwge oc begerede ath presten skulle
høre hanss scrifftemaal thi han reddiss at han skulle dø Men han gjorde det
iche aff den kerlighed han hagde til gud Eller at han sig bedre ville i framtiz
den mod hannem Siden bleff han dø i sāmē siwge Der de kōme i kircken
met hanss legeme oc begynthe siele messe oc gudz tieniste for hannem Da drog
wor herriss billede som hengde paa det hellige korss sine hender aff naglene oc
stoppe de fingrene i sine øin saa alle mēniske saage det obenbarlige som der til
stede waare Der paa forvondrede dem gandske storlige hward det betpde skul
de Da sagde deriss sogneprest vide i hward tēgen dette er De sagde nep Han
swarede I skvulle vide i sandhed ath denne mandz siell er i helwediss pine oc
diefflene haffue vold offuer hende till ewig tiid thii søcker wor herriss billede
som er aff tra sine øin igen ath han iche høre skall det wii bede faare hānem
Thii han iche sør vilde høre predicken och hanss ord men han wor leffuende
Iegh forbiwder eder ydermere ath bede faar hannem thii at ingen kan frellis
aff helwediss pine saa lode de aff at bede oc førde hanss krop aff kircken oc bes
groffue hannem paa i vildene march for vskellighe creatur och bæst thii han
wor iche verdig ath bliffue i vid iordh der som bediss daglighe for alle cristne

Miraculum
Magnum

Den søndag faare fastelagenst søndag

siele Her skulde de alle tenckte paa som ick vilde høre predicken och gudz lers
dom Hæffner vor herre ick obensbare paa dem her i verden da er det besværen
diss at han vil hæffne ewindelige paa dem effter døden

Dñica in quinquagesima. Fastelagenst søndag

Epla ad corin.xi. Hēs si liguis hoim loquor

Enne Epistell screff den hellige apostel Sancte Pouild
till dem som bode i en stad hed Corinthus och stonder
hvon i hans piii capittel Och syder saa paa danske

Dere siødre taleder ieg met alle menniskiff twonger
och met alle engelsch och hæffuer ieg ick kerlighed
da er ieg ligeruiff som en malin eller klokke der løstelige
syder eller klinger kvende ieg oc profetere sig oc spaa
tilkomelinge ting Viste ieg oc alle hemelinge och vnderlige figuret aff det gam
ble testamēte Oc all den visdom som til er Hagde ieg oc den hellige tro so ful
komelinge at ieg kvende sette oc slytte biergene hvort ieg vilde Oc hæffuer ieg
ick kerlighed da er det inthz bevent met mig Giffuer ieg fattige folk alt det
ieg hæffuer Och giffuer ieg mit legeme veluillige till pine och lader det bende
Oc hæffuer ieg ick kerlighed da hielper det mig inthz kerlighed er tolmodig
och veluillig kerlighed hæffuer ingen ærend i sig kerlighed gør ingen gær
ning sortredelige Hun behindrer ingen gode gerninger kerlighed høfder sig
ick Hvon forsmær ingen Hvon æther ick all eniste sit æget gaffn Hvon for
hæfter sig ick Hun tæcker ick at gøre ilde Hun glædiss ick aff synd eller ond
skaff Hvon glæder sig mod sandhed Hvon bær tolmodighe all ting Hvon tror
alt det som gaat er Hvon haabiss til alt det som got er Hun lider tolmodige al
modgong kerlighed forfaress aldrig Hwad helder profetierne fulkomess Oc
alle twngemaall vendiss i eth twngemaall och all verdens visdom forfariss
Wii kende vor herre Men ick fulkomelinge Oc wii profetere oc spaa tilkom
lige ting men ick fulkomelinge Naar den ting komer som fuldkomelig er da
skal den ting forfare so v fulkomē er Den tid ieg vor yng da taleder ieg yfor
nymtelige so bōin plager at gøre ieg forstod so et barn pleger at forstode Jeg
tenckte forfengelinge ting som bōin pleger at tencke Nu siden ieg er bleffuen
mand Lagde ieg bōinlige gerninger vd aff Wii se nu i denne verden oc kens
de god formedelst hans deglige creatur ligeruiff som wii hannem saage i en
spegel Men naar wii kome till hiemerige da skulle wii see hans clare ansiet
met vaaere øgen Nu kender ieg gud Men ick fulkomelinge Men i hiemes
rige skal ieg kende hanem fuldkomelinge som ieg oc hæffuer kent hannem Vor
tro hob och kerlighed bliffue stedss Dog er kerlighed størst i blant disse tre.

hen hōrre: hnod
kerlig. kerlig. kerlig.
hvd.

Niod Adskiltige. oc
nrange dyder. ker
lig. kerlig. kerlig.
sig.

Udtydningen her paa

Ante Pouild loffuer kerlighed oc i det raader han alle cristne
mēiske at de skulde haffue kerlighed til gud oc til deriss ieffn
cristen oc syder hun meget met den hellige last sō salder i dag
I huilke der taliss om vor herriss pinelse huorlediss hā vor for
raader hustrugen kroneder oc korss fester for den store vbecri
belige kerlighedz skp̄d som hā hagde til mēiskene sō Sancte
te hanss scriffner i sit xv ca. *Maiorem charitatem nemo habet* Engen haffuer
store kerlighed en den som giffuer sin siel v̄d for sine v̄neriss skp̄d Thi taler
Sancte Pouild i dag i dēne epistel om kerlighed De siger oc lærer oss aff hē
niss store krafft npttelighed oc godhed som hun haffuer m̄z sig sigendiss Da
re det saa at ieg taledede meth alle mēiskiss tvonger som er paa iorden oc meth
alle engliss som er i hiemelen oc haffuer ieg icke kerlighed til gud oc min ieffn
cristen Da er ieg ligerviss som en maln eller klokke der klanger oc syder høyt
oc andre haffue løst oc nptte aff hēniss lyd oc hun haffuer self skade thii h̄v̄n
slidess oc fortaress det aff kunde ieg oc spaa oc sige aff vor herriss tilkōmelige
oc vnderlige gerninger De hagde ieg af den visdom som er i hiemelen oc paa
iorden oc kunde ieg gøre alder største vnderlige iertegen met den hellige tro oc
haffuer ieg icke kerlighed til gud da er det inthz beyyent meth mig Er det saa
at ieg giffuer fattige folk alt det ieg haffuer paa iorden De lader ieg mit lege
me pine och stege som Sancte Laurentz gjorde oc haffuer ieg icke kerlighz da
hielper det mig aldeliss inthz till den ewindelighe salighed Kerlighed er tols
modigh thii at h̄v̄o som haffuer kerlighed till gud han lider tolmōdighe all
genvordighed oc pine kerlige for hanss naffn skp̄d Kerlighed er velvillig til
at gøre gode gerninger som ḡv̄dh kan fonge loff aff kerlighed haffuer engen
auind i sig kerlighed behinder ingen gode gerninger Den som haffuer kerlig
hed til gudh han h̄fferder sig icke offuer sin ieffn cristen naar verden gonger
hannem medh eller han er lycksaligh Han forsmar ingen. ✠ Den anden
part aff tepten er klarlige nock v̄dsat saa det ḡv̄ss icke behoff at v̄dtyde han
nen n̄v̄ p̄dermere paa denne tiidh

Johannis
xv ca.

Quā. Luce xviii. In i. t. Allāpsit ihūs duodeci

Enne hellige last scriffuer Sanctus Lucas ewāgelista
i sit xviii capittel. De syder h̄v̄n saa paa wort maall

En gong tog vor herre sine tolf apostle till sig oc
sagde til dem kōmer vii v̄lle gonge op til Jheru
salem Thi at alle de ting som screffne ere aff Profeter
ne om menniskens sōn de skulde n̄v̄ fuldkomness Han

ffastelagenst søndag

skal forraadiff i isdernes hender Han skal bespottiff hvostvæggiff oc spöttiff i sit ansigt Naar de haffue hustruget hannem da skulde de ska hānem i hieff oc han skal opstonde igen aff døde tredie dagen Hans apostle forstode inthz her aff oc de viste icke helder huad han menthe her meth Der han kom paa vegen til en by kaldiff Hierico da sad der i blind mand hoss vegen oc træde Der han hørde den store skare gonge fram for sigh da sporde han hvad der paa ferde vor De svarede hannem ath Ihesus nazareus gick der fram Saa roffte han høyt oc sagde D ihesu som sødder er aff dauidz slect misküde dig offuer mig De so ginge fram for hānem de straffede hānem oc bade ath han skvæde tpe Hand roffte diff mere oc sagde D ihesu misküde dig offuer mig Ihesus bleff stondendiff och bød ath de skulde lede hannem till sig Der han kom da sporde han huad han begærede Han svarede Herre at ieg maatte see Ihesus svarede hannem Ser op dyn tro gjorde digh salig Hand saa strap och fulde vor herre och loffuede hannem Oc alt det folk som der vor hoss loffuede gud samelediff der de saage dette store Jertegen

Udtydningen her paa

124 forkynder Christi
sin pine for de
122 forkynder Christi

Vort herre gaff sine disciple got exempel och efterlignelse der han vor xxxiii gammel den septende dag i marts maaned at de skulde velvillige lide pine oc plavve naar behoff giordiff Som han nvo selff gøre vilde her göriff i spørssmaal huor fore vor herre sagde sine tolf apostle syn pine som han lide skulde Der till svarer Theophilus at han det gjorde at hā

Theophilus :

der m3 stadfeste ville deriff hierter at de icke foruile eller formeget radiff skulde naar hanff pine begyndiff Men de nvo viste tilfor at han hende veluillige taale vilde och icke fly faar hende En dog ath han det vel motte giort om han hagde villet Han gik veluillige i dag til Iherusalem at taale hanff suare død oc pine for meniskens salighed som Sancte Hanff scriffuer i sit p ca. sigendiff Ego sum pastor bonus Vor herre siger ieg er en god hyrde och ieg vdfetter min siel for mine saar skpld Der met mente han sig selff oc alle kirkens kenff prelater Som b3r ath voffue deriff lif for den hellige kirkiff vnderfotte och frihedz skpld som Sanctus Gregorius scriffuer offuer disse forscreffne Sancti Hanffs ord Vor herre gik op till Iherusalem thi ath same stad ligger paa deth högste berg som er i jødeland Der skall all ting fulkōmess som screffuen er om meniskens søn aff profeterne Dette sagde han thi ath Profeterne hagde i lang tiidh tilfor spaat om hanff død och pine som der stonder inthz vð aff thi ath de waare icke en nvo optende met den heliand Och han pleyde ofte at tale til dem meth efterlignelser thi viste de icke om han hagde nogē andē fortackt mening vnder disse ord Der han hagde taled oc predicked

Johannis
p ca.

gregorius.

Esaiæ liii.
Danielis
ip ca.

for dem da vilde han oc fulkome sine ord met iertegen som sanctus Marcus scriffuer i sit siste ca. Sermonē confirmante sequentibus signis At han plep de altid at stadfeste sine ord oc predicken met iertegen som der effter fulde saa giorde han oc nu i det han gaff denne blinde mand syn spvn igen

Et denne blinde mand merckiff hvort spndigt menniske som er i dødelighe synder Som eth menniske haffuer ii øgen vdsuertiff saa haffuer det och ii øgen induertiff i sit herte Veth hōgre øge skall det haffue all tiidh op till hiemerige ath han foruerffue kan den ewindelige glade som der er Det venstre øge skal han haffue til iorden oc tencke paa den vselhed her i verden er ath han dess ydermere kan dragiff till ath gōre penitentz faare sine synder Han skall se neder till heluediff pine meth same øge ath han meth eth goth erligt leffnid Her paa iorden vndfpy kand den ewighe pine effter døden Naar falken eller hōgen vill tage ndgen hare eller andie smaa dyer da slar han først øgene vdh paa dem Saa gōr oc dieffuelen Naar han vill beswoige noget fattigt spndigt menniske met nogen dødelig spnd da beblinder han først øgene paa hānem baade det hōgre och det venstre Det hōgre ath han icke besfinde kan den store hiemerigiff glade som han forkaster met synden Det venstre at han icke betencke kand den sware heluediff pine som han beblinder sig til veluillige met synden som han bedriffuer Dieffuelen beblinder och øgene i spndige menniskiff hierter ath de icke kvonde angre dem eller beskerme dem fra hanff swig oc falskhed thui drager han dem fra en spnd och till anden som en der leder i blinder mand hvort han vil Met denne blinde mand vnderstondiff hvort spndigt menniske som dieffuelen saa forblinder haffuer at han icke kand se døden faare sig och godz strenghe dom han skall møde paa och sware till sine gerninger Han kan icke see bag sig de synder han bedreffuit haffuer som hare och klage paa hannem Han kan icke see paa syn hōgre side wor heriff store velgerninger Han kan icke se paa syn vestre side diffuelenff findskab och beswoigelse Han kan icke se offuer sig hiemmerigiff glade De icke helder vns det sig heluediff store pine oc ewindelige forðømmelse

Et skal hwer mercke ath der er spw honde ting som gōr mēniskē blind paa legemēff vegne Saa er der och spw honde ting som gōr menniskē blind paa sielenff vegne Det Hōrste er alderdom som der stonder Genesis xxvii cap. Senuit pfaac et caligauerunt oculi eius Der pfaac bleff gammild da møste han sin syn oc kunde icke see Her mz maa merckiff spndighe menniske sō lenge haffue vered i synderne och are saa forblindede i dem ath de icke kvende se vegn som gonger till hiemerige Her om stonder scressuit Proverbiorū iiii cap. Via impiorum tenebrosa nesciunt vbi currunt Spndighe menniskiff vep er mōrck de vide ey hvort de løbe Den hellige mand Job siger och i sit pii capittell Qui ambulat in tenebris nescit quo vadit Hwo som gonger i mōrcke han ved ey hvort han gōger Det Andet er stort skyn

Marcus
vi ca.

Falken

gene. xxvii

Proverbia
iiii ca.

Job pii ca

Qui ambulat in
tenebris, nescit quo
vadit.

Fastelagens søndag

Actuū ip som der stonder Actuū ip ca. At den tiid Sancte Pouilf red oc søgte cristne menniske ath han den gribe vilde Da kom der et stort skyn aff himmelen oc hand fald ned till iorden oc bleff blind Om siger stod hā op igen men hā saa dog inthz Her m̄z vnderstondiff gode gerninger som onde mēniske see retferdige oc gudelige mēniske gøre oc de ere saa forblindede ath de icke kynde legge

gregorius. det paa herte men dem auendiff der vid som Stūs Gregorius siger Mens inuidi alieno bono affligitur ac. Auendz fulde mēniskiff hierter pineff aff andriff gode gerninger som spnen forblindess paa dem den stedze ser mod solen De ere ligerwiss som afftenbacker der elske mørk det er onde gerninger oc fly soll skyn det er gode gerninger Tredie er swale m̄g det om scriffuis Thobie ii ca. En dag sō den gode Thobias hagde iordet m̄ge cristne mēniske oc kom hien igen oc vor trath oc lagde sig til søffniss oc der vor i suale rede offuer hā nem som han saa saa falth der swale m̄g nedh i hansff øgen och hand bleff blind Det denne swale som et en vstadiḡ fæll oc qwidier oc siwnger altiid vnderstondiff vkske mēniske baade qwinder oc mend som altiid ere vstadiḡ ge oc sqwaldre vaske oc tale stedse løss actige ord och snack Om deriff vstadiḡhed scriffuis Proverbio. vii ca. Serdelis om vstadiḡ qwinder saa lpdens diff Nu ere de inde Nu ere de vde Nu ere de der Nu ere de her Nu ere de i vindvæt Nu ere de i dørre deriff søder fonge ingen ro huetkē aarle eller silde De Meth dette swale m̄g vnderstondiff vkskhedz spnd faare syn slemhedz skp̄d oc den slēme lxxet och stanck som hun haffuer met sig Her om taler stūs Gregorius och siger Vkskhedz stanck opfar i hiemelen gvd till fortørnelse Hendiff hede oc brende som hven haffuer meth sig neder far til heluede thii det er dieffnielensff mad oc den slēmeste ting som kōme kand aff mēniskensff nature Englene i hiemerige de hade den spnd alder mest som der stonder in Vitis patrum Ath en engild holt faar sin nase oc øgen en gong han møtte i vkske menniske thii han gad hwerken seet eller lxxetdh hannem for den stanck och slemhed som han hagde met sig Der stonder och Gene. p̄p̄p̄ Ath englene som Loth hagde lenth herberge de lxxet døren for dem som vvaare vden faare och gjorde dem alle blinde Thii ath de vvaare alder vkskeste och slemmiste faare gud Vor herre lod och regne swogell oc ild offuer de store stader som kallediff Sodoma och gomorra och lodh dem spvncke ned i helvediff aff grvnd for deriff vkskhed som de bedreffue Wißelige ere alle vkske mēniske blinde. tht ath de faare i søge legemensff løfte forkaste den ewindelaghe hiemerigiff glade och den omgengelse som de der haffue skulde meth gud och Jomfru Maria och hansff verdighe engle och helgen til ewigh tiidh Det Hierde er r̄g Det hwiilken høfferdighed vnderstondiff Thii ath ligerwiss som r̄g forblinder menniskensff øgen saa forblinder oc høfferdighed menniskensff herte oc vnderstondesse Her om scriffuer Sanctus Jeronimus och siger Honor mundanus spuma est fun? a sonus Verdensff are er icke vden skv̄m r̄g oc søffn Hun er skum thi hun opheffuiff oc forsuider snartlige sō skum Hun er r̄g thi hun forblinder mēniske sō r̄g Hun er søffn thii hun giffuer mēniske aldrig roligshed

Tobias blinde

puerb. vii.

gregorius

gene. p̄p̄p̄

Sodoma v̄h.

Gomorra

De forblinde stader

Jeronim?

en v̄v̄fflig a

rod, den lignis ved

Sandelige forblinder offuerdadighed rige menniske Som forsmaa fattighe menniske oc icke vilse see till dem met mislyndhedz øgen oc hielpe dem i deriff armød Om dem taliff Prouerbi. vi cap. Oculos sublimis odit dominus. Vor herre hader offuerdadighe øgen Sammelediff taliff om dem Sapien: cie ii ca. Specauit eos malicia eorum. Deriff hofferdighed och ondskaft forblinde dem Det Hempte er stoff meth hwilken som vnderstondiff forfenges sig are Om huilken vor herre taledi selff til sine apostle som Sanctus Mattheus scriffuer i sit p cap. figendiff Excute puluerē de pedibus vestris Slat stoffen aff edersf søder Der mentiff meth atth de icke begære skulle forfangelig are Thii hwen forblinder menniskensf øgen som Sanctus Bernardus siger Leuiter volat leuiter penetrat ac. Forfangelig are hwen flyver lattelige oc hwen gonger factelige gennem menniskensf herte men hwen gør icke lidet saar der i Thii hwen slar sielen i hieff Siette er formeget blod som nogen haffuer i sine øgen Der merkiff de meth som formeget elske deriff æged legeme och lade det fonge alt det som det begærer De søde det kraselige De icke vilse tvinget till nogen gudz tieniste Der maa oc paxen bisper och andre kirkenff prelater vnderstondiff met hwenff øgen som forblindess tit oc ofte aff formeget blod serdes liff for de elske deriff slectinge formeget oc giffue dem mere aff kirkenff renthe en dem er nyttelig oc en de behoff haffue Som en bisp gjorde en tiid der gaff sin søstersøn eth beneficium som vor fem twisinde menniske vdi Och bettede hannem till atth tage alle deriff siele vare och suare faare dem paa gudz strenge dom Och han vilde icke tilforn bette hannem til at gême sig p parer Om dem scriffuer Sanctus Bernardus och siger Mirares q epi habent ad ma num cui aias tradunt Cui autem tradunt facultates suas non inueniunt. Det er en vnderlig ting at bisperne haffue altiid dem tilstede som de tro til at beware meniskensf siele Men de finde ingen som de befale vilse deriff gotz oc rigdom Somme giffue och deriff slectinge kirkenff rente som de skulle giffue fattighe folk om hwilke vor herre taler selff som Sanctus Mattheus scriffuer i sit p cap. Sinite illos ceci sunt et duces eorum Lader dem betême thii atth de are blinde och de meth som dem leder Om dem taliff oc Esaie plii ca. Quis cecus nisi seruus meus dicit dominus. Vor herre siger gennem Profetensf mynd Hvo er blind vden min tienere Thii skulde saadanne gøre effter Sancti Hansis raad som der stonder Apoca. iii ca. Vnge oculos tuos et vide Smør dine øgen och see Deth er atth de skvulle gøre penitents naar de haffue forset dem atth de myr se Den ewindelige glade till ewigh tiidh Spvende er maan eller blick som voper paa øgen aff hwilke man bliffuer blinder Der meth vnderstondiff stor rigdom som forblinder menniskensf herte indwertiff paa sielenff vegne Naar nogen elsker dem formeget eller fortæter dem meth syndeligt leffned Eller naar man fonger dem meth rob aager eller nogen anden synd Om dem taler Job i sit pii capittel sigendiff Specauit oculos eorum et induratum est cor eorum ut non videant. Rigdom haffuer forblindet deriff øgen. Och deriff hertthe er forherdeth atth de icke kynde see Om

Prouerbio
vi ca.
Sapien.
vi ca.

Matthei
p ca.
Bernard?

En bisp Antkordt
Gjorde dem if Bette

Bernard?

Matthei
p ca.
Esaie plit.

Johannis
Apo. ca. iii

Job pii ca

ffastelagenst søndag

puerb. piii den scriffuiff Prouebi. piii ca. Venter impiorū infaciabilis est Vnde menniso
 Ecclē. v. ca. kiff hixg stöder icke til at fornsøge Samelediff stöder Ecclē. v. ca. Auarus nō
 implebitur Eth gerigt mēniskē bliffuer aldrig fult nock met pēninge D huor
 mange ere de som nxx forblinde dem selfue met rigdom her i verden at de sidē
 bliffue ewindelige blinde i heluediff mōrck oc pine som aldrig fonger endhe
Denne blinde mand som taliff om i læsten sad hōff vegen Her skal huer
 mercke ath der er trende hōnde vey till hiemerige Den første er gwdz
 budordz vey om hwiilken David taler i psalterē sigendiff Uia mādatorū tuoz
 rū cucurri Herre ieg gik altiit at dine budordz vey Det wor at han leffuede
 retferdelige effter gwdz vilge Den Anden er penitensiff vey Om hwiilken
 der scriffuis Esaie ppp ca. Hec est via dñi ambulate i ea cc. Dette er den rette
 gudz vey gonger ath hannem oc bōper icke aff hānem huerken paa den hōgre
 eller paa den venstre side Den Tredie er kerlighedzēss vey. som huer skal
 haffue til sin ieffn cristen om hwiilken Sancte Pouild scriffuer ad corinthios
 piii ca. Adhuc demōstro vobis excellenciorē viam Jeg viser eder en nxx en ppx
 permere oc bedie vey Det vor at alle skulle haffue kerlighed til gwd och deriff
 ieffn cristen Vor herre sagde til den blinde huad est du begarēdiss Han suaz
 rede herre at ieg maa see Saa skulle oc alle meniske bede aff gud At de mxxe
 see hiemerigiff glade effter deriff dōd vde hwiilken de kunde ingen glade fonge
 nogen tiid som Tobias siger Quale gaudiū michi erit qui in tenebris sedeo.
 Huad glade kan ieg haffue sō sider i mōrcke oc kan icke see solen paa hieme-
 melen Her om scriffuis oc Ecclē. vi ca. Dulce lumen oculis videre solem Det
 er øffuene sōt oc løstelig at de se solen paa hiemelen sanctus Gregorius siger
 At dēne blinde had icke om guld sølff eller penninge eller om verdens forfē-
 gelige rigdom eller are Men all eniste at han motte see saa skulle och wiit alle
 bede at wiit mxxe see hiemerigiff glade Som en god retferdig mand gjorde aff
 hwiilken ieg vil sige eder et iertegen oc der met ende min tale paa denne tiid

Et iertegē ō i mā sō vor retferdig oc vlyksalig

Er stonder scriffuit i en bog kalliff Ditaspatrū At det vor i
 mand och en quinde som waare til sāmen i ecteskaiff Man-
 den vor gudelige och retferdig men han hagde ingen lycke til
 verdens gotz eller rigdom Der han vor dōd da kom der och
 saa stort vandslōb at hanff legeme stod i mange dage offuen
 iorde sōr det kvnde bliffue begraffuit Hanff hustru hagde et
 ont leffnid mxx vlykskhed oc hōfferdigshed De verde vor hende met i alle maa-
 de hun hagde aldrig sōt eller siygdom paa sit legeme och ey helder fornam de
 eller verck paa nogen aff sine lēmer men hun leffuede Der hvon vor dōd Da
 begyndte henniff daather ath fonge vilge til legemeniff och verdens velsōst som
 moderen hagde (thii daather sōr sig gerne i moderff serck) En tiid bleff hvon

tagen i en aandelig spn oc sørd til en ganske deysig oc søstelig stad i hviilken
hvn saa sin fader blant mange andre deglighe personer som gik emod hende
Hvn tog hannem i fagh oc bad hanem kerlige at han ville holde hende der
hoff sig Han suarede hede oc sagde Du mot icke ny bliffue her Men wilt du
leffue erlige oc skellige som ieg gjorde da skalt du komme hid och bliffue hoff
mig til ewig tiid Saa bleff hvn tagen fra hannem och sørd bort til i anden
sted der saa hvn ned i en dall i hviilken hvn saa sin moder i alder største och
suariste pine moderen ropte op til hende oc sagde Daather see denne grøme
me pine som ieg ny lider for den slæme vskyske leffnid som ieg hagede De mig
de mig til ewig tiid at ieg actede det for daarlighed at h leffue ydmygelige och
erlige De offuede mig i hoord hofferdighz druckenscaff och i anden verdens
forfengelighe som snart forsvonde som eth søffue blick mod denne ewindes
lige beske pine som aldrig søger ende We mig at ieg for saa stached velst for
tabe skulle hiemerig glade Daatheren kom til sig igen oc tenckte paa den
ne spn som hvn hagede seeth De vdualde at efterfølge sin faders leffnid met
ydmghed erlighed oc retferdighed oc tiente siden gud aff sin formye och bleff
en hellig qwinde och fick efter døden den ewige salighed den vnde off alle ac.

*o forly qnem fac
aliens pericula car*

Domina prima in quadragesima.

fførste søndag i faste

Ep̃la ad corin. vi cap. Eratres hortamur vos

Enne epistel screeff Sancte Pouls til dem
som bode i en stad kallist Corinthus och
stonder hvn i hans siette capittel De sp
der saa paa danske

Rere brødre vii raade och paa
minde eder kerlige ati anamme
icke forfengelige gødz naade til
eder søffuer eder i gode gerniger thi vor her
te siger gñem pfeten mynd sō der stons
der Esaie plip ca: I den naadelige time sō
er det ny testamente vil ieg høre dig spndi
ge mēiske om du beder saar dine synder I denne salige tiid sō mēiske kand
arbejde for sin ege salighz vil ieg hielpe dig i gode gerniger See ny et kōmē
i tacknēmelig tid See ny et salighedsess tid kōmē thi strap efter døde kand
mā kōme til hiemerige I skulle inge forpne m3 ord eller gerniger at vi icke

l iii

Forste søndag i faste

skulle straffis i waare embede for eders skuld Men lader oss alle beuise oss
met ord oc gerninger at wi are ihesu cristi tienere efterfølgendiss hannem aff
vor formye I megen tolmødighed i mangfoldelig bedrøffuelse och modgong
paa legemens vegne i denne verden met stor nøtøstighed for søde och klade
Det stor omhye I megen plawke paa waare legeme aff vnde menneske wi
Ofte fangiss oc settiss i sware torn oc fengsell at wi icke mye kome ud och
predicke I stor opregning som den vanvittige almye ofte gør emod mig oc
andre gudz tienere I meget arbejde met mine hender I stor affhold met faste
oc bect I kpskhed baade met hierte oc legeme I ydeligt studiū at forstonde oc
lare den hellige scrift I eth langt biende oc attraa til den euige salighed I stor
sødhed aff den heliand at vare vor ieffn cristen kerlig oc frøetsømelig baade
mz ord oc gerninger I retwiss kerlighed icke mz smiger som øgne skalke gøre
I sandhedzens ord oc tale met vor ieffn cristen høbēdiss paa gud oc icke paa
oss selfue och beskerme oss altiid met retwise gerninger i denne verdens vsta-
dighed saa vel naar hyer er oss emod som med Priss oc aress wi vnderstyn-
dem da skulle wi icke hofferdiss der aff Naar wi bespottiss plawdiss eller griz-
bess da skulle wi icke falde i misshoff Stonden lide wi ont røtthe oc stynnē
kalliss wi erlige och gode vnderstyndem kaldiss wi forradere och besvigerere
Men wi are sandre oc vskpliche for gud Wi are stønnem som vledninge
oc forhaanede aff onde mēiske Men gode mēiske de kende oss well oc elske
oss Wi are ofte i liffuiss fare oc vor leffue alligewell met den hellige cristelis-
ge tro oc gudz naade Wi are ofte reff sede met hwg och pine Men wi leffue
en ny De mene at wi are bedrøffuede Men wi are altiid glade i den hies
melske gyd Wi sigiss at vare arme oc fattige Men wi gøre mange aandes
lige rige En dog at wi spness at haffue inthz aff verden Fordi at wi offuer
gaffue hende oc all hendiss gerighed Wi haffue alligewell saa meget som wi
begare i verden och wi fonge disselige det wi attraa Det er den ewige glæ-
de efter døden

Quā. Luc. iiii. In i. t. Ductus est ihūs i desertū

Dette hellige Euangelium scriffuer den verdige Apostell
och ewangelista Sanctus Mattheus i sit iiii capittel
Och lyder det saa paa wort maal
A tiid vor Ihesus ledt aff den heliand vdi en
vildene skow ath han skulde fristess aff dieffuelen
Der han hagede fastet i feretyue dage oc i feretyue nat-
ther da hungrede hanem Saa kom dieffuelen till han
ne oc sagde Est du gydson da bydd disse stene at de
omvøendiss til brød Vor herre suarede hanem Der stonder screffuit At mēis-
ken leffuer icke all eniste ved brød Men ved gydson ordh som gonge aff han

Første søndag i faste No. lxxxiiii

mynd Da tog dieffuelen hannem oc førde hānem ind i den hellige stad som er Iherusalem och sette hannem øffuerst paa taget aff templen Och sagde till hānem Est du gudz søn da kast dig selff ned till bage igen Thi at der ston: der screffuit om dig At gvd hassuer besalet sine engle at de skulle beware dig at du icke skalt støde din fod paa nogen sten Ihesus swarede hannem strax igen Der stonder screffuit at du skalt icke friste din gud Saa tog dieffuelen hannem igen oc førde hannem op paa i gandske høyt bierg och visde hannem alle rige i verden oc deriss are och sagde Alle disse rige vill ieg dig giffue om du wilt falde paa knæ oc bede til mig Ihesus sagde til hāne Gack du dieffuel Der stonder screffuit Du skalt bede til din herre oc gvd oc tiene hānem all eniste Saa for dieffuelē fra hānem Och gudz engle kōme och tiente hannem

DAVID 3 pslm
91.

Udtydningen her paa

Di denne hellige fast Er Trende merkelighe artickel Den første er At Cristus Ihesus wor førd aff den heliand i en villende øicken oc skow Den Anden er at dieffuelen fristede hannem Den Tredie er at han hængrede der han hagde fasted i feretvve dage Dette vilde han alt sammen lade ske mod sig off till en godh serdom och exempel som Sanctus

Gregorius siger Omnis cristi actio nostra est instructio All wor herriss ger: ning er off til en serdom oc efterligning Der vor herre vor xxx aar gamild strax efter han wor cristnet da førde den heliand hannem vd i øiken Det er at han gick selff vd i en vildene skow aff den heliandz indskydelse At han der kunde hassue diff pdermere aarsage til i det hiemelige stad at bede til gud i feretvve dage oc plaued sit vskydige legeme paa mandōmenss vegne meth denne suare lange faste at han ville giffue off alle got exempel at vii oc skulde twinge waare legeme met faste Et bede saa meth waare gvdelige bøner till gvd i hiemerige da vilde han icke faste seget At hāss guddōmelighed ep skulde bliffue dieffuelen der met obenbared Thii ath Moysses oc Helias de hag: de oc fasted føre i feretvve dage hannem hungrede der meth obenbared han mēniskenss skøbelighed paa naturenss vegne oc gaff dieffuelē der met aarsa: ge til at friste sig thi dieffuelen viste vel at Profeterne hagde spaat oc sagē At Cristus skulde bliffue sant menniske och sand gvd som der stonder klatlighe Esaie ix ca. Han viste oc vel at den tiid vor fuldkōmen som cristus skvoldes fødi paa Thii at iøde land vor da kōmed vnder en framed herre oc konge som vor Herodes som Jacob Patriarcha spaat hagde som der stonder Gene. pii ca. Men hā viste icke til viffe at Ihesus nazareus vor cristus om huil: ken saadan ting vor spaat dog mistencthe hānem paa māge honde tingest at det skulde ware hā haade saare hanss offuer maade oc alder største hellighed

gregorius.

teptus

Esaie ix c.

Genesis
pii ca.

f iiii

Første søndag i faste

teptus

Deutro
viii ca.

teptus

Wang Mening

Deutro
vi ca.

teptus

Nicolaus
de spr.

teptus

som han hagde met sig oc for hanss tilkømselss tid vor forløben Thii vilde han deth visselighe forfare meth disse fristelser Och han mente stadelighe atth han vilde draget hānem til synden met dem om han hagde vered i pvoit men-
niske all eniste for vden guddōmen Thii sagde han Teptus Si filius dei es Est dw gndz søn oc lige mechtig met hannem Da byvde disse stene atth de omvændiss till bryd Vor herre suarede hannem saa subtilige at han huertken besinde eller formercke kunde hanss guddōmelighed och han ey helder kvōde drage hannem till nogen offuerflødighed Saa sigendiss Der stonder screffuit Deutro. viii ca. At mēnsken lessuer iche all eniste ved bryd Men ved de ord som gonge aff gudz mynd thii at de mette baade legemelige oc aandelige Det beuissess i det At Moyses fastede i feretyve dage oc i xl nether thii vor herre fødte hānem baade legemelige oc aandelige met sine ord Teptus Tunc assumpsit eum Dieffuelen fristede vor herre Anden gong met høfferdighed i det han fødte hannem op paa taget aff templen som vor slat och bryth som de paa den tiid pleyde at gøre mange tag oc en ny bygge dem saa mange stedz i andre land Her vdi fare mange vild som sige at dieffuelen sette vor herre paa kirke knappen Det er iche saa i sandhed Det vor dieffuelens mening at folcked i Iherusalem skulle ment at vor herre hagde selff fløget ind i staden och op paa templen Oc at vor herre der aff skulde taget sig forfengelig are till oc høfferdet sig Men vor herre gjorde det saa met sin guddōmelige mact at engen hannem saa en dog at dieffuelen iche det viste Tha sagde dieffuelen till hānem est dw gudz søn da kast dig selff ned til bage igen Som han vilde sigge dw kant det vel gøre aff din egen mact dig vden skade om du est den rette gudz søn thii englene som dig tiene bevare dig vel fra all skade som der stonder screffuit om dig Ihesus suarede hannem saa klolige met scrifften atth han inthz bedrissue kunde met sine fristelser Oc sagde Du skalt iche friste din gud som der stonder screffuit Deutro. vi ca. Naar nogen kan gøre nogē ting effter almindigt naturens luff Da skal han iche begære at vor herre det gøre skal met iertegen Exempel naar nogen kand fare offuer noget vand met ferge eller baad Da skal han iche robe paa gud at han skal offuer føre hānem met iertegen for vden skib Fordi sagde Ihesus til dieffuelen at ingē skal friste sin gud Thii der vor trapper bigde i templen atth huilke dñe skulde gonge op och ned til sāme tag Hagde han kast sig selff ned Eller gonget nogen anden vey en at sāme trapper Da hagde han der met fristet gud Teptus Iterum assumpsit eum diabolus Dieffuelen fristede vor herre Tredie gong met gerighed I det han tog hānem igen oc fødte hānem paa eth ganske høyt biertg Oc lod hānem see alle rige i verden Her offuer scriffuer Nicolaus de spr. At man skall iche saa forstondet at han lod hānem der se alle de rige som til ere oc alle steder Saa han atskillelige see kvōde den ene fra den anden . men han visde hānem atskillelige parter aff verden oc sagde i den part ligger de land oc de rige oc saadāne steder I den part ligger saadanne land oc saa framdeliss mzhuad rigdom are och glade som der vor i den Teptus Et dixit ei Han sagde

frandeliff alle disse land och rige rigdom oc are som ieg haffuer nyv vtiß dig
oc sagt dig aff Dem vil ieg giffue dig alt sämen om du vilt falde paa knæ oc
bede til mig Dette løp dieffuelen alt sämen thii han er fader oc begyndelse till
all løgn som Sancte Hanss scriffuer i sit viii cap. Dieffuelen haffuer ingen
maet offuer noget creatur Eller offuer nogen ting paa iorden mer en vor herre
vil tillade Thi sagde vor herre til hānem Gack dw fyle dieffuel Der stons
der screffuit Deutro vi ca. Du skalt alt eniste bede til din gud oc tiene hānem
all eniste Her straffede vor herre hānem oc icke tilforn Ath betegne och vnder
uise alle mēniske at de tolnodige bare oc lide skulde den vretth som dem skeer
self Och ath de ingelediff lide skulde den vretth som vor herre skeer Det skeer
naat nogen tieniste gøriß dieffuelen som burde at gøriß vor herre Han maa
vel hedre oc are store herrer Men man skall bede till gud all eniste Siden for
dieffuelen fra vor herre Oc englene aff hiemerige kōme oc tiene hannem som
rette tienere bōr at tiene oc are deriß herre oc konge Her obenbariß hanss sans
de gøddomelighed i det ath englene tiene hannem thii der er ingen nature off
uer engle nature vden guddōmenß all eniste

Det cristet mēniske skal gonge i denne skow oc ørken vdi iiii
dage i det minste Den Første dag Det er at han skal haff
ue anger och tuelse for sine spnder som han bedreffuit haffuer
hyo som vil gonge dēne dag rettelige han skal begynde aarle
om morgenen oc gonge till om afftenen Det er ath han skall
tpcke alle de spnder ilde at vare som han haffuer giort aff sin
første barndom och till hanss alderdom kan han icke kōme dem alde i hyo da
skall han dog angre saa mange som han mest i hyo kōme kand. Som Kong
Dauid siger i psalterē Dolor meus semper renouatus est Wpn sorg for mi
ne spnder er altid fornyedh Den Anden dag det er Ath han skall gøre ret
scrifftemaal Hyo som vil rettelige gonge denne dagiß gong i ørken han skal
begynde aarle om morgenen oc sørplge säme gong til afftenē Det er fra hanss
vngdō oc til hanss døds time Thii han skal scriffte alle de spnder han gjorde
i hanss barndom oc vngdom och alle andre som han bedreffuit haffuer all spn
liffuis tiid som hand kand i hvykomme om hand vil haffue miskundhed aff
gud och affløssning aff dem Som der stonder Prouer. ppviii ca. Qui abscon
dit scelera sua. Hyo som dølyer sine spnder han songer ingen barmhertighed
men den som scriffter dem hand songer gudz miskundhed och affløssning aff
dem Waare det saa at nogen hagde fem dødelige saar paa sig Oc han icke
obenbare vilde lægen det sempte saar Da døde hand saa vel aff det ene sō aff
alle de andre iiii Saa er deth ligervviß om nogen tagde en dødelig spnd for
blyfel eller for anden sag skpld da kunde han saa vell songe den ewige fordg
melse for den spnd som for alle de andre Thii siger Boecius Si medicinam
expectas optet q vulnus detegas Vilt dw haffue lagedom Da er det tilbø
ligt at dw lader saared til spne Her taliff om Eccl. pviii ca. Ante languorem
scz inferni hūiliate vos p dmpger eder m3 scrifftemaal och anger for heluediß

her tager dieff
dig are tiid
logy alle ting

Deutro. vi

dieffuelen maaß
plumbig

Dauid

Prouerbio.
ppviii ca.

Boecius

Eclesiasti
pviii ca.

Første søndag i faste

Pausus
ii ad corin.
vi ca.

Paulus
ii ad corin.
vi ca.

spwge kōmer Thi siger Sancte Pouild ii ad corin. vi ca. Ecce nunc tempus
acceptabile Seer det er nu beqvem tiid till at gøre penitentz oc plicet for spn:
derne Det er stort vnder at mange ere saa forblindede at de ick vilde gonge
til scriffte for sist i fasten Thii at en dag som nogen faster efter han haffuer
væred till scriffte oc acther at bede sig Han er hānem saa nyttelig till sin sie:
liß salighed som en heell faste der han faster men hand er i spnde Disse myce
signess dem som ick vilde two deriss hender for de finge mad oc ep helder vil:
le two dem naar de haffue adet Meth disse tvende dagiss gong som er meth
anger oc tuelle De ret scrifftemaall Da kōmer menniskens siel til Paradisi
port Thii at sielen er for helvædiss port saa lenge som nogen er i spnden thii
der er inthz middel der emellem vden legemeth oc tiden som er sō en tynd væg
døde eth mēniske i spnden da kōme sielen strap til heluede Der om taler kong
David i psalteren oc siger Appropinquaverūt vsqz ad portas mortis sed per
contritionē &c. De vvaare hart hōff heluediss port for deriss synder skpld Den
de kōme siden til hiemerigiss port formedelst anger oc scrifftemaall Thi at
scrifftemaall er nøgelen met hvilken hiemerigiss port opladiss for sielene. som
David siger introite portas eius in cōfessione Conger ind at hanß port met
scrifftemaall Den Tredie dagiss gong Deth er bod och bedring som hver
skal gøre for sine synder oc det skall være meth trende honde ting som er faste
almisse gerninger oc gudelige bōner Hvert cristet menniske som kōmet er till
sin lassue alder De er karskt det bōr at faste all fasten Om det er noget lediss
mwelligt Thii at cristus vor fressere fastede i feretvære dage och p̄l nather off
til god lerdøm oc exempel oc siden hungrede hānem paa mandomens vegne
at betegne at han vor sand gud oc mand Der stonder Iohelis ii ca. Tōuer:
timini ad me in ieiunio et sletu Vor herre siger gēnem denne profetiss mwond
till alle spndige mēniske Omvender ether til mig met faste och graad San:
delige hjælper faste menniskens siel snarlighē at kōme til hiemerige for gudz
aspn Som der stonder klarlige screffuit iii Regum xix ca. Quia tibi dicitur
q̄ cū Helias ieiunasset Den tiid Helias hagde fasted oc kom til gwodz biertg
da saa han vor herre Der moyses hagde fasted i p̄l daghe da taledē han meth
vor herre och anāmede de p̄ gudz budord aff hannem som der stonder Exodi.
xxiii ca. Man skal oc giffue almisset som vor herre siger selff gēnem Esaie
Prophetiss mwond frange esurienti panem tuum. Giff fattige folk mad och
læ fattige oc arme folk hvss Hvert menniske skall gerne giffue almisset for
trende honde sag Fōrst thii at spnderne afftōsis formedelst dem som der ston
der Danielis iiii ca. At vor herre sagde gēnem sāme profetiss mwond till Na:
buchodonosor Elimosinis redime peccata tua Aff slet dine synder m̄z almisse
Det Anden er thii at spnderne vdspsckiss formedelst dem sō der stonder eccle.
iii Si aut aqua extinguit ignem ita elemosina peccatum Alnisset vdspscker
spnden ligervdiss som vand vdspscker ild Tredie er Thii at hvn fresser sie:
len fra helvædiss pine och skpss mēnisken ved alle sine synder Som der ston
Tobie vii de Thobie vii. elemosina a morte liberat et purgat Alnisset renser sielen och

David

David

Johelis ii.

iii Regū
pīp ca.
epodi
pppīiii ca

Danielis
iii ca.
eccle.iiii ca.

Almuse vester
Gjendoms

Tobie vii

frelse henne fra den ewige død och viset hende till det ewindelige lifff oc salig-
hed Hvert mēnske skal och øffue sig i gudelige bønner som Hieremias siger
Oracione fugantur pestes mentis Sielenß spygdōme bort driffuis met gud
delige bønner Oc legemenß spygdōme bort driffuis met faste Naar en mēn-
niskiff bøn skal bliffue bønhold snarlige met gud Da skal hyon vare pōmpg
pdelig oc gudelig Ath hyon skall vare pōmpg der om scressuiff Ecclesi. xxxv.
Oracio humiliatūs se penetrat celū Ath gudeligt mēnskiß bøn gonger i gē-
nem skærne Hyon skal vere Idelig der om siger Sāctus Jacobus i sit v ca.
Multa ualeat deprecatio iusti assidua Et retferdigt mēnskiß idelige bøn hun
haffuer stor mact hōff gud i hiemelen Hyon skal vere gudelig der om scriffuis
i Regum i q anna rogauit dominū flens largiter et epaudita est Anna hyon
bad vor herre grædendiss swarlige och hun bleff bønhold met hānem Efter
disse trende dagiss gong som er angeriss och ruelssis Ret scrifftemaalß Oc bodz
oc bedringiss Da findiss vor herre sandelige Thii skall hvert menniske som
vil till den ewighe salighed gonge ath dem Men det syniss mange menniske
gandske swart oc beskt at gonge sāme iiii dagiss gong i øiken thi at de songe
der icke vden beskt vand ath dricke De skulle offuer tencke vor herriss sware
død oc pine saa omvrendiss det oc bliffuer søt oc got som Sanctus Augusti-
nus siger Si passio cristi ad memoriā reducitur &c. Naar nogen offuer tenc-
ker wor herriss død oc pine da er der ingen ting till saa swar Ath hannem ep-
tyckess ath hyon er alder lattiste ath bare eller taale

hieremias

Ecclesiasti
xxxv ca.
Jacobi v

i regū i

augustin⁹.

Mēnsken fristess vdi iiii honde maade Aff wor herre Aff mēnsken
Aff sit eget legeme och Aff dieffuelen Wor herre frister mēnsken ath
han vill forsøge hannem Som han gjorde ved Abraham den tiidh
han bad hānem i hiell sla sin søn Isaac oc offre hānem som der stonder gene.
xxii ca. mēnsken frister den anden at han vil vide hanß hvo oc mening. mē-
nsken fristiss aff sit æged legeme Som der stonder Jacobi i Quisqz tētatur
a concupiscentia sua mala Hver fristess aff sit æged legemess onde begaring
Dieffuelen frister mēnsken at han vil beswiige hānem som scriffuiff Actūū v.
Cur tētauit sathanas cor tuū Sancte pader sagde till i mand hed ananias
Hwi fristede dieffuelen dit herte Som han vilde sige Thii han vilde beswi-
ge dig Om denne swigelse taliss her om Thii skall hver merke at dieffuelen
frister mēnsken alder mest meth offuer flødighz forfengelig ære och gerighed
Naar han seer at han gør penitentz eller tager sig streng plict och bod till for
sine synder met faste eller andre gode gerninger. met disse sāme trende fristel-
ser beswæge han vaare første saarelde Adam oc Exe meth offuerflødighz der
han kom dem til at æde aff det eble som dem forbødet wor. meth forfengelig
ære oc høfferdighed Den tiid han sagde ath de skulle bliffue som guderne. mē-
gerighed Den tiid de vilde vide ont oc got lige met wor herre Sanctus gre-
gorius siger Auaricia non solum pecunie sz sciencie. gerighed er icke all enisse
ath vilde haffue mange penninge. men och ath vilde haffue stor wißdom

gene. xxii
Jacobi i c.

Actūū v

gregorius.

Første søndag i faste

O Jessuden frister mennisken meth offuerslødighed i sex honde maade
Hørst siger han till mennisken **D**u haaffuer nu lange fastet **D**u
 haaffuer arbejdet i guds tjenste du haaffuer gjort stor penitents Icke
 begærer wor herte at du skalt sla dig self i hiel eller dō aff saadan streng leff-
 nid **T**hi skalt du æde och vederqvege dit legeme atth du ickē forderffuer det
 aldeliff self **D**et saadanne suigefulde raad oc frestelser arbejder han at dra-
 ge mennisken til offuerslødighed som Sanctus Gregorius scriffuer atth han
 siger Rigorem penitencie cōuerte in molliciem **O**mwent din strenge leffnid oc
 penitents till kraseligghed **I** Anden maade frister han mēnisken met offuer
 slødighed **O**m søndagen oc andre hellige dage at han æde skal sōr han haaff-
 uer hørt messe **I** disse maade fristede han Jonatham at han odh for aarle sōr
 hānem bwrde som der stonder i regū cplii **I** Uredie maade naar mēnisken
 begærer for meget krasne pibiede och kaastelige rættther **S**om den rige mand
 gjorde der altid ood skinnende oc bændende rættther **D**e bleff siden iordeth vdi
 helvæde som der stonder Luce xvi ca. han fristede oc ligeruiff israelfs børn at
 de begærede kōd der de waare i ørken som der stonder Numeri x ca. **F**ierde
 maade frister han manghe atth de æde och dricke offuerslødige och syndelige
Som der stonder Eze. xvi c. **H**ec fuit iniquitas sodome **D**e sware synder sō
 de bedreffue i sodome stad sō sanck i heluediff aff grund de begyntiff aff offuer
 slødighed druckenscaff och orckeløff hed **T**hi de toge dem inthz till gerning
 her om siger Sanctus Bernardus fugienda est ociositas mater nugari ac.
Hwer skalt sōr aarkeløff hed som et moder til alt sqwalder oc dask **D**ch steff
 moder til alle dpgder Sanctus Jeronimus siger **S**emper aliquid boni opis
 facito ac. gōr altiud nogen god gerning at dieffuelen ickē finder dig aarkeløff
Her om scriffuer och Seneca sigendiff **Q**ui temporis beneficio abutitur inter
 pecora non inter hoies venit numerandus. **H**wo sin tiid forsoner met orckel-
 løffhed han bōr atth regniff blant best oc vskellige creatur och ickē blant mēn-
 niske **E**mpte maade at de offuer tencke nat oc dag huorlediff de kwynde re-
 de deriff mad sōd løstelig oc dell smagende **A**t de aff sāme smag kwynde son-
 ge begærelse oc løst til at æde aff hānem mer en naturen begærer eller nytteligt
 er **I** saadan maade friste han help prestiff sønner som der stonder i regū ii **D**e
 vilde ickē anāme saadet kōd aff dem som offre skulde i templen **M**en de toge
 raat kōd aff dem at de siden kwynde selfue rede det kaastelige till inz witer oc
 andet **S**iette maade **A**t de æde meget hastelige oc gerige **I** dēne maad friste
 han Esau sō solde Jacob først fødinge aff all hanff sanid for kwymer huil-
 ked han od hastelige mod denne fristelse skal hwert mēniske stride mandelige
 meth æddrwyhed som Sanctus Jeronimus lærer off **S**umenda sunt cibaria
 sicut medicamenta ac. **M**and skalt anāme mad ligeruiff som lagedom tager
 nogen formegen aff hannem da dōr han snarere aff hannem en han bliffuer
 helbiede saa gōr mand oc aff maden **D**er dōr flere aff offuerslødighed en der
 slaff i hiel meth swerdh eller andre woben.

Nert gaat oc retferdigt mēiske skal hvongre oc tørste vdi iiii honde maade. **E**rste at hā kan begrade sine spnder m̄z ret anger oc ruelle sō der stōder Jeremie ix Quis dabit aquas capiti meo &c. Huo skal giffue mig naade til at begrede mine spnder m̄z rindende thaaere aff mine øge. **I** Andē maade skal hā hungre oc tørste efter sine spnderff forladelse. som gud hānem gerne giffue vil naar hā tpeker dem fuldkōmelige ilde at vare oc acther at bedie sig. Dauid siger i psalterē Dñs dat escā esuriētib⁹. Gud allsō mectiste giffuer de hvongrede mad han giffuer oc dem sin benedide naade som p̄m̄pgelige begarer deriss spnderff forladelse. **T**redie maade skal hā hungre oc tørste efter retferdighed at han skellige siden kand leffue mod syn ieffn cristen. Her om scriffuer stūs Matheus i sit v ca. Beati qui esuriunt et siciūt iusticiā &c. Hellige are de som hungre oc tørste efter retvished thi at de skulle mettes i hiemelen m̄z engle b̄d sō stūs Lucas scriffuer i sit p̄iiii ca. Beatus q̄ māducat panē in regno celorū. Hellig er den sō ader engle b̄d i hiemerigiff rige. **F**ierde maade skall man hungre oc tørste efter den euindelige hiemerigiff glæde oc salighed som stūs Lucas scriffuer i sit første ca. At iomfrv maria dicte vdi Magnificat Esuriētēs iplēuit bonis. Dor herre han opsp̄der dem m̄z den verdige helliandz naade her paa iorde sō begære at leffue retferdelige. Oc han giffuer dem den ewige are i hiemelen efter dōden.

Jeremie
ix ca.

Dauid

Matthæi

Luce p̄iiii.

Her efter følger huorlediss man faste skall.

Dr herre fastede i feretivve dage oc i xl natthet som stūs Matheus scriffuer i sit iiii ca. stūs Marcus i sit første oc stūs Lucas i sit iiii ca. Det giorde hā off alle cristne mēiske til got exempell oc god serdom at vii oc faste skulde i feretivve dage. Her skal oc h̄ver mercke at alle sō kōne are til deriss lage alder dem b̄d at faste dēne faste strēgere en all andē faste sō kōmer om aared thii det er den t̄pnde part aff aared. Ligeruiss som vi giffue tiende aff korn oc andet gotz sō gud off giffuit haffuer saa b̄d off oc at t̄pnde aff tide sō stūs Gregorius siger i dag i den lesniē sō lasiss i vocesong. Der er sex vger i fastē sō holde p̄lii dage. Aff huilke vii s̄vme sex søndage de andie p̄p̄vdi dage skulle vi strengelige faste til tiende aff aared som holder t̄p hunz drede s̄vdi daghe. Haffuer eth menniske leffuit alt aared effther sin egen vilge och velst. Da skall han n̄v leffue efter gudz vilge i denne hellige tiidh och faste oc tiene gud aff syn p̄derste formvve. Det bivdiß oc strengelige i kirkelo gen de con. di. v. Ath vii tinde skvulle vor herre den tiende part aff aared. Dii skulle øffue alt vort legeme oc alle waare lēmer met huilke vii sp̄ndet haffue i gudz tieniste vor siel til salighed som sancte Pouild scriffuer til de romersker i sit vi ca. Sicut exhibuistis mēb⁹ a vestra servire i iusticie &c. Som i haffue øffuit ederss lemmer i retferdighed til sp̄nd oc ondskaab saa skulle i n̄v øffue dem i gudz tieniste oc vilge m̄z p̄m̄pgshed faste oc penitentz. Exempel haffuer diu p̄p̄det dit h̄ffuit eller haar aff h̄fferdighed meth seppel dinnicke krantz

Matthæi
iiii ca.
Marci i
Luce iiii c.

gregorius.

De cō. di. v.

Paulus

m

Første søndag i faste

David

Bernard?

Bernard?

i ad corin.
ii ca.

Leo papa.

Ad phil.
iii ca.

Luce p ca.
Bernard?

hoetklede bonit eller hat da skalt du nvo tage p dmpg klededon paa oc p dmpge dig for gud oc angre fulkømelige at du hānem fortørned haffuer haffuer dwo smvort dit ansiet eller tyvoet det at du skulde syness deglig da skalt du nvo saa grade for dine synder m3 hierte och øgen ath thaarerne rinde idelige paa dine kindbē sō David siger i psalterē Lauabo p sigulas noctes lectū meū Jeg skal grade saa beskelige for mine synder at ieg skal bløde min hoetgerd meth mine øgne thaare Her om taler oc stūs Bernard? . Facies quā lacrimis abluis ac. Tor du dit ansiet m3 graad for dine synder Da songer det den deplighed sō al drig for fare kand haffuer du pydet dine fingre m3 guldringe eller dine arme m3 søge arme Da skalt du nvo i dēne hellige tid vdstrecke dem i korsswißhed hiemelige i dit herberge eller huss oc der offuer betēcke huor puchelige oc strenge gelige vor herriss arme oc hender vdstrecte vaare paa det hellige korss for dyn saligheds skp d haffuer du bruct dine søder til dantz springē eller andē syn dig gong Da skalt du nvo gōge til kircke oc høre messer oc p diche oc sidē gōge til kirker kloster oc om kirkegaarde oc bede for alle cristne siele thi at huert mē niske sō haffuer giort sit scriftemaal hā er p dmerere nvo bequē til at søge aff lad oc naade en hā er paa i andē tid haffuer du øffuit dig sō i offuerslōdig hed m3 mad oc drick Da skalt du nvo strēgelige faste oc dricke lidet at du nep pelige kant slōcke din tōst haffuer dwo her till ligget paa ii eller iii dyner da skalt du nvo ligge haardelige paa i haard seng haffuer du sō hafft bløde siort ter da skalt du nvo gōge vldē stūs Bernard? siger haffuer du al eniste syndet m3 bugē i det du haffuer vared offuer slōdig Da lad hānē ene faste. men haff uer du oc syndet m3 de andre lēmer hvot skulle de da vere mere sti en hand for fastē Hvort mēniske skal nvo reffe sit legeme i dēne hellige tiid mod huad sō helst synd hā sō bedreffuit haffuer sō stē pouild screff til dem sō bode i en stad heder Corinthus Castigo corpus meū Jeg reffer mit legeme oc twinger det vnder gud3 tieniste Effer diu at der bliffuer ingē ond gerning vo pint Da er det bedre at spde søge pine her i verde En den ewindelige pine effer dōdē Leo Pave scriffuer Parū religiosus alio tempore monstratur ac. Han er søge gud delig en anden tid om aared sō iche nvo er gudeligere i dēne hellige tiid.

Her gōr eth spōssmaal om hā synder dōdelige sō iche faster om fasten eller nogē andē tid sō det er budē faste aff den hellige kirke Her swariss til at brpder nogē sāme faste vde skellig sag aff volpdelse oc for acther den hel lige kirkiß oc gud3 bud da synder hā dōdelige Men skede det for nogē andē skellig sag da vaare det iche dōdelig synd Exempel Vaare det saa at nogen elste sit æget legeme saa meget at han æde vilde om budne faste dage naar hās nem søste Och han kynde vell faste om han vilde Men han vilde iche der m3 twinge sit legeme Han synder dōdelige thi han forsmar gud3 oc den hel lige kirkiß bydd Om saadāne scriffuiss ad Philipensis iii ca. Quorum deus dēter est Hā er i aff dem sō elske deriss bug for deriss gud Alle cristne mēnisk ke bōr at holde den hellige kirkiß bud. ath faste. holde hellige dage. oc leffue retferdelige sō vor herre selff siger sō Sanctus Lucas scriffuer i sit p ca. Qui vos audit Hvo eder hōrer han hōrer mig stūs Bernardus siger Obediēcia

Første søndag i faste **ffo. lxxviii.**

que maioribus prebetur cristo exhibetur Den lydelse som nogen gø: sin offuer
 mand her i verdē den gø: han gud i hiemerige kirckeniss prelater de ere gudz
 embetzmend thi skal ingē foracte eller forsmāa det de byvde paa hanss vegne
 Her gø: i spør:maall Om nogē budē faste dag falde paa en toissdag eller
 paa en løffuerdag Huad helder skulde han bypde fredagē eller sāmē faste dag
 Her swariss till atz gaade han icke fasted saa mange dage til hobe da skulde
 han helder ade paa en enfoldig fredag en bypde den dag som buden er at faste
 aff den hellige ki tke Thi sanctus Jeronim⁹ siger Ingratū est spūistō quit:
 quid obuleris neglecto eo &c. Det er den helliand vtacknēmeligt huad sō helst
 du offerer naar dw forlōmer det dig bō: at offte aff rette Her spør: pdermere
 aff huad mad man skal affholde sig oc icke ade om fastē Her till suarer stās
 Thomas. ii. ii. q. cplvii. In ieiunio quadragesimali &c. Om fasten da forbiu:
 dess at ade ægh melk oft oc al hvid mad Men om andie faste dage da er der
 atskillige sedwane i atskillelige land Thi skal huer faste sō sedwane er i dse
 land sō han er vdi Alle cristne mēiske sō ere kartske oc sunde oc lide kvende
 faste kaaft de skulle faste al fasten i gēnem mz faste kaaft Men are de spuge
 oc skærbelige eller det er qwindfolk sō er met foster Da ere de icke plictige at
 leffue saa strēgelige eller faste offuer deriss mact eller myxe Thi spnde de suar:
 lige sō ade sing: oc milk sō fasten aff en ond seduane sō de formue at kōbe den
 faste kost oc olpe oc icke ville atz deriss kraselige legeme mz fisk eller faste kost
 noget twingiss skulde Men de ville hvoer dag ade kaaftelige ratthet da som
 andē tid om aaret Saadāne følge icke wor herre effter at den strenge vey till
 hiemerige Men de følge den rige mand effter sō stedse odh skynnende retthet
 oc for sidē ned at den store brede vey til heluede Det er icke rat faste eller peni:
 tentz at gø: for sine spnder at ade māge kaaftelige ratthet eller leffue krasel:
 lige De icke ville lide nogē hvonger eller tō: ft for sine spnder Thii siger stās
 Bernardus Si vis agere penitētiā Vilt du gø: ret penitētz plict oc bod for
 dine spnder da skalt du plaue dit legeme oc alle dine lēmer Du skalt oc dōme
 dig selff at den allōmectiste gud icke skal dōme dig paa hāss strēge dom Isi:
 dorus siger naar nogē faster oc gø: penitentz da aff sletter han den pine han
 haffue skulde for sine spnder Wii skulle nw i denne hellige tiid pine oc plawē
 vort legeme sō vor herre giorde at wii myxe gladelige opstende mz hānē Wille
 wi haffue hiemerigiss glade mz hānem da skulle wii oc lide pine met hānem
 Her gø: et spør:maall om den maa ade sing: oc milk om fastē sō icke gi:
 der adet olpe fisk eller faste kaaft Her suareff til at er sāmē psone icke singlig
 eller icke gifuer barn at di oc er sterck aff nature oc haffuer icke for suart arbe:
 de oc formuer at kōbe sig andet huad hānē løfter at ade saa han icke formes
 get vāsmectiss Da bō: hānē ad holde sig aff all hvidmad om fasten Men er
 det nogē psone sō er spwglig Eller gifuer bō: at di Eller er skærbelig Eller
 nogē sō gø: skulde noget stort arbe:de oc icke kade holde sin nature ved mact
 vde hand ode sing: oc hvidmad da skal hā bede forloff at bispen eller aff den
 som haffuer hanss mact i hanss frauereffe De sige hānem sin skærbelighed oc
 mening Side maa han ade hvidmad vde al spnd om han gifuer hānē loff

Jeronim⁹.

Thomas
 ii. ii. q.

Christy Begynde
 Ingen streng:
 Gø: sig forkun.

Bernard⁹

Isidorus

Første søndag i fæste

NEr spørgiss om børn skulde fæste den fæste så den hellige kirke byvder her her swareff til at de are icke diss plictige Thii at de haffue stor naturlig verne i deriss legeme som meget fortarer De den mad som de anåme skal haade til deriss degt oc legemiss føde De haffue icke bedreffuit saa måge suare synder så de der kōne are till deriss lage alder for huilke same fæste sticthz er thii bō: dem icke helder at de fæste saa strengelige Her spørgiss hvor gā mild han skal vere så rettellige bō: at fæste Her swarer pius thomas

Thomas.

till ii.ii.q. lxxvii oc siger At saa lunge så nogē stonder i sin degt Det er till han er ppi aar gā mild Da bindiss hā icke til at fæste strengelige Dog er det tilbō: ligt och erligt siger stūs thomas at hver øffuer sig till at fæste effter sin alder Det meste så hānem mueltigt er oc bō: den så er piii aar gā mel mere at fæste en den så er pii aar gā mild oc den så er pvi aar bō: mer at fæste en den som er pvi aar De saa frādeliss Her spørgiss om spuglige quinder oc de så gissue bō: at dii bō: at fæste Her swariss till at fornēme de nogē vāsmectelse der aff da bō: dem icke at fæste Merckie de oc at de eller deriss foster kunde føge nogē dīst eller fare aff same fæste da skulle de fonge mad i hvad fæste det er som

Andelig at fæste
se i bog om fæste
ad fæste
i sig, vder

guilhelms.

Guilhelms siger thi hun skal icke al eniste anåme sin føde till sit aget legemiss behoff men oc till sit fosters En Anden sag er thi at spvøglige qvindsfolk haffue gerne atskillelige løfte oc begeriger till sielsyn mad oc styndē saa offuer maade at finge de icke det de begærede da kunde det bliffue lippuis fare for deriss forster oc sāmelediss for dem seiffue Her spørgiss frādeliss om quinder så starcke oc føie are aff deriss nature bō: at offuergissue deriss fæste naar deriss hōsbonder forbiuder dem at fæste Her til swarer Innocēcius oc siger At haffue de seiffue taget dem nogen fæste till aff deriss egen veluillighed Wat bō: dem at offuer gissue hende effter deriss hōsbonders byd Men den fæste så biwdiss aff den hellige kirke den bō: dem at de fæste

Innocēci.

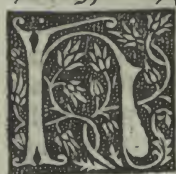
guilhelms.

Er spørgiss om de så siuge skvøbelige oc gāble are bō: at fæste Her swariss till oc siger at de aarsagiss for saadan fæste Thi at naturen er skvøbelig paa dem Dde de och saa meget paa en gong som deriss nature behoff hagde til at holdiss i sin vel mact mē da kunde de fare der ilde aff oc bliffue spvøgere Men tage de same føde till dem paa flere tider da kan deriss nature fonghe der styrcke och veruegelse vdaff till karskhed Sāmelediss

Er spørgiss om de så fare reise (maa der oc sigiss om dem så gāble are. Hvillegtrimss regse oc de som haffue suart arbejde bō: at fæste Her swarer stūs Thomas til oc siger At kan mand haffue saadan pillegtrimss regse fordrag paa den tid oc forsette same arbejde till en andē tiid paa aardet vde stor skade Da skal man icke byde den fæste så biwdiss aff den hellige kirke Men känd mandh englediss haffue same pillegtrimss regse eller arbejde fordrag da biwdiss de icke at de fæste strengelige Somme playe oc at de fige de som arbejde dem er icke sat nogen fæste Her swariss til at de er det fattige folk som icke andet haffue at føde dem aff en deriss arbejde da er det vel sant om de haffue en god vilge til at de gerne fæste vilde om de det formotte De are de rige oc for mive at føde dem for vden saadant arbejde Da skulde de gøre diss midre are

Første søndag i faste **No. lxxxix.**

berde paa den dag atth de diss bedre faste kynde och holde den hellige kirckiss
 bygd Der er oc mange som icke wille faste en dag om vgen i fasten oc sige atth
 de icke det gøre kunde for deriss sware arbejde skjld Her till maa hyer suare
 den at deriss verd skjld bliffuer dess ydermere aff gud om de fastede oc arbej
 de til samen Thii vor herre vill løne hyer for sit arbejde oc kerlighed som de
 gøre m3 faste oc andre gode gerninger Hyer bør at faste aff sin yderste for
 myre De Naar nogen kan det icke gøre Da skal han giffue fattige folk al
 misse eller lase Pater noster oc Ave maria oc øffue sig i andre gode gerninger
 til tegen at han gerne faste vilde om han kynde Her om taler Sanctus Au
 gustinus och siger Si ieiunare non potes ac. Kant dw icke faste da giff den
 fattige mad formedelst hyvilken dig giffuiff loff til atth ade Her spørgiss om
 fattighe folk som tygge deriss mad i gyd3 naffn bør atth faste Her till swarer
 Sanctus Thomas ii.ii.q.cplvii. Atth haffue de saa meged sambled til hobe
 som de kynde ade paa eth maaltid Da aarfagiss de icke atth dem ey bør at
 faste Men kynde de icke songe saa meget til hobe som de kynde ade paa en
 tid Da myre de ade efter som de det songediss worde til deriss naturiss ngt
 tøjtelighed och føde.

No som rettellighe faste vill han skall haffue sig i fem honde
 maade **F**ørst At han skal huerken ade eller dricke till das
 ger maall for reth maaltid er her emod gøre de som aarte om
 morguen ade oc dricke der paa mid3 vin eller øl och sige atth
 de der met vederqwege ville deriss hoffuit oc legeme at de icke
 vanskemte skulde aff fasten Sacte de haffue icke fasted i dag
 for till ende aff huilke deriss krop eller hoffuit forneme kunde nogen vanskels
 se Söme ligge oc soffue till middag at dem icke hyngre skal formeget Eng
 skal ade om morgenen eller dricke vden han det gjorde for sit hoffuediss skjø
 belighed atth han da ode i sticke myvskat ingefer calmyvoff eller anden vith och
 dricke der i drick paa atth styrcke sin hierne m3 **I** Anden maade skal han
 icke ade for ret tid er Det er melle pi oc pii naar afften song er swngen i kir
 ken Hvo der for ader han spnder swarlige Som der stonder i kirckelogen de
 con.di.v. No dico. Om fasten bør hyer at holde maaltid ret middagiss tide
 De spvngiss afften song da i den hellige kircke thi at forme dagiss da fastede
 de almyndige til afften song vor vde Ave haffuer den hellige kircke til ladet
 for meniskess skjld at man spvngne skal afften song middagiss
 tide Ande sag er thi at vi oc der m3 the oc obenbare skulde vor herre vor gode
 vilge at vi gerne faste vilde i settyvde dage oc øl nater vde mad oc dricke så
 han gjorde om vii det gøre kynde for vde natureff vanskemtelse oc forderff
 uelse De den vor gode vilge anamer vor herre da for gerningen som Sactus
 Augustinus scriffuer Coronat deus intus voluntatem ac. Vor herre kroner
 vor indwertiss gode mening Naar vi icke fuldköme kynde gerningen Item
 den som rettellighe faste vill Han skall icke lade berede for kraselighe rather
 meth vithet eller andet thii han forpinner vor herre der meth oc forkaster den

augustin?

Thomas

[A stück fleck
 Exb de En pol
 6 ff. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 201

Første søndag i ffaste

søn han haffue skulde for sin faste. **H**å skal icke helder ade formeget men saa
 meget som naturen behoff gøriß till syn nøttørtighed och icke helder for lidet
 At han vandsmeacher sig self. Han skall holde middell maade som Aristotiles
 scriffuer ii Ethicorū. *Mediū in omnibus laudabile est.* Ath holde middel vdi
 all ting det er erligt oc loffligt. Her mod gøre mange som ade oc dricke at byv-
 gen vretcher paa den. Saadane fortiene en søge eller engen verdskpødt met der-
 riß faste. Her om taliss i kirchelogen. *De con. di. v. Non dico Melius ieiunat*
qui sepius parū comedit ac. Han faster bedre som ader tit oc lidet. En den som
 ader en gong formeget. **I** Uredie maade skall han icke ade effter maaltid
 eller om afftenen. Her spørgiss om nogē byder sin faste met confect vther eller
 anden saadan smaa ting. Her til suarer Sanctus Thomas. At engen byder
 sin faste meth vther som man tager till sig saa got som for en legedom. Skpødt
 vden nogen gjorde det met for act oc swig at han ville ade saa meget der aff
 at han der met mettiss kvønde. Denne sāmē mening holder och Innocencius.
 Her skall oc hver mercke at ingen skall ade om afftenen mad som han leff-
 ned haffuer om middagen eller silde kramere. Byd figen able eller anden saa-
 dan ting som søde kan men all eniste confect eller vther saa stort som en nød
 at naturen der aff vederquegiß kan. Engen skal ade saadane vther i den act
 oc mening at han diß bedie der paa dricke kand men al eniste sin naturen til
 en legedom. Her emod gøre mange som ade saa meget confect oc vter oc dric-
 ke der swarlige paa at de der aff mettiss kvønde saadane fortø:ne gud suatli-
 ge der met han spnder oc mere som ader iii eller iiii gonge om dagen en den sō
 byder sin faste ii gonge om dagen. **I** Hierde maade skall han giffue fattis-
 ghe folk hvad han leffner om middagen. Her om taler Sanctus Jeronimus
 oc siger. *Quod manducaturus eras.* Det sō dw skulde ade om dw icke faste-
 de det giff fattige folk at det kand mette dñ siel oc icke fulde dñ pung. Alle
 de som faste dem bō: ath vore miskvøndelige mod fattige folk och giffue dem
 mad oc dricke som Esaias scriffuer i sit lviij ca. huilcked vi nū daglige lase i
 den hellige kircke saa sigendiss. *Frangere esurienti panem tuū.* Skar dit b: pōd
 oc giff det fattige folk. Sanctus Augustinus siger oc. *De tuo ieiunio pauper*
satiatur. Den fattige skall mettiss aff din faste. **V**di Hempte maade skall
 den som faster haffue fuldkømelige anger och røvelser for sine spnder och offie
 gud sin faste til penitentz som Isidorus de sūmo bono siger. *Ieiunia etū bonis*
operibus. Faste dage som fuldkømiss met gode dpgdelige gerninger de ere vor
 herre tacknēmelige. De som faste oc øffue dem i onde gerninger och spnder de
 effterfølge oc ligniss ved diefflene som aldug ade men gøre stedse ondskaff oc
 friste mēniskan till spnden. **T**hi er det icke gvød tacknēmeligt at nogen faster
 vden hand oc holder sig aff spnden. Fordi skall hver afflegge alle sine spnder
 m:z scrifftemaal oc øffue sig i gudelighed oc pdmpghed som er gud alder tack-
 nēmeligt thi skal hvørt cristet mēnske anāme aske paa sit hoffuit aff prestē
 aske onssdag till eth pdmpghedz tegen. **D**e at han i hvkōme skall ath han er
 skapt aff iord oc mvøld. David siger i psalteren. *Humiliabā in ieiunio anim*

aristotiles.
ii Ethicor.

Thomas.

Innocenti.

At hvidz som gaar
ind aff vanden,
vnder tagen det puer
ved foræld. Eller
ffør vderligdz. Er
et ike. Sønd.

Jeronim.

esaiæ lviij.

augustin.

Isidorus

David

mea Jeg pðmpgde myn siel m3 faste Huer mēniske skal oc tage sig vare for hastighed oc vrede oc vare mild oc spagserdig Thii ath vñildhe fastige och vrede mēniske de effter følge diefflene som altid faste oc are dog græmme oc græselige mod fattige siele Om fasten bør oc alle ath holde dem aff vðpskshed baade giffte oc ugifte Som der stonder i kirckelogen di. p. vii habeantur.

Her gøiff eth spøssmaall om den faste som nogen gør i dødelig spnd Dværet noget her til suarer en Doctor kalliss Alphorabius Och siger at den faste som nogē fuldkømer i dødelig spnd dværet till iiii honde ting Hørst i det at han lydet den hellige kirckiss bud ordh Eller om han selff nogen faste loffuit hagde ath han hende holder Thii ath fastede han icke nwo da spndede han der met dødelige igen Vdi Anden maade er hvon nyttelig till kpskshed tñi at legemēss begærelser vðssøckess oc forgonge naar kroppen tvingiss med faste och strengshed Som Hugo de Sancto Victore siger Parca vna occidit vicia et libidine eptinguit Eth strengt oc sparsømeligt leffnid i hiel slar vdyg der Oc vðssøcker vðpskshed Tredie maade Er det eth spndigt mēniske nør: teligt at han faster Thii ath han der met kan bliffue beqwm til at gøre penitētz oc fonge gud3 naade oc barmhertighed Wden til at fortiene den ewin: delige salighed da hielper den faste icke mēnisken som han gør den stvnd hā ved at han er i dødelig spnd Thii er det gandske raadeligt at hwer som faste vil gonger till scriffte strap sø:st om fasten Fordi at en dag som nogen faster i naadēss stat Han er mēnisken mer nøtteligh och gaffnlig en han fastede al fasten till vand oc brød om han waare i en dødelig spnd At hwer bør at pðmpge sig om fasten oc tage aske paa sit hoffuit der om vil ieg sige edet i iert: gen Och der meth ende min tale paa denne tiidh

Alphora
bius

Hugo de
scto victore.

Eth Tertegen om i kōdmangere som icke ville taghe aske paa sit hoffuit.

Esalus en Doctor saa kalliss scriffuer at det vor i kōdman: gere i en stad heder Confluencia som plegde altid ath dricke den nath vðoffuer for aske onssdag som manghe en nwo gøre diss ver Om anden dagen der effther stodh han silde op och gick strap til vin kelderen eller ander stedz som drick vor fall Wden tiid det ringde til messe Och alle andie ginge till kirke som vor i sāmē hvøss at anāme aske oc høre messe Wden hand oc hanss stol: broder som igen bleffue sidende for deriss drick skpds Da sagde sāmē hanss metbroder vori tøffue her for lenge lader oss gonge till kircken ath anāme den hellige aske Han swatede hannem spottelige och forhaanede den hellighe aske sigendiss Sid her ieg vil giffue dig aske paa dit hoffuit och dwo giffuet migh aske igen saa hente han aske aff stegerisset oc kaste paa hanss hoffuit Oc fick strap en obenbare heffn for sāmē bespaatelse Thii han fornam saa megē aske

m iiii

Dr som foralden gnd
are vñild hñod dñd
jr. Jett Rand vñd

fførste søndag i faste

hvd liden sig
ik. j. j. j.

om sit eget hoffuit at hand huerken kynde høre eller see De hanff nase och
inwond bleff saa fuld meth aske som nogen hagde bleff henne i hānem meth en
pustere han forferde sig storlige och ville robet om hielp der han oplod mundē
da for han saa fuld met aske ath han wor mopen qwalder Saa førde hanff
denner hānem vð paa en sø som ingen aske en støff vor vden grass all eniste
Men det hielp hānem inthz Saa førde de hannem vð paa vandet ath sāme
aske formindskiff skulde hōff hānem det hialp hannem inthz de førde hānem
i skoffue och abilde gaarde det halp hannem inthz ehvort han kom Men aff
gudz retferdige dom da fick han den obenbarlige heffn och qvaldiß och døde
aff samme aske Thii skulde alle cristne menniske anāme den hellige aske och
icke forsmāa och forhaane hende at den alsömectiste gwd icke kaster sin heffn
offuer dem som nwo skæde meth denne mand

Anden søndag i faste

Ep̃la ad tessalo. iiii. ca. ffratres rogamus vos

Dinne Epistel screff Sancte Pouild till dem som boe i
en stad hed Thessalonica oc stonder hyv i han iiii ca.
Och lyder saa paa danske.

Brere brødre vii bede eder kerlighe for Ihesu cristi
naffn skp̃ld Ath som i haffue hørt aff mig̃h och
Thimotheo oc siluano mine sendebṽd hvordeliff eder
bør at leffue effter gud̃z budord och teckiff den alsömec̃s
tiste gud met eth renligt oc kyskt leffned Saa legger nwo ṽind paa at regere
ederiff leffnid effter wor lerd̃m ati myxe hṽer dag till hobe legge dygdelige oc
erlige gerninger oc fouerffue det ewige skynnende hiem̃erigiff rige I are plic̃s
tige at ṽide de budord sō ieg haffuer sagt eder effter ihesu cristi besalning Det
er gud̃z fulskōmelige vilge ati alle skulde bliffue salige met eders dygdelige oc
gudelige gerninger De sly ṽkyskhed at hṽer aff eder skal beholde sin hṽostru
met heder. are oc hellighed oc icke effter følge legemeñs ṽbeqṽemelige ṽhøff
uiske løste for ṽo renlige begæreller skp̃ld som andre hednige der inthz ṽide aff
gwd eller hanff lovo Ingen skall velwillige eller meth hōmeligt swig bedrage
sin ieffn cristen huerken ṽdi køb eller i andent omgengelse Fordi den alsōmec̃s
tiste gwd vill haardelige heffne der offuer De sāmelediff offuer all ṽkyskhed
som vii tilforn haffue sagt eder oc bevoist det meth scrifften Vor herre kallede
off icke ind i sin lovo till ṽrenlighe Men at vii skulde regere off hṽoffues
lighe erlighe och beqṽemelige ṽdi eth helligt leffnid meth Ihesu cristi hielp
som er benedidet ewindelighē

Quā. mat. xv. I. i. t. Egressus ihūs secessit i ptes

Esten som lasis i dag i den hellighe kircke den scriffuer den verdige apostel oc ewangelista Sanctus Mattheus i sit xv capittell Och lyder hyen saa paa wort maall

Uor herre gick en tiidh bort mod two store stader den ene heder Tyrus oc den anden sidon Der møtte hans nem en qwinde som fød vor aff deth folk som kallediss Cananeer hyen ropte effter Jhesu sigendiss O herre som fødder er aff kong dauidz slægt miskvende dig offuer mig thii min daathet er besengder oc plavvess swarlige aff dieffuelen Vor herre swarede hende inthz Da framginge hans apostle oc baade hans nem saa sigendiss Gess denne qwinde swar oc lad hende gonge thii hyen rober fast effter oss Vor herre swarede Jeggh et icke vdsend vden till de saar som bleffue fortabede aff israelss folk Saa kom qwinden oc fald paa knæ oc bad til hānem saa sigendiss Herre hielp mig Vor herre swarede Dat er icke got at tage det bød som bōnene skulle haffue oc kaste det for hunde Quinden sagde Jwo herre det kan ske Thii at hwindene offte ade aff de sinveler som neder falde aff deriss herriss bord Jhesus swarede hende oc sagde O qwinde din tro er stærck Dig skall worde som dw begæret Och henniss daathet bleff helbries de paa den samme time.

Udtydningen oc glosen her paa

Et vor herre Jhesus cristus straffed hagde isderne och deriss hōffdinge for deriss genstridelighed oc vantro At de icke vilde anāme hānem for gudz søn Da gik han till hedningerne At isderness genwordighed diss ydermere straffiss skældte aff hednigerniss gudelighed Der han kom mod two store stader som ligge hōff libani bierg oc kalliss Tyrus oc sidon hvilke stader och bierg som ligge i deth land som den hellige graff er der bode mange hedninge thii isderne maatte icke aldeliss for driffue den Teptus Et ecce mulier Der kom en qwinde mod vor herre sō hōrt hagde hans hellige rycthe oc de store vnderlige oc mange iertegen som han giort hagde. sāmē quinde vor fød aff eth slect som kallediss Cananeer oc bode i det hellige land sō israelss bōn oc aff fødte det finge Hyen ropte til vor herre oc sagde O herre sō fødder er aff dauidz slect miskunde dig offuer mig Vor herre tagde oc swarede hende inthz icke giorde vor herre det for han ville vāre hende vgvnstig oc icke dele sin maade met hende Men han giorde det at hans disciple oc apostle mercke skulle hendiss store tro oc gudelighed i det at hyen icke aff lod at bede. Teptus Et accedetres Hans apostle hōrde quindess idelige bōn thii hagde de medynck

Tyrus oc Sidon
Teptus?

Tentacio prima
Christi

Teptus

Anden søndag i faste

Tentatio 2
Christi

Johannis
iiii ca.

teptus

Tentatio 3
Christi

teptus

Jo
nnas S. machins,
110 V. g. a. r. i. f. m. i. f.

teptus

teptus

augustin?

offuer hende oc baade vor herre atth han vilde giffue hende det hwn begarede Han suarede dem at han icke vor vdsentth vde at fresse de faar som fortabede waare aff israellss folk. Thii han vor vdsentth aff gwd fader meste parten atth han fresse skulde isderne och vnderuise och lare dem salighedzenss vepe Thii predickede han icke personlige vden all eniste for dem Och gjorde icke helder iertegen blant andre vden det skede serdeliss for nogen merkelig sag skuld atth han obenbare oc bewise vilde at den hellige kirke fundereth er i hedningerniss tro som sancte Hanss scriffuer i sit iiii At vor herre predickede for de Samas ritaner oc hedninger som gudelige anamede hanem Efter vor herriss opfarelse da predickede Hanss apostle oc disciple obenbarlige for hedningene den hel lige tro Thi meste partē aff isderne kaste troen igen och hedningene de anamede hende Teptus At illa venit Hwn gick fram oc fald paa knæ och bad vor herre sigendiss forbarne digh offuer mig Thi hwn regne de sin daattheriss spvoge for sin egen soth och henniss helbiede for sin helbiede Vor herre swarede hende vgvvnstelige oc sagde Det er icke got at giffue hunde det biød som bōr nene haffue skulle Som han vilde sige Det er icke tilbørligt eller got at gøre de iertegen for hedningene oc lare dem den lerdom och salighedzenss vepe som isderne loffuit er fordi at de tiene aff guder oc bede til stock oc stene och dpyor som døde ere Oc du est en aff dem en dog at du ny vilst omvvende dig for de vnderlige teger dw høit haffuer om mig ac. Teptus At illa. Hwn swarede herre deth skær ofte atth hwendene ade de smvler som faldet aff herreniss bord Sam hwn vilde sige ligervviss som hwn de songe stundem aff smvlerne der faldet aff biødet som bōrnene giffuit er Saa er det och vel myvreligt atth hedningene motte songe nogen søge ting aff de store naader oc velgerninger som du gør mod isderne. Teptus Et respondens. Der vor herre hørde hendiss stadelighe och idelige bōn Da swarede Han D qvwinde dyn tro er stor Thii hwn lod icke aff at bede En dog atth vor herre søst tagde och swarede hende inthz Oc icke helder anden gong for han siden swarede hende ney Och icke helder tredie gong der han lignede hende ved en hund oc biepde hende at hwn vor en hedning Teptus Fiat tibi Dig skal vorde som du begarede Som han vilde sige din stercke tro haffuer det forskildet Och henniss daatther bleff karsk i den same time Icke gjorde vor herre dette saa langsömeligt eller hagd de saa mange ord met hende paa det at han icke fulkōme vilde hendiss vilge oc begerelse Men han gjorde det atth de som till stede waare høre och mercke skulde hendiss store tro oc gwdelighed som vel werde waare at høre oc mercke Han forsmaar inthz spndigt mēniske oc neetther det icke naade och miskvend om det begarer det aff hannem met pdmprghed oc eth got hierte

Et denne qvwinde vnderstondiss hwer spndig siel. thii at naar nogē siell haffuer nogen spnd paa sig da haffuer dieffuelen vold och mact offuer hende oc leder hende hvort han vill aff en spnd oc i en anden som Sanctus Augustinus siger Tandem potestatem quā habet homo in pe core ac. Saa stor mact haffuer dieffuelen offuer i spndigt mēniske som nogen

mand haffuer offuer sin hest eller qweg Thii skall hwert menniske aff legge sine spynder for iiii honde sager skp'd **F**ørst at han iche skall wete spynden vnder giffuen som Sancte Hanss scriffuer i sit iiii ca. Qui facit peccatū seruus est peccati. Hoo sō gōr spynd han er spydenss tienere **I** Anden maade at dieffuelen skall iche pine oc plawwe hānem indwertiss oc vduertiss thii han haffuer mact offuer alle som er i dōdelig spynd Som der scriffuiss *Trenorum* i ca. *Migrauit iudas propter afflictionē* Judas anāmede dieffuelen i sig der de andie apostle anāmede gwōdz verdighe legeme Thii plawwede han hannem indwertiss at han hagde ingen ro for han hagde forraad wor herre och hengt sig selff oc dieffuelen tog siden hanss siel **I** Tredie maade for spydenss onds skaff thi hyon er ligerwiff som en rōffuere der tager fra nogen alt det hā haffuer saa tager oc spynden fra sielen alle de gode gerninger som hun haffuer giorit oc gōr hende saar Det er at hyon tager fra hende all hwo och wilge som hyon skulle haffue til at gōre penitentz met **I** Hierde maade for hendess siwgdōm skp'd oc verstryggeligheds skp'd thii at spynden ligness ved spedalsk sot sō er slēmost blant alle spwger Om hende stonder screffuit vii re. v At hā Aman som wor spedalsk for till Israells konge at han skulde gōre hannem helbrede Det namā vnderstondiss huert spyndigt mēniske som er verstryggeligt for gud oc alle hanss engle for spydenss siwgdōm oc slēmhed Wēne israelss konge der er cristus som lage khand alle spyndige mēniske aff deriss spynder och spwgdōm **F**or disse iiii honde sager skal hwer aff legge spne spynder. thii at i alle dōdelige spynder en mere sorg oc dōffuelse en dellōst Det kan huer mercke De sō øffue dem i offuerfōdighed de haffue gerne hōffuit verck siwgdōm och podas gel paa deriss alderdom oc sōme krpbe paa krpcker och stāffue De som øffue dem i wkpshēd de vaage och vacthe der effter nat och dag och gōre dem stor vimage aarle oc silde oc mangen tiid sette deriss liff till fare for en søge slēm oc forgengelig løste som de der aff fonghe kynde Naar de deriss onde bagarelse fuldkōmed haffue Da angret dem det strap thii menniskenss samwittig och conscientz nagger indwertiss mod mēnisken naar hyon beduffuer nogen spynd som Sanctus Augustinus siger Super oēs tribulaciones. Blant all mod: gong oc gervordighed som mennisken haffue khand her paa iorden Da er det den stōrste som han haffuer aff sin agen samwittighed och conscientz for sine slēme spynder Men deriss pine sorg och bedōffuelse bliffuer alder swarist och grwmeft i helwede naar de plawes der for dem effther den yderste dōm haade paa kroppen oc sielen till lige Da angret dem alder mest at de saa skāmelige forsmēde deriss tiidh och iche giorde penitentz for deriss spynder Her om taler Sanctus Bernardus oc siger Quis putas tunc erit meror quis luctus que tristitia ac. Hwad sorg graad oc dōffuelse ment du at der bliffue skall Naar de onde vdskep'diss fra de retferdige mēniskiss omgengel se fra wor hertiss clare ansiet oc den ewige hiēmerigiss glāde och antwordiss i dieffueleness vold och macth som dem och andie onde vnilde oc fortwiledede mēniske pine skal i den grwme helweddiss ild i hwilken der er de oc rob graad och skraall for vden

Johannis
iii ca.Trenorū
i ca.

Naaman

augustin?

Bernard?

Anden søndag i faste

ende Thii skall hvert menniske nu afflegge sine synder i sin velmacth Atth
han ep kōme skall til saadan pine efter døden cc.

Esaie lvii.

ca.

Et denne qvindiff daatther som swarlighe plaxvediff aff dieffuelen
Der met vnderstondiff mēniskens samvittighed sō er i nogen spnd
Thii naar noget mēniske haffuer bedreffuit nogen spnd da knurrer
hans samvittighed stedse mod hānem saa han kan engen roligshed eller fred
haffue for hende indwertiff meth sig self i sit hierte Som der stonder screffuit
røriß oc vendiff altiud som vand i en siudende gryde Det kan aldrig haffue
ro eller lise met sig self Sandelige denne daatther som er menniskiff samvittig
tighed hwn røriß oc fortvniß altiud met atskillelige plawer Thi at dieffue
len piner hende met saa mange atskillelige oc mangfoldige plawer som hwn
haffuer atskillelige oc mangfoldige synder paa sig Her spøgiff hvoilediff
hwn frelstiff aff dette dieffuellskaß Her swariff till atth det skede met iii honde
ting **H**ørst met en stadig tro De det merckiff met de ord vor herre sagde til
hendiff moder saa lydendiff **D** qvinde din tro er stor dig skal worde som du
dilt Det vor at hēdiff daatther skulde frelstiff aff dieffuelen **I** Andē maade
met hēdiff idelige rob oc bøn Thii hwn stedse robede efter wor herre sigēdiff
o herre miskvnde digh offuer mig **I** Tredie maade meth henniff store pō
mpghed thii hwn lignede sig ved i hwn i deth hwn swarede wor herre Atth
hwnde æde offte aff de smvler der falder aff herrens bord

Paulus
ad hebreos
vi ca.
matthei
pvii ca.

Christi Apostle
Dinne fædres
En vord aad. fæd
Dette haffuer
at skæpde tro.

Esaie ppxi

David
Paulus

Hvert spndigt mēniskiff siel frellis och aff gud formedelt trende honde
ting **H**ørst formedelt sin store gode och retthe tro som han haffuer till
vor herre Thii Sancte Pouild siger ad hebreos vi ca. Sine fide est imposs
bile placere deo Det er vo mueligt at nogē kand teckiff gud vden han haffuer
den rette cristelige tro Sanctus Mattheus scriffuer i sit pvii capittel. Atth
vor herre frelste tilforn i barn aff dieffuelen sō hanff apostle icke kvnde hiel
pe Thii spvorde de hannem siden atth for hward sag de kvnde icke vō driffue
dieffuelen aff sāme barn Han suarede dem Det vor fordi ati icke trode fulkō
melige Sadelige siger ieg ether at haffue i en stadelig tro da skulle i omvren
de biergende at det ene skal fare oc flytte sig i det andiff sted eller offuer det li
geruiff som i vende i senepß korn oc legge det ene i det andēff sted **I** Andē
maade Det hanff idelige rob op till gud oc det skal han gøre i trende honde
maade **H**ørst met skrifftemaall oc da skall han robe aff ret hertenff ve och
soig for sine synder som en qvinde der fødter sit forster meth stort hertenff ve
och driffue Som der stonder screffuit Esaie ppxi cap. Sicut que concepit
Det Andet rob skal hā fuldkōme met sine gudelige bōner Her om taler Kong
David i psalteren sigēdiff **D**ne exaudi oracionem meam **D** herre hør min
bøn De lad mit rob kōme for din afvyn Sancte Pouild raader off alle atth
vii skulle robe oc bede till gud som han screff i ad the.v. Sine intermissione.
Bedder idelige til gud Det tredie er At vi skulle tacke gud inderlige for alle
de velgerninger han off gjort haffuer **D**m dette rob scriffuer **S**tūs mathe⁹

de bīm
Chama

i sit ppi ca. At de hebraiske børn oc de som ginge faare oc bag wor herre ind i iherusalem palme søndag de robede och sagde Welsigned were dw som kom i den allsomectiste gwdz naffn. frelss oss Det dette trende folde rob frelssiff menz niskanff siel fra dieffuelen som Dauid siger Clamabo ad deum altissimū ac. Jeg skal robe til den allsomectiste gwd som gjorde mig mange velgerninger oc frelste mig fra dieffuelen Vdi Tredie maade mz pdmpghed for trende honz de sag Først for hwert meniskiff siel frelssiff fra dieffuelenff fristelse oc plawxe meth pdmpghed som Dauid siger Humiliatus sum et liberauit me scz a potestate diaboli Jegh pdmpgde mig for gwd thii frelste han mig fra dieffuelen Anden er thii at de songe gudz naade oc barmhertighed som dem pdmpge for gwd som der stonder Jacobi iiii cap. Deus superbis resistit humilibus dat gratiam Wor herre giffuer pdmpge meniske sin naade oc stonder mod dem so høfferdige are Tredie sag er thi at de som pdmpge dem de songe den ewindes lige are oc glede i hiemerige som sanctus Lucas scriffuer i sit viiii ca. Qui se humiliat exaltabitur Hwo sig pdmpger han skall ophøpess i hiemerigiss rige Der stonder oc Prouer. ppp ca. Den som pdmpg er han songer are i hemelen.

En hellige tro bør stedze at sigiss oc pdickiss faare al enfoldig almw som der stonder i kirkeloven de con. di. iiii symbolū Alle cristne menz niske bør fuldkomelige at holde oc i hwokomme hende thi hwo er alder mest nytelig till den ewindelige salighed Fordi hader dieffuelen mer mēz niskēss tro en de gode gerninger han gør Thii ath gode gerninger hielpe iche menniskan till hanff sielss salighed vden han haffuer en reth tro Her om taler Sanctus Augustinus oc siger Sicut rami ex ariditate radicis arescunt Lis gerweiss som grenene visne paa eth træ naar røderne ere forderffuede Saa gør och menniskanff gode gerninger som sker vden reth tro alligeuel ath de spriest at vere gode da dwge de inthz vden de fuldkomēss oc gøriss mz en stadig tro Den alder minste god gerning som nogē gør men han er vden spnd oc i gudz naade Hwo er gwd mere tacknemelig en alle de gode gerninger som alle vtro meniske gjort haffue Her aff han hwer merke at hwo er meniskan alder mest nøttelig Troen gør hwert meniske til gudz barn naar det døbiss som sancte Pouilf scriffuer at Galla. iiii. ca. Omnes filii dei estis per fidem I are alle gudz børn formedelst troen Hwer foruerffuer aff gud met troen det han begærter som Sanctus Mattheus scriffuer i sit viii ca. sigendiss Sicut credidisti fiat tibi Wor herre sagde som dw trode saa skal dig worde Troen er eth fundementh till all verdskpld som hwer fortiene skall aff gwddh Sanctus Augustinus siger Fides est bonorum omnium fundamentum. Fides est humane salutis initium. Troen er en begyndelse till menniskanff salighed Hwo er och eth fwndamente till alle gode gerninger For vden troen er ingen salighed Thii are alle Jøder kætthare och hedningene vdi forðøpmēss statz som Sanctus Marcus scriffuer i sit pvi capittel Qui crediderit et baptizatus fuerit. Den som troer och er cristnet han bliffuer saligh Hwo som iche tror han bliffuer forðøpmed Her om taler Sanctus Augustinus och siger Ingen

Iosiamas 3. d. 11.

Dauid

Dauid

Jacobi iiii

Lucas
viiii ca.
Prouerbio.
ppp ca.

Augustin?

Paulus

Matthei
viii ca.
Augustin?Marcus
pvi ca.
Augustin?

n

Anden søndag i faste

Bernardus

frels is aff den forðsmelſe ſom kom offuer mēniſken for Adā ſpndz ſkylde vde met iheſu criſti tro ſom hand off gaff Alle ſom frelſte are fra verdenſs fōrſte begyndelſe de ere frelſte met troen Thi de hellige forfedre patriarcher oc profeter oc andre gode retvøiſe mēniſke ſom waare i verdē for vor herre lod ſig for de de trode fuldkōmelige at han kōme ſkulde oc frelſe mēniſkenſs kōn Liger wiſſ ſom vi nū tro at han off frelſt haſſuer Sētus Bernardus ſiger Man ge bleffue ſalige ſom elſte oc reddiſſ den alſōmectiſte gudh i hiēmelen och trode ſtadelige at han kōme ſkulde oc frelſe dem Thi vilſe wi alle ſtadelige tro at han off frelſe ſkal oc giſſue off det ewindelige liſſ efter dōdē Som hā giorde en ridderiſſ frue huilke han frelſte fra dieffuelē formedelſt iomfru mariēſs bōn

Et Tertegen om i ridderſſ frue ſom befengder bleff oc møſte ſine ſind for hofferdighedz ſkylde

I laſe eth Tertegeq om en ridderſſ frue ſō vor ganſke hoffer dig met ſine klāder oc idelige pydede ſit hoffuit oc bypſt mē ſpan klāder oc kaafteſtige klenodie En nat dāmede hende at hvon bar en banere ſō farget vor met blodig farve Der hun op vogtede da miſte hvon ſine ſind oc begynte at tale galne ord til ſin hoſſbōde Lidet der efter tycte hende at den criſtelighe tro ſom hvon for hagde gick altiid vōd mellem begge hēniſſ bypſt oc ſperner I ſaadanne maade plawede dieffuelen hende at han der met kvōnde ſonget hēniſſ fattige ſiel oc at hvon forkaſte ſkylde ſin tro Hēniſſ ſlectinge och venner de forgede gandske ſwarlige for hēniſſ plawē och ſtore modgong och baade for hende till gud at han vilde verd iſſ till at frelſe hende De forde hende till mange hellighe ſtader at hvon ſkylde ſonget ſin helbrede igen de lode hende i nat ligge vdi en hellig trefoldighedz kirke vdi huilken der pleyde at ſke mange vtalighe ſtore iertegen Men den verdigſte trefoldighed gud ſa der ſon oc den heliand ſom er en ſander gudh vilde icke gōre hende helbrede thii han vilde at hun ſkulde ſonge ſin ſvondhed igen formedelſt hanſſ hellige moderſſ Jomfru mariē bōn ſkylde Siden lode de mange gwodelige preſtimend vide vand met alder helligſte ord oc ſtōrſte bemanelſer oc bevielle ſom ſind iſſ kvōnde i den hellighe ſcriſt Och lagde ſamme frue der vdi hvon bleff meget vildere och galnere en hvon vor forre thii dieffuelen plawede hende ſiden mere i hend iſſ hoffuit met galenſkaſſ Der hvon hagde vated vildh eth aar i gennem Da forde hēniſſ venner hende till en vor frue kirke kpyndelmōſſe aſſten och lode hende ligge der om nathen Saa obenbarede Jomfru Maria ſigh for hende och ſagde dū haſſuer denne plawē for din ſtore offuerdādigheſed ſom dū hagde met dine klāder Oc at du hofferde dig aff dit deglige legeme ſom gud dig giſſuit haſſuer oc elſte och pydede det for meget met kaafteſtighe

Offuerdādigheſed
och hoffimod

kenodie Vilt du bedre din leffnuid oc leffue pdmpgelige her effter da vil ieg fly dig din hellsbrede igen Fryen swarede atz hun det gerne gøre vilde Saa vel signede iomfrw maria hende oc hyen stod karst oc swnd op igen oc sagde sine venner oc alle andre dette store iertegen som iomfrw maria met hende gjorde De leffuede siden pdmpgelige oc erlige alle sine dage oc fick hiemerigiss rige effter døden Det vnde oss alle gwd som er benedidet til ewig tiidh amen.

Tredie søndag i faste

Epla ad Ephe. v c. Eratres estote imitatores

Ette sendinghe breff screff Sancte Pouild till dem som gode i en stad hed Ephesis oc stonder det i hans v cap. Och lyder saa paa vort maall.

Dare brøder och søster Effter følger den hiemelske gwd Som alderkariste bøn der effterfølger deriss hōffuiske foreldniss leffned Leffuer alle i en rat karlighed som Kristus ihesus elste eder alle karlige aff alt sit hierte De gaff sig velvillige i døden den allsmectiste gud fader i hiemelen till eth renligt offer for alliss vor salighed Haffuer eder saa renlighe atz ingen vkskshed eller anden vrenlighed kand sigiss sandelige paa eder aff nogē aar sage Leffuer arlige som gode hellige bøn bøn at gøre som igenløssde are meth Ihesu cristi blod Lader ingen nidskaff eller karighed merkiss hōff eder Taler ingen slēme daarlige eller vbequēme ord Haffuer helder ingen skempt miz vor hōffuiskhed eller vmaadelig lader eller løssactig tale som ickē kand komme eders ieffn cristen til nogen aandelig lerdom Men tacker oc loffuer altiid den hiemelske gwd fader faare sine gaffuer oc velgerninger Wider dette oc vnder stonder i sindingen Atz alle som are vkske oc vrenlige i deriss leffnuid Och alle som are gerige oc fige atz de kvnde songe deriss ieffn cristen gots meth voretthe De songe ingen arff eller deell i det ewighe oc skynnende hiemerigiss rige Lader ingen bediage eder fra gud met falske oc forfengelige lerdom Wider at for saadane suare synder sō nw are sagde Da komer gwdz vrede oc heffn offuer alle fortuilede mēniske som falde i misshoff Haffuer fordi ingē omgengelse eller defactighed meth saadanne mēniske Noget tiidh forleden siden da waare i vdi vildfarelse oc mōrcke men i waare hedninge Nw are i oplvoss de aff den helliland Thi beviser eder nw som lvsens bøn bøn at gøre gongendiss aff en dygd och i en anden Det er eth helligt leffnediss embede oc fruct atz leffue i all godhed retvisshe och sandhed.

PAULI ROMANORUM
EPLA V. C.

Tredie søndag i Faste

Euā. Luce xi. In i. t. Erat ihūs eiciēs Demoniu

Enne hellighe last scriffuer den werdighe ewangelista Sanctus Lucas i sit xi capittell. Och lyder hyen saa paa danske

Der herre Jhesus cristus dreeff dieffuelen aff eth menniske som wor en dromme Der han hagde wd dreeffuit dieffuelen Da taledede same dromme och all alinwen vndrede storlige der paa Somme aff isderne sagde ha wd driffuer dieuelē m̄z belzebubss mact sō er hōffding blanth diefflene Somme fristede Jhesum och baade hannem giffue dem iertegen aff hiemelen Jhesus han saa deriss tancke oc mēnig sō de hagde i deriss hierter thii swarede han dem och sagde Hvert rige som er indwertiss wfsamdirectelig i sig selff det forderffuiss och gde laggiss saa det ene huss falder paa det andet Et deth saa atth en dieffuuld er emod den anden och en driffuer den anden wd hworlediss kand hanss rige bliffue ewigt Men i sige at ieg wd driffuer dieffuelen met belzebubss mact som er atth driffue en dieffuuld wd met en anden I hwess macth wd driffue da eders egen aff føde och slercinge mine apostler och discipler diefflene aff andre mēniske De skvilde fordi vare eders dommere Men er deth saa atth iegh bort driffuer dieffuelen formedelst de heli liandz macth Da skall hiemmerigiss rige sandelighe bliffue twert emod eder for eders vantro skvld Naar nogen starck och mechtig hōffding forwarer sin bolig da beholdet han alt sit gotz met fred Men kōmer der nogen som mectigere och starckere er en han och offuer vinder hannem Da bort tager han alle hanss voben paa hwiilke han sette alt sit hob och rōffuer och skæler alt hanss gotz oc bytter det Hwo som ickē er met mig han er twert mod mig Hwo som ickē saffner meth mig han atskæper det ieg til hobe saffner Naar den stemme wrene oc forderffuelige onde ond dieffuelen rymmer aff eth menniske da vand dier han bort blant klipper oc stene som inthz vand er Naar han seer at han kan ingenstedz fonge sin bolig der Da siger han ved sig selff Jegh skall fare vdi meth hwess igen som ieg wor før aff dreeffuen Naar han kommer igen da finder han ickē samme hwess beqvemmeligt til sin bolig Thii det er fērgd oc deglige pydet emod en anden herre Saa gonger han bort oc tager spu andie dieffle til sig som er verre en hand er selff De de fare saa ind i samme hwess oc bo der Siden bliffuer same mēniskiss leffned meget verre en det dor førre Der wor herre hagde sagt disse ord Da ropte en qwinde i blant alinwen till han nem oc sagde Helligt er det liff dig bar til verden De hellige are de spener som du dide Dor herre swarede hende oc sagde Det er vel sandingen De are oc alle hellige som gerne høre gudz ord oc geme dem fast i deriss hierter

belzebub. Gomer
et, En plucke.

Udtydningen oc glosen her paa

Denne nerverendiss last er Tredie merkelige attickle I den første merkiss iøderness forbandede ondskaff mod gwd i hiemerige for de store iertegē oc velsgeringer som han dem gjorde Der vor en fattig stackarl sō befengder vor oc bñden m̄ iern lencker och dieffuelen plavvede hannen saa swarlige ath han icke tale kvnde Vor herre bleff rørd aff sin vbecribelige milshed och barmhertighz der han hannen saa och bød dieffuelen ath han skvulle fare aff sāmē menniske thii for han strap aff hannem met alder største rob oc bulder ligerwiff som det hagde vered en tordnn Och gaff alder slēreste hvæt oc stanck fra sig Strap denne fattige mand vor frelst fra hannem da begynz the han ath tale oc tacke gwd i hiemerige Teptus Quidam autem ex eis. Der de forherdede iøder scriffuere och dynckell gode skalke hørde oc saage ath almyen trode paa vor herre oc loffuede hānem for dette store iertegē han gjorde da sørgede de indwertiss Och ropte i blant almyen oc sagde om vor herre Han haffuer den ppperste dieffuell met sig som heder belzebub oc meth hanff mact driffuer han de andre smaa dieffle aff menniskene Oc till tegen ath saa er i sandhed da kvnde i alle kende och mercke det selfue Thii han kan ingē tegen obenbare off aff hiemelen som han gør meth diefflene Met denne dyome vnderstondiss hvært spndigt menniske som bñndet er meth dieffuelenss lancesker det er meth mange dødelige spnder at han icke kan songe anger eller ruelse for dem i sit hierte oc icke helder vil scriffte dem Hvilken vor herre formes delst sin store milhed oc miskvndshed giffuer nogen godh indskpdelse ath han gør penitentz oc bod for dem Naar andre onde menniske see at samme spnder er omvænd oc leffuer erlige oc gudelige da sige de at han er en øffuen skalk oc holder sig saa gwdelig oc bedre en han er at andre skulle loffue hannem oc ath han der met dem saa besvige vill

Den Anden Artickel merkiss hworlediss vor herre straffede iøderne met atskillelige gode skal oc bewisninger for de sagde at han vð dieff dieffuelen i belzebubiss naffn Teptus Dyne regnū in se diuifum. Hvært rige som er tvædragtigt indbyrdiss meth sig self det bliffuer snart forderffnit oc øde Och i sige selfue ath den ene dieffuell haffuer mact offuer den anden thii kan hanff herre dōme icke lenge vare Och han er icke helder viiff paa sit rige thii haffuer han icke helder mact at forbyude mig ath vð driffue diefflene thi kan huer mercke ati sige obenbarlige vstandingē I Andre maade straffede han dem saa sigendiss Der er mange aff ederff egne flectinge som tro paa min serdom och vð driffue diefflene aff mēniskene i mit naffn Och i sige ingelediss at de det gøre met nogen dieffuellss mact eller konst Tro i at de det gøre vði mit naffn Da skulle i oc tro at ieg vð driffuer dieffuelen meth gwdz mact. thi skulle alle sō tro paa mig side hōff min hōgre hond paa den pderste dōme dag oc giffue dom offuer eder m̄ mig for ederff vantro skpfd I Tredie naade straffede hā dem m̄ dēne effterlignelse T quicūqz. naar nogē ridder el hōffdig beskermet sit slot m̄ dōbē oc verge da beholder hā sit gotz m̄ fied

n iii

dyndz Garmherticheit
vñ mact
den minnelliges
hed. maadog
Oc den metlige vil
maa Garmherticheit

teptus

Lynfene den

teptus

teptus

Tredie søndag i faste

Douklyn, fraa vst
Vordellig, v. d. g.
J. vst hellig, v.
o. s. v. d. d. g.

teptus

teptus

thobie iiii.

teptus

MARCELLINA

vordellig, v. d. g.

4. v.

Men komer det noge som sterckere oc mectegere er en hand oc binder hanem
vdooffuer Da tager hand alle hanff vaaben oc gotz oc byttther det bort Met
denne riddere oc hofding vnderstondiff dieffuelen so vor meget sterck oc hag
de all verden vnder sin vold oc mach for vden all gensigelse for menniskens
synder skpde i long tiid til Cristus ihesus som sterckere vor en hand kom och
anamede mandom oc frelste verden fra hanem met hanff haarde død oc pine
Thii goddiff han til at fly fra sit slot Det er fra verden oc vor herre tog haff
voben Det vor alle meniskiff synder som han bytte bort Det er han aff slette
dem aldeliff met sin død Han tog oc hanff gotz Det vor alle sindige meniske
som han hagde i sin vold oc mact **I** Herde maade straffede han dem saa
sigindiff Teptus Qui non est mecu Hvo som iche gør det mig til vilge er
han er min v den Men dieffuelen han begarer inthz vde det som ont er Oc
ieg begarer inthz vden det som gaat er Thii er dieffuelen min vben och fordi
driffuer ieg iche dieffuelskaff aff menisken i hanff naffn Item Hvo som iche
begarer menniskens salighed han er mod mig Men dieffuelen begarer men
niskens fordomelse Thii er han min vben **I** Hente maade straffede ha
dem sigendiff Teptus Cu imundus spiritus Naar dieffuelen far aff me
nisken Det er naar menisken scrifter sine synder oc gør penitentz for dem och
fonger den helliandz naade Oc acther at bedie sig mod gud oc leffue erlige oc
skellige Da far dieffuelen bort blant klipper oc tøre steder som inthz vand er
och begarer ath huile sig der Disse klipper oc tøre steder Det er menniskens
kyske oc trofaste herte so de haffue at de ville leffue efter gudz vilge i eddrw
hed faste oc vort oc twinge deriff legeme fra onde begareller oc eth slem vrens
ligt leffnid Naar dieffuelen kand iche songe der ro Da siger han ved sig self
Jeg skal fare til mit hvss som ieg for aff Det er Jeg skal fare i det meniskiff
siel igen Aff huilken ieg vddieffuen vor formedelst den penitentz han gjorde
Naar han komer Da finder han hvset vera sepgd oc deglige rent gjort Det
er at menisken haffuer scriftet sine synder oc acther at leffue renlige oc retvri
lige framdeliff Da hentther hand siw dieffle till sig som are fast verre en han
er self Det er spu dødelige synder som er vkskshed hord at krencke Jomfuer
eller klosterpinner de synder mod naturen de stvmmen synder at drage kaaste
lige oc bløde klæder ath brvge krassne rattther och kaastelig drick aff hvvlske
vkskshed mest affless oc soddiff i menisken Det disse siw dieffuelskaff daar
en kongiff daatheriff som hed Sara siw hofbøder befengde oc opvælde huil
ke dieffuel oc vkskshed snarlige i hiel sloge so Thobias scriffuer i sit iiii ca.

Denne Tredie artickell merckiff den store nyttefighed oc gaffn som
de songe der gerne høie vor herriff ord och i hvvkomme dem Teptus
Factū est autem Den tiid vor herre hagde predicket faare folked
ropte en hellig qvinde som hed Marcellina (som vor Sancte marthe v
herriff herbergerskiff tienerinde) til vor herre oc sagde helligt er det liif som
bar til verden Oc de spener som dv dide Som hun vilde sagt thi hvver
niske nv kender ath dv sandelige est gvds søn oc verdens frelsere Vro

swarde hende sigendiss Det er sant dyv siger . men hyon er icke all eniste hel-
lig nen och alle andre som gerne høre gudz ord och legge dem paa herte och
stodelige i hwykomme dem .

Der skall hwyer mercke at dieffuelen gør mēniskene dyvme vdi iiii hon-
de maade **F**ørst ath dhe skvulle tye oc icke scriffte deriss synder Naar
dieffuelen hassuer fristet oc komet mēniskēn till at han bedreffuit hassuer no-
gen slem spnd da løcker han mynden paa hannem ath han icke skall scriffte
hende **D**e der meth gør han lige som en røffuere Naar han nogen røffuer da
binder han eth keffle i mynden paa den han fanget hassuer ath han icke robe
skall **D**e beblinder øgene paa hānem at han icke se skall hwyort han hannem
fører **S**aa gør or dieffuelen naar menniskēn spndet hassuer da beblinder han
hende at hwyon icke kan angre sine synder eller tage penitētz for dem Han lego-
ger ii keffle i mynden paa hende ath hwyon icke tale eller robe kand **D**isse tw
keffle **D**et er redzell oc blyssell Redzell thui han thaar icke sige sine grume spn-
der for sin prelate eller sogneprest Blyssell thi hānem skēmess oc blyess at han
prelate eller sagneprest vide skvulde at han saadā spnd bedreffuit hassuer **H**er
om stonder screffuit **P**rouer ppi ca. Qui abscondit scelera sua ppter timorem
vel pudorem ac. **H**wyon som dølper sine synder for redzell eller blyssell Han komet
icke till den ewige hiemerigiss glade **I** Anden maade gør han menniskēn
dyvme **D**et er at de icke skulle tacke gudz i hiemerige for sine mange store vel-
gerninger sō han dem gjort hassuer **I**cke vil vor herre helder gerne høre oben-
bare synderiss bōner sō icke hassue hwy eller vilge till at de ville bedre dem **H**er
om scriffuiss **E**ccl. pvi ca. Non est speciosa laus in ore peccatoris **E**t spndigt
mēniskiss loff det er icke degligt eller tacknēmeligt for gud **I** Tredie maa-
de gør han dem dyvme ath de icke skulle predicke och lare andre salighedzenss
vepe **D**e det gør hā mest vid kirckenss plater prester myncke oc sogne prester
som altid bwyde at lare oc sige deriss enfoldige almyxe gudz ord och lerdom
huorlediss de lessue skulde gudelige oc retferdelige effter gudz vilge oc bwydord
mange hassue oc selfue eth slemth lessned thui gør deriss egen samvittig dem
dyvme saa dem bluess at predicke lare oc sige andre huorlediss de erligere lessue
skulle **E**ller at straffe dem for deriss synder mē huilke de selfue besnittede ere
Her om scriffuiss **E**saie vi ca. Ne michi quia tacui **U**e mig ath ieg tagde och
vor dyvme och icke predickede gudz ord for enfoldige mēniskē

Met disse dume maa oc vnderstondiss alle ligfolk som see oc vide at de
riss ieffn cristen lessuer syndelige oc vretferdelige oc de icke ville lare oc
straffe dem saa meget som dem mueligt er **I** **H**ierde maade gør han dem
dume at de icke loffue skulle deriss ieffn cristen eller tale got om dem for andre
naar de see oc vide at de erlige och retferdelige lessue . men de are da dume aff
indbunde auind fordi de vilde at ingē skulde loffuiss eller ariss vden de selfue
Saadāne de are icke dume til at fortale oc baguaske andre eller at spue store
løgner paa dem oc sige det de vide ingen rede til **D**e skulle dragiss til heluede
effter døden meth deriss dume fader som er dieffuelen **S**om **D**auid scriffuer

I

Prouerbio
ppiv ca.

2

Ecclesiast.
pvi ca.

3

Esaie vi c

A

David

Tredie søndag i faste

i psalteren *Erubescant et deducantur in infernum muta fiant labia docti*
De skulle blveff oc dragiff till helvede deriff swige fulde och sognactige ht
de skulle da bliffue dymme.

Ezechielis
xxviii ca.

Johannis
pii ca.

Isaie
xlviii ca.

Jeremie
iii ca.

Al finde i den hellige scrift at vor herre haffuer titth vð dreeff
uit dieffuelskaff i mange honde maade **H**ørst vð dreeff han
dieffuelen aff hiemerige for hans hofferdigghed som Ezechiel
scriffuer i sit xxviii capittel *Therub peccasti et ideo eiecit te.*
Du offuer engild lucifer du spndede mod gud m3 din offuer
dadighed thi skød vor herre dig ned aff hiemelen **I** And
den maade vð dreeff vor herre dieffuelen aff verden met hans hellige død och
pine som Sancte Hans scriffuer i sit pii cap. sigendiss *Ecce princeps mundi*
huius eicietur foras **N**u skall denne verdens hofferding dieffuelen vð dreeff
uiff **I** Tredie maade vð dreeff han hannem aff mange meniske som besatte
vaare som han oc nu giorde aff denne dymme **I** Hierde maade vð dreeff
uer han dieffuelen aff spndige menniskiff siele formedelst den helliaz naade
oc mact **D**e det gør han daglige naar han giffuer menisken naade til at gøre
reth plict oc bod for sine spnder at han kand tycke dem fuldkomelige ilde at
vare och haffue atch vilge till atch bedre sig oc aldrig spnde mere **M**eth denne
mand som befengder vor maa hwert spndigt meniske vnderstondiss for iiii
honde sag **H**ørst thii at den sō befengder er han forsmæder iche self sin brøst
oc vildelse **S**aa er det oc met det meniske som er i dødelig spnd en dog han
er alder spwgest paa sin sielss vegne meth stor soth som twinger hende till den
ewige død oc forsmælse **D**a kand han iche alligewel det besinde thii han er
forhardet och forblindet i spnder **D**ch haffuer eth hierte hart som en sten som
Isaias scriffuer i sit xlviii capittel aff vor herriss m3 sigendiss til israellss
folk *Sciui quia durus es* **J**eg vid at du est haard vspdig oc genstridig dit
ansiet er hart som det vaare aff haard malin oc dine lemer ere som de vaare
giorde aff iern **S**aa ere oc de meniske sō are forherdede i deriff spnder de kun
de iche forneme eller kende dem selfue i deriff haarde sten hierte **I** Anden
maade thii den som befengder er han radiss iche Hannē skamiss iche **D**e han
skøder iche at huer mand gør spaat eller spe aff hānem oc haffue hannem for
vidvnder **S**aa skamess iche helder fortwilede spndige meniske **D**eth maa
hwer mand see oc mercke paa obenbare løffactige skøger som iche blveff eller
skamess at hwert got gudfryctig meniske gør spe aff dem for deriff løffactege
leffuid **D**m dem taler Hieremias i sit iii capittel sigendiss *In viis sedebas*
expectans eos quasi latro **D**u fast paa vegen oc strederne oc tog vare paa
vnge mend ligeruiff som en røffuere han ligger i en skov och tager vare paa
dem han røffue vill **D**u hagde eth vblvet ansiet som en vblve skøge der iche
skamer sig **M**en erlige dāneqvider oc gode piger oc iomfruer den blueff ved
det minste vøffuiffe ord de høre nogen sige oc frycte altiid for gud oc men
niskan at de skulle tale eller gøre noget sō vbequemeligt vaare at nogē skulde
fonge aarsage til at spe eller tale paa dem **I** Tredie maade **T**hii at same

befengde menniske mene at de are alde vifiste oc klogiste en dog at de are aller galneft thii at de sla oc bide dem som dem vill tage vare och de gladiß och lee naar de gøre ilde for hwilke de grade skulde Saa er det oc met eth spndigt meniske En dog han er vforpymstig oc aldeliff vanwittig da men han alligeuel at han er alder vifist De han lader sig tpeke at alt det han gør Ath det er vel giort Om dem taler Hieronias i sit iiii capittel Sapientes sunt & mala faciant De ere vife och de gøre ilde de kynde icke gøre ingen gode gerninger Thii di ere forherdede i synden Naar nogen straffer dem for synde da sla de och bide dem som dem straffer som galne menniske plege ath gøre ved dem som lærer dem De sla dem Det er at de hade dem hvor de kynde hiemelige or obenbarlige De bide dem det er De fortale och bagvaske dem sønlige som hwyggome plege at bide som der stonder Ecclesiast.p ca. De gladiß oc lee ved deriff spnder for hwilke de grade skulde som der stonder Prouer.iiii ca. Letantur cū male fecerint De gladiß naar de gøre ilde oc lee skricke oc skogre naar de bedriffue slemme gerninger **H**ierde maade Thii befengde meniske ere vstadige oc altiud snacke robe oc skrige Saa are oc spndige meniske altid vstadige oc løbe aff en kwo til en anden ath bedriffue slemme vskyskelige gerninger oc øffue dem i offuer slødighed oc robe oc skrige oc qvade løssactelige vifer oc tale vshøffuisk snack och dantze oc springe stunden begære de ith stunden eth andeth som der stonder Prouerbio.vii ca. Om en løss actig quinde som altiud er vstadig och vtolmodig stunden er hwen i vindwet stunden i døren hwen kan hwercken bliffue inde eller vde meth rolighed

Dette dymme dieffuellscaff det driffuiff aff menisken meth iiii hode ting som ere tvæet enod det **H**øst vd driffuiff avvend met kerlighed Thi Avvendz fult dieffuellscaff det kōmer menisken til ath sørgge naar det gonger andre vel i hondh oc ath gladiß naar det gonger andre ilde Den kerlighed kōmer menisken til at glade sig met dem som glader dem De met dem som det gonge vel i hond Sāmelediff kōmer hun menisken til at haffue met pncck offuer sin ieffn cristen naar verden er hānen enod eller naar det gonger hānen ilde i hond oc at grade met dem som grader dem till hwygwalelse so Sancte Pouild scriffuer Ald roma.pii.ca. Gaudete cū gaudentibus & flete cū flentibus Glader edet met dem som glade are oc grader meth dem som sorgfulde are Dan scriffuer oc i ad corin.iii Charitas non gaudet super iniquitate &c. Kerlighed glader sig icke aff ondscaff men hwen glader sig aff retferdighed Andē maade vd driffuiff ladhedz dieffuellscaff m3 gode idelige dpgdelige gerninger Thii lærer Sanctus Jeronimus off oc siger Semper bonū opus facito vt diabol⁹ &c. Vør altiud nogē god gerning at dieffuelen ingē tid finder digh aarcheløss eller vden gerningh Tredie maade vd driffuiff karighedz oc nidskabss dieffuellscaff met alnisse gerninger thi skulle de som nidske haffue vared øffue dem i alnisse gerninger mod fattige folk oc der meth bort driffue alt saadāt dieffuellscaff fra dem Thii Sūs Thomas siger Liberat

Hiermie
iii ca.

Eccle. p ca
Prouerbio
iiii ca.

Prouerbio.
vii ca.

Paulus
Aldor .pii.

Jeronim⁹

Exga membra. 2a

Thomas

Sixach: 4 Cap.

Tredie søndag i faste

Som vand. vdslyk.
En Brændend. Ild.
Saa vdslyk. Almis
Si Synder.

ab omni peccato elemosina ac. Almisse fresser mennisken fra al spnd oc inges
lediff tillader atz hwn komer till helwediff pine Hierde maade vd driffuiff
vksksheds dieffuelskaff meth vor herriff haarde ddsz oc piness i hvkomselle
Thii skall hwert menniske naar han songer nogen fristelse eller begering till
legemeniff losse oc vkskshed Offuer tencke vor herriff grafelige hvstsvogelse
atz der bleff inthz helt paa hanss krop fra hanss top och til hanss thaa Hanss
sware kronelse at han vor stungen ind i hanss hjerne mz de hvvasse torne kro-
ne Hanss alder swariste kaarss festelse Atz han saa vobarmhertelige vdracth
vaar paa det hellige korss atz alle hanss lemmer skpdiiff fra hvver anden och
atz han vdgaff siden sit hierte blod for alliff vor salighedsz skpdi at wii efter
doden beside skulde hiemerigiff rige meth hannem till ewigh tiidh Naar no-
gen dette retthelige betencke vil da offuer vinder han lettelige alle onde fristel-
ser och legemeniff begarelser.

Eth Tertegen om en quinde som hagde manghe dieffle om sig.

Darius scriffuer at det hende sig paa en søndag som en sog-
neprest skvulle stencke vith vand paa sit sogne folk Der han
kom til kircke doren da kom der i qvende gongendiiff mod
hanem som bepydet vor mz kaastelige klader oc meget solff
at hwn skinde som en paahane Dag paa hendiff kiortel som
hwn slæbde efter sig sade mange vralige dieffle smaa som
røttter oc sorte som blaamend de loge oc skogrede oc klappede deriff hender til
hobe oc den ene spranck offuer den anden som fiske gøre i en wud Der presten
dem saa da forbød han sit sogne folk at nogē dem bort driffue skulde mz korss
eller andē god lessning Qvinden bleff forfæret oc stod stille Prestē sō vor gudez
lig bad vor herre mz sine pdmypgelige bōner at alt sogne folked dem see maatz
the til et exempel at de der paa tencke skulde hvilked de oc giorde oc vndrede
der storlige paa Da fornam qvinden at sāmē mange dieffle fvalde saa tycke
om hende for hendiff offuerdabige klader skpdi thii gick hun hien igen oc aff
lagde sāmē klader oc bar altiid efter den dag pdmypg kladebon oc giorde plic
oc bod for hwn tilforn forstomed hagde vor herre der meth Denne spwn gaff
hende oc māge andre qvindfolk stor aarsage til atz bere pdmypgelig kledning
der efter Atz de icke formeget pyde skvælde deriff arme dōdelige legeme som
orme oc padder ade skvulle och der meth forkaste sieleniff salighed oc glade.

Medfaste Søndag

Ep̃la ad gala.iiii. H̃res scriptū est qm̃ abrahā.

Denne epistell screff den verdige apostel Sancte Pouls
till nogre folk i grekeland som kallist Galathe oc ston-
der hvn i hanss fierde cap. Och lyder saa paa danske.

Dere brødre der stöder screffuit at Abraham hags
de to sønner en met sin tieniste qwinde Agar oc
han hed hismaell Den anden meth sin ætche hustru
Sara som hed ysaac Den sō fōddiff aff tieniste quins-
den hand fōddiff efter naturens sōb som andre mēnske for vden noget andet
iertegen Men den som fōddiff aff hustruē han vor sōd met stort iertegen til
en stadfestelse paa de ord och løfte som den hiemelske gud løffuede Abraham
oc Patriarcherne Disse bōrn de mercke tvende testamente Et som vor giffuit
øffuerst paa i bierg kallist Sinai oc antvordet Moisi vdi ii sten tafflet som
vii nū kalle deth gamble testamente och Moisi lovv Huilket testamente som
tvingde isderne til at tiene oc vare vnder giffne oc lydige vnder de bōd ordh
som stode i dem Saa framt som de iche vilde lide pine eller dōdh paa deriss
legeme efter sāmē lovv Oc det merckiss met denne tienste qwindiff agar sōd-
zell Sina er eth bierg som ligger i arabia hart hōst det land som Iherusalem
er vdi oc de tiene isderne Och deriss aff sōde er en nū vnder den sāmē mōsi
lovv Men den andre Iherusalem som mercker den hellighe cristne kircke som
haffuer sit hierte oc hōb op i hiemelen hvn er fri fra saadan lovv Hvū leffuer
oc regeriss efter det hellige ewangelium oc last Hvū er daar aandelige moder
Der stonder om hende screffuit Esaie liiii Vår nū glad dū som lēge vared
haffuer vfructsōmelig oc vissen ophøffue din rōst aff stor glade som iche haffo-
uer sōd barn her til dagiss Thii det skal skee Atth den quinde som nū syness
at vare offuer giffuen sō ingen skōder hvū skal om siger bliffue fructsōmelig
oc sōde meget flere en den som haffuer sin mand hōst sig Oc hēre brødre som er
alle cristne mēnske Dii mūe ligniss ved den ieth oc løfte som gudh løffuede
Abraham meth dette barn ysaac Men ligeruiss som hismaell som fōdder vor
effter legemet han hadede och vilde vnder tryckit ysaac som aandelige vor sōd
effter sielen Saa skeer det en nū daglige Scriffen siger Genesis ppi c. Du
skalt v drieffue tieniste qwinden oc henniss sōn met som er v ecte Her mz vns
derstondiff isderne Han bōr iche at arffue met den anden broder som ætche ar-
Her mz vnderstondiff cristne mēnske Fordi hēre brødre are vii iche nū tie-
nist quindeniss v ecthe bōrn Men vii are frii oc ætche aff den rette hustru I
huilken frihed Ihesus cristus selff igenløffde oss meth sit æget benedide blōdh
och hellighe dōd och pine

Esaie liiii

Genesis
ppi ca.

Euangelium secundum Iohannem. vi. capit.

In illo tēpore Abiit ihesus trans mare galilee.

Medfaste Søndag

Enne hellighe læst som i dag læsis i den hellighe kircke den screff den verdige apostell och ewangelista Sancte Hanss och stonder hyen i hanss di capittell. Och lyder saa paa danske.

Di herre ihesus cristus gick fra iøderne och for offuer en sø sø kalliss tyberiadiß haff Der fulde effter hannem en mechtig stor almyre saar de store ier: tegen de saage hannem gø:e met dem som hagde sot och siwgdorn Thi gick vor herre op paa et bierg oc sad der met sine apostle Det waar hart haff den tiidh som iøderne pleyde ath holde deriss paaske høptiids Der ihesus oplod sine øgen oc saa denne store skare kōme effter hannem Da sagde han till Philippū sin apostell Hwor saare skulle wi kōbe brød at dene almyre kand fonge at æde Dette sagde ihesus at han wille friste hannem och at hans iertegen skulle bliffue diff mere obendærligt Men han wiste well all: gewel hward han gøre wilde Sanctuss Philippus suarede hannem och sagde Saa meget brød som nogen kōbe kwynde faare tw hwyndrede søff penninge det tacke icke till dette megle folk ath hwer kunde fonghe eth lidet sticke Da sagde en aff vor herriss apostle hed Andreas som vor Sancte Paderß broder Her er en liden dreng som haffuer fem bygbrød och to fiske Men hward kand det forsla blant saa mange menniske Da sagde Ihesus lader almyren kōme till sāmen oc sette dem nedher Der vor meget haff paa sāme sted som almyren side skulde Der de hagde set dem da waare medene fem tusinde for wdē quinz derne oc bōmene som meth dem waare Da tog Ihesus brødene der han hagde tacket oc loffued gud fader i hiemelē oc gjorde welsignelse offuer dem oc skiff: tede dem blant all almyen som der sad Sāmelediss gjorde han oc met fiskene saa at de alle finge saa meget som de selfue begærede Der de waare alle mette Da sagde vor herre till sine apostle Saffner till sammen lessninger ath de icke spildiss Da saffnede de dem till hobe och op füllede pii korffue meth deth som offuer løb aff sāme fem byg brød och de to fiske Der denne megle almye saage dette store iertegē som Ihesus gjorde da sagde de Dette er sandelige den prophete som spaadt er at der kōme skal til verden och sielse hende

So 000

Omnia Dalt do
minis sed non
habell Ergo mi
nis

Udtydningen her paa

Denne hellige læst skal huer mercke Trende Artickle I den ne Hørstee later oc vnderuifer vor herre pōmpge och retferdige mēniske at de skulle fly oc wige til en tiid for onde vml: de tiranner oc hōffōninger som dem forderffue wille Teptus. Abiit Ihesus ac. Den tiid iøderne wille slaget vor herre i hiel sør en den tiid vor kōmen sø han wilde taale sin hellighe pine paa da flyde han oc wigede for dem och for offuer en sø som kalliss tiberiadiß

teptus

haff thii han løber fram for en stad kalliss Tibirias och iordanss flod løber i
 gennem samme sø de kalle hancem paa hebraiske et haff thi at hvor som helst
 mange vand løbe till samen vdi eth Da kalle de det eth haff Teptus Et se:
 quibatur. Der fødte en gandske stor almuwe effter hannem thii han hagde
 giort mange store iertegen i iødeland Somme fulde effter hannem for godes
 ligghed; skøpd at de kynde høre oc lære gode lerdomme aff hannem till deriss
 salighed Some aff de dyckel gode phariseer øffuen skalecke och logkøne i sø
 der fulde effter hannem at de vilde høre nogre ord aff hannem aff hwilke de
 kynde fonget nogen aarsage till at straffe hannem Somme fulde effter han
 nem aff hade och løss actighed at de men see vilde de iertegen han giorde el
 ler noget andet nyt som de iche sør hagde seet Och iche for de ville bliffue diff
 bedre eller omvende dem och tro paa hennem Dem forvondrede paa de ierte
 gen han giorde thii han gaff halte blinge och spvøge deriss helbrede De som
 brugede den sorte konst och anden troldom och kogelspeel de komme dieffuelen
 offte til at tale aff tra billede och støtter och giorde andre sielspøne och vn
 derlighe sticke som en nwo mange gøre meth kogelspeell Men de kynde ingen
 giffue sin helbrede och svondhed som vor herre giorde dog forblindede de øge
 ne paa mange meniske For herre flyde for iøderne thii hans piness tiid vor
 icke kōmen Saa skulle oc gode meniske fly naar vnilde tyranner oc skales
 ke ville vforretthe dem m̄z offuerlast En dog at andre gøre spe eller spaat aff
 dem och fortale dem mangfoldelige da skulle de alligeuwell bliffue i deriss gos
 de tro oc hoff till gwd i hiemelen som dem frelse skall aff all deriss modgang
 oc giffue dem den ewighe hwegsualelse och salighed i hiemmerige effter døden
 Teptus Subit in montem For herre gick op paa berg met sine apostle
 thii der vor en bequæm sted till at øffue sig i gudelighed paa Der sette han
 sig oc lærde dem hiemmerigiss depe Och dybe lerdōme

teptus

teptus

Denne Anden Artickell obenbariss det store iertegen som vor
 herre nwo giorde Teptus Cum subleuasset ac. Der vor her
 re saa denne store almuwe som kom effter hannem da sagde
 han hvor faare skulle wi købe brød till denne store almuwe
 at de kunde fonge at de iche giorde han det fordi at han
 ey viste hwad han gøre vilde Men Han giorde det at de an
 dre vide skulde at de hagde ingen penninge oc at hans iertegen skulle diff
 ydermere actiss oc merckiss Sanctus Philippus swarede brød for twi hvo
 drede sølff penninge kan inthz kleeke blant denne almuwe Som han vilde si
 ge wi ere fattige oc kunde iche helder fonge saa mange penninge Hagde wi
 dem end da kunde de en søge ting hielp till at giffue saa mæge vdi aff Stūs
 philippus vor en nwo saa simpel oc enfoldig at han iche besinde kide vor her
 riss vbegribelige store mact oc han kynde iche heller i hvekōme eller besinde at
 han tilforn hagde seet vor herre omvrent vand till vin i brølspeed aff hwil
 ked de alle drucke emen de gade Han kunde iche helder betencke de andre store

teptus

200

Medfaste søndag

Elisus

teptus

Johannis
vi ca.

ierteogen som han hagde ofte tilforn seet hannem giorth Da sagde Sanctus Andreas Sancte Pederff Broder Her er en dreng som haffuer fem byg brød oc ii fiske Men huad kan det hielpe til saa mange Som han vilde sagt en dog at dw vilde gøre same brød mangfoldelige oc legge drvelle met dem som Hesus liseus Propheete gjorde met pp brød met hwilke han mettede hvyndrede mend all eniste Da kunde disse fem brød en dog de vaare meget mangfoldelige giord de saa gaat som inthz hielpe till denne store alnwve Vor herre sagde lader dem side neder oc skicke til dem at fonge mad Der vor meget hør paa same sted De vaare de fem twsinde mend for vden quinder oc børn det er troligt at de vaare vell tw saa mange en dog ath der inthz taliff om dem Thii ath efter her braiskess sedwane da regnediff oc taldiff altiit mädfolk all eniste vdi mandtall fra de vaare pp aar gamble oc der offuer Och ingen qvindkolk dienge eller piger taldiff blant dem Teptus. Accepit ergo ihesus panes. Vor herre anämde same fem brød De tackede oc loffuede gud fader och velsignede dem oc fick sine apostle dem at de skulde skiffte dem blät all alnwven baade mend qvinder dienge och børn Sämlediff gjorde han och met de ii fiske Her om taler Sancte Hans i sit vi capittel sigendiff Inde multiplicauit panes. Vor herre gjorde de brød saa mangfoldelige met den samme mact som han en nvo lader hvyndrede korn op vope igen aff i korn som saæss Dette vor hannem oc saa vell myveligt ath han mette kynde v twsinde mend met v brød som han skaffte adam aff iorden oc ewe aff hans reben Thii skal ingen forvondre her paa Hannem er ingen ting vmyveligh Han bad till god fader för han dette gjorde ath de alle see och vide skölde ath han det gjorde meth syn guddomes lighe mact och iche meth kogelspell eller dieffuellff konst som iöderne sagde om hannem Dette iertegenff sandhed bewisiff och skenbarlighe i deth ath de alle ode saa meget som dem löste och bleffue alle mette saa der löff meget vd offuer Thii bad vor herre sine apostle ath de skulde sammen sancke leffningerne at de ep spöldiff skölde de saffnede pii korffue fulde aff dem Dette skede aff vor herriff synderlighe forspvñ ath de skulde saffne pii korffue fulde aff leffninger Ath betegne ath de pii apostle predicke och late skölle vor herriff vordord och lerdorn offuer all verden efter hans opfarelse till hiemellff

Bernard?

Forstigt
Dette

Er motte nogen spørge hvor de finge de pii korffue Somme Doctores sige at de lenthe dem i en landz by som laa der hof Söme sige Ath de vaare did förde ath selge blant alnwven Somme sige Ath hagde de iche hafft korffue da bleff der al ligewell saa meget till offuer löbiff aff samme brød och fiske som nogen mest kunde fuldet vdi pii korffue Sanctus Bernardus figet ath der vor pii korffue aff godz forspñ Han kynde saa vel besörge dem som han kynde mette dem alle legemelighe Her motte och nogen spørge hwad de drucke till maden her till swarer Sanctus Bernardus och siger ath vor herre temperede samme brød och fiske saa ath de saa vel slöcthe deriff löst som de mettede deriff hwynger

Medh denne store almyxe som fødte efter vor herre vnderstondiff alle cristne menniske Medh Sancto Philippo vnderstondiff simpele och ensoldige prest; mend som iche forstonde scrifften Medh Sancte Andriiss vnderstondiff prest; mend som larde are oc forstonde scrifften som hyen lyder i sig self oc iche den hellige aandelige dybe mening som fortact er i hende Met brødet vnderstondiff det verdige gudz legeme som alle cristne menniske anāme den ene saa vel som den anden oc saa meget som en anden som Sanctus Gregorius scriffuer Sumit vnus sumunt mille &c. Med disse ii fiske vnderstondiff hwert menniskiff siell och legeme. Medh disse pii korffue vnderstondiff vor herriff pii apostle som sammen sanckede mange menniske til den hellige cristelige tro m3 gyd3 ord effter hanff død och opfarelse

gregorius.

Denne tredie Artickell merkiff den store frøct oc gaffn som de finge aff dette iertegen som de saage vor herre nyv gøre Thii at de der met bekende ath Cristus vor den sande Profete som dem loffuit vor vdi moisi low som der stonder Deutro pviii ca. Prophetam fuscitabit Der skall komme i sand Profete &c. Nu de hagde set dette store iertegen da trode de och sagde at han vor den rette cristus som scrifften spaade oc taledede om at der hō me skulde oc frelse all verden Her m3 vnderstondiff den store frøct som mēniskē fonge der aff ath de rettelige anāme det verdige sacramento vor herriff benedide legeme till dem Naar nogre mēniskē gyvdelige oc tilbørlige anāmed ha ffue deriff gud oc skabere til dem da fornēme de aandelig glade i deriff hierte De sige at ihūs er deriff hugualere oc frelser so elsket alle retferdige mēniskē

Deutro
pviii.ca.

Et dette bierg som vor herre gick op paa maa vnderstondiff Caluarie bierg som han gick paa songe fredag der han vilde taale sin død Der mette han den store almyxe Det er han frelste alle menniske fra dieffuelen De gaff alle sin benedide nade mangfoldelige

Met dette barn som hagde de fem brødt vnderstodiff Cristus ihesus for trende honde sag Hørst for hanff hiertess purhed Thii maa han all eniste sige de ord som der stonder Prouer. pp. mundū est cor meū purus sum a peccato. mit hierte er rent De ieg er pur oc klar for vden al spnd Der stonder oc om hānem Esa. liiii Qui peccatū non fecit Han syndede aldrig oc der vor aldrig besvundet swig eller falskhed i hanff mynd Om dette barn taler gyd fader som Sanctus mattheus scriffuer i sit pii ca. Ecce puer meus quē elegi. See dette er mit barn so ieg vdualde Om sāmē barn sprunger den hellige kirke Jule dag først i hōgmesse saa lydediff Woss er fød i barn i dag och woss er giffue en sōn &c. I Andē maade kalliff hā i barn for hāss sandhedz skpld thi et barn siger sādīngē Vor herre sage oc altid sādīngē so stūs mattheus scriffuer i sit pvii ca. sigendiff Hworlediff phariseerne oc iøderne sagde til vor herre mestere vi vide at du siger oc kēder alle sādīngē stē hanff scriffuer i sit pvii c. at vor herre siger selff Jeg er ret sādīhed oc det ewidelige liff I Tredie maade kalliff hā et barn for sin milhed oc veluilligheds skpld thi at et barn er veluilligt oc dānist oc gerne forlader huad so nogen byder det emod saa vor oc gud

Prouer. pp

Esaie liiii

Matthei
pii ca.Matthei
pvii ca.
Johannis
pviii ca.

Medfaste søndag

velwillig thii han velwillige forlod iøderne som pinte oc plawede hannem oc
 Luce piii bad for dem som der stonder Luce piii cap. saa sigendiss Pater ignosce illis.
 D gwd fader som er i hiemmel forlad dem deriss synder thii ath de icke wide
 hward de gøre han er och nu saa velwillig at stray noget syndigt menniske
 tpcker sine synder ilde ath vere och haffuer vilge till ath bedre sig da vill han
 gerne forlade dem Deth betede han meth Sancta Maria magdalena som
 Luce vii c. Sanctus Lucas scriffuer i sit vii capittell Han forlod hende alle sine synder
 for den anger och rxwelse hvon hagde i sit hierte den tiidh hun tode hanss søder
 meth sine egne tsaare och graad och tywde dem meth sit haar Han wor och
 mild oc velwillig mod røffueren som kaarss seft wor met hanem thii der han
 bad at han skulle komme hannem i hvo naat han komme i sit rige Da suad
 rede han hannem at han skulle komme till paradiss met hannem den samme
 dagh Met disse fem brød som barned hagde maa rettelige vnderfondiss wor
 herriss hellige sen vnder aff hwiilke alle menniske aandelighe mettiss paa de
 riss sielss vegne som elcke gwd i hiemmerige oc wille gøre plict oc bod for deriss
 synder oc haffue hvo till at bedre deriss leffnid Met dette første brød maa vn
 derfondiss den hellige scrift som er gwdz ord aff hwiilke alle menniske skulle
 haffue deriss sieliss oc saligheds søde Her om taler Sanctus Mattheus i sit
 matthei iii ca. iiii capittell sigendiss Non in solo pane uiuit homo Mennisken leffuer icke
 all eniste ved brød men mere aff gudz ord som gonger aff hanss mwond Huert
 menniske haffuer oc tywende naturer som er sielenff oc legemenff Ligeruiff som
 legemet icke lenge bliffue kand i sin uelmact vden det fonger brød och Anden
 mad Saa kan icke helder sielen bliffue ved sin uelmacth paa salighedsenff
 vegne vden hvon vederxegiss oc sødiss met gwdz ord oc lerdom Dette byg
 brød som oc mercke maa penitentz Det er syndige menniske hart oc beskt ath
 arde serdeliss dem som rige are thii naat dem settiss til plict oc bod at de skulle
 faste Gonge wolne eller ligge hart Da tpckiss dem at det er gandske swart ath
 gøre Her om taler Sanctus Lucas i sit piii capittell sigendiss Nisi peniten
 tiam egeritis peribitis Gøre i icke penitentz oc scrifftemaall da skulle i bliffe
 ue forðsmede Her om vill ieg i sted sige ether i iertegen oc der met ende myn
 tale Men dette brød er dem søt. got. oc swnt och styrker dem gandske meget
 som angret deriss synder oc haffue vilge till at de wille bedre dem Her om taler
 Eze. piii. Ezechiel i sit piii capittell sigendiss Si impius egerit penitentiam. Er det
 saa ath eth syndigt menniske gør plict oc bod faare sine synder som han ber
 dieffuit haffuer da skall han fonge det ewighe liff och icke forðsmess Her om
 mattheus. taler och Sanctus Mattheus och siger Agite penitentiam Gør penitentz
 thii ath hiemmerigiss righe stwnder eder till Om dette brød sigiss till alle
 kirckens Pielater och sogne prester saa Siger och lærer ederss vnderfotte och
 Trenoii iiii ca. sogne folk gwdz ord deriss siele till ewindeligh søde Her om scriffuiff Treno
 rum quarto capitulo Patruuli pecierunt penem. Enfoldige simpele oc pømpge
 meniske de baade om dette brød men der vor ingen som wille skare eller byde
 deth sønder for dem Meth det Andet brødh vnderfondiss retwise gerninger

Det er at fly synden och gøre sin ieffn cristen som han vil haffue aff hannem
 Dette er det leffuende brød om huilcked der taliff Ecclesi. xv ca. Libauit illum
 pane vite et intellectus Vor herre mette hannem meth liffsens och vnderston
 delfiff brød Sanctus Mattheus scriffuer oc sit v ca. Her om sigendiff Beati
 qui esuriunt et siciunt iusticiam Hellige are de som hungre oc tørste effter ret
 ferdighed thii at de skulle mettiff i det ewige rige Met det Tredie brød vn
 derfondiff penitentz oc arbejde som hwer skal gøre for synden Som vor her
 re sagde til Adam der han hagde brudet hans bud In sudore vultus tui ves
 ceria pane tuo Dv skalt arbejde dit brød met svædigt oc blodigt arbejde David
 siger i psalteren Jeg od aske som brød oc blendede min drick meth min graad
 Met det Hierde brød vnderfondiff misværdighed som hwer bør at gøre mod
 sin fattige ieffn cristen som Esaias scriffuer i sit viii capittel sigediff frange
 esurienti panem tuum Giff fattige folk aff dit brød Sanctus Thomas taler
 oc her om saa sigendiff Cum esurientibus et egenis panem comedere Sed oc dele
 dit brød meth hvængrede och fattige stakattle Sanctus Gregorius siger och
 til alle rige folk Pasce fame morientem si non paupisti occidisti Giff den mad
 som dør faar hvænger gjorde dv deth icke da slost hv hannem i hiell Effter
 dette misværdigheds brød hvængrede vor herre effter som Sanctus Mattheus
 scriffuer i sit xv capittel segendiff Esurui et dedistis michi manducare Jeg
 hvængrede och i gaffue mig mad Meth det Fempte brød vnderfondiff vor
 herriff pineff i hværgkømsel som søder oc vederqvæger mæniskens siel Sames
 lediff maa oc det verdige sacramente som er gvddz benedide legeme vnderston
 diff der met Om hvælked Sanctus Johannes taler i sit vi capittel Aff vor
 herriff mænd sigendiff Panis quem ego dabo caro mea est Deth brød som
 iegh giffuer det er mit eget kød

Ecclesi. xv

Matthei
v ca.

David

Esaias viii
Thomas.

gregorius.

Matthei
xv ca.Johannis
vi ca.

Et disse to fiske vnderfondiff Den hellige cristelige tro oc eth
 stadigt høb Som huer menniske skall idelighe haffue til sin
 sieliff vederquegelse och søde Naar nogen haffuer icke en ret
 tro och eth stadigt høb da are de andre hans gode gerninger
 inthz dvelige eller actendiff for gvdd Meth disse ii fiske maa
 och vnderfondiff gvdelige bøner oc almisser gerninger Thit
 at ligerviss som fisken fødte oc vederqvægeff i vandet saa gør och almisser
 och menniskens bøner naar han offuertænker vor herriff bitter død och pine
 oc dess offuer søger oc græder for sine synder oc selder sine egne taare for dem
 Meth forneffnde fem brød och disse ii fiske Mettediff fem tvøsinde mend och
 all alinven Saa skvølle och alle cristne menniske som erlighe och retferdelige
 leffue Och bruge deriff fem synd gvdd till loff och haffue en reth tro oc eth sta
 digt høb mettiff och vederqvægeff i hiæmerigiff glæde till ewig tiid

Et Tertegen om en nynde som
 icke ville scriffte en syn syndh.

o iii

Medfaste søndag

I lase atz det vor en konge som hagde en daather som vor
 gandske gwdelig hvon hagde altid en stor hob fattighe folk
 oc viduer och faderløse børn som hvon fødte for guds skuld
 Hvon hagde altid hvo act oc mening til at hun vilde giffuit
 sig i kloster oc raadde det om met paxen Der han hørde oc
 fornam aff andre atz hvon gjorde saa mange store misgun-
 delige gerninger mod fattige folk oc fødte dem Och øffuede sig i andre gode
 oc dygdelige gerninger her i verden Da radde han hende atz hun icke skulde
 giffue sig i kloster thii han menthe atz hun kunde gøre mange flere gode ger-
 ninger i den stad hun vor i en hun siden gøre skvilde Nogen stund der efter
 saa hun vbluelige paa en sin scriffuere som hene stedse tiente oc fick vbeque-
 melig kerlighed til hānem oc elste hānem mer en tilbørligt vor Saa atz han
 hende belaa oc hvon bleff mz foster Der hvon det fornam da bleff hun swartli-
 ge bedrøffuit oc besprædte at hun der saare skulde bliffue berøsthed och beskæ-
 met oc siden møste riget efter sin faderes død Thii raadde hun mz en gammel
 kerling huad hvon der till gøre skvilde Hvon brøgede sin dieffuells konst och
 spilde dhz saa at hun fødte eth døth foster lang tiid for en hēniss rette tid kō-
 me skulde Siden sørgede sāmē konge daather all sin liffuiss tiid at neppelige
 nogen saa hende lee eller glæde sig efter den dag for hun sin gud saa swartli-
 ge fortørned hagde i det at hvon sit forster saa syndelige och slēmelige forkaste
 Da faderen saa at hun altid vor sorgfuld oc bedrøffuit (en dog hā inthz viste
 her aff) At hvon ingen verdens glæde acthe vilde da samtpkede han at hun
 skulde giffue sig i kloster hvilked hun oc gjorde oc leffuede saa erlige och gu-
 delige siden hun kom der ind At hun vor alle de andre iomfruer som et spegel
 oc exempel til alle dygder oc hellighed Om siger bleff hvon suarlige sirog och
 døde aff sāmē soth ~~xxx~~ dage der efter obenbarede hun sig for abbedissen och
 sagde hende at henniss siel fordommed vor Hun suarede huorlediss kom det till
 men du leffuede saa erlige oc strengelige och hagde eth gwdeligt kloster leffuud
 oc vor alliss vort spegel til et erligt leffned Hun sagde Jeg bedreff en synd men
 ieg vor i verden hvilkē ieg aldrig scriffede for blpsell skuld En dog atz ieg
 altid suarlige sørgede for hende oc tpeche hende ilde at vare aff alt mit hierte
 Thii ieg forkaste min iomfrudom oc dræbde dhz foster som ieg vor mz hag-
 de ieg scriffet sāmē synd da hagde vor herre gerne forladet mig hende och alle
 andre synder hagde de en vered hvondrede twosinde flere och store Men fordi
 ieg tagde hende och icke vilde obenbare hende i mit scriffemaall thii er ieg
 ewindelige fordommed Thii skulle alle menniske scrifte alle deriss synder och
 engen tpe eller dølse aff dem for deriss scriffesader.

Kirckinge, Ex
 givne Dispo-
 sition. iustitum

F. iustum. E. f.

Dominica passionis. Pinelle søndag

Epla ad hebreos ix ca. Hēs Kristus assistens

Pinelse søndag som er den v i fasten **Ro.cii**

Enne Epistell screff den verdighe apostell Sancte Paulus til de hebraiskere oc stonder hun i hanss ix capittel Och lyder saa paa wort maall.

Dristus Ihesus sider øffuerst i hiemerigiss trone hos gudz faderss høghand Ath forwerffue oss den ewige glæde efter vor naturlige død formedelst sin benedide suare død och pine som han offrede guds fader for oss Denne Cristus ihesus for allom eniste en gong her aff verden op i det skinnende oc arefulde hiemerigiss rige (Der han hagde løst oss alle igen till ewig tiid) Det kaldiss et tabernackel Men det er meget store ypere oc mere fuldkometh en mofsi tabernackel Vor thii det er icke gjort meth menniskenss hender Eller her i verden Men deth er skafft aff den hellig trefoldighed Icke løst de han oss igen met det blod som pleger at vdgoddiss oc vdslyde aff vskellig creatur Swcke eller kalffue som offrediss och slactediss i det gamle testamente for meniskenss synder skuld. men han offrede sig self for vor saligheds skuld oc løst oss igen met sit eget verdige vskuldige blod Men der vor saadan maect oc verdighed i vskellige creaturs blod och i den aske som biendiss aff deriss kød oc been i det gamle testamente At huilket meniske som vor vor bequemt paa legemenss vegne oc icke motte omgongiss met andet folk for nogre synder eller gerninger som scriften oc deriss lovv inneholt oc Naar samme aske bleff stæckhed paa hånem da bleff han bequemt efter loven ath gonge i deriss tabernackel meth andre Huor meget mere er vor herriss Ihesu cristis blod krafftigere oc mectigere som met den helliansz raad och samtycke Offrede sig self gud fader til eth renligt offer och renfede vor siel vdaß dødelige synder oc gjorde oss bequemelige til at tiene den allomectigste gud som lessuer ewindelige Thii er ihesus cristus eth meddell mellem gud fader oc mennisken De som syndede tilforn vnder mofsi lovv och det gamle testamente vor icke mectigt eller krafftigt at afløse same deriss synder de myxe ny oc alle andre som vdsvalde are songe den ewige arff i hiemerige met Ihesu cristo formedelst hanss benedide død och pine Amen.

Euā. iohānis. viii. In i. t. Dicebat ihūs turbis.

Enn som lasiss i dag i den hellighe kircke den scriffuer den verdighe apostell och ewangelista Sancte hanss i sit viii capittel Och lyder saa paa wort maall.

Der herre ihesus taleden obenbarlige till iøderne i Iherusalem oc til de ppperste prester som vor i iøde kircke oc sagde Et der nogen aff eder som haßuer aarsage til at straffe mig for nog
o iiii

Pinelle søndag som er den v i fasten

*Idderius, opsket
Logen. Om Jesus*

spnd da sige sig det nwo her obenbarlighe Men iegh siger eder sandingen hvoi
dille i icke tro mig Hwo som er gwd frpetendiss och effter følger hannem han
høret gerne gudz ord och lerdom Men i are icke aff gwd der faare høre i icke
gerne hanff ord I søderne swarede hānem igen oc sagde Wii sige dog sandingē
at du est en samaritanus oc at du haffuer dieffuellskaft met dig Ihesus swas
rede ieg haffuer inthz dieffuellskaft met mig men ieg hedret oc arer min hiems
melske fader oc kundgører hanff mact oc i vanhædie oc forsmāa mig Jeg be-
gæret icke loff eller priß aff eder paa mine vegne Men den er till som der spør
effter oc døme skal offuer dem sō mig forsmāar Sandelige sādellige siger ieg
ether at hwo som gemer mine ord hā skal icke fonge den ewindelige død I sø-
derne swarede nwo vide wi til wisse at du haffuer dieffuellskaft hōff dig Abra-
ham ar død oc propheterne och dw siger hwo der gemer mine ord hand skall
icke dō ewindelighē Ikke est dw ppermere er wor fader abraham wor han er
død oc ppheterne are oc døde Hwen wilt du gøre dig til eller rose dig at ware
men dw haffuer saadāne ord Ihesus suarede er det saa ath ieg roser mig eller
ophøper mig selff da er mit loff inthz wert Men min hellige fader er den som
mig arer oc ophøper I sige at han er edersß gwd oc i kende hānem icke Men
ieg kender hānem Er de t saa at ieg siger at ieg icke kender hānem da bliffuer
ieg en søgnere som i are Men ieg kender hannem grant och fuldkōmer hanff
ord oc vilge Eder fader Abraham han glæddiss til ath han matte see min til-
kōmelse her til verden Han saa hende oc bleff gandske glad Da sagde i søderne
til hānem Du est icke en nwo halff tredie spnß tyvve aar gāmild och dw sooft
abraham Ihesus swarede dem Sandelige sandelige siger ieg ether ath sør en
abraham wor nogen tiid til da er ieg aff ewig tiid Thi hente i søderne stene oc
vilde stenet hannem i hiell. men ihesus skvoldes sigh och gick aff templen ✕
Saa spder lesten i sig selff

*her i opsket, Idderius
Sket, op, & mod
385/4*

Udtydningen her paa

teptus

Hvone hellige last er Trende merckelige artickke I de Høi-
ste merckiss wor herriss vskpdinghed fra all spnd. Teptus.
Quis ep vobis arguet me. Der wor herre hagde sagt och
lard i søderne hwoilediss de rettellige leffue skulde Da fornām
han at de begærede aarsage till ath sla hannem i hiell for han
hagde straffed dem for deriss spnder oc vantro Thi vilde hā
obenbare deriss onde mening I tvende honde maade oc sagde Hwo er den aff
eder som migh straffe kand for nogen spnd Som han vilde sige er der nogen
blant eder som ved nogen spnd met mig da sige sig den fram tha er ieg redebō
at høre hende oc legge hende fra mig. men ingen aff eder kand straffe mig for
nogen spnd thii skvoldes i ep helder begære aarsage til ath sla mig i hiell som i
gøre I Anden maade sagde han till dem Hwo som høret gwd till han høret

Pinelle søndag som er den v i fasten ff. ciii.

gerne gødz ordh som er reth sandhed Ligerwiss her tyver emod De som høre dieffuelen til de høre gerne søgn oc elske hende. men i hade mig som taler sandtingen til ether oc hører gødz till oc i elske dem som altiid spyge for eder och høre dieffuelen till thii høre i icke gødz till men dieffuelen i det i efter følge hans vilge oc raad en dog ath vor herre haffuer skapt eder alle Aff disse ordh bleffue i gøderne hastige oc galne for de kude m3 ingen skal rettelige eller tilbørlige svare hānem her til Thii vilde de skendiss m3 hānem oc sagde Teptus Rōne bene dicimus Sagde vii ep sandingen i det vii sagde at du est en samaritanus oc en troldkarill oc haffuer dieffuelē m3 dig En dog at de vel viste at ihesus vor fød aff iøde slect oc icke aff de samaritaner dog kallede de hānem en samaritaner for tyvende honde sag først for de samaritaner vaare hedninger oc hvilde dog en part aff iøde loven thii vor det eth almyndigt sprock blant iøderne at kalde dem samaritaner som hulle en part aff deriss low oc en part aff en anden low Anden sag vor thi at iøderne hagde dødelig auend til samaritaner oc hadede dem i huor de kunde Fordi vor det et almindig sprock blant dem at kalde alle som de hadede eller bespottte ville samaritaner en dog at de vaare iøder De hadede vor herre aff all deriss mact thii kallede de hānem en samaritaner til bespottelse oc forsmadelse De sagde at hā hagde dieffuelskab met at fare for de store vnderlige iertegen hā gjorde De sagde at det skede met kogespil thii hā ofte straffede dem for de hiemelige synder som de bedreffuit hagde oc taledede spōndem subtilige oc dybe ord som de icke forstode kunde thi sagde de at hā det gjorde m3 diffuellss konst Teptus Rādit ihesus

Den anden maade merckiss vor herriss milhed oc spagferdigshed en dog at de nu hagde saa slēmelige taled hānem til met skendzess ord dog suarede hā dem bequēmelige oc factmodelige sigendiss Jeg haffuer icke dieffuelskab met at fare Det vor dem oc vell viderligt ath saa vaar thii ath hā dieff dieffuelskab aff mēniskene oc hāss lerdom vor alsøhelligst oc sandigst Hagde der veret noget mēniske till som aldrig før hør hagde nogen lou eller rath Da hagde hā alligevell forstondet aff syn egen naturlige fornyttigshed oc skall at gud3 lerdom vor alsom retferdigst oc sandest blant all anden lerdom som till er Hāss iertegen som hā gjorde de skede ep helder met nogen dieffuellss konst det kunde huer mand mercke i det hā opregde folk aff døde oc gaff halte oc blinge døffue oc galne deriss sundhed oc karskshed igē Thii sagde vor herre Teptus. Honorifico patrem meū. Jeg hedrer oc ærer min fader i hiemelen oc obenbarer hāss store mact met de iertegen ieg gør oc i straffe mig oc sige at ieg dem gør met dieffuelskab oc legge dieffuelē den are til som eder byorde at legge gud till Hā sagde pdermere paa det at de icke sigge skulde at hā sig selff rofede oc loffuede Jeg begæter icke paa min egne vegne ati mig are oc prise skulle som hā ville sige ieg begerer ingen are som at skellig ar fra den are som før at gøriß gud fader i hiemerige De som begære verdensß are de kunde obenbare kende paa mine gerniger oc leffned at ieg hende icke begæter (vor herre leffuede i armod oc vselfhed och gick bærhoffuit och

*Significat som den
Bnd. for alt, oc d
Saa for hāne kien
anfangen.*

teptus

teptus

Pinelle søndag som er den v i fasten

teptus
Paulus
ad philii.ii.

teptus

teptus

teptus

gene. pp.ii.
genesis
pp.viii

barsøtter huilket som vor aldeliff twertt mod verdenss are. Teptus Est qui iudicet Den er till som her paa døme skall. som Sancte Pouild scriffuer ad philii.ii ca. gud fader skall heffue offuer dem som mig bespotte oc forsmaa her paa iorden Det skede oc effter vor herriss død den tid Iherusalem vor vonde aff de romerske oc neder slagē i grvond oc de bleffue fagne oc i hiel slagne som i staden vaare oc söme isøder vaare soolde ppp for i penning ligerwiss som de for köpt hagde vor herre for ppp pēninge Teptus Amen amen. Vor herre sagde pdermere sandelige sandelige siger ieg eder Huo som gømer min lerdom han skall icke forsøge den ewige død Det vor at hanss siel skulde icke sordø mess eller köme til den ewige pine. men hun skulde fonge den ewindelige glæde i hiemerige Aff disse ord bleffue isøderne fortørnede oc meget hastige mod hānem oc sagde Twilede oss tilfoyn at du hagde dieffuellskaft met atth fare Da vide wii det nuw till wisse at saa er i sandhed thii du stonder och spuger obenbare oc siger dig at vare gwdz søn oc den retthe messias oc Propheete som kōme skulle at fresse Verden Nuw vide wii wel effter dine egne ord atth gwd han kand icke lywe Oc at all søgn er aff dieffuelen som er fader til hende som du selff sagde Oc abraham oc de andie Profeter ere døde som alder strēgest hwel de vor herriss ord och leffuede gandske hellige Thii kand hwet mand mercke at det er obēbare søgn du siger At han icke dō skal som gēmer oc merker dine ord Her vdi vaare isøderne forblindede thii at de mente at han hagde taled om legemenss død. men han mente den aandelighe død paa sielenss wegne Thii spurde de hānem at met to bespaattesser om han vor helligere oc mettigere en Abraham vor som de vilde sagt nep I anden maade saa sigendiss Hvem siger du dig at vare sō de wille sige huer mand kā mercke at du for priiss oc are skpld siger saadan ting om dig selff Teptus. Respondit ihesus. Vor herre suarede Er det saa at ieg roser mig selff Da er mit loff inthz bewent oc haffuer ingen maect. men det er icke saa thii at min are hvon er aff gud fader aff hwilken inthz falst kand ske Han hedrer mig meth de store Jertegen som ieg gør for eder oc han skall are mig (som han vilde sige) i myn opstondelse effter døden oc opfarelse till hiemelss Huilken i sige at vere eder gud oc ati leffue effter hanss wilge oc bud ord Det er søgn Thii ati kende hānem icke meth en ret tro. men ieg kender hannem Siger ieg oc atth ieg icke kender hannem da bliffuer ieg en søgnere som i are I det i sige ati kende hannem alligewell ati icke kende hānem Jeg gēmer oc bewarer hanss ord Det sagde vor herre thii at kende gud rettelige det obenbariss oc bewisess met gerningerne sō der effter følger Teptus Abraham. Vor herre sagde Abraham ederss forfader glæddiss atth han motte see myn tilkømlse thii han begerede i lang tiid atth vide naar Cristus skulde köme till iorden atth fralse verden Han saa det och bleff glad Det vor den tiid det vor sagt til hānem aff hiemelen i dyn aff sōde skulle als gene. pp.ii. se mēniske bliffue benedide som der stonder genesis pp.ii cap. Sāmeledis saa han oc kende hellig trefoldighed vdi en figure der de iii engle obenbarediss for hannem som der stonder genesis pp.viii ca. Her emod sagde isøderne Teptus

Pinelle søndag som er den v i fasten No. ciii

Quinquaginta annos &c. Du est icke en nvo halff tredie spnss tpxre aar gās mild oc du saast abrahā Sō de ville sige det er vnmveligt thii at fra abrahā dōde oc til vor herre bleff sōd forløb moyē txx tusinde aar emellō Her maatte nogen spørge Men Cristus ihesus vor icke vden xxxiii. gāmild hvi neffne de isderne saa mange aar oc sagde at han icke vor l aar gāmild Her svariff till ath vor herre spntiff meget eldre en han vor saar det megle sware arbejde han hagde at lare mennisken deriff salighed oc for den suare faste han txxv. gede sit legeme m3 Item i det isderne sagde till vor herre dxx soest Abraham Der maa hwet merke deriff bespottelse oc skalke mening de hagde mod han nem thii vor herre sagde icke at han saa abrahā Men han sagde at abrahā gleddiff der han saa hānem Teptus Amen amen Sandelige sandelige si ger ieg eder at ieg er sōr en abrahā fōddiff Her obenbarer vor herre sin gwōd dōmelige ewindeligheg Der isderne inthz kvōnde sige eller tale mod hanff ord met noget skal Da saffnede de stene oc vilde strap slaget hānem i hiel i temple

Et i denne Tredie Artickell merckiff isderniff ondscaff och store vskellighed Ath de ville stened vor herre i hiel i templem ligervōiss som han hagde bespaattet gud3 ord Men vor herre giorde sig vspnlig oc gick aff templem thii ath den tiid vor icke kommen som han vilde lide snt dōd oc pine paa Her maa hwet well mercke deriff store ayvind oc had som de hagde till hānem i det at de vilde strap stenet hannem i hiel i templem mod deriff egen loxx oc rath Thii ath naar nogen skulle steniff da skulde der vare nogen som kārde paa hannem oc giffue hannem sag Saa skulde han offuerz windiff met viderde oc retgong oc dōmeren skulde siden der paa dōme Gick sagen hānem vnder øgen Da skulle han steniff vden for staden som der ston der Leui. xxi. Men saa hadske oc gredske waare de paa hānem at de strap for vden at dom oc retgong vilde stenet hānem i tpelen Thi gick hā aff templem oc ingen saa hannem vden hanff apostle oc disciple som hannem svōlde

Her spørigiff hvo de are som en nvo daglige stene vor herre Jhesum De huorlediff de hānem stene oc huad der merckiff met hāne Her svariff till At Jhesus er sandhed. miskundhed. vñghed. kerlighed. pōmpghed. renlighz kyskhed oc eddixhed Thi stene de vor herre sō lyvge i huad som helst maa de det sker vdi fordi at han er ret sandhed som sancte Hanss scriffuer i sit piii capit. sigendiff Ego sum via veritas et gloria Jeg er den rette vey sandhed oc den ewindelige are De stene Jhesum sō andie fortale bagwaske oc lyvge paa dem i nogen maade sāmlediff de øgne skalke oc suige fulde mēniske sō hol de dem bedre en de are at de andie bedrage kunde Naar saadāne søgnere bag uaskere øgne skalke oc fortalere straffiff oc vnderwiffiff aff nogen ath de saadant offuer giffue skvōlde Da vilde de stene den som dem lærer oc siger deriff beste oc hade hānem met dōdelig ayvend sō isderne giorde vor herre dog skal han icke aff lade fordi at sige oc lare dem gud3 ord oc sandhed thii ath deriff siele der met frelsiff kvōnde Sanctus Johannes scriffuer i sit ix ca. ath disciplene sagde till vor herre der han vilde gonge bort och repse lazarus op aff

So

De

teptus

Leui
xxiii ca.

Johannis
viii ca.

Vdi: 8. Max. Maade
Vdi: 8. Maade
Jesum. omg. 8. j.

Johannis
ix ca.

Pinelle søndag som er den v i fasten

*h. v. s. ad rom. 12. off.
Sine discipulo ad h. v. s.
De v. d. v. l. h. v. s.*

Dauid

Exempl

**Matthei
ppii ca.**

Esaias

*De p. h. v. s. de h. v. s.
Dauid: 91 splm.*

Eccle ppix

**Proverbio.
vltimo.**

**Actuum
viii ca.**

Prouer. pp

døde Hestere i gderne de lede det effter dig oc vilse stene dig hiel han gick allis
geuel diid off alle till et got exempel atz vii icke frpcte skulle for nogen fare
huor vii kunde hielpe nogen till sin salighed Item Udgnerne stene vor her
re naar de sige mod sandingen Thii siger Dauid i psalteren Perdes omnes
qui loquuntur mendaciū D herre lad alle forfare som svogge Sāmelediff ste
ne egne skalke vor herre Naar de ere mod sandhed och holde dem gudeligere
vduertiff blant mēnsken en de are induertiff i hieted De myxe ligness ved
en mōdding som vden till betact er met sne oc spness huid oc deglig men ind
wertiff er hwn svort och vren Saa are de oc som holde dem vduertiff gode
men indwertiff ere de falske oc swigefulde Thii siger vor herre om dem som
Sanctus Mattheus scriffuer i sit ppii caput. De vobis hypocrite Vle worde
eder egne skalke som vduertiff tvo edere rene oc deglige Men induertiff are i
fulde m3 avind gerighed. midskaff oc vrenlighed Mortalere och bagvaskere
stene oc ihesu naar de bagvaskere fortale oc spue paa andie thii ihesus er sands
hed oc de gøre mod sandhed naar de sige det de vide ingen rede till Och dicte
np lōgn oc samlegge som en anden sacte aldrig tenckte fonge de oc stōndem en
fōge aarsage til at tale paa nogen da sige de det p gonge verre och mere en det
skat er de legge altiid noget til aff deriff fortuilede suigefulde dict oc lōgn fra
huilke gud beskerme alle gode mēnske Vor herre loffuer dem deriff tilbørlige
lōn som er den cuige fordommelse gennem Esaie Prophetiff mund saa sigendiff
Vle illis qui dicunt malum bonum Vle dem euindelige som sige det som ont er
at vare gaat. oc det som gaat er at vere onth Cristus Ihesus er mild god oc
alder rvondet som klarlige beuiff i det at han haffuer befalet sine hellige er
gle at de off beuare skulle fra alt ont sāmlediff giffuer hā off vor daglige fōde
oc alt det gode vii haffue her paa iorden hand for neder aff hiemelen atz løse
off alle aff dieffuelens mact m3 hans hellige død oc pine sō der stonder Eccle.
ppix ca. Sandelige er han rund til tegen at saa er da vdstrecker han sine bes
nedide hender oc arme paa det hellige korff Atz betegne at han vill rundelige
giffue alle naade oc miskund oc deriff sielss salighed som vilse fly til hannem
oc bedre deriff leffued Her om taliff Prouer. vlti. Manum suam aperuit inopi
Thii hustruge alle gerige nidske karige oc vmlde menniske ihesum naar de
icke vilse øffue dem i miskundelige gerniger oc hielpe deriff fattige ieffn cristē
i deriff armod oc nōd aff det gotz som gud dem forlent haffuer Cristus ihe
sus er kerlighed Thii hustruge alle auindz fulde hadske onde och suigefulde
mēnske hānem naar de hade deriff ieffn cristen for auindz skild eller besuige
hannem i nogen maade Om saadan auind oc had stonder der screffuit actū
viii ca. At i gderne stenede Sancte Staffen for had oc auindz skpō som fuld
vor met gudz nade oc den verdige helliand Cristus er kysk renlig oc eddu
Thii hustruge alle vkske vrenlige oc offuerflōdige mēnske hānem naar de
bedriffue vkskshed vrenlighed eller offuerflōdighed til mad eller drick eller no
gen vkskshed Vor herre maa all eniste sige de ord som der stonder Prouer. pp
Purus sum a peccato Jeg er pur for vden all spnd Oc mit herte er rent thit

Pinelle søndag sō er den vi fasten flo. cv.

ieg giorde aldrig nogen synd Cristus ihesus er p̄m̄pghed th̄i huffunge alle offuerdādige oc hofferdige mēiske hānem naat de hofferde dem offuer deriff ieffn cristen och vilke vndertrycke dem Sāmelediff naat de hoffmode dem aff deriff rigdom deglige skaffid eller met klader eller aff konst visdom eller aff anden fornympstighed som ggod dem giffuit haffuer

Med disse stene sō saadāne mēiske stene vor herre m̄z skulle de haffue fem horde ting som dem skal aff raade oc tilbage drage at de hānem iche p̄dermere stene skvilde H̄ist skvilde de offuertēcke deriff argen skrybelighed Siden h̄vor armelike de sōdiss til verde oc h̄vor stached stvond de lessue kvonde her paa iorden Tredie maade skulle de offuer tencke at de skulle d̄s oc de vide iche paa huad tiid eller time Om disse trende horde sticke taler Job i sit p̄p̄ ca. sigendiss Cōparatus sū luto &c. Jeg er ligned ved iord oc muld Sāmelediss ved fallaske oc aske Saa maa och huert mēiske ligness ved iord i det at det sōdiss till verden Ved fallaske i det at de lessue en stached stvond oc forgonge snart som fallaske Ved aske i det at de d̄s oc forfariss som aske der bort blesiss aff nogen storm Hierde er at de skvilde offuertencke oc besinde deriff māge syndet oc onde gerninger som de bedieffuit haffue oc bestp̄cte at̄h ggod iche skall heffne dem paa deriff legeme her i xerden oc siden paa sielen till ewig tiid effter d̄den Naat de dette betencke da p̄m̄pge de dem oc begare naade aff gud Som David siger i psalteren Humiliati sūt in iniquitatibus suis De blesue p̄m̄pge i deriff syndet oc ondscaff for deriff sorg oc modgong th̄i p̄m̄pgede de dem oc begerede naade aff gud Her om talsiss oc Prouer. xii. Veror in corde viri humiliavit eum Den sorg som nogen haffuer for sin synd hun ḡr hānem p̄m̄pge Hente er at han skal i hukōme vor herriss store p̄m̄pghed som der scriffuiss Esaie xvii c. Inclinetur homo ad factorem suū Huert mēiske skal see til sin gud̄z oc skaderiss p̄m̄pghed och betencke at han vilke lyde den forsmadelige d̄d och pine for han̄ss skvild i det han lod sig vdstrecke nōgen paa korssens galie oc hēge sig mellem to obenbarte r̄ffuere och vdgaff sit benedide herte blod for alle vor saligheds skvild Alle mēiske skulde altid gerne i h̄vgkōme vor herriss bitter d̄d och pine oc betegne dem m̄z det hellige korss th̄i det haffuer stor mact mod alt ont oc bort drieffuer dieffuelen fra mennisken Der om vill ieg sige ether eth iertegen oc der met ende mit̄ tale paa denne tiidh.

Et iertegen at diefflene fly for det hellige korss.

I lase at der vor en mand som altid hagde til seed at velsigne sig m̄z det hellige korssiff tegen naat hā gick i seng oc opstod igē Oc hā leessde dess vdoffuer vor herriss titel sō scriffuen vor paa det hellige korss saa sigēdiss O ihesu nazarene isde kōge forbarne dig ofuer mig I naaffn gud faderiss sōn̄ss oc dē helliād̄z amē. Hā bad oc vor herre sted̄e at hā maatte

p

S. Sling. som
Hols. same
22. iche skal d̄

3
Job p̄p̄.

4

David

Prouer. xii
5
Esaie xvii

Pinelle Søndag som er den v i fasten

fonge eth gaath endeligt her aff werden Dog hende det sig saa ath han døde
aff bradød Och diefflene vilde taget hanff siell Saa kom en deglig klar och
skinnende mand oc dieff dem fra hānem oc førde hānem vdi eth stort mørck
oc saa forsvand han for hannem Men der gick saa stort skin aff de korss aff
hanff hoffuit oc anderstediff aff hanff krop som han plepde at betegne sig for
mz det hellige korss at han vell see kunde om kring seg Der diefflene opkōme
aff helvediff aff grvond oc hānem anāme vilde da gick det saa stort skyn aff
sāme korss som vaare paa hānem at de iche torde røre hānem Om siger kom
den skinnende mand til hānem igen oc sagde Dine spnder ere saa mange och
store at den retferdige oc strenge dōmere gud i hiēmerige bvrde ath giffue den
ewighe fordommelse offuer dig Men for den gvdelighed oc idelige tancke dyv
haffde aff hanff hellige død oc pine oc for dyv signede dig daglige meth hanff
hellige korssiff tegen Da haffuer hā milskundelig forbarmet sig offuer dig at
du skalt føge liff igē at du kant scrifte dine spnder oc gøre ret plict oc bod for
dem paa iordē oc bedre dit leffnid mod gud her effter. saa kom sielen til kroppē
igen oc han leffuede sidet erlige oc skellige oc fick det ewindelige liff effter dødē
Det vnde oss alle den allsmectiste gud som er benedidet till ewig tiid amen.

Palme Søndag

Epla ad philipē. ii. ca. Eratres hoc em̄ sentite

Denne Epistell som læsiff i dag i den hellige kircke den scriffuer den verdige
āpostel Stē Pouls i sit andet capittell De lyder hven saa paa danske

Kere brødre oc søster Regeter eders leffnid saa ati fornēme oc
besinde myre dhz i eder selffue sō i mercke oc see vdi cristo ihū
vor fressere Det er pōmpghed indwertiff i eders herte Oc at
lide stor sorg oc dōffuelse mz hānem for hāff beske pine skpōd
ligerviss som lemerne bedōffuiss naard haffuidet er sprugt oc
vercket Cristus ihesus en dog han er ewindelig klar och lige
mertig mz gud fader i hiēmerige och ingen sted mindre i guddōmen Da vilde
han iche alligewel met wold eller hoffmod emod gud faders vilge beside saa
dan hōgmegtighed som lucifer begarede at gøre Men han pōmpgde sig selff
allsom mest oc anāmede en pōmpgh klādebon paa sig som er mēniskens nature
Oc tog all den nōd plawve och pine paa sit hellige vskpōdige legeme som
mēniskē haffue hand paa sit legeme met hvinger tōst frost kvold armod oc
den beske død Oc vilde saa vel omgongiff meth spndige mēniske som retwise
han pōmpgde sig vnder sin hellige faders vilge oc vor hānem aldeliff hōrig oc
spdig til dōden at lide pine paa eth korss som rōffuere oc andre onde menniske
plepde ath lide død paa Thii haffuer gvōd fader op hōffuit hānem oc giffuit

hānem eth mectigt oc arefult naffn offuer alle de naffn som i hiēmelen oc paa iorde er fordi at hā kaldiff baade gud oc mēniske sō han oc er i sandhed saa at alle knæ bøpe dem i ihū naffn baade engle. mēniske oc alle dieffle i heluede oc alde andre creatur sō till er hedre are oc loffue hanff benedede naffn oc kēd diff at ihūs cristus er lige mectig klar oc arefult m̃z gud fader till ewig tiid.

Euāgeliiū In illo tpe Cū appropiquasset ihūs

Dette hellige ewangelium findiff paa den første søndag i aduent oc stonder paa det første blad her i bogen som er a i

Vor herre red i dag p̃d̃mpgelighe ind i Jherusalem paa en as seninde emodh hanff verdighe død och pine som han taale vilde for menniskens salighed Her maa hwer mercke hanff store p̃d̃mpghed vdi iiii honde maade **F**ørst aff hanff p̃d̃mpge omgengelse i det at han omgongiff vilde meth syndighe menniske och ade och dricke meth dem **T**hii sagde de phariseer och d̃p̃ckell gode iøder til hanff disciple **H**vi ader eders mester m̃z obēbare syndere **S**om der stonder **M**atthei ix ca. **I** Anden maade at han tog paa den spedalske mēniske oc lecte hānem m̃z sine egne hender som **S**t̃is **M**attheus scriffuer i sit viii ca. sigendiff **C**ū descendisset ihesus de monte ꝛc. **D**er vor herre gick ned aff bierget **D**a kom der et spedalsk mēniske mod hānem oc sagde **H**erre wilt du da k̃ant du .lage mig **D**or herre suarede ieg vil l̃age dig **S**aa tog han paa hānem oc han bleff str̃ap sund **I** Tredie maade at han ṽdualde sig fattige disciple oc stalbr̃dre til at omgongiff m̃z. som der stonder i det første breff som **S**t̃e **P**ouild sc̃reff till dem som bode i en stad hed corinthus **Q**ue stulta sunt m̃di elegit deus **D**or herre ṽdualde det her i verden som andre t̃p̃ckte daarligt at vere paa det at han besk̃ame vilde dem som ṽise vaare paa verdens vegne **H**ā ṽdualde dem som sk̃r̃belige vaare at han besk̃ame vilde dem som stercke oc mectige vaare som **S**anctus **J**acobus siger i sit andet ca. **N**onne deus elegit pauperes in hoc m̃do **V**dualde ey gud fatige her i verden som rige vaare i den hellige tro **I** Fierde maade **A**t han vilde tvo sine apostell̃s f̃oder sk̃er to: s̃dag at aften som **S**ancte hanff scriffuer i sit viii ca. **S**i ego laui pedes vestros **E**fter dii at ieg tvode eders f̃oder som er eders herre oc mestere da skulle i oc tvo huer andeñs f̃oder indbr̃diff den ene paa den anden efter dette exempel som ieg ñv ed̃er giffuet haffuer.

Ui m̃ve oc mercke oc kende vor herr̃s p̃d̃mpghed vdi iiii andre maade **F**ørst i deth han regnediff aff iøderne saa forsmadelig som eth spedalsk mēniske **S**om **E**saias scriffuer i sit liii ca. **E**t nos reputamus eū leprosum et p̃ussū a deo **I**øderne sagde om vor herre ṽi regne hāne spedalsk oc at vor herre haffuer saa pl̃aued hāne **D**er de hagde hustruget hāne

Matthei ix ca.

Matthei viii ca.

Paulus ad cor. i.

Jacobi ii

Johannis viii ca.

Esaiē liii

Palme. Søndag

David

Esaiæ liii

Idem liii

Proverbio.
ppvi ca

Deutro
pppii ca.

oc bespøttet hanff verdige ansiet oc kronet hannem vnmidelige da beløb bloz
det hanff verdighe ansiet ath ingen hannem kende kvnde saa han da spntiff en
vederstyggelse for dem som eth spedalskæt mēniske Som han siger selff gēnem
Davidz profetiff mynd i psalteren Ego sum vermiss et non homo obpropriū
hominum &c. Jeg er ligeruiff som en orm oc ickē mēniske Jer er forsmaad for
haaned oc bespøttet aff alle menniske **I** Anden maade at den tiid han ledz
diss til caluarie berg som han skulle korff festiff paa da tagde han quer oc ta-
lede ickē eth ord till dem som sloge oc droge hannem vbarmsertelige men han
fvolde dem tolmødige for vden alt knyr oc myr oc all anden gensigelse liger-
wiff som eth armt vskpfdigt som sō tyger qwer naar det diebiff som Esaias
scriffuer i sit liii ca. Sicut ouis ad occisionem ducitur Han ledtiff till døden
som eth vskildig saar han lod ickē sin mynd op till at straffe nogen for den
vskpfdige død han lide skulde **I** Tredie maade i det at han vilde lade sig
henge emellem ii røffuere Oc at han da bad til gud fader for dem som hānem
korff feste Som Esaias scriffuer i sit liii ca. Et cum sceleratis reputatus est.
Han er acth och regned blant andre røffuere oc skalke **I** Hierde maade i
det ath han vilde lide denne forsmadelige død oc lade sig korffseste oc skencke
sig met adicke oc galle oc henge der for de fule iøder til skendzel oc forsmadel-
se som da idelige bespøttede hannem sigendiff Skeme dig nu som sagde ath
du vilde neder byde templen oc opbigge hannem paa tredie dag igen Est dw
gudz søn Da stig neder aff korffet da ville wi tro paa dig met andre skend-
zells ord oc bespøttelser som de gjorde hānem huilke han alle tolmødige oc vel-
willige leed Der hengde han met sine hellige hender och føder saa haardelige
vdstrecked ath alle hanff lemmer waare skilde ath den ene fra den anden och
hanff hoffuit hengde neder paa hanff byst meth den hvasse torne krone Det
giorde han alle høfferdige menniske till eth goth exempel ath de skulde tencke
her paa oc pdmpe deriff hoffuit och legeme oc ickē opheffue dem offuer andre
Men ketencke at de ickē ere vden iordmæld oc aske Oc ath han er gud som
alting haffuer skafft oc dog ville lide saadan forsmadelighed paa det ath han
off der met igenløse ville fra dieffuelen oc den ewige forðømmelse

Meth den aseninde som wor herre red paa **M**aa vnderfondiff hwert
spndigt menniske for trende honde sagh **H**ørst for henniff ladshed
skpfd thii at en aseninde er eth ladt best saa er oc hwert spndigt mē-
niske ladh till ath gøre nogre gode gerninger Som der stonder Proverborum
ppvi capitulo. Sicut ostium vertitur in cardine &c. Som en dør vendiff paa
sine hengsle saa vender eth ladt menniske sig i sin seng oc ickē wil opstonde oc
øffue sig i gode gerninger Anden sag er for henniff vrenlighed och vksk-
hedz skpfd thii ath en aseninde er meget vrenlig och vksk saaa are oc man-
ge menniske meget vrenlighe och vkskkelighe thii vkskshedz ild er optend i
dem som biende skall deriff arme siatt till ewigh tiidh i helvediff pine Som
der stonder Deutro pppii capitulo. Ignis accensus est furore &c. Tredie sag
er Thii at en aseninde er skrøbelig saare paa manchen som hven bær korffet

(thii hwer asen haffuer i hviit korss paa sin mancke) Men bag paa ryggen oc lenderne som korsset slepper der er hun sterck oc vkspskelig Saa er oc huert spndigt meniske skrsbeligt till atz bare vor herriss korss i sit hierte oc hugkds melle oc til at gze penitentz oc plic faare sine synder Men til onde oc vkspske gerninger at bedriffue er han sterck oc for nock samelediss til andie slemme Grninger som er hssferdigshed oc offuerflsdigshed om dem taler vor herre sd der stonder Esaie v. *Ue vobis q potetes estis ad bibendu vintu* De vorde eder som statte are til at dricke vin eller aden drick oc metlige til at gze adre druckne

Esaie v ca

Et denne aseninde som byonden vor vnderstondiss huer syn dere De huert spndigt meniskiss siell som bindiss met p bond De iii forste bond drage hanem til synden de andre vii holde hannem i synden. Det Hørste bond er legemenss løst Der vn scriffuiss Ecclesiast.vii ca. *Inueni amariore morte mulerem* cc. Jeg fand en quinde som beskere vaar en dode henniss ord och tale vor ligeruiss som eth garn eller wod m3 huilke manghe sonz giff henniss hender vor som stercke fengzell Hvo som elsker gud han skall fly hende Hvo som eren spndere hand songiss aff hende Siden ksser hun hannem oc giffuer hanen sode ord seendiss vbluelige paa hanem som der stonder Prouer.vii cap. *Adet er forfengelig are om huilhed Esaias scriffuer i sit v capittel sigendiss* *U qui trahitis iniquitatem in funiculo vanitatis* De dem som drage deriss ondskaff met forfengelighedz bond Tredie er gerighed Der om scriffuer Sancte Douild i ad thimotheti ii cap. *Qui volunt diuites fieri incidunt in tetacionem* De som ville bliffue rige de kdme i dieffuelenss fristelse och snare Och de soige onde atskillighe begareller som siwncke dem neder i den ewighe fordsommelse

Eccle.vii

Prouer.vii
Esaie v ca

Paulus i
ad thi.ii c.

Et efter følger de vii bond som haalde mennisken i synden Hørste bond er hanss egen forssommelighed der om scriffuiss Prouer.xix.cap. *Qui negligit viam suam mortificabitur* Hvo som glæmer tetferdighedz vep han skall fordsommess Andet er Atz hand forglæmer sin gud oc skabere Der om scriffuiss Deutro xxxii ca. *Deum qui te genuit dereliquisti* Dv offuer gaffst din gud som dig fødte Och dv haffuer forglemd din herre som dig skabte Tredie er kerlighed som nogen haffuer till synden oc den løst han haffuer aff hende huilke som gze menisken till gudz v wen Her om scriffuer Sanctus Iacobus i sit iiii capittell *Adulteri ne sitis. quia amicitia huius mundi inimica est dei.* I skulle icke bedriffue hord eller vkspskshed thii at dene verdenss spndelige elskelighed oc ere er vor herriss obenbete fiende Hvo som elsker denne verdenss forfengelighed han er vor herriss v wen och fiende Her om scriffuiss Ecclesiast.ix.ca. *Sicut pisces capiuntur hamo* cc. Ligeruiss som fiske tagiss met en krog i det dem løfter at ade den orm som sider paa hanem oc fwole tagiss met garn eller snarer Saa fangiss oc menniskene met dieffuelenss snarer aff den velstøt de haffue till synden Hierde er skendseel oc blpsfell som nogen haffuer till at scrifte sine synder Det disse bond binder dieffuelen

Prouer.xix

Deutro
xxxii ca.

Iacobi iiii

Eccle.ix c.

Palme søndag

menniskens tvonge at han icke scrifte skall sine synder Men forbandet vere
saaden blpfell oc saadā redsell at nogen der faare tpe skulde sine synder oc icke
scrifte dem oc der offuer forkaste sin arme siell till euig tiidh Som en nyvnde
giorde aff huilken her stonder eth Jertegen strap tilforn medfaste søndag dieff
uelen befinder mēnskens mynd at hānem skal skēmss oc blueff til at scrif-
te sine synder at han kan fonge hanss fattige siel til den ewindelige forðsm-
se Her om scriffuiss Ecclē.iii. Non confundaris dicere verum. Du skalt.cke
blues eller skēmss at sige sandingen det er at scrifte dine synder met saidhed
Hemte er Redsel de haffue at de skulle gøre plict oc bod for dem Mar naa-
gen synder besinder at han faste skal til vand oc brød gonge bapstter oc vls-
len ligge hart eller gonge pillegimss ferd for sine synder Da tpt han ofte si-
ne synder oc icke ville frā sige dem for en søge bod han gøre skalde Men saa-
danne skulde offuer tencke huorlediss de trøste at lide den ewindelige ild och
pine effter døden som twosind fold hedere oc suaretre er en al den ild oc pine sō
till er i verden Her om siger Job i sit vi ca. Hvo som rædissat gøre penitentz
her i verden han fonger den ewige pine effter døden Sierte er At de tro paa
eth langt liff Thii sagde dieffuelen till vaare første faarelse adam oc ewe at
de icke skulde dø om de ode aff ebled som der stonder Genesis iii ca. Nequaquā
moriemini Spwende er formeget hob som nogē haffuer aa gudz miskund-
hed Thii sige mange syndige oc vanvritige mēnske at vor herre skapte dem
icke at han dem forðsme vilde Om gudz miskundhed scriffuiss Ecclē.v.ca.
Misericordia dei magna est. multitudinis peccatorum mērebitur Gudz mis-
kund er stor oc forlader alle synder Dog skall ingen synde eller driste der paa.

NEr maatte nogen spørge huorlediss mēnsken oc hanss siel løsis skal
aff disse p bond Her suariss till At det første bond som er legemens
løste Det skall løss met strenghed at huer skal twinge sit legeme oc
stonde mod synderne oc ingelediss haffue vilge till at bedrissue dem me e Her
om taler David i psalteren sigendiss Dirupisti domine vincula mea O herre
du brøst mine bond som ieg vor bunden met det vor mine synder thii skal ieg
offte dig loffsens oc arens offer Det andet bond er forfengelig ariss begerelse
Dette bond skall huer løse met pðmpghed Sadelige skall det løsis met pð-
mpghed thi huer sō pðmpg er han spet verdeuss heder oc are met huilke dieff-
uelen pleger at binde menniskens siele Sanctus Jacobus siger i sit iiii cap.
Deus superbis resistit Humilibus dat graciā Vor herre stonder mod dem sō
høfferdige are oc giffuer pðmpge sin naade oc miskvond Tredie er gerigheds
bond det løss met miskundhed och rvyndhed Som vor herre siger selff Giff
fattige folk aff dit brød och maad och læ arme hvoss Hvo som her till dagiss
haffuer vartid gerigh han skall nyv øffue sig i miskundelige gerninger her eff-
ter oc giffue sin fattige ieffn cristen aff sit gotz oc penninge aff sin formye oc
der met løse dieffuelens bond met huilke han bunden vor

SAmmelediss skulle oc de fyv bond som holde mēnsken i synden løss
met de ting som er tvært emod dem Første bond sō er forfængelighed

Det skal løssiff met gode idelige dygdelige gerninger Thii siger Sancte Paulus
uuld ad gala. vi ca. oc raader alle mēiske at de skulle altid øffue dem i gode
gerninger Bonū opus facientes non deficiamus suo enim tempore metentes.
Dii skulle icke aff lade at gøre gode gerninger At vii kunde mangfoldelighe
høste dem igen naar tiid er Dieffuelen han spyr och fra mennisken naar han
øffuer sig i gode gerninger Thii siger Sanctus Jeronimus Semp aliquid
boni operis facito Du skalt altid gøre nogen god gerning at dieffuelen find
der dig icke aarkeløss Da spyr han fra dig Det andet er at nogē forglēmer
sin gud oc skabere Det skall løssiff i det at huer skall idelige i hvekōme hans
store velgerninger oc tacke oc løssue hannem fore han skaffte hannem oc frelste
hānem fra dieffuelen m̄z hans suare død oc pine Her om scriffuiff Prouer. iii.
In omnibus viis tuis cogita illum et ipse dirigit gressus tuos. Tenck paa
vor herre i alle dine veje han skal vel skicke all din gong Tredie er den ker
lighed eller velsøst som nogen haffuer till synden Dette bond løssiff meth den
hugkōmelse oc fare som han haffuer for den euindelige pine som der efter søl
ge skal vden han gør ret plict oc bod her paa iorden for dem Thii sāme spn
deriff velsøst er stæcked sō et øffue blick oc den grvme heluediff pine som man
skall lide for dem fonger aldrig endje Her om scriffuer Sanctus Gregorius
Breuis est delectatio fornicacionis Den velsøst som er i hord oc vckpskhed er
gand ske stæcked Men den pine oc we der efter følger sō han lide skal der hē
de bedriffuer hvon er vuuldelig Det er ingen store galenscaff till en at bin
de sig til den euindelige fordommelse oc forkaste den euindelige hiemerigiss glæ
de for en søge velsøst som icke varer vden paa eth øge blick Ingen ting kan
skade mēisken vden synden huercken dieffuelen eller spugdō oc inthz mēis
ke eller nogen modgong som Stūs Gregorius siger Nulla nocebit aduersi
tas si nulla dominetur iniquitas Ingen verdens modgong kan skade mē
nisken om synden haffuer icke offueruold offuer hānem Hierde er blpsel och
skendzell til at scriffte sine synder Det bond skall løssiff met ret scriffte maall
her om siger den verdige helkand som der stonder Eccl. iii non confundaris
peccata tua confiteri. Du skalt icke skamiff eller blueff at scriffte dine synder
Hvo som tper en aff sine synder m̄z foracth han fonger ingen affløssning aff
alle de andie Thii skall hwer gøre som dauid siger i psalteren. In iusticiam
meam non abscondi etc. Jeg dvold icke m̄pn vretserdig hed oc synder men ieg
scrifftede dem for dig min gud oc du forlost mig dem Hempte er redsell som
nogen haffuer for den pine oc bod han gøre skulde for synden Det bond skall
han løse m̄z den redsell han skall haffue for heluediff pine oc for gudz strenge
dom at han icke skall hēffne paa hānem her i verden oc siden til euig tud m̄z
heluediff pine Her om scriffuiff Prouer. p̄v ca. Per timorem domini declinat
omnis homo a malo Huer mēiske spyr synden formedelst gudz redssle Der
stonder oc Eccl. p̄v ca. Qui timet deū faciet bona Hvo som rediff gud Han
øffuer sig i gode gerninger Siette er et stort hoff at han lenge leffue skal Det
te bond skal løssiff m̄z dōtzeniff i hugkōmelse At han befinder at han icke lenge

Paulus
ad gala.

Jeronim⁹.

Prouer. iii.

gregorius.

gregorius.

Eccl. iii.

Dauid

Prouer. to.
p̄v ca.
Eccl. p̄v

Palme Søndag

Eccle. p. ca
Eccle. v. ca

leffue han Sö der stöder Eccle. p. Hodie rep. cras morietur I dag er hā höge i morgen er han dödd Thii siger den verdige helliand sö der stöder Eccle. v. Ne tardas cōuertī ad dñm Du skalt icke duelpess eller töffue at omvende dig til gud thii hanß vrede kömer snartlige at du skalt dö oc köme for hanß strenge dom Si vrende er for stort hoff paa gudß miskundhed oc milhed Dette bond skall lössiff met eth stadigt hoff oc gudß redßle Huert mēniskē skal haffue got hoff at han icke skall falde i misshoff thii vor herre vill gerne forlade hannem alle sine spynder om han tpeker dem völdkömelige ilde at väre Han skal haffue gudß redßle Det er ath han skall icke formeget driste eller spynde paa guds barmhertighed **Ite** Dēne asenide sö. merker huert mēniskiff siel naar hun er saa lössd aff sine spynderß bond Da skal hvon bare all sin lifuiff tiid penitētziff korß paa sine aples oc i hvoköme stedße hanß hellige dödd oc pine om hvon vill efterfølge gud till den ewindelige glæde som Sanctus Mattheus scriffuer i sit pvi ca. Qui vult post me venire abneget semetipsum. Hvo som vill köme efter mig till hiemerigiff han skall offuer giffue all sin velsöft och legemiss begærelße Och bere oc i hvoköme mith hellige korß oc suare pine i sit hierte och fölge efter mig till den ewindelige glæde Den vnde off alle Ihesus cristus som er velsigneth till ewig tiidß

Matthei
pvi ca.

Et iertegē om hellig korßis mact mod dieffuelē

hellig Jomfrue
Justina

Ciprianus troldkast

dieffuelis troldkast
for en iend. d. d.
guds kærte.

I lese at der vor i fribaaren mand som meget elste en Jomfrue hed Justina huilken han gerne vilde hafft til sin hustru Men hand kvonde englediff songe hēniss samtpcke eller vilge der till huercken mß verneriff hielp giffte gaffuer eller nogē andē ting Saa taledē han met en mand hed Ciprianus sö meget forfaren vor i den sorte konst ath han met dieffuellß mact oc konst skulde fly hānem sāme iomfrue till ecthe oc lössuede hānem der faare store penninge Thii vdsende sāme ciprianus en dieffuel som hēde friste skulde at hun skulde songe vilge till sāme fribaarne mand huilken som kom til hende vdi hēniss āmess oc fostermøderß lignelße oc raadde hende ath hvon sig giffte skulde oc samtpcke spn bedeliff vilge hvon fornam hanß fristelße thi gjorde hvon det hellige korß for sig Saa spyde dieffuelen oc gick til dēne Ciprianum igen oc sagde at han icke kvonde vende hende till den mening Saa kallede han en anden dieffuell fram som treskere oc klogere vor en denne och bad at han met lempe oc listighed omvende skulde sāme iomfrue aff sin gode kyskelige acth oc mening till denne fribaarne mandß kerlighed Han skaffte sig i hendiss søsterß lignelße oc taledē och raadde hende der till hvon gjorde korß for sig Saa spyde han strax fra hende Thii vdsende han den tredie som mestere vor offuer de andre dieffle Han skabte sig i hēniss moderß lignelße oc kom till hende met gradende thaaare och sagde alder kariste daather ieg beder

dig formedelst den kerlighed som dig bør at haffue til mig i det ieg er din kys-
delige moder atth du anåme wilt denne mand til din hofbonde gør du det ickē
da fonger ieg den sorg oc skade som ieg aldrig forvinder Saa lod hun henz
de oc see sine bryst oc spener oc bad hende i hyskøme atth hwen met dem opføde
der wor till verden oc der faare vide hende bøn Jomfruen gjorde det hellighe
korsff faare sig saa gick dieffuelen bort met skåme Der han kom til Ciprianū
igen oc sagde hannem at han engelediff hēniss sind forwende kunde oc at hun
hagde forferdet och for iaget hannem fra sig met det hellige korsffss tegen Da
han hørde oc fornām atth det hagde saadan mact meth sig Da sagde han til
dieffuelen Jeg veder siger dig oc alt dit falske och onde selskaff De troer paa
den hwen korsff der haffuer saadan mact Det er visselike troligt at han selff
uer haffuer meget store dygd oc mact men hanss korsff haffuer saadan mact
Dieffuelen bleff hastig oc grwm for disse ord oc vilde slaget och fared ilde met
hānem Han gjorde koorss for sig saa for dieffuelen bort och gaff alder slēmiste
lyvret aff sig Ciprianus gick strax bort till denne hellige iomfrue Justina oc
fald paa kne for henniss føder oc sagde huorkediff dette wor till gonget alt sās
men oc bad hende forlade sig det oc forwerffue hannem naade aff gud saa lod
han sig døbe oc anåmede den cristelige tro oc tolde siden død oc pine for gudz
naffn skpld Der bødene ledde hānem diid som han aff lifffuiss skulde da baas
de de hannem forswerge gwodz naffn da skulde han beholde sit lifff Han swar
rede det er mig ickē myxelig at gøre thii at ihesu cristi naffn er dyblige screff
uit i mit hierte Der de hagde slaget hannem i hiell da vilde de forfare om han
hagde sagt dem sandingē thi op skaare de hanss hierte da funde the ihesu cristi
naffn der vdi screffuit meth forpste bogstafue vdi kaarss vise De skaare det
siden i mange sticke baade tvært och engelangiff dog fvende de altiids ihesu
cristi naffn i kaarss vise m3 forpste bogstafue paa huert sticke Sāme cipria-
ni martiris naffn det neffniss i huer den messe der sigiff ouer all cristendōmen
for den kerlighed han hagde til ihū cristi naffn oc hanss hellige koorss oc pine.

Ciprianus
hans omvendelse
dieffuelen forvandt
Christi korsff

Eth Andet iertegen om det hellige korsff

A gwodelig doctor som hed Jacobus de vitriaco han scriffuer
at en gong han predickede om det hellige korsff vdi eth kloster
som vor aff Sancti Bernardi orden da wor der mange som
offuer gaffue all forfengelighed aff deriss hw oc hierte oc sette
dem aldeliss faare at de elske vilde det hellige korsff Der vor oc
en gudelig ligbroder som hed broder simon Han bad inderlige
till gwod atth han motte fonge aith vide hwad sōn de fonge skulle som elste sās
me korsff Han bleff strax op tagen i en aandelig spn oc saa Jomfrw Marie
holde spn sōn i spn sagn oc giffue alle som anåmede det hellige korsff spn kær-
tiste sōn Han kom til sig igen och sagde den spn han saa Siden elste mange
det hellige korsff mer en de gjorde store.

Broder
Sim

Vor herriss pinelse paa longe fredag
 Euāg. Johānis xviii ca. Egrellns est Ihesus

Er efter følger Vor herriss ihesu cristi hel-
 lige pine Som den verdige apostel oc euā-
 gelista Sanctus Johannes screff oc ston-
 der hyx i hanss xviii capittell Och lyder
 saa paa danske

DEr vor herre Ihesus cristus hag-
 de gjort sin nadvere sket toiffdag
 at afften met sine apostle da gick
 han aff Iherusalem offuer en aa som løber
 mellem staden och oliueti biergh bortz i en
 vite gaard mz sine apostle Judas den slē-
 me fortadere som hānem forradde viste vell hvor sāmē vitegaard laa Thii at
 ihesus hagde tiit gonged did for mz sine disciple Der dēne fortvølede Judas
 anāmed hagde pilati tienere til sig Oc siden en stor hob aff isde Høffdinge-
 ness bisperness oc phariseeriness svøene till meth Da gick han mz dem till sāmē
 vitegaard mz løtsher oc blvss vaaben oc verge Men Ihesus viste vel alt det
 som hānem skvøde offuer gonge till hanss hellige død oc pine Thii gick han
 fram mod dem oc sagde hvem lede i efter De svarede Wii lede efter ihesum
 nazarenum Ihesus sagde det er ieg Judas som hannem forraad hagde stod i
 blant dem Der Ihesus sagde Det er ieg Da ginge de till bage oc fiøde bag-
 lengiss till iorden Der de vaare opstondne Da taledede vor herre till dem igen
 oc sagde Hvem lede i efter De svarede wii lede efter ihesum nazarenum Ihesus
 svarede Jeg sagde eder at det er ieg Er det saa ati lede efter mig oc ville
 gribe mig Da lader mine disciple gonge deriss ferd vbehindrede (det skede at
 de ord fuldkōniss skulde som ihesus tilforn sagt hagde til gud fader Jeg for-
 tabede ingen aff dem sō dñ mig antworde Sancte Pader hagde en stor kniff
 hof sig (som han plepde at hwesse stage mz naar han ophengde sine garn at
 tøre) Den drog han vð Och høg det hōgre øre aff bispeness svøend som hed
 malchus Ihesus sagde til Sancte Peder stik din kniff i balgen igen Vilt du
 icke at ieg lide skall den svære pine som min hiemelcke fader haffuer skicked
 oc forspnet at ieg taale skall Denne store skare som vdsant vaar at gribe hā-
 nem oc isde døffdingerniss tienere de grebe ihesum vmsidelige oc byvnde hā-
 nem haardelige oc ledde hānen saa ind i staden først for en høffding som hed
 Annas oc vor Chaiphe hvostvess fader oc biscop det sāmē aar denne Chais-
 phas han gaff isderne det raad at de skulde i hiel sla ihesum Saa sigendiss
 Det er nytteligt at et mēniske ør for almuenss gaffn oc salighed at al almuen-
 ey for fariss skal Sancte Pader fvolde efter ihesum blant almyxen oc den an-
 den discipell (Det vor Sancte Hanss ewangelista han vilde icke neffne sit

naffn i denne læst och pass thii han screff hende self Han siger framdeliff om
 sig self Denne discipell vor kend m̃z denne s̃ame iøde høffding som hed An-
 nas for han bar hannem ofte fiske som hanss fader som vor en fiskere sende
 h̃anem) thii kom hand ind met Ihesu cristo i s̃ame bispest forstyre blāt de and-
 die Men Sancte Peder bleff til bage skvoden oc vdelvæthet Thi gick Stē
 Hanss vdh igen oc taledet met pigen som tog vare paa døren at hun lod Stē
 Peder ind Da sagde s̃ame pige til h̃anem est du icke en aff hanss discipule som
 ñw seddiss her ind bynden Sancte Peder swarede nep er ieg icke Swenene
 oc tienerne stode hōss ilden oc vermede dem thii det vor stor frost oc kvold Stē
 Peder stod i blant dem oc vermede sig Saa taledet Annas til ihesū oc spṽr-
 de om hanss discipule oc h̃vad hand hagde predicked och lard Ihesus suarede
 h̃anem Jeg taledet altiit obẽbare i verden oc predicked obẽbare i iøde tem-
 p̃len der som alle p̃lege at k̃me till hobe oc s̃affness De ieg h̃affuer inthz talet
 predicked eller lard i l̃onlige eller h̃emelige stader Huad g̃øriss det fordi behoff
 at du sp̃ørger mig det at Sp̃ør dem der at̃h som h̃affue hørt mine ord oc l̃er-
 dom De vide vell huad ieg sagt h̃affuer Der vor herre dette hagde sagt Da
 slog en aff bispenss swene hannem haardelike ved sit øge oc sagde Skalt du
 saa hōffmodige sware bispen (Sanctus Bernardus siger at han slo h̃anem
 saa suatlige at helvete bewede ved den kindhest) Ihesus sagde till den han-
 nem slo h̃affuer ieg talet l̃ogh eller ṽsandingen da moth du vidne mod mig
 h̃affuer ieg sagt sendingen h̃vi slar du mig Saa sende Annas ihesum bun-
 den till Chaipham som vor biscep det aar oc det vor aarle om moigenē strap
 effter mid nath thi de reddiss for almyen Sancte Peder stod en da hōss ilden
 oc vermede sig thii sagde swenene til h̃anem Est du icke en aff hanss discipule
 Han swarede der till och sagde nep Da sagde en aff bispenss swene som vor
 hanss stende der han hōg for p̃ied aff Saa ieg dig icke vdi ṽtegaarden met
 h̃anem Sancte Peder sagde da nep igen tredie gong oc saa gooll h̃anem strap
 Siden ledde de ihesum fra Chaiphe h̃vss till palatzeth eller raadhvseth som
 blodige d̃ome oc sager p̃lepdiss at handteriss Vdi huilsked Pilatus vor Men
 iøderne vilde icke g̃oge ind i s̃ame h̃vss at de besm̃pttess skulde aff h̃ass blodi-
 ge dom fordi de vilde vere rene oc bequẽme til at æde deriss p̃aafke b̃rpd effter
 iøde loven Thii gick Pilatus ned till dem aff s̃ame palatz oc sagde H̃vad
 klage oc kere maall h̃affue i mod denne mand De swarede hannem oc sagde
 Waare han icke en ond ṽdedisk m̃eniske da hagde wii icke leedet h̃anem till
 dig Pilatus suarede Tager h̃anem selfue oc d̃omet h̃anem effter et̃heriss egen
 log iøderne suarede Det s̃omet off icke ñw at i h̃iel s̃la nogē eller at giffue no-
 gen blodig dom offuer nogen (Dette skede at vor herriss ord fuldk̃omiss skul-
 de som h̃a sagde sine discipule tilforn der han vnderwisde dem h̃vad d̃ød han
 taale skulde oc aff h̃ṽem) Thii gick Pilatus ind i raadhvset igen oc kalle-
 de ihesum for sig oc sagde Est du iøde konge Ihesus swarede Siger du dette
 aff dig self eller h̃affue andre sagt dig det om mig Pilatus suarede icke er ieg
 ingen iøde och ep helder f̃ød aff deriss s̃leet Dith eget folk och dine bisper och

Stē PEDER

f.fo. cx.

8. v.

Stē PEDER

Longe fredag

høffdinge antworde dig i mine hender Hwat haffuer du giort Eller hwad er
din sag Ihesus swarede Mit rige det er icke aff denne verden vaare mit rige
aff dene verde da stridde mine tienere for mig at ieg ey kōme i iøderneff woold
oc mact Nu er icke mit rige paa dene verdenff vegne Pilatus sagde til hāne
Da est du alligewyl konge men du haffuer rige Ihesus suarede Du siger at
ieg er konge Jeg er sød for den skyld oc der for kom ieg hīd til verden at
skal sige sindingen oc bere videndiss byrd om hende Hvert menniske som kō
med er aff sandhed oc regerer sig der effter det høier gerne mine ord Thi sag
de Pilatus til hānem Hwad er sandhed Der han sagde det sagt da gick han
vd til iøderne oc sagde til dem Jeg kand ingen sag finde met denne mand sō
i haffue antuordet mig Det er ederff sedwane at ieg skall giffue eder en fange
løff hwert aar mod eders paaſke høgtid Wille i nu da vil ieg giffue eder iø
de konge løff Iøderne robede alle stray oc sagde Wī wille icke haffue hannem
løff men giff oss barrabam qwit Den sām barrabas vor en gāmild røffuere
oc en obenbare skalk Saa lod Pilatus binde vor herre haardelige til en støtte
oc hwystræge hannem suarlige oc swenene giorde en krone aff hwyasse torne oc
satte oc trøcte hēde vmsidelige paa hans bare hofuit De swøbte hānem i et
gāmilt purpur klēde saa ginge de til hāne oc sagde m̄z spot oc spe Hil were du
iøde konge oc der vdoffuer sloge de hānem store kindhefte Siden gick pilatus
vd igen till iøderne oc sagde Jeg vill lede eder den mand vdh igen at
i vide
skulle at ieg kan ingen sag finde m̄z hānem en dog at
ieg haffuer ladet pint
huſtruget oc kroned hānem oc randſaget hānem m̄z mange spørff maall Da
gick Ihesus vd ſaat iøderne gandske vbarmhertelige hwystrægen och bar den
hwaſse torne krone paa sit hofuit oc et gāmelt purpur klēde paa kroppen Da
sagde Pilatus til iøderne Seer dette mēniske Som han wilde sige Eder bō
nu at ørke offuer hānem oc lade eder nōge m̄z den pine hā nu haffuer told
oc icke mere begære hans dōd for ingē sag Der iøde bisperne oc deriff vnder
saatte hānem saage Da robede de alle suarlige och sagde kaarff feste. Kaarff
feste hāne pilatus suarede dem tager hāne selfue oc korff fester hāne Jeg fins
der ingen sag paa hānem Iøderne suarede wī haffue screffue loy oc hā skal
dō effter loy Thi han giorde sig till gwdz sōn aff hiemelen Der pilatus
hørde disse ord Da begynthe han storlige at rædiss. Der offuer sige doctores at
han icke reddiss for iøderneff loy thi han vor inthz plectig vnder hēde Men
han begynthe at frøcte effter iøderneff ord at han skulle were gwdz sōn Oc at
han sagde saa ladet huſtruget oc kroned hannem Saa gick han ind i raad
huſet igen m̄z hānem oc sagde til ihesum hwedē est du kōmen Som han vil
de sige Hwad helder est du kōmen aff guddōmen eller du est et pwort mēniske
al eniste Ihesus swarede hānem inthz her paa Thi sagde pilatus til hānem
Hwi swarer du mig icke Dist du icke at ieg haffuer mact til at korff feste dig
oc ieg haffuer oc mact at lade dig løff om ieg vil Ihesus suarede hānem Dv
sagde ingen mact aff dig self offuer mig vde hwen vaare dig giffuen aff dem
sō mectigere ere en dv est. Fordi haffue de diss mere spnd sō haffue antuordet

mig dig i hender for aueudz skuld Der effter vilde pilatus gerne hafft aarsa-
ge oc lempe til at giffue hānem løss fra iøderne thi han fornam hanss vskyl-
dighed oc besindede at han icke kende dømme hannem till døde for vden stor
spnd Da iøderne det fornyemne Da robede de alle oc sagde Lader dyv han-
nem løss Da est dyv icke kerpseren vden eller tro tienere Du vift vell at hvo
sig kalder konge her i blant off iøder Han siger mod kerpseren i rom Der pilat-
us hørde disse ord Da ledde han ihesum aff raadhuset oc sette sig for en dom-
stoll sō bygder vor aff sten oc kallediff paa grediske lycostatos oc paa hebraiske
gabatha Dette vor om songe fredag at morgen som vor iøderness paaske
aften Da sagde Pilatus till iøderne Seer eders konge De robede oc sagde
Tag borten Tag borten Oc korr fette hannem Pilatus svarede Skall ieg
korr fette eders konge Iøde bisperne suarede Vii kende off ingen anden kon-
ge at haflue en kerpseren aff rom Saa gaff Pilatus dom offuer hannem at hā
skulde korr festiff Thii toge de ihesū oc lagde det suare korr paa hanss skul-
dier som han skulde henge paa oc han bar det vd aff Iherusalem till caluarie
biere som han skulde korr festiff paa Samme biere kallediff paa hebraiske
Golgotha thii røffuere oc skalke plepdiff der at korr festiff oc afflivess Der
korr fette de ihesum oc to røffuere met hannem en hoss huer hanss side Pilat-
us screff en titell oc sette offuer hanss hofuit saa lydendiff Ihesus nazareus
iøde kōge Dene titel sessde māge aff iøderne Thi at det biere sō hā vor korr
fest paa det laa hart hoss stadē. sāme titel vor screffuē paa trēde honde tvonger
maal sō vor hebraiske grekiske oc latine at huer man hānem forstonde skulde
Da sagde iøde bisperne til pilatū Scriff icke at hā er iøde kōge. men scriff at
hā sagde Jeg er iøde kōge pilatus suarede Det ieg hafluer screffuit Det skal
bliffue screffuit Der vaare iiii serdeliff swene som korr fette ihesum der de det
fuldkōmed hagde da toge de hanss klader oc skiffte dem i iiii parter saa huer
svend fick sin part Men vor herre hagde en kiortell som vor knøtter eller
byonden oc vspd han vor heell offuer alt saa der vor ingen som paa hannem
Thii sagde de til huer anden Vii ville icke skare denne kiortel sōnder Men
vii ville doble om hannem hvo hannem haflue skall (dette skede at scrifften
fuldkōmess skvde Thii at Profeten hagde tilforn spaad her om saa sigens
diff De skiffte mine kleder blant dem Och swenene doblede om myn kiortell
iomfru maria ihesu moder oc henniss søster maria cleophe oc stā maria mago
delena stode hoss kaartset Der vor herre saa sin moder oc den discipel sō han
meget elste (det vor stē Hanss ewāgeliste) Da sagde hā til sin moder Quinde
se din sōn (som han vilde sige stē hanss skal nu vere dig her effter i min sted
til hielp oc trøst som ieg vor Siden sagde han till stē Hanss seer din moder (sō
han vilde sige ieg befaler dig hende at du skalt vere hende till hielp oc tieniste
ehwad maade du kant) fra den tid tog Sancte Hanss hende i sin befalning
oc tiente hende ydmygelige Der Ihesus dette hagde sagt At all ting fuldkō-
mess skvde som screffuit vor om hanss pine som han lide skvde Da stod
der en søge ting igen som fuldkommiss skvde sō han døde som Profeterne

Na. paa dem forle
med 3. Høngmaall
gudst. h. v. n. i. g. f. 8

Pilato
V. nod. schripfi.
schripfi.

Longe fredag

scruut hagde Thii sagde han mig tøster Der vor et kar m̃z adike til stede t̃hi toge de en swomp (s̃o l̃age plage at b̃ixge) oc d̃øppede h̃anem i edicken som blendet vor m̃z isop De h̃vulle hannem op paa en stage till hañss m̃vnd Der han hagde drucked der aff Da sagde hand Al ting er ñv fuldk̃ömen (s̃o han vilde sige ñv h̃affuer ieg ig̃e l̃øssd m̃enisk̃ess k̃ön fra dieffuelen oc fuldk̃ömet alt det p̃feterne hagde spaadt om mig) Saa b̃øpde h̃a sit h̃offuit ned oc ṽd gaff sin siell (Pater noster) Effter di at der vor paa deriss paaſke afften oc at deriss kroppe er h̃ege skulde paa korssene deriss paaſke dag i deriss alder st̃orste h̃oggtĩd Thi baade J̃øderne pilatū at deriss kroppe mott̃e s̃önder huggiſſ at de str̃ap d̃ø skulde oc neder tagess aff korssene Thii k̃öme deriss suene igen oc h̃ogge st̃orſt den ene r̃øffueriſſ ben s̃önder oc siden den andenſſ Der de k̃öme til ih̃esū oc saage at han vor d̃ød da h̃ogge de ick̃e hañss been s̃önder Men en aff suenene st̃ack hañss side op oc der ṽdrand str̃ap baade blod oc ṽād. oc den s̃o dette saa han bar vidende b̃yrd her om oc hañss vidende det er sant De h̃a ṽid at han siger sandingen ati det alle tro skulle (Det vor St̃e Hañss ew̃ā geliste som sagde disse ord men hand vilde ick̃e neffne sit naſſ) Thii h̃a selſſ ſcreff d̃ene hellige pass oc ew̃āgelii) Dette skede at ſcriſten fuldk̃ömiſſ skulde som stonder Exodi pii saa sigendiſſ i skvulle ingen been h̃vögge s̃önder paa h̃anem Der siger oc en anden ſcriſt om h̃anem De skulle see den de ſtr̃onge i g̃enem (det er paa den p̃derſte dom nãar han ſāme ĩøder d̃öme ſkal for hañss ṽſk̃p̃dige d̃ød oc pine) Der dette vor ſkeet da gik Joſep aff arimat̃hia som vor ih̃esu l̃önlige diſcipell for den fare h̃a hagde for ĩøderne. til pilatū oc bad h̃anem at han mott̃e neder tage ih̃esu legeme aff korſſet Da tillod pilatus at han det g̃ore maatte Thii kom han oc neder tog det Der kom oc nicodemus som tilforn kom til vor herre om naten for ĩøderneſſ fare ſk̃p̃d De bar m̃z sig hundrede p̃vnd d̃yreb̃ar ſm̃örelse som giord vaar aff mirre oc aloeff tr̃a Saa ſug̃bte de h̃añe i l̃yn k̃ledet m̃z kaastelige ṽit̃her. s̃o det er ſeduan blant ĩøderne at iorde nogen Der vor en ṽitegaard hart hoſſ s̃o vor herre korſſ feſtet vor i h̃vilk̃en der vor en ñpp graſſ som ingen tilforn vor iordet ṽdi der lagde de ih̃esū i for hun vor der hart hoſſ oc de k̃vnde ick̃e lenger ber̃a h̃anem om afftenen thii det vor hart mod naten oc deriss paaſke h̃oggtĩd om morgenen. saa l̃yder d̃ene hellige leſt oc pass effter tepten som ſancti Hañss ew̃āgeliste ſcreff oc.

Exodi pii

Gloſen oc ṽdtydningen her paa

Anctus Bonaventura som vor aff graab̃ødre orden siger oc raader alle cristĩne m̃eniske at de skvulle inderlige offuert̃encke vor herriſſ ih̃ū cristĩ suare d̃ød oc pine fra st̃orſte begynd̃else oc til h̃aſſ verdige oc erefulde opst̃ödelſe oc der ṽdoſſuer op l̃øſſte deriſſ hierte oc ſind til gud i h̃ĩemerige oc bede h̃añe p̃d̃m̃p̃ge: lige at de begr̃ade oc betencke m̃vve ſāme hañss pine liger̃wiſſ

som de nwo neuuerendiss hoss vaare oc saage hyworlediss de hānem saa vbarndierkelig
telige plawede oc pinte paa hanff alderhelligste vskyldege legeme Oc at hā
samme død oc pine velwillige taale vilde for waare synder skylde oc der meth
igenløse oss fra dieffuelen Teptus Egressus est ihesus. Ihesus cristus vor
gud oc frelsere gick aff iherusalem sket tozsdag afften vdi en vitegaard offuer
en aa som løb mellem staden oc oliueti bierg oc taledede kerlige och p̄m̄pgelige
paa begn til sine apostle oc raadde dem at de skulde bede till gud fader i hies
merige Han gick eth stenkast langt fra dem i sāme vitegaard oc fald p̄m̄pges
lige paa kna oc bad til gud fader saa sigendiss **D** alder mectiste gud fader er
det d̄n̄ vilge eller mweligt **D**a haſt mig denne pine fordrag som ieg nwo lide
skall **M**en worde din vilge her vdi som dw wilt oc iche ieg **S**aa bad han oc
anden gong oc tredie gong for han fick nogen swar igen oc sagde p̄dermere **D**
retwifeste gud fader **J**eg ved at dw offuer sagde tilfoyn at ieg skulde igenløse
menniskens hōn fra dieffuelen paa korssens galie **L**ad det fordi bliffue efter
din egen vilge **M**en ieg befaler dig min alderkeriste moder och mine discipler
som ieg her till bewaret haſuer at du wilt beskerne dem her efter fra alt onth
Men han saa bad da suettiss hā blodige thaare offuer alt hanff liff saa suar
lige at h de rynde ned paa iorden aff hanff verdige ansiet oc legeme **D**a kom
Sancte Michild offuer engild til hannem oc sagde **H**ill Vere dw m̄n̄ gwd
oc herre **I**hesu criste **J**eg opforde din hōn oc blodige swed for gwd fader i alt
hiemmerigiss herffkaffuiss nerwerelse **O**ch wii fwlde alle paa kna hōpendiss
waare hoffsuit ned mod iorden oc baade hannem p̄m̄pgelige at han vilde tag
ge den suare pine fra dig som dw lide skulde **H**an suarede oss **M**in eniste sōn
vid det walt at h̄ menneskens hōn hand iche tilbørlige och rettelige igenløssiss
vden met hanff blodiss vdgypdelse pine oc død **W**ill hand at menneskens siele
frelssiss skulde **D**a skall hand endelige dō **H**wad tryckiss dig her vdi **I**hesus
swarede engelen oc sagde **J**eg vill endelige at menneskens siele frelssiss skulle
som han skapte efter sit eget ansiet thii vduelger ieg at thaale død oc pine for
dem oc der met sult gōre min faderiss vilge **E**ngelen swarade **S**trid mandeliss
ge oc stærkelige **E**n mechtig mand hōr at h̄ gōre mechtige gerninger **D**enne pine
forogonger dig snarlige siden skalt dw haſue ewindeligg are och loff der saare
Gwd fader siger at han altiit vill vare hoss dig at styrcke dig **O**c han vill
beware d̄n̄ moder oc discipule karske oc swnde som dw begarede at dem skall
inths skade **I**hesus anammede denne hwoxwalelse erlige oc p̄m̄pgelen aff sit
eget creatur engelen som hā self skapt haſde **I**hesus haſde tilfoyn straffet si
ne apostle at h̄ soffue oc iche vilde vaage oc bede en time met hannem at de
iche skulde falde i fristelse **N**w kom han till dem igen och sagde soffuer nwo
oc tager edet rolighed till **T**hii soffue de en søge stvond **M**en **I**hesus vogede
offuer dem som en god hyrde voger offuer s̄n̄ hiorde **D** huilken stor kerlighed
bewoide ihesus dem paa den tiid at han vilde at de skulde soffue oc huile dem
Men han wor i saa swar sorg oc d̄guelse och swettiss blodig swed mod den
suare pine han lide skulde paa mandōmens begne **I**hesus saa sine fiender oc

Teptus

I
Rongang des ha
Christ omstam.

2
Andengang, tod d
vdtiffte blod. 17
St. legem.

Joab, my Gylfom fang,
 Christophel, my anflyt dym.

Longe fredag

Amian, my dym
 walt,
 my dym Ro-
 g dalt.

Judas vider vider, vider
 fager hvidt

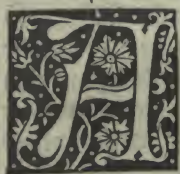
teptus

teptus

n Bro, Som de
 fte, desvm
 dem Girsalim
 ita Girsalim
 aad

W venner kome langt borte m3 voben oc verge Dog vacthe han iche sine disci-
 pple for isderne kome hart hof hane da sagde ha til dem I haffue nock soff-
 uit Seer her komer den som mig forrade skall Men han sagde disse ordh da
 kom iudas den alder slenifte forradere oc kofte hanem Thii at ihesus pley-
 de altid at kofte sine apostle naar de kome til hannem igen effter han hagde
 sent dem nogensted fra sig der iudas hagde kofst hanem da gick han till bage
 igen Som han vilde sige iche er ieg m3 dem som digh gribe vilde Han hagde
 dog sagt isderne tilfor at de gribe skulde den som han kofte Siden gick
 han till bage igen till ihesum oc sagde Teptus Auerabi Vil vere du mestere
 Her skal hyer mircke huor kerlige oc ymgygelege ihesus tog denne slene for-
 redere i fagh och kofte hannem hvilken han lidet tilfor om afftenen bespiset
 hagbe met sit hellige sacramento oc toeth hanss foder oc han n3 saa vtacknes-
 melige oc skamelige forradde hannem i det han kofte hannem Da sagde ihe-
 sus till isderne Teptus Quem queritis Hvem lede i effter De suarede eff-
 ter ihesum nazarenu Ihesus sagde Det er ieg Saa ginge de til bage oc fulde
 ned mod iorden Siden sporde han dem atther igen hvem de lette effter de
 sagde effter ihesum nazarenu Han swarede Jeg sagde eder at det er ieg Lede i
 at mig da lader mine disciple goge deriss vey I det h3g Sancte peder det h3-
 gre gie aff den der l3ct3 bar s3 hed malchus Saa fulde de vnilde isder paa
 ihesum som grumme l3ffuer falde paa eth vskylldigt lom oc sloge droge och
 st3tte hanem oc bynde hanss hender paa hanss bag Oc et reff om hanss halff
 oc liff oc l3be oc slebede hannem effter dem mod stade gandske hastelige liger-
 viff som det hagde vered den argiste forredere eller slenifte r3ffuere och skalk
 som der kvonde nogen sted vere paa iorden Ihesus vor barhoffuit oc barf3tter
 Her scriffue s3me doctores at den tiid de kome till den aa som l3ber mellem
 staden oc oliueti bierg offuer huilken der laa en spong oc bro som de pleyde at
 gonge offuer paa naar det vor h3pt vande Der slebede de vor herre vden saare
 i vandet paa de h3vasse stene meth rebene som de hagde om hanss halff oc liff
 Oc r3cthe hannem om kvold i vandet en dog det vor iche swarlige dybt Der
 slebede de hanem bort oc igen till han vor saa gaat som halff d3d Siden led-
 de de hane faar I3de h3ffdingerne som vaare till hobe samblede oc bidde atth
 de igen kome skulde m3 hanem Der de saage ihesum da bleffue de glade som
 en viff der fanger i lom De hagde strap falske vidende mod hanem som robte
 oc skrege paa hanem oc sp3tte hanem i hanss hellige ansict De bynde et kl3-
 de for hanss 3gen oc sloge hannem mellem hanss herder oc paa hanss halff och
 sagde Geed til h3vo dig sfo m3 m3ge andre slene bespottelige ord huilke han
 alle talmodige led Da ginge de ypperste isder bort oc lode hannem sette i eth
 fengzell som vor i en keldere oc lode binde hanem der til en sten pillere oc befole
 nogre ob3bare berwebnede skalk3 at bliffue hof hane oc tage hanem vell va-
 re atth han engelediff vndkome skulde Hvilk3 skalk3 som gjorde hannem der
 hemelig pine som han iche obendare vill for paa den strenge d3me dag Dess
 offuer gick Sancte Hanss till iomfru marie s3 vor i sancte marie magdalene

hvoß De sagde hwoßlediff det hagde sig meth henniss keriste sön Thii grad
hvon gandske beskelige oc de andre marier met henne thii de visselige trode at
iøderne hagde strap slaget hannem i hiell Saa gick Jomfru marie offuer en
side i hvoßed oc bad ydmygelige till gud fader saa sigendiff O alder mildeste
oc barmhertigste gwd fader i hiemerige Jeg befaler dig din alder keriste eniste
sön vær hānem mild oc iche formeget haard O euige gud fader lad iche min
sön piness i hiell han haffuer inthz ont giorit O retferdigste gud fader vilst du
at mēniskēss kōn igenlōssiff skal Da lad det ske formeðelst et andet meddell
Thii all ting er dig vel myxelig O alder helligste gwd fader er det myxeligt
oc dig behageligt da lad hānem iche dø Men frelst hānem aff de vmsilde iø-
derst hender oc lad mig fonge hannem igen Han er dig saa hōrig oc lydīg atz
han ingelediff hielper sig selff fra dem Men hā lader sig sla oc drage aff dem
ligerviss som han vaare plat vāsmectig oc mact løss Hielp hānem fordi al-
der keriste oc mectigste gud i denne hanst nōd oc pine

Atle om morgenen toge iøderne vor herre op aff kelderēn igen
oc ledde hannē fra en dōmēre och til en anden som der stonder
clarlige i tepten oc hwoßlediff Sancte Peder forsvor hānem
Siden bynde de hanst hender saa haardelige paa hanst ryg
at der spranck blod aff hanst fingre oc negle De sagde till hā-
nem mē alder stōrste bespottelse kom nū dū slēme forradere
oc obenbare skalk Kom nū til dōmst i dag skalt du fonge en slem vdgd faar
dyn lōgn oc skalkhed som dū far med Hwoz er nū dyn vdsom oc klogskāff
som dū sagde dig at haffue Saa ledde oc droge de hānem till Pilatum han
fulde vel villige met dem som et vskpddigt lom Der de kōme paa vegn Saa
mōtte hanst moder Jomfru maria Sancte Hanst oc de andre marier hānem
Da vor han saa puckelige skagen oc bespōtten i hanst hellige ansiet at hvon
neppelige kēnde hānem Her maa huer tencke huad sorg oc dīquesse der vor
paa ferde Hvon oc de andre marier oc sancte hanst sōrgede suarlige paa derist
side ihesus sōrgede och swarlige paa sin side for den store medpuck han hag-
de offuer sin moder Thii han viste at hvon saa suarlige sōrgede at hvon vor
mogen dōd Der de kōme for Pilatum met hānem da gaffue de hānem mā-
ge sager en dog de kēnde iche offuer vinde hannem men ihesus swarede der
inthz till Der pitatus kēnde ingen sag finde mod hannem som han kēnde
dōme hānem till dōde faare Da sende han ihesum bynden till Herodem der
han hannem saa da bleff han glad thii han hagde meget hōrt om hānem til-
forn oc menthe at han skvoldē giorit nogre vnderlige iertegen for hānem Men
ihesus vilde hwerken gōre iertegen oc ey helder tale et ord till hannem Thii
holt herodes hānem for en geck oc en daare oc lod sōre hānem i en hvvid kiorz
tel till bespottelse oc spe oc sende hānem till bage igen til pilatū Der maa huer
mercke at iøderne iche regnede hānem all eniste faar en rōffuere oc skalk men
oc faar en daare oc geck Ihesus led all denne forsmadelse och forhaanelse tol-
modige oc lod sig lede oc drage bort oc igen oc sagde der inthz emod de skalkē

q iii

Jomfru

maria Dn. st. 1b
fader. for. 8m. 1b
Jomfru. vdi. dēne. h
voldelig pine.

{3}

Blod. vdrim
fredigang. 4d. si
6y. segumme.

Longe fredag

Isdernes Wfor =
Lammede hjerter

{ 4 }

Christus Lader
Vodtaps. sil blod
færdigang

Esaias

{ J }

Christus Lader
Vodtaps. sil blod
færdigang

som hānem saa droge oc ledde de kaste sten oc vrenlighed aff rendestenene effter
hanff verdige moder oc de andre marier oc Sancte hanff som ginge langt bag
effter hānem ganske forfulde at de vilde seet oc videt huorlediff det skulde gong
ge hānem i hond Der de kōme for pilatum igen met hānem Da begynte de
fule isder at kere oc klage paa hānem aff nyess De baade at han hānem dōs
me skulde Thi hōrde han hānem gandske strēgelige offuer De de baare mās
ge falske vidende mod hannem oc bleffue stadelige i deriff forbannede had och
avvind som de hagde till hānem oc vilde ingelediff lade hānem løss Der Pi
latus kunde ingen sag finde mod hānem da vilde han gerne giffuit hannem
qvitt oc frelst hāem aff isderniss hender Thii sagde han til dem ieg kand ins
gen sag finde paa hānem som ieg kand dōme hānem faare thii vil ieg straffe
oc reffe hannem om han haffuer noget forset sig mod ether De lade hannem
gonge sin vep Saa besoll han sine tienere at de hānem hustruge skulde Thii
at isderne lode dem selfue vere for gode till at pine hānem mod deriff paa ske
høgtid Fordi antworde de pilato hānem i hender at hand oc hanff tienere sō
hedninger vaare skulde dōme oc pine hānem till dōde Pilati svrene droge alle
hanff kleder aff hannem oc vunde hanff alder degligste oc puriste legeme sten
stacked noget till en støtte oc hustruge hannem met riss oc svøbet som besatte
vaare m3 bly klimpe fulde m3 iern pige saa greselige oc vbarmsertelige at der
bleff inthz helt paa hanff hellige krop fra hanff top oc til hāss taa hanff ver
dige blod strømede oc rand aff alle hanff lemer ned paa iorden Der de slemme
oc svøle bødele saa lenge hannem slaget hagde at de trette vaare da spōtte de
hānem i hanff deglige ansiet oc sagde dwo svøle forredere oc offuer giffne skalk
skāme dig nwo huer maa nwo se din store mact som du sagde dig for at haffue
Du bleff den Prophecie fuldkōmen som Esaias tilforn om hānem spaade sig
gendiff Dii saage hānem oc hanff ansiet kendiff iche wii regnede hannem for
et spedalskt mēniske som gud serdeliff plawed hagde Siden kom Pilatus oc
bad dem løse hānem fra støtten Saa droge de hannem saa nøgen om hvoft
blant al almuen men de op sette hanff klader igen sō de hagde kast alle vegne
om hvoft hānem til forsmedelse Ihesus skalff oc bevede gandske suarlige thi
det wor stor frost Alle hanff fodspor som han gick stodhe vvolde aff blod effter
hānem Der han skulde føre sig i sine kleder da robte de fortvoilede isder igē
oc sagde till Pilatum Herre han sagde sig at vore konge lader føre hannem i
kongelige kleder oc krone hannem som man pleger at gøre ved konger Saa
toge de en gāmell oc bruden rød silke kaabe oc kaste om hānem De sette hans
nem paa en stoll oc trycte den hvasse torne krone paa hanff hellige hoffuit at
tornene stvænge ind i hanff verdige hiane Siden finge de hānem et røer i sin
hand for den kongelige spire hand haffue skulde De vvolde paa knæ mod hās
nem till forsmedelse oc sagde Hil vere du isde konge Ihesus leed all dēne for
haanelse tolmødige oc suarede dem iche et ord men tagde aldeliff qver som et
vskpfdigt som O mēniske betenck denne hanff svære pine han hagde der de
sloge hānem paa hanff torne krone (som stack ind i hanff hjerne) met keppe

oc store valske røer aff huilke de gøre sømstediff blvss aff mz off hvert slag
de sloge paa hende det gald ind till hanff herte De blodet rand saa swartlige
offuer hanff ansiet oc øgen at ingen hannem kende kunde De bespottede hā-
nem ligeruiss som han vilde vered konge offuer dem han led det taalige ligers
wiss som han hagde vered aldiss deriss dreng De slemme skalke lode dem iche
nøge at de hagde saa pinet oc bespottet hannem mellem dem indbyrdiss Men
de ledde hannem for pilatus at han skulde vise almyen hāne i saadan maade
Saa lod han lede hannem vd for almyen oc sagde Seer dette menniske det
giorde han at de skulde pnycked offuer hannem oc ladet hānem løss han sagde
oc til dem Jeg haffuer ny straffed hānem for det han brød eder emod oc ladet
hānem krone for han sagde at han vor konge lader hānem ny gonge sin vep
De robede alle mod hānem mz hōy røst sigendiss korss feste hānem korss feste
hānem De loge spottelige mod ihesum aff ret axvind Som de vilde siage Nu
mot du see oc vide at wii ere visere oc klogere en dw est ny haffue wii songet
maet offuer dig du skalt iche ny vnd gonge O huilke stemme iøder de vilde
iche i hukōme de mange velgærninger som han hagde gjort dem De vilde iche
helder acte eller betencke hanff store wskildighed De vilde iche helder lade dem
nøge met denne suare hustrugelse oc kronelse sō han hagde told for ingen sag
Men de sigede oc hastede efter hanff død at han endelige korss festiss skvold
Pilatus lod lede ihesum igen i raadhuset oc tage den gamle røde silke oc pur-
pur kaabe aff hānem oc lod saa lede hānem nøgen vd igen for dem saa pny-
ckelige saar oc blodig at de skulde ladet dem der met nøge Men de robede alle
sāmen igen sigendiss Tag bort hānem Tag bort hannem oc korss feste han-
nem Siden saffnede ihesus sine egne kleder till hobe igen som spredde waare
om alt hysset oc stod der mz stor blpsel nøgen for dem oc sōrde sig i dem de pe-
gede alle fingre at hānem oc gjorde spaat oc spe aff hannem der han saa blo-
dig oc nøgen vor O huilke fortvilede oc offuergiffue skalke vaare sāme iø-
der som da gledtill till at bespotte hānem der han saa pnyckelige hustrugen oc
kroned daar at han beuede oc skalff aff vandsmettelse oc kvold at han neppelis-
ge stonde kvonde Her skal huert menniske i hukōme dēne vbarmhertelige oc
suare hustrugelse oc kronelse oc alder største forsmedelse oc bespottelse som ihes-
sus vor gud oc skabere led for vor saligheds skvold oc tacke hannem ydmyg-
lige der saare De bede at han intrykke vill sāme sin pine i vaare herte at wii
hēde idelige betencke mye off till hielp oc beskermelse mod alle synder oc dieff-
uelens fristelser Der pilatus engelediss frelse kvonde ihesum fra iøderne met
forneffnde ord Da sagde han dem til haanhed Skal ieg korss feste ether kon-
ge Teptus Responderunt pontifices Bisperne suarede hānem oc sagde Wii
haffue ingen konge vden kejseren Thi fryctede pilatus at de skulde kiert hā-
nem for kejseren om hā iche ville dōme hānem Han vilde oc haffue venskaft
met iøderne oc mente at de skulde giffue hannem store penninge fordi tode hā
sine hender oc sagde Jeg er wskvldig aff dēne retuise mandz blod Iøderne ro-
bede Hanff blod skal kōme offuer off oc vaare bōrn Det skede oc saa aff guds

teptus

Longe fredag

Deris / toore plage
Saa de / fink / der de
Saa hader / and de
Hader / fink / der de
Hader / fink / der de
Hader / fink / der de

heffu Thii de finge oc haffue alle blodstot saa lenge de leffue men verden stons
der Men de hagde icke trod at der skulde komet saadan heffu der effter Saa
gaff Pilatus blodig dom offuer hannem oc antworde igderne hannem at de
hannem korss feste skvulle

Om morgenen der klokken wor ved vi Da ledde de Ihesum
aff raadhsot oc ii obenbare røffuere met hannē Saa hagde
de gior et korss till hannem som wor pō sōder langt som sō
me Doctores scriffue Det sagde de paa hauss hellige apell at
han selff det bare skulde til caluarie bierg sō de pleyde at korss
feste obēbare oc skalke røffuere paa at hā bespottiss skulde aff
huer mand paa vegn De at hauss legeme der met twingiss skvulde Dag fin
dess det ingenstedz i scrifften at røffuere selffue baare deriss korss till samme
bierg Men de regnede vor herre slēmere oc verre en obenbare røffuere Nu ful
komediss den Prophecie som Esaias sōr om hannem screffuit hagde Non so
lum cum iniquis deputatus est sed vt iniquorū iniquior ac. Ihesus wor icke
al eniste regned blant skalke oc røffuere Men han vor regned slēmere oc verre
en obenbare skalke ere Her skall huert mēniske betencke oc stedze i hukomme
denne vor herriß store tosmodighed at han selff veluillige bere vilde det suare
korss en dag han vor saa vansmectig aff den suare hustrugelse oc kronelse for
blodet vor hānem forløbet at han neppelige gonge kvonde thii gick han gans
ke kroggt vnder det svare korss bōpendiss sit verdige hōffuit ned mod iorden
De fule igder lode oc henge to fiele nedē paa hauss kiortel en mod hāss skina
neben oc den anden bag mod hauss legge Som vaare besatte miz smaa huasse
iern pige som en hegle Elt naar han tredde fram da stvonge oc sloge same som
oc iern pige hannem i sine skinneben Naar han tredde till bage da stunge de
andre iern pige hānem i hauss legge at alle hauss fodspor stode fulde aff blod
effter hānem O huilken grafelig pine giorde de hannem der miz de giorde in
gen aff røffuere saadan plavve Hauss benedide moder Jomfru maria vilde
gerne talet met hannem men hvon kvonde icke kōme till hannem for den store
troug sō vor i stredet som han skulde vd lediss thii alle saffnediss der at de hā
nem se vilde Thii gick hvon gandske hastelige met Sancte hauss oc henniss
sōster vd aff en anden port at hvon hānem møde kvonde paa vegn Der hvon
saa hannem bere det suare korss paa sine hellige skuldier De at hauss hellige
ansiet vor saa blodigt oc bespottet at hvon hannem neppelige kende kēde Da
bleff hvon mopen dōd aff reth soig De henniss hierte vor saa beklemd off stor
disuelse at hvon icke kunde tale et ord till hannem Den hellige qvinde ve
tonica fick vor herre paa vegn et rent klede at han skvulle tōre blodet aff sit
ansiet oc øgen met han trycthe det till sit ansiet Saa bleff hauss effterlignisse
der paa oc holdiss en nro i rom i alder stōrste ere oc verdighed Ihesus gik no
genstund fram ber Saa vende han sig om oc sagde til de quinder sō fulde eff
ter hannem gredendiss aff Iherusalem for medpneck (skpō) Qvinder grader
icke offuer mig Men grader offuer eder selffue De offuer eders bōrn Der hā

Esaias

6
[Bitegnung] a hox
bleff vider blod
aff hvon bōrn

6
[Bitegnung] a hox
bleff vider blod
aff hvon bōrn

hagde gøget nogē stynd fram beder Da fyrte han vnder det hellige korss aff
stor vāsmectilse thii blodet forløb hānem gandske suarlige Der stöder nw en
kircke paa samme sted och en anden der som han taledē till qvinderne Thii
kand huer mercke at det wor long vep fra staden vð till caluarie berg Der
Jøderne saage at han engelediff lenger kvnde bare korssē Da fyrtede de at
pilatus skvælde igenkalde sin dom thii de merckede vell tilforn ath han gerne
ville frelst hanss liff fra dem Thii nōdde de en bonde till ath bere korssē meth
hānem som hed Simon Sirineus De hagde reff och liner om Jhesu liff och
halss oc slebede hannem efter dem som en hvend Sōme stōtte hannem i hanss
side oc rpg met deriss voben och verge somme sloge hannem paa sit hoffuit sō
me droge hannem i sit haar oc skog och sagde Du slemme forredere gack frem
Deth lækker fast paa dagen hvor lenge skulde wi her tøffue efter dig Saa
gerige oc figende vaare de paa hanss død At de ingelediff ville vnde hannem
at huile sig noget paa vegn Her skall huer offuer tencke huad pine de gjorde
hannem i disse iii time oc tacke hannem pdmrgelige for dem

Er klokken vor ved ip kom vor herre op paa Caluarie berg
met korssē Sōme aff bōdlene baare hamere oc tenger Sōme
reff och liner ath vðstrecke Jhesum meth Sōme naglene ath
korss feste hannem met Sōme naftre at bore korssē m; Sō
me styen och anden redskaff som der till skvælde Sōme kaste
klederne aff dem at de diff bedre kvnde røre dem De vere bes
qwēne till ath bruge dem vmdelinge mod Jhesum Sōme grossue kvlen der
korssē skulde stonde vdi Somme droge vor herre hastelinge oc vbarmherteli
ge aff hanss kleder at alde hanss saar begynte at bløde paa nress igen thii blo
deth wor stōckined och tvvrit op till klederne De droge och den hvasse torne
krone aff hanss hoffuit i deth de droge klederne aff hannem Och sloge hende
stray haardelinge paa hanss hoffuit igen Ath hanss pine der met fornress skul
de Der stod han nøgen och blodig huer mand till spot och spe Och vor deth
nw den tredie gong som de gjorde hannem saa nøgen for al almyren Hanss
hellige moder maria som swarlige bedrøffuit vor .saa hannem saa ynckelige
nøgen och blotth ath han ep hagde eth neder klede Eller traadh paa alt hanss
liff da blweddiss hende stōrlige der ved thii gick hvn till hannem och tog han
nem i sin fagn och bant sit hoffuit klede om hanss lender O hvor sorgvold
vor hanss benedide moder paa den tiid Doctores mene ath hvn iche kvnde
tale eth ord till hannem for suar diuelse Hvn hagde gerne hvølped hannem
mere om hvn hagde kundet Saa røcthe bōdlene hannem hastelinge aff hēn
niss hender Och kaste hannem swarlige ned paa korssē oc sloge saa en stom
ped iern nagle gennem hanss hōgre hond op till korssē Siden byvnde de liner
och reff om den venstre hanss hond och droge och stretchede hende saa swarlige
vð till det hvvll de boied hagde till naftlen ath hanss adier oc sener skildiff fra
huer andre i hanss arme oc byst siden sloge de en stompet iern naftle gennem
hende Saa bunde de reff oc liner om hāss sōder oc stretchede dem saa suarlige

Stagen, paa Me
lige Stader

Christi, Saars
rykket fra paa

Modelinge barmh
tigh

Blod af Jhesu
Saggen og

Longe fredag

7
Christi Blod, vnder
tappis. Effter. d.
ganges. aff. h.
A. Regemur.

Christi Bon. til
sin fader. for
di. Glem. Døds.

ned till det tredie: hvæl at senerne oc aarterne offuer alt hanss lifff skildiff at De
feste saa baade søderne till korisset den ene offuer den anden m̄ en stor stompet
iern-nagle. Hvert det slag de sloge paa samme nagler det gald ind i Jomfruo
mariess herte. Der de hagde saa fest hannem till korisset da opregde de deth
met hanss verdige legeme. Och lode det saa falde ned till iorden igen met retth
foract at de der m̄ hanss pine for øge skulde. Siden repssde de korisset op igen
oc skøde det saa haardelike ned i hvølen som det skulde stonde med hanss sua-
re legeme. At alle hanss lēmer skpldiss huer fra anden. Saa kaste de stene been
oc iord i hvølen om kaarsset at feste det met han vor saa pncelike v̄ racther
paa korisset at huert menniske ser oc telpe motte alle hanss been oc ledemode det
ene fra det andet. Sanctus Bonauentura siger at de sette først korisset i iordē
for de sloge vor herre der till. Och de hagde iii styger den steckiste stige sette de
mit op till korisset paa huilken Ihesus gick veluillige op saa høyt som benene
festiss skulde fra iorden oc stod der stille. Den anden stige sette de paa den hø-
gre side til korisset. Saa vdracthe Ihesus sin alder degliste højre hond til bō-
delen som hende vmdelike i gennem slo met en stor iern naffle. Siden racthe
han sin venstre hond til den anden bōdel sō stod paa den tredie stige han bant
liner om hende oc stretchede hēde suarlige v̄ til han kunde sla naglen i gēnem
hanss hond ind i det hvæl som der til boret voar der hun naade der till da slo
han hende vbarmhertelike i gēnem met en stor iern naffle. Saa toge de stygen
fra hanss søder oc hanss svare legeme bleff hengendiss met henderne paa de ii
naffle. Saa bunde de liner oc reb om søderne oc stretchede dem neder til det tres-
die hvæl och lagde den højre fod paa den venstre oc sloge saa en stor iern naffle
gēnem dem baade op til korisset. Da saa Ihus op i hiemelen til gud fader oc
sagde. O hiemelske fader. See at ieg nwo haffuer ydmyget mig til dōde effter
din vilge for mēniskens saligheds skpld. Jeg offer mig nwo dig veluillige for
dem bedēdiss dig ydmygelike at du formedelst den kerlighz du haffuer til mig
oc for dēne min suare pine oc dōd at du vilst forbarne dig ofuer dem oc forlade
dem deriss synder. Effter thi at dw vilde atth de skulle alle vere mine brōdre oc
søster. Anāne dette mit offer for dem tacknēmelike alder keriste fader. Huad
helder hā bleff koriss festet men korisset saa paa iordē. eller side det vor oprepssd
det er alligemed doctores scriffue der ē atskillelige thi at ewāgelisterne scriffue
icke huorlediss hā vor koriss festet mē sleet heen at hā vor koriss festet. thi at det
vor dē slēmiste oc v̄ erligste dōd sō de paa dē tid viste at sige aff. De baare oc
al dē suariste pine oc plaue paa vor herre. sō de alder mest oc slēmist optencke
kunde. Huilke han led tolnodige for vor saligheds skpld. Hā vor saa suarlige
vdract oc fest met naglene at han ingen aff sine lemmer røre k̄vnde vden all
eniste sit hoffuit. Der hengde han alle for spot och spe paa iii store iern nagle
mellem to obenbare rōffuere. Søderne robode paa hānem met atskillige bespot-
tesser oc skendelige ord. Sōme sagde. Skāme dig nwo. De tyvi vorde dig. Du
sagde atth dw vilde neder byde templen oc op bygge hannem igen paa tredie
dag. Sōme sagde han frelste andre. De han kand icke nwo frelse sig selff meth

mange andre haanlige oc slemme ord. men Hoffdingerne oc presterne de robes
de paa hannem saa sigendiss Est du guds søn da stig ned aff korset igen da
ville vi tro paa dig Det vor icke deriss alvære de sagde Ihesus viste vel des
riss hiertiss mening Iomfrw maria hørde disse skæmelige bespottelser och saa
den græselige pine som de hannem gjorde thii vilde hvn helder vared død en
leffuende hvn stod mellem hans korss oc røffuerens oc aldrig vende sine øgen
fra hånem hun bad oc inderlige til gud fader saa sigendiss O ewige gud fader
der i hiemerige det vor din vilge at min søn korss festiss skulde Et dñz icke en
nwo dyn vilge atth dw wilt kalde hannem till dig igen See nwo till myn store
hiertenss sorg och dørueelse som ieg lider for hannem Jeg beder dig pdmpegelige
at du wilt formindske hans suare pine Jeg befaler hånem aldeliss i dine hendes
der Ihesus bad oc sactelige ved sig self for hende till gud fader saa sigendiss
O aldermegtigste gud fader see hvor ynckelige min kere moder pine oc plaz
væss for min skpld i sit hierte Aff stor sorg oc bedørueelse Jeg skulde ene korss
festiss for menniskenss salighed oc icke hun Du korss festiss hun i sit hierte mz
mig oc pine saa suarlige som ieg Min korss festelse och pine gør fyllest nock
for meniskenss synder Thii befaler ieg dig hende bedendiss dig pdmpegelige at
du wilt formindske henniss sorg oc dørueelse Sancte Hans ewangelista oc vor
fruess søster maria iacobi maria salome oc Sancta maria magdalena vaare
oc hoss korset oc græde oc sørgede gandske swarlige for den beske pine de saaz
ge paa deriss gud oc skabere oc for den store medynck de hagde offuer iomfrw
maria i henniss suare bedørueelse Den frvnd der Ihesus hengde paa korset
leffuendiss da wor hā icke orkelsøss Hā gjorde altid noget sō hōme kunde alle
menniske till salighed oc god lerdøm Han taledet vii ord samme tiid som och
bescreffuiss i den hellige leest oc pass Det første vor at han bad till gud fader
for dem som hannem korss fests saa sigendiss O gud forlad dem som mig pi
ne thii atth de icke vide hvvad de gøre De der met gaff han alle menniske got
exempell atth de skvulle bede got for dem som gøre dem onth oc icke bande dem
Andet ordh taledet han till sin benedide moder saa sigendiss Qwinde se din
søn som han vilde sige Sancte Hans skalf vere dig her effther i myn sted for
din søn Siden sagde hā til Sancte Hans ewangeliste se din moder som han
vilde sige dw skalf nwo her effther stonde hende i myn sted for henniss søn och
trøste hende som ieg gjorde Det Tredie ord taledet hā till røffueren oc sagde
I dag skalf du vere mz mig i paradiss Her maa huer mercke hans store mil
hed oc barmhertighed mod dem som anger deriss synder Hierde ord taledet hā
till gud fader sigendiss O myn gud O myn gud Hvi forloft du mig saa Sō
hā vilde sige du elste meniskene saa meget at det spness at du plat haffuer off
uer giffuit mig Hemte ord vor mig trøster Sōme legge det saa vdh at han
trøste effter meniskenss salighed Dog trøste hånem oc ret legemelige sō Stius
Bonauetura siger thii at blodet hagde suarlige forløbet hånem i hans pinel
se oc hā hagde suarlige arbejdet der han bar det store korss saa long vep føre
Thii skencthe de hannem edicke och galle aff vanartighed atth de der metth

Bonaue-
tura.

7

hanff pine diff pdermere for øge skulde Siette ord vor Det er ny fulkømed
Som han ville sige Ogud fader ieg haffuer ny fulkømed all ting effte din
vilge for menniskens salighed som du mig besalet hagde De alt det som pro-
feterne om mig spaad hagde Er det din vilge da kalle mig ny till digh igen
Gud fader suarede som Sanctus Bonaue-tura siger Kom min alder keriste
søn Jeg skall tage dig i min sagn du skalt her effter haffue ewindelige loff oc
are met mig dw skalt aldug mer lide nogen modgang eller pine Dw haffuer
alting ny erlige oc vell fulkømed Siden begynte vor herre at blegne i hanff
ansiet oc offuer al hanff krop oc løcke sine øgen sāmen oc bøpe sit hoffsuit ned
till bystet thi all hanff styrcke oc mact vor da twingd aff hanff legeme Thii
sagde hā da det Siuende ord met hør røst oc graad Saa lpdendiss O gud
fader ieg befal min siell i dine hender De der met vdgaff han sin hellige siell.
✠ Pater noster ✠ Dette skede der klokken vor ved xii

At dette hør rob som Ihesus gaff aff sigh der han døde bleff
en mechtig riddere hed Centurio omvøet oc sagde strap San-
delige vor dette gudz sōn thii andre menniske kxvnde ickē ro-
be naar de dō De han trode siden stadelige paa hānem Doc-
tores scriffue at vor herre robede saa høpt at hanff røst hørde
den tiid ned till heluede Hanff benedide moder maria vor oc
mogen død aff suar sorg der hun saa hānem grade oc dō oc hørde hanff pnc-
kelige gradelike røst Hun styrthe neder till iorden aff ret bedrøuelle oc kxvnde
huerken røre hender eller føder Sancte Hanff som ihesus elste offuer alle sine
discipell oc befolll sin moder at beware Han repssde hende op igen met Sancte
Marie magdalene hielp oc de andre to marier De ville gerne alle hvogsua-
led hende men de kunde neppelike tale eth ord for sorg och graad O hwilken
stor puchelighed vor her paa ferde Der de saage deriss gwd och skabere henge
blodig oc død for dem paa det hellige korss. al ting hagde medryck offuer hā-
nem vden de vnilde fortuilede iøder och hedninger som hannem pinte Solen
Maanen oc alle stierner bleffue forsmøckede oc miste deriss skyn Jorden hvy
bevvede oc skalff Stenene sloge dem til hobe den ene mod den anden De døde
stode op aff graffuerne igen faste dugen i templen brast sōnder miz mange an-
dre votalige iertegen sō da skede Siden gick almyxen ind i staden igen Men
hanff benedide moder sette sig vnder korss et met de iiii som met hender waare
oc haabediss at fonge hielp oc raad aff gud fader till ath tage hannem ned aff
korss et oc iorde hannem De saage idelige op till korss et till vor herre oc grade
ret hiertensll graad for hānem at han saa blodig oc sagr der henge skulde for-
smaader oc forhaaned aff den menige plmxx oc ingen vilde forbarne sig off-
uer hannem oc tage hannem neder at han begraffuiss oc iordiss kunde.

O Er klokken vor ved iiii effter middagen Da kom der en stor hob veb-
nede mend aff staden igen som skvilde hvygghe benene och lemmerne
sōnder paa waar herre oc røffuere oc taghe dem ned aff korssene ath
de ep der henge skvilde paa deriss alder stōste hōgtiids som vor paa ske dag

så vor om morgen i omfrw maria repssde sig op oc de andre iiii så hof hende
 vaare deriss store sorg bleff da fornyet igen Hven saa op till ihesum och sagde
 O min alder keriste søn huor faare kōme de nwx igen. haaffue de ey slaget digh
 i hiel Jeg mente at de skulle der m3 ladet dem nøge Wille de en ydermere pla:
 we dit døde legeme Jeg wilde gerne frelst dig fra døden oc din pine men Jeg
 kvende iche Nu wilde ieg och gerne frelse dig aff deriss hender om det waare
 mig myveligt Jeg vill bede till gud fader i hiemmerige at han skall gøre dem
 milde oc spagferdige emod dig Saa fald hun ned paa knæ for korisset och de
 andre iiii met Side kōme de gandske grumelige oc hastelige oc saage at røff:
 uerne leffuede en da Thii hōgge de deriss been oc lemmer sønder oc toge dem
 neder aff korissene oc kaste dem strax vdi en stor hule der hof Saa ginge de
 till bage igen till ihesum Thii bleff iomfru maria suarlige bedrøffuit oc søg:
 te till sine vaaben som wor ydmyghed Oc fald paa knæ for de skalke oc hof
 sine hēder sāmen op mod dem oc sagde O kere venner Jeg beder eder for me:
 delst der aldermectigste gud3 naffn ati ey ydermere plaue min fattige søn. ieg er
 hanff sorgfwlde moder oc ieg haaffuer aldrig fortørmed eder met eth ord Er det
 saa at min søn nogen tid fortørmede eder Da haaffue i der faare slaget hānem
 i hieff Jeg vill forlade eder all den wret oc sorg som i mig der m3 giorde Jeg
 beder eder ydmygkelige ati ville gøre mig den miskundhed ati ey hwæge hanff
 been eller lemmer sønder at ieg hannem heler iorde maa Huad hielper det eder
 at hwæge hanff lemmer sønder i se vell selfue ath han er død Sancte Hansff
 Sancte Maria magdalena oc de andre to marier stode oc paa knæ met hen:
 de for dem oc baade dem alle m3 grædende thaaare De hoffmodige skalke bleff:
 ue diff mere offuerdadtige der de saage denne store are och ydmyghed som dem
 skede Da vor der en blant dem som hed longinus han vor meget offuerdadtig
 paa den tiid men han bleff siden ydmyg oc hellig Han stack vor herriss hōgre
 side op m3 et spyd oc der vdrand blod oc vand Saa stypte Iomfru Maria
 mopen død vdi Sancte Marie magdalene hender Da bleff Sancte Hansff
 suarlige fortørmed aff stor sorg oc sagde till dem O i alder stemmiste menniso
 ke som gøre denne store wmlshed mod dette døde legeme i haaffue slaget han:
 nem i hieff nwx ville i mprde hanff wskpdlige moder m3 Conger eder Vey wi
 ville iorde hannem Saa ginge de bort effter gwds vilge Siden fik Iomfrw
 Maria till sig igen ligerwiss som hun hagde op vognet aff en søffn oc spwr:
 de om de hagde ydermere plawed hēniss søn De sagde ney oc at de skalke gin:
 ghe till staden igen Her skulle alle offuer tencke hwor tiit d3uellsensff swerd
 i gennem stack Iomfru Mariess herte i dag at hven vor mopen død Oc der
 fore tacke oc hedre henniss siw sware d3uellsset m3 Aue maria eller nogen an:
 den god bøn Nu bleff den spaadom fuldkommed som Simeon hende spaa:
 de kndelm3sse dag At d3uellsensff swerd skulle stinge hendiss herte i gēnem
 Iomfrw Maria Sancte Hansff oc de iiii marier sette dem hof korisset igen
 oc sørgede gandske suarlige at de iche knde fonge ihesū ned aff korisset oc iorde
 hāne thii de vaare iche stercke nock til at tage hāne ned oc de hagde ey helder

r iiii

{ 8 }

Afhendegang D
 ihristi blod af
 vdi sin aff hant
 67. Regim.

Longe fredag

redskab der til huercken stiger hāmere eller tenger til at røcke naglene aff kors-
set met De torde icke helder gonge fra hannem Oc de kvænde ep helder lenge
bliffue hoss hānem thi det vor hart mod naten her maa huer mercke den sto-
re sorg de vaare bestadde vdi de viste icke hvræd de der till gøre skulde Som
de saa bestadde vaare i denne drøuelse Da kom Iosep aff arimathia oc Nicodemus
oc hagde nogre andie met dem som baare stiger oc redskaff til at ta-
ge ihesū aff korssset m̃z oc hagde met dem hvyndrede pund drøbar smørelse sō
de vilde smøge hāss ligeme m̃z sō de iordede det Der iomfru maria saa dem
kōme fra staden da bleff hun oc de andie gandske bedrøuede oc menthe atz de
vmilde skalke hagde igen kōmed at hvygge hanss lēmer sōnder Der de kōme
nermer Da sagde Sancte Hanss Benedidet vere gud i hēmerige som off nvo
sender hieps oc trøst Jeg kender dem som komme Det er Iosep oc Nicodemus
Da suarede iomfru maria Velsigned vere gud som off nvo her met hugswale
vill oc i hvykōme sancte Hanss gick mod dem oc tog dem i fagn de grede paa
begge sider at de icke tale kunde till huer anden for svar sorg Der de komme
mod korssset de spurde Iosep hvy de vaare som vor hoss Iomfru maria Han
sagde hannem det Da spurde han framdeliss huor de andre apostle vaare Hā
swarede at han det icke viste Thii at ingen aff dem vor hoss dem den dag i
gēnem Der de komme till korssset da fwlde de paa knæ oc baade till hannem
Saa stode de op igz oc toge iomfru marie i fagn oc de andre marier oc bōpde
deriss knæ ned mod iorden for dem De grade oc sørgede at de icke tale kunde
till huer anden Dm siger sagde Iomfru maria till dem Nvo giorde i vell ati
vilde i hvykōme ederss mestere thii han elste eder meget Her skal huer mercke
huorlediss de neder toge vor heriss legeme aff det helligē korss

Da afftenen sette de to stiger till korssset en paa huer side Iosep
gick op at den stige som stod hoss den hōgre hond Oc hvy-
gpnte at arbejpe oc drage met en tang paa den nagle sō stod
i gennem hanss hond Da kvænde han ingelediss songe han-
nem ṽd m̃z minde en han oc skulle trycke honden thi naglen
vor stor oc long oc slagen gandske hart i det stercke træ Der
han fick hānem ṽd Da gaff Sancte hanss hānem et tegen at han skulle son-
ge hannem samme nagle hēnelige at iomfru maria det icke saage Siden tog
Nicodemus de anden nagle aff den venstre hond met stort arbejpe oc fick oc
Sancte hanss den hēnelige Saa stide Nicodemus ned at tage nagelen aff
sōderne Men stod iosep oppe igen oc holt ihesu legeme i sin fagn Der sōderne
vor løse Da gick iosep factelige neder at stigen strax Iomfru marie kvænde
naa ihū hōgre hond Da kōste hvy hēde met stor svock oc graad oc lagde hen-
de til sit kind ben Siden toge de alle ihesu legeme oc lagde det factelige neder
paa iorden iomfru maria sette sig ned paa iordē oc lagde hanss verdige hoss-
uit oc skuldre i sit skød oc saa der gandske inderlige paa oc kōste det met gre-
dende thaare sancta maria magdalena tog sōderne till sig oc kōste dem (hoss
huilke hun fick sōre sine synderiss forladelse De andre stode der om kring paa

3ff Hanss EVANG.
gymnast, 2. vengle
Jom vord stagen 3
Jom vord stagen 3
gymnast, 2. vengle
gymnast, 2. vengle

alle sidet oc græde och swæckede for hannem som Dauid Propheta sår hagde David
spaad sigendiss Plangunt eum quasi vnigenitum. De græde alle for hannem
som en der græder for sin eneste søn.

Er de hagde sidet saa nogen stynd oc grædet offuer hannem
oc det leed fast mod afftenen Da bad iosep Iomfru Marie
at hwen ville lade dem sukke hans legeme i lyn kleder oc ior
de det Hwen swarede Alder keriste brødre tager icke saa snar
lige min søn fra mig Eller i myre begraffue mig met hānem
thi ieg døer aff ret sorg Hwen græd beskelige oc kørte først eth
saar oc saa eth andet oc skvædde hans dybe voder i hender oc side oc de andre
saar offuer alt hans legeme serdeliss dem sō han hagde i sit hellige hoffuit aff
den huasse torne krone Hwen saa oc grangibelige till huorlediss de hagde dræ
get hans skeeg aff hans hage oc kindbē De haared aff hoffuedet Der m̄z vor
den pphetie fuldkōmen som Esaias sår sagde aff gud̄z mynd Corpus meū
dedi pccientibus et genas meas ualentibus Jeg gaff dem mit legeme i vold
som det sloge oc hustruge De mine kindben som droge skegget aff mig Hans
verdige āsiet vor saa bespøttet oc blodigt at neppelige nogē det kēde kēde dē
ne s̄n hun saa paa hānē hwen beklemdē hēniss herte saa suarlige at hun vor
mopen død Om siger sagde stē hans til iomfru marie keriste fr̄ue Lader off
tillade at iosep oc icodemus swøbe oc begraffue ihesu legeme thii Det er hart
mod naten oc de motte kōme i stor skade oc vedermød om iōderne fornēme at
de waare her saa lenge Da betenckte hun at hwen hānem befalen vor thii sam
tyckede hwen strap hans ord De giorde velsignelse offuer Ihesu legeme oc till
stedde at de motte det handtere Saa toge iosep oc Nicodem⁹ et h̄uit lagē oc
suobtedet i Dog hagde iomfru maria stedse hoffuedet i sit skød oc det besuob
te hwen Sancta Maria magdalena bleff stedse hoff fōderne oc bad ath hwen
dem swøbe motte thii hwen sich sår naade oc misvond hoff dem Hwen græd
saa suarlige for de waare saa ynckelige saare at hwen ville strap haffue dēt i
samme sorg hwen kørte oc swøbte dem det erligste hwen kunde Der Iomfru
maria saa oc fornām at hun hans iorde ferd ey lenger fordrage kēde Da sag
de hun O alderkeriste søn huor suart er det mig i mit herte at wii n̄w ende
lige skulle skyp̄liess ath Huor løstelig wor Vor omgelse sår till hobe wii aldrig
fortørnede huer anden met et ord Dw̄ tiente mig oc ieg dig Dw̄ est n̄w saa
vskyp̄delige i hiell pinter Jeg vilde gerne h̄wlp̄et dig i denne n̄d Men ieg
k̄vnde icke Dw̄ gaffst dig selff uelwillige i døden ath dw̄ igenløse ville alle
mēniske Dw̄ elste dem mere en dit eget liff oc frelste dem fra dieffuelen m̄z din
suare død aff huilcked ieg glæder mig Dog sårger ieg alder mest for din suare
pine oc den slemme vskyp̄dige død dw̄ haffuer told paa korssens galie for in
gen sag thii du sp̄ndede aldrig O keriste søn naar ieg haffuer n̄w iordet dig
Hwad skal ieg da gøre ieg arme bedr̄uede moder Huad skal ieg siden tene
ke Huorlediss kan ieg leffue for uden dig Jeg vilde gerne iordiss m̄z dig at ieg
motte vere der som du est Men ieg icke n̄w kand iordiss met dig legemelige

Esaias

r iiii

Longe fredag

Da skall ieg'orde min siel hofst dig aandelige i graffuen Jeg befaler dig hende
de nvo i vold Saa gred hvn alder suarist oc sagde O kere sön huor besk oc
sorgelig er dene vor atskilnelse Saa bant hun en deplig ren suede dvog (som
måge kaller nese dvog) om hans hofst Siden giorde hun velsignelse offuer
hänem igen oc de fxlde alle paa knæ oc baade til hänem oc kofte hans foder
Saa baare de hannem til graffuen som vor der hart hofst Iomfru maria bar
hofstet Sancta maria magdalena foderne oc de andre baare kroppen Si-
den sagde de hannem i graffuen m3 alder suariste suck oc graad De lagde en
stor steen offuen paa hende och fulde saa alle paa knæ och baade till hannem

her Bude Josef
vramaria d Iomfru
maria, dille fdlge
Gammal Konge
d S. haffde Gode
desum. d. g. d. d.
for Gammal Konge
for Gammal Konge

Der Josef ville gonge i staden igen da sagde hā til iomfru marie O keriste
frue ieg beder eder formedest dē kerlighed i haffue til eder gud oc sön ati vil-
le følge mig hiem i mit hvost thii alt det som mig hør till det skall vere edert
De ieg ved vell ati haffue huercken hvost eller hiem Saa sagde oc sāmlediff
Nicodemus till hende (O huilken armod oc ynckelighed vor det at hieme-
rigiff drotning icke hagde da selff saa meget at hun kunde bōpe sit hofst til)
Hun bōpede sit hofst ned oc tackede dem ydmypgelige at sagde at hun vor
Sancte Hans befaler Thii sagde Sancte hans till dem Jeg vil lede hende
til det hvost som ihesus od sin naduere i iafftiff met sine disciple oc der vil ieg
bliffue hofst hende De bōde hende gode nat oc ginge til staden Der natten gik
paa sagde Stē Hans till vor frue keriste moder det er icke got eller bequēme-
ligt at vi her lenger tōffue thii det er icke sōmeligt at vi skulle gonge i stadē
om natte tide Et det eder till vilge da ville vii gonge heden Saa stod Iom-
fru op oc kofte graffue oc giorde velsignelse offuer hēde sigendiff O alder ke-
riste sön. ieg kand icke nvo lenger bliffue hofst dig. ieg vil befale dig gud fader
i hiemerige Siden saa hun op i hiemelen oc sagde O erwindelige gud fader
i hiemerige ieg befaler dig nvo myn sön oc myn siell som ieg haffuer begraff-
uit met hannem De der m3 gick hvn mod staden Der hvn kom till korset
paa vegn da fald hun oc dee andre paa knæ oc baade der till Hun sagde Her
paa huil diff inpn keriste sön oc dette er hāff dyrebar blod Side ginge de mod
staden der de komme saa langt fra graffuen oc korset at de icke lenger dem se
kunde da fald hun oc de andre paa knæ oc baade till dem Der de komme till
staden Da henglede oc svōbte iomfru mariess søster hende sō det vor seduan
der at klede viduer Saa ginge de faare hende ind i staden iomfru maria gik
effter mellem Sancte hans oc Sancte Maria magdalene Som de komme
inden porten Da vilde Sancta maria magdalena gonged det strede som gick
til hendiff hvost oc bad iomfru marie at hun hende følge vilge Hvn tagde oc
Saa til Sancte Hans Som hun ville sige huad han gør der er ieg til fredz
met Saa bad hun Sancte Hans at han det gøre vilde han suarede det er
bedre at vii gonge diid som ihesus od syn naduere i iafftiff der finde vi de
andre apostle saa kunde vii sige dem huorlediff all ting sig forløben er De i
følge off diid Hun sagde ieg vill gerne følge iomfru marie ehvort hun gon-
ger oc aldrig giffue hende offuer Siden kōme der mange piger iomfruer och

gode erlige quinder til hende paa stredene i staden oc græde oc suckede for hē:
diss store sorg oc d̄r̄uelse mange andre gode mēiske sō ginge om kring hēne
græde oc sagde O huilken stor v̄ret oc v̄log er hende skeet i dag aff h̄offdins
gerne och d̄omerne her i staden th̄i de lode henniss s̄n pine i hiell for v̄den all
sag och b̄r̄de De ḡv̄d giorde mange vnderlige iertegen i dag for hanss sk̄p̄d
De skulle vell v̄ochte dem at vor herre ep plav̄er dem der faare Der de k̄d̄
me til huset som de bliffue vilde da gik iomfru Maria ind met sine s̄ster oc
Stā maria magdalena Men Sancte Hanss bleff ved d̄øren igen De bad
de andre quinder oc piger som effter dem fulde at de ville gonge hiem til deriss
egne h̄v̄ss th̄i det vor sille paa afftenen Han tackede dem storlige for de ginge
saa langt paa gaden met dem De der met lucte han d̄øren Saa sagde ioma
fru maria til sancte Hanss Huor er n̄v̄ min keriste s̄n alliss vor glade hug
sualere oc tr̄st Som oss i iafftiss her besp̄sede Huor skāmelige bleff han for
raader fangen oc bunden hustrugen oc kroned oc led sidē den for̄medelige d̄d
paa k̄r̄ssent s̄st̄ som tyvinger mit h̄erte alder mest O huor besk̄ er vor at
sk̄p̄lelse at ieg ep motte d̄s met hānem Sancte Hanss hugswalede hende det
beste han kunde och badh ath hun skulle giffue sig till freedz.

Paaske afften

Da løffuerdagen som vor i d̄derneff paaske dag bleff Iomfru
marie oc alle de andre i s̄me h̄v̄ss vnder l̄v̄cte d̄ḡre oc torde
ingē stedz v̄d gonge for i d̄derne De taledē inthz s̄amen Men
de s̄orgede alle suatlige ac offuer tenchte den suare d̄d oc pi
ne sō ihesus leed om dagē til for̄n Som de saade i s̄me d̄r̄
uelse Saa b̄anckede en paa d̄øren De bleffue alle s̄varlige
for̄f̄rede oc fr̄ctede at der skulle vere deriss v̄ denner Stē hanss gick til d̄ør
en oc saa i gēnem i h̄v̄l at det vor Stē Peder th̄i sagde han dem at det vor
hā Iomfru marie suarede Lader d̄øren op for hānem Stē peder gick ind m̄z
gandske stor bl̄psell graad oc svock De andre ville bedet hānem vere velk̄
men men de kunde icke taale eth ord for graad oc d̄r̄uelse Der effter k̄me de
andre apostle den ene effter den anden som alle vaare sorgfulde och bed̄r̄uede
Der de k̄omme til dem igen oc lode noget aff ath grede Da beḡnte de at tale
om vor herriss suare pine Da sagde Sancte peder mig bl̄v̄ess oc sk̄emiss at
k̄me eller lade mig see for eders̄ asp̄v̄n Th̄i ieg saa stemmelige forlōd m̄n
gud oc sk̄abere sō mig saa meget elste De ath ieg saa skāmelige for̄svor hān
nem t̄rende gonge De andre apostle sloge dem for deriss b̄r̄st met deriss hender
och kerde den obenbare sk̄p̄dige ath vere for de hagde saa offuer giffuit deriss
ḡv̄d oc mestere Iomfru maria s̄varede vor gode mestere och mechtige herre et
n̄v̄ gongen fra oss for̄medelst hanss alder suariste d̄d och pine oc v̄ii ere n̄v̄
bleffue igen ligeruiss som faderls̄e b̄rn men ieg tror fuldk̄omelige at hā skal

St̄ peder bl̄r
for d̄yde. O hā
for̄v̄en h̄v̄t
s̄m gode v̄r̄st
Jesv̄n.

vol 5

snarlige igen kōme till oss **I** vide dell selfsue ath han eder elste sāmē aff
 alt sit herte **Dc** han er alder mildest oc miskādelsig thii forlader han eder ger-
 ne alt det i haffue brudet hānem emod **Gissuer** eder inthz **Det** wor gudz sa-
 derß strenge vilge at han sāmē død oc pine lide skvōde for menniskens salig-
 hed **Sancte Peder** sagde det er aldeliff sandingē **Jeg** hagde aldriĝ trod at ieg
 skulde nogen tiid forsworet hannem **Men** der hanß pine begyntiss **Da** trode
 ieg neppelige at vndkōme met lifuit thii forswor ieg hānem i chapphe forstu
Dc mig kunde icke i hw kōme ath ihesus mig sōre det sagt hagde **Før** han
 saa paa mig **Da** tycthe mig gandske ilde at vere ath ieg det giort hagde **Da**
 spurde **Sancte maria magdalena** naar **Ihesus** hannem det hagde sagt **Han**
 suarede **Sker** toissdag at afften sagde han till mig ath ieg hannem iii gonge
 forsuertge skulde sō: hōnß gole **Siden** sagde **Jomfrw Maria** ieg ville gerne
 vide huad han giorde oc sagde **Sker** toissdag at afften i sin nadvere **Saa** be-
 gynte **Sancte Hanß** at sige hende huorlediss alting sig da forløben wor haa-
 de med ord oc gerninger **Siden** spwōde **Sancte Peder** igen om wor herriß pi-
 nelse oc der om taledē de siden all den dag i gēnem **Om** sōuerdagen at afften
 der solen wor ned gongen **Da** gick **Sancta Maria magdalena** oc **maria ia-**
cobi bort oc købte dprebate smøĝelser at smøĝe wor herriß legeme miz oc baa-
 re dem til bage igen met dem till **Jomfrw marie** saa halp hwen dem at blende
 dem sāmē at de bliffue skulde begvēmelige till ath smøĝe met

NEt moette nogen spørge hwor vor herte ihesus cristus vor om
løssuerdagen oc huad han giorde Her till suarer sanctus Bo:
nauentura oc siger. Strap ihesus vor død Da for han ned til
de hellighe forfædre som vaare i helvæddiss forborg och de finge
strap alder største ære oc glæde thi huor som helst wor herriss
syn oc ansigt er der et fuldkønelige all ære oc velsøst Her skal
hwer mercke hans store ydmyghed oc veluillighed at han self for ned til dem
Han moette vel ladet dem stelsse med den minste engild aff hiømerige och ladet
dem søt ehwort han hagede villet Men hans ubegribelige kerlighed oc hans
store ydmyghed hagede det ingeslediss tilladet Han for ick ned till dem som till
sine tienere Men han søgte dem ligerviss som sine kerlige venner oc bleff der
stedss hof dem til paaske dag at morgē at det begyntiss at dagiss Her ma
hwert menniske betencke huor glæde de hellige forfædre bleffue aff hans verdis
ge tilkønelse thi han tog fra dem all sorg oc diuælske oc al anden bekymmer
se som de der hagede De swonge alle oc løssuede hannem m̃z alder største ære oc
løff ligerviss som de haffde hafft deriss rettste egne legeme meth hwilke de alle
skulle opstonde igen paa den yderste dømme dag oc siden der med løffue oc bene
dide hannem ewindelig for yden endhe

Et de hellige forsedie som vorre i heluediff forborg fornvonne Ihesu
cristi tilskömelse Da sagde de til huer anden stonder op Stonder op.
Seer her kömer alliff wor stellers som oss nvo løse vill aff denne be-
drøffuelse oc mæck D i hellsuediff høffdinge tager bort edersf porte Dc lader

dem op Thii arenss konge skal nu her ind gonge oc frelse oss Saa fulde de alle paa knæ oc sagde Velsigned vere du guds leffuende søn som komer i den alsmectigste guds navn Du est vor gud oc frelser De ingen kan tage vaare siel aff dette suare fengsel vden du all eniste O hwilken vofelig och vbergribelig kerlighed bewiser du oss At nu du haaffuer igenløst werden m̃z dyn hellige død oc pine At du oc vilde verdiss at komer til oss m̃z din alder clariste siel at frelse oss Du haaffuer nu neder slaget heluediss porte oc løst de sware lencker oc bopet sō wi vaare bundne m̃z oc leder oss her ṽd m̃z din alder største mact Thi wille wi alle loffue oc tacke dig ewindelige Saa fulde de alle paa knæ och baade till hannem.

Erst Adam som bad for sig och sin slech saa sigendiss O dw alsommettiste gud som skaffte hiemell oc iord Ueder oc vand oc alt det som i dem er Du skaffte och mig met dine hender oc gaffst mig visdom oc forp̃m̃stighed oc lærde mig dine hellige budord oc vilge huilke ieg slæmelige brød diss var Thi haaffuer min siel haft stor d̃guelse i dette mørk Nu haaffuer du aff toet alle mine synder m̃z dit hellige blodiss ṽdgøddelse oc betales der m̃z det ieg brød thi skal ieg oc all min slech loffue oc tacke dig ewindelige for din m̃lhed oc barmhertighed Saa fulde de alle paa knæ oc baade till hannem **Sida stod stus** Noe op oc bad for sig oc sin slech sigendiss Velsigned vere du min gud oc skabere sō mig oc min hustru mine sønner oc deriss hustruer frelse vilde dē tid du loft den suare flod gonge offuer all verden oc dryckene oc aff slette alle m̃z niske oc alle andre creatur sō liif hagde vden dem all eniste som ieg hagde met mig i arcken Nu frelser du mig och mine sønner aff dette euige mørk Thii skulle wi loffue oc are dig ewindelige **Abraham** p̃faat oc **Jacob** baade framdeliss for dem oc deriss slech til gud sigendiss Benedidet vere du alder veldigste gud som lærde oss din vilge paa iorden oc kende oss huorlediss wi leffue skulde De ṽdualde sidē din benedide moder mariā aff vor slech aff huilken du anā mede din alder puriste oc reniste mand oc frelste al verde aff dieffuelenss vold oc mact oc oss aff dette grūme oc suare mørk thi skulle wi hedre oc are dig for vden endhe **Mose Aaron oc Josue** loffuede siden och tackede vor herre for han frelste dem aff kong pharaoniss ṽm̃lshed oc grumhed oc ledde dem gē nem det røde haaff och fødte dem meth engle brød som han nedsende aff hiemes len siden sagde de Nu forst dw self ned ath frelse oss oc alle dine venner fra dieffuelenss vold oc mact thi skulle wi loffue oc tiene dig ewindelige **Dauid** som p̃pperst vor blant alle Propheter oc gjorde psalteren han loffuede oc bad till gud faare sig oc sin aff søde sigendiss O dw alsmectigste gud dw anāmede mig fra en faare hiord som ieg bevarde oc gjorde mig till en mectig herre oc konge oc gaffst mig siden vold oc mact offuer mine fiender oc ṽd ṽd ver i krig oc orlog Du obenbarede mig mange sønlige ting aff din store vbergribelige visdom oc mectighed oc ṽnthe mig stor visdō oc naade till at scriffue oc spaa om din hellige tilkømmelse til verden Nu komer dw self oc theer mig dit alder clariste ansiet thi skal ieg loffue dig min gud oc herre for vden ende

Gloria in excelsis DEO

1509

Her effter følger paaske dagh
Oc al sömer partē til aduentz
söndag som stonder her
först i bogen.

Epistola prima ad corintheos quinto capitulo

Hæratres Expurgate vetus fermentum.

Ette er den første epistell och sendinge breff som Sancte Pouild screff til dem så vaare i en stad hed Corinthus och stonder hun i hanss v. ca. De lyder saa paa vort maall

Rere brødre oc søster renser oc gøter ederss samvittighed klar och ren fra dødelige synder atth ederss siel bliffue ickie som eth vbageth brød som forderffuit er aff sverderen Men ati myoe opspiddiss mangfoldelige met guds naade som hvit och pvit hvede meell naar detth

vædiss m3 klart vād Ati maa bliffue saa renlige fra synden så i vaare de tiid i hagde anammed dob och cristendom Cristus Ihesus som er vvaart paaske som han er offted for oss paa det hellige korss legemelige sammelediss och paa alteret i det hellige sacramento Der faare skulle vi gladelige æde och pdrmp gelighe anamme dette hiemmeliske brød till oss som er vor herriss Ihesu Cristis sande legeme dog saa atth vii ære for vden dødelighe synder baade modh off selffue och vor ieffn cristen De leffue i stor renlighed for den alsømetiste gud i sandhed for vden alt swig emod vor ieffn cristen

Euangelium secundum Marcū xvi capitulo.

In illo tempore. Et cum transisset sabbatum.

Etten som i dagh lasiss i den hellighe kircke paa vor herriss Ihesu Cristis arefvelde opstandelss vegne Den scriffuer den hellige ewangelista Sanctus Marcus i sit xvi capittel De lyder hvæn saa paa danske.

Der iøderness paaske dag vor forleden Da købte Maria magdalenæ Maria iacobi oc Maria salome smørrelse at smørge ihesu legeme m3 Strap om morgenen betiden mod solens oprindelse ginge de aff iherusalẽ til vor herriss graff oc kome till hende ret som solen vor oprvnden oc sagde til

Paaske dag

hver anden Hvo skall løfte oss stenen aff graffuen der de saage beder till da saage de at den store svare steen vor aff løften Da ginge de ind i graffuen der saage de en deglig yng dreng sidende m̄ en klar oc hvid kladebon s̄ vor guds engild da bleffue de forfarede han taledet till dem oc sagde I skalle icke rædiss eller frygte I lede efter Ihesum nazarenum som korss fester vor Han er opstonden oc ar har icke Seer her steden som de lagde hannem i Gonger till bage igen oc siger hanss disciple oc Sancte Peder met. at Ihesus gick for eder till galilee land der skulle i se hannem som han sagde eder tilfor

Udtydningen her paa

Di denne hellige last er trende merkelige artickler I den første merckiss de hellige iii qvinderss kerlige och inderlige atspørgelse om vor herre I den Anden merckiss vor herriss arefulde opstondelse I den Tredie det gladelige svar de finge aff engelen at de skulde finde hannem for dem i galilee land Der Iødemis paaske dag vor forleden dat vor om deriss paaske

dag at afften da ginge disse iii marier bort at købe dyrebart singrelse (thii der mottge ingen købe noget om dagen men deriss høgtiid varede i templen) De købte henne om afftenen at de aarle om morgenen skulde gonge der m̄ til vor herriss graff oc singre hanss verdige legeme Thii ginge de aarle om morgenen paaske dag som vor den første dag i vgen De holde altiit samme deriss paaske høgtiid vii samfelde dage Men paa den første dag och den syvende holde de mest fest oc høgtiid De andre dage der emellom motte de købe huad dem giordiss behoff Teptus Dito iam sole. De komme till graffuen strap solen vor opvonden aarle om morgenen De sagde till hver anden paa vgen Hvo skall løfte dene store tvunge sten aff graffuen for oss Der de saage bedre till da saage de at stenen vor aff løften Guds engild hagde løftet hannem aff graffuen at obenbare oc sige dem vor herriss sandelige opstondelse Teptus Et introitus De ginge ind i graffuen der saage de en engild side i en yng drengiss lignelse s̄ kledde vor met en deglig hvid oc klar kladebon da bleffue de forfarede Hā bad at de icke skulle rædiss eller forfædre dem thii han viste at de lette efter ihesum nazarenū Han er opstonden oc gick til galilee land for eder der skalle i se hānem som han før løffuede eder siger hanss disciple det oc Stē peder m̄ Hā neffuede stē Peder serdeliss oc bad dem sige hānem det thii Sancte Peder hagde icke ellerss diersfuediss til eller toret komet for vor herriss ansiet thii han hagde før iii gonge forsworet hānem Sanctus Lucas scriffuer i sit xpiiii ca. At sāme iii marier saage ii engle i graffuen s̄ kledde vaare i deglige klare oc skinnende kledbone som skaffte vaare i deglige mends lig Augustin⁹ neller Thi siger Stūs Augustinus At der vaare sede iii engle en engild vor

teptus

teptus

Luce xpiiii

Augustin⁹

uden for graffuen dog inden same graffuiff lyckesse de andre ti vaare inden i graffuen den ene sad der som hofuedet ligget hagde oc den anden som benene laage som Sancte Hanss siger i sit xx capittell.

Sanctus Bonauentura scriffuer om denne vor herriss arefulde opstondelse oc siger At der han hagde vdraget oc frelst vaare første foreldre Adam oc Eue oc de andre hellige patriarcher oc profeter oc andre retuise menniske aff heluediff forborg Da kom han paaske dag betimelige om morgenē met en gandske stor engle skare oc anāmede sit alder helligste legeme aff graffuen met sin egen gwddōmelige mact saa at same graff bleff alligeuelf svect oc besegld som hun vor spore Den same time Da begynte Sancta maria magdalena maria iacobi oc maria salome at gonge till graffuen met den dprebare smørelse som de hagde køpt at smøge vor herriss legeme met Tomfrw maria bleff i staden igen De bad till gud fader saa sigendiss O du allsmectiste gud fader min søn er død oc korss fester mellen to tøffuere som dig vel viderliget er De ieg iordede hannem met mine egne hender. men du est megtig til at giffue mig hānem igen kærsker oc svend Thi beder ieg dig pdmpgelige at du formedelst din alder veldigste maiestat oc mectighed at du wilt vnde mig hānem igen Huor er hand men hand tøffuere laa lenge at kōme till mig Lad hānem kōme til mig igen thii min siel oc herte songer ingen roligghed for ieg seer hannem Siden sagde hun Omph alder keriste søn hvor er det fat met dig huad gør du men du tøffuere saa lenge Jeg beder dig pdmpgelige at du ylenget nwo bliffuer fra mig Du sagde tilforn Jeg skall opstonde igen tredie dag. Kere søn er det ey i dag den tredie dag effter din alder suariste død oc pine der solen møste sit skijn oc din alder clariste siell skjldiff fra dit hellige legeme. thi er det i dag den tredie dag alder keriste søn paa hvilken du skulde opstonde Opstat fordi min ewindelige are oc glade oc kom till mig thii ieg begæter at se dig offuer all den ting som till er Lad din tilkōmelse hysuale mig Ligeruiff som din frawerelse haffuer bedrøffuit mig Kom fordi alder keriste søn du mildeste Ihesu som er mit eniste hōb oc trøst Der iomfru maria saa bad mæ grædende thaaere Da kom ih̄s̄s cristus i en deaglig hvid kledebon. mæ et alderklariste oc skynnende ansiet och sagde gladelige Hilt vere du alder helligste moder Hven vende sig om till hannem oc sald paa knæ och sagde Welsigned were du och. mpy alder keriste søn Ihesu Criste Han bōpde sine knæ mod hende igen oc sagde. mpy alder kariste moder Jeg er opstonden aff døde oc er nwo her hōff dig Hven stod op oc tog hannem kærliche i spn sagn oc kōste hannem De satte dem ned oc taledet till sammen Da saa Tomfrw maria gandske inderlighe paa hanss clare ansiet Och hellighe ferdvnder. och de andre hanss saar och sporde om han fōrvondet hagde spn de och pine Hāa suarede Alder erligste moder Jeg haffuer offuer vrontet døden Och all sorg. nødh dīquelse. pine. de. Och all anden modgang Och ieg skall aldrig mere her effter fornemme nogeth aff dem Hven swarede Welsigned were Gwd fader

f ii

Johannis
xx ca.
Bonauen
tura.

Tomfru Maria
bē. som h
de yngste Na. 8
e

Der oberbario in
allen forst. E. H. M. f
Sagapinle. J. som
vor for sin kær
mod. Allen. v. d. j
J. J. J.

Paalke dag

i hiemmerige som vntse mig dig igen saa arefuld oc opheffuit offuer all ting
Benedidet vere hanff naffn ewindelige Siden sagde han hende huorlediff hā
vdfog adam oc ewe oc de andre hellige forfedre aff helwediff forborg oc andre
vnderlige ting som han gjorde i disse iii dage

En de saa taleden til samen Da ginge Sancta maria mag-
dalena Maria iacobi oc maria salome Aff staden mod wor
herriss graff der de komme vden porten Da betenckede de oc
droge till minde wor herriss alder suariste pine De fulde paa
kne oc kyste iorden oc hanff benedide fodspord paa alle de ste-
der som han fald paa met korisset oc der som iøderne sloge oc
droge hannem søire eller gjorde hannem nogen serdeliff pine oc forsmedelse De
svockede oc graade sigendiff til huer ande her styrte hand vnder korisset aff sin
pineff vansmectelse thii blodet hagde saa forløbet hannem i hanff hustrugelse
oe kronesse at han sig inthz formotte Siden sagde de Her møtte hand sin be-
nedide moder oc hun bleff saa gaat som halff død aff stor sorg oc disuelse der
hun saa hāne i saadā pnckelig maade Her taleden hand til quinderne Her sag-
de hand korisset aff sig der han wor saa vansmectig at han iche kunde bared
Her laa han op din denne sten paa sine knæ oc albwe oc hvoilte sig Her repff-
de de hannem op igen oc lagde korisset paa hannem oc sloge oc stötte hannem
suarlige ath han diff fastere gonge skulde Her bespötte de hannem i hanff be-
nedide ansiet Her søide de hānem aff sine kleder Her sloge de hānem till kor-
set mē de stöpede iern naffle Saa fulde de paa knæ oc græde suarlige oc kyste
hanff hellighe korss som blodigt wor en da aff hanff vsköldige rene blod Si-
den ginge de der fra till graffuen och sagde paa vegen till hvoer anden Hvo
skall löffte oss den suare sten aff graffuen Der de komme nermere da saage de
at stenen wor aff löfftet oc gwdz engild sad paa hannem oc sagde till dem ra-
diff inthz thii wor herre er opstonden han er her iche Der de iche svönde hanff
legeme da bleffue de forfarede oc bedröuede ath de aff ret sorg gaffue ingen act
paa engelenff ord Men de ginge till bage igen til apostlene at vnderuise dem
ath wor herriss legeme er bort taget Da løb Sancte Hanff och Sancte Pa-
der till graffuen oc Sancta Maria magdalena oc de andre to marier mē At
lede oc spørge effter deriff herre thii det wor alle deriff hiertiff begarelse oc stö-
ste attraa at de hānem finde kunde Der de köme till graffuen oc lette i hende
da svönde de iche hanff legeme Men de svönde de lagen som det wor svöbt i
oc den suede dwg som laa paa hanff hellige ansiet Thii gick Sancte Hanff
oc Sancte Pader gredendiff till bage igen Men disse iii marier bleffue der
till stede Siden saage de i graffuen igen Da saage de to engle der sidendiff i
degelig hvöid skynnende kledetbon de sagde Hvem lede i effter Ihesus nazare-
nus stod op han er her iche han leffuer oc er höss de hellige forfedre som han
frelste De gaffue ingen act paa deriff ord oc finge der ingen hvögsvalse aff
thii de lette iche effte englene . men effter Ihesum cristum verdensfrelsere som
er herre offuer alle engle oc alle creatur Maria Iacobi och Maria Salome

paalke magd.

De 3 marier
Joh., eli. h. v. v.
P. v. v. v. v. v.
v. v. v. v. v. v.
v. v. v. v. v. v.
v. v. v. v. v. v.
v. v. v. v. v. v.
v. v. v. v. v. v.
v. v. v. v. v. v.
v. v. v. v. v. v.

de ginge lidet bort fra græssuen Men Sancta Maria magdalena hyon stod vden for græssuen oc grad gandske beskelige thii hyon mente at hyon ingele: diss leffue kunde for vden sin Herre oc mestere Siden saa hun ind i græssuen igen oc hoberdiss at hun hans legeme der see skulde som det vor iordet Da saa hyon to skinnende engle der side de sagde till hende Qvinde hvi greder dw Hvem leder du effter Hun suarede De toge min herre bort oc ieg ved icke huor de lagde hannem Her maa hyer mercke henniss offuer maade store kerlighed som hyon hagde till wor herre Hyon hagde tilforn hørt aff en engild ath han vor opstonden oc siden aff de andre to engle at han leffuede Dog kvnde hyon icke det besinde eller kome det i hy thii henniss hierte oc sind vor alstid hof vor herre Hun kunde ingen ting tencke tale eller høre vden om hanem al eniste saa stor brendende kerlighed hagde hun til hanem Der hun saa suarlige grad oc inthz actede engeleniss ord Da vilde wor herre ep lenger lade hende bliffue i den suare sorg Thii sagde han till sin velsignede moder Jomfru marie Jeg vil gonge bort oc hugsuale maria magdalena min tieneride Hyon suarede der gør du vel vdi thii hun elsker dig gadske inderlige aff alt sit hierte Hun haffuer hagt stor sorg oc dæuelse for din pine oc død Saa kofte hyon hannem oc bad at han skulde i hukome hende oc kome snarlige til bage igen till hende

Et solen vor opgongen pa aske dag at morgen Da kom wor herre till græssuen och sagde till Sancte Marie magdalene Qvinde hvi grader du Hun kende hannem icke thii suarede hun Herre togst dw hannem bort da sig mig det Dor herre sagde Maria Idet han neffinde henniss naffn da kende hun hans røst De sagde met alder største glede Mestere oc herre det est du ieg leder effter hvi skvolute du dig saa lenge faare mig Saa bødde hun sig ned till iorden oc vilde kofst hans søder Dor herre ville opløffte henniss hierte till de hiemelske ting at besinde Thii sagde han till hende tag icke paa mig Jeg for icke en nvr op till min fader Men sig mine apostle oc brødre at ieg skall opfare till min fader oc eders fader till min gud oc eders gud Sage de ieg ep dig tilforn at ieg skulle opstonde den tredie dag Hui leder du nvr effter mig i græssuen Hun swarede kere mestere ieg hagde saa swar sorg oc dæuelse i mit hierte aff din suare pine oc død at ieg det forglemde alt saamen De kom inthz andet i hy en dit verdige legeme sō ieg halp her at begræssue Thi kom ieg nvr miz denne smørelse ath ieg dine hellige saar smørge vilde Dæsig ned vere dyn høgmegtighed som vilde verdiss till at opstonde oc igen komme till off Hyon taledde lenge met hannem saa och beskvedde gandske grangiuelige hans clare ansigt och hellige legeme och spørde hannem om mange honde ting paa hailke han gaff hende gladelige svar Sanctus Bonaventura siger Alligewell ath wor herre forbød hende meth det første ath tage paa sig Dog tror ieg siger hand ath han dog till stedde ath hyon kofte hans hellighe søder och hender for de ath skildiss Sanctus Bernardus siger och ath det er well troligt ath han tillod det hyon begerede thii hyon elste hannem offuer all den

Desv ihristi m
juch offuer Ma
Magdalena

Bonauentura.

Bernardus.

ting som till er oc han kom at hugswale henne Oc icke at han hende fortørne
vilde Siden sagde vor herre at han vilde gonge bort oc hugswale flere aff sine
serdeliff venner Hun suarede lige som hun aldrig ville haffue skildz ved han
nem Herte mig tpeckiss att icke mere ville omgongiss meth oss som d'giorde til
forn Thii beder ieg p'dmpgelige at icke forglemme mig komer i hvo de store
velgerninger som d'itilforn haffue giort mod mig och deser her effter samelediff
der naade och miskundhed met mig Vor herre suarede Radiff intz men tro
stadelige at Jeg altiid skall vere hoss dig Saa gaff han hende velsignelse och
gick bort Hun gik til de andre to marier oc sagde dem at vor herre vor opstod
den or at hun hagde talet met hanem De bleffue glade at han vor opstonden
Men de bleffue suarlige sorgfulde at de icke saage hanem m3 hende.

Et disse iu matier ginge mod iherusalem til bage igen Da møtte vor herre dem paa vegn oc hilffede dem De bleffue offuer maade glade och fulde ned till iorden oc hvolle hanff spøder och køffede dem Vor herre sagde siger mine brødre a postlerne at dñe gonge til galilee land der skulle de se mig som ieg loffuede dem førre Her maa hvoer mercke hanff store ydmygeligheds oc dygdelighed i det han kallede dem sine brødre Siden obenbarede vor herre sig for de retferdige iosep som hānem iordede i sin egen graff som vdhuggen vor i en heel sten Spøderne hagde grebet hānem oc sat hannem i sengell sō beseglt vor for vor herriff skild atñ de vilde pint hannem i hiell effther deriff paaske høgtid Vor herre strøg hanff ansiet oc hvogsualede hānem oc tog hānem siden aff sāme sengzell saa indseglene bleffue hele oc dørrene bleffue lucte oc førde hannem hjem till sit eget hvoff Siden obenbarede vor herre sig for Sancte Ip den mindie som loffuit hagde atñ han aldrig ade skulde før han saage at han vor opstonden igen Thii sagde han till hannem oc de andre sō haff hannem vaare reder bordet oc breder dwg Saa tog han brød och giorde der velsignelse offuer oc gaff dem sigendiff Edher mine kere brødre thī at mē niskanff søn er opstonden aff døde sanctus Jeronimus siger at hā saa sagde

Maria magdalena oc de andre ii marier kōme igē til apost-
lene oc sagde dem at wor herre wor opstonden Da bleff Sancte Peder
bedrøffuit at han icke hagde set hannem och gick strax fra de andre
fort til græffuen all ene thii han viste ingen anden sted som han hannem sinde
de kende Som han gick paa vegn da obẽbarede wor herre sig for hannem
oc sagde Simon fred vare m̃z dig Sancte Pader sald strax neder til iordē
oc slog sig for sit byst oc grad beskelige sigendiff Herre ieg kendiff mig swar-
lige at haffue spndet mod dig Thi ieg offuergaff dig oc forswor dig offte saa
køste hand hanss søder Wor herre oprepssde hannem igen oc kōste hannem
oc sagde fred vere meth dig Radiff inthz Alle dine spnder ere dig forladne Jeg
viste vel at saa skulde ske thii sagde ieg dig det tilfoør Gack fordi och hveg
swale dine biødre oc tro stadelige ath ieg haffuer offuer vondet døden och alle
mine fiender sancte Pader saa inderlige paa hannem oc merckte stadelige det

han hannem sagde Der han hagde anammet belsegnelse aff hannem da gick han till Jomfru Maria oc de andre apostle oc sagde dem alt det hanem ver derfared vor paa vegn Her skall huer mercke at der taleff inthz om i det hel- lige ewangelio eller lest ath wor herre obensbaredede sig for sin belsegnede moder Dog stonder det i legenden som scriffuiff om hans arefulde opstondelse

Discreffne tre Marier hagde trende honde smorgelse meth dem Som de vilde frivort vor herriss legeme met Saa skal oc huert menniske haffue trende honde smorgelse ath smorge ihesum cristum sin herre oc skabere mz Den Første skall der anget och rvelse som han skall haffue faare sine spynder oc den skall han gøre i det ath han optencker alle de spynder han nogen tiid bedreffuit haffue fra sin barndom oc tycke dem fuldkomelige ilde at vere aff alt sit hierte oc græde for dem om det er hanem mydeligt Denne smorgelse maa ligniff ved den som Sancta Maria magdalena hagde Thii hwn græd beskellige faare sine spynder och tode vor herriss søder met sine egne thaare och tyvørde dem met sit haar Som Sanctus Lucas scriffuer i sit vii capittel hwn græd oc paaske morgen suarlige vid grassuen som sancte Hanss scriffuer i sit xv ca. At englene sagde till hende Dvinde hvi greder du hwn suarede thii ath de toge min herre bort Den anden smorgelse skall vare reth scriffemaall oc eth fredsommeligt hierte Thii met reth scriffemaall da bliffuer der fredsommelighed mellem meniskens hierte hans samvittighed oc hans siel Sæmelediff mellem wor herre oc menisken Eth sant scriffemaall som nogen gør met anget oc rvelse det er oc eth vift tegen till at hans siel er forligt met gwd i hiemerige Denne smorgelse maa ligniff ved den som Maria Salome hagde thii hendiss naffn i sin vdtvding mercker fredsommelighed Sanctus Lucas scriffuer i sit xv ca. Om den rige mandz søn som fortarede alt sit gotz met vkpskshed oc andre slæne spynder oc od siden mask met swin aff ret hwn ger oc armod Der han kom till sin fader igen oc sagde fader ieg haffuer spyndet mod gud i hiemerige och dig ieg er icke verdig til ath kaldiff din søn Da tog faderen hannem i sagn oc kørte hannem der mercktiiff ath de vaare strap forligte thii han kende sig ath vere skpldig Den tredie smorgelse er ath han skal twinge sit eget legeme met faste oc øffue sig i gode gerninger oc vere mis- kvendelig mod fattige folk oc tiene vor herre mz sine gudelige bøner Naar et menniske saa strider emod sit legeme da vdsøcker han de onde begerelser som han sør pleyde at haffue til spynden Som Sancte Pouild scriffuer oc collo.iii Mortificate membra vestra Twinger eders lemmer oc legeme oc strider mod hord och all anden vkpskshed Denne smorgelse maa ligniff ved den som gøriff aff mirre træ mz huilken man pleger at smorge døde legeme at de icke raadne skulle Thii at naar man twinger sit legeme met faste och dydelige gerninger oc holder det renlige i gudz fryctelse oc tieniste da raadner det icke paa sielens vegne oc lucther icke helder ilde i gudz aspyen som vkpske menniske gøre

f iiii

1

Luce vii c.

Johannis
xx ca. 2

Luce xv c.

Den forlosne søn
Luce xv c.

3

Paulus
ad collo.iii

Paaske dag

Enne alder helligste paaske dag han offuer gonger alle andre
høgtidelighe dage meth sin store høgtidelighed oc gleder Thii
spungiff der daglige all denne vge i gennem i den hellige kir-
ke offuer all cristendömen Her est dies quam fecit dñs Dette
er den dag sö vor herre skaffte ui skulle glæde oss oc frøpde oss
i hannem En dog at vor herre haffuer skapt alle dage Dog

Augustin?

Ambrosi?

gregorius.

Augustin?

Lucee p^o

Johannis
p^o ca

haffuer han gjort denne værdig oc gledesvold met hans ertvoldte opstondelse
Thii siger Sanctus Augustinus Ligerwiss som Jomfru Maria er alder
ypperst blant alle hellige iomfruer Staa er oc denne værdige paaske dag ylder
ypperst oc høgtideligst blant alle andre hellige dage Sanctus Ambrosius si-
ger supra Mattheum Resurrectio cristi defunctis est vita Vor herriss opstons-
delse er alle döde det ewige lifff oc salighed De som haffue anger oc tvælse for
deriss synden dem er hvorn den sande mildhed naade oc miskundelighed Hun er
hans værdige helgen den ewindelige are oc glæde Tii skælle alle glæde oss i
dag Thii alle gudz engle glædde dem i dag at mennicken vor frelst fra dieff-
uelen at alle engle kor motte opfyldiff igen aff hulkede de andre engle neder ful-
de til helvede for deriss høfferdighed Her om scriffuer Sanctus Gregorius oc
siger At vor herriss opstondelse bör at vere alliff vor største høgtid oc fest thi
hunn ledde oss igæ til det ewindelige lifff Hvorn er oc engleniff alder største seest
thi vor herre opfyldede deriss tall igen Der han kaldede oss till at beside hiems-
merige met sig Item de hellige forfedre som vaare i limbo som er helvediff
forborg de glæde dem thii de vaare søre i stor angst oc sorg oc i den alder ne-
derste sted Som vared skulde i hiemelen de vaare oc i alder største mørck sö
vered skulde i den skinnende salighed De glædde dem i dag der han vor op-
stonden oc ned kom till dem at frelse dem Thii svonge de glædelige som i dag
sivongiff i den hellige kirke Aduenisti desiderabilis D vor frelsere du komst
nvo at tage oss vð aff dette mørck i hulkede vvi lunge haffue byet effter dig
Sanctus augustinus siger At den tiid vor herre biød helvediff forborg De
de hellige forfedre oc gode retvise mēiske som der inde vaare saage hannem
Da fælde de alle paa knæ oc svonge saa met grædelig røst aff ret glæde Dvo
komst nvo at frelse oss som daglige bidde effter dig i dette svære mørck thii
Profeterne spæde oc loffuede oss tilforn at du komme skulde oc tage oss her vð
De glædde dem alle thii han obenbarede dem den euindelige glæde sö de skulde
de haffue met hannem i hiemerigiff tige for vden ende

Alle mēiske skulde oc glædiss i dag for træde hōde sag Høst
thii vor broder cristus ihesus som döde vor for vor skild tog
sit lifff igen till sig oc opstod aff döde Her om scriffuer Stius
Lucas i sit p^o ca. sigendiff aff Gwd faderiss mvond till alle
cristne mēiske kære søn dig bör at glæde dig thi at din bro-
der cristus som döde vor opstod igen i dag aff döde At vi ere
alle gudz søniff biødre paa mandömenß vegne Det bevoiffess i den hellige læst
som sancte Hans scriffuer i sit p^o capittell sigendiff At den tiid vor herre vor

opstonden Da sagde han till Sanctam marain magdalenam Gack oc sig
 mine brødre At ieg skall opfare till min fader oc eders fader till min gwd oc
 eders gwd **I** Anden maade skulle wi glade oss at han haffuer nwo forlas
 det oss vaare spnder formedest denne wor faste penitentz oc scriffemaall som
 wi nwo giort haffue for dem **I** Uredie maade skulle wi alle glade oss at
 han i dag haffuer giffuet oss sit verdige legeme oc hellige blod til vor euige sa
 lighed oc glade Sancte Pouild raader alle menniske at de i dag skulle glade
 dem sigendiss Glader eder i gwd i hiemerige Jeg siger eder igen glader ether
 alle Thi at alle creatur giffue oss aarsage til at glade oss i dag først Solen
 thi en Doctor hedet maximus siger Jeg troer at solen er klarere oc mer skyn
 nende i dag en hun er paa nogen anden dag om aaret Thi hende bør at glæ
 de sig i dag aff hanff hellige opstondelse ligeruiff som hun sørgede oc miste sit
 skin longe fredag der han døde paa det hellige korff Alle andie elemēte bør oc
 at glade dem i dag først iorden som beuede oc skeluede der vor herre døde Hun
 giffuer nwo gledelige tegen aff sig thii hun begyndiss nwo at blomstreff oc giff
 ue græss aff sig Alle fugle glade dem Thii de begynde nwo at spunge oc qvø
 die till tegen at de dem glade ville Væred glader sig oc thii det begynder nwo
 at vermiss oc bliffue løstelig Alle elemente giffue oss aarsage till at glade oss
 Denne wor herreiff arefulde opstondelse hun er et tegen oc epempell til at wi
 alle paa de pderste dōme dag skulle opstonde igen aff døde met krop oc skind
 hōd oc blod huld oc haar ligeruiff sō wi nwo haffue her i verdē Her om scriff
 uer Sancte Pouild i ad corin. v. cap. sigendiss Omnes quidem resurgemus.
 Wi skulle alle visselige opstode paa de pderste dōme dag Her gøiss et spøiss
 maall huor gamble wi spness skulle naar vi opstonde aff døde Her til suare
 doctores oc sige at vi skulle spness store som nogen er naar hā er xxx aar gā
 mild thii at paa den alder da er menniskan i sin beste oc degliste skickelse paa
 legemenff vegne Døde nogen før en han kōme till saadan alder da skal han
 alligenell bliffue saa stor som han leffuit hagde til saadan tiid oc aldriig hag
 de hafft nogen brøst eller spwge paa sit legeme Wi skulle iche helder alle vere
 lige store paa den tiidh thii ath en er nwo store her i verden en i anden hwer
 efter sin nature Saa skulle de oc da bliffue Huer skall bliffue saa stor sō han
 bliffue kunde efter sin egen nature naar hā vaare trediuige aar gāmild Men
 alle de vāskeller sō nogē haffuer hagt paa sin krop i det hā haffuer vered. krog
 rygget. halter. blinder krog sødet. krog hendet. skabbet eller skviffuit. eller hafft
 flere fingre eller tær en menig naturenff løb er. eller om nogē hagde nogē an
 den brøst aff saar lemlestelser ehvad som helst maade det vere kvnde Da
 skulle alle saadanne vāck inthz kende thii de skulle da aff slettiss aff gwdz
 besynderlige naade oc forsyn Her om taler Sanctus Ambrosius oc siger At i
 den pderste opstondelse da skall ingen lemelse eller ar kendiss paa noget lege
 me hwercken aff saar vnde eller anden brøst Sanctus Augustinus siger oc
 At alle legeme skulle da opstonde for vden all lemlestelse oc all anden vā
 skabelse Men de skulle haffue atskillighed paa deriss klarhed ligeruiff som en

Paulus ad phil
 cap. 4

maximus

Paulus
 ad corin. v

Ambrosius.

Augustinus

Paaske dag

stierne skijn clarere en i anden De som bliffue da arefulde oc hellige met guds
de skynne da klare hwer efter syn verdskyld efter som han for haaffuer leffuit
strengelige oc gudelige her i verden Her skall hwer mercke at alle menniske
skulle da opstonde baade onde oc gode met krop oc siell so de nu ere her i ver-
den Men der bliffuer stor atskillelighed mellem dem paa legemeness klarhedz
vegne Thii at gode oc vdualde menniske de skulle da skinne ligeruiss som en
soll Oc onde menniske skulle da bliffue sorte som kvall Her om taler Sanctus
Mattheus oc siger Tunc fulgebunt iusti sicut sol Da skulde retferdige men-
niske skinne so en soll gor Thi ville wi alle leffue retferdige at vii da myre
bliffue skinnende oc komme till den ewige glæde Den vnde oss alle vor gud och
skabere som opstod i dag aff døde Som er benedidet for vden ende Amen.

Et iertegē om en pige sō icke anāme ville gudz
legeme paaske dag faar syn løssactighedz skyld

Wile et iertegen at der wor en borgeriss daatther i en køp-
sted som hagde stor vilge til dantz oc ande løssactighed først
om fasten der andre ginge till scriffte Da bad hendiss moder
hende at hun oc skulle gøre sit scrifftemaall oc berede sig till
mz penitētz oc bod for sine synder at hun maatte bliffue ver-
dig til at anāme gudz legeme paaske dag Hun swarede syn
moder at hun hagde tiid nock at scriffte thii faste vor long nock Noget stund
der efter bad hende moder hende igen gonge till scriffte Hun swarede at hwen
hagde en tiid nock Hart mod paasken da straffede hendiss moder hende haars-
delige oc bad hende gonge til scriffte Oc sagde Huorlediss wilt du bliffue ver-
dig til at anāme gudz legeme. men du icke wilt scriffte dig oc gøre plict oc bod
for dine synder Hun suarede ieg vil icke gonge til scriffte oc ep helder anamme
gudz legeme paa denne tiid Thii min scriffte fader motte forbiude mig at
dantze oc gøre mig glad i disse hellige dage Moderen kunde ingē ande raad
fonge mz hende paaske dag efter maaltid tog hun nogre andre unge piger til
sig som icke berette vaare for deriss vngdō skyld Oc begynte at dantze. sprin-
ge oc qvæde for dem Saa stypte hun strap ned til iorden oc bleff død for vden
alt skeell oc scrifftemaall Saadan obenbarlig heffn kom offuer hende for hun
ep scriffte oc anamme ville gudz verdige legeme som alle cristne menniske nu
plictige ere at anāme paa denne tiid Om de elleress are komne till deriss lage
oc begwēmelige alder

Erste søndag efter paaske

Epla i iohā. v ca. Charissimi omne qd natū est

132
Første søndag efter paaske ff. cxxvi.

Enne hellige Epistell som lesiss i dag i den hellige kirke paa søndagenff vegne Den screff den verdige apostel oc ewangelista Sancte Hanss i sit første sendinge breff oc stonder hun i det v capittel De syder saa paa danske

O Alle cristne meniske Hvert meniske som aandelige fød er aff den alsommectiste guds Det offuer vinder denne verdensff forfengelighed och legemeth Den hellige cristelige tro som wi haaffue stadfestlige i vaare herte Hun er den seper som offuer vinder verdensff høffdinge oc all forfengelighed och modgong som er i verden Hvo er den som offuer vinder verden Vden det menniske som tror suldkömelige at cristus Ihesus er gud faderff naturlige søn Han er den som kom hnd till verden at frelse oss alle met cristendom och hans verdige blodiff vdgaffesse Icke frelse ihesus oss all eniste met vandet . men met vand oc blod som vdrand aff hans verdige side der hvn wor opstungen longe fredag paa det hellige kors Hans hellige siel ber videndiff bprd om hane at ha er cristus oc ret sandhed (Det er han er ret sander gud oc meniske) Thii der ere tre som bere videndiff bprd om hanem i hiemelen Som er gud fader søn och den heliand Der ere oc tre som bere videndiff bprd om hanem her paa iorden Som er hans verdige siel blod oc vand som hand vdgaff paa korssset Et det saa at vi tro meniskens videndiff bprd Da er io guds videndiff bprd store oc sandere Thii det er guds videndiff bprd som størst oc sandest er Fordi han haaffuer vidned om syn eniste søn Hvo som tror paa guds søn Han haaffuer guds videndiff bprd i sig

Quā. Johā. xx. In illo tpe Cū sero esset die illo

Enne hellige last scriffuer Sancte Hanss apostell oc ewangelista i sit xx capittel De syder hvn saa paa danske.

Danske dag at afften som apostlene waare til hobe såblede i et hvoss inden tvæthe døre for den fruct oc fare som de hagde for isderne Da kom vor herre Ihesus cristus ind till dem och sagde Fred were meth ether Der han det hagde sagt da lodh han dem see sine hellighe saar i sine hender søder och side Thii bleffue de alle gandske glade ath de hannem saage Han sagde till dem igen Fred were meth ether Jeg vdsender eder at predicke oc lare andre den hellige tro Ligeruiff som gud fader vdsende mig Der han det hagde sagt da bleffde han offuer dem oc sagde Anāmer den heliand Hvo som helst i forlade deriff synder De skvulle bliffue dem forladne Och de som i icke forlade de skvulle icke bliffue forladne Sancte thomess som sigiff at vere twillactig han vor icke hoss dem der ihesus

Accipite spiritum

Første søndag efter paaske

kom. thii sagde de andre disciple til hannem Dii saage vor herre Han swarede dem Uden ieg seer hanff saar i hanff hender oc søder oc tager mz min hand i hanff side da tror ieg det icke Dtte dage der efter daa vaare apostlene til hobe igen oc Sancte Thomess mz Da kom vor herre ind til dem at svøcte dørrer oc stod mit i blant dem oc sagde fred vere met ether Siden sagde han till Sancte Thomess Holt hiid din finger oc see mine saar i mine hender och søder oc søll i min side met dyn hond och twill icke mere men veer tro Sancte Thomess suarede Du est min gud oc myn herre Ihesus sagde D thoma dy trode for dy saast oc tog paa mig Hellige ere de som mig icke saage oc tro also ligewel paa mig Vor herre Ihesus cristus gjorde mange andre iertegen for sine apostle som icke ere screffne i denne bog Dette er screffuit at i fuldkomnelige tro skulle atz Ihesus er gudz søn Och atz i skvulle fonge det ewindelige liff vdi hanff naffn

Udtydningen her paa

teptus

teptus

teptus

crisostom⁹

Caduceator. Est
Christus

In diebus illis
fuit quidam discipulus
nominatus Thomas.

teptus

Thomas.

Er i denne hellighe forscreffne last maa hwer mercke trende merkelige artickel I den første huad der vor giort i Sancti Thomess frauerelse som Teptus lper Cum sero factū esset. I den Anden Huad der vor giort der han kom til stede ottende dagen der efter Teptus. Post octo dies. I den Tredie huad huert cristet mēiske tro skall Teptus Et credatis qz Ihesus est filius dei Vor herriss Apostle de vaare atskilde paaske dag huer som han sig best skvulle kunde for den store fare oc redsle de sagde for isderne Men om afftenen da saffnediff de till hobe igen i eth hwss saa kom vor herre och obenbarede sigh saar dem Her motte nogen spørge hwi han kom icke til dem om dagen Her till suarer Sanctus Crisostomus oc siger At han det gjorde for han skulle finde dem till hobe om afftenen som de waare saffnede i eth hwss Han pleger oc gerne at rediff oc frpcte om afftenen oc natthen Thii kom vor herre da til dem at han vilde hugsuale dem met sin obenbarelse Dørrer vor hvøct for same hwss aff gudz besinderlige forsyn som apostlene da for samblede vaare Ihesus kom ind till dem at svøcte dørrer At han der met vilde obenbare dem at hanff benedide legeme vaar da arefuld giort Han sagde till dem fred vere mz eder Som han vilde sige i skulle icke frpcte eller radiff Jeg er den som loffuede eder fred Oc paa det ati diff ydermere oc bedre skulle kende mig da myde i ny see myne dybe saar oc vunder Det gjorde han at de icke all eniste skulle bliffue visse paa hanff opstondelse i det de hørde hannem tale oc kende hanff røst Men at de oc skulle see hanff verdige saar oc legeme skenbarlige at de ingelediff twile skvulle der efter paa same opstondelse Teptus Gausi sunt discipuli Apostlene bleffue gandske glade der de saage vor herre Thomas. Sanctus Thomas siger At ligetwiff som de vaare swarlige bedrøffuede aff

Hørste søndag effter paaske Ro. cxvii.

hanff død Saa bleffue de oc megeth glade aff hanff erezulde opstondelse Vor herre sagde til dem igen Fred were mz edet Det gjorde han at han ville obena bare dem at all ting baade i hiemelen oc paa iorde vor forlicet formedelst hanff tilkomelse Teptus Sicut misit me pater. Ligeruiff som gud fader sende mig til iorden at predicke oc lere den rette cristelige tro i isde land Saa sender ieg oc eder nwo yd at predicke oc lere alle meniske den same cristelige tro offuer al verden Her om scriffuer Dauid i psalteren sigendiss In omne terra exiuit sonus eorum Apoffleness røst oc lerdom hørdiss oc sagdiss offuer all verden Der han ingen vel predicke eller lere andre nogen god lerdom vden han haffuer den helliadz naade der til Thii bleffde vor herre offuer dem oc sagde Anāmer den helliand Hwo som helst i forlade deriff synder de skvulle bliffue dem forledne. Oc de som i icke aff løse de skvulle icke helder bliffue aff løssde i hiemelen Her om scriffuer Sanctus Mattheus i sit xvi ca. sigendiss aff vor herriss mwond Quicūqz ligaueritis sup terrā Hwad som helst i binde paa iorden Det skall bliffue byndet i hiemelen Oc huad som helst i løse paa iorden det skall bliffue løst i hiemelen Teptus Thomas autē Sācte Thomess som kalliss twil actig For vor icke til stede der vor herre kom Nicolaus de lyra siger At Stē Thomess vor mest twil actig blant alle apofflene Som sancte hanff scriffuer i sit vi ca. Thii kom han sist till det hwoff sō apofflerne saffnediss til hobe Oc for same hāff langsomelighed oc twill actighed Sa saa han icke vor herre nwo met de andre discipule Sanctus Gregorius mener at det skede aff wor herriss vilge oc forspnighed Thii ati det han tog saa oc sølde i wor herriss saar da bort tog han all den twil actighed som nogē kunde haffue paa vor herriss opstondelse oc stadfeste off alle i den hellige tro der mz At wii alle fuldkomelige tro oc vde skulle at vor herre opstod aff døde met det samme legeme som han hengde paa det hellige korff mz lange fredag for vor saligheds skyld Teptus Didimus dñm Apofflene sagde til Sancte Thomess Wii saage vor herre hā vor her hōff off oc er visselike opstonden aff døde met sit hellige legeme sancte Thomess swarede Jeg tror det engelediss vden ieg ser hanff saar och vunder Oc stinger min finger i de saar han hagde i hanff hendet oc søder Och sølet met min hond i hanff saar i hāff side Dette sagde han thii huert meniske er vissst paa de ting han seer och sølet Dtte dage der effter da vaare disciplene till hobe igen Oc da vor Sancte thomess hōff dem Nicolaus de lyra siger at nogen tiid der effter da obenbarede vor herre sig for sine apoffle Thi han omgickiss icke saa meget elder saa idelige met dem effter spn opstondelse som han gjorde førre At han der met ville obenbare dem ath han vor opstonden till det ewindelike och wdødelige liff som atskilleligt er fra dette verdens dødellighe liff Teptus Venit Ihesus ianuis clausis Ihesus kom ind till dem at svæte døre Ath han der meth vilde obenbare dem ath hanff legeme wor erezulde giorth ath deth aldrig skvulle mere lide pine playve dødh eller anden modgong Men bliffue skinnende klarth och prert till ewigh tiidh Han stodh mith i blanth dem ath de hannem alle see skvulde) och sagde Fred were meth

teptus

Dauid

Accipite Spiritu Sanctu

Matthei xvi ca

thomas
Nicolaus
de lyra
Johannis
vii ca.
gregorius.

teptus .

Nicolaus
de lyra

Første søndag efter paaske

Matthæi
p ca.

Augustin⁹

Nicolaus
de lya
teptus

Matthæi
p ii ca.

Johannis
p v ca.

eder Thii han pleyde all tiid saa at hilse sine apostle De lærde dem oc atth de andre menniske saa hilse skulde Sanctus Matthæus siger aff hanff mynd som der stonder i hanff p ca. In quacūqz domū intraueritis primū dicite pax vobis I hvad som helst hvoss i gonge ind vdi Da siger først Fred være met dette hvoss och met dem alle som gonge her ind Siden sagde han till Sancte Thomess See mine saar i mine hender oc føder oc stick din finger i dem och søl i min side met din hond oc bliff icke lenger i din vantro oc tvil Men tro fuldkomelige at ieg er opstonden igen aff døde Her om scriffuer Sanctus Augustinus in libro de ciuitate dei De siger at Stē Thomess tog oc sølde vaar herri saar Der han det hagde giort da sagde han O min herre o myn gwød Her maa huer merke hanff fuldkomelige tro thi hā bekende baade hanff māz dom oc guddom Han kallede hānem herre paa mandōmenff vegne thi hā off frelste mē sin hellige død Han kallede hānem sin gud paa guddōmenff vegne thi hā off skapte oc gaff off lifff oc siel Ihesus sagde Thoma fordi du saaft oc sølde at ieg er eth ret mēniske Da trode du oc at ieg er gud Nicolaus de lya siger her offuer at stē thomess saa et oc trode et andet hā saa mādōmen oc hā trode paa guddōmen Teptus Bti qui nō viderūt Ihesus sagde hellige ere de sō icke saage mig oc tro alligeuēll paa mig Stē hanff siger framdeliff i denne hellige leest Vor herre giorde māge andre iertegen for sine apostle som icke ere screffne i dēne bog Stē hanff screff sist blant alle euāgelisterne Thii screff hā icke saa māge aff de iertegē vor herre giorde sō de andre euāgelister Teptus. Hec aut scripta sūt Men dette er screffuit Ati fuldkomelige tro skulle at ihūs er gud faderff naturlige søn oc lige mectig mē hānē i al ting De hā er den sāmē i guddōmen thi at guddōmēff nature er v atskillelig I skulle oc fuldkomelige tro at Ihesus er ret sand mand oc vor pint plaued korff fester iordet oc stod op igen aff døde oc for ned till heluediff oc vdtog sine venner oc for siden op till hiēmēff igen oc sider hōff gud faderff hōgre hond det er atth han er lige mectig met hānem i alle maade Dette skulle i alle tro oc at i skulle songe det ewige hiēmerigiff rige i hanff naffn efter døden

Et disse apostle sō vor herre nvo kō til oc obēbarede sig saare myxe vnderstondiff iiii honde mēniske Først de sō leffue efter hanff hellige vilge De ere icke al eniste hanff apostle elser disciple men de ere oc hāff moder oc brødre Sō han siger selff sō der stonder Matthæi pii Et eptendens manū i discipulos dixit Vor herre vdiacthe sin hond paa sine apostle oc sagde See min moder oc mine brødre Vvo sō helst der gør min faderff vilge sō er i hiēmerige Hā er min broder søster oc moder Sādelige brødre off alle at gøre vor herriff vilge thi hā er god dpgdelig oc erefuld sō Stē pouilff scriffuer i ad thessa. iiii Hec ē volūtas dei sāctificacio vestra. Det er gudz vilge ati alle skulle bliffue hellige oc salige De Andre mēniske ere de sō vel holde gudz bud ord De ere icke all eniste hanff apostle oc disciple Men de ere och hanff store venner Cristus siger selff som Sancte Hanff scriffuer i sit p v ca. Vos amici

Hørste søndag efter paaske No. cxxviii

mei estis I ere mine Venner om i gøre det som ieg eder befaler Der er at i hol-
de hans p hellige byord som det sig bør De Tredie ere de som elske hver
anden indbyrdis retferdelige her om taler vor herre self som Sancte Hans
scriffuer i sit p capittel sigendiss In hoc cognoscent vos omnes Alle mennis-
ke skvulle der paa kende ati ere mine disciple ati elske hver anden indbyrdis
De Hierde ere de som fuldkomelige tro oc bliffue i hans ord oc lerdøm her
om taler vor herre self som Sancte hans scriffuer i sit viii capittel sigendiss
Si vos in sermone meo manseritis Et der saa ate bliffue i mine ord meth en
stadig tro da skulle i bliffue mine sande oc viffe disciple De i skulle kende ret
sandhed De sandhed skall frelse eder fra alt onth

Johannis
p ca.

Johannis
viii ca.

NEr motte nogen spørge Hvor saare vor herre helse sine
apostle iii gonge oc sagde Fred vere met eder Som her ston-
der i denne hellighe last Her svariss till ath han dhz gjorde
saare ha vilde obenbare At alle de som ville vere hans disci-
ple oc ville ath han skall stonde i blant dem met sin hellighe
naade de skulle haffue trende honde freed Den Hørste fred
skulle de haffue met gud i hiemerige som er deriss skabere oc frellere Den skul-
le de songe formedelst anger rvelse och penitentz som de gøre for deriss spnder
Den Anden skulle de haffue mz deriss ieffn cristen De den skulle de songe
formedelst ret kerlighed som huer bør at haffue till huer anden indbyrdis De
huert meniske skal forlade sin ieffn cristen alt det han haffuer brudet hannem
emod baade mz ord oc gerninger Den Tredie fred skulle de haffue mellem
deriss eget legeme oc deriss siel Den songe de naar de reffe deriss eget legeme mz
faste vert lessning oc offue dem idelige i dygdelige gerninger oc iche samtpke
eller fuldkome legemenss onde begeresser eller spnder met vokpsked offuerst-
dighed oc hofferdighed Om denne trende honde fred scriffuiss Eccl. ppx ca.
In tribus placitū est spiritui meo Trende honde ting ere mig tacknemelige
De ere oc lofflige aff gud i hiemerige och alle menniske Hørst god fred och
samdirectighed mellem kodelige spsken Ande er kerlighed til sin ieffn cristen
Tredie er at sielen oc legemet ere endrectelige samen efter gudz vilge

Pax Vobis

Eccl. ppx

Verdige apostle vaare inden hvete døre der vor herre kom
til dem Saa skal oc Huert got cristet meniske løcke iii par-
ter paa sit legeme Hørst sine hender fra roff oc styld Her om
scriffuiss Eccl. iii Non sit manus tua porrecta ad rapiendū
aliena Du skalt iche vd recke dyn hond ath tage det som en
anden bør til Men du skalt vd recke hende och giffue andre
det gotz oc pninge som du haffuer til hobe sancked At tage noget fra sin ieffn
cristen det er en gandske suar oc grvm spnd Thii Sanctus Augustinus si-
ger Peccatum non dimittitur nisi ablatum restituatur Spnden forladess iche
vden det igen giffuiss så tagiss met vrette Siden skall han løcke sin mynd
at han iche spygger eller dicter nogen løgn oc ey helder fortaler eller baguasker
nogen paa iorden eller bar falsst videndiss byrd mod nogen Hvo som vill ath

Eccl. iiii

Augustin

Første søndag efter paaske

David gud skal bo i hans herte oc vere hoff hannem han skall vell spcke oc beware sin mynd thii han er døren for herttet Her om taler David och siger Domine custodiam ori meo D herre gud beware min mynd At ieg icke taler prouer. xiii vden det som nytteligt oc gaar er Her om scriffuiff Prouerbioru piii ca. Qui custodit os suum et animā suam Hvo som vell bewarer sin mynd han forvaret sin siel fra helvede **H**randeliff skall hver løcke sine øjn for fortællere baguaskere oc løgh som de sige paa andre samediff for vshøffwiske oc løff actige viser snack oc ord at høre Her om taler Sanctus Bernardus oc siger Detrahere et detractentem audire ac. Jeg kan icke snart lige eller vel sige Huad helder det er verre at fortælle nogen eller at høre veluillige at nogen fortæller en anden Sanctus Gregorius siger her om Nunq̃ esset detractor nisi esset li- bens auditor Der vaare aldrig ingen fortalere till Om der vaare ingen dem høre vilde Thii raader salomon off At vii skulle gerde vaare øjn om meth toirne gerde faare baguaskere som der stonder Ecclesiasti. piii ca. Sepi aures tuas spinis Gerde dine øjn met torn Det er i hu kom at du skalt snart lige dø oc gonge for gudz strenge dom at suare for alle dine gerninger Her emod gø- re mange diff deer som gerne ville høre løff actige viser oc snack oc fortællse om deriff ieffn cristen Men naar fattige folk robe eller bede dem om hielp och trøst till deriff arme legemiss søde da løcke de deriff øjn oc icke ville høre dem Till dem vill vor herre sige paa den pderste dom Gonger eders vey Jeg ved inthz at sige aff eder Hierde maade skulle vii løcke vaare øgen och icke see veluillige paa nogen vshøffuisk ting A vii icke skulle fonge nogen spndig be- gering der til Eva den første qvinde som vor i verden hun bleff bedragen den tiid hun saa det deglige eble som hende forbudet vor ath ade aff Hun fick saa stor begering der till at hun brød gudz bud oc forkaste alliff vor salighed som der stonder Genesis iii ca. Sanctus Gregorius siger Non licet intueri quod non licet concupisci. Deth sømer sig icke ath see paa det som man icke begere maa Her om taler David i psalteren oc siger Auerte oculos meos ne videant vanitatem D assømettiste god vent mine øgen fra al forfengelighe Sanctus Jeronimus siger Adors intrat per fenestras istas Den ewindelige død gonger ind ath disse vinnve Som er øffuene At see en deglig qvinde det er icke spnd men ath fonge ond begering och samtycke till hende det er stor spnd for gud Thii skall hver gerne løcke sine øgen ath han icke fonger ond begering till nogen ting som han icke haffue maa retferdelighe Naar menniskene haffue vell lxxth disse tiir forscressne døre Da kommer Ihesus ind till dem met sin hellige naade oc stonder mit i blant dem det er i deriff herte De siger fred vere met eder Thii ville vii alle nvo fly till hannem met vaare gudelige bøner at han vill vnde off den euige fred i hiemerige till ewig tiid

Gene. iii
gregorius.
David
Jeronim.

En historia

Eth iertegen at huer skall fly offuerflødighed.

Hørste søndag efter paaske No. cxxix.

Nert cristeth menniske skall altiidh slip druckenscaff och off-
uerflødighed oc serdeliss nwo i denne hellige tiid efter de andas
med haffue det verdige gudz legeme til dem. **U**i lese et tertez
gen om en mand hed vdo som daglige daat drucken oc leff-
uede offuer flødige m3 mange kaaftelige rattther som han lod
daglige rede till sig met vther swcker oc vin. **D**og giorde hā
nogle gode gerninger i blant m3 for huilke gud forbarmede sig offuer hānem
De sende sin engild till hannem at han skulde paa minde hānem at han sin
leffnid bedre skulde Engelen vnderuisde hānem tvende gonge at han den stē-
me offuer flødige leffnid forlade skulde. **D**og bleff han i sin gāble vane. **T**res
die gong paa minde engelen hannem igen oc sagde giffuer dwo ickē denne leff-
nid offuer da skalt du snartlige d3 vkristelig d3d oc kōme till helvediss pine.
Den voffle mand bleff alligewel forheerdid i sin offuer flødige leffnid. **E**n nat
gick han drucken i seng som han vor daglige van. **D**a saa hanss swend (som
gerne tiēte gud) Huorlediss diefflene toge hanss hōssbondiss siell aff hanss liif
och fōrde hende till heluede. **D**er hyrn diid kom da gick den ppperste dieffuuld
emod hende oc sagde til dem som hende framsfōrde setter hende paa den gloen-
de stoff. **S**aa lod han blende en drick mee swogel oc lyve och skenckte hannem
met oc sagde saadan drick skalt du nwo dricke till ewig tiid fordt at du vofft
altiid drucken oc fōld i i3rdrige. **D**e n3dde hannem till at dricke mer en hā
gad dog kynde han ickē t3me sāme dricke kaar thii strap han kom till ende
der med. **D**a bleff det vofft igen paa nyss som der vor fōre. **S**iden lod han re-
de hannem et bad met tiere swogel oc lyve at bade hānem i oc sagde dette skal
vere dit bad till euig tiid thii. **A**t du ofte forst3rmede din gud och skabere met
dine bad och kelenhed framdeliss bad han rede en seng till hannem. **S**aa kaste
de hannem ned i en dyb pyet som fuld vor met swogelss ild oc lyve och anden
alder stemmiste stanck och lyvet som betenckiss hand. **D**a sagde den ppperste
dieffuuld till hannem. **H**affuer dwo ickē h3rt eller lassd de ord som Amos Pro-
pheta scriffuer aff vor herriss mynd. **S**aa sigendiss. **U**e vobis qui dormitis in
lectis eburneis &c. **D**e w3rde edet som soffue i kaaftelige vdskaarne och bl3de
senge. **O**ch ligge oc vende eder bort oc igen i dem och ickē vilse opstonde. **S**aa
plepde oc du at g3re. **T**hii skalt du nwo till euig tiid vende dig i denne sengh.
Her paa skulde offuerflødige oc kreffne menniske idelige tencke oc omvende
deriss onde leffnid at de ickē kōme til samme sengh efter deriss d3d fra huil-
ken den allsommetiste gud beware off ewindelige. **A M E N**

Wdo.

Cox fatui. gna
Vas Confracti

Amos

Anden søndag efter paaske

Epla i petri ii Charissimi xps passus ē p nobis
t iii

Anden søndag effter paaske

Enne hellige Epistell som lesiss i dag i den hellige kircke
ke paa søndagen ss vegne Den screff den verdige apostel
Sancte Pader i sit første sendinge breff i det andet ca-
pittell Och spder hwen saa paa danske

Dristus Ihesus er pint och plawed for vor salig-
hedz skpds Oc gaff eder alle got exempel oc eff-
terlignesse At i skulle effter følge hanss fodspor met yd-
meghed dpgdelighed oc eth got leffnid Han gjorde aldrig ingen spnd Der vor
aldrig frændet swig eller falskhed i hanss mynd eller tale Naar hā vor ban-
det oc bespottet Da bandede han icke dem igen som det gjorde Men han bad
gaat for dem Der han vor pint till døde paa det hellige kors Da truede hā
icke dem som hānem kors fests oc plawede Men han bad for deriss salighed
Hā gaff sig veluillige i dōmerenss vold det er pilati hender sō hānem dōmede
vretferdelige till døde Han bar alle vaare synder paa sit verdighe legeme der
han hengde paa det hellige kors Ath wii som døde waare for waare synder
skpds Leffue skulle met Ihesu cristo formedelst huess blod wii waare helbrede
giorde oc rensede aff alle vaare synder I waare tilfoyn som faar der vild fare
for vden hyrde Men nuv ere i omvende till ederss rette hyrde som er Cristus
Ihesus som beware vill ederss siele fra alt onth.

Quā. Johā. x. In illo tpe Ego sū pastor bonus

Sancte Hanss apostel oc ewangelista scriffuer den verdige lest i sit p ca.
som lesiss i dag i den hellige kircke Oc spder hwen saa paa vort maall
De bono pastore.

Vder herre sagde en gong til sine apostler Jeg er en god hyrde
En god hyrde vogter sin siel for sine saar Den som er sepder
till at tage dem ware oc icke er rat hyrde till dem oc saarene
høre hānem icke selff til han spser fra saarene oc gissuer dem
offuer naar han seer wolffuen tager aff dem och skpser hior-
den ath Thii han vor sepder och hagde inthz meth saarene
Jeg er en god hyrde och kender mine saar Och myne saar kende mig Gvød
fader kender mig oc ieg kender gvød fader Och ieg vdsætter min siel for mine
saar Jeg hassuer oc andie saar som icke are aff denne hiorde Dem skall ieg oc
saffne till hobe och de skulle høre min røst Saa skall det bliffue en hiorde och
en hyrde.

Udtydningen oc glosen her paa

Sancte Hanss bescriffuer i denne hellighe læst aff vor herri
mund huorlediff en god hyrde haffuer sig emod sine saar De
samlædiss huorlediff den som lepdet er at tage vare paa dem
haffuer sig emod dem Thii ath en god hyrde skal haffue saa
stor vilge till sine saar ath han er redebon till ath dō for dem
om det giordiff behoff **T** Ego sum pastor bonus Vor herre
sagde ieg er en god hyrde En god hyrde han vover sit liif veluillige for sine
saar Dette fuldkōnede Ihesus cristus der han vdgaff sin verdige siell longe
fredag paa kaarsset for mēniskens salighed som Sancte Hanss scriffuer i sin
første epistell i det iiii capittell sigendiff Cristus animā suā pro nobis posuit
Cristus Ihesus vdgaff sin siell for vor skyld De wi skulle vdgiffue waare
siele for waare brødre det er for vor ieffn cristen **Tep.** Mercenarius autem
Den som er lepd till faarene Der met maa merckiss nogen kirckens prelate sō
paa sit embediff vegne all eniste acther oc skøder den renthe stat oc are sō han
skal haffue oc en søge ting eller inthz acther sine fattige vndersaattiss salighed
oc gaffn Der om der taler sanctus Augustinus saa sigendiff Sunt in ecclesia
quidam prepositi non dominū querentes &c. Der er sōme Prouerster oc Prie
later i den hellige kirke Som spørge iche meget efter vor herre Men mer eff
ter deriss renthe oc den heder oc are som de begere at mēniskene skulle gøre dem
Saadan en plate han er lepd til faarene thi han mener at de høre en andē til
Tepus Uidit lupum venientem Han seer en vlff komme Det er en kettere
eller et andet ont mēniske sō lerer almyen falsk lerdom eller et ont leffnid oc
der met forderffuer dem Han giffuer faatene offuer det er sine vnderfotte Och
flyer bort Det er at han iche stonder fast emod saadan kettery och ond lerdom
De lerer flycker och vnderuiser sin almye som er hanss hiord huorlediff han
fly skal fra saadan vild farelse eller spnd **Tepus** Et lupus rapit Vlffuen
tager faarene oc skilper dem at Det er saadan en kettere eller ont mēniske dra
ger enfoldig almye till vild farelse aff den rette tro oc till anden spnd De sky
lper dem at fra den hellige kirke oc den cristelige tro **Tepus** Mercenarius
fugit Den som vor lepd till dem han flyer fra dem oc gør dem ingen bystand
huereken met raad eller lerdom Thii han acther iche mere en at han kan saa
vlden tyoet och melken aff faarene det er renthen och gaffnet aff gotzet Men
han skøder inthz huor det gonger dem till deriss sieliss salighed thi han acther
dem inthz **Tepus** Ego sū pastor bonus Vor herre siger igen ieg er en god
hyrde Som han vilde sige ieg haffuer møde ymage oc omhu saar mine saar
De ieg kender mine saar Det er han elsker gode cristne mēniske som stadelige
tro oc haabiss til hānem thii at han vill at de alle frelsiss skulle De mine saar
kende mig Det er at gode retferdige mēniske kende oc bespnde de velgerninger
som gud dem giort haffuer ligeruiss som gud fader elsker mig oc ieg elsker hā
nem Jeg vdsætter min siel for mine saar Der offuer siger Sanctus Thomas
ath vor herre obenbarer her ath han leed den sware død och pine for mēnisk
kens salighedz skyld oc vdgaff sin hellige siel paa kaarsset for dem **Nicolaus**

t iiii

Mercenarius

teptus

Johannis

iii ca.

teptus

Augustin

teptus

teptus

teptus

teptus

Thomas.

Anden Spngag effter paafke

Nicolaus
de lra
teptus

Nicolaus
de lra
teptus

Dauid

Esaie
ppii. ca
Augustin

Eze. ppiii.

Luce ii ca.

de lra siger at Ihesus cristus offrede gud fader sin siell longe fredag for mē
miskens salighed Teptus Et alias oues habeo Dor herre sagde Jeg haff
uer och andie saar som icke ere aff denne hord Der menthe han hedningerne
met som icke vaare aff isde templen som kallediff sinagoga Oc dem skal ieg
samble till disse Huilke oc skede for medelst apostleness predicken och lardom.
Dor herre sagde de skulle hore min røst Det skede so Nicolaus de lra scriff
uer Thii at den tiid isderne formaade oc bort kaste den hellige tro Da anā
mede hedningerne hende pōmpgelige och gwodelige den tiid apostlene predikes
de hende for dem Teptus Et fiat vni ouile Det skall bliffue en hord Det
er at isderne oc hedningerne skulle kōme vnder den hellige cristelige kircke oc
den rette tro Saa skall der bliffue en hpride det er Cristus ihesus som er sand
gud oc mand oc styrer oc regnerer till euig tiid amen.

Ristus Ihesus som er den sande hpride han fødte sine saar
som er alle cristne mēnske met trende honde føde Hørst m
vnderstondelse Atz de vnderstonde skvode hanff hellige vilge
oc budort oc andet som dem gøiff behoff til deriff sielss salig
hed Her om taler Dauid i psalteren oc siger Dominus regit
me Dor herre ihesus cristus som er en god hpride han styrer oc
regeret mig Oc han gaff mig vnderstondelse oc visdom till at forstende hanff
hellige ord met **I** Anden maade oplufter han deriff herte oc sind til at bes
sinde oc offuer tencke den euige salighed oc glæde so er i hiemelen oc hvn met
ter dem aandelige i deriff siell Om dene føde scriffuiff Esaie ppvii ca. Stūs
Augustinus scriffuer at Jomfru Maria vor idelige i aandelige tancker och
beskuelser atz offuer tenckte de ting som i hiemelen are oc sette sit hōb aldeliff
til gud at han hende føde skulde baade aandelige och legemelige **I** Tredie
maade leder han dem till den ewindelighē føde och salighed der som de skulle
haffue løst och glæde for vden ende Som han self siger gennem Prophten
mxxnd som det stonder Eze. ppvii ca. In pascauis vbarimis pasca oues meas
Jeg skal føde mine saar i alder grøde fuldest eng oc march Det er i hiemeri
giff rige som all godhed och sōdme er.

Uor herriss saar skulle vere merckte met Trende honde tegen Oc der
met kender han dem fra andie Hørst met pōmpghedz oc fattigdōff
tegen Her om taler Sanctus Lucas i sit andet capittel sigendiff om
vor herriss barndom Inuenietis infantem pannis inuolutū I skulle finde et
barn i krubben som swøbt er i klude At han lod sig legge i krubben der met
merckiff hanff store pōmpghed Thi han hagde al ting self skafft baade hiē
mel oc iord Hā pōmpgde sig alligewell at alle mēnske skulle der aff tage got
exempell oc efterligning Han vor swøbt i klude der met merckiff hanff store
fattig dom Der met gaff han off alle god effter sōn at wii inthz acthe skvulle
denne forfengelige verdenff rigdom Andet tegen er milshed oc barmhertighed.
Alle de iertegen som Ihesus gjorde her paa iorden de vaare fulde met milshed
oc miskundhed Thii han gaff halte blinge døffue och andre siyge menniske

deriff helbrede oc svondhed Han oprepsde døde Hā mettede sem tvofinde mend
met fem biød oc ii fiske Oc for denne mihsed han gjorde mod menniskene da
effter fulde hannem mange som Sancte Hanss scriffuer i sit vi ca. Det gjorde
han off till god lerdom Thii skulle vii alle vere milde och barmhertige mod
vor fattige ieffn cristen At han off der met kende kand Tredie tegen er Ath
de skulle bere det hellighe korss stedse i deriff hierte ligeruiff som vor herre det
bar paa hanss skuldre longe fredag Det er ath de skulle idelighe i hvo komme
hanss verdige pine oc korss festelse och hanss suare død Oc gøre reth penitentz
for deriff spyder Da kender Cristus Ihesus deriff hyrde dem och leder dem
till den ewighe salighed effter døden Meth dette penitentsiff korss skvulle alle
cristne menniske tegne dem Thii vor herre sagde self som Sanctus Mat-
theus scriffuer i sit xvi capittel Qui vult venire post me Hvo som vil kōme
effter mig han skall bere penitentsiff korss oc effter følge mig

Et motte nogen spørge hvorlediff Cristus kendiff aff sine faar som
ere alle gode mēiske Her suariff till at hand kendiff formeðelst den
keelighed och stadige tro som gode menniske haaffue till hannem Der
om scriffuer Sancte Hanss i sit xi capittell At Sancte Peder sagde till vor
herre vii hørde saage oc kende at du est sandelige Cristus Ihesus gødz leff-
uende søn Saa skulle oc vii alle fuldkōmelige tro at han er vor gud skabere
oc frelser thii skulle vii elske hānem aff alt vort hierte offuer all ting sō til er
Alle Prelater som til ere sigiff at vere hyrder Det er alle Bisper Abbes
der Priere Andre kirckenss Prelater oc alle sogne prester kalliff hyrder
Oc de mve ligness ved Jacob om huilken der scriffuiff i det gamle testamē-
te som vor en hyrde som der stonder genesis ppi ca. Hanss naffn det vð leggiff
at det skall mercke en kempē Der met vnderstondiff Huer Prelate som till er
at han skall mandelige stride oc stonde mod mēiskenss och serdeliff mod sine
egne vnderfottiff spyder Alder mest mod søvnen som er hōfferdiaghed Oc side
mod biøren som er vkspskshed Ligerviff som David gjorde der han vor en
faare hyrde oc i hieff sō søvnen och biøren som der stonder i Regum xvii ca.
Sammelediff vnderstondiff och hwer Prelate meth Mopsen som och vor en
faare hyrde som der stonder Exodi iii ca. Han vor funden i vandet effter han
vor fød Saa skall oc hwer Prelate findiff oc optagiff aff vandet som mer-
ker den hellige scrift Det er ath han skall vere larder och forfaren i den hel-
ghe scrift ath han vid hward han lare och kende skall sin almyre och vnder-
saatte Och sige dem gødz vilge och vise dem den rette vey til hiemetigiff ri-
ge Diid ath komme och der ath bliffue Det vnde off gud fader søn oc den hel-
liand som er en sand gud och benedidet till ewig tiid Amen

Matthei
xvi ca.

Johannis
xi ca.

gene. ppi c.

i Regum
xvii ca.
Exodi iii.

Et iertegē ō en riddere sō sagde at hā skulle klip-
pe sine faar som vor hanss tiener e oc vndersaatte

Anden songag effter paaske

^{histori}
I lase eth iertegen at det vor en riddere som hagde gandske
 erlige faareldre huilke som vaare meget milde oc miskundel-
 lige mod deriff tienere och andre fattige folk. De tienthe och
 frpctede den alssomectiste gud i hiemerige. Der samme hanff
 faareldre døde vaare da bleff han gandske vnilde och streng
 mod sine fattighe tienere oc plavvede och beskatte dem offuer
 maade saa mange aff dem bleffue stackarle. Somme hanff venner som gud
 frpctige vaare. De andie gode mēniske prester oc mwncke straffede hānem for
 han dem saa vloglige beskatte. Och spwde hvor saare han dem saa for-
 derffuede. Hā swarede det er mine saar ieg skal klippe dem oc haffue gaffn aff
 dem. Dog vilde gud forbarne sig offuer hannem oc drage hannem aff denne
 vnilshed oc firdsmessiff vep so medelst hanff gode faareldiff skpds som gu-
 delige oc retferdige vaare. Thii vdsende han en engild som tog och førde han-
 nem till eth degligt palatz oc lod hānem see aller degligste mēniske som kledde
 vaare i skpnnende gpldene klededone som svnge aller degliste oc alsom løstes-
 ligste sang. Hā hørde oc alsom deligste wige leeg trompe leeg harpe leeg oc alle
 honde anden sōd leeg som nogen man hōre kunde. Thi vilde han ind gonget
 i sāme palatz. Den som stod for dōren han skōd hānem bort och sagde. Vilde
 du dierffuiff til at ind gonge i dette skinnende oc arefulde palatz mē dine blo-
 dige kleder. Ridderen saa paa sig selff. Da saa han at hanff kleder vaare off-
 uer stencke fra gwerst oc till nederst met blod. Engelen sagde till hānem. Dette
 er dine fattige tieneriff arbejpe oc blodige swed och vloglige beskatninger som
 du twingde dem vrettfardelige oc vloglige aff for vden all miskundhed. Wilt
 du ingonge i dette deglige palatz da skalt du aff legge disse blodige kleder. Hā
 kom til sig igen. De giorde strap sit scrifftemaal oc igen gaff alt det gotz som
 han hagde taget fra nogen mē vretthe oc voor siden mild oc barmhertig mod
 sine vnderfotte oc tienere och ende syn seffned erlige oc skellige oc kom till dette
 palatz som er hiemerige som han føre saa i huilhed han haffuer den ewighe
 glade. Den vnde off alle gud fader sōn oc den helliland.

gecle v. capi.

varns, non im.
p. 164r.

verdie

Tredie søndag effter paaske

Ep̃la i petri ii Charissimi obsecro vos tāq̃ adue.

Iffe ord scriffuer den verdighe apostell Sancte Peder i
 sit første sendige breff i det andet capittel. Och syde de
 saa paa danske.
O Alder keriste b̃gdie. Jeg beder eder ligerwiff som
 vdsedninge oc pillegime der langt are fra deriff
 rette faderne land. At i holde eder aff legemenff vbeque-
 melige begerelser sō altiid stride mod sielen. Haffuer en
 god renlig hōffuiff och bequemmelig omgengelse blant

Tredie søndag effter paaske

IOHAN. 16.

Søge Men ederss sorg oc bedrøvelse skall omvændiss till stor glæde En qwinde
haffuer stor sorg oc pine naar hun søde skall Thii henniss tiid er kōmen som
hvon skall søde paa Naar hvon haffuer sød sit foster oc barn da glēmet hvon
all den sorg oc ve hvon hagde for den store glæde hvon senger at hvon haffuer
sød eth menneske till verden Saa skulle oc i nro haffue bedrøvelse till en tiid
Siden skall ieg atther kōme igen till eder Da skall ederss herte glædiss Och
ingen skall tage ederss glæde fra eder

Udtidningen oc glosen her paa

crisostom?

Actuū i
teptus

Discipul, Maa
da, da
fennister

teptus

teptus

teptus

Dr herre sagde till syne apostle skat torsdag at afften At
de icke skulde se hānem paa en søge stund Her offuer scriff
uer Sanctus Crisostomus At han der met menthe den tid
som forløbe skulde fra hā døde paa det hellige kaarss oc toz
dediss oc till han opstode igen aff døde sō vor paa tredie dag
gen der effther diss emellem saage de hannem icke Vor herre
sagde framdeliss Siden skulle i atther see mig igen en stacked stund Der mē
menthe han den tiid som sig forløbe skulde fraa hanss arefulde opstondelse och
til hanss verdige opfarelse til hiemels paa huilken tid han lærde oc sagde dem
māge døde oc hiemelige ting som er i hiemelen som der stonder Actuū i Teptus
Quia vado ad patrem Thii ieg skal opfare til min hiemelske fader De
da see i mig icke siden daglige eller tale meth mig idelighe som i nro gøre sør
paa den yderste dømedag at ieg skal igen kōme at dōme leffuendiss och døde
hvor effter sine gerninger. thii sagde disciplene mellem dem selfue Huad skal
dette betyde hā siger I skulle icke see mig paa en stacked stund De side skul
le i see mig igen paa en stacked stund De forstode icke huad han menthe der
met thii dem tōtthe at de ene ord waare twert emod de andre Och de kvende
icke befinde den atskillelige tiid oc stund som han mente der met Ihesus saa
deriss hiertiss mening at de hānem der at spørge vilde) fordi hā ved alle mē
niskess tancher oc arth teptus Et ideo dixit eis) thi sagde han till dem sør de
spurde hānem der at Paa det at de vide skulle at han viste deriss hierterss me
ning Sandelige sandelige siger ieg ether I skulle sørge oc bedrøffuiss induer
tiss i ederss hierter oc grade vdwertiss mē ederss øgen for min suare død oc pi
ne som ieg lide skal Men isderne oc deriss høffdinge oc prester som elske ver
den de skulle glædiss aff min død Det skæde oc saa Der de hagde pint hānem
till døde Da vaare de alle glæde oc mente at de hagde da plat vdwert hanss
verdige nassn at ingen skulle mer talet om hānem De at han icke skvølle op
det igen aff døde. teptus Vos autem cōtristat I skulle bliffue sorgfulde oc be
drøffuede Der skæde der han pintiss til døde Men eder sorg skall omvændiss
till stor glæde Det skæde der han opstod igen aff døde oc obensbarede sig for dem
inden hvæte døre oc taledet till dem teptus. Huiliet En qwinde haffuer stor

forh naat hun fødte for den suare de oc pine som hvon haffuer der offuer Sā
gud self sagde til Eue der hun hagde brødet daniss brød Dv skalt føde dine
børn i sorg oc vve sō der stonder Genesis iii Den plavve gonger en nvy offuer
alle quinder for hēniss velpdigheds skpld Naar hēniss barn er fød da glēner
hun den sorg oc vve hun hagde for den store glade hun fonger atz hun haffuer
fød etz menniske till verden I fonge oc stor sorg nvy i min pine oc død Men
naar ieg opstoder igen da fonge i stor glade naat i mig see oc ieg taler mzedet
Da skal ederff herte gladiff oc ingē skal tage ederff glade fra eder Her offuer
siger Nicolaus de gorra At cristus vor apostleness rette glade oc han opstod
nvy igen aff døde oc skal leffue til ewig tiid oc glade dem oc alle sine venner i
hiemerige ewindelige. Thii motte hā vel sige at ingen skulle tage deriff glade

Gene.iii

Nicolaus
de gorra.

Oder herre sagde til sine apostle i skulle sørge Offuer disse (fra dem
ord scriffue doctores Atz inthz menniske kan lenge leffue paa iorden
vden sorg oc dīquelse Som den hellige mand Job scriffuer i sit viiii
capittel Homo natus de muliere &c. Mēnsken som fødte aff qvinde leffuer
en stacked stvond Oc haffuer stor sorg oc modgong Her motte nogen spørge
for huad sag vor herre det saa skicked haffuer Her suariff til atz det er gjort
for fem honde sag Hørst At vii skulle vide at vii ere icke vden vdelendū
ge oc pillegime saa lenge som vi ere her i verden Oc at vi haffue ingen staz
delige verelse har men vii are i denne grekelige dall som inthz andet er en etz
middel sted mellem hiemelen i huilken den ewindelige glade oc løst er. oc helz
uede i huilken den euige pine sorg oc dīquelse er Anden sag er At huert mē
niske skal paa mindiff met sorg oc denne verdens modgong atz leffue effther
gudz vilge oc budord at han kand vndslp den euige sorg oc fonge hiemerigiff
glade efter døden Tredie sag er at vii skulle twingiff her med saadā mod
gong oc sorg for vaare spnder Atz vii icke piness oc plavvess skulle for dem i
skeriff ild efter døden Hierde sag er at vii der met vndslp skulle helvrede sō
alle piner oc plavver are alder største oc grymeste Hempte sag er atz vi der
mz diff mere foruerffue skulle aff dē ewindelige glade i hiemerigiff rige sō alz
drig fonger ende Thii der stonder Actū viii. ca. Per multas tribulaciones
oportet nos intrare in regnum celorum Vii skulle ind gonge i hiemerigiff rige
formedelft verdens store och mangfoldelige sorg och dīquelse Her om scriffuer
Sanctus Augustinus saa sigendiff Multi res aduersas timet prospera nō
timent Mange frycte for verdens modgong oc genwordighed. men de frycte
inthz for stor løcksalighed en dog atz hvn er meget mere farlig faar sielen en
genwordighed Som der stonder Proverbiorum i cap. Prosperitas fultorum
perdet illos. Wanvottige menniskiff løcksalighed fordsmer dem. men Kong
Dauid hagde stor genwordighed och dīquelse aff Kong Saxe da leffuede
han retferdige och gvedfryctelige. men siden han fick konge riget effter hānem
oc verdens løcksalighed och velde da spndede han och gjorde hord met berfa
bee Saa falde en nvy mange mēnske i store spnder faar de ere løcksalige her
i verden oc haffue stor rigdom.

Job viiii

Actuum
viii ca.

Augustin⁹

puer bio.1

Tredie søndag effter paaske

Paulus
ad colo.iii.
Petrus

Dauid
Petrus
actuū v

Et dēne qwinde som vor herre sagde sine apostele dēne effter
lignesse om som haffuer stor sorg oc ve i sin sødzell vnderstø
diss huert mēniskiff siell for fem honde sag skp̃d **H**ørst for
sp̃digheḷ skp̃d Thii huer quinde b̃r at vere sin brudgōme
h̃rig och sp̃dig i all den ting som hyon maa g̃re for vden
sp̃nd Som sancte Pouild siger ad Colo.iii c. Mulieres sub
dite estote viris vestris. **O** i qwinder verer edet hoffbonder h̃rige och sp̃dige
Sancte Peder scriffuer och her om saa sigendiss Mulieres subdite sint viris
suis Quinder skulle vere deriff mend vndergiffne Saa skal oc en cristen mē
niskiff siell som er gudz brud vere sin brudgom gud i h̃merige h̃rig oc vn
der giffuen i alle maade som Dauid siger i psalteren Verūtamē subiecta esto
aīa mea **O** min siel du skalt vere gud vnder giffuen Thi st̃e Peder siger som
der stonder Actuū v Magis oportet obedire deo q̃ hominibus Huer b̃r mere
at vere gud i h̃merige h̃rig oc sp̃dig en mēniskē Den siell er gud h̃rig s̃
holder hanff hellige budord

Aden maade for tro skaff skp̃d Thii hyer qwinde b̃r at vere sin
brudgōme tro oc h̃vld oc iche forkōme hanff gotz vnpttelige eller v
forp̃mstelige forthare det m̃z l̃ss actige eller onde personer Hun skal
oc vere sin brudgom tro paa sit eget legemess vegne At hun skal iche beuare
sig m̃z nogen anden mand paa iordē saa lenge h̃eniss leffuer Saa skal oc mē
niskē siel s̃ er gudz brud vere h̃anem h̃uld oc tro oc gandske vel oc grand
gibelige foruare det gotz s̃ han hende antuordet haffuer baade paa naturenff
oc verdenff vegne Paa naturenff vegne skal hyon foruare sine fem sind. sp̃
skaffued oc deglighz. sin mact oc styrcke oc andre gaffuer som h̃a hende giffuit
haffuer At hyon ep bruger dem til nogen sp̃nd eller l̃ss actighed Sāmelediss
paa verdenff vegne skal hun beuare det timelige gotz s̃ han h̃ede befalet h̃aff
uer at hun iche fortharer det vnpttelige til ṽkpsk̃hed offuer sp̃digheḷ eller til
nogen andē d̃delig sp̃nd Men hun skal g̃re s̃ Kong dauid siger i psalteren
Cātābo dñō qui bona tribuit michi Jeg skal sprunge oc loffue gud i h̃merige
s̃ gaff mig alt det gode ieg haffuer i verdē Hun skal oc vere tro at beuare sig
felff til d̃den Da vil vor herre giffue hende den euige liffuiff krone i h̃mer
rige Som sancte Pouild siger Esto fidelis vsqz ad mortē et dabo tibi coronā
vite Der tro til d̃den da skal ieg giffue dig den ewindelige krone

Dauid

Paulus

Paulus
ad thi.ii

Tredie maade for h̃eniss deglige oc rene kleded̃ skp̃d Huer quinde skal
holde sig etlige oc deglige baade m̃z sin kleded̃ oc et renligt leffued at
h̃eniss brudgō ep s̃ger aarsage til for h̃eniss forsp̃melse skp̃d at effke nogē an
den quinde vbequēmelige Hun skal dog iche kledē eller p̃pde sig for nogē h̃off
erdighedz skp̃d men al eniste at hun der m̃z kan vere sin brudgō behagelig oc
holde h̃anē i en god leffnid det maa hun g̃re for vde sp̃nd. s̃ den etlige quide
Judit hun giorde Hun s̃orde sig i kaaftelige oc deglige kleder men hun giorde
det iche til h̃offerdighed. m̃ til d̃p̃delighed oc etlighed Der om taler st̃e pouild
oc siger Volo mulieres esse i habitu ornato cū vererūdā Jeg vil vel at quider

146

Tredie søndag efter paaske No. cxxxiij.

more haaffue degligh klededon dog till lempelig mz bspactelighed och pðmpg:
hed Icke met krowede haar store span eller dyrebare kleder Men met maades-
lighed i all ting som det sømer erlige qwindfolk at haaffue dem Saa skall oc
mēniskēss siel som er gudz brud pypde oc holde sig deglige oc erlige mz dpg-
delige gerninger at hun der met behage kand sin brudgom som er cristus ihes-
sus gudz søn Hwn skall søie sig i kaaftelige oc deglige kleder Det er i kpsk-
hed pðmpghed eddrøshed mildhed och dpgdelighed Thii ingen qwinde er syn
hoffbonde behagelig naar hun søi sig i w rene skidne och slēme kleder eller om
hwn er wreilig i andre hōnde maade Saa er icke helder sielen syn brudgom
cristo behagelig naar hwn er besnittet met nogen dødelig synd thi hwn er da
derstrγγelig for hannem oc lytthet ilde i hans assyn

Erde maade for den store kerlighed hwn haaffuer till syn brudgom
Thii hwer brud bør at elske sin brudgom for alle andie mend som
i verden er thi at han offuer giffuer baade fader oc moder for hendiss
skpld Som der stonder Genesis ii Relinquet homo patrē et matrē En mand
skall offuer giffue baade fader oc moder oc bliffue hoff sin hustru Saa skal
oc mēniskēss siel som er gudz brud elske hānem offuer alle creatur oc al den
ting paa iorden er Ligerwiss som Sancta Maria magdalena elste hannem
Om hwiſken Sanctus Lucas scriffuer i sit vii ca. Mulier erat in ciuitate
peccatrix Der wor en syndig qwinde i staden Hwn elste vor herre meget thi
forlod han hende alle sine synder At hwn elste hannem meget der om scriffuer
Sancte Hans i sit pp capit. At den tiid hun kom til hans graff da stod hun
der lenge oc grad Om siger kom vor herre til hēde oc sagde Quinde hwt gra-
der du hwen leder du efter Hun mēte det hagde vared en wite gaardz meste-
re oc kende hānem icke thii sagde hwn Herre togst du hānem bort da sig mig
hvor dw lagde hannem at ieg kån bere hānem bort igen Det sagde hwn aff-
ret kerlighed thii det er icke vel troligt at hun ene kånde bere hānem Saa skal
vor siel elske hānem met reth brendene kerlighed thii han frelste hende for den
brendene kerlighed han hagde till henne.

Empte maade for hwn er idelig i sin gerning Thii at en god erlig
qwinde skal aldrig vere aarkeløss Der om scress Salomon Prouer.
ultimo. Panē suū nō cōmedit ociosa En fornymstig quinde eder icke
sit brud aarkeløss Det er hun øffuer sig altiid i nogre gode gerninger Men en
vāwittig oc løss actig quinde hun er gerne aarkeløss oc wil altid waske squal-
die oc fortale andie Om en god quinde scriffuer Salomon Ecclē. ppv. saa si-
gendiss Stūs q̄ habitat cā muliere sēsata Hellig er den sō haaffuer en god for-
nymstig qwinde Saa skall icke eth cristet menniskiss siel som er goodz brud
helder vere nogē tid aarkeløss At dieffuelē ep kēsøwiger hēde sō stūs Jeronim⁹
siger Semp aliqd boni operis facito Du skalt altid gøre nogē god gerning at
dieffuelen icke finder dig aarkeløss Salomō scriffuer oc Ecclē. ii Multa ma-
la fecit ociositas Aarkeløsshed gjorde mange onde hōnde ting Der stonder oc
Eze. pvi ca. Nec fuit iniquitas sōdome Dee suare grøme oc wshørige synder

Gene. ii c.

Luce. vii.

Johannis
pp ca.

Salomon
puer. vlti.

Salomon
Ecclē. ppv

Jeronim⁹.

Salomon
Ecclē. ii ca

Tredie søndag efter paaske

som de bedreffue i sodene stad for huilke han sanc i helvediss aff grvnd de begyntiss aff aarkeløsshed oc offuerfødiaghed Thi skal gudz brud mēiskens siel ingen tiid vere aarkeløss men altid øffue sig i dyglige oc erlige gerninger at hun formedelst dem maa bliffue sin brudgom tacknemelig oc nyde de euige glæde i hiemerigiss rige met hānem Den vnde off alle gvød fader søn &c.

Eth Tertegen om en frue som laa met sin søn

Incencius scriffuer i en bog kalliss Speculū historiāle At i Rom vor en fribaaren mand oc en fribaaren qvinde som i lang tid leffuede erlige till sāmen i ettheskaff for vden foster Thi offrede de deriss offer fastede oc baade deriss gvodelige bønner til gud at han dem vnde ville eth foster till hobe Wor herre hørde deriss idelige bøn och hun fødte et svend barn Siden leffuede de kyskelige oc erlige till hobe Noget stynd der efter for Han til hellighe steder pillegimiss repse och døde paa vegen Hvn fødte dette barn gandske kreselig oc kellige op oc lagde det i sengen m̃z sig selff til det bleff vel stort De finge vskellig keelighid till huer anden saa at han giorde hende met eth barn Hun tiente vor herre alligeuel meget gudelige oc angrede sin spnd aff alt sit herte sō hun bedreffuit hagde oc fastede bad oc giorde māge misskundelige gerninger mod fattige folk Hun skiulde oc beuocede sig det beste hun kūde at ingen fornēme skulde at hun vor siuglig Der hēdiss tiid kom ath hun søde skulde Da fødte hun sāme foster hēmelige m̃z alder suariste pine oc sorg Siden frpctede hun ath det skulle bliffue obenbarligt ath hun der faare beskēmiff skulde aff huer mand Thi m̃pde hun sāme foster oc kaste det neder i eth hēmelighed Der dieffuelen saa ath hvn dette grvme oc vmdilde mord bedreffuit hagde mod sit arme vskpldige nori oc forkast baade lifffuit oc sielen der paa Da vilde han beskeme hende Thi skaffte han sig til en scriffuere sō plegde at merke scriffue oc handtere sager oc dōme oc gik ind i Rom oc sagde at hā vor en notari⁹ oc scriffuere meget forfaren i atskillige konster visdōme oc sager oc at han sige oc vise kūde huor guld oc pēninge begraffne vaare i iorden oc vise oc obenbare dem som noget staalet hagde fra andre oc andre mange hēmelige konster huilke han oc bevissde met gerninger saa huer mān saa ath han der m̃z sagde sandingen (Thi dieffuelen ved de ting oc spnder som giorde oc bedreffne ere sō icke ere scriffede herrer oc forster hvulle meget aff hānem for hāff store konst oc visdō skp̃d En gang kom han for kepsen sō alt det Romerske raad oc herrer til hobe vaare De sagde Det er stort vnder at romer stad icke er lenge sidē svonckē vnder iordē for en greselig oc grvnm spnd sō en frvve bedreffuit haffuer her i stadē Alle for vndrede oc grvøde for disse hāff ord. saa sagde hā dem at hun hagde affled et foster m̃z sin egen søn oc m̃pde det. side neffuede han obenbarlige henniss naffn for huer mand Der vor mange herrer sō hende

dieffuelen
notari⁹
kepsen
Rom
notari⁹
kepsen
Rom

191

Tredie søndag efter paaske ffo.cxxxiij.

hende de sagde till hānem strap dw liwoger obenbarlige paa hende Thii det er
saa erligg en qwinde och frue som hwn kan nogen sted vere Hwn er eth spe-
gell och exempel till eth erligt och dygdeligt leffnid for alle qwindfolk i romer
stad Dieffuelen swarede Jeg viste vell at i icke skulde tro mig Lader kalde
hende hiid for raadet och hører hende offuer Bliffuer hwn offuer wonden da
brender mig Hwn bleff strap kalled oc kom. Kepsren oc de andre herrer anā-
mede hende erlige thii hwn vor aff ppperligt flecte oc hwn hagde alle dage er-
lige leffuit tilforn Siden sagde han til hende Der er kōmen en ny Prophete oc
mectig viss mand Han haaffuer sagt en vohsilig gerning om eder huilken wii
ingelediff tro kwynde Gøder ederss aarsage for hende Eller verer hende bekens-
de Hwn suarede Salomon den wise konge siger at all ting bør at skee m̄z vis-
se oc gode raad Thii begærer ieg tiid och frist at i eg mig oplede oc vduelge
kand en talss mand som min sag forhande kand thii ieg er en qwinde Keps-
seren gaff hende dag Thii gick hwn til Pauen som hed linus oc scrifftede si-
ne synder met stor anger oc rweffe oc bad han vilde sette hende den alder swa-
riste plict oc bod som hannem selff tōtthe at lige vaare for dem Pauen hwg-
swalede hende i henniss store sorg oc graad De sagde hende at Sancte Peder
forswor vor herre oc at Sancta Maria magdalena vor en obenbare synder
rinde samelediff om rōffueren paa korssæt At vor herre gaff dem alle naade oc
affløssning aff deriss synder At hwn fordi engelediff skvilde falde i misshoff
Men hwn skulde kalde paa iomfru marie som ingen forsmaar At han vilde
finde gode raad at hielpe oc frelse hende aff henniss nød Saa sette han hende
en Patet noster oc en Ave maria till plict oc bod for alle sine synder Der da
gen kom at de møde skvilde da kom hwn for Kepsren oc hanss raad Dieff-
uelen i scriffuerenss lignelse vor kalden at han paa hende kere skulde Der han
hende saa da sagde han der er icke denne som m̄yde sit barn ieg kender hende
intz Kepsren swarede sandelighe er det den som dw kerde paa Saffueren
sagde Jeg ved intz ont met hende Hworlediff skulde ieg dierffuiss till at tale
noget ont om hende Thii ieg seer at Iomfru maria gudz moder stonder hoff
hende oc beskermet hende Dem gruede alle ved disse ord oc gjorde korss for dem
saa forswand dieffuelen strap Kepsren oc de andre herrer arede samme frue
Dt tackede oc loffuede gnd i hiemerige oc hanss benedide moder mariam som
hiesper oc beskermet alle som hobiss oc kalde paa hānāi deriss nød Thi wille
wii alle fly till hānāi at hwn vill foruerffue oss naade och affløssning aff
waare synder och hiemmerigiss rige efter døden det vnde oss alle henniss vels-
dige søn Ihesus cristus som er benedidet for vden endhe A m e n

Linno.
Jave, & Rom.

Naar En synder
forstigt med h
Saa kwynden d
nelen Sone icke

ffierde søndag efter paaske

Epla Jaco. i c. Charissimi Omne datū optimū
v iii

Hierde søndag effter paaske

Enne Epistell som læsiff i dag i den hellighe kircke den scriffuer den verdighe Apostell Sanctus Iacobus i sit 8:ste capittell De lyder hwn saa paa danske

Alder keriste venner Den verdige helliandz ful-
kønelige gaffue oc naade som gør mēnsken be-
qvem til dē euige salighed hun giffuiff ned aff hiemele
aff gud fader som oplyvser alle de mēnske paa iorden
er Han er w omvandelig altid lige sterck viss klog oc alder megstiff Hā haff-
uer oplyssd oc fød off velwillige miz sandhedz ord som er den hellige leest At
vrii skulle vere en begyndelse till at h songe mact offuer alle hans creatur som
han haffuer skafft paa iorden Och opfulde den sted formedelst hans hellighe
naade . som vaare første faareldre for kaste for off met deriff spnder Alder ke-
riste bi:die vide skulle i At huert mēnske skall vere snar till at høre det som
gaat er De seen til at tale och meget snacke thi det skeer iche gerne vden spnd
hwer skall oc vere seen til viede thii at en mand som vied er han dømer iche
retvisslige fordi at hun forblinder hannem Thii skulle i aff legge al vkske-
lig leffnid oc alle andie dødelige spnder De anāme spagferdelige oc mildelige
gudz ord (det er den hellige tro) som frelse kand alle eders siele

Euangelium secundū Iohānem xvi capitulo.

In illo tpe dixit ihesus discipulis Vado ad eū

Enen sō læsiff i dag i den hellige kircke den scriffuer den ver-
dige Apostell oc ewangelista Sancte Hans i sit xvi capittel
Och lyder hwn saa paa danske

Ad herre sagde en tiid till sine apostel Jeg skal snart
opfare till den som mig vd sende Och ingen aff eder
skal spørge mig at hvort ieg far I bliffue sorgfulde oc bedrøuede for ieg siger
eder dette Mē ieg siger eder for sandigen at det er eder alle nytteligt at ieg op-
far Er der saa at ieg iche far fra eder da kōmer iche dē helliand til eder Men
far ieg fra eder da skall ieg sende eder hannem Naar han kōmer da skal han
straffe verden for spnden retvissshed oc dom For spnden thii at de iche ville tro
paa mig For retvissshed thi at de iche ville gøre retvissshed eller effter følge hen-
de Thii ieg opfar till min fader och i skulle iche nw se mig (Som han ville
sige miz daglige omgengelse som i gjorde søre) han skal straffe dem for dom
thii at de iche radiff for den pderste strenge dom De denne verdens hōffding
som er dieffuelen er nw dønder Jeg haffuer en nw mäge honde ting som ieg

skulde sige eder Men i kynde icke forstode dem paa denne tiidh Naar den helligand sandhedzenss aand kômer til eder Da skal han kende eder al sandhed Han skall icke tale aff sig self till eder Men deth han hører aff mig och min fader det skall han sige eder oc de ting som komme skvølle dem skal han vnderwise eder Han skall forklare mith naffn och røste thii han skall anåme visdom aff mig och bebude eder den ewighe salighed.

Udtydningen oc glosen her paa

Næste menniske maa mercke trende merckelige artickler i dene hellige lest I den Første sagde vor herre sine apostle at han skulde opfare til hēmelss I den Anden for huad sag oc huad frvort och gaffn de fonge skulde at han opfore I den Tredie huad gerninger den helligand gøre skulde naar han kôme till iorden Teptus. Vado ad eum. Vor herre sagde Jeg skall snartlige opfare til min fader som mig vdsende Her offuer siger Nicolaus de lira At han det sagde Thi han hagde da fuldkômet det som han vor vdsend til Det vor han hagde predicked oc lerd mēniskene salighedzenss vepe oc stelft dem igen fra dieffuelenss vold oc mact Teptus Et nemo ex vobis. Ingen aff eder skall spørge mig ath hvor ieg vil fare Som han vilde sige ieg skall fare saa obenbarlige op til gud faderss ewindelige ere ath Ingen aff eder skall haffue behoff at spørge mig at huort ieg fare vill Fordi ieg siger eder dette da bliffue i sorgvælde oc bedrøffuede ath ieg skall fare fra eder Nicolaus de lira siger at apostlene spørge der han sagde sig ath ville fare fra dem thii de viste at saa lenge han vaare hof dem da trøste han oc hvæsualede dem i all deriss sorg oc modgong Teptus Sed ego veritatem Jeg siger eder sindingen ath det er nytteligt at ieg opfarer Thii far ieg icke op da kômer icke den helligand neder til eder Nicolaus de lira siger At den verdige helligand skulde icke giffuiss apostlene fuldkômelige for effter vor herriss opfarelse Sanctus Crisostomus siger At apostlene elste oc begerede formeget vor herriss legemelige netuerelse thii vaare de icke en da beqvēmelige till at anåme den verdige helligand Sanctus Thomas siger Ath naar en haffuer en hugsualelse da begerer han icke en anden Apostlene hagde saa stor hugsualelse aff vor herriss legemelighe netuerelse at de icke baade om den helligands tilkômelse oc Han kômer icke til nogen vden han worder kalden oc beden Som Salomon scriffuer Sapiēcie vii ca. Optaui et datus est michi sensus Jeg begerede visdom och forny m: fighed aff gud oc han gaff mig den Jeg kallede paa den helligand oc hā kom i mig Teptus Et cū venerit arguet mundū Naar den helligand kômer da skal han straffe verden for de synder mēniskē gør oc haffue giort Sanctus thomas siger At straffelse leggiss den helligand till thii henne bōr ath ske met

teptus
Nicolaus
de lira

teptus

teptus

Nicolaus
de lira
crisostom?

thomas

Sapiēcie
vii ca.

teptus

Thomas.

v iii

Fierde søndag effter paaske

kerlighed Han skall straffe hende for synden Der m̃z mente han iøderne som
 icke ville tro paa hānem at han vor guds søn oc den rette messias som frelse
 skulde all verden Han skal straffe hende aff cristi retvissed som de icke vilde
 anāme aff hannem och ep helder effter følge i nogen maade **Teptus** Quia
 vado ad patrem Jeg skal opfare til min fader Her offuer siger **Nicolaus** de
 lira I det at guds søn opfor till hiemels der met merkiss hans retvissed. thi
 ath ingen kōmer ind i hiemerige vden han er retviss Som **Dauid** scriffuer i
 psalteren Hec porta dñi iusti intrabunt in eam Dette er guds port retferdighe
 mēiske skulle indgonge at hānem **Teptus** Et iā non videbitis me I skul
 le icke see mig nwo Som han ville sige naar ieg er opfaren da skulle i icke see
 mig legemelige sō ieg pleydiss at omgongiss met eder tilfor daglige **Teptus**
 De iudicio De reddiss icke for den strenge dōme dag men dem byrde allige
 wel at reddiss for hānem thi han skal visselike kōme Thi verdens hōffding sō
 er dieffuelen han er ewindelike fordōmed aff guds retferdige vissdom thii han
 bleff v omvrendelig i sin ondska oc hōfferdighed Saa skulle oc alle forher
 dede oc fortvilede mēiske bliffue som effter hannem følge oc icke ville offuer
 giffue synden Vor herre vill icke mere spare dem naar de spnde paa iorde. en
 han giorde englene som syndede i hiemerige **Teptus** Adhuc habeo Jeg haff
 uer en nwo meget som ieg skulde sige eder i men kwynde deth icke nwo begribe
 Der met menthe han dybe oc suare artickle som rōrde paa den hellige cristeli
 ghe tro huilke de icke begribe kunde sō de anāmed hagde den helliand Men
 naar hand kōmer da skal han kende eder den rette sandingen huorlediss i eder
 selfue oc den hellige kircke regere skulle oc kende oc lare alle mēiske den rette
 cristelige tro met huilken de skulle bliffue salige **Teptus** Non loquetur Han
 skal icke tale aff sig self Men han skall sige eder det som han hōrer aff mig
 och min fader Och mange tilkōmelige ting **Nicolaus** de lira siger Ath han
 obenbarede apostlene mange ting som ske skulde Han sagde Sancte hans all
 den genwordighed oc modgong den hellige kircke skal offuer gonge till dōme
 dag Han sagde Sancte peder den pine oc martiriū han lide skulde Han sag
 de Sancte Pouild at māge skulle salde fra troen mod verdens endeligt Sō
 der stonder i ad thimo.iiii. **Teptus** Ille me clarificabit Han skall opspuse
 ac forklare mit naffn Sanctus thomas siger her offuer Thi at han i Ihesu
 cristi naffn skall gōre mange vnderlige ting Han anāmer visdom aff mig oc
 aff min fader Hellig trefoldigheds gerninger de ere v atskillelige fra huer an
 den **Teptus** Et annuntiabit vobis Han skal vnderuise eder ederff sieliss sa
 lighed oc alle andre som i skulle lare oc predicke faare.

Dristus Ihesus siger i denne hellige last Ath den verdige hē
 liand skall kōme til verden oc straffe mēisken for synden. oc
 for de icke trode paa hānem Her skal hwer mercke at der er
 en nwo mange honde menniske til. som sige dem met mvnden
 ath tro paa gwd oc den hellige scrift som han oc siden hans
 apostle oc andre hellige mend predickede oc lærde effter hānem

Hierde søndag effter paatke tro.cxxxv.

Men de leffue oc haffue dem der tyvert emod thii bñ dem rittelige at straffiff
der faare Her om taler Janct Pouild ad thi.i. Cōfiteantur ore se nosse deū ac.
De vederkendiff gud m3 mynden Men de forfuerge hānem m3 gerningerne

Paulus
ad thi.i.

O Hørste ere de som haffue for megen omhvv och sorg for verdensff
gotz oc altiit fepete oc fare at de icke skvulle songe saa meget som de
kvonde æde oc slide Saadāne tro icke paa gud3 ord oc lerdom Thii
han sagde de ord som Sanctus Mattheus scriffuer i sit vi ca. Nolite sollici-
ti esse dicentes quid manducabim⁹ ac. I skulle icke vere omhyggelige och sige
huad skulle wi ede Huad skulle wi dricke Eller huor i skvulle wi klede off
Sōme offuer tencke baade nath oc dag oc tage dem swar omhvv och vimage
till atth de kvonde sāmen drage verdensff gotz oc rigdom Oc der met ligness de
ved hedninge som vor herre siger selff Her eni omnia gentes requirūt hedninge
ge acthe mest at de kvonde saffe rigdom Men cristne mēniske de skulle først
om dagen atspørge hiemerigiff rige høre messe oc bede gud om det som dem er
nptteligst til liiff oc siel Der er dog māge som sielden høre messe vden om søn-
dagen eller andre store høgtidelige dage De brvge all tiden oc dagen til lege-
menff tieniste och gaffn som snarlige dñ oc fortariff skall aff padder och orme
Oc vilke icke tiene vor herre en time om dagen deriff siell till gaffn som leffue
skulde ewindelige for huilken vor herre vdgaff sit dprebare blod paa korssensff
galie Wille de besinde den store godhed dpgd oc mact som messen haffuer met
sig da forsømede de ingelediff om dagen at høre hēde om det vaare dem ellerff
myveligt at de det gøre kunde Thii all ting gonger mēnisken vell oc løck sa-
lige i alt det han gøre oc lade skal naar hā haffuer hørt messe Som der ston-
der pdermere om i den lille danske bog i hvvilken der lariff hvvordiff hvver
skall høre messe oc huad han der met fortienet aff gud till liiff oc siel. thi lader
ieg det nvo framfare her paa dēne tiid Det er en erlig oc god sedwane at huer
hører en heell messe om dagen ehvør han er om det kand ske Och befaler sig
gud i vold oc alle hansff gerninger som han den dag gøre skall Bedendiff hā-
nem om det sō hānem er nptteligst baade til liiff oc siel Da gør hā det gerne thi
han er mild oc barmhertig Han skicker alle deriff søde som haffue deriff hoff
till hānem Som der stonder iii Regū pvii ca. Ille enim te pascet si sibi con-
fidis Vor herre skal vel søde dig om dv tror paa hānem Han sødde heliā oc
lod en raffn søre hānem bñd Kong David siger oc i psalteren Facta cogita-
tum tuū in dño et ipse te enutriet Eet alt det find oc hvv till gvd han skall
vell søde dig Rabanus siger Serui est sollicitum esse qūo domino seruiat ac.
Suenden bñ at vere omhyggelig huorlediff han sin hosbonde vell tiene skall
Oc hosbonden bñ at besørge hannem sin søde oc søn der faare

Matthei
vi ca.

iii Regū
pvii ca.
David
Rabanus.

O andre ere de sō viderlige haffue vret songet gotz Om hvvilke vor
herre taler selff i den hellige læst saa sigendiff Facilius est camelum
per foranē acus transire q̄ diuitem regnū celozū intrare Det er met
myveligt at drage en kabell tvv i gennem eth naall øghe en at en rig man kan
kōme till hiemerige som haffuer vretferdigt godz oc icke vill igen giffuit Her

Fierde søndag effter paaske

Augustin⁹ om taler Sanctus Augustinus oc siger Peccatum non dimittitur nisi ablatum restituatur. Synden forladiff icke vden det igen giffuiff som man haffuer foraget m̃z wrettthe Trode disse mēniske fuldkōmelige paa gud Da viste de vel selffue at de icke bliffue loff tagne aff de gode gerninger som skeer offuer all cristendōmen i den hellige kircke oc at de mōste skulde hiēmerigiff rige De fonge den ewindelige pine om de dō met saadāt wretferdigt gotz Hwo er saa galen at han vilde en fōge stynd vere rig her i verden oc siden fattig ewindelike Vden den som dieffuelen saa forblindet haffuer at hā icke besinde kā den ewige hiēmerigiff rigdō oc glade Den som widerlige haffuer wretferdige gotz han hand engen aff løssning fonge huerken met skrifftemaal faste bønner messer eller met anden gudz tieniste vden han igen giffuer det Saadanne tro paa vor herre met myndē oc icke met gerningerne Thi de mene at de skulde bliffue salige oc de vilde icke igen giffue det gotz de haffue met wrettthe

Redie ere offuerflødige mēniske som altid leffue i druckenscaff och haffue mange rettther oc ade mer en naturen beqvēmelig er Saa dāne sige dem at tro paa vor herre oc den hellige scrift Men de beuise m̃z deriff gerninger at de det icke gōre Om dem siger vor herre de ord sō

Luce. vi ca

Sanctus Lucas scriffuer i sit vi ca. Ue vobis qui saturati estis Dee worde edet som altid ere fulde oc mette Vor herre siger oc gemnem Profeten s̃ mynd De vobis qui potentes estis ad bibendū vini ad ebrietatem. Uee worde edet som kaastelige gide drucked vin misd eller andē drick til druckenscaff Tro de saadanne offuerflødige menniske at de vaare forbandede aff gwd naar de

Solomon Sapiencie vi ca

offue dem i saadā druckenscaff oc frodseri de forlode vel den s̃leme swine leffnid De leffuede eddruelige som gode cristne mēniske byrde at gōre Salomō scriffuer Sapiencie vi ca. Per que homo peccat per hec et punietur Mēnsken skal plawess oc piness paa de lēner met hwilke han synder Thi skulde saadanne som altid vilde vere fulle oc druckne piness i heluede m̃z alder suariste hvinger oc tōst som Dauid siger i psalteren Famen pacientur vt canes De skulde suelte som hunde Her om scriffuer Esaias i sit lxxv capittel aff vor hersriff mynd sigendiff Serui mei cōmedent et vos esuriētis. Min tienerer som leffue i eddruehed de skulde ede i hiēmerigiff glede men i offuerflødige skulde hungre oc tōst ewindelige Deriff hunger skal vere saa stor at de skulde ade hōdet aff deriff egne arme At de deriff tōst skall vere alder suarist det beuise

Luce xvi.

Sanctus Lucas i sit xvi capittel m̃z den rige mand som bleff iordet i heluede De Oc siden roffte till Abraham bedendiff hānem at han vilde tilfede at lazarus motte dōppe sin finger i vand oc drōppe en taar paa hans tunge Han bad i twsinde aar om en drōbe vand oc han kunde icke fonge hannem Naar diefflene deriff tōst oc hunger leske skulde da giffue de dem gloende ild suogel oc tiere aff hūlke de mere plawess och piness en de giorde sōre Her om stonder eth tertege den s̃ste søndag effter paaske her nest tilfōr

Fierde ere hōfferdige mēniske som her begere stor heder oc are de tro paa vor herre meth mynden men de gōre der tyert emod Thi vor herre

Hierde søndag effter paaske No.cxxxviii

siger self i den hellige leest Som sanctus Lucas scriffuer i sit xviii capittel Qui se exaltat humiliabitur Hvo sig hofferder her paa iorden Han skal nes der tyeckiss i heluediss pine Dzeas Propbeta scriffuer her om i sit iiii capittel sigendiss aff vor herriss mynd Gloriam illorū in ignominia cōmutabo. Jeg skal omvende deriss are oc glade till skendzell oc skam Sanctus Augustin? taler om dem sigendiss Quem superbū videris esse filiū diaboli non dubites. Naar du seer nogen hofferdig da twill icke der paa ath han ey er dieffuelenss barn Sanctus Crisostomus taler om dem saa sigēdiss Quicūq; desiderauer rit primatū in terra cōfusionem inueniat in celo Hvo som begerer at vere off uer andie paa iorden han skal songe beskemelse i hiemerige han skal icke hel der bliffue regnid i blant gudz tienere Her om taler sanctus Paulus ad gala. i Si adhuc mundo placerem seruus cristi nō essem Daare verden mig en nvo behagelig Da waare ieg icke cristi tienere Sanctus Jacobus siger Amicia huius mūdi Denne verdens venscaff det er gndz w venscaff. sanctus Crisostomus siger D q̄ miserrimus est mundus et miseri qui eum sequūtur. D huor alder wselst er denne verden D hwoz vssle ere de som hende effter solge Sanctus Mattheus scriffuer oc i sit vi capittel sigendiss Nemo potest duobus dominis seruire Ingen kan tiene to herre till tacke Som han vilde sige Ingen hand tiene werden och woz herre till tacke.

DE Hente ere de sō icke vssle spæge deriss mynd oc løss actige twon ger Om dem taler wor herre i den hellige laest Som sanctus Mattheus scriffuer i sit xii capittel De omni verbo ocioso hoīes reddent rationem in iudicio Alle menniske skulle gōre regenscaff paa den pderste dōme dag for hwert forfengeligt ord som de haffue talet her i verden Trode de fuldkommelige paa gvd och hanff ord da taledede icke saa mange løss actige oc forfengelige ord som de gōre De foruarede dem oc vel at de icke fortalez de eller baguasskede deriss icffn cristen Huorlediss tro de paa vor herre De huor strengt regenscaff skulle de gōre paa den pderste dōme dag Som spære deriss icffn cristen Heder oc are fra bespotte hannem Bāde hannem Besvøge hannem Skade hannem paa hanff gotz eller penninge met løgn falsk eller swig Dem bōr igen at giffue hānem heder oc ere gotz eller penninge som de saa fra hannem taget haffue om de vssle haffue naade oc miskund aff gud i hiemerige Wkpske menniske som tale stēme wssffuiske och wkpske ord aff hwilke de selfue eller andie kende dragiss til spnden De skulle suarlige der faare pineff vden de gōre ret plict oc bod der faare for de dō aff verden.

Dette ere de som haffue stor forfengelig glade her i verden mzdantzen springen quedskaff oc anden løssactighed En dog at saadanne sige dem at tro paa gud oc den hellige scrift dog leffue de der twert emod Cristus siger som Sanctus Lucas scriffuer i sit vi capittel Ue vobis qui nūc ridetis quia lugebitis Ue worde eder som nvo lee i etherff forfengeligshed Thi ati der faare skulle grāde i heluediss pine Sanctus Gregorius taler oc her om saa sigendiss Nemo potest hic gaudere in hoc seculo et illic regnare cū

Luce xviii

Dze iiii

Augustin?

crisostom?

Paulus
ad gala. i.
Jacobus
crisostom?

Matthei
vi ca.

Matthei
xii ca.

Luce. vi ca

gregorius.

Hierde søndag effter paaske

deo Ingen kand gladiff her i verden oc regnere m3 gud i hiemerige Sanctus.
Jeronim⁹. Jeronimus siger her paa Ridere et gaudere cū hoc seculo. nō est hominis sen-
 sati sz dementis At lee oc gladiff met denne verden der er icke wise mēniskess
gregorius. men galne mēniskiss atfore Thii at et rent retsuiſt oc got mēniskiss herte det
 er icke gladt met denne verden men mere met gud i hiemerige Sanctus gre-
 gorius scriffuer her om oc siger Presencia gaudia sequūtur perpetua lamenta.
 Effter denne netuerendiss verdenss glede følger den euige forðsmesse.

G Si vrende ere de som ere deriff faareldre fader oc moder vshørige
 vshpdiſge eller fortredeſige De ſige ath de tro paa gud och den hellige
 ſcrifft. men deriff leffnid er der tvært emod Thi at gud biuder stren-
Epodi ppi gelige ath alle ſkulle hedre deriff faareldre Oc de forſmaa bande och for achte
 dem her om ſcriffuiſt Epodi ppi ca. Qui maledixit patri vel matri morte
 moriatur Hvo som bander ſin fader eller moder han ſkal dø Det er han ſkal
 forðsmess til euig tiid) D huiſken ſtor galenſkaſt oc vanvittigheſt er det aff
 mēniskene at de forkaſte den ewindelege glade oc ere ſo de ſkulle haſſue i hiē-
 merigiff righe for vden endhe for de icke vilſe hedre och ere deriff faareldre en
 gandske ſtærked tiid her i verde Saadāne mēniſke ſkulde offuer tencke hvoor
 hørig oc lpdig criſtus Iheſus gud3 ſøn vor ſin benedide moder iomfru marie
 oc ſin foſter fader ioſep huiſke han aldrig forðsmene met eth ord i xxxiii aar
 han vor hoſt dem Her effter ſkulde alle tage gaat exempell oc effterliſning.

Etende ere de ſo inth3 lide vilſe her i verden huercken modgong pla-
 we eller ſtraffelle for deriff ſpnder eller bryde De ſige ath de tro paa
 gud oc den hellige ſcrifft. men de leſſue der tvært emod Vor herre ſi-
Luce. piii ger ſelff i den hellige laſt Acta eſt via que ducit ad vitam . Den vey er trang
 oc ſtreng ſom løber til det ewige liſt oc ſaligheſt Sanctus lucas ſcriffuer i ſit
Actuum piii ca. Contendite intrare per anguſtā portā Trengiff oc trettiff om ath ind-
 gonge at den trange port Der ſtonder oc Actū piii. Per multas tribulacio-
Jeronim⁹. nes oportet nos intrare in regnum celorum Dii ſkulle indgonge i hiemerigiff
 rige formedeſt verdenss modgong ſorg oc dypffuelle Stūs Jeronimus ſiger
 Libens nunc tormenta pacior vt futura gloria michi ſeruetur. Jeg liden nvo
 gerne verdenss pine oc plawe at ieg maa kōme til den euige are oc glade effter
 døden Her om taler Iſidorus och ſiger Qui vite future premia excoſitat ac .
Iſidorus Hvo ſom offuer tencker den ewindelige ſøn han haſſue ſkall i hiemerige Hā
de ſuumo liden gerne veluillige dene verdenss ſorgēgelige plaue oc genwordigheſt Naar
bono nogen tencker paa den ewighe glade Da mildiff den modgong han haſſuer
 paa legemet Thii ſkulde alle helder veluillige lide modgong och plawe her i
 verden for deriff ſpnder En den ſuare pine paa ſielen effter døden Her om vil
 ieg ſige ether eth iertegen oc der met endhe min tale paa denne tiid

Eth iertegen ath huer ſkall li-
 de ſtraffelle naar han bryder.

Fierde søndag efter paaske No. cxxxix.

Vil lase atz der waare to brødre i eth kloster Den ene hagdi
 stort yndest oc vilge aff abbeden oc sámelediff aff alle de an-
 dre brødre Den anden hagde ingen yndest eller gvnstighed
 hwercken aff abbeden eller aff de andre i klosteret Huad som
 helst han brød eller naat han sig noget forsaa mod sin regel
 da straffede abbeden hannem gandske strengelige oc suarlige
 der faare han leed det tolmødige oc betenckte at han byrde at vere hānem hō-
 rig och lydig effther sin regell oc lide hanff straffelse naat han sig forsaa Den
 anden broder som hagde abbedenff oc de andre brødriff store vilge oc yndest hā
 brød oc spndede offte mod syn regell men abbeden och de andre brødre saage i
 gñem fingre mz hānem saa han fick ingen pine plawre eller tilbørlig staffelse
 der faare nogen stvnd der effter hende det sig saa at de baade døde paa en tid
 Den som hagde saa stort yndest aff abbeden hā obenbarede sig for hānem no-
 gen tid effter sin død oc sagde Jeg er i alder suariste pine abbede suarede huor
 lediff hōmer det till oc huor er den ysse oc ysalige broder som døde met dig sō
 brød mangen tid mod sin regel mere en du gjorde Han sagde O kere fader hā
 er iche ysel eller ysalig Thi han er i hiemerigiff rige oc skal der see gudz klare
 ansiet til enig tid oc haffue der store glade oc løst en alle mēniske paa iorden
 nogen tid sige eller tencke kunde Thii huad sō helst han brød eller sig forsaa
 mod sin regel eller i andre maade der vor han strap straffed oc pinter faare aff
 eder och gjorde der met fyllest for sin spnd Men kere fader i sparde mig offte
 naat ieg brød och iche straffede mig tilbørlige faar i motte vel lide mig och de
 andre brødre desligest thii pineff ieg nw gandske suarlige i skærff ildz pine for
 mine misgerninger Thii beder ieg eder pōmpgelige at i ville bede faar mig Oc
 lade brødrene oc bede faar mig i deriff messer och gødelige bønner atz ieg maa
 suatlighe frelsiff aff myn alder grømeste pine som iegh er bestadder vdi Saa
 forsvand han for hannem Och bleff dog siden saligh.

Ftempte søndag efter paaske

Epla iacobi i Charissimi estote factores vbi dei

Iacop

Denne Epistell screff den verdige Apostel Sacte Jp i sit
 første capittel Oc lyder hyen saa paa wort maall
O Alder kærste brødre i skulle iche alsom eniste hō-
 re gødz ord men i skvulle oc fuldkōme dem meth
 edersf gerninger Et i ey selfue besvige eder i det at i tro
 at i al eniste kūde fonge hiemerige for i hōre dem De sō
 hōrer gudz ord oc iche fuldkōmer dem Han maa lignest
 den som spegler sig i en spegel naat han gøger fra hāne da glēmer han strap

P

Drage
aff gnu
vord dag
Danne
danne

ffempte søndag effter paaske

Hvor dog hā er Hvo sō giffuer ret act paa den hellige last sō er gudz ord De holder dem stadilige oc vel i sit hierte De icke glēmer dem men leffuer retferde lige effter dem hā bliffuer ewindelige salig formēdelst sine gode gerniger Hvo sō regner sig at være et ret cristet mēniske oc icke forwater sin mund oc twunge fra w blyve ord bagfall sogn oc bespottelse Han swiger sit eget hierte i det at han men at han er eth reth cristet mēniske oc icke er for sin onde twunge skuld Hanff tro hvon er forfengelig Eth reth cristet menniskiff leffnid Er renligt och tacknemeligt for gud fader i hiemerige Det er ingen sted besmittet hwerken i hiertz eller met vdwertiff gerninger Hvor skall søge fattige faderløse bøn. De hvo swale vidwer och encker i deriff sorg och duffuelse meth ord oc gerninger Och beware sig selff renlige vbesmittet aff verdenff och legemenff forfengelighe begærelser De aff alle forfengelige oc onde gerninger

Euangelium secundū Johānem. xvi. capitulo

In i. t. d. ihesus disci. l. Amen amen dico vobis

Esten som lasiff i dagh paa søndagenff begne Den scriffuer den verdige apostel Sancte Hansff i sit xvi capittell Och spder hvon saa paa danske.

In det herre Ihesus Kristus taledet till sine apostle skæer ieg ether At huad som helst i bediff aff min fader i mit naffn deth skall hand giffue eder I haffue en nvo her till dagiff inthz bedet i mit naffn Bedet och i skulle fonge Ath eders glade maa bliffue fuldkömen Dette haffuer iegh nvo sagt eder i en efterlignelse Den tiid skall köme ath ieg icke skall tale till eder i efterlignelser Men ieg skall obenbarlige bebwde oc sige eder aff min hēmel: ske fader Den dag skulle i bede i mit naffn Jeg siger eder icke at ieg skal gøre besynderlig bøn for eder til min fader thi gud fader elsker eder selffuer fordi ath i elste mig Och trode ath ieg kom aff gud Jeg søddiff aff min fader till ewindelig tiid oc kom hiid til verden Nv vil ieg skrypes fra verden igen oc fare op til min fader Hansff disciple sagde till hānem See dw taler nv obenbarlige oc dw siger ingen efterlignelser Nv vide wi at dw dist al ting Dw taler saa obenbarlige at det göriff icke behoff at nogen spør dig ath hwad dw siger Her meth tro wi fuldkömelige ath dw est kömen aff gud i hiemmel.

Udtydningen oc glosen her paa

Dinne hellige last maa deliff i iiii parter I den Første oben-
 bariff vor herriff store ryndhed Och vor store forfæmelighed
 straffiff der offuer I det at vor herre paa minder off selff ath
 vii skulle bede gud fader i hansff naffn oc fonge alt deth vii
 begære I den Anden part obenbariff at vor herre vil her eff-
 ter tale till sine apostle for vden effterlignelfer ath de skvulle
 klarlighe forfonde hannem I den Tredie merckiff den store dygd och maeth
 som huert got menniskiff bøn haffuer i sig I den Fierde merckiff at apostler-
 ness vnderfondelfe vor mer opløfftet ny till gwd en hwn vor førre thii de
 sagde vii vide ny ath dy vift all tingh **Textus** Amen amen dico vobis. **teptus**
 Sandelige sandelige siger ieg ether her offuer siger **Nicolaus de lira** At vor **Nicolaus**
 herre her met hugfualde sine apostle der han loffuede oc suor at huad de baar **de lira.**
 de gwd fader om i hansff naffn det skulle dem videss Han swor der paa i deth
 han sagde Sandelige sandelige Deth giorde han Ath de ingelediff der paa
 twile skulde **Textus**. Usqz modo. I haffue iche en ny inthz bedet i mith **teptus**
 naffn **Nicolaus de lira** siger det giordiff dem iche for behoff ath bede noget i **Nicolaus**
 Ihesu cristi naffn thii han vor daglige hoff dem och gaff dem alt det dem be- **de lira.**
 hoff giordiff **Sanctus Crisostomus** siger Hwad skulle de bede om som hag- **crisostom?**
 de alt det som gaat waar hoff dem **Textus** Petite et accipietis. Bediff oc **teptus**
 i skulle fonge Alt eder glade skall bliffue fuldkömen Det vor at de skulle be-
 de om den ewindelighe salighed i hiemerige thii der fuldkömess all glade som
 aldrig fonger ende Som **Dauid** siger **Sacraior cum apparuerit gloria tua.** **Dauid**
 Jeg fonger alt det ieg begerer naar iegh seer dig min gwd i den ewige ere och
 glade **Textus** **Hec in parabolis** Dette haffuer ieg sagt eder i effterlignelfer **teptus**
 Det skede den tiid vor herre sagde till sine apostle Jeg er eth vintre och i are
 mine qvifte Sammelediff den tiid han sagde Naar en qwinde søder sit for-
 ster da haffuer hwn stor we och pine **Textus**. **Venit hora.** Den tiid skall **teptus**
 komme at ieg skal tale obenbare till eder oc sige eder aff min fader **Sanctus**
Crisostomus siger At det skede effter hansff opstandelse. thii han obenbarede **crisostom?**
 sig ofte for dem och lerte dem dybe oc mettighe lerdomme i de feretpwe dage
 han vor paa iorden effter syn opfandelse for han opfor till hiemelss **Nico-**
 laus de Lira siger At Ihesus Cristus lerte sine apostle klarlige mange hon- **Nicolaus**
 de om hiemmelsske ting siden han vor opfonden Oc de vaare da mere beque- **de lira**
 me till at forfonde dem en de vaare for Han gaff dem oc visdom och sind till
 ath forfonde scrifften meth Som **sanctus Lucas** scriffuer i sit siste capittell. **Luce ultio**
teptus In illo die. Paa den dag skulle i bede i mith naffn Der met menthe **teptus**
 han pingiff dag. thii at siden den helliand waar neder send til dem Da for-
 stode de bedre vor herriff Ihesu Cristi verdighe naffniiff krafft oc mact en de
 giorde førre Fordi baade de siden i ihesu naffn Och er det siden skicked i den
 hellige kircke offuer all cristendömen ath de gwdelige böner och collecter som
 lasiff i hende skvulle endiff met hansff naffn. thii sige vii almindige. Per do-
 minū nostrum Ihesum cristum filium tuum qui tecum viuit et regnat deus.

Ffempte søndag efter paaske

teptus

teptus

Nicolaus
de lira

teptus

Augustin⁹

O gud fader giff oss det wii bede dig om i wor herriss Ihesu Cristi din sønss
naffn huilken som leffuer oc regneret m3 dig ewindelige amen **T**ep. Ipse eni
pater **M**in fader elsker eder thii giffuer hā eder gerne det i begere i mit naffn
fordi at i elste mig **D**e trode at ieg kom aff min fader ewindelige **J**eg kom til
verden at anamine mandom **D**e skal fare aff verden igen til min fader effter
min død oc opstondelse **T**eptus **D**icunt discipuli. **D**isciplerne sagde **H**vo
taler dw obenbarlige **T**hii wor herre sagde dem nwo klatligere hwoilediss han
kom ned aff gud fader oc tog mandom en han giorde føire **D**e sagde framde:
liff wii wde nwo ath dw wist all ting **N**icolaus de lira siger ath de det sagde
Thii at de nwo kende hanss guddom aff hanss lerdom oc de store iertegen som
han tilforn giort hage **O**ch han swarede dem tiit paa de ting som de tenckte
at spørge hānem at fōr en de frāsatte sāme deriss spørssmaall **T**eptus **I**n
hoc credimus **W**ii tro det fuldkōmelige at du komst aff gud fader i hiemerige

Auctus Augustinus scriffuer offuer de ord som stōder i lesten
saa lydendiss **P**etite et accipietis **B**ediss oc i skulle fonge **A**th
der er trende ting till som menniskan maa bede wor herre om
Hørst maa hā bede om karskhed oc swandhed oc daglig sø:
de dog met saadanne faar ord **A**t naar nogen beder da skall
han sige **D** alsōmectiste gud vnd mig det om det er din wilge
De om det kand kōme dig til loff oc min siell til salighed **M**an skal icke for:
meget bede om verdenss rigdom eller søcksalighed **T**hii at de kōme ofte mē:
niskenss siell mer till skade en gaffn **D**or herre wde best hwo de ere mest nytte:
lige **T**hii skal hwoer lade hānem der met selff betemme som han det skicke wil
I **A**nden maade maa huer bede om drgder oc et erligt leffnid thii det kō:
mer ingen till skade men alle till gaffn till den ewige salighed thii skall hwoer
inderlighe bede der om **I** **T**redie maade skal hwoer bede alder mest om det
ewindelige liiff oc salighed effter døden.

Her maatte nogen spørge huor faare wor herre giffuer icke strap eth mē:
niske det han beder om **H**er till swariss **H**ørst **A**th gaffue wor herre
nogen strap det han begerede da bleffue hanss verdskpld diss mindre **T**hii hā
icke da baade igen anden eller tredie gong formedelst huilken bōn hanss verds:
skpld for øgiss kvōde **I** **A**nden maade **T**hii ath det for acthiss och inthz
regniss som nogen songet m3 eth søge arbejde eller wmage **I** **T**redie maa:
de **A**th menniskenss begarelse skall der aff for øgiss **S**om det skede met den
qwinde aff **C**hananee land som wor herre meth det første icke hōre wilde **I**
Hierde maade **A**th menniskan skall der offuer pōmpgiss **S**om det skede m3
den samme qwinde som lignede sig wde en hund aff pōmpghed **I** **H**empte
maade **T**hii ath wor herre wll stōndem giffue menniskan i tilbōrlig och be:
qwem tiid det som bedie och nytteligere er till hanss siellss salighed oc legemess
gaffn en det wor som han selff begerde tilforn

Alle mēniske skulle bede wor herre for trende hōnde sag **H**ørst thi han
er fōld met miskund oc naade **D**e barmhertig til at haffue medpuck

offuer off Som dauid siger i psalteren Misericors & miserator dñs Uor herre
te er mild oc miskundelig oc giffuer alle deriff søde som hānem rādiss Dauid
siger en anden sted Misericordia dñi plena est terra Al iorden er fyldt m̃z vor
herriss miskundhed Anden sag er Thii han er vølvillig till at høre merces
ke oc at anāme daare bønner serdeliss naar wii bede om det som komme kand
vor siell till salighed Tredie sag er Thii hand er rønd oc gessue mild Han
giffuer alle røndelige Som sanctus Jacobus scriffuer i sit første capittel saa
sigendiss Omnisbus dat affluenter et non improperat. Uor herre giffuer alle
offuerflødige och han bryder deth ingen Sadelighe er han mild och alsom
røndest Det betegnede hand off obenbarlighe den tiid han lod sin kariste søn
pine och plassue for off till døde som Sancte Pouild scriffuer ad Ro.iiii cap.
Proprio filio suo nō pepercit Gvød fader sparde icke sin eniste søn Men han
gaff hānem i døden for waar skp̃ldh.

Dauid

Jacobi i

Paulus
ad Ro.iiii

Nvert cristet mēnske skal bede vor herre for sig self i iiii honde maa:
de Høist p̃m̃gelige Som kong Dauid siger i psalteren Mifer
rere mei deus O du allsmectigste gud miskvnde dig offuer mig for
medest din store barmhertighe Thii iegh troer fuldkōnelige paa dig Hver
got mēnske høriss snarere naar han beder gvød fader i hiemelen for sig self.
en naar han beder for noget andet ṽ verdigt mēnske Thii bleff icke samuel
propheta bøn hōrd met gud der han bad saar kong saxell Som der stonder i
Regū p̃vi Men den gode Hester hun bleff bøn hōrd thii hun bad for sig self
I Anden maade skall hver bede beskedelige och hans bøn skall vere be
quēmelig paa det at hun diss bedre skal bliffue hōrd Thi skal huer bede som
St̃as Matheus off lærer i sit andet ca. sigendiss Primū querite regnū dei et
iusticiā eius I skulle først om dagen bede om hiemerigiss rige oc gudz retfer
dighe Siden skulle i fonge alt det i begere som eder nptteligt er baade til lif
oc siel. zebedi sonner Sancte Hans ewangelista oc Sancte ip de baade icke
beskedelige aff gud den tid den ene begerede at side hōss hans hōgre side i hiē
merige och den anden hōss hans venstre side. for en de hagde told nogen pine
eller plassue for gudz naffn skp̃ld. thii suarede ih̃s dem oc sagde I vide icke
selffue huad i bede Fordi bleffue de icke bøn hōrde Tredie maade skall huer
bede gudelighe Thii naar nogen beder gudelige da bliffuer hand snarlige bøn
hōrd Det figurerriss oc merckiss klarlige Som der stonder i Regū i At Anna
Helcane hustru sō vor vstruetsōmelig hun bad vor herre gudelige m̃z gradede
thaare Thii sagde Help propheta Gack i fred Israell̃s gud haffuer hōrt din
bøn oc du skalt fonge det du begærer Side fick hun barn som hun hagde be
det vor herre om Der stonder oc iiii Regū pp At den tiid kong Ezechias saa
suarlige siw̃g oc skulde haffue dødt sō propheten hānem sagt hagde Da ṽde
han sig om til veggen oc grad beskedelige bedediss gudelige at vor herre miskū
delige forlengte wille hans lif thii giorde han oc saa efter hans bøn Herde
maade skal huer bede idelige. thi naar nogē beder idelige da bliffuer hāss bøn
snarlige hōrd Fordi raader st̃e Pouild off ad thessalo. i det ṽ ca. saa sigendiss
p̃ iii

Dauid

i Regū p̃vi

Mat. ii c.

i Regū i

iiii regū pp

Ffempte søndag effter paaske

Paulus
ad thessa. v
Jacobi v
Luce. p. ca.

Augustin⁹

Sine intermissione orate. Bedet stedse och lader icke aff Sanctus Jacobus taler och her om i sit v capittell saa sigendiss Multum valet deprecacio iusti assidua Eth retferdigt meniskess idelige bøn hvøn haffuer stor krafft Hoff vor herre Her om taler vor herre self som Sanctus Lucas scriffuer i sit p capittel saa sigendiss Petite Bedet som han vilde sige beskedelighe da skulle i fonge det i begere aff gud i hiemerige Querite Spøiger at vor herre som han vilde sige gvdelige da skulle i finde hānem Pulsate Bancker Som han vilde sige beder idelige Da skal vor herre oplade sine søn och høre eders bøn Hvøn som beder vor herre p dmpgelige beskedelige gvdelige och idelige han bliffuer bøn hørd m̃z gud for vden alt tvil oc songer det han begærer Sanctus Augusti⁹ nus siger Vor herre raadde oss icke til at bede vden han vilde giffue oss det vi begærede Thii skulle lade menniske blvess oc skemess som icke ville bede vor herre som er redebøn til at giffue dem mere en de selfue begære Han vil helder miskunde sig at hielpe dem En de ere begerendiss at frelsiss aff deriss modgong eller dørffuelse Han vil giffue alle røndelige eh vad som helst de bede om for di siger han Bedet oc i skulle fonge Thi vilde vi alle nwo bede hānem p dmpgelige om waare spnder affløssning och det ewindelige liff i hiemerige Det vnde oss alle gud fader søn oc den helliaend ꝛc. Nwo vil ieg sige eder i iertegen oc der met ende min tale paa denne tiidh

Eth Tertegen om gudelig oc idelig bøn

I finde eth Tertegen i en bog kalliss Vitae patrum At det vor en mand som offuer gaff verden oc gaff sig vd i en vilende skow oc søken oc leffuede strengelige i heremite leffuud En anden verdens persone som før hagde vared hans stal broder spwide at han der vor Thii bar han hannem nogre brød i en sack til sin føde De bad at han vilde bede for hānem til gud at han motte fonge naade till at stonde mod sine spnder Heremitet suarede at han det gerne gøre vilde oc bad at han skulle kōme til hannem igen p v dage der effter Der han kom till hānem igen Da spurde han hānem at om hā hagde saa stor vilge till synden sō han hagde før Han suarede at hā hagde meget mere begering til hēde en føre Thii bad heremitet at han skulle kōme til hānem igen p v dage der effter Diss emellem fastede heremitet oc bad gandske gudelige oc idelige for hānem Der han kom til hānem Da spurde han om han hagde en da saa stor vilge til synden som han hagde Hā suarede Ja meget føre Da kōnde Heremitet besinde at det vor for hans egen forsmesse skp̃d At han icke vilde stonde mod hende oc legemen onde begærelser Thii fullede Heremitet den sack fuld m̃z sand som han bar hānem brød det vdi De bad at han skulde løffte hānem paa sin apell oc bare hānem Der

Itempte søndag effter paaske ffo.cxlii.

Han vilde løffte hannem op paa sig saa drog heremitet neder om secken Der han det fornam Da sagde han Jeg kand icke løfte secken paa mig. ihii dñ holder hānem til bage igen Han suatede løft secken paa dig igen. ieg vil nu hielpe dig. saa løfte de baade secken paa hanss apol lettelige saa han det nepo pelighe fand Thii sagde Heremitet till hannem igen Ligerwiiss kan ieg icke helder hielpe dig aff synden fordi dñ drager til bage igen. som ieg giorde paa secken Dc wilt icke stonde mod henne oc legemenss onde begeresser Thii er det mig ene w mueligt at ihieg dig hielpe kand aff hende met minde en dñ wilt hielpe dig selff oc stonde mod onde begæresser oc icke samtpke dem Stat her effter haardelige mod synden Saa skall gud hielpe dig aff hende formedelst hanss store misliuendhed och myn fattighe ydmyghe bøn skild.

Siette søndag effter paaske

Ep̃la i petri iiii Charissimi estote prudentes

Isse ordh som lasiff i dag i lesten dem scriffuer Sancte Peder apostell i sit første sendinge breff i det iiii capittel Och lyde de saa paa danske

D Alder keriste brødre I skulle vere fornymslige oc offuer tencke de ting som kōme skulle Dc daager i ederss gudelige bønner baade met hierte oc tvænge Dffuer alt da haaffuer kerlighed mellem eder indbrødi. thit at kerlighed skpuler synderniss mangfoldighed at de icke pineff skulle cwin: delige Lær ederss ieffn cristen gerne veluillige huss for vden knixr oc myr Der ler met huer anden aandelige oc legemelige de gaffuer som gwyd edet vntz och giffuit haaffuer Dc bekēdiß der met at den allōmectiste gud edet sāme gaffuer oc gotz vnt oc giffuit haaffuer oc ati ey haaffue dem aff edet selfue haaffue no: gen saadā naade at han nyttelige vnderuise oc lare kand andre deriss salighz Da skall han legge det gud till och icke sig self haaffuer och naagen saadan naade at han gerne vil gøre almisfe gecninger Da skal han oc legge det gud till oc icke sig self oc tacke hannem at han gaff hānem saadan naade oc misf hed i sit hierte I skulle altid hēdre gud fader i hiennmelen formedelst Ihesum Cristum som er et middell mellem hannem oc menniskan.

Enangelium secundū Iohannem. xv. capitulo

Cum venerit paracletus.

p iiii

Siette søndag effter paaske

Esten som lasiff i dagh paa søndagenff vegne Den scriffuer den verdige ewangelista Sancte Hans i sit xv capittel De lyder hun saa paa danske

UDr herre taledet til sine apostle saa sigendiff Naar de helliand kömer aff hiemelen som ieg edet sende skall aff min fader sandhedzenff aand som gonger aff min hellige fader Da skall han bare videndiff byrd om mig De i skvulle oc bera vidende om mig Thii at i haffue altiit veret hof mig siden første tid ieg begynte at predicke oc gøre iertegen Disse ord siger ieg edet tilfoyn at i icke beskemiff skulle indwertiff i edet herte Naar isderne driffue edet aff deriff tempell oc isde kircken for min skuld Den tid skall köme at huilken aff isderne som kand bliffue mecz tig at sta edet i hiel Han skal mene at han gøt gud stor tieniste der met Dette skulle de gøre fordi de kende huercken min fader eller mig Disse ord siger edet nu At naat at tiden kömen er oc dette gøger edet offuer Da skulle i vdi hw köme at ieg sagde edet det tilfoyn

Udtydningen oc glosen her paa

Denne hellige lest er Trende merckelige artickel I den første loffuer vor herre at sende sine apostle den verdighe helliand Teptus Cum venerit paracletus I den anden artickel siger han dem den store verdess modgong oc forsplyng so de skulle lide effter hans død Teptus Hec locutus sum vobis. I den Tredie Beder han dem i hvoköme at han haffuer sagt dem det tilfoyn Teptus Sed hec locutus sum Der vor herre sagde sagt sine apostle sket tozsdag at afften huorlediff isderne hannem forfølge pine och plawer skulde Da sagde han dem oc huorlediff de effter hans død skulle forfølge pine oc plawer dem (paa det at de icke fortvile skulde Eller falde i mis: hof naat de finge saadan modgong) Thi loffuede han nu at sende dem den verdighe helliand som dem skulle størke oc trøste i all deriff forfølning saa de gladelige och lettelige offuer winde skulde alt det som dem kunde vware emod thii skulle de talmodige lide all den pine de gjorde dem Teptus Cū venerit paracletus Naat den helliand kömer som ieg skall sende edet. Nicolaus de lyra siger at gwodz sön gaff her met klarlige til kende at den helliand vdgong: ger aff hannem oc aff gud fader Her offuer siger oc Sanctus Bernardus At det ord spiritus merket bedrøffuede meniskess hugfualere Han skal kende edet al sandhed Her tvært emod kender dieffuelen alle sine tienere løgn oc vdsand: dingen Sanctus thomas siger At grekerne straffess obenbarlige m:z dene hel: lige laft som sige at den verdige helliand vdgonger all eniste aff gud fader oc icke aff gwodz sön Der er løgn och falskhed de sige Alle cristne menniske bør

teptus

teptus

teptus

teptus

Nicolaus
de lyra.

Bernard?

thomas

fuldhøimelige at tro Atth han vdgonger aff gud fader och aff gud søn. **teptus**
Iste testimonium. Han skall bare videndiss bryd om mig Den verdighe hels
liand bar sandelige videndiss bryd om hānem Den tiid han opfulde de hellige
apostle met saa stor visdom oc dristighed at de obenbarlige predickede oc laro
de offuer all verden hans hellige død oc pine hans vilge oc budord De salig
hedzeniss vepe som stonder i den hellighe last De fryctede for ingen paa iorden
huercken for konger eller fyrster eller for mestere docthere eller andie kloge och
vise mend De waare saa oplyvde aff den verdige helliand at de forstode al
den scrift i verden vor oc kunde tale atskillelige tvonge maall En dog atth de
søre vaare simpell fiskere och stette ligmend Der paa forvndrede alle mēis
ke Och det vor etth stort tegen till atth stadfeste den hellighe cristelige tro meth
Et vos testimonium perhibebitis I skulle bere videndiss bryd om mig sagde vor **teptus**
herre til sine apostle Det vor at de kvndgøre oc sige skulde offuer all verden
hans store vnderlige tegen som de saage hānem gøre men de omgingiss meth
hānem **teptus** **Hec locutus sū vobis** Det siger ieg eder nyo sagde vor herre **teptus**
til god trøst oc styrcke at i diss bedre lide skulle verdens modgong oc genwor
digghed i framtiden oc at i icke skulle falde i miss trøst eller fortuilelse naar i
derne iege eder aff deriss tempell oc kircker Jøderne hagde da oplagd och alde
liss samtycked oc fældbordet at hwo som helst der bekende sig at være Jhesu
cristi tiener. eller at tro paa hannem han skulde v duffuiss aff isde templen
Saadan vdskydelse aff templen hvn regnediss hoss isderne saa forsmædelig
werlig och haanlig Som den hellige cristne kirckiss største band nyo regniss
hoss off cristne menniske. thii hvilket menniske hvn giffuiss offuer han vde
lørkiss fra gud i hiemerige Hans verdige helgen oc engle Fra de hellige kirck
kiss sacramenthe oc alle cristne mēniskiss samfærend oc omgengelse. thii skulle
alle cristne mēniske frygte oc fare for hēde oc leffue retferdelige oc erlige at hun
icke giffuiss offuer dem for deriss onde gerninger eller vlydigheds skyld **teptus**
Venit hora. Den tiid skall komme atth hwo som star eder i hiehl Han skall
mene at han der mēz gør gud stort loff Jøderne vaare saa forblindede oc van
wittige atth de mente atth den som omvrende sig til Jhesum Cristum At han
psat forsvor israellss gud Men den vanwittighed kunde icke aarsage dem for
gwd i hiemerige thii hvn kom aff had oc avvind som de hagde mod Jhesum
oc hans hellige lerdom **teptus** **Et hec facient vobis** Dette skulle de gøre eder **teptus**
thii at de icke kende min fader eller mig **Sancus Crisostomus** siger At vor **crisostom?**
herre sagde apostlene dette til hugsualse Som han ville sagt Det skal bliff
ue eder hwo swalse stor nock ati det lide for gud faderiss oc min skyld **teptus**
Sed hec locutus sum. Dette siger ieg eder ati det i hvkōme skulle naar den
tiid kommer At ieg sagde eder det tilforn **Nicolaus de lira** siger atth vor her
re det sagde atth de skvulle rede dem till at vere tolmodige oc spagferdige naar
den tiid komme och icke knurre eller myure der emod men lide det velyllis
ghe och herlige for hans naffn skyld

Siette søndag effter paaske

Vor herriss Apostle Jomfru maria oc de andie hellige qwins
der oc disciple vaare til hobe fra vor herriss erefulde opfarelse
til hiemelss oc til han neder sende den verdige heliand til dem
igen Saa skulde oc alle gode cristne meniske effter deriss ex-
empell oc effter ligning vere till hobe met kerlighed och god
omgengelse och rede dem nu daglige till met gudelige bønner
oc dygdelige gerninger At de myre bliffue beqveme oc verdige till ath aname
den verdige heliand dem til salighed och hugsaalelse baade paa sielenss oc les-
gemenss vegne. thii den verdige heliand giffuiss alle cristne meniske som til-
børlige beredde ere till at aname hannem I hwad som helst maade de haffue
hānem behoff som Sancte Pouild scriffuer i Corin. xii Onicuiqz enim datur
manifestacio spiritusssi ad utilitatē. Den heliandz obenbarelse giffuiss huert
meniske til sin nøttsørtighed Crisostomus siger Nunq̃ deus desunt cōsolator
Aldrig forlod gud at huguale meniskan om han bad idelige och gudelige om
den heliandz naade oc hielp Origenes taler och her om saa sigendiss Omne
tormentum cedit nobis in gaudiū All pine oc modgong kōmer off till glade
naar wi haffue den heliandz naade och hugsaalelse Sanctus Augustinus
siger Desiderate auxiliū gracie &c. O menniske begerer och beder om den hel-
liandz naade formedelst huilke i frelsiss fra alt ont Uden huilken man huer-
ken kand tale tencke eller gøre noget som gødd tacknemmeligt er eller sig self
nyttelig eller gaffnligt.

Esaiē pliii

En verdige heliandz hvgswaaler mneniskan i trende honde maade
Høist mildt han meniskenss fristelser Som der stōder Esaiē pliii.
Cum pertransieris per aquas tecū ero. Naar du far offuer vandet
da skal ieg vere hof dig at du icke skalt druckne Naar du gonger i ilden da
skalt du icke helde brende dig Met dette vand som er bløt vnderfondiss ver-
denss løcksalighedz fristelser Met ilden som brender vnderfondiss verdenss
genvordighedz fristelser Sanctus Augustinus siger Ath dieffuelen wilde tit
och ofte gøre menniskan skade men han kand icke. Thii hanss mach er vns
der vor herriss mact Motte han saa skade som han vilde da bleffue der inthz
retferdigt meniske till paa iorden I Anden maade giffuer den verdige hel-
liand meniskan naade till ath stonde mod onde fristelser Vor herre sagde till
sine apostler oc disciple som Sanctus Lucas scriffuer i sit siste capittel Se-
dete i ciuitate donec iduamini virtute ex alto Bliffuer i iherusalem saa lenge
i fonge den heliand aff hiemelen Det sagde han at de icke skulde kōme i fris-
telses Sancte Pouild siger i ad corin. p Fidelis est deus qui non patitur vos
temptari &c. Vor herre er trofast oc god som icke tillader at i friftiss skulde off-
uer maade Men han skicker det saa at samme fristelses kōme eder selfue till
gaffn ati dem tole kvende Isidorus de sumo bono siger Non amplius tentat
electos diabolus q̃ deus permittit. Dieffuelen frister icke gøddz verner mere
en gudz benedide vilge er I Tredie maade hugswaaler den verdighe heliand

Augustin⁹

Luce vi ca

Paulus
ad cor. p. c

Isidorus

Siette søndag effter paaske ffo. cxliiii

mæniskent och giffuer hannem sødme induertiff i hanss siel oc hierte Som der stonder Eccl. pxiij ca. Spiritus meus super mel dulcis Min aand er søder re en hyønning Sanctus Augustinus siger Gustato spiritu desipit omnis caro Naar nogen haffuer smaget den helliandz sødme da bliffue alle legemelike begærelser hānem vāsmagelige Thii den helliand giffuer mæniskent saa stor sødme at all verdē oc all den vellsøft oc forfengelighe som er i hende bliffue hānem ilde smagēdiss oc vederstiggelige Sanctus Bernardus siger Quid non temperabit dulcedo illa &c. Huad er det som den sødme ey temperere kand som gør den grymmē dødth alder sødest Ricardus de Sancto Victore siger. Quod est cor tam durum vel lapideum &c. Huad hierte er saa hart eller grovt aff sten Atth den verdige helliand ey gør det bløt oc mildt met sin netuerelse och locket deth till sig meth syn sødme.

Næst mæniske som rettelige anamme vil den verdige helliand han skall berede sig der till i vii haande maade Høst skall han gøre ret scriffte maall met anger och ruelse for sine spnder Thii han vill icke bo i noget legeme som besnittet er met nogen spnd oc icke helder i noget wienligt hierte Sanctus Augustinus siger In corde mundo et consciencia bona &c. Den helliand boor i eth rent hierte oc pxxi sāvutighed oc i en stadig tro Thi skul le vii nxx alle berede oss at anāme hannem i denne hellige tiid for voden spnd Ligeruiss som vii oss berede om paasken till at anamme guds verdige legeme Thanden maade skall hxxer rede sig till met gudelige bønner at hanss siel sø er ihu cristu biwd maa rettelige indbrude de verdige helliand til sig. sigendiss som Salomon scriffuer Cant. v Veniat dilectus meus Min biwdgom skall kōme till mig David siger i psalteren Prope est dñs omnibus inuocantibus eum. Vor herre er altid nærverendiss hoss dem som kalde paa hānem Salomon scriffuer Sapientie vii ca. Vocavi et venit in me spiritus sapientie Jeg bad och fik den helliandz naade och visdom Tredie maade skulle de faste sø rettelige anāme ville den verdige helliand Thii er det oc troligt at Apostlene fastede nxx mod denne hellige tiid Det er en enlig och god sedwane der som de faste eller førme nxx mod denne store høgtid Thii biwder den hellige kircke strengelige at alle som kōne ere til deruiff lassue alder skulle faste pingetz afften Sanctus Bernardus siger Castra nobis sunt nostra ieiunia Naar faste er wort slot oc beskermelse mod dieffuelen naar hā strider mod oss met sine onde freistelser och spndelige begærelser Hierde maade skulle de vere pōmpghe som anāme ville den helliand tilbørlige Det merkiss i det atth apostlene sade neder der de anāmede den helliand Thii det er pōmpghedz tegen at side neder Det pōmpghed hedder hxxer gud allōmest Som der stonder Eccl. iij ca. Magna potencia solius dei est Gwd haffuer all eniste stor macth oc veelde oc han hēdriess aff pōmpge mæniske Sactus gregorius siger Semper solet diuine gratie esse familiaris humilitas. pōmpghed haffuer idelig omgengelse met gud i hiemerige. pōmpghed vor oc ret sag til at tomfrw Maria bleff Ihesu Cristu

eccl. pxiij
Augustin?

Bernard?

Ricardus
de stō vict.

Augustin?

Salomon
Canticorū
v ca.
Sapientie
vii ca.

Bernard?

Salomon
Eccl. iij.
gregorius.

Siette søndag effter paaske

- Luce i ca. Augustin?** moder Hver bleff opfoelt meth den helliand for sin store ydmyghed skpds som Sanctus lucas scriffuer i sit første ca. Sanctus Augustinus siger *D q̄ ex celsus es domine humilia corda sunt domus tue* D gwd hvor ypperlig och mechtig est du De ydmyge herte ere dine huss oc bolige Hente maade skulde de haffue kerlighed til gud i hiemerige och deriss ieffn cristen som aname ville den verdige helliand Apostlene waare alle til hobe i ret kerlighed der de anamede den helliand Saa skulle oc alle meniske haffue kerlighed indbyrdiss till hver anden for vden all awind oc vrede om de aname ville den verdige helliand Ligerviss som ilden ydschskiff naar træene eller kvælene skryppeth atth i hānem Saa ydschskiff oc den helliandz ild i menisken naar de atskryppeth aff kerlighed oc fonge had awind eller vrede til nogen sanctus Gregorius siger *Sicut nichil est preciosius deo virtute dilectionis ac.* Ligeruiss som der er ingen ting til som gud i hiemerige mer tacknemelig er en kerlighed oc god samdirectighed i blant mennisken Saa er der oc ingen ting till der dieffuelen mer begæret en had awind vrede trætte delse oc vofamdirectighed blant mennisken Thi de ere hanff bøn som gerne ville kiffue bandiss oc sendiss mz andre stās
- gregorius.** Bernardus siger *Parum timet diabolus vigilantes ieiunantes.* Dieffuelen acther en søge ting dem som faste vaage bede eller kyskelighe leffue Thi han komer mange till saldz aff dem Men dem som leffue samdirectelige och vel til hobe i gwdz kerlighed den frøcter han alder mest David siger i psalteten *In pace factus est locus eius* Vor herre vill der vere so fred oc kerlighed er Men dieffuelen vill her tvært emod altid der vere som kiff oc trætte er Sancte Pōr
- bernardus** Paulus ii ad cor. iiii. *Diligite pacem et deus pacis et dilectionis erit vobiscum* Elsker fred da skall fredsens oc kerlighedz gud bliffue hoff eder De som leffue fredsmelige de kalliss gudz bøn som Sanctus Mattheus scriffuer i sit v. capittel *Beati pacifici quoniam filii dei vocabuntur* Hellige ere de so leffue fredsmelige thi at de skulle kaldiss gudz bøn Siette magde skulde de øffue dem i gode gerninger både nandelige oc legemelige som aname ville den verdige helliand De som hannem rettelige anamine ville de skulle gonge emod hānem der er de skulle opløfste deriss herte oc sind oc betencke de ting so i hiemelen ere De skulle holde dem aff legemens begærelse oc al anden verdenss forfengelighe oc velsøft Sanctus Augustinus siger her om *Gaudia diuine dulcedinis nō degustas ac.* Du skalt icke smage den alder sødeste gudz glæde Om du besnitter dit herte met legemelig glæde Sanctus Bernardus siger Den alder mectiste gudz hywgsualelse och glæde hven vil icke vere der som legemelig glæde oc hugswalelse er De som aname ville den helliand de skulle rede hānem gode retter Det er de skulle øffue dem i gode gerninger Det huer god gerning som nogen gør der reder han en serdeliss rett till vor herre mz De skulle och øffue dem i misvondelige gerninger oc giffue fattige solā mad och dricke Som vor herre siger selff som sanctus Lucas scriffuer i sit vi ca. *Date et dabitur vobis* Giffuer oc eder skall igen giffuiss aff gwd Sixende maade de skulle de gerne høre gwdz ord som aname ville den verdige helliand Thi
- David** Paulus ii ad cor. iiii. *Diligite pacem et deus pacis et dilectionis erit vobiscum* Elsker fred da skall fredsens oc kerlighedz gud bliffue hoff eder De som leffue fredsmelige de kalliss gudz bøn som Sanctus Mattheus scriffuer i sit v. capittel *Beati pacifici quoniam filii dei vocabuntur* Hellige ere de so leffue fredsmelige thi at de skulle kaldiss gudz bøn Siette magde skulde de øffue dem i gode gerninger både nandelige oc legemelige som aname ville den verdige helliand De som hannem rettelige anamine ville de skulle gonge emod hānem der er de skulle opløfste deriss herte oc sind oc betencke de ting so i hiemelen ere De skulle holde dem aff legemens begærelse oc al anden verdenss forfengelighe oc velsøft Sanctus Augustinus siger her om *Gaudia diuine dulcedinis nō degustas ac.* Du skalt icke smage den alder sødeste gudz glæde Om du besnitter dit herte met legemelig glæde Sanctus Bernardus siger Den alder mectiste gudz hywgsualelse och glæde hven vil icke vere der som legemelig glæde oc hugswalelse er De som aname ville den helliand de skulle rede hānem gode retter Det er de skulle øffue dem i gode gerninger Det huer god gerning som nogen gør der reder han en serdeliss rett till vor herre mz De skulle och øffue dem i misvondelige gerninger oc giffue fattige solā mad och dricke Som vor herre siger selff som sanctus Lucas scriffuer i sit vi ca. *Date et dabitur vobis* Giffuer oc eder skall igen giffuiss aff gwd Sixende maade de skulle de gerne høre gwdz ord som aname ville den verdige helliand Thi
- Paulus ii ad cor. iiii. Matt. v.** Augustin? Bernard?
- Luce. vi ca**

Siette Søndag efter paaske Ho. cxlv

skulle alle gerne høre predicken oc gudz ord Thi der stonder Actus p Adhuc loquente petro recedit spissstus sup oēs ac. Men stē Peder predickede da kom den helliand til dem alle som hørde gudz ord aff hānem At māge bleffue omvrende fra synden oc finge den helliandz naade der de hørde gudz ord Det bevisess der m̄z at Sancte Peder omvrende iii twsinde menniske i en predicken Sancte Hanss scriffuer i sit xv ca. Jam mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Voz herte sagde n̄v ere i rene aff all synd formedelst disse ord ieg taledet til eder David siger i psalteren Eloquū dñi Voz herriss ord op- tēde mēniskens herte fra synden O huor mange mēniske ere omvrende fra synden formedelst gudz ord oc predicken sō de haffue hōrt Der om vil ieg sige eder eth iertegen Och der met ende min tale paa denne tiidh

Johannis
xv.ca.
David

Eth iertegen at huer skall giene høre predicken

Mā lase et iertegen om en greffue som meget vāpssk hōfferdīg oc v̄mild vor mod fattige stackarle I huilke synder hā lenge leffuede Det hende sig en gong som han vor i kircken at presten Predickede de gudz ord som Ezechiel prophete scriffuer aff vor herriss mund saa sigendiss In quacūqz hora homo ingemuerit peccata sua ac. I huad som helst time mēniskē tōcker sine synder ilde at vere oc swæker eller grader for dem oc haffuer hv̄ oc vilge till at bedre sig Da bliffue de hānem forladne Thii tenckte han ved sig self O h̄vilke stor m̄lhed oc m̄skundhed er det aff den aldermectigste gud at han saa snarlige forlade vill mēniskē sine synder Saa sald hā paa knæ oc bad ydmpgellige til gud at han formedelst sin store barmhertighed vilde forlade hānem sine synder oc giffue hānem den helliandz naade till at hā maatte gøre reth plicth oc bod for dem som han bedreffuit hagde Han vilde als drig mere b̄pde hānem emod eller synde mod hanss b̄v̄d ord oc vilge saa lenge han leffuede Siden gaff han all verdenss forfengelige gotz oc rigdom v̄d offuer oc gaff sig i kloster och gjorde der plicth oc bod saare sine synder all sin lifuiss tiid Der han vor iordet da funde de screuffit paa hanss graf met for- gylte bogstaffue De ord som David scriffuer i psalteren Misit dñs verbū suū et sanauit eum. Voz herte v̄dsende sit ord och gjorde hannen helbrede aff alle hanss synder Thii er hand n̄v i hiemerigiss glade som hand skall loffue gud for v̄den endhe V̄id ath komme och der ath bliffue v̄nde off alle ḡv̄t.

David

Pinget3 dag

Epla Actuū ii c. Dū cōplerentur dies pētecostes

p

Þingetz dag

Ene hellighe Epistell som læsiff i dag paa høgtidensff
vegne den scriffuer den verdighe ewangelista Sanctus
Lucas i sit andet ca. vdi en bog kalliff Actus apostolo:
rum Och lyder hwen saa paa danske.

DÞingetz dag vaare alle vor herriff apostle och no:
gre andre tenliffuede personer till hobe i det hveff
som ihesus od sin naduere met dem skeer tozssdag Saa
kom en lyvud ned aff hiemelen ligetviff som en starck storm veder kvole. eller
tordvyn Oc opspalte alt hveff som de sade vdi Da saage de atskillelige bren:
dende tvonger som ild Oc der sad en aff dem offuer hvoer deriff hofuit Oc de
bleffue alle opspalte met den verdige helliand oc begynthe strap at tale atskille:
lige tvongemaall aff den krafftige oc store vissdom som den helliand dem giff:
uit sagde Der waar paa den tiid i iherusalem mange isder so gudelige vaa:
re effter mofsi lovo som diid vaare komne for gudeligghedz skjeld aff alle land
som er i verden Da denne lyvud storm oc bvslder hordiff da saffnediff der me:
gen almyre aff staden oc aff mange andre steder der om kring oc forvandrede
storlige der paa hward det betyde skjvilde De bleffue oc gandske behendelige so
waare aff andre fremede land oc rige Thii hvoer aff dem hørde apostlene ta:
le deriff tvongemaal oc sprock Thii sagde de til hvoer anden Ere wii ep fød:
de i atskillige land oc rige som ligge langt fra hvoer anden spredde om al ver:
den at ingen forstonde kand den andensff tale Hvoer gonger det till at wii nvo
høre disse mend klatlige tale alliff vaare tvongemaall som fødde ere her i ga:
kilee land och aldrig kome lenger vden riget De loffue och tale om den allsom:
mectiffe guds store vnderlige gerninger och ordh.

Euā. Johā. xiiii. I. i. t. d. i. d. l. Si qs diligit me.

Esten som læsiff i dagh i den hellighe kircke paa høgtidensff
vegne den scriffuer den verdige Apostell oc ewangelista Ste
Hans i sit piii capittell Oc lyder hwen saa paa vort maall.

Der herre talede till sine disciple och sagde Hwo som
elsker mig Han skall mercke mine ord oc lardom Oc
myñ fader skall elske hannem igen Och wii skjvulle komme till hannem och
haffue vor bolig hos hannem Hwo som iche elsker mig han skjdder intz hel:
der om mine ord Denne tale som i hørde aff mig Det er iche mine ord Men
deth er myñ faderff som mig vdsende Jegh taler disse ordh till eder men iegh
nvo er hos eder legemelighe Men hvo gswaleren den verdighe helliand hvoil:
ken myñ fader vdsende skall i mit naffn han skall ydermere lare eder alle ar:
tickle Oc giffue eder naade til at i hvo kome igen alle mine ord so ieg haffuer

sagt och lart eder sör om i nogre aff dem forglemt haffue Jeg lader eder alle i eders herte fredsömelighed her i verden efter min opfarelse oc ieg giffuer eder min fred oc rolighed Jeg vill siden giffue eder den ewige fred i hiemerige Jeg giffuer icke saadan fred som verdens höffdinge gøre Eders herte skall icke bedröffuiff eller rødiss I hørde at ieg sagde eder tilforn at ieg skall gonge fra eder oc kome til eder igen Elste i mig røttelige oc aandelige da glediss i visse lige at ieg farer op till min fader Thii min fader er mectigere en ieg paa mäs dömenß vegne Nu siger iegh eder disse ord Ath naar dette er alt swetkømed da skulle i tro det stadelige Jeg vill icke nu tale måge ord met eder paa dene tiid verdens höffding som er dieffuelen komet nu snartlige met de onde menniske som hannem vnder giffue ere at gribe oc fange mig Han kan dog ingen spnd finde paa mig Men deth skall ske ath menniskene sandelige kende och vnderstonde skulle Ath ieg elsker myn fader och iegh gør och swoldkommer de budord som han mig befalet haffuer

Udtydningen oc glosen her paa

Disse forscreffne ord som stonder i dene hellige laest dem taledede vor herre til sine apostle sker torsdag at afften der han odh sin nadwere mz dem En dog at de laess i dag i de hellige kircke saa vide som cristendömen er En Doctor heder Guilhelmus scriffuer At alle cristne meniske bør i dag at holde stor hög- tiid oc pfue dem i gudelige böner oc dygdelige gerninger och offte gud i hiemerige deriss offer oc tacke hane ydmigelige aff alt deriss herte at han i dag sö er den tiende oc feretpuende dag efter hans arefulde opstödel- se vilde verdiss til ath opfulle alle sine hellige apostle oc andre gudelige perso- ner mz de verdige heliand sö oplusde alle deriss herte oc find at de forstode kunde al den hellige scrift. oc tale alle höde twongemaal Efter dii at den ver- dige heliand sö er gud faders oc guds sönn kerlighed vdsendiss i dag Thii laess dette ewangelii i dag i den hellige kircke vdi huilket vor herre taler om kerlighed hvilkken han indsender i alle gode menniskiss herte formedelst den verdighe heliand som han dem sender Teptus Si quis diligit me. Hvo som elsker mig meth hw herte och gerning Han kommer mine ordh i hw och myn fader skall elske hannem Och wii skulle komme till hannem Guilhel- mus siger Ath hver skall dette saa forstode Ath guds fader sö oc den hel- liand vilde kome til hane De bliffue höff hane i denne netuerendiss werde formedelst sin naade oc i det tilkømendiss hiemerigiss rige formedelst de ewig- delige are oc glade T. Qui nō diligit me. Hvo sö icke elsker mig Han elsker icke heder mine ordh De komet dem icke i hw her offuer siger Nicolaus de Lyra Ath han der meth mener verdzenn menniske som inthet andeth acthe eller sköde vden ath de kvnde tilhöbe saffne stor rigdom mach eller velde

guilhelm?

teptus

guilhelm?

teptus

Nicolaus de Lyra

Pīngetz dag

teptus Sāmelediff merckis oc onde offuergiffne oc forherdede mēniske her meth som icke ville høre eller acte gwdz ordh som predickiss oc lāriß i den hellige kircke

Nicolaus de sprā **Teptus** Et sermonem Denne tale som i nwo hörde hun er icke min al eniste Men hun er oc gud faderß som mig vdsende Jeg siger eder nwo dette men ieg omgongiss meth eder legemelighe Den helliand som min fader skal vdsende i mit naffn han skall kende oc lare eder all ting **Nicolaus de lira** siger her offuer At apostlene vaare meget grossue oc wfoirpymstige paa den tiid **De frpe** tede storlige **Thii** at vor herre sagde da sagt dem den suare død oc pine han lide skulde **For**di gassue de icke fuldkömelig acth paa hansß ord och ep helder merckte dem grandgiuelige **Thii** sagde han dem at den helliand köme skulle oc sige oc vnderwise dem al ting **De** gissue dem serdeliss naade til at i huköme alt det han dem tilfoir sagte sagde **Teptus** Pacem relinquo vobis **Nwo** ieg gonger till min fader da efter lader ieg eder fred oc roligshed i ederß hierter i denne neruwerendiss forfengelige verden Jeg skall siden gissue eder den ewigdelige fred i det tilkömendiss hiemmerigiss rige Jeg gissuer eder icke fred som verdenß mēniske gøre sö er stacked oc forngengelig som Sancte Pouild scriffuer i Ad thessalo. Cum enim disperint pax et securitas. Naar menniskene sige at det er fred och roligshed Da kommer døden hastelige oc tager dem bort

Paulus i ad thessalo **Teptus** Non turbetur cor vestrum **Nicolaus de sprā** siger At vor herre sage de till apostlene i skvölle icke vere bedrøuede eller ildhvorme ath ieg gonger fra eder formedelst min død oc pine **Teptus**. Neqz formidet Ederß hierter skall icke helder rædiss **Nicolaus de lira** siger at han det sagde dem til styrckesse oc hvogswaelse **Thii** ath de vaare gandske redde paa den tiid at de och skvölde bleffuit pinthe net hānem til døde **Teptus** Audistis I hörde ath ieg sagde at ieg skal gonge bort oc köme igen til eder **Her** offuer siger Sanctus thomas Ath han det sagde fordi han vilde gonge faare dem formedelst hansß haarde død oc pine oc rede vegn oc rum for dem Siden skulde han igen köme til dem det vor efter hansß arefulde opstondelse som Sancte hansß scriffuer i sit piii capittell sigendiss aff vor herriss mwend Si abiero et preparauero vobis locū. Et det saa at ieg far bort oc bereder eder rwm i hiemerige Da skall ieg igen köme oc anāme eder til mig oc det som ieg bliffuer der skulle i oc bliffue **Teptus**. Si diligeretis me. Vaare det saa ati elste mig fuldkömelige oc stadelige Da gladdiss i ved at ieg ville gonge til gud fader i det ieg er mēniske at beside oc haffue den ewige are och glæde meth hannem **Thii** han er ppermere en iegß Som han vilde sige paa min mandomß vegne **For**di ath gudß søn eller lige mertig met gwd fader paa gwddömenß vegne **Teptus** Et nunc **Nwo** sagde iegß eder ath ieg vilde opfare till hannem formedelst min død Paa det ath naat det skeer da skulle i det fulkömelige tro At ieg er icke alle eniste et ppyt mēniske men och den alder veldigste gud **thii** ieg siger eder nwo fuldkömelige oc visselighe de ting som ske skvölle i framtiden hvilked inge gøre hand vden gwd all eniste Som **Esaias** prophete merckelige scriffuer i sit tolfste capittel sigendiss. Annunciate nobis que futura sunt et dicemus q dii estis. Siger

off de ting som ske skulde Da vilde vii tro at i ere gud **T**eptus. Jam non multa Ieg skal ick meget tale met eder her effther Som han vilde sige tiden swonder nvo fast til i huilke iøderne mig gribe skulde Thii verdenss hōffding dieffuelen kōmer snarlige met sine vndersaatte oc tienere at gribe oc drage mig till døden Han skall dog ingen spnd finde paa mig oc ep helder nogen sag for huilken han mig dōme hand til dōde Thii dōden kom i verden for spndenss skpld som Sancte Pouild scriffuer ad Romanos v ca. Der hagde aldrig noget mēniske dōth i verden hagde ick Adam oc Ewe biudet gudz bōd Tep. Sed vt cognoscat mundus Men ieg vill veluillige lide dōd At alle mēniske vide oc kende skulde At ieg der met elsker min fader oc er hānem hōrig oc lyp dpg i det ieg lider saadan dōd oc pine for menniskenss saligheds skpld oc der met fuld kōmer hanff vilge oc freller dem fra den ewindelige dōd

Paulus
ad roma. v

Mert cristet mēniske bōr at elske vor herre saar Vii honde sag Hōst for han er pōmpg i hanff herte oc veluillig mod alle mēniske Som han self siger Som der stonder Matthei xi. Discite a me quia mitis sū et humilis corde. Læret aff mig fordi ieg er mild oc pōmpg i mith herte Sandelige vor han misfōdellig Det beviess i det at han tog mange spndige mēniske till naade oc gaff dem afflōssning aff alle deriss spnder oc sind til at gōre penitents for dem her paa iorden Som han giorde miz Sancto mattheo sō der stonder i hanff ix capittell Sāmelediss met Sancta Maria magdalena som der stonder Luce vii ca Met Sancte Peder som hānem iii gonge forsuor Met Sancte Pouild som alle cristne mēniske fange oc i hiehl sla vilde. meth rōffueren paa kōrset och meth mange andre som tiden ick nvo till recker ath opregne faare edher Aff hwilke hwet klarlighe mercke maa hanff store veluillighed oc misshed mod spndige mēniske Han tager alle till naade som tpeker deriss spnder ilde ath vere oc haffue vilge til ath bedre dem Som Esaias scriffuer i sit lx capittell. Derelinquat impius viam suam ac. Hwert spndigt mēniske skal offuer giffue sine spnder oc tpeke dem ilde at vere da vil gud forbarne sig offuer hānem oc foilade hānem dem thii han er mild oc misfōndellig Her om taler Josel ppheta i sit andet capittell Conuertimini ad dominū Omvender eder till gvod i hiemmerige thii han er mild och barmhertig mod spndige menniske at foilade dem alle deriss spnder

Matt. xi

Matt. ix

Luce vii c.

Esaias lx

Joselis ii.

Aden maade for han er deplig oc klar Sol oc maane forvondie paa hanff klarhed Aff hwilken de haffue deriss skpn lyvss. klarhed och deplighed David siger i psalteren Speciosus forma ac Han er depligst blant alle de mēniske som til er Salomon scriffuer om hānem Sapiencie vii ca. Ipse est candor lucis eterne. Han er det ewindelige lyvss skpn och en spegell for voden all smytte

David
Salomon
Sapiencie
vii ca.

Dredie maade for han er geffue mild Och alder rvondest Thii han gaff oss trende ting Hōst engelen som beware skvolden vor siell och liff fra alt ont Thii ath strap noget menniske sōdiss till verden Da

p iii

Dingetz dag

- Dauid** skicket Dor herre en engild til som skall beware hanß siell oc liß fra dießuelen och andet onth Der om taler Kong Dauid i psalteren sigendiß Angelis suis deus mandauit de te. Dor herre haffuer skicket sine engle till som dig beware
- Jeronim⁹** skulle i alle dine depe det er i all din lißuiff tiid Sanct⁹ Jeronimus siger at strap noget mēiske fødiß da haffuer han en engild som er tilskicked aff gud som hanß siel beware skal **I** Anden maade gaff han off oc giffuer off da: glige wor legemelige føde oc Verdensß gotz oc rigdom hwer effter sin vilge Der
- Paulus** om taler sancte Poulo ii corint ix Dai ministrat semen seminanti Wor herre er den som giffuer den som saa skall sæden Oc den som æde skall brødet Der
- Dauid** om taler och Dauid i psalteren sigendiß Cantabo domino qui bona tribuit michi Jeg skall loffue oc tacke gud i hiemerige met sang oc lessning som gaff mig alt det godz ieg haffuer i verden Sancte Hansß siger i sit andet capittell Si bona suscepimus de manu domini. Men wi haffue songet alt det gode wi haffue i verden aff gud i hiemmerige Hwi skulde wi da iche lide nogen modgong for hanß skuld igen **I** Tredie maade igen løfde hā off fra dießuelen met hanß eget legeme oc sware død och pine Der met maa huer mercke
- Johannis** hanß alder største rønghed Her om scriffuer Sancte Hansß i sit v capittell sigendiß Maiorem charitatem nemo habet Ingen kand haffue større kerlighed till en anden En at han woget sit liß for hānem Dor herre kynde iche beuise off største rønghed En at han lod kaarß festsig for wor salighedsß skuld Sene store rønghed bør inthz mēiske at forglēne Men hwer er plictig till at tacke oc loffue hānem der saare saa lenge hā lessuer Man elsker sin ven her paa iorden som dødelig er faar han haffuer gjort hānem noget til gode Huor pder mere bør off ath elske gud i hiemerige som vdødelig er Oc haffuer giffuit off liß oc siel oc frelst off mz sin død oc pine fra dießuelē oc giffuit off engle sō off beware skal oc giffuer off wor daglige føde oc alt det gode wi haffue po iordē.
- Salomon** **puer viii** **E** Jerde maade skvulle wi elske hānem Thii han elsker dem som hānem elsker Som Salomon scriffuer Prover. viii ca. Ego diligentes me diligo Jegß elsker dem som mig elsker Dor herre siger selß Hwo som aatle oc idelige atspørge mig de finde mig Sancta Maria magdalena elste wor herre meget deth bewisess i det hwn tode hanß søder meth sine egne thaate oc tiwde dem siden met sit haar oc smorde hanß hoffuit met dyrbare smørgelse Thii elste wor herre henne meget igen oc forlod hende alle sine syn: der oc lod sine verdige engle daglige bespise hende met engle brød i mange aar for hwn døde oc gaff hende siden den ewindelige glæde i hiemerige
- Dauid** **E** Empte maade skvulle wi elske hannem Thii han beskermes oc frelser dem fra alth onth som hannem elske Som Kong Dauid siger i psalteren Custodit dominus omnes diligentes se Wor herre beskermes alle som hannem elske Der om haffue wi mange wtalige iertegen i den hellighe scrift som iche ny opregniß kynde thii tiden er for kort Han frelste Danielen fra de grømme løffuer i løffue kvælen och den gode qwinde Samnam aff den store løgn som wor sagt paa hende Och de iii iøder aff den

gloende ild som elste oc bekende hanff verdige naffn

Dette maade skulle wi elske hānem Thii han forlader dem alle de
 riss synder som hannem elske Som Sanctus Lucas scriffuer i sit
 siwende capittell sigendiss om Sancta maria magdalena Hun elste
 wor herre meget thii forlod han hende alle sine synder

Sixwende maade Thii han loffuer alle som hānem elske den ewindelige
 krone oc glade i hiemerige som Sanctus Jacobus scriffuer i sit første
 capittel Beatus qui suffert tētacionem Hellig er den som lider nogen fristelse
 Thii naar han haffuer offuer vundet hende da skall han haffue den ewighe
 hiemerigiss krone som gud haffuer loffuit alle som hannem elske Sancte Do
 uild scriffuer ad corin. ii c. At inthz mēiske besinde tencke tale eller sige kand
 den store glade som gud haffuer bered til dem i hiemerige som hānem elske

De herre gaff sine hellighe apostle iii gonge den verdighe hel
 liand **H**ørst den tiidh han vdsende dem at predicke oc lare
 alle mēiske den hellige cristelige tro **D**e gaff dem mach off
 uer alle dieffle at vdiege dem aff menniskene **D**e at helbrede
 gøre alle som siwge vaare Alle disse iertegen skede for medelst
 den verdige helliand som Sanctus Mattheus scriffuer i sit

vii capittell. **D**e gøre iche alle iertegen som haffue den helliandh Sanctus
 Gregorius siger Miracula hominē non sanctū faciunt. sed ostendunt. Jette
 gen de gøre iche eth mēiske helligt **D**en de obenbare oc beuise at en er hellig
 naar han dem gøre kand **A**nden tiid gaff wor herre dem den helliand efter
 sin opstondelse den tiid han blesse offuer dem oc sagde Anāmer den helliand
 hvo sō helst i forlade sine synder de skulle bliffue dem forladne. met disse ord
 gaff han dem mact at affløse alle mēiske aff deriss synder Thii spvngiss oc
 nvo de samne ord offuer alle som vpest til prester som nvo ere i apostleness sted
De haffue mact at affløse mēiskene aff deriss synder **T**redie tiid gaff han
 dem den helliand efter sin opfarelse til hiemelss paa pinget3 dag som i dag er
De der aff bleffue deriss hierter saa stadfeste i gwdz kerlighed at de inthz red
 diss siden for nogen pine sorg we eller verdenss modgong **D**e bleffue alle op
 splte i dag m3 den helliand **D**er aff vnderstodiss oc merckiss hanff store rvond
 hed at han gaff dem saadan stor dyrebar gaffue som er gud den helliand stūs
 Augustinus siger magna misericordea dei est q̄ dat donū equale sibi **D**et er
 stor misvndhed aff gud i hiemerige at hā giffuer en gaffue lige met sig self
 Gaffue wor herre mēisken en drobe aff den helliandz naade **D**a vaare derh
 en store gaffue en han gaffue hānem all verden Huor pdermere store gaffue
 gaff han nvo apostlene som bleffue opsplte i dag m3 den helliand saa de kven
 de strap tale alle tvongemaall **S**om wi siwng i dag i den hellige kirke Lo
 quebantur variis linguis apostoli. **A**postlene taledede atskiltelige tvongemaall
Denne gaffue gaff wor herre dem at de skulle omvende alle syndige mēiske
 fra synde **D**e tale met dem paa deriss eget maal oc predicke oc lare dem gudz
 vilge oc budord oc reth vey till hiemerigiss rige oc salighed.

Luce vii c.

Jacobus i

Paulus
ad corin. ii

mathei vii

gregorius.

Augustin?

Dingetz dag

En verdige helliand gør iiii honde ting aandelige i mennis-
 kenß siell Ligerwiß som sielen gør iiii honde ting i kroppen
 legemelighe **H**øst bevarer sielen legemenß deglighed i syn
 naturlige och rette skickelse Det kan huer mercke och kende
Thii strap sielen far aff legemet da bliffuer det sort blegt oc
 vederstrageligt Saa bliffuer oc menniskensß siell sort blegt och
 mørck naar hun iche haffuer den helliandz naade aff huilken hun skal haff-
 ue alt sit skin oc deglighed. men aff hansß tilkømmelse bliffuer hven klar oc de-
 glig Som David siger i psalteren Emitte spiritum tuū et creabuntur **G**ud
 vdsend den helliand till verden At alle menniske myxe optendiss met det ewige
 lyvss Siden føder sielen verme i legemet **T**hii saa lenge som sielen er i lege-
 met da haffuer det naturlig verme i sig Strap hun far der aff da bliffuer det
 kalt Saa giffuer oc den verdige helliand sielen gudz kerlighed saa lenge hun
 bliffuer hoss hende som Sancte Pouild scriffuer Ad romanos v c. Charitas
 dei diffusa est in cordibus nostris **G**udz kerlighed er vdspreid i voare herte
 formedelst den helliand som oss er giffuen aff Hiemmelen. **I** Tredie maade
 stricker sielen legemet **T**hii strap at sielen far aff legemeth da haffuer det in-
 gen stricke lenger oc kand huercken arbejpe eller gøre nogen gerning paa ior-
 den. saa kand iche helder menniskensß siel stonde mod dieffuelensß fristelser eller
 beskerne och vende sig fra hānem vden hven haffuer den helliandz naade der
 til **H**er om taler Sancte Pouild ad Romanos viii ca. oc siger Spiritus ad-
 iuuat infirmitatem nostrā. Den helliand stricker vor svogdom oc dansmac-
 tesse **H**ierde maade kand kroppen huercken røre eller vende sig for vden
 sielen Saa kand ey helder sielen røre eller øffue sig i nogre gode gerninger el-
 ler dpæder for vden den helliandz naade men hun bliffuer aldeliss dansmectig
 til ath gøre det som hende kunde kōme til salighed **E**zechiel Profete taler **H**er
 om i sit viii capittell oc siger Spiritus eleuauit me. Den helliand oprepssde
 mig **D**e gaff mig stricke til at tiene sig met huilken som er en sand gwd och
 regneret och regerer all ting met gwd fader och søn till ewig tiid **N**u vil ieg
 sige edet eth Tertegen om den helliandz naade hworlediss gwdz ordh optende
 menniskensß siell och frelse henne fra den ewindelighe dødh

David

Paulus
ad roma. v

Paulus
ad ro. viii.

Ezechielis
viii ca.

Eth iertegen om Den helliandz naade.

I lase at det vor en Riddere som hagde eth gandske onth oc
 syndigt leffnid Dieffuelen hagde saa forblindet hansß herte.
 De forhardet hannem vdi synden ath han aldrig gjorde sit
 scrifteemaal mer en i gong **D**eth hende sig en Dingetz dagh
 at han gick til kircke for en sedwane skp'd oc for han vilde
 lade sig der see blant andre **T**hii han hagde kostelige kleder

paa sig same dag Dog hagde han ingen kerlighed eller vilge til at tiene eller loffue gud i hiemerige Han hørde presten p̄dicke oc sige huorlediff den alsom̄mectiste gud vdsender den verdige helliand som renser mēniskenss hierter oc aff sletter deriss spnder oc optender dem i gud3 kerlighed Thii gick han bort i eth hiemeligt stad oc bad til gud saa sigendiss O du alder veldigste gud oc herre ieg kēdiss mig arme obensbare spndere swartlige ath haffue spndet mod dig i māge honde maade Jeg beder dig p̄m̄pgelige at dvv for medelst din store milhed oc barmhertighed vilt forbarne dig offuer mig oc sende mig i dag dē verdige helliand som kand aff slette alle mine spnder oc rense mith hierte aff dem oc opbruse mig i dyn kerlighed Vor herre hørde strax hanss p̄m̄pge bøn Oc sende hannem den helliand som rensede hanss hierte for medelst reth anger och r̄velse som han fick for sine spnder oc eth ret scriftemaall som han gjorde for den Sidē bleff den helliand stedss i hanss hierte oc gaff hānem saaden naade at han aldrig spndede mere d̄d̄delige Men han leffuede siden erlige oc retserdelige oc fick eth gaat endeligt. thii ville vii alle bede den alsom̄mectiste gud i dag at han off sende vill den verdige helliand som aff slette kand alle vaare spnder oc giffue oss naade til at forhuerffue hiemerigiss rige efter dette liiff Det vnde oss gud fader s̄n oc dē helliand s̄ er en sander gud benedidet til euig tid

Dñica trinitatis. Hellig trefoldighed3 s̄ndag

Epla ad Romanos xi ca. O altitudo diuiciarū

Enne Epistell scriffuer den verdighe Apostell Sancte Pouild till de Romeske och stonder h̄v̄n i hanss xi ca: pittell Och syder saa paa wort tv̄ngemaall

Dere br̄dre oc søster D h̄vor d̄yb v̄begribelig oc mangsfolkelig er den alsom̄mectiste gud3 vnderst̄d̄d̄else v̄lisd̄m̄ och klogskaff D h̄vor v̄besindelighe ere hanss d̄ome aff alle creatur som till er Hanss v̄pe han haffuer i hiemelen oc paa iorden blant alle creatur de ere v̄rand̄sagelige H̄vo er den som ved vor herriss h̄v̄ eller mening H̄vo daar nogen tiid hanss raad: giffuere til nogen den ting han skapte eller gjorde Haffuer nogē tilsoin giffuit hānem noget aff hanss gv̄dd̄om̄elighe natv̄re och dygder Da skall det igen giffuiss hānem Hiemell oc iord All menige verden oc alt andet som til er Det er k̄omed aff gud alsom̄mectiste Alle creatur holdiss forwariss oc bliffue i deriss mact oc skickelse aff hānem Alle som till er h̄ver efter sin maade st̄v̄nde naa turlige till hannem igen Som er deriss begyndelse oc endeligt Loffuit h̄dieth oc ared v̄are den alsom̄mectiste gv̄d till evig tiid A M E N

Hellig trefoldighedz søndag

Euāge. Johan. xv ca. Cum venerit paracletus

Dette ewangelium m3 sin vdtvding stonder her strax tilforn den søn-
dag nest faare pinget3 dag Folio. cplii.

Dette verdigste och høptideligste hellig trefoldighedz fest
Er skicket at holdiff i dag i den hellige kircke offuer al
cristendömen At3 alle mēiske fuldkömelige tro skulde
paa gud fader søn och den helliand som er trende perso-
ner oc en sander gud Wii holde høgtiid och fest aff guds
fader om Jule dag3 thii han sende da sin eniste søn till
verden At alle som tro paa hānem de skölle icke forsa-
riff eller fordomiss Wii holde høgtiid3 aff gud3 søn om
paaske dag han3 arefulde opstondelse till loff och ære Sāmelediff holde wii
høgtiid aff hānem hellig to3sdag thii han da opfor till hiemell3 igen Siden
holde wii høgtiid om Pinget3 dag aff den verdige helliand som han wor vdt-
sent3 till apostlene Men i dag holde wii Hellig trefoldighedz høgtiid At alle
cristne mēiske sandelige tro skulde at de ere trende personer oc en sander gud
Dog skall ingen dierffuiff eller dristiff till formeget at3 randsage eller spørge
der om huo:lediff det till gonger En dog at Sancte Pouild Apostell optagen
waar till den tredie hiemel oc hørde der mäge dybe oc vnderlige ting om guds
dömen Dog wor han ingelediff dristig til De ey helder thore noget inderlige
eller serdeliff spørge om den alder metteste Hellig3 trefoldighedz nature Men
han sagde disse hellige ord som stonde i epistelen som læsiff i dag3

Gene. i. ca

Dette verdigste hellig trefoldighedz fest er serdeliff oc aldermest
sticht3 for Trende hōde sag Hørst at alle cristne mēiske
fuldkömelige tro skulde at gud fader søn oc den helliand are
trende personer oc en sander gud Det känd sandelige bewisess
i mange hōde maade til at stadfeste oc fuld d3rve den hellige
cristelige tro met Hørst meth gud3 egne ord och den hellighe
scrift Som stonder Genesis i ca. saa lydendiff Faciamus hominē ad imā-
ginem et similitudinem nostram Gud fader sagde till gud søn oc til gud den
helliand Wii wille skabe mēisken efter vor ansiet oc efterligning I det han
sagde wii wille skabe Der met merckiff at3 de ere flere personer Eller3 hagde
han sagt ieg will skabe mēisken efter mit ansiet och efterligning I det han
sagde efter vort ansiet oc efterligning Der met merckiff enfoldighed i guds
dömen Eller3 hagde han sagt wii wille skabe mēisken efter waare ansiet
oc efterlignelser I Anden maade bewise de hellige engle i hiemcrige klar-
lige met deriff daglige song och loff som de gøre gud i hiemelen saa sigendiff
Sanctus Sanctus Sanctus dominus deus sabaoth Hellig3 er gud fader
Hellig3 er gud3 søn Hellig3 er gud den helliand Som er gud oc herre offuer alle

engle skare hiemelen oc iorden ere opspilde met dyn are och mectighed I det de
sige tre gonge hellig Der m3 merckiss at de ere trende personer I det de sige en
sand gud oc herre Der met merckiss at han er en sand gwd oc herre offuer all
ting **I** Tredie maade bewisess det m3 kong Davidz ord i psalteren saa si-
gendiss Benedicat nos deus deus noster et benedicat nos deus . Velsigne off
Gud fader Velsigne off gud3 s3n Velsigne off gud dē helliand Alle mēiske
i verden skulle fr3cte oc rediss for hānem I det hā siger trende gonge gwd der
met merckiss at de ere trende personer I det han siger at alle skulle radiss for
hānem der met merckiss at han er en gud i sin verelse **I** Hierde maade be-
wisess det met den hellige last som Sanctus Mattheus scriffuer i sit ppxiii.
capittel At vor herre sagde til sine apostle Baptizantes eos in nomine patris
& filii et spiritus sancti . I skulle d3be alle menniske I naffn faderiss och s3niss
oc den helliandz Amen **I** Hempte maade bewisess det met Sancti hanssis
Apostellss oc ewangelistiss ord som han scriffuer i sin f3rste Epistell i det v ca.
saa sigendiss Tres sunt qui testimoniū dant in celo. Pater verbū et spiritus
sanctus et hii tres vnum sunt De ere trende som bare videndiss b3rd om hā-
nem i hiemelen Gud fader s3n och den helliand oc de tre er en sand gwd **I**
Siette maade merckiss vor herriss trefoldighed och enlighed paa alle creatur
s3 til er En dog at der er inthz creatur till huerken i hiemelen eller paa iorden
som hannem aldeliss ligniss kan dog findiss alligeuel mange creatur aff huil-
ke man kan finde nogen efterlignelse paa efter hannem Det bewisiss met so-
len thii at Sanctus Augustinus scriffuer at der er trende honde ting i solen
H3rft er hvn i sin egen verelse **I** Anden maade giffuer hun soll gisslen oc
skin fra sig **I** Tredie maade giffuer hvn verme fra sig . gisslen s3diss aff
solen Saa s3diss oc gud3 s3n aff gud fader Wermen k3mer aff solen oc giss-
len Saa gonger oc den verdige helliand aff gud fader oc gud s3n Solen hun
s3diss aff ingen ting Saa g3r ep helder gwd fader thii han er hwercken s3d
skapt eller giord Solen gisslen oc vermen ere en soll Saa er oc gud fader s3n
och den helliand i sand gud **En** Anden efterlignelse maa man tage aff en
rindende kilde Thii en kilde s3der en str3m aff sig Ligerwiss som gud fader
s3dher gud3 s3n aff sig kilden och str3men g3re siden en dam aff dem Saa
giffuer oc gud fader oc gud3 s3n den helliand aff dem Der er dog et vand all
eniste som er i kilden str3men och damen Saa er der och en verelse all eniste i
gud fader s3n oc den helliand oc en gwddom Tredie efterlignelse at den al-
der veldigste hellig trefoldighed er en sander gud maa hver tage aff en spegel
Thii naat hā leggiss i klart vand mod solen da spness der trende soler en paa
hiemelen Den anden i vandet oc den tredie i spegelen Det er dog icke vden en
soll Saa er och hellig trefoldighed en gwd i sin verelse **I** det wii see gwddz
creatur her paa iorden skulle wii vnderfonde oc mercke hellig trefoldighed I
hiemelenss h3pshed och iordenss storhed vnderfondiss gwd faderiss alderst3rste
macth och velde I deriss deglighed och l3steligshed vnderfondiss gwddz s3niss
visdom och fornyftighed I deriss godhed oc nyttelighed vnderfondiss Den

David

Matthei
ppxiii.ca.

Johannis
v ca.

Augustin

Hellig trefoldighedz søndag

helligandz behuillighed och godhed som han gør off arme spndighe menniske

Bernard?

Aristotiles

vii Politicorum

iii topicorum
Augustin?

gregorius.

Dauid

Anden maade er dette verdighe hellig trefoldighedz fest stict: ted at hvoert meniske skall acfhe och besinde den store delger: ning han songet haffuer i det at han er schafft effter hellig trefoldighedz ansiet Sanctus Bernardus siger till alle meniske Betenck huordan den aldermectiste god haffuer skapt dig Thii at paa dit legemess vegne est du eth degligt creatur och meniske Paa sielenff vegne est du skapt effter gudz eget ansiet Thii er menisken alder ppperff blanth alle creatur som her i verden ere Som Aristotiles den vise mestere scriffuer De regimine principum sigendiss Nobilissimu aialium est homo. Menisken er det alder adelfte dyvør som till er Dan siger och dit Politicorum Inter omnia aialia solus homo habet rationem. Menisken haffuer all eniste skeell och sind blanth alle dyvør Her maatte nogen spørge hwolediss menisken er skapt effter gudz ansiet Her till suariss Hørst thii at ligervøiff som gud er vdsdelig Saa er och meniskenff siell vdsdelig Som Aristotiles scriffuer iii topicorum Anima est immortalis Meniskenff siell er vdsdelig Sanctus Augustinus taler oc her om saa sigendiss Sielen er vspndig v atskillelig vdsdelig saa lig gud i hiemerige at hvør haffuer ingen ande effterlignelse vden effter hānem all eniste som er hēniss rette skabere Menisken vor oc skapt paa legemess vegne at hvør skulde bleffuit vdsdelig Men hun bleff vdsdelig for vvaare første faareldre Adam oc Eve bøde gudz bud oc vilghe som Sanctus gregorius siger Ad hoc homo in paradiso positus erat et. Menisken vor sat i paradiss paa det At hagde hvør varet sin skabere hørig oc lydig met reth kerlighed da skulde hvør komet till hiemerigiss for vden all død och besidet de verdige engle kor met gudz hellige engle til ewig tiid Hvør haat skapt saa vdsdelig at hagde hvør icke spndet da hagde hvør aldrig død Av er sielen vdsdelig oc skall effter meniskenff død encthen haffue glæde eller pine Men effter den ydste dōme dag da skal legemet bliffue vdsdelig Saa at sielen oc legemet skulde siden bliffue till hobe igen ewindelige encthen i den ewige glæde eller i den grømme heluediss pine som aldrig songet endhe. I Anden maade vor menisken skapt effter godz ansiet paa herredōmiss vegne Thii at ligervøiff som gud i hiemerige er herre offuer alting Saa er oc menisken herre offuer alting paa iorden som Kong Dauid siger i psalteren Omnia subiecasti sub pedibus eius O alsōmectiste gud du skickede alting at vere menisken vndergiffuen hørig och lydig Thii at hagde menisken bliffuet i vskpndighedzenff stat Da hagde alle creatur paa iorden Fvølne i vdsredh Oc fiskene i haffuit bleffuit hānem hørige oc vnderdanige Men effter dii at hun vor hānem vspndig Da bleffue oc meste parten aff creaturene hende vspndige. Vor herre skapte alt det som i hiemelen och paa iorden er for meniskenenff skpld Det bevvisiss saa Thii at englene tiene oc bevare meniskene Solen maanen oc alle sterner tiene dem met deriss spvoss och skin Thii solen spvoser hānem om dagen oc maanen oc sternerne om natthen Ildenff elemente

tempereret kvolden Væred giffuer mēnsken aande rovm oc lyct Jorden giffuer mēnsken fruct oc grøde til sin naturlige spode oc Vandet lesker hanss tørst oc aff tvor al smitte oc vrenlighed oc giffuer atskillelige fiske aff sig faarene giffue vld oc to mēz huilke mēnskene kledede dem Thi er mēnsken herre offuer alle creatur oc bōr pdermere at hedre oc are vor herre en noget andet creatur sō till er. **T**redie maade er mēnsken skapt effter hellig trefoldighedz ansiet I trende honde maade I hanss hugkōmelse forstondelse oc vilge hugkōmelsen skall vere god faderess herbere i huilket han skall bo met idelig tancke som mēnsken skal haffue om hānem Vnderstondelsen skal vere gud sønss herberge i huilket han skall bo formedelst en stadig oc fast tro Vilgen skal vere gud den hellianss herberge i huilket han skal bo formedelst en stadig kertilighed som mēnsken skall haffue till ath leffue effter gudz vilge met i alle maade

Al mēnsken skulle paampndiff ath tacke oc loffue den alder megstiste god for hanss mange vralighe delgerninger som han offgiort haffuer Och serdeliss for han haffuer vntz oc giffuit offsaadan naade oc are at wii ere kōne vnder den hellige cristelige tro met hwilken han haffuer off obendaret at wii skvulle kende hanss trefoldighed met en stadig tro her i verden och siden I den anden verden effter døden skulle wii see oc kende hānem skindbarlige som han er som Sancte Hanss scriffuer i sin første epistell i det iii capittell Videdimus et scituti est Vii skulle see hānem effter døden som han er Sancte Hanss siger i sit pvi capittel Hec est vita eterna vt cognoscant te O gud det er det ewindelige liff at mēnskene kende dig Thi bōr off alle at sige som Sancte Pouild off larer saa sigendiss Ipsi honor et gloria i secula seculorū. Gud vere loff oc are nu oc til ewindelig tiid for vden ende amen Fordi dictede Sanctus Jeronimus dette verss Gloria patri et filio et spiritui sancto Oc sticte de at det lasiss skulde effter alle psalmer och i den hellige messiss begyndelse Saa lydendiss Heder oc are vere gud fader søn oc den heliand Som vared haffuer aff første begyndelse oc nu er oc altiid bliffuer til ewig tiid amen Hver cristet mēnske skal bōpe sit hoffuit oc kna naar han hōrer Gloria patri siyngiss eller lasiss Thi det verdige hellig trefoldighedz naffn haffuer stor mact mod teende hōdeting Høst mod dieffuelskaff Det beuiffess mē et iertegen som her effter følger

Johannis
pvi ca.
Paulus
Jeronim?

Deeth Hertegen om hellig trefoldighedz naffn

Er vor en god cristen scriffuere i en stad heder Constantinopell som altiid hedrede och arede hellig trefoldighedz naffn En gong ledde en mand hānem som kunde den suorte konst. bort paa en sted sō mange vralige diffle forfāblede waare Den som sad mit blant dem paa et høpt sode

Hellig trefoldighedz søndag

oc vor ypperst blant dem Han spurde om han vilde tiene hānem Scriffueren
giorde det hellige korss for sig och sagde Jeg er den hellig trefoldighedz tienere
thii veder siger iegh dig Der diefflene hōde hellig trefoldighedz naffn neffniß
oc saage det hellige korss da slpde de strax alt sāmen oc forswonde aldeliß aff
hanß aspn Der sāme scriffuere siden kom i Sancte Sophie kirke Da vens
de vor herriss billede som hengde paa korss et sin øgen till hānem oc saa stedse
paa hānem ehvort han gick i kirckē oc sagde Effer dii at du vederkēde mit
naffn for diefflene Da skal ieg vederkende dit naffn i hiemelen for gud fader
I Anden maade haßuer det stor mact till atz sordriffue sorg drøvelse och
verdenss modgong Der om scriffuer Johannes Damascenus et andet iertegē.

Det andet iertegē om hellig trefoldighedz naffn

Da tiid vor der stor swar Pestilentze i Constantinopell stad
Da bleff der et barn mit i blāt folked optaget i hiemelen Der
larde de hellighe gudz engle hannem en deplig sang om hellig
trefoldighedz naffn saa lydendiss paa latine Sancte Deus
Sancte fortis Sancte immortalis ⁊ misericors saluator mi
serere nobis O helligste gudz O sterckeste gudz O vordøflige
och misķvondelighe gudz som est vor fressere Hiskvonde digh offuer oss Der
barned kom ned igen da sang det samme sang for all almwæn saa forswand
all pestilentzen aff staden strax **I** Tredie maade haßuer det verdige hellig
trefoldighedz naffn stor mact til at omvvende mēniskene fra deriss syndet Der
om finde vñ saadant eth iertegen som her nwx effther følger.

Det tredie iertegē o hellig trefoldighedz naffn

Sanctus Bonaventura scriffuer till en Greffuinde som hedh
mette paa wort maall om en erkebiscop som hagde kōpt sig
sāme erkebiscopss dōme till met store pēninge Oc giffuet mā
ge giffter oc gaffuer som hānem hielpe skulde till sāme stat oc
are meth lōgh och falske videndiss bryd som de baare mod en
anden som tilforn rettelige och loglige der till vdwalder wor
Om siger kom diid en Pavers legate sō vor gandske gudelig Han bød sā
me erkebiscop at han skulde spunge Gloria patri ⁊ Legaten bad pdm̄gelige
til gud at vor han en symoniacus Det er at hagde han kōpt sig sāme erkebis
copss dōme til m̄z pēninge giff gaffuer eller m̄z andet middel At den verdige
helliand mod huilken samme synd serdeliß er Ep vilde tillade atz han hanß
naffn nogetlediss neffne kvonde Der han sang Gloria patri. Da kvonde han
ingelediss sige Et spirituisancto Thi kendiss han strax sin synd oc giorde ret
scrifftemaal til sāme legate m̄z penitentz plicet oc bod der saate sō det sig burde

En dog at den allsmectiste guds er aldermectist Dog er der tyvende
honde ting i hanem self som hanem offuer vinder Samediff er der
oc tyvende hode ting i menisken so hanem offuer vinde Det Hørste
som hanem offuer vinder det er hans egen vberigelige store milhed oc barm-
hertighed Der om taler Jeremias i sit ppi capittel aff vor herriss mynd saa
sigediff Cōturbata sūt oīa viscera mea sup eū Alle mine lemer oc liff ere eph
de till at ieg mig forbarne skall offuer meniskens hōn Sanctus Augustin?
taler om denne vor herriss store milhed saa sigendiff Tardius videtur a deo
peccator veniā petere &c. Esh syndigt meniske er senere til at bede gud om aff-
løssning oc naade aff sine synder En han er redebon til at forlade hanem dem
Han giffuer helder aff løssning aff dem eth en syndigt meniske beder om naa-
de Han er saa snar til at felse menisken aff den pine han hassuer induertiff i
sin egen cōsciencie oc samvittighed for sine synder Ligerwijs so den store med-
puck han hassuer offuer hanem pinte hanem mere En meniskens samvittig-
hed piner hanem self Det Andet er hans store ketlighed som hanem drog
ned aff hiemelen til iorden Her om taler Stūs Augustin? sigendiff O charis-
tas q magnas vires habes Du ketlighed huor stor mact hassuer du Dw
drogest den allsmectiste gud aff hiemelen ned til iorden Du komst hanem til
at lade sig henge oc vdstrecke paa det hellige kors oc lide de suare død oc pine
Ingen kvende tvænge hanem her til vden denne hans store milhed oc ketlig-
hed Thii han er allsmectist offuer all ting. Det Tredie som offuer vinder
hanem er vvaare pōmpgelige gradende bōner Det bevisiff klarlige met Kong
Ezechia som omvænde sig i sin seng til veggen oc bad vor herre met gradende
thaare at han forlænge vilde hans liff den tiid Profeten sagde sagt hanem aff
vor herriss mynd at han skulle snarlige dō Som der stonder Esaie pppviii.
Audiui oracionē tuā et vidi lacrimas tuas. Vor herre sagde Jeg hōide dñ
bōn oc saa din graad Jeg skall vnde dig p v aarss tiid at leffne paa iordē Oc
frelse dig fra den megtige onde hedenske kongiss mact oc offuerlast som dig oc
dith rige forderffue vill Sanctus Bernardus taler Her om saa sigendiff D
humilis lacrima tuum est regnū. tua est potencia Dw pōmpge graad Det
er dit rige Det er din mact Dw blvess icke ved oc gonge for den allsmectiste
gudz ansiet Du gonger ene ind men du kōmer icke ene vden igen huad du bediff
det songet du Dw offuer vinder den som er voffueruindelig Oc dw binder
den som er alder mectist Det Hierde som offuer vinder hannem det er vor
pōmpghed Her om stonder der scressuit iii Regū ppi ca. Nonne vidisti achab
humiliatum coram me. Vor herre sagde till heliam prophete Saaft dw icke
at Kong Achab pōmpgde sig saar mig Thii skall ieg icke lade min heffn oc
vrede kōme offuer hannem saa lenge han leffuer Dette bevisiff och meth dem
som bode i en mectig stor stad som hed Ninive hvilkē den allsmectiste guds
ville hassue ladet svncked vnder iordē for deriss mæge synder oc onde gernin-
ger so de bedressue der bode i hanem so Jonas pphete scriffuer i sit iii c. Didit
deus opa eorū q cōuersi sūt Den tid den allsmectiste gud saa deriss gerniger

Jeremie
ppi ca.
Augustin?

Augustin?

Esaie
pppviii ca

Bernard?

iii Regū
ppi ca.

Jone iii ca

Hellig trefoldighed søndag

at de omvænde deriss onde leffnide oc giorde plict oc bod for deriss synder meth stor ydmyghed i det at kongen self oc alle andre som vaare i staden sørde dem i sække oc haare klæde beskræbde met kvæl oc aske oc fastede i iii dage til lige for uden all mad oc dricke oc tobede oc baade inderlige til gud i hiemelen at han vilde forbarne sig offuer dem Thii hørde han deriss ydmyge bøn oc omvænde den strenge dom som han vilde giffuit offuer dem til mildhed oc barmhertighed oc indsende till dem i staden same profete som hed Jonas oc lod dem sige at de framdeliss leffue skulde for den ydmyghed han saa aff dem

Alle cristne mēniske skvulle fuldkomeliche tro paa hellig trefoldighed at han er en sand gud som skapte hiemell oc iord och al den ting som til er Ingen skal formeget dristiss til at spørge meget dyblige eller inderlige om hellig trefoldighedz verelse Thii det er vnmueligt at noget menniske deth besinde eller forstonde kand Ligeruiss som det er daarligh och forfengelig at nogen seer op oc neder eller bort oc igen paa iorden at han vilde see de ting som ligge næderst nedre i iorden som hannem er vnmueligt at han kand se Saa er det oc mere daarligh oc vnmueligt at man kand nogentid op spørge eller optencke hellig trefoldighedz dybhed Det er meget farligt for mēniskens salighed at spørge for inderlige oc strengelige om hans verelse som Salomon scriffuer Proverbiorū ppv ca. Sicut qui mel comedit multum non est ei bonum &c. Den som æder meget hyvnnig det er hannem icke svont en dog at det er søth Saa er det icke helder menniken begvēmelig formeget at fritte eller spørge effther hellig trefoldighedz verelse Thii at hywo deth gør han vnder treckiss aff hans vbegribelige visdom och are At det er vnmueligt at nogen besinde eller offuer tencke kand hellig trefoldighedz verelse Deth bewisess met dette effther screffne Jertegen

Salomon
puer. ppv.

Eth Jertegen om hellig trefoldighedz vbegribelighedh

Anctus Augustinus gick vd med en strand spadserediss den tiid han dicte oc scriffue vilde de bøger om hellig trefoldighed Hans stalbrødre ginge langt bag hane serdeliss for dem At han gick all ene och grvndede gandske swarlighe och tencitthe dyblige om hellig trefoldighed Som han saa gick fand han et lidet barn sidediss hof haffuiss bredde so øffde vandet aff haffuit mē en sølffsked i en lide hule so det hagde graffuit i sanden De sagde Jeg vil øse alt det vād i haffuit er i dene lille hule stūs Aug? so at barnid oc sagde Here søn huorlediss er det dig mueligt thi haffuit er gādsk stor oc din sked er saa liden Bæred suarede Der er mig mere myvellig at gøre En deth

Hellig trefoldighedz søndag ffo. cliii.

er dig atz fuldköme det dy tencker paa **D**u offuer tencker huorlediff du bes-
scriffue wilt hellig trefoldighedz guddömelige nature oc werelse i denne bog så
du ny dicthet som siden er mod min hyde ieg øser vdi **D**in vnderfondelse oc
vissdom er gandske siden der til Ligerwiss som myn skeed er siden til at opøse
alt vandet aff haffuit met Hellig trefoldighed er ligeruiss som et v endeligt oc
alder stöste haff som vtmelig er **D**er met forswand barnid Sanctus Au-
gustinus loffuede oc tackede gud i hiemerige at han vilde verdiss till at oben-
bare sig for hānem i saadan maade oc lare oc betage hānem den suare tancke
oc grundelse som hand vor i om hellig trefoldighed huilken vii alle bede ville
pdmpegelige atz han off vnde vill atz beside hiemerigiff rige met sig till ewig
tiid formedelst hans store barmhertighed. **A M E N**

De første søndag efter hellig trefoldighedz søn.

Ep̃la i Johā. iiii Charissimi Deus charitas est

Enne Epistell scriffuer den verdige Apostel oc ewange-
lista Sancte Hans i det første sendige breff i det fjerde
capittel Och lyder hyon saa paa danske.

Dalder keriste byddre den alsömettiste gud er rath
kerlighed aff natwre **W**or herriss kerlighed oben-
barediff i eder thii atz gwd fader vdsende sin eniste søn
hiid till verden atz vii alle skvulle songe det ewighe lif
for hans skp̃d **H**et denne vdsendelse kom gwds kerlighed obenbarlighe till
off Icke sende han off syn benedide søn fordi atz vii elste hannem **D**en for
han elste off tilforn thii sende han off sin eniste søn till en milhed oc barmher-
tighed offuer waare sp̃nder **D**alder keriste verner men den alsömettiste gwd
elste off saa inderlige da skulle oc vii elske hyer anden indbyrdiff **I**nthz dō-
deligt mēniske her i verden haffuer nogen tiid sret den skinnede gud saa klar-
lige och stadelige **S**om de hellighe creatur englene och menniskeniss siele ny
hannem see i hiemelen **E**lske vii off selfue indbyrdiff da er gwd hof off och
hans kerlighed er fxdkömed i off **W**ii kunde visselike besinde oc kende naar
vii elske vaar ieffn cristen for gudz skp̃d atz han er hof off oc vii era hof
hānem thii han gaff off aff den helliand **W**ii som are gudz apostle vii saage
obenbarlige at gwd fader vdsende sin benedide søn atz frelse all verden oc det
vidne vii fuldkömelighe **H**wo som obenbarlighe aff alt sit hierte troz och be-
kender atz **I**hesus er gwd faderff leffuende søn **D**en er gud met och hand er
met gud till ewig tiid **W**ii som are hans apostle vide visselike och tro stader-
lige paa den kerlighed som gud haffuer sath i vaare hierte **G**ud alsömettiste

Forste søndag

er ræth kerlighed aff nature Hvo som leffuer stadelighe i hans kerlighed han
bliffuer met gud De gud bliffuer met hānem Her met er gudz kerlighed fuld-
kōnelige i off besynderlige at wii thāare dristelige gonge och stonde for gudz
ansiet paa den yderste strenge dōme dag Ligeruiff som gud er i hiemelen i det
han theer sin gwddomss velwillighed baade mod gode retwise De wietferdi-
ge oc onde mēniske Saa are oc wii nw her i verden at wii skulle elske baade
vaare venner oc vdenner I denne kerlighed findiff icke redsell eller bestyctel-
se Thii at fuldkōmen kerlighed yd driffuer redsell oc bestyctelse oc all anden
verdenss modgong fordi ath saadan redsell haffuer stor pine oc sorg meth sig
Hvo som radiff denne verden mere en gwdd Han haffuer icke fuldkommelig
kerlighed i sig Hvo wille wii elske den hiemelske gud thii han elste off tilson
Hvo som siger sig at elske gud oc han hader sin ieffn cristen Han er en søgne-
re saar gwdd Hvo som icke elsker sin ieffn cristen som han kand daglighe see
hwolediff skall han da elske gud som han icke seer saa skindbarlige saa lenge
hand leffuer Dette bwd ordh haffue wii aff gwdd ath hwoilken som wille elske
gwdd han skall och elske sin ieffn cristen

Euangelium secundum Lucam xvi. capitulo.

I. i. t. d. i. d. f. parabolā hanc Hō qdā erat diues

Aften som lasiff i dagh i den hellighe kircke paa søndagenss
vegne den scriffuer den verdige ewāgelista Sanctus Lucas
i sit septende capitell De lyder hwn saa paa wort maall.

Ad herre sagde sine verdige disciple en gong en effter-
signelse saa lydendiff Det wor en mechtig rig mand so
daglige gick i purpur klade Hanss siorte wor aff alder blødiste oc linefte silke
sticke som kalliff bissus Han od daglige offuerflødige kaastelige kraselige oc
skinnende rætther Der wor oc en fattig oc wsel mand som hed Lazarus han
laa yden for denne rige mandz dør fæld met bulder blegner oc skab offuer alt
hanss liff han bad ydmpgelige for gudz skæld om de krømer och smvler som
fælle aff den rige mandz bord oc ingen wilde forbarne sig offuer hannem eller
giffue hānem noget der aff Men hwendene de sliche de hanss bylder och saar
Den tid denne wille fattige mand døde da sorde gudz engle hānem op i abra-
hamss skød Den rige mand døde men hanss siel bleff iordet nederst i heluediff
affgrund Der han laa i sāme suare pine Da saa han abraham langt fra sig
som hagde Lazarum i sit skød thii robede han til hannem och sagde O fader
abraham forbarne dig offuer mig oc send mig lazaru at han maa dørpe sin
finger i vand oc drørpe en drøbe paa min tunge at ledske min suare tørst mē
thi ieg pineff gandske suarlige i dēne grøme helffuediff ild Abraham suarede

hånem oc sagde Søn J hvo kom atth du hagde saa meget gaat i verden paa legemeness vegne oc lazarus leed meget onth tosmodige Hv hæffuer han glæde oc hugsualelse Oc du pineff oc plawess der emod Offuer alt er der och saa stort oc swart wfsøre mellem off oc eder At de som vilde fare fra off oc till eder de kwynde det ingelediff gøre Icke kwynde helder nogre aff eder fare til off Da sagde den arme forðsmøde siel igen D fader abraham ieg beder dig gerne atth du wilt sende lazarus till min faderess hvoß ihii ieg hæffuer fem brødre At hā dem sig maa den suare pine ieg lider At de myxe gøre plicth oc bod atth de ey kōme til dette grume helwede effter deriss døð Abraham swarede hannem de hæffue mopsi lovv oc propheterness lerdøm dem skulde de høre oc leffue der effter Han sagde igen Høp fader abraham de acthe det iche Men kōme der nogen som døð hagde wared och sagde dem huorlediff her vaare sat da grwede dem saa giorde de penitentz oc bod for deriss synder Abraham suarede ville de iche høre och tro deth Mopsen och Propheterne dem sagt och lartth hæffue da tro de iche helder om nogen som døð hagde waretth talede till dem

Udtydningen oc glosen her paa

Denne neruerendiss hellige læst er Trende merkelige artickel
J den første taliss om den fattige mandz salige endeligt Oc
om den rige mandz forbannede aff gong J den Anden artickel
sigiss Atth de som forðsmøde ere til heluediss pine kwynde
ingelediss freßsiff der aff J den tredie artickel merckiss at der
riss pine som i heluede ere for øgiss naar der kommer flere till
den Teytus. Homo quidam erat diues Der wor en rig mand i iøde land
som daglige gick i purpur klade hanß siorter vaare aff bløth oc lint silke som
kalliss bissus Han odh daglige kaastelige skinnende oc kressne rattther oc leß
uede i all offuer flødiaghed Sanctus Gregorius siger at wor herre vilde iche
neffne hanß naffn Thii han vilde iche kende hānem Han vil iche kende eller
kōme deriss naffn i hvo som iche ville leffue effter hanß vilge oc bydd ord som
Sanctus Matheus scriffuer aff hanß mynd i sit femte oc tywende capittel
sigendiss Non noui vos discedite a me Jeg kender eder iche Gonger bort fra
mig Saa vill han sig till mange naar de kōme for hanß strenge døm Som
nw i verden iche ville høre hanß ord oc predicken oc leffue retferdelige effther
hanß p bud ord som alle cristne mēiske strengelige biudiff at holde Teytus
Et erat quidam mendicus. Der wor och en fattig stackarß som hed lazarus.
Hanß naffn det neßniss i denne hellige læst aff wor herre och han kende hanß
naffn fordi at han vederkende wor herriss naffn tilforn her i verden oc leffuede
effter hanß bud ord oc vilge oc wor tosmodig i sin siwge oc verdensß modgong
Denne arme mand saa fuld met saar bulder oc siwgdøm for dēne rege mandz
3 iiii

teytus

Gregorius.

Matthei
ppv. ca.

teytus

Første søndag

døt at han hannem daglige see kvonde dog vilde han icke forbarne sig offuer hannem Der aff merckiss hanff haarde och vsmilde hierte Thii den fattighe mand bad icke om de kaaftelige ratter aff huilke den rige mand od Men all eniste om de kromer oc smvler som fulde aff hanff bord Dog vor der ingen so hanem noget giffue vilde thii swenene ere gerne saadanne som hoffsbonden er. Naar den rige mand gick fram for hanem da løbe hanff kvonde til lazarus oc spyckede hanff saar oc der met betegnede de deriss velgerninger mod hannem som de hanem gøre kvonde At den rige mand skulle taget exempel och effter: ligning aff dem som vaare vskellige creatur oc forbarmed sig offuer sin fatti: ge ieffn cristen dog vilde han icke acche det thii han vor offuerdadig oc karig

teptus **Teptus** Factum est autem. Den tiidh denne fattighe mand døde da førde grvds engle hanem i abrahamss skvddh Det vor ned till de hellige forsedre so vaare i helffuediss forborg thii dette skede før vor herre tolde sin død och pine oc frelste dem aff same mæck Den tiid den rige mand døde da førde dieffle: ne hanff siel nederst ned i helffuediss aff grvnd til den ewindelige pine i huil: ken de swlle henne mæ gloende svogelss ild oc tiere oc all anden forgiftiff lyve oc stæck for de kraselige offuerflødighed rettther han hagde her i verden Det: te skvolden rige offuer flødige mæniske legge paa hierte oc bedre deriss leffnid oc gøre miskundelige gerninger mod deriss fattige ieffn cristen **Teptus**. Vidit autem abraham Denne rige mand op løffte sine øgen oc saa Abraham langt fra sig oc ath lazarus sad i hanff skvdd **Sanctus Gregorius** siger her offuer at de fordomede siele see kvonde i helffuede till dōme dag den ere oc glæde som hellige oc retferdige mæniskiss siele haffue i hiemerige Oc det er dem stor pine at de saa skæmelige den selfue forkast haffue met legemess løfte och verdenss forfængelighed Denne rige mand ropte op aff sin pine oc sagde O fader abra: ham send lazarus till mig at han maa dōppe den yderste part aff hanff fins ger i vand oc dōppe en draabe paa min tvonge at ledske min svare tōst och hede met Han kallede hannem falskelige fader thii han vor icke miskundelig mod fattige so abraham vor thii vor han icke hanff sōn Men han vor dieff: uelenss sōn thii han vor vsmild som dieffuelen er Her om sagde vor herre selff till isderne som der stonder **Johannis viii**. Vos estis filii diaboli. I ere dieff: uelenss bōrn Saa ere de oc alle som ere hōfferdige och offuerflødige Han bad vskellige oc vforpymstige at han skulde sende lazarus ned til sig thii hā vilde icke før giffue hanem aff de smvler der svolden aff hanff bord der han laa for hanff dōt oc vor saa gaat som dōd aff hvonger Han bad at han motte ledske hanff tvonge Thii han pintess mest paa hende for han hagde mest spndet mæ hende i det han smagede gerne kreselige ratter oc kaaftelig drick oc talede mæ ge løss artige ord so de gøre der langsōmelige æde oc lenge dricke de vaske me: get och meste parten er løgn der i blanth som **Salomon** siger In multiloquio raro deest mendaciū Lōgn fegler icke gerne blant megen snack **Teptus** Fili recordate Abraham suarede hanem Sōn i hw kom at dw hagde meget gaat men du wost i verdē oc icke ville gøre gud der loff aff disse ord for øgtiff haff

teptus

teptus

gregorius.

Johannis
viii ca.

Salomon
teptus

effter hellig trefoldighed søndag flo.clv

pine storlige Thii det er alder størst pine at nogen i hw kömer atz han sörre
haffuer vered rig oc löksalig och kömer siden till armod Som Boecius siger
i de consolacione Denne fattige Lazarus hagde meget onth i verden och leed
det tolmødige Thi skal hā haffue der ewindelige glæde i hiemerige der saare
Der er oc saa stort eth wörre mellem off at han icke kand köme til dig Thii
der er saadan atskillighed mellem dem som hellige och dem som fordomde ere
Atz en dog atz de hellige vilde hielpe eller tröste dem som fordomde are Da
kynde de det ingelediff görre De de fordommede kynde ingelediff helder köme
til de salige Thii sagde han atz der vor i stort v sörre mellem dem Teptus.
Rogo ergo te pater. Den rige sagde igen der han fornam atz han ingen hielp
fonge kunde D fader abraham ieg beder dig atz dw sender lazarus till min
faderiff hwß at vnderuise oc sige mine brödre den suare pine her er Dette sagde
de han icke for kerlighed sköpd men han gjorde det atz hanß pine icke skulde
saar ögiff diss ydermere naar de köme till hānem thii atz deriff pine for ögiff
i heluede for hwet den siell som kömer till dem han viste oc vell atz de waare
paa ret heluediff vep met den onde offuerflödige leffnid han lärde dem Sā
melediff met den store rigdom han lod dem effter sig De mē den onde sedwa
ne de begynt hagde met offuerdädighed vkskshed och andre spnder Teptus.
Et ait illi abraham habent mopfen Abraham suarede hānem de haffue mop
fen sō kende dem louen De sāmelediff pfeterne sō sagde dem den hellige scriffte
effter huilke de leffue skulde oc der mē küde de bliffue salige thii ögiff det icke
effter inthz Men köme nogē til dem sō hagde vared döpd oc sagde dem aff den
ne sware pine da græde dem oc da trode de det suarerre oc gjorde plicet oc bod
for deriff spnder Abraham suarede Tro de icke mopfen oc propheterne da tro
de en mindre om nogen döpd sagde dem det Paa disse ord skulde mange vānz
vittige oc wforpymstige mēniske tenicke som for acthe oc bespötte gudz ord oc
den hellige scriffte sigendiff at helwede er icke till De at der er icke vden preste
trödsell och redslee met huilke de tröde och forferde ville ligfolk De sige wii
see ingen som kömer deden oc siger off at der er saa ont sō presterne sige Sā
delige er det till Det fonge sāme fortröwilede menniske visselige at vide naar de
seßfue diid kömendiff worde atz betale met ewindelige pine oc plawre sorg och
döpsuelle Faar saadāne lössactige ord som de offte haffue der om met hwilke
de giffue mange enfoldige folk ont exempell oc aarsage till atz spnde och vere
gwdh wöpdighe och wöörighe.

En vor herre nw taler i dēne hellige last om dēne rige mand
Da skall hwet mercke at der er siw honde rige folk till. fire
honde aff dem bliffue fordommede och iiii honde bliffue salighe
De Hørste rige som bliffue fordommede met deriff rigdom
Ere de som fonge deriff rigdom mē falsk swig dretferdighed
eller met oger Sāmelediff de som lene deriff pēninge bort mē
den mening at de hobess at de skulle fonge nogen baadning paa dem ydermere

Boecius
i de cōso.

teptus

teptus

Første søndag

Rapmūd

Augustin

en de bort lene Och de icke elderr villde bort lene dem Item de som selge eller
borge deriff gotz eller kōpmanskaff bort dyere en det menige gelder fordi at
de giffue diff lenger dag paa betalningen Item de sō kōbe nogen ting for rede
penninge Oc borge den strap dperre bort en hvn er verd fordi de giffue diff
lenger dag paa betalningen Itē de som vinde deriff rigdom met leeg oc dobel
Huad nogen vinder paa leeg det skal han igengiffue Item de som gōre falsk
eller swig naar de skulle noget selge eller kōbe oc swerge eller lyve der offuer
sigendiss deriff gotz bedre en det er Rapmundus siger her offuer At saa tiit sō
nogen falskelige swer eller spuer om nogen ting som han selge vill Da spnd er
han dōdelige Oc dem bōr igen at giffue deth som de saa vinde Item de som
haffue falsk vech bismar eller punde vech falsk sleppe eller anden falsk maade
Item de som ind maale met en stor skeppe eller vech oc vdselge met en mindre
Item de som haffue vech vech eller maade oc maale falskelige der met Item de
som v d tappe vin øll eller anden drick och spde deriff maade veluillige meth
skvin Item de som v d vepe noget met skaale pund eller anden smaa vech oc
trōcke eller spde paa vech m3 honden eller fingerē at det skal spness at wepe
mer en deth gōr Item som blende vand i vin som de selge villde Item kremere
som haffue ret vech oc stēcke deriff vter met vand eller legge dem neder i vor
de eller svotte keldere at de diff mere wege skulle Item de som selge ont gotz
for gaat oc swige deriff ieffu cristen viderlige Item de som kōbe rob eller staa
let gotz Deth bōr dem igen giffue Naar som helst nogen vinder viderlige v
retferdelige da spnder han dōdelige Her om taler Sanctus Augustinus sigē
diss Auarus antēp lucratur semetipsum perdit Eth gerigt menniske for dō
mer sig self sō han noget vinder

O Andre som bliffue for dōmde met deriff rigdom Ere de sō haffue
retferdigt gotz oc villde der met leffue som dem self teckiss mod gudz
vilge Som de gōre der faartere deriff gotz vngtellighe m3 vskpshēd
offuerflōdighed oc offuerdadighed m3 kaastelige klader gudskeder span guld
ringe eller andre klenodie met huilke de pypde det arme legeme m3 till hōgfer
dighed Oc icke bryge eller vdgiffue rigdom gud til loff oc deriff arme siel til
ewindelig salighed Eller deriff fattighe foredriff siele som dōde ere till nogen
hielp oc trōst Effter huilke de erffuit haffue sāmē gotz Oc ey helder villde giff
ue fattige folk der aff i gudz naffu till deriff legemelige sōde At saadāne for
dōmuff kvende for deriff retferdige gotz som de forthare vskellige oc vngtellig
lige der haffue vti eth obēbare iertegen om i dag i denne hellige last aff dēne
rige mand sō hagde retferdigt gotz thū det findiss icke i scrifften at han vaar
nogen aagerkarll eller rōffuere Men han bleff for dōmt saar han vngtellighe
fortharede sit gotz I det han odh daglige offuerflōdige kaastelighe skinnende
rattier Oc gick i purpur klede till hōfferdighed oc icke villde forbarne sig off
uer fattige stackarle oc giffue dem aff det gotz som gud hānem forlent hagde
O huor mange rige mēniske effter sōlge hānem til heluediss ewige for dōmels
se som deriff gotz vskellige forthare m3 hōfferdighed offuerflōdighed oc ande

effter hellig trefoldighedz søndag No.clvi

dødelige spnder Thii hwert mēiske skall gøre regensckaff paa guds strenge dom saar den minste pēning sō han vnøttelige fortærer her paa iorden Dette vilse de icke arthe eller besinde som daglige haffue viii eller p rattther paa deriss bord De kunde dog vel mette oc fornøge deriss nature och liff met halffue minde eller m3 en rarth eller ii Sōme haffue och daglige atskillelig drick vin mīd tyfōl oc danst sll at de fælde kvnde den arme byg gud til stor fortørnelse oc deriss siel till forðømmelse Om saadāne mēiske taler Sancte Pouild ad Romanos viii ca. sigendiss Si secundū carnē vixeritis morte moriemini Er det saa ath i leffue effther legemenss begerelse Da bli ffue ewighe forðømmelse Sanctus Jeronimus taler her om oc siger Impossibile est vt presentibus et futuris quis fruatur bonis. Det er vnmueligt ath nogen kan haffue her i verden løst glede oc gode dage De komme strap till hiemerigiss glæde och salighed der effther aff den ene glæde och i den anden Men de som lide sorg och dīquelse och verdenss modgong her i verden tolmodelige De kvnde vel strap komme till hiemerigiss glæde effther døden.

Redie som forðømiss meth deriss gotz Ere de som icke haffue songet deriss gotz vretferdelige De ep helder fortære det vnøttelige Men de holde det gotz hōff dem som dem burde igen at giffue met rettthe Och det hender seg i sem honde maade Hørst om han haffuer vondet eller songet noget gotz vretferdelige oc icke vil igen giffue det **I** Anden maade om hā songet noget gotz aff nogen som sōr haffuer songet det vretferdelige Det skeer naar nogen tager gaffuer aff iōder eller obenbare aager karle Saadāne gaffuer bōr huer at giffue fattige folk Item de som anāme gaffuer aff tyffue rōffuere eller doblere Eller aff nogre andre sō de vide at saadant gotz songet haffue vretferdelige Det skvulle de songe dem igen eller giffue det fattige folk **I** Tredie maade Naar nogen gør sin ieffn cristē skade en dog at det kommer hānem icke self till gaffuiss Da bōr hānem alligeuēl ath gøre hānem sldest saar saadan skade Sāmelediss bōr hānem oc at gøre om han gaff nogen anden onth raad till at skade sin ieffn cristen met Item hvo sō bar faldt videns de met hvilcked han skader nogen paa hanss gotz pēninge are eller rpthē Det bōr hānem oc igen at giffue **I** Fierde maade om nogē holder det gotz hōff sig som han haffuer hit eller fundet Thii hwet bōr at antuorde fra sig hward han finder som Sanctus Augustinus siger Quod inuenisti et non restituisti rapuisti Det som du hitte och fick det icke fra dig det stalst du **I** Fempte maade Den som behinder en anden for avvind skpld ath han icke songe skal nogen gaffue beneficiū eller renthe han bōr ath gøre hannem slllest der saare.

Sjerde som forðømiss met deriss gotz Ere de som formeget nidske och karige ere offuer deriss retferdige gotz oc icke vilse giffue fattige folk der aff effter guds bwd ord en dog de ser oc vide at de haffue stor armod oc vlselhed De fige nat oc dag at de det for øge kunde oc icke vilse skprie det ath gwd til loff De dem selfue eller deriss ieffn cristen till nōtte oc gaffn i noger maade Sanctus Lucas raader off i sit pi capittel saa sigendiss Quod

Paulus
ad Ro. viii

Jeronim⁹

Augustin⁹

Luce pi ca

Første søndag

superest date elemosinam Giffuer almisser och görer mislyndelige gerninger aff eders gotz oc penninge som eder offuer søber til eder egen nytgørlighed Der er dog mange till som lade deriss brød kød fleck korn oc meell helder ligge och raadne aff reth karighed en de ville giffue fattige folk der aff i gudz naffn de synde der dødelige met Thii de radiff at de aldrig skulle songe noch De nen de icke selfue ath ade dem mette Saadanne myxe ligniss vedh en padde som ader aff iorden Naar hwn recker sit hofuit vd aff hende da radiff hun strap at hwn skall icke songe noch aff iorden at ade Hwn nendiss icke ath ade mer aff hende till lige en hwn kand holde paa en spy fod thii hwn men ath hwn skall icke recke til Rige mēnske som karige oc nidske ere de stonde gandske farlige Thi de synde først suatlige mod gud Sidē mod deriss egen ieffn cristē i det at de icke ville beuise dem nogen kerlighed eller mislyndelighed och dese deriss gotz met dem I tredie maade mod deriss egen siel thii ath de hende skā meleghe fordpine meth saadan karighed och nidskaff

Matt. v

Jeronim⁹

Empfe som bliffue salige meth deriss gotz och rigdom Ere de som ere ydmyge oc mislyndelige offuer fattige folk oc giffue gerne almisser i gudz naffn Der om scriffuer Sanctus Mattheus i sit v capittel si gendiss Beati misericordes. Hellighe ere de som ere mislyndelige Sanctus Jeronimus siger Non memini me legisse mala morte moriturū ac. Jeg min diff icke at ieg haffuer nogen tiid læst ath han fick eth ont endeligt som gerne gjorde mislyndelige gerninger Thii han haffuer mange som bede gaat for hānem Och det er vmmødeligt ath mangiff bøn ey bliffuer hørd mē gud For di skulde alle mēnske gerne øffue dem i mislyndhed och tække gud som dem haffuer giffuit saadant gotz och vnt dem deriss helbrede ath de ere icke blesne halte blinge døue eller spedalske som mange andre fattige folk ere.

Bernard⁹

Jette som bliffue salige met deriss gotz Ere de som leffue eddræxlige oc sparsømelige twingendiss deriss legeme met faste och aderhold en dog at de haffue mange rætther for dem aff huilke de icke ede vilde at de der mē skulle fortørne gud sødendiss deriss legeme formeget kraselige at det skulde bliffue tilbøpelig till synden der aff Saadā twingelse regniss dem for eth aandeligt martiriū som Sanctus Bernardus siger Nullum martirii ge nus grauius est q̄ inter epulas esurire. Der er intz større martirium till en ath hvingre blanth mange rætther Och styse naar han haffuer mange kleder och lide armod blanth stor rigdom Ath se kaaftelige rætther och icke smaghe dem naar han vilde det er swar pine thii han strider da mod sin egen natvre oc legemenff begering Naar nogen haffuer bløde senge och ligger dog haardel lighe och der meth twinger sit legeme da fortiener han stor verdskylid aff gud Naar nogen maatte daglige ade kaaftelige rætther och dricke mūd vin och anden kaaftelig druck oc han da ader enfoldig mad grød kaall velling eller en rath eller to Oc dricker søge øll eller vand twingendiss sit legeme der mē Det er gud meget tacknemeligt oc kōmer hans siel til ewindelig salighed oc gaffn

effter hellig trefoldigheds søndag ffo.clvii

Afwende som bliffue salige met deriff gotz Ere de som lene deriff fat-
tige ieffn cristen pēninge esse gotz oc hielpe dem der met aff deriff ar-
mod Sāmelediff de som giffue dem dag oc stund paa det de ere dem
skpldige oc plectighe Der om scriffuer Sanctus Lucas i sit vi capituel sigen:
diss Dutuū dare nichil inde sperantes ac. Alth lene sine pēninge bort oc ickē
begare baadning eller gaffue der faare det er stor versklp̄d hōst gud Thi mā-
gen mand kand stōden gōre sig saa gaat gaffn met pēninge han fonger till
laans i sin nōd som han en anden tiid gōre kunde om han da gaffue hānem
saa mange Gud i hiemmerige iomfrw maria oc alle helgen oc engle i hiemeri-
ge gladedess naar nogen lāner sin fattige ieffn cristen gotz eller penninge aff ret
kerlighed oc der mēt hieper hannem i sin nōd Naar nogen giffuer sin fattige
ieffn cristen dag och stund paa det han er hānen skpldig Da foruerruer han
der mēt aff gwd i hiemmerige tiidh och stvnd igen till ath gōre plict oc bod
her i verden for sine synder och fonge hanss verdige sacramento paa sin yder-
ste tiidh och deth ewindelighē liff effther dōden Weth vnde off alle der alder-
necstiste gud som er benedidet til ewig tiidh A M E N

Luc vi ca.

Et Hertegen om almisse gerninger

Hānes elemosinarius scriffuer At nogre fattige folk taledē
en gong till sūnen om dem som gerne gaffue mad oc almisse
i gudz naffn Da sagde de alle ath de alding hagde hørt ath
nogen kunde bede dē karige oc nidiske toldere en almisse mad
aff i gudz naffn en dog at han vor m̄z en aff de rigeste mend
som bode i staden Da sagde en blant dem som kaastelige vel
tygge oc bede h̄vnde Hvad ville i giffue mig om ieg kand bede hānem en al-
misse aff i dag De andre gjorde cōtract m̄z hānem at han der endelige for-
skulde Han gik faar hanss dōr oc bad meget pūckelige Tolderen bad hānem
gonge sin vep en dog det h̄alp hānem int̄z om siger kom hanss suend fra ba-
geren m̄z b̄d Saa tog han hastelig et b̄d oc slo den fattige ved øffuit met
aff ret vrede th̄i han hagde da ingen sten til rede at sla m̄z To dage der effter
bleff han suarlige siwg oc saa i søffne alle sine onde gerninger for sig som han
nogē tid bedreffuit hagde Der vor māge guime oc sorte karle paa en side hōst
hānem De sagde hāss onde gerniger paa en vepskaal sō vepde gādske suarlige
Der vor nogre depflige h̄vide mend paa dē andē side de hagde int̄z at legge i
dē andē vepskaal der emod Thi sagde de til huer andē wi haffue int̄z gaat
at legge mod hanss synder daa suarede en aff dem her er et r̄w b̄d han gaff i
gudz naffn ii dage sidē en dog hā gjorde det ickē aff en god vilge det sagde de
i vepskaalē saa vepde de baade lige meget Sidē sagde de skinnēde mend till
tolderē gack oc for̄ge dette b̄d m̄z flere almisse gerniger at disse sorte mend
ickē skulle tage dig effter dōden. Der han op vognede befīndede han oc kende
A

Den konge, stoff.

Første søndag

sandelige atz det vor sandingen han seeth sagde Thii han saa de sorte mend
legge alle hanff onde gerninger i vepfskaalen som han bedreffuit hagde fra syn
barndom aff huilke han mange forglemd hagde lang tiidh tilforn Han sagde
ved sig selff **O** gwd men eth bød så ieg i hastighed kaste til den arme mand
halp min siel aff denne nød oc ewige fare hvor pdermere hielpe de mange al-
misser som gode meniske giffue deriff fattige ieffn cristen m; kerlighed i gudz
naffn Siden øffuede han sig i miskundelige gerninger oc gaff gerne almisser
aff sin største formue **E**n dag som hā skulde gonge til toldboden møtte hā-
nem en nogen stackarff och bad atz han vilde giffue hānem noget saar gwds
skpld at skpule sit arme legeme met han sörde sig strax aff sin kiortel oc gaff
hānem den oc bad at han ville bede saar hannem till gud **D**en fattige mand
bluediff ved at gonge i saa kaasteligen kiortel thi fick hā en mand paa plyn-
dre markedet same kiortell at han hānem selge skulde oc giffue hānem penin-
gene det faare til sin nøttørtighed **D**er tolderen gick til bage igen **S**aa hand
sind kiortel der henge fall thii gick han hjem och grad suarlige sigendiff ved
sig selff **G**ud naade mig ieg wor icke verdig till atz den fattige mand skulle
bere min kiortell oc haffue hānem til amindelse at bede gaat saare mig **S**om
han sad i denne drøvelse begynte han atz soffne oc saa i same søffn en deglig
skinnende mand klar som solen berendiff eth kaarff paa sine skvldre huilken
som sagde till hānem **P**eder hvi sørger du **S**ee iegh haffuer din kiortell paa
mig som du gaffst den fattige mand i mit naffn **J**eg tacket dig for same din
kiortell du skpvolte mig vdi thii det vor ieg selff som bad dig om hānem i den
fattige mand lignelse **H**an op vogtede igen oc vndrede storlige paa same syn
oc loffuede gud i hiemerige sigendiff **U**elsigned vere gud til euig tid så skaber
sig i fattige folkiff lignelse **J**eg skall bliffue saa arm så en er aff dem vden ieg
dør gandske snarlige **S**aa gaff han i gudz naffn alt de han hagde oc kallede
en sin scriffuere så han hagde køpt tilforn oc sagde til hāne sör mig til iheru-
salem oc selg mig en cristē mand i hēder for penige oc giff dem side fattige folk
i gudz naffn scriffuere vilde det icke gøre **T**hii sagde toldere til hānem selger
du mig icke da skal ieg selge dig vdlendige i hēder **S**aa sörde han hānem til
iherusalem oc solde en vedflere hāne i hender for xxx penige oc gaff dem fattige
folk **D**er scriffuere kom til bage igen taleden han aldeliff inthz her om **T**oldere
redde hanff mad som hānem bōpte **D**e tode hanff sad oc fastede strengelige oc
vaagede oc bad til gud om natttherne thii han icke hagde tiid der til om dage
for arbejde **D**er hosbonden saa oc merckte at han hagde stor løcksalighed oc
rigdom for hanff skpld **D**a sagde han til hānem **P**eder du haffuer tiemt mig
som en tro oc pdmpg swend **J**eg giuffuer dig din frihed igen du skalt her eff-
ter være min broder **H**an sagde her nep emod och vilde ingen frihedh haffue
Hosbonden hagde offte seeth tilforn atz de andre hanff swene sloge och drøge
hānem oc gjorde spaat oc spe aff hānem oc hvorde hānem saar en geck oc daa-
re kallendiff hannem galne peder **N**aar de hagde saa bespaattet hannem eller
giort hānem nogē andē bedrøvelse da kom vor herre til hāne om natthen i den

effter hellig trefoldighedz søndag ff. clviii.

Kiortel han hānem gaff oc hugsualede hannem sigendiſſ Peder ſørge inthz ſee her ere de ppp pēninge ſom dw loſt ſelge dig faare i mit naſſh Jeg ſkall gøre dig ſpſleſt der faare och giſſue dig den ewindelige hiēnerigſſ glāde met mig for vden ende effter døden Den vnde off alle Gud fader ſøn oc den helſliand ſom er en ſander gwd benedidet for vden endhe.

Andē søndag effter hellig trefoldighedz søndag

Ep̃la i iohā. iiii Chariſſimi nolite mirari ſi odit

Enne Epiſtell ſcriſſuer den verdige Apoſtel oc ewange- liſta Sancte Paull i ſit førſte ſendige breff i det tredie capittel Och lyder hyv ſaa paa danſke

D Alder kerifte brødre i ſkulle icke ſouundre at ver- denſſ mēniſke hade eder Vii tro oc vide ſvoldkø- melige at vi ere tagne fra døden ſom er ſpnden oc an- mede till liſſuit ſom er vor herriff naade och miſkynd- hed Thii at vii elſke hyvter anden indbriddiſſ Oc alle de gode gerninger ſom gøriff i kerlighed gud til loſt oc mēniſken till gaffn de are alle verdſkpldelige oc fructſømelige Hvo ſom icke elſker gud oc ſind ieffn criſten han bliſſuer ved døden thii han miſte den kerlighed ſom ſielen ſkylde leſſue weds Hyvter ſom hader ſin ieffn criſten Han er mandrabere faare gudh Fordi han dræber førſt ſin egen ſiell Siden opvæcker han den anden ſiell till at hade ſig igen der mē bliſſue de baade mandrabere Wider viſſelige ath hyvter mandrabere haſſuer ic- ke Criſtum Iheſum met ſig ſom er det ewindelige liſſ Vii kynde klarlighe kende vor herriff Iheſu Criſti kerlighed ſom han hagde till off Thi han lod ſit liſſ for vor ſkpld paa det helſige korſſ Saa bō oc off hyvter ſom behoſt gō- riſſ ath woghe wort liſſ for vor ieffn criſtenſſ gaffn och ſalighedz ſkpld Hvo ſom haſſuer verdenſſ rigdom och ſeer ſin ieffn criſten lyde nōdh paa legemenſſ vegne met hunger ſvlt tōiſt froſt kvold for nōgenhedz ſkpld oc han icke haſ- uer meth pnc offuer ſamme mēniſke i ſit hierte och hielper hānem for gwdz ſkpld i ſin armōd hyvter han kand Da kand icke gwdz kerlighed vare i det mēniſke D mēne kare bōin vii ſkulle icke elſke vor ieffn criſten meth ſøde ord eller ſmiger Men met ſandingen och gode gerninger.

Euā. Luce. xiiii ca. In i. t. d. i. d. ſ. parabolā hanc
Homo quidam fecit cenam magnam.

A ii

Anden søndag

Esten som larsie i dagh i den hellighe kircke paa søndagen
vegne den scriffuer den verdige euangelista Sanctus Lucas
i sit piii capittell Och syder hven saa paa vort maall

Ad herre ihesus cristus sagde sine disciple denne eff-
terlygning At det vor en mand so redde en stor nad-
were oc kaaft oc bød mange der till Han vdsende sin tienere der tiid vor at de
skulde gonge til bordz De lod till sig oc kalde dem som bødne vaare at de
skulde kōme thii kaaften vor rede De begynte alle at aarsage dem at de iche
kōme hende Den første sagde Jeg haffuer kōpt en by mig ligger stor mach
paa at ieg far bort oc beseer hānem Thi beder ieg dig at du gør min aarsage
for din herre sigendiss hānem at ieg iche komme kand Den Anden sagde ieg
kōpte fem par øyen ieg skall nvo gonge bort och forsøge om de ere gode Thi
beder ieg dig at du gør min aarsage faar din herre Den Tredie sagde Jeg
haffuer songet en hvostv thii kand ieg iche komme Svenden gick till bage
igen oc sagde sin hofsbonde disse svar Da bleff han vied oc sagde till svend-
den igen Gack stray vdh paa gaderne och straderne oc indled alle de fattige
folk halte blinde och siwge menniske som du see kant Noget der effter sagde
svenden till hannem Herre det er nvo giort som du mig befalede och her er en
nvo rym till flere Herren sagde till svenden igen Gack vdh aff staden paa
alsare veye oc ander stediss i vonge oc march som indvoct er oc nød dem alle
till meth mach som du kant finde at de indgonge i mit huss at de kand
bliffue opfuldet Men ieg siger i sandhed At ingen aff de mend som ieg bad
først skulle nogen tiidh smage myn nadwere

Udtydningen oc glosen her paa

Luce piii.

Af Denne hellige last maa hver mercke trende merkelige ar-
tikel I Den Første vor herriss store ryndhed I Den
Anden at alle mve vell kōme till hans naduere I Den
Tredie merckiss deriss forbannede forsmelighed som iche
ville komme till samme hans nadwere Der vor herre vor
pppii aar gammild da sagde han sine disciple denne effter-
lygning som stonder i denne hellige last Sanctus Lucas scriffuer i dette sāme
piii ca. at herre sagde sāme tiid til en mand som hānem oc hans disciple
hagde indbudet till maaltid Naar du gør noget maaltid eller nadwere da
skalt du iche ind bede dine venner eller nabo der till oc ep helder dem som ri-
ge ere Paa det at de ep skulle bede dig till geest igen oc gøre dig svollest for det
du gjorde dem førre Men naar du gør gestebv vdh eller gilde da skalt du
indbede fattighe folk halte blinde och siwge saa bliffuer du hellig och salig

thi at de haffue inthz gaat sō de dig giffue kunde for dine velgerninger Men
du skalt fonge sp̃llest der faare i hiemerigiss rige som alle gode gerniger sp̃ness
Der han dette hagde sagt Da vor der en i blant dem som sagde Hellig er den
som æder i hiemerigiss rige Siden begpnte vor herre dēne netuerendiss effter;
lignesse saa sigendiss Teptus Homo quidam En mand redde en stor nad;
were Cristus Ihesus som er sand gud och mand Han redde en stor nadwere
Det vor hiemerigiss rige som alle gode cristne mēniske beside skvølle oc kalliss
det en naduere thii mēnisken skulle der haffue deriss pderste oc siste vederqwe
gelse oc spisning effter døden till ewig tiid Sanctus Gregorius taler her om
saa sigendiss Hec cena magna est facietas Denne naduere er den ewindeliche
sodmiss spisning som gud haffuer bereed till oss Han bad mange till hānem.
Thii han vilde at̃ alle mēniske skulle bliffue salige som stē Pouild scriffuer
i ad thi.ii Teptus. Et misit seruum. Han vdsende sin swend och lod dem
kalde sō han hagde bedet till nadueren Met denne swend vnderstondiss Huer
predicke fader som kalder mēnisken til denne ewige nadwere nar han siger oc
leter dem huorlediss de leffue skulle effter gudz budord oc vilge Vor herre kal
der oc alle mēniske self till sāme naduere Sōme met god indskydelse och den
helliandz naade Sōme met predicken Sōme met verdens modgong oc siug
dom oc sōme i andre maade Teptus. Parata sunt omnia. Swenden bad
dem kōme thii nadueren vor altingiss rede Thii den tiid vor herre hagde told
sin haarde død paa det hellige korss Da bleff hiemerigiss rige aldeliss obet och
rede for alle cristne mēniske Men de aarsagede dem alle at de icke kōme kun
de Nicolaus de lpra siger at det vor for deriss onde gerninger skp̃ld Thii der
bliffuer twosinde fordōmede modh en bliffuer salig som Sanctus Mattheus
siger i sit pp capittell Multī sunt vocati pauci vero electi De ere mange som
ere kallede Men de ere saa som vdualde ere Teptus Primus dixit ei villā
emi. Den fōrste suarede ieg kōpte en by Der met vnderstōdiss hōfferdige mē
niske som altid wille vere offuer andre sō en herre offuer sin by Han bad suen
den gōre sin aarsage Sanctus Gregorius siger at hanss ord lydde p̃dmpge
lige Men hanss hōfferdigghed mercktiss i det at han forsmade at kōme Den
anden sagde ieg kōpte sem par øpen Der met merktiss gerige mēniske som for
meget fige effter verdens gotz oc rigdom oc der met behindre deriss sem sind oc
inthz andet acthe eller skp̃de vden verdens forfengeligghed Den Tredie swa
rede Jeg haffuer fonget en hystro thii kand ieg icke kōme Der m̃z merktiss
alle vøkske menniske som icke komme till denne nadwere for deriss vorenlige
leffnidz skp̃ld En dag at̃ alle dødelighe sp̃nder behindre menniskene at̃ de
icke kwynde komme till denne crefulde nadwere Dog behindrer hōfferdigghed
Gerighed och Alkyskhed dem alder mest der fra Teptus Et reuersus seruus
Swenden kom till bage igen oc sagde at de icke kōme vilde Guilhelmus si
ger At̃ der met merktiss gode predicke fedre som kōme till vor herre naar de
haffue predicked her i verden Sōme predicke fedre kalde oc paa gud bedediss
at hā vil optēde mēniskeff forblidede haarde hietter m̃z dē helliād; naade thi

teptus

gregorius.

Paulus i
ad thi.ii
teptus

teptus

Matt. pp.

teptus

gregorius.

teptus
guilhelm?

A iii

Anden søndag

teptus

gregorius.

guilhelmus.

Actuū ip

Luce xv c.

Augustin

teptus

de see at de ickē vilse kōme till denne nadwere som er bered til dem Hoffbōden
bleff vored De bad svenden gonge vð oc kalde alle fattige blinde halte oc siu-
ghe som han kvende finde paa gader och strader Her skall hver mercke hvor
mild oc miskvndelig vor herre er mod fattighe stackarle at han dem kerlige
anāme vill som verden oc hofferdige mēniske hade oc forsmāa Teptus Et
ait seruus Svenden sagde herre det er giort som du mig befalede De der er
rvom till flere Hoffbonden bad hanem gonge vð paa alfare vepe vdi marchen
oc vange som gerde vaare oc nøde alle de han finde kvnde at kōme til hanff
nadwere Det dem som han kallede aff gaderne vnderstondiff obēbare spn-
dere m3 Dem han kallede aff straderne vnderstodiff sønlige spndere sō blvess
at see oc omgongiff m3 obēbare spndere Det dem hā kallede aff alfare vepe-
ne vnderstondiff spndige mēniske som redebon ere till at omvvende dem fra
spnden Det dem han kallede aff gerde vonge vnderstondiff spndige mēnis-
ke som begpnde at spørge faar deriff spnder oc tycke dem ilde at vere m3 anger
oc ruelle At han skulde nøde dem ind der met vnderstondiff sorg nød druel-
se oc verdenff mongong met huilke mange nødiff till at kōme till hiemerigiff
som Sanctus Gregorius siger Mala que nos hic premūt ad drum nos ire
compellunt Det onde voli lide her i verden det nøder off till at kalle paa vor
herre och kōme till hiemerige Guilhelmus siger Nødde ep vor herre Sancte
Pouild till at kōme till hiemerige den tiid han slo hānem aff sin heft oc gior-
de hannem blind som der stonder Actuum ip cap. Nødde ep hvonger den rige
mandz søn som ad mask met svoin for armod skpld Ath bediff naade aff spn-
fader som Sanctus Lucas scriffuer i sit xv capittell Sanctus Augustinus
siger felix necessitas que compellit ad meliora Salig er den armod som nøder
mēnisken till det som bedre er Teptus Ut impleatur domus mea Ath mit
hvoss maa bliffue fvolt met dem som forspnede ere at bliffue salige Engen aff
dem som sig aarfagede oc ickē vilde kōme skulle smage min nadwere D huil-
ken ynckelig afskplielse er det at mēnisken skall vdeløckiff oc skpless fra den
alder metteste gwdz alder clarieste ansiet fra iomfrv mariess Alle englist Och
alle gudz helgeness løstelige oc kerlige omgengelse De bebindiff til den grefeli-
ge suare helffuediff pine i huilken han skall nødiff til at ade nadwere met de
grvome sorte forbannede dieffle till ewindelig tiidh

Et dēne mand som indbød mange till sin nadwere som han
hagde beredt vnderstondiff Ihesus Cristus gwdz leffuende
søn som kom hiid till verden oc anāmede mandom aff iom-
fru maria oc frelste off alle fra dieffuelen m3 sin hellighe død
oc pine oc indbød alle cristne menniske till sin nadwere deth
vor till det ewindelige hiemerigiff rige och glade som aldrig
fonger ende Her met merckiff vor herriff store rvondhed at han beredde store
nadwere Eøst sigiff han at vere stor Thii han biuder konger drotninger
herrer oc søster oc alle andre mēniske der til De kryvner dem alle som dit kō-
me Som kong David siger i psalteren Gloria et honore coronasti eū domine

D gud du kronede mēnsken i hiemerige met are oc glade **I** Anden maa: de er vor herriss naduere kaastelige stor thii han er till redder met hans hellige død oc pine Han haffuer saa stor sødme oc løst i sig ath alle de gode mēnske som hānem smage de acche inthz denne verdens død eller pine thii dem haa: bess all eniste at de skulle kōme till hannem effter døden Her om scriffuer Stē Pouild till de romerske i sit viii capittel sigendiss Non sunt condigne passio: nes huius temporis Denne verdens modgong diuelse oc pine kan icke lig: niss ved den ewindelige glade som i skvulle songe effter døden **I** Tredie maade sigiss han ath vere stor for de kaastelige ting som der beredde ere først mange atskillelige dyrebare oc løstelige rætthet Alle de ppperste kaasteligste oc dyrekaste rætthet som nogen tid berediss her i verden De kunde icke mere lig: niss ved de rætthet so berediss i denne ewige naduere En i drobe vand signiss khand mod alt det vand i haffuit ar thii at de ere ewindelige for vden all ende

Paulus
ad Ro. viii

O den deglighed løst oc glade som er i hiemerige haffue mæge doc: tores screffuit och sagt dog kunde der aldrig nogen vdrtycke eller bes: finde den alder minste glade eller løst som er i hiemerigiss rige **T**hi der giffuiss ni dyrebare rætthet eller gaffuer som den alsömectiste gwd haffuer loffuit alle sine venner som diid kōmendiss worde Hver aff disse ty someffnde gaffuer oc rætthet er saa offuer maade god oc kaastelig at han gø: fullest saar alt deth arbejde sorg och modgang som nogen kende haffue her paa lorden i twsinde aar.

Første gaffue eller rath er saa dyrebare oc god at alle de mēnske i ver: den ere begere hende **D**et er ath haffue ewindelig vngdom vden al: derdom Her om taler Sanctus Augustinus till alle mēnske saa sig: gendiss Hanc vitam amplecti debuisti Vbi est iuuentus sine senectute Det liff oc leffuiss skulle du vdrulge oc elske i huilke alle bliffue vnge for vden alder: dom Alle mēnske skvulle opstonde i den skickelse oc skabning som de kende alder deligst bliffue paa deriss naturess vegne naar de vvaare saa gamble som vor herre vor den tiid han tolde sin hellige død och pine for vor skuld **D**et er naar de ere pppii aar gamble **V**aare det saa at nogē vaare saa gāmild som adam vaar det er ni hvyndrede oc ppp aar gāmild **E**ller han vaare icke vde en dag gāmild **D**a skall han alligeuelt vere saa deplig oc stor som han kven: de vere naar hā vaare pppiii **S**agen er det thii at mēnsken er **D**a i sin dep: ligste fuldkōmeliste oc sterkieste skickelse som hven bliffue khand **D**e siden skal kroppen oc sielen bliffue til hobe ewindelige encthen i den ewindelige hiemer: giss glade **E**ller i den gevme helvdediss pine so aldrig songer ende **T**hi skul: de alde retferdelige leffue oc tiene gud pōmpgelige at de diid maatte kōme som alle bliffue lige deglige och lige vnge oc aldrig fornēme nogen alderdom

Augustin?

Anden rat eller gaffue er saa dyrebare oc god at hage noget mēnske twsinde verden met alle de steder slot oc rigdōme som der er vdi **D**a vilde han helder møste dem alle sāmen en samme gaffue **H**ven er oc saa dyrebare at mēnsken vilde helder icke vare till en møste hende **D**et er den

A iiii

Anden søndag

Thomas
sup iiii se.
di. pliiii

ewige karskhed oc swondhed for vden all siugdom kranckhed oc skæbelighed
Hagde eth mēiske all verden oc vaare stedse siwg oc kunde icke bræge hēn
de hwardh gaffn hagde han da aff hende Sanctus Thomas siger super iiii
senten. di. pliiii At alle mēiskiff legeme oc kroppe bliffue for vden all pinac
telighed effter den pderste dōne dag Saa at vaare alle de suerd oc kniffue til
hobe som er i verden oc stunge paa noget legeme sō saligt er da kvnde de icke
mere skade gøre der paa en paa en soll giffel Der kand huerckē ild ver vand
frost kvold hvinger tørst sot eller siwgdom skade det legeme som saligt er Her
paa skulde de tencke som haffue nogen verdens modgong met sot sorg de eller
driuelle oc lpe den tolmōdige bedendiss den alsōmeriiste gud pōmpgelige at
han vilde frelse dem der aff och vnde dem hiemerigiss rige met sig i hwilke
som er all karsked oc swondhed oc den ewindelige ro lise och salighed for vden
ende Sanctus Mattheus siger her om piii capittel Fulgebunt iusti sicut sol
Retferdige mēiske de skulde skinne i hiemerige lige som en soll.

Matth. piii

ERedie rath eller gaffue er mere dyrebar Thii der er rigdom for vden
all brøst oc nøttørtighed thii huer songer der alt det hā self begerens
diss er Ingen er saa rig her i verden at han ep haffuer brøst paa no
gen ting Der er ep helder nogen ting till her i verden som mēiskens begeresse
altingiss fornogge kand Men i hiemerige songer hwer det han begerer som der
stonder Deutro viii. Her maatte nogen spørge Hvor saare mēisken kand
icke fornogiss meth rigdom are velde eller anden velst her i verden Her till
suariss at det skeer thii sielen er skapt effter gwdz eget ansiet fordi kand hwn
aldrig fornogiss for hwn kōmer till sit rette exempel som hun er skapt effter
siden er hun altingiss till fredz i alle maade som Sanctus Bernardus siger
Ad imaginem dei facta est anima rationalis &c. Mēiskens siel er skapt
effter gwdz ansiet Hwn kan behindriss met alle hōnde ting Men hwn kan
icke fornogiss vden meth gwd all eniste

Deutro
viii ca.

Bernard?

Augustin?

Ferde rath eller gaffue er saa nyttelig oc god at alle engle i hiemerige
helgen oc mēiske begære hānem Det er den ewige fred oc rolighed
Her om taler Sanctus Augustinus saa sigendiss Sicut nemo est
qui gaudere nolit &c. Ligeruiss som der er ingen til som ep vilde glæde sig. saa
er der oc ingen till som ep vilde haffue fred oc rolighed En dag at mange stri
de da vilde de alligeuelt haffue fred naar de haffue offuer vundet deriss fiender
Her tvært enod haffue de arme fordsmede siele i heluediss pine idelig kiff och
tratte till sāmen oc forbande hwer anden till ewig tiid Sanctus Ambrosius
siger Pap est dux ad vitam eternam. Fred er en ledsagere oc bepledere till det
ewindeligheliff och salighed

ambrosius

David

Empre rath eller gaffue Er den søde engle sang met huilken de och
alle helgene loffue gud ewindelige Som Kong David siger i psal
teren Beati qui habitant in domo tua domine. O herre hellighe ere
de som bo i dit huss De skulde loffue dig ewindelige Effter dii at det er søste
ligt her i verdē at høre song oc alle hōnde strenge leg Huor pdermere er det da

effter hellig trefoldighedz søndag flo.clx.

løstelig i hiemerigiff rige at høre gudz engliff oc helgeness søde sang sō loffue
gud met alder størst løst oc glæde som aldrig songer ende Ligeruiff som det er
den løstelig i hiemerigiff rige at høre denne deglige engle sang Saa er det de
arme siele i helvediss pine greselig och sørgelig at høre de græme dieffliff
eywindelighe skraall vnaall oc rob som aldrig songer ende

Dette rat eller gaffue Er den verdskpld oc glæde som huer skal haffue
i hiemerige for sin egen verdskpld Sancte Pouild scriffuer till de
Romerske i sit andet capittel saa sigendiss Reddet vniciqz iupta
opera sua Vor herre skall giffue hwer i hiemerige effter sine gode gerninger oc
fortieniste Der bliffuer iche all eniste de store gode gerninger lōnte men och de
alder minste som nogen gør her nogen tiidh paa iorden Deth minste siend eller
fodspor som nogen gonger till gudz tieniste eller till siwge eller fattige folk at
hugfuale dem Eller taler eller tencker paa gud oc haffuer medpuck offuer syn
fattige ieffn cristen Eller glæder sig naar han seer andre tiene gud Eller naar
det gonger dem vel i hond Der will gud sone hānem faare twofinde folt i hiē
merigiff rige till ewigh tiidh.

Paulus
ad Ro.ii

Svende rath eller gaffue er den store vsielige glæde som huer skall fon
ge aff de vralige hellige engliff oc helgeness omgengelse som ere i hiē
rige Thii hwer skal songe stor serdeliff oc atskillig glæde for huer helgen som
der er Daare det saa at nogen kunde idelige tiene den alsōmectiste gud i huns
drede sāselsde aar till lige da kvende han iche gøre hānem fullest for den glæde
han songer for den minste helgen som er i hiemerige Hvor ydermere store oc
v endelig glæde songer da huer for alle engliff apostless oc alle andre helgeness
omgengelse som ere vralighe som Sancte Hanss scriffuer i sit viii capittel si
gendiss Vidi turbam magnam quam nemo dinumerare poterat. Jegh saa en
gandske stor skare i hiēmelen som ingen telge kvende At der er saa stor glæde
i hiēmelen det er sagen Thii hwer elsker den anden saa meget som sig selff oc
den ene regner den andenss gaffue oc verdskpld for sin egen formedelst den store
kerlighed som de haffue til huer anden Sanctus Anselmus siger at huer er
der saa glad aff en andenss verdskpld som han er at sin egen Sancte Peder
gladiss aff Sancti Hanss Jomfrvdom Sancte Hanss gladiss aff Sancte
Pederss pinelse igē Saa gladiss framdeliss den ene aff en andenss fortieniste oc
verdskpld O huilken stor vbegribelig glæde songer dw menniske naar Stē
Hanss oc alle Patriarker oc Propheter dese deriss glæde met dig sancte Peder
oc alle apostle dese deriss glæde met dig sancte Laurentz oc alle martiress gøre
dessligest Sancte Morthen oc Sancte Nicolaus och alle confessoress sāmē
lediss dese deriss glæde met dig Sancte Joachim och Sancta Anna met alle
som retferdige leffuit haffue i erteskaff dese deriss glæde met dig Sancte Eli
zabet met alle viduer gøre dessligest Sancta Katherina met alle iomfruer sāmē
melediss Sanctus Gregorius siger Hvo er den som sige kand den vralighe
store glæde sō hwer siell songer i hiemerige aff alle gudz helgeness omgengelse.

Johannis
viii ca.

Anselmus

Anden søndag

O Tende rat eller gassue er de aller største glede hver songer aff iom-
fru maria Aff hvilken wi alle gladiff skulde mer en aff alle andre
helgen som er i hiemmerigiff rige Thii hyen er alle englist. helgeniff.
meniskens. hiemelens oc tordeniff draatning Ligerwiiss so henniff verdskypd
offuer gonger alle helgeniff verdskypd Saa er oc henniff glade och fortieniste
store en alle helgeniff are hvilken hun deler met alle som komme til hiemerige

L Tende rat eller gassue er saa dyrebare oc mechtig at hun offuer gonger
alle disse andre forscreffne gassuer for vden hvilken de andre ere al-
deliff inthz regnendiff Det er at see vor herriff alder clariste ansicht.

Augustin

Det er den alder største glade som er i hiemerigiff rige Thii huer songer alth
det han begerer i det han seer hans skinnende ansiet som Sanctus Augusti-
nus siger Ipe deus erit finis desideriorum nostrorum. Den allsomectiste gud er

Petrus Lu-
bardus.

reth endesse paa alle vaare begerelser thii wi see hanem ewindelige och loffue
hanem for vden all mude De elske hanem for vden ende Petrus Lombardus

gregorius.

siger ath hvo der seer hellig trefoldighedz alder clariste ansiet han seer och alt
det i hiemelen paa iorden oc i hellfvede er Samelediff hvoad hans venner oc
sletteringhe goie her paa iorden Her om thaler Sanctus Gregorius saa sigens

David

diss Quid est quod non videt qui videntem omnia vident. Hvoad er deth de
icke see som hann seer der alting seer Som han ville sige inthz David siger
i psalteren Ath der er saa stor glade i hiemerige ath twosinde aar de syness der
icke lengre en den dag som fram gick i gaar Om den vofelige store glade som
er i hiemelen finde wi saadant eth lidet Tertegen som her effther følger

Eth Tertegen om hiemerigiff glede

En Closter mand

Vilase at det vaar i god gudelig closter mand som ofte bad
vor herre ath han vilde obenbare hanem noget aff den store
glade som er i hiemmerigiff rige En dag som hon laa i sine
gudelige bønner da hørde han en liden fvoll hart hof sig som
sang gandske sødelige oc løstelige hā stod op oc vilde grebet
hanem men han sløp factelige for hannem till skoffuen som
vor hart hof closteret oc sette sig paa et træ closter manden effter fvilde hanem
oc hørde paa hans sang om siger sløp fvollen bort Han gick till bage igen och
mente at han icke hagde der vered vden en time Der han kom til closteret da
vor porten igen mvoet at hvilken hā før vdgongen vor Han fand en anden
port paa hvilken han bankede bedendiff ath de vilde lade hanem ind Porten-
neren spurde hvor han vor hieme oc hvoad hans erende vor Han sagde Jeg
gick nvo i sted her aff closteret oc nvo ieg igen komer finder ieg porten til mvo-
reth at hvilken ieg vdgick oc ath alt closteret er forwent met anden bpgning
Porteneren gick ind till abbeden oc sagde hanem disse ordh Abbeden gick till

In kloster mand som
bad for den store
glade som er i
hiemmerigiff rige
En dag som hon
laa i sine
gudelige bønner
da hørde han en
liden fvoll hart
hof sig som
sang gandske
sødelige oc
løstelige hā
stod op oc
vilde grebet
hanem men
han sløp
factelige
for hannem
till skoffuen
som vor
hart hof
closteret
oc sette
sig paa
et træ
closter
manden
effter
fvilde
hanem
oc hørde
paa hans
sang om
siger
sløp
fvollen
bort
Han
gick
till
bage
igen
och
mente
at han
icke
hagde
der
vered
vden
en
time
Der
han
kom
til
closteret
da
vor
porten
igen
mvoet
at
hvilken
hā
før
vdgongen
vor
Han
fand
en
anden
port
paa
hvilken
han
bankede
bedendiff
ath
de
vilde
lade
hanem
ind
Porten-
neren
spurde
hvor
han
vor
hieme
oc
hvoad
hans
erende
vor
Han
sagde
Jeg
gick
nvo
i
sted
her
aff
closteret
oc
nvo
ieg
igen
komer
finder
ieg
porten
til
mvo-
reth
at
hvilken
ieg
vdgick
oc
ath
alt
closteret
er
forwent
met
anden
bpgning
Porteneren
gick
ind
till
abbeden
oc
sagde
hanem
disse
ordh
Abbeden
gick
till

effter hellig trefoldighedz søndag Ho. clxi

porten oc spwde hwo han vor oc hweden han kōmen vor han swarede ieg er
ederff broder her aff clostere oc gick yd i skoffuen en liden stund siden nxx ieg
igen kōmer kender ieg her ingen oc ingen kender helder mig Da spurde abbe-
den oc de andre gambie brødre hwo abbed wor paa den tiidh han yd gick aff
clostere han neffnde hanff naffn Da swnde de i deriff bōger oc kōnicker at
samme broder hagde vered aff klosteret i iii hviendrede oc feretivve aar en dog
han menthe at det hagde icke vered yden eth time xxviii Det wor en stor vn-
derlig ting at han i saa lang tiid for denne lille swliff løstelige sang som vor
en engildz icke fornam hwiinger eller tōst frost eller kvold alder eller siwgdōm
eller nogen anden brøst paa sit legemess eller naturiff vegne i disse mange aar
Hvor pdermere store løst oc glade skulle vi da fonge i hiemerigiff rige naar
vi der hōre alle gudz engle som ere i de ni engle kōr spwonge oc løffue den als-
der mectiste gud met alsom sødeste oc løsteligste sang til ewig tiid Den at hō-
re och samme glade at nyde deth vnde oss gwyd fader søn oc den heliand som
er en sander gwyd benedidet for yden endhe.

300. ad 40. A.

I Time Lon.

Den ligg him-
mel sang. Made.
Winnigman vns
vdsgrubling
d. Brund.

Tredie søndag effter hellig trefoldighedz søn.

Ep̃la i petri v Charissimi humiliani.

Denne Epistell scriffuer den verdighe Apostell Sancte
Peder i sit første sendinghe breff i det iiii capittell Och
spder hvon saa paa danske.

O Alsom keriste brødre pdympger edet aff alth eders
hierte vnder gwds aldermectiste wold och macth
Paa det at hā skal opbyggue edet paa den pderste stren-
ge dōme dag naar huert mēnske skal anāme søn effter
sine gerninger Setter all eders omhyggelse och hob till
den alder veldigste gud baade paa lifuens oc sielens vegne Thi han skicker
edet det som nøtteligst er Derer eddrwe oc haffuer edet beqvēmelige i mad oc
drick Waager idelige i gudelige bōner Thii at eders fiende dieffuelen er altid
rede hōff edet som en glwende løffue gongendiss om edet m̃z sine falske raad
oc fristelser oc leder at han kan fonge nogen formedelst dōdelig synd som han
kand pine oc plawue till ewig tid Strider mandelige mod hānem met en fast
cristelig tro Wider visselige at de suare fristelser i haffue komme aff dieffuelen
Eders med brødre som ere i gudz tieniste oc embede Lide oc saadane fristelser
och vimage aff hānem ehvor de ere i verden Men den alsōmectiste gwyd som
haffuer mact oc wold at giffue alle naade til lif oc siel effter sin benedide vilge
De kallede oss formedelst sin benedide søn Ihesum cristum til den ewindeli-
ge are oc glade for en søge pine eller modgong som vi kunde lide her i verde

Tredie søndag

paa legemet han verdiss ath frødkōme stadsefte oc stadig ath gøre oss oc alle
waare gerninger gødd till loff Heder ære och høgmectighed were den hiemels
ske gødd till ewindeligh tiidh for vden ende

Euā. Luce. xv. ca. In i. t. Erant appropinquantes

Esten som lasis i dagh i den hellighe kircke paa søndagen
begne den scriffuer den verdige euangelista Sanctus Lucas
i sit xv capittell Och spder hvn saa paa vort maall

DEr kōme nogre obenbare spndere oc andie gerige mē
niske till ihesum at de vilde høre hans ord oc lerdom
Men de phariseer oc lerdemend som hvølle dem bedre oc erligere til leffnēd en
de vaare de knvørede och mvrørede her emodh sigendiss Denne Ihesus tager
obenbare spndere til sig och æder oc dricker m̄ dem Thi sagde vor herre dem
denne effterlignelse hvvilken mand aff eder som haffuer hundrede faar oc m̄
ster et aff dem Giffuer han ep̄ vdooffuer de halff semplesp̄nss tiwe oc ni faar i
skoffuen oc leder effter det som baarte er saa lenge han det finder Naar hā det
fundet haffuer da legger han det gladelige paa sine skuldre Naar han kōmer
hiem da kalder han sine nabo och venner till hobe sigendiss till dem Glader
eder met mig thii ieg haffuer frøndet mit faar som tabet waar Saa siger ieg
eder at alt hiemerigiss herffkaff gladdiss pdermere naar et spndigt mēniske gør
plict och bod for sine spnder En offuer halff semplesp̄nss tiwe och ni retferdige
mēniske som icke gør penitents eller plict behoff Eller en quinde som haffuer
p gode penninge oc taber en aff dem Tender hvn ep̄ hvvss oc om vender alt
det i hvvset er oc leder saa lenge hvn hānem hitter Naar hvn hānem fundet
haffuer Da kalder hvn sine nabersker och venner til sammen sigendiss gjør
eder glade met mig thii ieg haffuer frøndet myn penning igen som ieg sagde
tabet Thi siger ieg eder ath i hiemmelē er stor glade naar eth spndigt mē
niske gør penitents oc bod faare sine spnder.

Udtydningen oc glosen her paa

Denne hellighe last som Sanctus Lucas scriffuer i sit xv capittell
Sanctus Mattheus ewangelista i sit ix och Sanctus Marcus i
sit andet Er Trende merckelighe artickler I den første merckiss spn
dige mēniskiss mildelike anāmelse aff gud i hiemerige som tōcke deriss spnder
ilde at vere I den Anden Phariseerniss tilbørlige straffelse aff vor herre I den

Tredie en kerlig oc velwillig beslutelse paa de ord han dem sagde. Teptus. Erant appropinquantes Der vor herre vor xxxii aar gamild Da kome no- gre obenbare spndere till hanem ath de ville høre hans lerdom oc ord oc bedre deriss leffnid Nicolaus de spia siger at de vaare redebone till at gøre plict och bod for deriss spnder Phariseerne som vor logkone oc kloge ligmend oc Scri- be som vaare dynckell gode klercke oc hvælle dem gudelige och retferdelige saar almyen de knurrede oc myrrede mod vor herre fortalendiss hanem oc sagde Denne Ihesus omgongiss met obenbare spndere och ader meth dem Som de vilde sige han er oc aff eth ont leffnid eller omgingiss han iche met dem eller hvælle venskaft met dem Teptus Et ait ad illos Vor herre sagde dem den- ne efterlignelse Hvilken mand aff edet som haffuer hændrede saar oc møster eth aff dem cc. Nicolaus de goira siger At nuz denne mand vnderfondiss vor herre som tabede eth aff sine saar den tid meniskens nature fortabet bleff for- medelst adamss oc ewess spnd som Sancte Pouild scriffuer till de romerske i sit v capittell Teptus Nonne dimittit cc. Giffuer han ep vdooffuer de halff fempte spnss tpeue oc ni i skoffuen oc leder efter det som borte er till han det fin- der Saa gjorde Kristus Ihesus godz søn den tid han offuer gaff de ni en- gle kor De kom til verde at spørge effter meniskens køn Den tid han ande mede mandom oc siden predickede oc lerte meniskene at gøre penitents plicht oc bod saar deriss spnder at de skulde kome til den ewindelige salighed oc gle- de Han fandt sit saar Det skeer naar noget syndigt meniske tøcker sine spnder ilde at vere oc gør plict saar dem Han legger saaret paa sine skuldier Sanc- tus Ambrosius siger at vor herre bar alle vaare spnder den tid han bar deth hellighe kors Paa sine skuldier och led den suare død och pine der paa Som Esaias prophete scriffuer i sit liiii capittell sigendiss Vere languores nostros ipse portauit Sandelige bar vor herre alle vaare spnder De gledtiss ath han hagde fundet oss igen oc frelst oss fra dieffuelen Gwilhelmus siger Ath hellig toirsdag der han opfor till hiemmelss igen Da kallede han sine venner til ho- be Det vor alle englene aff de ni engle koor Hans nabo Det vor de verdighe offuer engle Sancte michild Sancte gabriel Sancte Raphael oc andre flere som daglige see hans alder clariste ansigt De bad ath de skulle glæde dem met sig thri han hagde igen frændet sit saar som borte vaar Det vor meniskens køn som fortabet vor hwilket han da igensøst hagde meth syn hellighe død Teptus. Dico vobis Jeg siger eder i sandhed ath englene i hiemelen glæde dem mer at eth syndigt meniske omvender sig fra sit onde leffnid oc gør plict oc bod saar sine spnder En de gøre mod halff femte spnss tpeue oc ni retferdi- ge meniske sø iche gør penitents behoff Ligeruiss sø en bonde elsker den ager mere sø sør bar tpdzel oc toir oc nyv ber gaat korn en hā gør den ager sø altid tilforn fructfömelige vor At englene glæde dem mod syndige meniske naar de gøre penitents det er iche fordi at spnden er dem behagelig Men det sker fordi ath mange bliffue meget goddeligere helligere pömygeligere oc ideligere til ath tiene god effther de haffue spndet en de vaare søre oc gøre diss strengere plict

teptus

Nicolaus
de spia

teptus

Nicolaus
de goira
Paulus
ad roma. v
teptus

ambrosius

Esai. liii.

guilhelm.

teptus

B

Tredie søndag

teptus
Nicolaus
de spira

teptus

och bod for synden och øffue dem i mislyndelighe gerninger mer en de ellerff
giorde. Teptus. Aut mulier habens. Vor herre sagde dem en anden effter/
signelse En qwinde som haffuer p penninge oc taber en aff dem Nicolaus de
Lpira siger atz vor herriss store ewindelighe visdom maa vnderstondiff meth
denne qwinde Han haffuer ni penninge der met onderstondiff de ni engle kor
Det den tiende penning som borte vor merckiss mēnskenff kōn som fortabet
waar formedelst waare første faareldriss synder Han tende lywss atz oplede
hannem meth Der meth merckiss den verdighe helliandz naade som han sen/
der i menniskensff hierter och oplywser dem meth atz de songhe vederstyggeelse
till synden och kerlighed till atz tiene hannem meth Han omvender alt det i
hwset er Det er han røier menniskensff consciencie och samuittighed atz han
besinder och betencker atz han forstøined haffuer sin gwod och skabere och gør
plictz meth anger och rweelse i sit hierte for sine synder Saa lenge han finder
sin penning igen det er gwodz naade och venscaff Saa kalder han sine ven/
ner till sig atz de skvulle glade dem meth hannem Det er han beder gwodz en/
gle och helgen serdeliss sine egne patroner atz de skvulle bede faar hannem till
gwod atz han maa beholde hansff venscaff och naade och songe den ewige sa/
lighed effther døden Teptus. Ita dico vobis. Saa siger ieg ethet at gudz
engle i hiemmerige glade dem naar eth syndigt menniske gør penitentz plictz
och bod faar sine synder Waar herre siger merckelighe her i lesten den som gør
penitentz och ickē Den som tencker eller siger at han vill gøre penitentz Thi
phariseer øgne skalke och andre som holde dem gwodeligere vduertiss en de ere
indwertiss De sige tiit och lade som de gøre penitentz Men de ere dog skalke
indwertiss i hietet Naar noget mēnske omvender sig fra sit onde leffned oc
synd och gør penitentz Da bliffuer englene gladere En noget menniske bliffue
kwonde naar hansff sōn vdwaldiss till kepsere eller pæve Eller at han oprepps/
diss igen aff døde Vor herre ligner menniskan her i lesten ved faar thii deth
er spagferdige och vskpldige diwz aff deriss natwre Andre diwz de bide slaff
riffuiss eller stongiss som wlsfue løffuer hwonde diwne tiwre eller andre dywz
gøre Men faaret er altiids spagferdigt Saa skall och menniskan være Och
icke bide deth er faartale eller baguaskē sin ieffn cristen Icke stonge andre det
er icke vnder trycke sin fattige ieffn cristen meth offuer maet eller w reth Icke
sla eller stōde Deth er icke gøre sin ieffn cristen noget onth aff hastighed vrede
eller arwind Icke helder riffue meth kløerne Det er atz ingen skall tage stiele
eller røffue noget fra sin ieffn cristen i nogen maade

F disse ord som vor herre siger sist i dēne hellige last Atz det
er stor glede i hiemmerige naar et syndigt mēnske gør penitentz
for sine synder Skall hwet mercke At den alder mesteste hel/
lig trefoldighed gud fader sōn och den helliand glader sig och
Sāmelediss alle engle och helgene Hørst gleder Gwod fader
sig som en verdensff kōge glader sig naar hansff hustru bliffuer

effter hellig trefoldighedz søndag ff. clxiii.

frøctfömelig Som Abraham gjorde der pfaac hanss sön vnfongen vor Han gledi en mere naar hä södiß sö zacharias gjorde der Sancta Elizabet häff hustru födde Sancte Hanss baptiste Han gledi en mere naar han aff den pessi atß dii Thii gjorde Abraham etß stort gestebvöd der hanss sön pfaac aff vendiß Som der stönder Gene. ppi ca. Han gledi fast pdermere naar hanss sön bliffuer stor och settiß til bördz met hannem Saa gladiß och gvöd fader naar menniskan som er hanss sön vorder aandelighe vndfängen söd aff vend oc setter til bördz metß hannem Atß han vndfongiß Det er naar han tencker och acther atß han vill göre penitentz for sine spnder Atß han södiß Deth er naar han scrifter och framsiger sine spnder Atß han aff den pessi deth er naar han öffuer sig i gode gerninger oc gonger aff en dygd i en anden Atß han settiß till bördz Det er naar han kömer till hiernerigiß rige som han skal songe siden alt deth han begerendiß er till ewig tiid Her om scriffuer Sanctus Lucas i sit ppi capittel sigendiß aff vor herriss mynd Edatis et bibatis super mensam meam I skulle adhe oc dricke met mig i hiernerige öffuer mith börd

Alden maade glæder gvödz sön sig Thii han seer atß hanss hellighe dödh och pine hæfde krafft och mach i deth han igenlößde samme syndighe menniske fra dieffuelen der met Deth merckiß i de ord som stönder i dag i denne hellighe læst I deth han bad sine venner atß de skölle glæde dem metß sig thii han hæde igen fründet sit faar Her om taler Sanctus Gregorius saa sigendiß Una cuius perit quando homo peccauit ac. Etß faar bleff borte der menniskan bißd gvödz bvdh och spndede och der metß for kaste den ewindelighe hiemmeliske glæde Etß Augustinus siger i den fempte bog som han scriffuer mod de ketthere Atß vor herre self siger till alle spndighe menniske Den tiidß dw wost min hellighe faderiß v den Da forlicte ieg digß metß hannem Den tiidß dw wost paa forðömmelsenß dey da ledde ieg digß paa salighedsenß dey igen Jegß bar digß paa mine egne aples oc arbeys de och swettiß gandske swartlighe for dig och bar digß till min fader igen At Han swettiß öffuer alth sit lif det skede i witegaarden der han swettiß blod och vandh och siden der han waar hustru gen fra top och till thaa Sæmeles diß der han vor kroned met den hwasse torne krone som stæck ind i hanss benedide hierne) Frædeliß der de sloge de stompede nagle i genem hanss verdige hender oc føder oc opstvinge häß hellige herte aff huilhed der vdrand blod oc vand som aff tode alle vaare spnder. Vor herre siger Jeg leed mange spottelisse oc forsmædige ord och stor vret for dyn sköld Jeg lod mith lif De vdgaff myn siell for dyn sköld at dw skölle bliffue höst mig oc elske mig Aw for glemmer dw och öffuer giffuer mig Deth effther følger dieffuelen som er myn fiende och v den Jegß öffuer gaff alle de andre faar och gick i den store øien och skow och oplette dig Deth er han neder for aff hiemmelen och öffuer gaff alle engle som er i de ni engle koor och all den vselige løst och glæde som der er och neder kom till denne gredelighe dal som er verden och leed her frost oc kvöld armød oc vselhed oc sidē den haarde dödh oc pine for han kunde igen

B ii

Gene. ppi

Luce ppi.

gregorius.

Augustin?

Tredie søndag

finde same faar Det er sør han kvonde stelsse menniskens køn fra dieffuelen.

Paulus i
ad cor. iiii.

Redie maade gladiß den verdige helliand at et spndigt mēiske gør penitentz. **H**ørst thi han igen fonger sin bolig i huilken han bliffue vill Her om taler Sancte Pouild i corint. iiii saa sigendiss Nescitis quia templum dei estis vos &c. Vide i ep selfue ati ere gudz tempell oc bolig De den helliand kand icke bo i eder vde den onde aand vdfater aff eder Det er ati offuer giffue alle dødelighe spnder och onde gerninger. **I** Anden maade gladiß han faar han fonger den lem som han skall gøre leffuendiss och svond som Sancte Pouild siger i ad corin. vi ca. An nescitis q membra vestra sunt templū spiritus scti. Vide i icke at ere lēmer ere den helliandz tempell Dii see at de lēmer som hvoggiss eller skeriss aff mēisken de ere icke lenger leffuende thii sielen et da aff dem Saa er icke helder mēisken lenger leffuendiss for gud en hun haffuer den helliandz naade hoss sig Her om taler Esaias Propbeta i sit lip cap. Iniquitates vestre &c. Ederß ondscaff oc spnder haffue skypd eder fra gud. **T**redie maade gladiß han. thi han fonger det kar igen som hā skal opføde Det er menniskens hierte Thii skall deth sør vere abdeliss tomt aff verdens oc legemens begeresser oc alle spnder sør han det opspilde kand mē sin hellighe naade Her om taler Sanctus Augustinus sigendiss Was es si plenus es &c. Dv est eth kar est dv fylde som han vilde sige met spnd och verdens forfengelig Da vd øss det alt sānen at dv kant opspildest met det som dv icke haffuer Der er met den helliandz naade.

Paulus i
ad corin. vi

Esaiē lip

Augustin⁹

Aglene gladiß oc naar nogen gør penitentz for trende honde sag Thii de see at det kōmer dem til gaffn oc salighed ath de bewarede dem her i verden hvort mēiske haffuer en engild som till skicked er aff gud at han hānem beware skall Huad helder han er paa land eller vandh Hvad helder han soffuer eller vaager ader eller dricker Thii siger Sanctus Bernardus Hvad helder du est i stue eller herberge i hvess eller via Da haff dig altid erlige oc høffueskelige gud oc din engild til are oc reuerentz thii at gud er alle sted i verden han tror icke rettelige ath gud er till som gør nogen ting i hans nervorelse och aspxn som hannem blvediss ath gø:e i menniskens aspxn Sanctus Bernardus siger at hvort maa kende der aff sielens verdighed ath hvon haffuer en engild som tager hende vare strax mēisken fødiss. **I** Anden maade glediß englene Thii ath de se ath deriss tal opspildiss igen mē spndige mēiske som gør penitentz Der skall saa mange mēiske kōme till hiēmerigiss som der neder fylde aff englene till helvæddiss Her om taler David i psalterē sigendiss Implebit ruinas Vor herre skal opspilde de onde engliss sald som spndede mod hānem mer høfferdigghed Thii glediß englene storlige naar spndige mēiske gør penitentz at deriss tall skall opspildiss meth dem igen. **T**redie maade gladiß de Thi at de see at de haffue flere som loffue gud mē dem ligeruiss sō de selfue loffue gud i hiēmelen Saa loffue oc mēisken gud her paa iorden naar de øffue dem i gode gerninger och leffue erlige och skellige

Bernard⁹.

Bernard⁹.

David

Alle retferdige mēnske loffue gud oc tacke hānem for sine velgerninger **S**tatus Ambrosius siger At hwert mēnske fuldkōmelige tro skal at det er gud tacke nēmeligt at han haffuer omvrent sig fra sin onde leffnid **D**c englene dessligest thii skal huert mēnske hedre oc tiene dem bedediff dem ydmygelige at de ville framsføre hanff ydmyge bōner for gud i hiemerige at han maa fonge det som hannem er nyteligst till siell och lifff **I**omfrw maria och alle gudz helgene i hiemmerige glade dem och naat nogen gør penitentz for sine synder Atth han maa bliffue salig och loffue gvd till ewig tiidh meth dem.

ambrosius

Alle mēnske i verden skulke oc glade dem naat nogen gør penitentz saar sine synder for **T**rende honde sagh **H**ørst thii gud i hiemerige sket der loff oc are aff **T**hi naat nogen synder dødelige da gør han gud der meth stor forhaandelse i detth hā byder hanff vilge oc budord **I** Anden maade for gudz vrselige oc v endelige godhed **T**hi naat nogen elsker gvd mere en denne verdens forfengeligshed gotz eller penninge eller sith eget legeme **D**c gør penitentz da hedrer han gud der m3 i det han elsker hānem offuer all ting **N**aar nogen elsker nogen ting mer en hānem da forhaaner han hannem der met thii han er alder best oc alsommectig **I** Tredie maade skvulle wii glade off naat nogen gør penitentz **F**or den broderlighe kerlighed som off b3r at haffue till vaar ieffn cristen thii at han der meth kand kōme till hiemerige oc bliffue salig **D**c wi begere det alle sāmen fordi elske wii hannem naat wi begere oc are glade till at han kand fonge den ewige glade der met off

Er maatte nogen sp3ge om de som forðmede ere see den store are oc glade som hellige mēnske haffue i hiemerigiff rige **H**er til suariff at de den see dem til stor pine harm oc ewindelig d3ffuelse **T**hi at de haffue stort had oc awind til dem s3 hellige ere **H**ørst for den vrselige glade som de see at de haffue i hiemerige **S**idē for de sāme ewindelige glade saa skāmelige for s3met oc fortabet haffue saar en f3ge rigd3 eller legemiff vels3ft som de hagde her i verdē **M**en effter den pderste strenge dom da skulke de icke see de hellige menniskiff are eller glade mere

Er er ingen ting til som haffuer store mact mellem gud oc mēnsken **E**n penitentz **I**nth3 creatur huercken i hiemelen eller paa iordē huercken apostle engle martireff confessores **E**ller hellig iomfrwer kvnde saa snart oc vel forlige gud oc mēnsken oc gøre dem ewige venner som penitentz kan gøre **T**hi siger Sanctus Mattheus i sit iiii capittel til alle syndige mēnske Penitentiam agite **G**ør penitentz plict oc bod **T**hi hiemerigiff rige stvnder eder till **H**er om scriffuer Ezechiel Propbeta i sit xviii sigen diff **S**i impius egerit penitentiam ac. **G**ør et syndigt mēnsken penitentz for sine synder da skall han leffue ewindelige och bliffue salig **D**et vīde diefflene vel thii legge de dem alder mest effter at de kvnde fra vende menniskien at de icke gøre skulke penitentz eller bod her paa iorden for deriff synder **D**er om vil tegh si3ge eder eth Tertegeen och der meth ende myn tale paa denne tiidh.

B iii

Matthi
iiii ca.
Ezechielis
xviii ca.

Tredie søndag

Et iertegē at dieuelē frister dem sō gōr penitētz

*althan Gell. fag
-sp. 2. d. 2. d. 2.
-sp. 2. d. 2. d. 2.
-sp. 2. d. 2. d. 2.*

I finde i en bog kaldiss vitas patrum At en prest skulde en gong offte aff gøderne almyens offer i den stad han bode vdi Saa gick hanff sōn hēmelige i tēplen met hānem Der saa han en mectig dieffuel side paa eth høpt sate oc der stod mange andre dieffle sō hānem tiente Saa kom en aff hanff sende byod oc hilsede hānem Han spwrde hveden han kom han sagde Jeg vor i swodant et land oc skickede der stort oiloff oc krig at der blesfue māge i hiel slagne Han spwrde huor lenge han vor der om bydet suarede i ppp dage Thii lod han hustruge hānem oc sagde kvnde dyw icke mere bedriffue i saa lang tiid Siden kom en anden oc hilsede hānem Han spwrde hveden han kom han suarede Jeg vor i haffuet oc giorde stor storm aff huilken mange skib forginge Den ppperste sagde huor lenge vrost du der om Han suarede i ppp dage Saa lod han sāmlediss hustruge hānem Den Tredie kom oc sagde at han hagde vered i byllsop oc ppped kiff oc trette blant dem at de sloge byvvgōmen i hiehl met mange andre Saa lod han oc hustruge hannem Siden kom den fierde oc sagde Jeg haffuet fristet en mynck. nwo stedse i ses retivve aar oc ieg kunde aldrig kōme hānem til at synde sōr i nat da laa han hōff en qvwinde effter myn eggelse oc raad Saa stod dieffuelē op oc kōfte hānem De tog sin krone aff sit hōffuit oc sette hēne paa hanff De sette hannem lige høpt mē sig self Der forscreffne dreng dette hagde seet oc hørt Da tenckte han ved sig oc sagde D hvor hellig er myncke regel Saa gaff han sig strap i closter oc giorde der penitentz oc plicet saar sine synder saa lenge han leffuede.

I.

*Two times: fag
-sp. 2. d. 2. d. 2.*

2.

3.

4.

*icelano dr. lica
-sp. 2. d. 2. d. 2.
-sp. 2. d. 2. d. 2.*

fierde søndag efter hellig trefoldighedz søndag

Epla ad roma. iiii Erēs existimo eni q nō sunt

Enne Epistel screff den verdige apostel Sancte Pouls i sit iiii ca. til de Rōmerske oc lyder hwn saa po danske

Erre brødre ieg ved visselige at all den pine modgang oc drøffuelse som wii kvnde taale i denne verden Hwn kand ingelediss ligniss mod den ewindelige are oc glæde som edet saare stonder i hiemerige huilken i skulle klarlige see effter dette forgengelige liff Thē at mēnsken bider effter inthz andet naat liffuit framsaret er vden at kōme til den ewige salighed oc see gudz skinnende ansiet oc de hellige engle oc mēnske

som i hiemelen ere Alle menniske i verden ere dødelighe mod deriff egen vilge
faar vor første faarel driß vlydelse Men formedelst gudz barmhertighed som
gaff oss met eth stadigt hob och tro Da skulle vii opstonde aff døde igen till
det ewige lifff De da skall mēniskens legeme bliffue frelst aff denne vlsked oc
trialdom som det haffuer her i verden Siden skal det aldriß dō eller lide nogen
pine eller plaffue Vi vide at alle vskellige creatur de drabiff eller plauiff met
døden naar de ere fødte eller fødte Siden haffue de inthz lifff dog lide de for
screffne dōd oc plaffue Ikke alsom eniste disse creatur Men samelediff vii sō
ere gudz apostle och haffue pdermere aff den helliandz naade en andre mēnis
ke vii lide plaffue oc modgong tolmødige her i verden Thi ath vii bide eff
ter den erafulde opstondelse och ewighe glade formedelst ihesu cristi verdskypd
som er alliff wor frelsere A M E N

Euā. Luc. vi I. i. t. d. i. d. f. Estote misericordes

Esten som laxis i dagh i den hellighe kircke paa denne son
dag den scriffuer den verdighe ewangelista Sanctus Lucas
i sit vi capittell Och lyder hvon saa paa danske

MDr herre Ihesus Leistus taledet till sine disciple och
sagde I skulle vere barmhertige ligerwiß sō eder hiē
melske fader er mild oc miskundelig I skulle icke dōme andre mēniske daars
lige och vforpymstelige Paa det ati icke selfue dōmess skulle aff ggod Hender
det saa ati for ederss skjøbelighedz skypd dōme nogre mēniske m3 ord for mis
tencke skypd Da skvulle i icke fordoime dem plath Ati icke selfue fordoimess
skulle Forlader dem som eder fordoime Da skall eder forladiff det i birde gud
enod Giffuer da skall eder igen giffuiff Miskjøndelige gerninger de skvulle
igen giffue eder skeppen fvald vel packed oc opmold Thi at met den samme
skeppe i vDMAALE Der skall eder ind maalliff igen meth Siden sagde Ihesus
dem en efterlignelse Naar eth blint mēniske leder en anden blind Da falde de
baade i græssuen Ikke er discipelen offuer sin mestere Hver discipell er fulkō
men oc vstraffelig om han er som hans mestere och lare fader er Hvor effther
giffuer Dw acth paa ath see en liden skeff eller grand i din ieffn cristenß øge
Och dw acther icke den bielke som er i dit eget øge Hworlediff kant du haff
ue aarsage till ath sige till din ieffn cristen broder tillad ath iegh tager en skeff
aff dit øge De du seer icke den bielke som er i dit eget øge D dw øgne skalk
tag først bielken aff dit eget øge De lag siden vind paa at tage den lille skeff
eller grand aff din ieffn cristenß øge.

Udtydningen oc glosen her paa

ffierde søndag

teptus

Nicolaus
de gorra

Nicolaus
de lira

teptus

Actuū ip

Luce pviij

guilhelm?

teptus

Nicolaus
de lira

Mat. pvii

Jeronim?

teptus

En alsömectiste gud lærer oss alle mēnske i dēne neruerendiss
laft ath vii skulle vete miskyndelige oc barmhertelige mod
vraare fattighe ieffn cristen Saa sigendiss Teptus Estote
misericordes. Verer miskyndelige ossuer eders ieffn cristen sō
eders hiemelske fader er Nicolaus de gorra Siger her ossuer
At vor herre icke sagde at de skulle vere mectige eller veldige
som gud fader er Eller vise och kloge som gudz sōn er Men han sagde verer
barmhertelige ligeruiss som eder hiemelske fader er Nicolaus de lira siger ath
vor herre hielper oss aff al vor armød oc vselhed Saa skulle oc vi hielpe vor
fattige ieffn cristen i sin fattigdom oc nōd for den store v̄begrebelige kerlighed
som gud haffuer bevoist oss i mange maade Teptus Nolite iudicare I skul
le ingen forfengelige eller vanvittelige dōme Ati icke skulle dōmiss aff gudh
for eders synde skp̄d I skv̄lle ingen for dōme Deth er naat i see eders ieffn
cristen noget gōre eller i haffue nogen mistencke till hānem for nogen ting da
skulle i icke strap sige at han er for dōmet Thii at en kand vere ond i dag oc
god i morgen Som det skede meth Sancte Pouilō som der stonder Actuū
ip capitulo Sammelediss som deth skede meth den obenbare spr̄dere som bad
Luce pviij gud om naade saa sigendiss gwd forbatme digh ossuer mig arme syndere som
Sanctus Lucas scriffuer i sit pviij capittell Dimittite Forlader eder ieffn
cristen naat han b̄p̄der eder emod Da skall gwd forlade eder de mange spr̄
der som i b̄p̄de mod hānem met daglige Giffuer fattighe folk aff eders gotz
oc pēninge Dc eder skal igen giffuiss Det er det exige liff i hiemerige Guil
helmus siger Ath miskyndelige mēnske sō gerne giffue fattige folk dem giff
uiss icke all eniste gudz naade i denne neruerendiss verden oc den ewindelige
glade effter dōden i hiemerige Men deriss gotz for ḡgill storlige der faare Dc
de bliffue karske oc swnde oc leffue lēge her paa iorden Som vor herre siger
selff her i lasten At de skulle fonge deriss skeppe fvels igen Det er at han vill
legge diuelse paa deriss gr̄de oc gotz oc giffue dem karskhed oc swndhed oc
beskerme dem fra alle deriss fiender och v̄denner som dem kan skade paa liff
oc siel At deriss skeppe skal bliffue vel tryct oc topmaald Det er ath de skulle
fonge stor glade oc ewindelig are i hiemmerigiss rige for vden ende Teptus.
Eadē quippe mensura Eder skal ind maalliss igen met den skeppe i v̄dmaale
Nicolaus de lira siger Ath ligeruiss som nogen miskyndelige gerninger ere
store till Saa skall oc hans sōn bliffue stor i hiemerige Dog skal huer merce
ke at vor herre lōner huer och alle effter deriss gode vilge och mening som de
gōre nogen god gerning met Som vor herre selff siger som der stonder Mats
ther pvij ca. Ath den fattighe vidue som offrede ii skærff i kircke blocken hv̄n
fortiente der met mere verdskp̄d aff gwd En den rige gjorde som offrede store
gaffuer thi hv̄n gjorde det met en god mening och ville gerne offred mere om
hv̄n hagde det formveth Sanctus Jeronimus siger Ath det som offriss det
regniss icke eller anāmiss aff gud effter v̄cthen Men mere effter den vilge det
offriss met Teptus Dicebat atem illis Vor herre sagde dem en effterligning

Naar en blind leder en anden blind ac. Meth denne blinde vnderstondiff den
 so inthz gaar hand eller inthz haffuer lart Han leder en anden blinder Det er
 han kender hanem ingen god lerdom som simpell oc vanvittig er oc iche ved
 gudz vilge eller gudz ord Falde de ey baade i hulen Det er i synden oc siden i
 den ewige sordsmelse Sanctus Gregorius siger Naar hyrden gonger i mo
 se quigsenck oc dynde Da forfariff hansz hiozd snarlige Der stonder oc Eccl.
 p ca. Qualis rector ciuitatis ac. Almyen er gerne saada i huer stad som de
 riss boigmeester er som dem regere skall Teptus Non est discipulus. Disci
 pelen er iche offuer mesteren Din dene mestere taler Sanctus Mattheus i sit
 ppiiii ca. Magister vester vnus est cristus Vor herre Ihesus cristus er eders
 mestere Sancte Hansz siger aff vor herriss mynd i sit pii capittell Vos vo
 caris me magister et domine I kalde mig mestere oc herre sagde vor herre Der
 met sige i sandingen thii ieg er oc saa Discipelen er vstraffelig om han er som
 mesteren er Hvo som effter folger Ihesu cristi lerdom oc leffnid han er dygdes
 lig erlig oc vstraffelig Sanctus Augustinus siger Det er alder største fuld
 komelighed i den hellige cristelige tro at vii effter folge gud paa huilken vii
 tro fuldkomelige Teptus Quid autem vides. Hvo effter giffuer du stor
 act paa at se en liden skeff i din ieffn cristenss øge Det er at du giffuer stor act
 paa oc mercker grandgibelige om du kant see eller mercke ath din ieffn cristen
 gør en liden synd Du acther iche Den bielke som er i dit eget øge Meth er de
 store synder som du self bedreffuit haffuer Sancte Pouild siger ad Romanos
 v ca. Du larer andre oc du vilst iche lare dig self Huorlediff kant du sige till
 en anden tillad at ieg tager en skeff aff dit øge Det er tillad at ieg lerer oc vn
 uiser dig at du offuer giffuer dine synder Oc dw vilst iche tage bielken aff dit
 eget øge Det er at du vilst iche offuer giffue dine egne suare synder Oc du egne
 skalk er det saa at du straffer nogen faar sin synd da gør dw det iche aff bro
 derlig kerlighed som dig byrde at haffue til din ieffn cristen Men du gør det
 at du skalt synest god oc retferdig blant andre meniske Tag først bielken aff
 dit eget øge Det er offuergiff først dine egne synder Och lag siden vind paa
 at tage grædet aff en andenss øge Det er acte ath lare oc vnderuise hanem sit
 beste om du seer eller merker hansz brøst i noget maade.

gregorius.

Eccl. p ca.

teptus

mat. ppiiii

Johannis

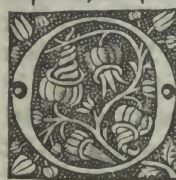
pui ca.

Augustin?

teptus

Paulus

ad roma. v

Fuer disse ord som vor herre siger i denne hellige last saa sy
 dendiff I skulle ingen Døme paa deth ati iche skulle dømiss
 Maa hyer mercke at en kan døme en anden i mange honde
 maade vforpymstelige stonden meth dødelig synd Stonden
 met nadelig synd Oc stonden faar vden synd Saade dom
 hand sker i vii honde maade Høist kandsz han skre faare
 freet oc fare skpld at der skal iche kome noget ont effter Exempel oc effterlig
 ning haffue vii der paa i det closter iomstrøer indelschiff iche fordi at de ere
 løss actige eller onde eller at de gøre vilde noget ont Men det skeer fordi man
 rediff ath de faar deriss natvriiss skjøbelighedz skpld dem forsee skulde om de
 maatte vdgøge thi at de kunde der aff søge stor aarsage til synde Sæmelediff

ffierde søndag

gør man oc søcke oc laaff for sine kister oc døre icke fordi man dømer nogen at vere en tyff Men det skeer fordi man rediss at man ellers skulde giffue nogen aarsage till at h stiele oc der offuer miste sit gotz eller penninge Menisken maa vel frycte for det onde som kome kand dog met eth gaat hos at det icke saa skee skall Thii maa han forware sig tilfoyn at saadant onth eller skade gonger hānem icke siden vdooffuer. **I** Anden maade fonger mennisken tiit mistencke paa nogen ting vforuarendiss som han icke rettelige besinder Thii skall han forware sig at han icke samtpcker sāme mistencke men forsøge och vende all ting till deth beste Sanctus Augustinus siger Kvnde vii icke slip mistencker som vii haffue till andre i det vii ere mēniske Da skulde vii icke alligeuel dōme nogen der effter Eller holde stadelige der paa at det saa er som off tōcthe det at vere Naar nogen fonger nogen mistencke till sin ieffn cristen for nogen ting da skal Han strap giffue hēde aff sin hvo oc herte da er det ingen spnd Tredie maade skeer saadā dom oc mistencke aff smaa eller løssac tige tegen Oc det skeer i trende hōnde maade først Naar nogen begynder at tvoile paa en andens gode leffnid aff nogen søge tegen han seer der aff sō hānem icke behager Da er det naadelig spnd **I** Andē maade Naar han aff saaz danne søge tegen troz fuldkōmelige i sit sind at hans ieffn cristen er ond Da er deth dōdelig spnd om deth kand vere dōdelig spnd for hvilked han hagde mistencke till hannem **I** tredie maade naar nogen icke alstom eniste haffuer mistencke til nogen Men at han oc dømer offuer nogen for saadan søge mis tencke oc vilde at han der faare skulde piness eller plaffuiss ligervuiss som han saadan gerning sandelige giort hagde da er det oc stor dōdelig spnd thi at det er mod den kerlighed han vworde at haffue till sin ieffn cristen oc sammelediss mod retferdighed **F**ierde maade Naar nogen dømer om nogen tancker el ler sønlig ting som han haffuer i sit herte Det er gandske farligt at dōme der paa thi det kand skee at han gør det i en god mening oc act en dog at det icke saa spness for andre Der er saa stor dphhed i mēnisken at ingen kan rettelige vide en andens grund Menisken ved icke selff stōnden den dphhed som i hānem er Det beuiss met Sancte Peder hā viste icke sin egen skjøbelighed thi swor han at han vilde for dō for vor herre en han vilde forswerge hannem Hagde de andre discipule och vrist deriss skjøbelighed da hagde de icke helder swored at de icke vilde forswerge vor herre som de siden giorde **B**asilius siger At det er alder suarist blant all ting at kunde kende sig selff Det er vord nar w mueligt at kunde kende sig selff fuldkōmelige Huor ydermere w mueligt er det da at kende en andens grund oc mening **S**tūs Bernardus siger at det er mange till som meget vide Men de kende dem icke selffue Thii skal huer mercke at der er ingen til huercken i hiemelen eller paa iorden som ved mēnis kens herte vden gud all eniste Som der stonder i Regum pvi ca. Homo vis det ea que patent deus autem intuetur cor. Menisken seer de ting som oben bare spness for hānem Men vor herre seer hierteth Det beuissde han men han vwar her paa iorden thii han swarede offte till menniskens tancker for en de

Augustin?

Basilius

Bernard?

i regū pvi.

effter hellig trefoldighedz søndag flo. clxvii.

tafede eller sagde ordene fram som der stonder Matthei ix ca. Ut quid cogita-
tis mala in cordibus vestris Vor herre sagde till Phariseerne Hvi tecke i ont
i eders hjerter Thii synde de storlige som sige om andre Den haffuer eth ont
hjerter Han er offuerdadig Hā er avindz fyldt eller andet sodant **I** Hente
maade skal ingen døme paa de ting som skee skulle Sigendiss den skal bliff-
ue ond her effter Eller saadan . eller saadan Thii det er mod gudz bydd Och
ingen ved det som skee skal vden han all eniste Guilhelmus siger Videre fu-
tura v̄ presencia diuinum est Atz see de ting som kōme skvulle ligerviss som
de der nu ere det er gud all eniste myceligt Den verdighe Doctor Beda siger
Incertum est qualis in futuro sit qui nunc bonus vel malus apparet Ingen
vedz hvordan han bliffue skal i framtiden som nu syness ond eller god Her
om taler Aristotiles sigendiss De futuris contingentibus non est determinata
veritas. Ingen kand sandelighe sige om de ting som skee kende **I** Siette
maade skal ingen døme om de ting som skee kunde baade i en god oc i en ond
mening Men wi skvulle vende all ting till deth beste Thii siger vor herre i
lesten i skvulle ingen døme ati icke skvulle dømiss Her offuer siger Sanctus
Augustin? Jeg mener at vor herre det sagde at vi skulle altid vende de ting
till det beste paa huilke vi tvile Seer nogen andre tale til hobe oc hā icke hø-
rer hward de sige Huad helder det er onth eller gaat Da b̄r hannem atz vds
legge deth till deth beste Men dømer had endelige atz de tale ont till hobe da
synder han dødelige der meth Thii han gør mod gudz byddh ordh.

matthei. ix

guilhelm?

Beda.

Aristotiles

Augustin?

Et iertegē at ingē skal døme paa det hā icke ved

Vi finde eth Iertegen i en bog kaldiss vitas patrum Atz en
gong en gāmilh hellig abbed predickede i en stad Da vor
der en løssactig qwinde som fick stor anger och rvelse i sit
hjerter for sine synder aff sāme gwdz ord som hven da hōrde
Thii ropte hven til hannem oc sagde D hellige fader frels
mig Ligerwiss som cristus ihesus frelsste den obenbare spn-
derinde Sanctam Mariā magdalenā Han actede icke mēniskeness faartall
eller onde mynde Thii swarede han hende oc sagde følg mig Saa tog han
hende om honden oc ledde hende obenbarlige v̄ aff staden met sig paa det at
han vilde sette hēde bort i noget closter som hun kende tiene gud oc gøre plict
oc bod for sine synder Det berpcediss offuer all staden at samme abbed ledde
den obenbare løss actige rige qwinde aff stadin met sig som kaldediss porphir-
ia Som de vandrede paa vegen Da fand denne samme qwinde et lidet spat
hitte barn i en kircke hun tog det til sig oc vilde op søde det for gudz skyld Et
aar der effter repssde nogre købmend oc andre till det land som samme abbed
oc porphiria vaare Da saage de at hven hagde et lidet barn Thii sagde de till

Porphiria.

ffierde søndag

hende Sandelighe haffuer dw fød abbeden en god vinge (De vifte dog iche henniss v skuldighed eller gode mening der vdi) Siden fore de hien igen til en stad kallist Tyrum som hyv waar sør hieme Der gjorde de rctthe at for neffnde porphiria hagde songit barn met abbeden so hyv bort fulde til yders mere iertegen oc videndiss byrd Sagde de at de hagde seet same barn oc at det waar abbeden licet Nogenstund der effter fornarn abbeden aff gudz bespnderlige vilge oc naade at han iche lunge lessue skvode Thii sagde han till samme qwinde ieg vill gonge till den stad tyrum som du bode oc dw skalt følge mig Hyv torde iche sige nep mod hanff vilge thi fwlde hun hānem oc tog barned met sig som da vor vii år gāmilt Der de kōme i staden da saffnediss all almyren at de vilde see hānem hēne oc barned Da sagde abbeden till dem Henther mig ild oc gløder Dem lagde hā i sit skød oc sagde Kere vñer tror fuldkōmelige at ligeruiss som den allōmectifte gvd beskermet min kiortell vñent oc vskad aff denne gloende ild Saa er oc ieg vskpldig fra denne qwinde och aldrig beuarede mig met hende i mine dage Almyren forvndrede storlige her paa oc spurde hvoeden barned kom oc hvo faderen vor der till Han svarede det er et hitte barn vñi fvonde det i en kircke oc fødde det op saar gvodz skpld Da tōchte dem alle ilde at vore oc angrede storlige at de saa hagde dōmed oc fortaled dem paa deriss rettthe aarsage Her aff kan hvoet mercke at ingen skal vere snar till at dōme en anden i nogen maadhe A M E N

femte søndag efter hellig trefoldighedz søndag

Epla i petri iii Charissimi Dēs vnanimēs in

Dinne Epistell scriffuer den Verdighe Apostell Sancte Peder i sit første sendinge breff i det fiende capittel Och lyder hyv saa paa vort maall

O Allom keriste biødre vvarer alle skadelige met eth hierte oc en hvi i gudelige bøner Vlerer tolmødige och lider indbyrdiss met huer anden Elsker hvoet anden met broderlig ketlighed Vlerer barmhertige hōffuiske oc pōmpge Bøier dem iche ont igen som eder hader oc gōre ont Vnder dem iche som eder bande Men giffuer dem velsignesse igen som eder bande Thi att ere der faare kelleder til den cristelige tro att erffue skulle den euighe velsignesse i gudz benedide rige Som iche giffuiss forbannede mēniske Huilke mēniske som elske vill gud eller kōme till det ewige liiff oc see de gode dage som aldrig mōrckiss met nogen nat Han skall tvinge oc spege sin tvonge at han iche tar noget ont eller vbeqvēmelige ord Han skall oc vorthe sine læber at de iche

effter hellig trefoldighedz søndag No. clxviii

tale falsk eller suig mod sin ieffn cristen Han skal slip fra synden och alle onde gerninger Han skal oplede sig et roligt fredsomeligt oc dygdeligt leffnid oc det aldeliff effter sølge Thii ath vor herriss miskundelige søgen see altid mildeligg til retwise mēnske oc hanff søn ville gerne høre deriss bønner Men vor herriss vrede oc strenge ansit Det er altid offuer onde fortvilede syndere at heffne oc plaffue dem Et det saa ati rettelige elske eth gaat oc helligt leffnid Hwo kan da drage eder der fra En dog ati ny lide en søge pine her i verde oc skulde siden vere salighe ewindelige Merer iche redde for disse plaffuer som eder her kand hēde ati iche bedrøffuiff skulde eller behindriff i eders tolnodighed Men haffuer vor herre Ihesum Cristum altid stadelige i eders herte och sind.

Euangelium secundū Lucam quinto capitulo

In illo tempore Quā turbe irruerūt in ihesum

Esten som læsiff i dag i den hellige kirke den scriffuer off den verdighe ewangelista Sanctus Lucas i sit fempte capittell Och lyder hyen saa paa danske

Kom tid som megen almyve effther fulde Ihesum ath de vilde høre hanff ord oc lerdom Da stod hā hōff et vand som kalliff genasaretz flod Der saa han to fiskere baade ligge hōff landet och fiskerne vaare gongne aff dem ned till vandet at tyvo oc rense deriss garn Da gick ihesus i en baad som hørde Sancte Peder till oc bad hānem skivode och stige lidet vd fra landet Siden sette han sig neder och lærde almyven som stod paa landet Da han hagde endet sin tale oc predicken faare almyven Da bad han Sancte Peder to bedre vd paa dybet och sette sine garn effther fisk Han swarede hannem oc sagde Herre woi haffue hafft stort arbejde paa vandet all denne nat i gennem och woi finge ingen fisk men effter dine ord vill iegh vd fette garnene Der de det hagde giort da finge de saa offuer maade māge fiske ath garnene brøste sønder Saa gaffue de de andre fiskere tegen som waare i en anden baad der hōff ath de skivolle kōme och hielpe dem Der de kōme da fylte de baade Baadene saa fulde met fisk ath de hagde mopen swæked Da Sancte Peder saa dette iertegen da fald han paa knæ och sagde till vor herre O herre gack vdh fra mig thui ieg er eth syndigt menniske Sancte Pader oc alle de andre som meth hannem waare forvondrede storlighe paa disse mange fiske som de fongeth hagde Sancte Jp och Sancte Hans Ewangelista som waare zebedei sønner oc Sancte Pederff stalbrødre dem forvondrede och storlige her paa Da sagde Ihesus till Sancte Peder Der iche radh Du skalt nu her effther fiske menniske Saa droghe de deriss baade paa landeth och offuer gaffue alth deth de hagde och effther fylde hannem

¶

Heimpte søndag

Udtydningen oc glosen her paa

Enne neruerendiss last er god at forstonde thi gøss hvon ickē megen vdydingen behoff **D**ag skall hwer vide at den tiidh de finge saa offuer maade megen fisk strax vor herre bad dem sette deriss garn vð oc de kvonde ingen fonge den gandske nat tilforh da kvonde huer mand der aff obenbare vide och kende ath han vvaar den som alle fiske skapt hagde men de vvaare hānem saa lydige ath de kōme strax effter hanss vilge **I** det ath de finge saa mange fiske at deriss garn brøste **D**er vdi merckiss tvende iertegen **S**et søste vor at de finge offuer maade megen fisk mer en dem nogen tiid mueligt vor ath de fonge kvonde effter naturligt løff eller met nogen mēniskiss konst eller mact **D**et Andet vor at de mange fiske bleffue til hobe i garnene alligeuēl at de vvaare sōnder **Nicolaus** de gorra siger at den tiid **S**ancte Peder saa at de finge saa vvielige mange fiske strax effter vor herriss ordh **D**a sald han paa knæ oc kende at han vor hanss gud oc herre oc bad at han vilde gonge vð fra hānem **T**hi han reguede sig vð verdig till at han skulde omgongiss m̄z hānem **H**an vndrede storlige paa dette store iertegen han saa hānem gøre **S**tē **I**p oc **S**ancte **H**anss ewangelista som vvaare vor herriss moder søsteriss sønner oc hulpe **S**ancte Peder at føre sāme fiske til landz met deriss baad dem vndrede och storlige her paa **V**or herre sagde till **S**ancte Peder radiss inthz dwo skalt her effter fonge mēniske **S**om han vilde sige du skalt drage mange mēniske til hiemerigiss rige meth din hellige lerdorn och predicken **D**et skede och siden visseligen som der stonder **Actuū ii** ca. **T**hi han omvende i en prediken **iii** twsinde mēniske oc siden i sin lissuiss tiid māge flere som langt vvaare nxx at opregne **T**eptus **E**t subtractis ad terram **D**e droge deriss baade paa landet oc offuer gassue dem oc alt det de hagde **D**ch effter fulde ihesum

NEr skall hwer mercke offuer de ord som **S**ancte Peder swa: rede vor herre sigendiss i dit naffn vill ieg vdfette garnene **A**t ligerviss som gode predicke fedre vdstrecke deriss garn som ere gudz ord och gode lerdornne meth hvike de fange ville mēniskenss siele til hiemerigiss rige **S**aa vdstrecker oc dieffuelen sine garn meth hwilke han drage vill mēniskenss siele till den ewige fordommelse **T**hi skall hwer mercke at dieffuelen haffuer viii garn meth huilke han griber **F**anger och holder menniskan i deriss spyder och onde leffuid **F**or hvilke hwer skall vell taghe sig vare ath han ickē der meth dragiss till den ewighe fordommelse **F**ørste garn er **A**th dieffuelen indskyvder i mēniskenss sind at han ickē tro skal at helffuede er saa suart oc at diefflene ere saa grume oc grafelige sō gode predicke fedre lare oc sige effter dē hellige scrifte **D**er kand ingen malere paa iorden male hanss slēme vanskabelighed oc ingē tvonge i verden kand vdrøcke eller sige hanss grāshed oc vederstiggelighed aff

Nicolaus
de gorra

Peder holtfigike
vdi. d. v. m. d. j.
v. m. d. j.

Actuū ii
teptus

huilken de arme forðsmede siele plawess alsom suarist i helffuediff pine Om
huilhed Stūs gregorius siger D huor grvæn oc grafelig er dieffleness aspxen
Hagde de arme siele ingen anden pine i heluede en ath de saage dieffleness an
sichte da vaare det dem ganske swar pine Thi at ligeruiss som de gode helgen
oc mēnskeniss siele i hiēmerigiss rige haffue alder første glæde i det de see den
alsōmectiste gudz alderclariste ansiet Jomfrv mariā De hellige engle oc alle
gudz verdige helgen Saa haffue oc de arme siele aller suariste plaffue i det de
see den grvæn dieffuel luciferū oc de andre slēne dieffle som dem skal pine til
ewig tiid Naar noget mēniske songer saadan tancke i sit hierte oc mener ath
heluediff pine er iche saa swar som presterne sige Da skal han sandelige vide
oc dieffuelen giffuer hāne saadan indskrydelse oc mening i hāss hierte Siger
oc nogen anderlediff for dig Da skal du tage dig vare for hānem ligeruiss sō
for en forredere oc bedragerer thi han vil forkaste din fattige siel mz swadanne
falske dieffuelenss raad Det Andet garn mz huilhed dieffuelen fanger spn
dige mēnisksk siele Det er at han kōmer mēniske til at betencke de spnder hā
bedreffuit haffuer oc tencke at andre mēniske baade closter mend prester mxxn
ke och nynder haffue oc sōre giort oc daglige gōre saadāne spnder oc de mene
alligenel at bliffue salige hvi skulke iche du saa vel gōred sō de oc bliffue salig
Saadā løssactig aarsage känd inthz hielpe nogen vden til onde Thi Stūs
Lucas scriffuer i sit pii ca. sigendiss Seruus sciens volūtātē dñi sui q nō fa
ciens vapulabitur plagis multis En swend som ved sin hōssbondiss vilge oc
iche gōr der effter han skal slass pe plawiss met atskillelige piner Her aff kan
huer mercke At de som vide gudz vilge oc bud ord oc leffue der tvært emod de
skulke alder suarist piness De som wille vndfly disse dieffleness garn oc snarer
De skulke se dem i spegel paa gode gudelige oc hellige mēnisksk leffued oc see
huorlediff de pōmpgelige tiene gud oc leffue strengelige effter gudz vilge Som
stūs Mattheus lärer oss i sit vii ca. sigēdiss Arta est via que ducit ad vitam
eternā Den vey er ganske snever oc trang sō gonger til hiēmerigiss rige Mē
den er ganske vid oc stor som løber til heluediff forðsmesse Stūs Gregorius
siger ath spndige mēniske kōme aldrig till anger eller rvelse for deriss spnder
Finge de iche gode epempel aff gudelige mēniske sō blōdne deriss hvi oc haar
de hierte stūs Ambrosius siger Sanctorū vita est ceteris norma viuēdi Hel
lige mēnisksk leffnid er andre en regell oc epempel til ath leffue effter Tredie
dieffuelenss garn er At mēnisken tencker met sig self Vor herre haffuer giort
vell och miskvndelige emod mig Han haffuer giffuit mig det gotz oc rigdom
som iegh haffuer sammelediff min karskhed oc svondhed Han frelste mig tiit
och offte aff myn forgh och verdenss modgong Han lader mig iche heldet for
fare paa min pderste tiid Hver skall forware sig fra saadan dieffuelenss pnd
skpdelse oc ingelediff spnde eller drifte der paa Thii vor herre giffuer mēniske
gotz och rigdom ath de skvulle gōre hannem der loff och ære aff Och dele det
met deriss fattige ieffn cristen. som stūs Mattheus scriffuer i sit vii ca. sigē
diss aff vor herriß mynd Arbor que nō facit fructū epndetur Det tre sō iche

gregorius.

Luce pii.

Matth. vii

gregorius.

ambrosius

matth. vii

Hempte søndag

David

Bernardus

Paulus
ad gala. i.

hæt frøet det skall aff hweggiff oc kaffiff i den ewindelige ild **H**ierde dieff:
uelenff garn er At han han kōmer mēnsken til at tencke at han icke skal fal:
de i mißhoff men han skal besinde at Sancta maria magdalena gjorde mā:
ge spnder at Stē Peder forswor vor herre at sancte Pouild forfulde den hellis:
ge kircke Kong David gjorde hord oc mord **D**c atß mange andre flere gjorde
storc spnder som nwo ere i hiemerige **D**c vor herre er miskundelig oc vil forla:
de mēnsken sine spnder strap han tøcker dem ilde atß vare oc vill om wende
seg fra sit onde leffnid Det er vel sant men ingen skal dog spnde eller drifte der
paa **T**hii han er forbandet som spnder paa gudß barmhertighed **N**aar saas
dan dieffuelenff pndskivdelse kōmer dig i sind at du skalt spnde oc icke falde
i mißhoff **D**a skalt du tencke paa de ord som Kong David siger i psalteren
Spes impiorū peribit **O**nde mēnskiß hoff det skall forfariss **H**emte dieff:
uelenff garn er At han kōmer mēnsken til at tencke at de skulle mene atß det
de icke vide at det er icke spnd **D**c der mß beswiger han dem **T**hii der er mā:
ge till som inthß gaat wille late oc ey helder høre predicken eller gudß ord **A**th
de mue haffue diff støre aarsage til al spnde oc mene at de icke spnde naar de
icke vide at det er spnd sō de lade skulle **S**iette garn er at hā kōmer mēnske
til at tencke at han er yng oc haffuer tid nock til at gøre penitentß oc plic for
sine spnder **H**wo som dierffuiff til at spnde hā skal oc vere redebon til at gøre
penitentß **T**hi der dør saa måge ynge som gāble oc ingen ved hvor lenge hā
leffue skal eller paa huad tid han dør skal som **S**tis bernardus siger **Q**uid
in rebus hūanis certius morte ac. **H**uad er vissere i mēnskenß tiid en døden
Dc huad w vissere en dørtensß time **T**hii skall huer rede sig till huad helder
han er yng eller gāmild at han altiid et redebon till at dør **S**ixende dieffues
lenß garn er at han kōmer mēnsken till at tencke At alt det som gud vil det
skal skee **T**hii sige de haffuer gud forseet at ieg skal fressiff da skeer det **H**aff:
uer oc gud forspned at ieg forðømmiff skall da skeer det oc **S**ōme sige oc mene
Naar nogen haffuer spndet da giffuer vor herre hānem anger oc røwse sōste
tiid er at han skal gøre penitentß **H**an er megit daarlig som siger ieg vil leffue
som mig løfter **S**kal ieg bliffue salig da skeer det well **S**hall iegß forðømmiff
da sker det oc **H**er om vil ieg sige ethet eth iertegen i sted och der met ende min
tale paa denne tiid **O**ttende dieffuelenß garn er onde mēnskiß epempell **D**c
dette garn eller alder størst oc videst oc der met fangiff alder mest baade ynge
oc gāmbles fri oc wfrei **R**ige oc fattige **L**eege oc lærde **T**hi hwer aarsager sig
nwo naar han gør ilde sigendiff **I**eg skal leffue som de andre leffue **D**c haffue
mig effter deriff sedwane som ieg omgongiff mß **E**ller de acte mig inthß **S**ō:
me sige den gør saa **D**c den anden gør saa **D**en haffuer saadanne kleder oc
den anden desligest **T**hii maa ieg oc saa haffue mig **S**ōme sige de leffue nwo
saa alle almindelige hwi skvode ieg icke oc saa gøre **D**er mß forkafe mans
ge deriff fattige siele **T**hii **S**cēt Pouild siger ad **G**ala. i ca **S**i mundo plas
cerem seruus cristi non essem **E**lste iegß verden **D**a waare ieg icke gyvßz tieo
nere **H**wo som effker verden han er icke gyvßz tiener.

effter hellig trefoldighedz søndag ffo.clxx.

Eth Tertegen om en margreue som i lang
tiidh fangen vaar i dieffuelenst garn.

En doctor kallist Cesarius scriffuer at der vor en margressue
i ossuerlandene som hed Ludouicus han vor saa forblindeth
aff dieffuelen At han sagde ath han endelige skulle bliffue sa-
lig om gud havde det forspnet De at han endelige fordommiss
skulle om gud det saa forset hadde Han sagde och at han in-
gelediss dō kvænde for eller siden en det waare hannem oðeth
Thii sette han sit liif tiit och ofte i stor fare for vden all radssle Och bedreff
mange onde gerninger Om siger bleff han suarlige siwog Och lod kalde wise
oc kloge sage till sig som hānem skulle gøre helbrede Der kom en mectig lāge
Docter till hānem som oc meget forfaren vor i den hellige scrift Han viste vel
sāme margressuiss onde leffnid oc wild farelse Thii sagde han till hānem Er
eder dōdz time kōmen Da kand ieg ingelediss hielpe ether Er han oc icke kō-
men Da er det forgefssuiss ath iegh skall giffue eders nogen lagedom Thii ati
bliffue vel helbrede alligewel Margreuen sagde hwi suare i mig saa Jeg ved
ath ieg snarlige dōr for min tiidh kōmer vden i hielpe mig Docteren suarede
Men i tro ath eders liif forlengiss kand formedelst lagedom hwi tro i da icke
at eders siell kan gōriss helbrede formedelst penitentz anger och ewelse Han be-
sindede docterenst ord och sagde Her effter skulle i wære min sielss lāge Thii
ath formedelst eders gode twngiss lagedom och disse ord som i mig nū sagde
Da haffuer den alsōmectiste gwōd frelst mig aff stor wildfarelse sō ieg vor vdi

siette søndag effter hellig trefoldighedz søndag

Apla ad ro.vi. Hēs quicūqz baptisati sumus

Enne Epistell scriffuer den verdighe Apostell Sancte
Paulus i sit vi capittel i et sendinge breff som han screff
till de gode cristne mēniskē som waare i rom Och lyder
hwn saa paa wort maall
Bre bēdre saa māge sō wi are der dōb oc cristē
dom anāmed haffue vnder de ord sō cristus ihe-
sus skickede oc sagde i lesten Wi are alle dōpte aff den
krafft oc dygd sō kom aff hāss hellige dōd oc pine.naar
wi dōbess da haffue wi stor lignelse mē hānem i hāss verdige pine dōd oc be-
grævelse Thi at ligeruiss sō crist⁹ ihūs opstod aff dōde met sin benedide mā-
dō sin hellige fader til heder oc are Saa skulle oc wi nū effter dōbē haffue et
npt renligt oc vskpdeligt leffnid fra all spnd Effter dii at wi are til hōbe sō
gede mē cristo ihū i hāss pineff oc dōdiss lignelse Da skulle wi oc ligniss hānē

L iii

Siette søndag

i hans arefulde opstondelse I skulle vide i sandhed at vii are icke de samme paa wort leffnid som vii waare før Thii atth det gamble mēiske vii hagde aff waare første faareldre adam oc ewe Det er nu kaarss fest oc neffet for de gamble forderffuelige synder paa adamss oc waare egne vegne At wort lez geme som wienligt vor aff onde gerninger Det er nu renset oc purgeret saa at vii icke skulle tiene synden mere her efter Hwo som død vor aff deth gamble oc vbequēmelige leffnid Han er nu renset oc retwiss giord aff alle sine synder met død oc cristendom Naar vii ere døde met cristo ihesu Da tro vii visselinge at vii skulle oc leffue met cristo ihesu Widenndiff dette sandelige atth cristus som opstod aff døde han skall nu aldrig mere død oc døden skal aldrig songe mact offuer hānem At han døde for waare synder det skede alsom eniste en tid Det liff han haffuer nu det ar met gud fader som er vdsødelig Saa skulle oc vii mene at er døde fra synden Dc at ere leffuendiff til at hedre och loffue den hiemelske gyd for medelst den hellige tro som i haffue i det at stadelighe tro paa Cristum Ihesum gydøz leffuende søn.

Euangelium secundū Mattheum quinto cap.

I.i.t.d.i.d.c. Amen dico vobis si habundauerit

Esten som lasiss i dag i den hellige kirke de scriffuer den verdige apostell oc ewangelista Sanctus Mattheus i sit femte capittell Dc syder hwn saa paa danske

Ad herre Ihesus cristus sagde till sine disciple Wden eders retwissshed er større en deriss som kalliss scribe et pharisei Da kōme i aldrig til hiemerigiss rige I haffue hørt huad der er sagt till dem i mofsi low som lenge siden framsarne ere Du skalt ingen i hiell sla Hwo som dræber en anden oc bliffuer beherd han bliffuer skyldig effter logen och dømiss till at møste sit liff Hwo som fortørner noget mēiske eller giffuer hānem onde ord met hadsk røst aff eth avindz fult och vret herte Han skall straffiss oc plawiss der faare effter dōmerens raad Men giffuer han hannem vhsøffuisske oc forsmadelige ord da er han skyldig oc plectig till den ewige heluediss ild Er det saa at du bar dit offer till altered Dc dig i hwhkōmer at din ieffn cristen haffuer noget mod dig da lad dit offuer bliffue Dc gack bort och forlige dig met din ieffn cristen Dc kom side igen oc offte dit offer paa altered

Udtydningen oc glosen her paa

Et vor herre vor xxxii aar gånild da sagde han sine disci-
 ple disse ordh som stonde i denne hellighe last Saa sigendiss
Teptus Nisi habundauerit vden eders retvissshed er stor
 re en de phariseers Da komme i icke til hiemerige Thii at
 samme phariseers oc scriuere retvissshed vor falsk fordi de
 doctede dem all eniste for obenbarlige onde gerninger Oc icke
 for onde indwertiss meninger som de hagde till synden De mente at vor her-
 riss budordh forbød all eniste at nogen skulde gøre sin ieffn cristen vdwertiss
 skade Oc de actede icke at avvind had vrede oc andre indwertiss onde begerel-
 ser oc meninger dem forbudne daare Saa sagde de oc om det vor herriss bud-
 ord Du skalt ingen i hiell sla At det all eniste forbød at nogen skulde sla en
 anden i hiell Oc icke at det oc forbød at nogen skulle haffue hw eller vilge til
 at sla en anden i hiell **Teptus** Qui autem occiderit vwo som slat sin ieffn
 cristen i hiell met gerningen Han skall møste sit liff Der om stonder oc screff
 uit Gene. ix. ca. Quicūqz effuderit humanā sanguinem. vwo som helst der
 vdstøtther sin ieffn cristens blod hāss skal vdstyrttighen her om sigiss **Epodi**
 ppi ca. Oculum pro oculo dentem pro dente Han skal giffue øge for øge oc
 tand for tand **Teptus** Ego autem dico vobis Vor herre sagde ieg siger eder
 strengere oc pdermere en det vor sagt i den gamle low At hwo som er vied
 paa sin ieffn cristen aff avvind eller had Han spnder der met och skall dømiss
 der faare aff dømeren som er gud i hiemmerige hwo som forhaaner syn ieffn
 cristen aff vrede eller for acther hānem Han skall lide der faare straffelse effter
 dømerens sigelse Duo sō bānder eller taler sin ieffn cristen skendzells oc vhw-
 uiske ord till han skall songe den euige helstuediss pine. **Teptus**. Si offers
 minus tuum Naar du offerer dit offer til altered oc du besinder At din ieffn
 cristen haffuer noget mod dig faar den skade eller v ret som dw hannem for
 giort haffuer Da lad dit offer bliffue hōss altered Der offuer siger **Nicolaus**
 de sprā at h han icke sagde tag dit offer till bage met dig Thii han forsmā
 ingens retuise offer Men han vill at huer skal elske sin ieffn cristen som sig
 self oc sidē offre sit offer Thii sagde han gack bort oc forlig dig met din ieffn
 cristen Der offuer siger **Nicolaus** de sprā At er det hānem mueligt at hā han
 da gonge met nogen lempe til sin ieffn cristen at forlige sig mz hānem da skal
 han det gøre Men er han icke saa ner tilstede at det känd ske Da skall han
 haffue fældkōmelig act oc vilge till at forlige sig met hānem det snariste han
 det gøre känd Siden skall han offre sit offer paa altered **Sanctus Crisosto-**
 mus siger Haffuer du fortørnid din ieffn cristen met tancke da forlig dig met
 hannem meth tancke Haffuer du fortørned hannem meth ordh da forlig dig
 meth hannem meth ordh Haffuer du fortørnid hannem met gerninger da for-
 lig dig meth hannem meth gerninger **Sanctus Gregorius** siger her offuer
 At inthz menniskiss offer er gud tacknemmeligt vden han tilfōrn vdh driff-
 uer alth had avvind och vrede aff sit hierte som han haffuer till nogen.

C iiii

Siette søndag

Er motthe nogen spørge om vor herre vill atth viit ingen tiid
skulle gøre oss vrede Her til suariss at der er som vrede som er
god oc bequæmelig for vden spnd Som er naadelig spnd De
som er dødelig spnd Thii skall hwer mercke At vrede skeer i
viii haande maade Høist sker hwen mod nogenff egen spnd
oc mod sin ieffn cristenff spnd Naar nogen bliffuer vred atth

David

Eccle. ii ca

Sud fortøgniss Saadan vrede er god och sømelig Som kong David siger i
psalteren *Transcimini et nolite peccare* I skulle vere vrede naar gwd fortøgniss
oc hade spnden oc icke personen som henne bedruffuer Der stonder oc Eccle. vii
Melior est ira risu. Vrede er bedre en lader Naar nogen gør mod gudz bwd
Thii at hanff spnd som spndet haffuer reffiss i det hā seer hanff vrede ansiet
som hānem straffer for spnden Dog skall hwer straffe den anden met broders
lig kerlighed for spnden Anden vrede er den som kommer aff hastighed for
vden beraad hwo och hwen er naadelig Thii hwen kōmer snarlige och gonger
hastelige bort igen Men der er sōme som senlige bliffue vrede De de are lang
sōmelige til at offuer giffuit igen De spnde mere Vrede er Naar nogen bliff
uer snarlige vred for en søge ting och vill stray heffne sig der offuer Och han
maatte vel heffne sig offuer en anden om han vilde som haffuer gjort hannem
skøte vo ret men han icke vill Saadan vrede som han sig gør i en søge heffn
hwen er en naadelig spndh Som en der drager en dreng eller pebling i haaret
eller slar hānem eth slag ved sit øge naar han byder eller giffuer hannem aff
riss till lempelighed Hierde er Naar nogen er hastig paa sig self oc er vtol
moldig en dog at han icke vil heffne sin vrede huercken met ord eller gerning
Saadan vrede skeer ofte thii han er tilbøypelig til hastighed aff syn egen na
ture De han acther icke at heffne sāmme vrede. Fordi kand hwen oc vare naa
delig Cassiodorus siger at den vrede er naadelig som icke fuldkōmiss oc heff
niss Hempte er naar nogen er vred aff beraad hwo oc samtycker henne mz si
ne sind De offuer tencker huorlediff han sāmme vrede heffne kand en dog atth
han icke det obenbarer Saadā vrede er dødelig spnd De den som hende bru
ger han kaldiff for vor herriss strenge dom der spørgiff hānem atth huorlediff
han holt det vor herriss budord Dv skalt elske dyn ieffn cristen lige met dig
self Siette vrede er Naar hwen icke al ene holdiff i hietet men hwen oc oben
bariff vdwertiff mz atskillelige teger Som er at en vill icke tale til en anden
Eller han vender sig fra sin v den naar han seer hānem Eller han seer tvært
paa hānem naar han møder hānem Eller han gonger at en anden gade eller
stræde at han icke skall møde hānem Eller han neder slar sine øgen atth han
icke skall se hānem Saadan vrede er dødelig spnd Mod saadanne mēniske
vil gud bruge sin vrede igen at de aldrig skulle se hanff alder clariste oc skinn
nende ansiet i hiemmerigiff tige effther døden Sættende vrede er naar nogen
obenbarer hēde icke alsom eniste mz teger Men oc mz bander oc slēme haan
lige oc forsmedelige ord som han giffuer sin ieffn cristen Sāmme vrede er och

Cassiodor?

effter hellig trefoldighedz søndag ffo. clxxii

dødelig spnd Det er saa stor dødelig spnd at skændiss met nogen Som det er ath stiele eller røffue hans gotz eller penninge Ottende vrede er Naar nogen fvlkommer hende meth gerningen da er det dødelig spnd I det han slar spn ieffn cristen i hieff Eller lemme lester hannem Eller gør hannem saar blaa eller blodig modh retwished och gvoðz byrd orðh Ath sla sin ieffn cristen i hiel det er en aff de roßende spnder som der stonder Gene. iiii cap. cc.

Eth Tertegen om vrede oc hastighed

I lase ath det vor en qvinde som vor altid gandske hastig vred och ild sindet ath ingen kvonde omgongiss meth hende Dog mente hvon selff at hvon hagde eth helligt oc gvodelict leffnid Thii hvon twingede sit legeme m3 megen faste vact lesning och øffuede sig stedse i dpgdelighe gerninger Men hvon hagde deth breck och brøst paa sigh ath hvo hende en ttid fortørnede han kvonde aldrig songe henniss vensskaff igen aff grvonde De ingen kvonde bede hende saadan fortørnelse aff ath hvon ep vilde heffne hende om hvon kvonde nogen tiid songe der aarsage til Dm siger bleff hvon svarlsige siwge oc lod hente sin skriffte fader oc gjorde sit scriffemaal De fram sagde alle sine spnder Men dene sin brøst vilde hvon ingekediss obendare Der presten hende giffue skulde det verdighe gud3 legeme Da hvacthe hvon sin myvond oc omvvende sig till veggen sigendiss obenbarlige till presten oc alle andre som da nerwerendiss waare Ligerwiss som iegh iche see vilde mine w venner som mig nogen tiidh fortørned hagde men vende mig fra dem hvor iegh dem saa oc ieg iche helder ville forlade dem det de brøde mig emod Saa vill iche helder den alsømetiste gud nw se till mig oc ep helder vende sit blide ansict nogē tiid till mig effter denne dag i det ewighe hiemerigiss rige (for den store vrede och avvind ieg hagde till mine w venner) Men iegh skall fare meth de vrede avwindz fvlde grvome och hastige diffle till den ewindelighge sware heffsuediss pine som iegh skall plaffuiss aff dem meth alle andre forðømede siele for min forbannede vrede och gastighedz skpld Der met gaff hvon siell vodd hvilken diefflene strax sørde till heluede Thii skall hvær tencke her paa oc forlade sin ieffn cristen aff hw och hierthe hward han byrder hannem emodh om han vill haffue hiemmerigiss rige effter døden A D E R

Siuende søndag effter hellig trefoldighedz søn

Ep̃la ad ro. vi. Hēs humiliamini dico ppter

Syvende søndag

David

Eccle. ii ca

Enne Epistell scriffuer den verdighe Apostell Sancte Paulus till de romerske som waare gudz tienere oc stonde der hun i hanss siette capittell Oc lyder saa paa danske

Dere brødre Jeg vill icke strenge eder til forswart
Blessnit for eder legemiss skøbeligheds skuld Men
som i tilforn haffue brøged ederss legeme till vskyskhed
och vretwissshed och till andre onde forðømelige synder
Saa holder nu her efter ederss læmer till at i tiene retwissshed och dygdelighed
ati nyve bliffue hellige oc fonge den ewighe salighed Men i tierte synde da vor
fra eder taget all retwissshed och godhed. huad fruct eller gaffn haffde i da i de
gerninger som i nu bløess ved ati bedreffuit haffue Den ewige død er ende-
ligt paa saadanne onde gerninger I are nu fæste fra synden Och i are nu
guds tienere der aff bliffue i hellige oc salige oc edert endeligt er det ewindel-
ge lifff Men syndighe menniske fonghe den ewighe død til løn Guds naade
er deth ewighe lifff formedelst Ihesu Cristi verðskuld. A M E N

Quā. Marci. viii. I. i. t. Cum turba multa esset

Cassiodor?

Ennen som lasiss i dag i den hellige kirke de scriffuer den ver-
dige ewangelista Sanctus Marcus i sit viii capittell Och
lyder hyer saa paa wort maall.

En tiid som megen almyre vor hof wor herre Ihesum
cristum oc de hagde inthz som de æde kvende Da kal-
lede han sine disciple till sig och sagde Mig øncker offuer denne store almyre
thi de haffue nu efter fuld mig i iii dage oc de haffue inthz at æde Lader ieg
dem nu gøde hiem fastendiss fra mig til deriss æget da missgøde de paa vegen
Thi her er mange som are long wegiss hieme Disciplene suarede Hvo kand
mette saa meget folk paa dene vildene march som icke er nogen stad eller by
nar Vor herre spurde dem at huor mange brøde de hagde de sagde siw Saa
bød vor herre at almyren skulde sette sig ned paa iorden Siden tog han de
siw brøde oc tackede gud fader oc gjorde velsignelse offuer dem Och brød dem
sønder oc fick dem sine disciple oc bad dem skiffte dem blant almyren de hagde
oc nogre smaa fiske dem velsignede hā. oc bad dem giffue dem til mz Saa od
all almyren oc bleffue alle mettthe Siden saffuede disciplene de lessninger som
offuer løbe oc der mz opspalte de vii kværfue fulde De waare ved iiii twisnde
mend som ode Siden lod vor herre dem gonge hiem till deriss eget igen.

Domia, dat Dominus, sed non habet, ego. minno

Udtydningen oc glosen her paa

Anctus Mattheus scriffuer i sit xv capittell for en dene hel-
lige lest begyndiff at der kome mange aff atskyllige land och
rige til vor herre mz halte blinge dñue oc siwge huilke de sag-
de for hanss søder oc hā giorde dem alle karske oc swnde Siden
den begyndiff denne last lpdendiff ath den tiidh vor herre vor
pppti aar gēmild da vor hā vdgongē paa en vildene march
langt fra byess **Teptus** Cum turba multa Der fexde en stor almyxe effter
hānem som høre vilde hanss predicken oc lerdom thii dem storlige forvndrede
paa de vnderlige iertegen som de hørde ath han giorit hagde i deth han giorde
mange helbrede aff atskyllige siwgdome **Teptus** Conuocatis Der samme
almyxe hannem fuld hagde i iii dage Da kallede han sine disciple till hobe oc
sagde Mig pucker offuer dene almyxe thii de haffue inthz de ade kyende **Ni-**
colaus de spia siger at han det sagde at han der met skulde drage dem til mil-
hed och barmhertighed Denne almyxe hagde saa stor vilge till ath høre hanss
hellige lerdom oc ord at de offuer gaffue hvoß oc hiem oc effter fulde hannem i
vildene march oc heed vnder oben hiemel i iii dage Den søge mad sō en part
aff dem hagde baareth mz dem den hagde de da fortharet thii giorde vor herre
icke dette iertegen hyvercken den første eller anden dag Men han giorde deth
den tredie dag thi de hagde da alle bißst paa mad oc søde **De** at de diff pder-
mere mercke oc kende skulde dette store iertegen sō han giorde mod dem **T. Et**
si dimisero eos. Vor herre sagde lader ieg dem gonge bort da missfare de paa
vegn aff hvonger Thii spwde han hwor mange bißd de hagde met dem **De**
sagde siw hwoad kyende de forsla blant denne store almyxe **Remigius** siger at
vor herre icke spwde fordi om sāmē bißd at han ey vell viste hwor mange de
hagde Men han giorde det at de som nvo viste at de icke hagde vden vii bißd
at de diff pdermere forvndre skulde naar de alle mette vaare oc ath dette vno-
derlige iertegen siden obenbarlighe sigiff skulde for alle **Teptus** Et precepit
turbe Han bad almuen side ned Saa velsignede han bißdene Der meth gaff
han off alle gaat epempell oc lerdom At naar vi skulde ede da skulde vii tac-
ke gud oc velsigne vaar maad Siden bißd han bißdet sønder oc bad dem des-
let blant almyxen Der met gaff han off epempell at naar vii gōre maaltid
gilde eller gestebud da skulde vii byde vort bißd sønder oc giffue det fattighe
folk **I** Tredie maade loffuede han gud Der met gaff han off god lerdom och
epempell at naar vii haffue songet mad da skulde vii tacke den alsømetiste
gud for sit benedide laan som han off giffuit haffuer **Remigius** siger ath han
der met lerde off at vii skulde tacke gud for alt det han off vnt oc giffuit haff-
uer her paa iorden **Teptus**. Et dabat discipulis. Han fick sine apostle och
disciple bißdene ath de skulde skiffte dem blant almuen Den verdighe doctor
Beda siger at det betegnede den aandelige visdom som han dem gaff huilken
de siden skifftede predickede oc lerde blant almuen offuer all verden huorlediff
de fonge skulde den ewindelige spisning i hiemerigiff rige **Teptus** Et habet
bant pisciculos De hagde oc nogre smaa fiske Den velsignede vor herre **De**

teptus

teptus

Nicolauo
de spia.

teptus

Remigius

teptus

Remigius

teptus

Beda

Teptus

Syuende søndag

teptus
Jacobus

Augustin?

had dem skiffte dem blant folked Der m̄z merkiss gode exempel och efterlig-
ninger som de skulde giffue almyen til at tiene gud m̄z Thii ath met brødet
betegniss gudz ord och met fiskene som vor sølet vnderfondiss gode exempel
Fordi ath de mere raade mēnsken till gudz tieniste en ordene Teptus Et
fustulerunt. De saffnede siden till hobe det de hagde leffnid Sactus Jacobus
siger at Christus Ihesus vilde at de s̄ame leffninger optage skulde off alle till
god serdom Ath betegnē ath h̄vad som off offuer løber Det skulde vor samble
oc dele det blant fattige folk som Sanctus Augustinus lærer off sigendiss De
tuo ieiunio fames pauperū s̄acietur. Fattige folkiss h̄vonger skulde mettiss aff
din faste De waare vid iiii t̄wsinde mend som mettiss bleffue aff samme vii
brød oc søge fiske for vden quinder oc b̄m̄ dienge oc piger som vel troligt er
at de vaare meget flere Men de regnediss icke i noget mantal i den ḡble lovo

O Enne legemens vderquegelse oc mettelse er atskillelig fra den anden
som vor herre gjorde for mod almyen i S̄v̄ honde maade H̄rist
Thii paa den tiidh vor der fem brød och n̄v̄ hagde de vii brød I
Anden maade thii ath der vor fem b̄ḡb̄ḡd̄h n̄v̄ hagde de siw h̄vedeb̄ḡd̄h
Tredie maade Thii der vor all eniste ii stec̄the fiske och her vor flere en dog
de vaare gandske smaa oc søge Hierde maade Thi at almyen sad paa h̄s
den tiid N̄v̄ sade de paa iorden H̄empte maade Thii der vor fem t̄wsinde
mend som ode for vden q̄vinder b̄m̄ dienge och piger och her vor icke vden
iiii t̄wsinde mend Siette maade Thii ath paa den tiid finge de pii kv̄ffue
f̄v̄lde meth almissen N̄v̄ finge de siw kv̄ffue f̄v̄lde

Esaię pi c.

O Et disse vii brød maa vnderfondiss siw den helliandz gaffuer meth
huilke den allsmectiste gud vderqueger mēnsken siel som Esaias
scriffuer i sit pi capittel Disse vii brød m̄re och v̄leggiss i andre
maade saa ath det H̄riste brød mercker den allsmectiste gudz hellige ord s̄o

Matt. iiii

Sanctus Matth̄us siger i sit iiii capittel. Non ep̄ solo pane viuit homo.
Mēnsken leffuer icke al eniste aff brødet men mere aff gudz ord som v̄dgon-
ge aff han̄s m̄vond Andet brød maa sigiss ath vare ḡvdelige b̄ner Anger
eller r̄v̄else som nogen haffuer for sine synder eller for andre onde mēnskiss s̄o

Dauid

gud fort̄sine Om dette brød siger Dauid i psalteren Fuerunt michi lacrime
panes die ac nocte Graad vor mit brød haade nat oc dag Tredie brød maa
sigiss at vere penitentz som nogen ḡr faar sine synder Eller ath han t̄v̄inger
sit legeme m̄z faste v̄et oc arbeide ath det skall icke fonge begerelse till synden

Gene. iiii.

Som der stonder Gene. iiii In sudore vultus tui vesceris pane tuo Du skalt
ade dit brød m̄z dit s̄v̄edige arbeide Hierde brød maa sigiss d̄tzen̄ff h̄v̄g-
k̄m̄else Dette brød er blendet m̄z aske thii m̄z asken betegniss d̄den Thi si-
ger presten aske odens̄ dag Omēnske i h̄v̄ kom at du est aske at du skalt v̄-
v̄endiss til aske igen Hemte brød er vor herriss suare pineff amindelse Dette
brød er det v̄v̄indelige liffuiss brød thii alle mēnske skulde fylgiss och bliffue
salige formedelst h̄de Siette brød maa sigiss at vare det verdige gudz leger-
me Thii at h̄v̄o det rettelige oc ḡvdelige an̄mer han fonger det v̄v̄indelige

181
 effter hellig trefoldighedz søndag. ffo.clxxv.

liff oc salighed Men hwo det anammer i dødelig spnd eller v̄ verdelige han
 fonger der pine oc fordømmelse faare Siuende b̄gd maa sigiff at vere den ver-
 dige helliandz hugfualse oc naade s̄ han giffuer gode mēiske her paa ior-
 den her om taler wor herre selff gennem Prophetenss mynd som der stonder
 Esaie ultimo Quomodo si cui mater blanditur ita et ego consolabor vos Li-
 geruiff som moderen liffet oc taler vel til sit barn saa skal oc ieg hugfualse eder
 oc i skulle see mig oc bliffue glade i ederss herte Met disse vii b̄gd vederqwe-
 ger wor herre alle som haaffue anger oc ryxelse saar deriss spnder oc giffuer dem
 dē ewindelige vederquegelse oc salighed effter døden s̄ Sanctus Matthæus
 siger aff wor herriss mynd i sit elleffte capittel Venite ad me omnes qui labor-
 ratis &c. Kommer alle till mig som arbejpe oc are trette Det er i som gøre plic
 och bod saar ederss spnder Jeg skall giffue eder den ewindelighe ro oc salighed

Esaie vlti.

Matth. xi

Eth Hertegen at man skall tacke gud for maden

Vil lase i en bog kalliff vitas patrū at intiid som en god gu-
 delig closter mand sad offuer borde m̄ andre sine metb̄gdre
 Da saa han i en aandelig spn At s̄ome ode hyvning. s̄ome
 b̄gd De s̄ome ode anden vrienlig ting En dog at de hagde
 alle s̄amen en honde mad for dem Der paa forvondrede h̄a-
 nem storlige Thii bad han den alls̄omectifte gud ydm̄gelis-
 ge i sit herte at han vilde obēbare h̄anem huad det betpde At maden saa for-
 vrendiff i atskillelige maade oc alle honde smag men der icke vor vden en h̄o-
 de kaaft all eniste paa bordet Saa kom der en r̄st som vor en gudz engild oc
 sagde De som ade hyvning det ere de som m̄ gudz fr̄p̄t oc fare side til bordz
 oc tacke den alls̄omectifte ḡvd m̄ h̄w oc herte for sit benedide laan oc velgera-
 ning som han dem gør i det han giffuer dem deriss s̄ode De samme deriss gu-
 delige b̄oner de fare op i hiemelen ligeruiff som et stort offer som b̄rendiff gud
 till loff De andre som ade b̄gd Ere de som ade det som gud dem vnt oc giff-
 uit haaffuer oc tacke h̄anem der faare De Tredie som ade vrienlig ting Ere de
 som knyre oc myre offuer borde sigendiff det er gaat Det er ont Det er smag-
 ger ilde Det smager vell. m̄ flere forfengelige ord De icke tacke vor herre m̄
 deriss h̄ert̄he for sit benedide laan Saa skvulle vii ingelediff gøre Men vii
 skulle gøre som Sancte pouild off lærer i ad corint. p c. Siue māducatis siue
 bibitis. Huad helder i ade eller dricke. eller gøre nogen ande gerning da skulle
 i altiid tacke oc loffue den alls̄omectifte gud for alle sine v̄talige velgerninger.

1. Hyvning.
2. B̄gd.
3. vrienlig sp̄s

Paulus
 i ad cori. p

Ottende søndag effter hellig trefoldighedz s̄on

Epla i ad ro. viii f̄res Debitores sumus nō car.

D

Ottende søndag

Enne Epistell screff den verdighe Apostell Sancte Paulus i sit ottende capittell till de gode cristne mēiske sō gode i rom Och spder hvon saa paa wort maall.

Dere diødre oc søster vi are alle plichtige den verdighe helliand oc vor egen samvittighed Oc ickē wort legeme til at leffue efter legemeness begerelse och vordgds leffue i her i verden efter legemet da skulle i dō ewindelige Men efterfølge i eders rettē samvittighed oc sly legemeness wbequēmelige løfte oc begerelse Da skulle i songe det ewige lif i det hiemelske rige De mēiske som efter følge gudz vilge oc regeriss aff hānem de are gwdz bōn Thi de tiene oc rødiss hānem saa kērlige som et gaat barn elsker oc rødiss sine faareldre baade fader oc moder Ji haffue ickē anammed igen den tiē niste som daar i det gamble testamente hvon daar suar gevōm och pinactelig paa legemet mod dem som biød mod logen Men i haffue anāmed den helliād till eder saa ati ere gudz bōn Och efter den helliands vnderwisse robe wi nyr til den hiemelske gud oc kalde hānem fader Den helliand opspuser daare vnderstondelser at wi nyr selffue kvōde kende at wi are gudz bōn Ere wi hāss bōn da are wi och hāss arffuinge till den hiemelske ere och rigdom Och Ihesu Cristi medarffuinge

Quā. Mat. vii. I. i. t. d. i. d. Attēdite a fallis pro

Esten som lasiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den verdighe apostel oc ewangelista Sanctus Mattheus i sit vii capittell Och spder hvon saa paa wort twengemaall

Metter eder vel for de falske propheter som komme till ether vdi simpell oc pōmpe klededon vōdvertiss oc spness vskpōdige som lomb Men de ere induertiss som glubende vlsffue Ji skulle kende dem aff deriss gerninger Man plocker ickē vinber aff tornebuske Och ey helder figen aff tidzell Hvort gaat trā gissuer god fruct Oc hvort ont trā gissuer ond fruct Eth trā som gaat er aff nature det kand ickē bare ond fruct Icke kand helder deth trā som naturlighe onth er aff sin egen nature bere god fruct Hvort trā som ickē bar god fruct deth skall aff huggiss och kastiss paa ilden Thi myer i mercke oc kende saadāne mēiske aff deriss gerninger oc sōn De kōme ickē alle till hiemerige som sige till mig herre herre Men huer som gōr min faders vilge som er i hiemelen Han skall ingonge i hiemerigiss rige.

Udtydningen oc glosen her paa

effter hellig trefoldighedz søndag. No. clxxv.

Dr herre lærer oss alle cristne menniske i denne hellighe læst
 Teptus. Attendite. I skulle vell taghe edet vare fra falske
 profeter Det er fra onde cristne mēniske som holde dem bedre
 vduertiss en de ere indwertiss oc vederkende gud met myn-
 den oc icke m3 gernigen Han kēder oss serdeliss at voi skulle
 tage oss vel vare for øgne skalke som kōme till oss i simpell
 kladebon i valmell eller i andeth grofft klade Och spness vduertiss milde som
 lom oc holde dem gudelige Men indwertiss ere de som glubende voffue fulde
 met falskhed suig oc bedragelse Begerendiss verdens priss oc are at huer skall
 holde aff dem oc loffue dem Teptus A fructibus eorum ac. I skulle kende
 dem aff deriss fruct Det er aff deriss gerninger Thii at suodanne onde oc fals-
 ske mēniske de kunde icke lēge dølge deriss falske hierte oc skackhed at man
 ey mercker det i nogen aff deriss gerninger Ligerviss som ild kand icke lēge
 skpuliss eller bevariss ath man ey fornēmer noget aff røgen Teptus Nun-
 quid de spinis. Han plocker icke vinber aff tornebrøske Deth er man finder
 icke retferdige oc gode gerninger aff onde mēniske Icke plocker man helder fi-
 gen aff tiidzell Det er man fornēmer icke at saadāne phariseer elske gud ind-
 wertiss i deriss hierte eller gøre nogre gødelige hiemelige gerninger Teptus.
 Dis arbor bona Huert træ sō gaar er det ber god fruct Det er huert got mēn-
 niske det øffuer sig i gode gerninger Origenes siger At et gaar mēniske maa
 rettelige signiss ved et gaar træ thii han haffuer en god vilge at gøre alt det sō
 gaar er oc han signiss ved bullend Han haffuer gode erlige oc gudelige tancher
 de signiss ved røderne Han taler sande oc hōffuiske ord de signiss ved bladene
 han gør gode gerninger effter sin formue. de signiss ved fructen T. Arbor que
 nō Huert træ sō icke bar fruct det skal aff huggiss Det er huert ont mēniske sō
 icke øffuer sig i gode gerninger Han skal skilpess paa gudz strenge dom fra de
 gode mēniske oc kastiss i den bændene heluediss ild sō aldrig fonger ende Cri-
 softom? siger at det er tvende suare piner den første er at han skal aff huggiss
 det er skpliess fra alle gudz helgene oc den ewindelige glade Den anden er ath
 han skal kastiss i den suare ild oc pine som diefflene skulle plaffue hānem till
 euig tid T. Ex fructib? ac. I skulle kende dem aff deriss fruct Det er naar i
 kōme paa gudz strenge dō da skulle i klarlige see oc kēde suodāne øgne skalke
 oc andre falske cristne mēniske sō holde dem n3v bedre en de are. deriss gernin-
 ger skulle da obēbariss at alle dem see skulle I skulle oc da kende huordāne de
 vaare her i verde aff den fruct oc løn sō de fonge da T. Nō oīs q̄ dicit Icke
 skal huer kōme till hiemerigiss sagde ihesus sō kaller mig herre Det er den sō
 siger All eniste m3 mynden ath han tror paa vor herre. oc icke fuldkōmer det
 m3 s3ne gerninger och hierte Men den som gør gud faderiss vilge som er i hiē-
 melen han skal kōme till hiemerige Det er den som tror fuldkōmelige paa gud
 m3 eth stadigt hierte Oc vederkender hānem met sine ord oc tale oc øffuer sig
 i gode gerninger leffuendiss retferdelige effter de p vor herriss bud ord Han skall
 indgonge i den ewighe hiemerigiss glade A M E A
 D ii

teptus

teptus

teptus

teptus

Origenes.

teptus

crisostom?

teptus

teptus

Ottende søndag

Over disse ordh her stonder i lasten atth huert gaath tra bar god fruct
 skall huer mercke Atth eth gaat mēiske hand foilade sin godhed och
 bliffue ont der haffue vdi exempel aff **T**hi vor hertiss apostel iudas
 vor først god och giorde god fruct aff sig men han bleff siden ond oc gaff ond
 fruct aff sig den tiidh han faarradde sin gud oc skabere Saa hand oc eth ont
 mēiske omvendiss oc bare god fruct **D**er haffue vdi exempel aff om **S**anc-
 ta **M**aria magdalena som sø: gaff ond fruct aff sig met mange suare dødes-
 lige synder hvn bedreff **D**e hvn gaff siden god fruct aff sig efter hun hagde
 giorit plict oc bod faar sine synder oc songet gudz venscaff **T**hii skulle alle sø
 vide m̃z dem selffue atth de iche gøre god fruct aff dem fly till gud i hiemerige
 som ingen forsmær oc gøre plict oc bod for deriss synder atth de m̃xe bare god
 fruct **A**t de iche skulle kastiss i den ewindelige helffuediss ild efter døden fra
 hvilken gyd beskerme oss alle sammen **A M E N**

Eth Tertegen om gudz mildh̃z mod syndere

Ilase at det vor en iomfru som forkaste sin iomfr̃u dom och
 lod ligge met sig Side angrede henne aff alt sit hierte at hun
 sin gud forlorned hagde **T**hii giorde hun gandske suar plict
 oc bod der saare oc gick for iomfru mariess altere **D**e bad p̃d-
 mpfelige met gradende thaare til iomfru maria at hun vilde
 bede for hende till sin benedide søn at han vilde forlade hende
 sine synder **B**arnid som iomfru maria hagde i sin sagn gick neder aff altered
 oc sagde till hende **D**ine synder ere dig forladne Hun suarede huorlediss skall
 ieg det tro **B**arned suarede **J**eg er din gud oc skabere oc ieg vil frelse dig **J**eg
 haffuer en gong ledet død oc pine faar dig **D**e sø: ieg ville tillade atth du eller
 noget cristet mēiske fordomiss skulde som haffuer anger och r̃velse faar sine
 synder **D**a vilde ieg helder lade pine oc plaffue mig til døde igen **H**vi skulde
 iegh iche da forlade dig eller nogen anden syne synder som begerer naade och
 miskund aff mig och angret sine synder oc haffuer fuldkomelig act och vilge
 till at bedre sig **J**eg kom saardii till verden at ieg vilde kalde syndige mēis-
 ke till plict och bod och frelse mēiskens søn som fortabet vor for adamss och
 ewess synder **H**er maa hvort mercke gyd̃z store mildhed som han deler meth
 alle syndige mēiske som acche at bedre deriss leffnid **A M E N**

Niende søndag efter hellig trefoldighedz søn.

Ep̃la i ad cori. x **H**ēs nō sumus cōcupiscentes.

Diende søndagefter hellig trefol. Ho. clxxvi.

183

Enne Epistell screff den verdighe Apostell Sancte Paulus till dem som bode i en stad hed Corinthus oc stonde der hyer i hanss første breff som han sende till dem i det tiende capittel Och lyder hyer saa paa wort maall

Dere brødre vii skvulle icke begære ath bedrissue synd eller at gøre noget som onth er. Som nogre aff de mēniske gjorde som waare vnder det gāble testamente vii skulle icke helder bede til aff gude som nogre aff dem gjorde (Som der stonder screffuit Exodi xxxii cap. Sedit populus) Folked sette sig neder faare affguderne oc odhe oc drucke siden opstode de oc dantzede oc lettthe vii skulle icke helder bedrissue vskyskhed som de gjorde for hyvilken der styre aff brødd tryk och tyvve twosinde aff dem paa en dag vii skulle icke helder friste gud som some aff dem gjorde oc bleffue der faare dræbde oc myrde aff grume och slemme orme I skulle icke helder knurre eller myrde mod gud Eller mod kirckenss prelater som skickede ere i hanss sted Som some aff dem gjorde mod mopsen oc bleffue der faare i hiell slagne aff gudz engild Dette vor alt gjort i en figure oc lignelse oss til exempel som nu are i dette ny testamente Ath vii skulde frygte for same plaffuer oc støre en dem vdooffuer gick Om vi fortørne gud som de gjorde Dette er oss screffuit till en kenedom oc forwaring som are i den yderste verdenss alder Hver docte sig selv Den som mener ath han stonder vel stadelige see sig til at han icke salder fristiss i aff ederss legeme da samtycker det icke Thii at samtycke i saadā fiftelse da kōmer hyer aff dieffuelen Den hiemelske gwd er trofast och stadig i sit løffte Han lader eder icke fristess ydermere en ati vel haffue mact til ath stonde emod meth hanss naade Men han gør eder gaffn meth suodanne fristelser naar i stonde emod dem ati fonge der faare verdskpld oc den ewige salighed A M E N

Quā. Luce. xvi. I. i. t. pabolā hāc Homo quidā

En som lasiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den verdige ewangelista Sanctus Lucas i sit septende capittel Och lyder hyer saa paa danske

Her herre Ihesus cristus sagde sine disciple denne efterlignelse Deth vor en rig mand som hagde en soget vnder sig huilken som bleff beløgen for hānem at hand skulle fortaret hanss gotz oc rente vngöttelige Han kallede hānem saare sig oc sagde Jeg høier ont rædte om dig Gør mig regensskaff aff dit fagedy du skalt icke lenger være min embitzmand Fageden sagde indwertiss wed sig selv Hwad skal ieg gøre thii min herre tager mith fagedi fra mig Jeg gider icke grassuit eller arbejdet och mig blvess ath tygge Men nu haffuer iegh besindet hwad

D iii

Niende søndag

ieg gøre skal mod hans vnderfotte at de skulle tage mig i deriff hvess oc gøre mig till gode naar ieg affsettiff aff mit embede Saa kallede han syn herriff geldere till hobe oc sagde til den første Huor meget est du min herre skypdig hā suarede hvondrede maader olpe fogeden sagde tag din handscriff oc sath dig ned och scriff snarlige halff tredie synss tyvxe maader Siden sagde han till en anden huor meget est du min herre plectig Han suarede hundrede pyend hvex de Fogeden suarede tag dit breff oc scriff fire synss tyvxe pund Der herren dette spurde da loffuede han sāme onde vo retvise foged ath han vaar saa viss och fornyptig till sit eget gaffn En dog at han iche vor trofast mod hānem. thi at verdzenss oc gerige mēniske ere meget mere fornyptige oc kloge hvordess de fonge skulle verdess rigdom En de mēniske ere at fonge hiemerige som iche haffue giffuit dem till andet En at tiene sielen oc tencke paa den ewige are oc glade som er i hiemmerige Saa siger ieg eder sagde vor herre Gører eder och denner aff dieffuelens penninge At naar eder fattiff At de da anāmeeder ind i deth ewindeliche palatz och bolig.

Udtydningen oc glosen her paa

teptus

Nicolaus
de spira.

teptus

Et vor herre vor xxxii aar gāmisd da sagde hā sine disciple disse ord som stonde i denne hellige last Teptus Homo qui- dam erat diues. Deth vor en rig mand som hagde en foged Nicolaus de spira siger at met denne rige mand vnderstondiff gwodz sōn som anāmede mandam saar vvaar skypd Han vor rig thi at alt hiemelen oc iorden oc alt det som er i verden hō- rer hannem till Teptus Habebat villicum. Han hagde en foged Det metth vnderstondiff hwert mēniske som gud haffuer antuordet sit gotz at han skall regere det vel som han vill andsuare saare hannem Det er at han skall regere sin siell och legeme vell Oc brøge det gotz oc pennynge som gud hānem vntz oc giffuit haffuer gud til loff oc sin fattige leffn cristen till nōtte och gaffn och sig self till skellig klæde oc spode oc sin siel til salighed Thii samme gotz hōr gud til oc iche mēnisken En dog at mange saa forblindede are diff war at de mene at de haffue deth aff dem selfue eller aff deriff saareldre Stills Ambro- sius siger Det er iche mēniskest gotz sō han iche kand bare her aff verden mz sig Teptus. Et hic diffamatus est. Denne foged vor besagd for sin herre at han vnōttelige fortarede hans gotz Det skeer daglige naar noget mēniske vskellige fortarer sit gotz met hōfferdigshed Dffuersspōdigshed i mad och drick metth vskyskshed mz hvilkē han forderffuer baade liff oc siel Teptus Wo- cavit illum Herren kallede sāme foged Nicolaus de gorra siger Ath vor herre kaller mēnisken daglige Indwertiff mz gode inskypdelfer och tancker ath han besinde skall at bedre sin leffnind Ddwertiff Det predicken oc god lerdom som han altid hōre maa i den hellige kircke om vor herriff store milshed oc barmh-

ambrosius

teptus

teptus

Nicolaus
de gorra

effter hellig trefoldighedz søndag Ro. clxxvii

hertighed Sæmediff om den grafelige och gråme pine som beredder er i hel-
vede till onde mēniskē at de der faare frøcte oc fare skulde oc bedie deriff leff-
nid Teptus Et ait illi. Herren sagde till fogeden Hvad høier ieg om dig
haffuer dw ep fortharet mit gotz vønſttelige Gør mig regenskaſſ aff dit fo-
gedi Det ſkeer naar mēniskē kōmer faar gudz ſtrenge dom da ſkal han gøre
re rede oc regenskaſſ for alt det han hagde her paa iorden for den alder minſte
penning som han nogen tid forthert haffuer vønſttelige eller han ſonget haſſ-
uer meth vrette Teptus. Ait autem villicus. Fogeden sagde ved ſig hvad
ſkall ieg nyv gøre Min herre tager mith fogedi fra mig Weth ſkeer naar dor
herre kaldet mēniskē her aff verden fra alt det gotz oc rigdom som han han-
nem her vntz hagde Thii ſkall hwert mēniskē beſinde hward han gøre ſkall
at han kand vndſp den ewindelige forðsmelle oc pine (Han sagde at hā gad
icke graffuit) Der met merckiff ath mēniskē kan ingen gerning gøre effther
døden ſom hannem kan kōme till nytte eller gaſſn at foruerffue den ewige ſa-
lighed eller naade met Hannem bluediff at tpgge Det er at mēniskē blueſſ
effter døden ath bede nogen helgen bede ſaar ſig Och hanſſ egen bøn kan icke
helder da hielpe hannem till ſine ſpnderſſ forladelle eller pineſſ ſormindſkelle
thii sagde han ieg wid huad ieg gøre ſkall &c. Saa ſkal oc hwert mēniskē ſi-
ge Jeg ſkall nyv men ieg er i min well marth oc kan foruerffue mine ſpnderſſ
forladelle øffue mig i miſkunderlige gerninger mod min fattige ieſſn criften oc
giſſue den almiſſe ath de bede ſaar mig oc foruerffue mig naade aff gud och
tage mig ſiden til dem i det ewige hiemerigiff rige effter døden ſom er fattige
folkiſſ hwøſſ och bolig ſom Sanctus Mattheus ſiger i ſit v capittell. Beati
pauperes ſpiritu &c. Hellige are de ſom are aandelige fattige thii ath hiemeriz
giſſ rige høi dem till teptus Conuocatis ſingulis Fogeden kallede dem til
ſig ſom vaare hanſſ hoſbonde ſkylpige Nicolaus de gorra ſiger at han kallez
de den atſkillelige huet fra anden til ſig at den ene icke høie ſkulde huor me-
get han den anden forlode ath en ſkulle icke bliſſue vied om den anden ſinghe
ſtpre naade en han Fogeden sagde till den første huor meget eſt du min herre
ſkylpige Han ſwarede hvondrede maader olpe Beda ſiger ath hwet maade er
ſaa ſtor at der gonger iii ſpande fælde i hende Fogeden sagde tag dyn hand
ſcriſt oc ſcriſt halffredieſpniſſ tpeue De der mē gaſſ hā hānem halffdele til aff
ſit landgilde Han sagde til en anden huor meget eſt du min herre plectig Han
ſwarede hundrete pund huede i huert pund dor ppp ſkepper fogeden bad han
nem ſcriſſue fireſpniſſ tpeue pwend i ſit breff Nicolaus de gorra ſiger ath olpen
dor dperre en hveden thii gaſſ han den anden mer till ath han diſſ pdermere
ſkulle betencke hānem igen Herren loffuude fogede icke ſaar det ſuig han giorz
de hānem Men for hanſſ ſormvntſtighe at han ſig forſpne vilde i framtide
Werdenſſ mēniskē are meget klogete till at ſamble gotz oc rigdom En aander-
lige mēniskē oc kirkenſſ perſoner ere ath foruerffue hiemerigiff rige Sagen er
thi mēniskene ere mere tilbøpelige til ont en gaat Anden ſag er for de ſee dene
verdenſſ forſengelighe rigdom daglighe ſaar deriff øgen Och de icke ſee den

D iiii

Niende søndag

teptus

erwindelige rigdom oc glæde som er i hiemerige Teptus. Et ego dico vobis. Vor herre sagde Saa skulde i oc gøre eder venner medh dieffuelenss penninge Det er at i skulde giffue fattige folk aff ederss gotz och penninge oc hielpe dem met mad øll och andet huad de behoff haffue i deriss armod Ath de tage eder ind i deriss huss igen som er i hiemerigiss rige Daar i ere skpde ved ederss forgedi Det er naat i ere døde aff denne verden oc skpless ved det gotz peninge oc rigdom som gwd eder forlent hagde i ederss lifssuiff tiidh.

A Erdenss rigdom kalliss dieffuelenss peninge Thii at mange vetalige mēiske dragiss m̄ dem till den erwindelige heluediss fordsommelse som de grvne dieffle dem plaxxe oc pine skulde for vden ende Thi at sō me brvge sāmē peninge oc rigdom til offuerdadighed m̄ kaastelige klæder oc klenodie sølff och gwld som de bare paa dem ath pypde deriss arme dødelige legeme met som inthz er vden iord oc myld Sōme bruge sāmē rigdom til vō kpskshed Sōme till offuerfødighed met mange kaastelige rettther De kaastelig drick. vin. m̄d. tpsstøll. oc danstøll De nōde mange til at dricke mer en de gide eller deriss nature fordrage kand saa de nōdiss till at stōde der staffre met for de skpless at O huor suarlige forstōne de gud i hiemerige der met Thii deth er stor dødelig spnd Verdenss rigdom er gandske farlig Thii Sancte Poule siger. Qui volunt diuites fieri incidunt in laqueos diaboli. De som vilde vere rige de falde i dieffuelenss snare Sanctus Augustinus taler haarsdelige om rige saa sigēdiss Omnis diues aut iniquus aut heres iniqui Huer rig er ond oc vretferdig Eller han er eth ont oc vretferdigt mēiskiss atffuing Alle mēiske skulde fordi gøre dem venner met saadan rigdom som er dieffuelenss penninge oc dele dem blant fattige folk At vor herre icke skal sige de ord til dem paa den pderste strenge dom som sanctus Matheus scriffuer i sit p̄p̄ capittel Gonger bort fra mig til den euige fordsommelse Jeg hungrede oc i vilde icke giffue mig mad. Jeg h tørstede och i vilde icke giffue mig dricke Paa disse ord skulde rige folk tencke som se at deriss fattige ieffn cristen lider stor armod oc veselshed oc de icke vilde hielpe hannem aff dertz gotz eller penninge

Paulus
Augustin⁹

Mat. p̄p̄

Eth Tertegen om en streng oc onder fogedh

Vil lase at det daar en onder oc v̄milder foged som tog en kō fra en fattig encke hvon bad hānem p̄m̄pgelighe met grā dende thaare ath han for gudz skp̄d vilde vnde hende sāmē sin kō igen at sōde sig oc sine fattige bōrn m̄ Fogeden suarede Toge ieg icke sāmē kō da toge en anden hende som kō me effther mig der met tog han hende met sig Rogen stund der effter dōde han oc diefflene forde hānem till den erwindelige helffuediss fordsommelse i huilken de pinte oc plaffuede hānem i atskillelige maade Dog vor der en dieffuuld som alder suariste plawede hānem Den arme fordsmede siell

185
 effter hellig trefoldighedz søndag No. clxxvii

sagde till hānem Hvi piner du mig saa idelige mer en nogen ande *han suar*
 rede gjorde teg det icke da gjorde en anden det *Saa suarede du den fattighe*
 encke der du togst henniss ko for huilken oc andet mere du skalt her effter lide *og det var en*
 dene euige pine fra huilke de alsomectiste gud verdiss til at beskerme oss alle *en my. S. J. 185*

Tiende søndag effter hellig trefoldighedz sön

Epla i ad cori. xii Eratres scitis qm̄ cum gentes

Enne Epistel screff den verdige apostel Sancte Pouilf
 oc stonder hvon i det xii capittell i det første breff sō han
 sende til dem som bode i en stad hed corinthus Oc syder
 hvon saa paa danske

Dere brødre i vide vel at den tiid i vaare hedninge
 ge daa baade i til aff gude som gjorde waare aff
 stocke oc stene oc kvonde huercken tale eller høre fordi at
 dieffuelen sedde eder da som eth andet vskelligt creatur
 Thi giffuer ieg eder nu til kende at inthz mēniskē som haffuer den helliand
 met sig taler nogen tiid det som haanligt oc forsmadeligt er om vor herre ihes
 sum cristum Engen kand oc sige Cristus ihesus och vederkende hannem atg
 were sin rette herre. skabere. oc frelsere vden met den helliandz hielp oc naade.
 Den helliandz gaffuer ere atskillelige i huert mēniskē Dog er det en aand sō
 giffuer sāme gaffuer Der er oc atskillelige aandelige embede i den hellige kir
 ke dog er det en herre som dem skicked haffuer Mēniskene kunde oc gøre at
 skillelige vnderlige gerninger Dog er det en gwd som larer dem det altsāmen
 oc hwer ferdeliss Alle sō fonge den helliandz gaffuer atskillelige de fonge dem
 all cristendōmen till nyttelighed Sōme giffuiss en bespnderlig gaffue aff den
 helliand At de haffue en dph oc klog vnderstondelse oc en fornyptig och viiss
 twinge At de kunde tale oc sige aff de høgtidelige oc vbegribelige ting som are
 offuer denne verden i guddōmen oc engle nature Andre haffue saadan gaffue
 aff den samme aand at de kvonde predicke oc lare simpell almue den hellighe
 cristelige tro oc giffue dem till kende met enfoldelig tale de artickle oc ord som
 nøttsitelige are til den euige salighed Sōme giffuiss en stadig tro i deriss hier
 te til gud Aff den sāme aand Sōme giffuiss saadā gaffue aff den sāme aand
 at de kñde helbrede gøre spuge mēniskē. sōme kunde oc gøre vnderlige iertegen
 som vmueligt er at ske kunde naturlige Sōme haffue saadā naade aff denne
 sāme aand at de viisselige spaa oc sige kunde de ting som kōme skulle Sōme
 haffue mact aff den helliand at vdi driffue alt dieffuellskaft aff mēniskene Sō
 me kvonde sandelige sige huilke mēniskē der haffuer den helliandz naade Oc
 huilke der opfulde ere aff dieffuelen sō konstig er at bedrage mēniskē Sōme
 kvonde tale mange atskillelige twngemaall Sōme kvond vdrpde den hellige

Tiende søndag

scrift naar hwen er swar at forstonde Alle disse forscreffne gaffuer och naader
giffuer all eniste ind oc den same verdige helliand Som skiffier och deler dem
blant alle menniske som hannem teckiss effter sin gwddomelighe vilge.

Euā. Luce. xix. I. i. t. Cū appropinquaret ihūs.

Esten som lasiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den
verdige ewangelista Sanctus Lucas i sit nittende capittell
Och lyder hwen saa paa danske

D Alme søndag dep wor herre Ihesus cristus kom hart
till Iherusalem oc saa staden da grad han offuer hā:
nem oc sagde **O** iherusalem wiste du huad dig saare stonder saa well som ieg
da grade du oc. En dog at du haffuer nwo stor søksalighed rigdom och fred oc
huad dig teckiss Men det er nwo skyrøst saar dine øgen saa du deth icke wist
De dage skulle kōme besynderlige offuer dig i huilke dine fiende oc w venner
skulle bestolde dig paa alle sider De twinge dig rent om kring at ingen skall
kōme ind eller wd aff dig De skulle sla dig ned til iorden och alle de mēniske
sō bo i dig De skulle sla sten fra sten i dig saa ingen skal bliffue paa en andē
Thii at du icke wilt kende at verdenss frelsere søger dig nwo personlige Side
gick hā i templen De wd iepde de som der kōpte oc solde sigendiss till dem der
stonder screeffuit Esaie lvi c. Mit hwoß det er et bōne hwoß Men i haffue nwo
giort det til en røffuere kule. der effter bleff hā daglige i tēplen oc lerde almuen

Udtydningen oc glosen her paa

Nicolaus
de lyra

Er wor herre kom til Iherusalem Palme søndag da gred han
offuer staden Nicolaus de lyra siger at han det giorde for den
store medpnc hā hagde offuer hānem først saar de store spn:
der som de bedreffue i hānem Siden saar den store heffn som
skulle kōme offuer dem m̄z pnceligt mord hwonger och tōrst
oc mange andre plāffuer Her skall hwoer merke at wor herre

Sapiencie
viii ca.
Paulus
ad hebre. v
teptus

grad iiii gonghe **H** ørst der han bleff sødder som der stonder Sapiencie viii
Primam vocem similem omnibus emisit plorans Wor herre sagde Jegh grad
der ieg wor sødder som alle mēniske gøre Anden gong der han repde lazar
rum op aff døde Tredie gong Nwo offuer iherusalem Hierde gong in hāss
pinelss som Sancte Pouild scriffuer ad hebreos v ca. Teptus Si cognomis
ses Nicolaus de gorra siger at h wor herre sagde till Iherusalem Wiste du det

effter hellig trefoldighedz søndag No. clxxx.

ieg ved. at du skulde saa pnckelige neder slass oc omvændiff da grade dñ sa
 vell sō ieg en dog at du est nñ glad i din løcksalighed Der de romerske høff
 dinger titus och vespasianus siden kōme faar staden Da belagde de hannem
 paa alle sider ferdeliff m̄z iii suare wolde or boiger at ingen kunde søre eller
 gøre dem nogen hielp eller trøst m̄z kaaft eller spising Iosephus scriffuer at
 de hagde saa stor hvinger sāmē tiid at qwinderne ode deriff egne bōrn Teptus
 Et ad terram De skulle sla dig ned till iorden Det skede oc Thii den tiid de
 hagde vondet staden da sloge de m̄vren ned oc alle tornene Som h̄v̄er man
 som diid kōmer en nñ kende maa thii den hellige graff stonder nñ mit i sta
 den som sör stod langt vden for byen De i hieff sloge sāmē tid mange v̄talige
 mend oc qwindet v̄nge oc gamble store oc smaa De som de toge til fonge dem
 solde de haanlig p̄p̄p faar en penning ligeruiff som de tilforn kōpte vor herre
 faar p̄p̄p penninge. Teptus Et ingressus templum. Vor herre gick strap i
 templen Trisostomus siger at han det gjorde oss alle till eth gaat exempel At
 naat wii kōme i nogen stad eller by Da skulle wii sörst gonge i kircken och
 loffue gud i hiem̄rige oc bede h̄anem om sin naade sör en wii gøre noget an
 derh̄ Han v̄d d̄reff dem som solde oc kōpte i templen Thii at presterne i tem
 plen hagde skicked iii kramboder i vobn h̄v̄sers for deriff gerigheds sk̄p̄d at
 h̄uilsken som icke hagde det han skulde offre at han der skulde fonge det salt
 Sām̄lediff hagde de och skicked der penninge ved flere at h̄v̄ilsken som icke
 hagde penninge at han skulde fonge dem till loanss paa aager Deriff bord
 sp̄t̄he vor herre oc om oc tepde dem v̄d m̄z de andre Her maatte nogen sp̄p̄
 ge huor saare de icke stode mod h̄anem Der til suarer Nicolaus de sp̄ra oc si
 ger At der gick saa stort sk̄in aff hanss ansiet at det forfæred dem alle sām̄en
 at de icke torde stonde mod h̄anem Ligeruiff som han meth sine ord forfæred
 dem sk̄er tosdag at afften i v̄tegaarden der de skulde gribe h̄anem At de alle
 fulde til iorden i det han sagde h̄vem lede i effter det er ieg Teptus Domus
 mea Vor herre sagde Mit h̄v̄ss det er eth bōne h̄v̄ss Der met gaff han till
 kende at han vor sand gud Thii at kircken er alsom eniste skicked till at
 tiene gud i oc icke til ad biuge kōbm̄anskaft̄di Men i h̄affue giort h̄ene til
 en rōffuere kule Thi at de icke actede huorlediff de skulle der tiene gudh. men
 huorlediff de fonge kv̄nde deriff ieffn cristenss gotz och penninge m̄z falsk̄hed
 oc swig Siden l̄erde vor herre dem daglighe i templen Sanctus Gregorius
 siger at vor herre predickede for onde oc gode giffuendiff alle predicke fedre der
 meth gaat exempel at de diff ligest gøre sk̄v̄lle H̄v̄orlediff vor herre indred
 i iherusalem det findiff paa sörste aduentz søndag so. i. Sām̄lediff Palme
 søndag folio cvi. Thii gōrff det icke behoff nñ at scriffue det om p̄d̄rm̄ere.

Iosephus.
teptus

teptus
crisostom?

Nicolaus
de sp̄ra

teptus

Eth Jertege om hunger

Tiende søndag

I finde i en bog kalliss scolastica historia om den store hvens
ger som vor i iherusalem der han vor belagd Der vor en fri:
baaren qwinde samme tiid i staden som hed maria fra huil:
ken røffuere oc skælke toge alt det hven hagde saa ner som et
lidet spæt barn Der hven ickē hagde mere dii at opfostre det
mz da sagde hven till det mit alder keriste barn Jeg haffuer
saa lēge fød dig som det mig myveligt vor aff all min formyre Nu nēdiss
du faar min suare hvinger skp̄d at fødē mig igen Saa hōg hven sāmē barn
i tv och fød det halffdelen Disse forneffnde røffuere lucthede den fødē rōg aff
sāmē kōd Dii kōme de til hende igen oc truede hende ved sit liiff at hun skulde
vise dem sāmē kōd som hven da fødēt hagde eller de skulde strap myrde henz
de Hven lod dem see at det vor halff delen aff henniss eniste barn och hven det
fødēt hagde for sin store hvinger och armōd skp̄d Da bleffue de forferede och
ginge fra hende Der vor saa stor hvinger i sāmē stad der Titus hānem be:
lagt hagde i ii aar At faareldrene toge maden mz mact aff deriss bōrniss henz
der oc myrde Bōrnene toge oc maden aff deriss faareldriiss myrde och hender
mz wold Mānge ode hvende oc kätte røtter och myrde och alle andie wskelli:
ge diut som de kōbte for store penninge sāmēlediss ode de sko oc skotwenge oc
andet lāt oc skind nelde røder oc dwe mōg oc sloge huer andē i hiel faare mad

Ellefte søndag effter hellig trefoldighedz sōn.

Epla i ad cori. xv ca. Eratres Notū vobis facio

Isse ord stonde i det femptende capittell i det første sendi:
ginge breff som Sancte Pouild screff til en stad hed cor
rinthus Och lyder dhe saa paa danske.

Dere brødre paa det at eder skall diss bedre dragiss
til minde Da giffuer ieg eder till kende igen deth
hellige ewangelium som ieg haffuer Predicked och sagt
eder tilforn Huilhed i da kerlige anammede oc holde en
nwo fastelige mz huilhed i oc bliffue skulle ewidelige salige Wden i haffue for:
fengelig tro vden gode gerninger Jeg vnderwiissde eder i de første ord det som
ieg hagde hørt oc lart at Cristus Ihesus gaff sig veluillige vnder den haare
de død oc pine for waat skp̄d som scriffen bewiser Sāmēlediss at han bleff
iordet oc stod tredie dag op aff døde igen som hellige mend oc profeter der om
bare videndiss bryd i den hellige scriff De at han effther sin arefulde opstod
delse obensarede sigh for Sancte Peder Apostell sammelediss for de andie vi
apostle Siden tede han sig for mer en sem hvyndrede och flere aff sine disciple
oc kerlige venner aff hvyilke sōme leffue oc sōme are døde Siden tede han sig

saar sancte Jp Siden tede han sig for alle sine apostle hellig toisssdag der han opfor till hiemelss Paa det siste vilde han oc verdiss till ath obenbare sig saar mig Jeg er ligeruiss som eth barn der döt soddiss Jeg er alder minst blant alle vor herriss apostle Jeg er icke verdig til at kaldiss apostel Thi ieg hadede och forfulde de hellige kirke oc vor herriss ihu xpi tienere. men huad ieg nu er Det er ieg aff gudz besynderlige naade oc hans naade daar icke forfengelige i mig

Euāg. Luce xviii I. i. t. Dixit ihesus ad quosdā

Æsten som laßiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den verdighe ewangelista Sanctus Lucas i sit attende capittell Och lyder hyon saa paa wort tyngemaall

ADz herre Jhesus cristus taleden en tiidh till nogre som trode formegeth paa deriss egen retferdigshed ligeruiss som de vilde kaldiss retferdeligere oc gudeligere mer en andre menniske som de forsmade De sagde han dem denne effterlignesse Der ginge en tiid to menniske op til isde kircken ath de vilde bede Den ene vor en phariseus som vilde spness at vere gudelig oc retuiss De ande vor en publicanus det vor en obenbare spndere Denne høgferdighe phariseus gick op i kircken och stod och bad obenbarlige for sig selff saa sigendiss Herre gud Jeg tacker dig ath ieg icke er som andre meniske tøffuere. vretferdige menniske Horkarle eller som denne obenbare spndere Jeg faster tøsswer om vgen Jeg gissuer tiende aff alt det ieg haffuer Den fattige obenbare spndere stod alder nederst i kircken De vilde icke opløffte sine øgen mod hiemelen for sin pømpghedz skyld Men han slo sigh saar sit byst sigendiss O alsonneciste gud miskunde digh offuer mig arme spndere Sandelige siger ieg ether ath han gick retuiss giort aff kirck en hiem till sit eged huss fra den anden Thii ath hwo sig ophøffuer han skall neder tryckiss Och hwo sig pømpger han skall ophøffuiss

Udtydningen oc glosen her paa

ER vor herre vor xxxiii aar gammild da sagde han disse ord som stonde i denne hellighe laß til söme aff isderne som trode for meget paa deriss gode gerninger och forsmade andre thii de mente at de waare bedre oc retferderige en de waare Tepe Duo hoies En tiid ginge to mend op till templen ath bede Nicolaus de lira siger at same kircke stod paa et høgt berg de syra. kalliss moria so stæ pouild oc scriffuer ii ad phili.ii Den ene vor i phariseus so Nicolaus spntiss retuiss oc god Nicolaus de gorra siger at same phariseer hagde atskillig de gorra.

Æ

Ellefte søndag

teptus

Nicolaus
de lra.

Nicolaus
de lra
matt. p. viii
teptus

*in misericordia dei
propter peccatores
propitius.*

teptus

Ezechie. iii

Hugo.

gudelide klededon fra andre at de der mz kendiff skulde aff hwer mand oc sp
niff gudeligere och retvisere en andre Det andet vor en obenbare spndere som
leffuede i de verdenff gerninger som ick kunde göriff vden spnd **Teptus**. Phari
seus stans. Denne phariseus gick puerst op i kirken och stod Nicolaus de
gorra Siger at hanff hofferdighed merckiff der met at han stod och ick fald
paa knæ Hā bad Nicolaus de lra siger at hā ick rettellige bad Men hā loff
uede sig mere Thii han sagde Herre gud ieg tacker dig at ieg ick er sō andre
mēnske. sō han ville sige ieg er ick onder eller spndig Hā begynte ild sin bøn
i det han loffuede sig self thii han skulde sōst bekent sin spnd oc skæbelighed
oc siden beder om affløssning Han tackede vor herre at han ick vor som den
obenbare spndere oc der mz dømede han oc forsmade hānem Ingen skal dø
me en anden thi ingen kan se en andens herte vden gud al eniste Han opreg
nede sine gode gerninger at han fastede oc gaff sin tiende aff alt det han hagde
Nicolaus de lra siger at phariseerne gaffue oc tiende aff deriff vther aff sal
uie rude mynte kōmen oc andre saadane viter At de skulde spniff retferdighe
en dog at de ick vaare der plictige til efter logen som stūs Matthæus scriff
uer i sit p. viii ca. **Teptus**. Publicanus Den obenbare spndere bleff naderst i
kirken oc holt sig v verdig til at gonge op mod altered Hā torde ick lade sine
øgen op thii hānem bluediff ved at se op till hiemelen faar sine mange spnder
skæld Men han slo sig faare sit byst Der mz merckiff hanff anger oc tvælse
sō han hagde i sit herte for spndē Hā sagde D alsomectiste gud forbarne dig
offuer mig arme spndere Der mz bleffue hanff spnder hannem forladne Thii
sagde vor herre Sandelige siger ieg eder at hā gick retferdig aff kircken hiem
til huss fra den andē) thi hā fick naade oc miskund faar sin p. dmpghed. som
gud hā giffuer alle p. dmpge Men hofferdighed forkafe den gode lōn som den
phariseus skulde haft for sine gode gerninger thi hā rofede oc loffuede sig self
Teptus Dis q se epaltat Huer sō ophøffuer sig mz hofferdighed Han skāl
nedertryckiff i heluediff pine Men hwo sig p. dmpger met scrifftemaall oc an
ger faar sine spnder Han skāl ophøffuiff i hiemerigiff glæde

Nvert mēnske skal gøre penitentz faar fem honde sag **E**st for den
graselige pine sō er i skærff ildz pine thii hun er store en all den pine
sō er i verdē **A**ndē sag er for de atskillelige piner sō der ere Thii der
er en serdeliff pine sō huer spnd som nogen bedriffuer paa iorden **T**redie sag
for den lange tiid sō huer skal bliffue i pine Thii der regniff eth helt aar faar
hwer dag Som der stonder **E**zechie. iii ca. **H**ierde sag er for ingen hand der
fortiene verdskpld met samme pine Men all eniste aff legge sine spnder meth
hende **H**empte sag er henniff skadelighed Thii ath saa lēge som nogen er i
pine Da kan han ick see vor herriff blide ansict Och det er de arme siele al
der første pine thii hvon offuer gonger all den anden deriff pine tvēfindhe folt
Der offuer siger en Doctor kalliff **H**ugo Ath ingen siell songer vor herriff an
sict ath see sō hun haaffuer spst giort for den alder minste part aff den mins
te naadelighe spnd som mennisken nogen tiid bedreffuit haaffuer her i verden

188
effter hellig trefoldighedz søndag No. clxxxii.

i iertegē at igē skal høfderde sig aff gode gerniger

Minne at alle de Gode Gerninger som den Helligste Guds Rige

I lase at det vor en mynck som leffuede gandske gudelige i mange aar i en villende skov i huilken han hagde gjort sig en liden riisbod vnder en sten klippe Han dristede meget paa sin gudelighed och gode leffnid och gledtiff forfengelige der aff De lagde sig selff den are til oc ickē gud som hānem sāmme naade giffuit hagde Der dieffuelen det fornā Da skapte han sig en afften i en deglig yng qvindeliff efterlignelse De lod som hun vor trath och hagde fared vild i skoffuen hvn gick ind i hanss bod och sald paa knæ for hānem oc sagde O here fader forbarne dig offuer mig och tillad at ieg maa ligge her i en vræa i nat vdooffuer thii det natiff fast at bisne vlsffue eller andre vskellige dyvter ey skulle æde mig Han tillod at hvn der ligge maatte Siden sagde hvn hannem meth gandske subtidelige och kloge ord hvvordiff hvn hagde fared vild i skoffuen oc hvvad henniss ærende diid vor Han gledtiff ved henniss vise ord oc vndrede storlige paa henniss deglige ansigt oc skabning Hvvn sette sig nermere til hannem oc gaff hānem søde ord och snackede fast om alle honde ting om siger klappede hvn oc købte hānem Han fick legemelig begerelse til hende oc forglemde det løffte sō han hagde søt løffuit gud oc samtyckede at synde mæ hende Som han vilde taget hende i fagh da gaff hvn eth alsom græseligst skraall aff sig oc der met forsvand hvn aff hanss hender Der waare mange vdalige dieffle samblede om sāmme bod at see paa sāmme vnder de robede alle paa hannem och sagde Du ophøffuede digh till hiemelen aff dine gode gerninger Hvvor stemmelige est du nu salden mod hellsuuede Haffuer du ickē hørt at hvv sikh ophøffuer han skall nedertrecktiff Den sāmme mynck salt h strax i misshoff och bleff saa gaath som galen och øffuede sigh siden i alle stemme vbeqvemmelighe gerninger och synder

*Disputatum
Sunt 1000
Regulae*

Tolffte søndag effter hellig trefoldighedz søn.

Ep̃la ii ad cori. iiii H̃res fiduciā talē habemus.

Iffe ord stonde i det tredie capittell i det andet sendinge breff som Sancte Poulo screff till dem som bode i en stad hed Corinthus Och lyde de saa paa danske

Ere bisdie vii haffue saadan tro till den alsömectigste gud formedelst ihesum cristum vor herre At vii ickē are fuldmettice aff oss selffue at tencke eller forsølgē nogre de ting som hellige och salige are Men vor mact och visdom er aff den alder:

¶ ii

Ar ettende søndag

velldigste gud Som gjorde oss til bequæmelige tienere atþ lære och predicke det ny testamente som er det hellige ewangelium Icke met de bogstafue och ordh som der stonder vdi Men m̃z den helliand De som leffuede efter logen i deth gamble testamente de kunde icke der m̃z songe det ewige lifft strap efter deriss legemelige død men de maatte neder i hellsuediss forborg oc mørck Men den verdige helliand giffuer dem nu alle det ewindelige lifft oc glade strap effther deriss naturlige død som rettelige leffue oc regere dem efter dette ny testamente Vor det gamble testamente som screffuit voor i sten taffler saa arefult oc skinnende at israelss folk kynde icke see mosen for det skinn och klarhed som gick aff hans ansigt for deth forswand igen Hvoor ydermere clarere er da dette ny testamente som er opspildet met den verdige helliands lyss oc hans bespnderlige naade Hagde mosei loo saadan klarhed oc der fælde inthz andet met en døden paa legemet om nogen bød hende och siden den ewindelige fordomselse efter døden Da haffuer dette hellighe ny testamente som er vor herriss Ihesu cristis loo meget mere lyss skinn oc klarhed meth sig Ath alle som hende lære och stadelige holde songhe den ewighe are och ewindelige glade effther døden

Quā. Marci viii I. i. t. Exiens ihūs de finibus

Esten som lasiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den verdige ewangelista Sanctus Marcus i sit siwende capittell Och lyder hven saa paa vort maall.

A Or herre Ihesus cristus gick en tiidh fra en stad hed Tyrus gennem en stad hed sidon til eth vand sō kalz liff det galileeske haff i de land som de p haffuit steder ligge vdi Der ledde de en mand till hannem som wor baade døv och dumm och bade hannem atþ han vilde legge sin hand paa hannem Da tog han oc ledde hannem aff spess fra almyen och stak sine fingre i hans øin oc spotte paa iorden oc blendede det met iord oc strøg paa hans tvunge Siden saa han op i hiemelen graden: diss oc sagde Effeta Det er dwt skalt opladiss Saa oplodiss strap same men: niss øin oc hand vørde sin tvunge oc taledede rettelige ihūs forbød dem sō hānem framlodde oc de andre sō da til stede vaare at de icke skulle sige det Diss mere han det forbød diss mere sagde de andre der aff loffuediss hānem mang: foldelighe saa sigendiss Han gør alle sine gerninger vell och ydmygelige Han giffuer døffue deriss hørelse och dumm deriss maall atþ de kynde vell tale

Udtydningen oc glosen her paa

Et vor herre vor xxxii aar gāmilð da giorde han dette Jertegen met denne dōvve oc dōvme mand De skall huer vide at han icke vor sōdder dōvme eller dōvver Men dieffuelen sō han vor besatter m̃z han holt hanff twnge at han icke tale kvnde han behindrede oc hanff hōielse at han icke hōie kunde de Teptus Et apprehendens eū Vor herre tog hānem aff sidiff stra alnwen Sanctus Jacobus siger at der m̃z merckiss At h̃ h̃yo som vill bliffue salig han skal sly ont selskaff Han stāck sin fingre i hanff s̃in der m̃z merckiss den helliañdz naade sō gud indg̃der i mēniskens h̃erte Hā strōg hanff twnge Der m̃z vnderstondiff den ewindelige visdom han gissuer mēniskene Vor herre saa op till hiēmelen der m̃z gaff hā off exempel at vi skulle ofte see mod hiēmelen oc acthe at det er vor rette arffue rige oc bede gud at vi diid kōme m̃vve Teptus Igemuit Han grad off alle til exempel at vi skulle grāde for waare spnder Thii der stonder Ezechi. viii In quacūqz hora ꝛc. I huad som helst time mēniskē grader for sine spnder da skulle de bliffue hānem forladne ⁊ Han bad hānem lade op s̃in m̃vnd oc tale Der m̃z obēbare de han At han vor sand gud i det han bōd hānem at tale Teptus Et loquēbatur recte Dvmmen taledē strap ret sanctus Jacobus siger At huert cristet mēniskiss twnge bliffuer oc lōssd naar han brūger hende i gudelige bōner och s̃in ieffn cristen til gaffn m̃z god lerd̃om oc gode raad at han skal tiene gud oc scriffte sine spnder Teptus Precipit illis Han bōd dem at h̃ de skulle ingen sige dette iertegen D̃ss alle til god lerd̃om at vii skulle sly forfengelig are om vii gōre nogen god gerning oc icke begere der priiss oc loff faare D̃ss mere hā forbōd dem at sige det d̃ss mere sagde de det hānem til loff och are Nicolaus de syra siger her offuer at alle som songe velgerninger eller gaffue aff nogen de skulle loffue oc tacke hānem der faare en dog at han icke det selff begerēd̃iff er.

teptus
Jacobus

teptus
ezechi. viii.

teptus
Jacobus

teptus.

Nicolaus
de syra

Eth Jertegen om vtacknemmelighed

I lōse i Sancti Ambrosii legende At en tiid som han skulde fare till rom da gēste han till en rig mandz sō vor vtacknemmelig oc giorde vor herre ingen loff eller are aff det megle gotz och penninge som han hannem vñth och gissuit hagde Sanctus Ambrosius saa at h̃ h̃wsene waare alle fulde met stor rigdom Och gaarden f̃vld meth qvveg oc f̃x s̃āmelediff meth orengē och piger som det skulde tage vare Thii kallede han hōssbonden till sig̃h och sp̃vorde hannem om s̃in varelse Han swarede H̃ere herre verden er mig̃h aldeliss lōcksalig och all ting gonger mig̃h vell i hand effther min egen vilge Jeg haffuer stor rigdom indṽertiss i mit h̃vss met meget gotz oc pēninge oc ṽd̃ṽertiss m̃z min s̃āned oc māge swane oc piger som mig̃h daglige tiene

E iii

Gr. Lufft
for J. d. m.
J. d. m. b.

Tjelfte søndag

Jeg haffuer aldrig hafft nogen verdenss modgong eller sorg Der hā dette hag:
de høit da græde hānem gandske storlige Thii kallede han dem til sig som
hānem fulde oc bad dem strax gøre rede at fare deden snartlige atz gudz heffn
icke skulde kōme offuer dem m̄ de andre thii vor herre vor icke i det sted Der
de waare nogen følge vey fra gaarden da saage de alle skindbarlige atz iorden
obnede sig De same rige mand oc alt det han hagde gaard oc grund. gotz oc
penninge hystu oc barn. swene oc piger qweg oc søx swoncke alle sāmen ned
vnder iordē at inthz syntz pss der aff Der Sanctus Ambrosius dette hagde
seeth sagde han till dem alle som hānem fulde D hvor mild och miskundelig
er gwd offuer dem som haffue verdenss modgong oc armod oc lide den tselmō:
delige D hvor streng er han oc mod dem som haffue stor rigdom De icke vil:
le dele hānem m̄ deriss fattige ieffn cristē oc gøre gud der loff oc are aff Thii
skall hver tacke gwd faar alle sine velgerninger A M E N

Trettende søndag effther hellig trefoldigheds

Epla i ad gala.iiii. Eratres Abrahe dicte sunt.

Enne Epistell screeff den verdighe Apostell Sancte Pau:
lild til noget folk i greken kalliss galate oc stonder hun
i det tredie capittell Och lyder saa paa danske

Dere brødre den hellige Patriarcha abraham sick
Ben ieth oc løffte aff den hiemelske gud til sig och
sith afføde Icke sigiss her til all hanss afføde Men ser:
deliss til hanss afføde paa legemess vegne som er cristus
ihūs Icke gjorde mopsi lovv disse ord oc løffte til inthz huilken lovv som bleff
først vdgissuen fire hvyndrede oc tredivege aar effter atz gud hagde først taled
till abraham oc loffuit hānem at hanss afføde skulle bliffue velsigned oc frelse
mēnsken fra den ewighe død Waare det sindingen som eder sigiss aff falske
larsedre Atz den ewige salighed henger all eniste paa mopsi lovv Da henger
hun icke paa dette løffte som gud selff loffuede saa lang tiid tilforn Den hiē:
meske gud gaff abrahe den ewighe are och salighed i hiemelen fordi han trode
visselige hanss ord oc ieth Och icke for mopsi lovv skyld som vdgissuen daar
long tiid effther abrahamss død Huad gørss da mopsi lovv behoff Eller hvor
saare er hwn satter Wden for onde mēnskiß velydigheds oc offuerdadigheds
skyld Atz de som icke ville radiss gud i hiemelen atz de skulle radiss for den
plaffue oc død som gissuiss paa legemet offuer dem sō byde mod lovdē Dette
skæde till denne samme afføde cristus ihesus kom hiid till verden som abrahe
loffuit daar Den sō er middel han kalliss icke saa paa en tingest vegne. men
fordi at han forliger eller till hobe søger tvende ting Dog er cristus ihesus en

196
 effter hellig trefoldigheds søndag No. clxxxiii.

gud ligemectig i guddömen m̄z gud fader oc gud den helliand Et fordi mopst
 lovv tvært mod gudz löffte oc ieth (Bort det ath sige) Hagde der nogen lovv
 bered giffuen blanth mopst lovv som kvende giort mēnsken retviss och salig
 strap effter döden Da hagde mēnsken salighed visselike hengt paa den lou
 Denne samme gamble screffne lovv talede vell meget om synden oc forbød at
 nogen hende bedriffue skulde Dog rensede hun dem iche paa sielen som fyolde
 i synden Men deth ewighe lifff och arefwolde glade och salighed giffuiss alle
 menniske som stadelighe tro paa Jhesum Cristum gudz leffuende søn

Euange. Luce. x. ca. In i. t. d. i. d. l. Beati oculi.

Esten som lasiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den
 verdige ewāgelista Sanctus Lucas i sit tiende capittell De
 lyder hyv sa paa vort maall

ADz herre ihesus cristus sagde til sine disciple Hellige
 are de øgen som see det i see Men iegh siger eder ath
 mange Propheter och konger vilde gerne seet det i nu see Men de saage deth
 iche De vilde oc gerne høit det i nu høre men de hörde det iche Da opstod en
 logkøn mand som holt sig megit viss oc klog och fristede vor herre saa sigen
 diss Westere huad skal ieg gøre at ieg maa songe det ewighe lifff och salighed
 Vor herre suarede hānem Huad stonder der screffuit i louen huorlediss lass du
 Han suarede Du skalt elske din gud oc herre aff alt dit herte Aff all din siel
 aff all din mact oc formoe oc aff all din hw oc mening Och din ieffn cristen
 lige ved dig selff Vor herre sagde Du suarede rettellige Gør och saa da skalt
 du songe det ewige lifff Denne logkøne mand vilde loffue sig selff aff sin rets
 wissshed Thi sagde han Hwo er min ieffn cristen Jhesus saa op mod hiemes
 len oc sagde En mand for en tiid ned fra iherusalē till Iberico oc kom i blant
 røffuere paa degn som hānem røffuede oc gjorde meget ilde saar siden ginge
 de bort oc lode hānem ligge halff død igen Det hēde sig at en prest for ned den
 sāme vep Han saa hānem och skøtte hannem inthz men for sin vep omkring
 hānem Siden kom en messe degn den sāme vep fram oc saa hānem Han for
 oc sin vep oc skøtte hānem inthz Der effter kom en samaritanus den samme
 vep fram Der han hānem saa da bleff han rørd aff barmhertighed oc puckede
 offuer hānem Thi gik han til hāne oc forbant hanff saar oc lod olpe oc vin i
 dem Siden sette han hānem paa sin asen oc førde hānem i stalden oc røtede
 hānem selff Andē dagen tog han to gode sølff pēninge oc gaff stoldmesteren oc
 sagde røcte dette siuge mēnske legger du noget vd aff dit da vil ieg betale dig
 det naar ieg kōmer til bage igen Huiskē aff disse tre tyckiss dig der vaar hāff
 rette ieffn cristen sō falden vor i røffuerenss hēder Han suarede Den sō gjorde
 miskundhed mod hānem Jhesus sagde til hānem Gack oc gør oc sammelediss
 E iiii

Trettende søndag

Udtydningen oc glosen her paa

Luce p ca.
Matt. xlii
teptus

Enne forscreffne hellighe laest som Sanctus Lucas scriffuer i sit p capittell Den scriffuer och Sanctus Mattheus exangeliſta i sit xlii capittell Teptus Beati oculi. Vor herre ſagde til ſine diſciple Hellige ere de øgen ſom ſe Det i ſee Der m̃z menthe han alle ſom ſaage m̃z deriſſ hellige tro oc vnderſtondeſe at hā vaar ſand gud oc m̃nd ligeruiſſ ſom hanſſ diſciple det fuldkōmelige trode oc viſte at hanſſ guddōmelige ſtore macth ſkiult iſſ vnder hanſſ mandom Thii kallediſſ de hellige ſom Sanctus Jeronimus ſi ger Jllorū oculos beatos dixit qui hominem videntes deū crediderunt Vor herre kallede dem hellige ſom ſaage hanſſ mandom oc legeme oc trode at han vor ſander gud Her ſkall huer mercke at eſſter dii at de øgen waare hellige ſom ſaage vor herre oc trode at han vaar gwd Da ere de meget helligere ſom icke ſaage hānem legemelige her paa iorden oc tro alligeuēll fuldkōmelige at han er ſand gwd i deth hellige ſacramente Sanctus Johannes ſiger i ſit xx capittel aff vor herriſſ m̃vnd Thoma quia vidisti credidiſti O thoma ſaar dwo ſaaſt mig da trode du Hellighe are de ſom tro po mig och icke ſaage mig Teptus Dico enim vobis Jeg ſiger eder ſagde vor herre At mange propheete begere de at ſe mig Eſaias ſcriffner i ſit lxxiii capittel ſigendiſſ Gwd giſſue at du vilde oplade hiemlede och neder ſare till off David ſagde och ſom der ſtonder i pſalteren Inclina celos tuos et descende O gud b̃p dine hiemle och ſar ned till off Teptus Et non viderunt Dog ſaage de mig icke Som hā vilde ſige legemelige ſom i g̃re En dog de ſaage mich aandelige Da opſtod en logkōn mand at han ſkulde diſſ beder h̃riſſ aff alñṽen oc ſagde till vor herre Meſtere huad ſkall ieg g̃re at ſe ieg maa ſonge hiemerige Nicolaus de gorra ſiger Han kallede hānem meſtere och han vilde icke vere hanſſ diſciple Vor herre ſuarede huad er der ſcreffuit i loſſuen huad laſſ du Som han vilde ſige for dine diſciple och vnderſaatte huorled iſſ larer du dem men du icke ſelſſ viſt huorled iſſ du ſkaſt ſonge det ewighe liſſ Han ſuarede Huer ſkall elſke ſin gud offuer alting oc ſin ieffn criften lige ved ſig ſelſſ Vor herre ſagde g̃r och ſaa Da ſonger du hiemerige Han ſuarede h̃ṽo er min ieffn criften Der meth frifede han vor herre oc mente at han ſkulde ſagt ad det vor iøderne och da vilde han ſuared at han elſte dem at huer ſkulde ment at han vor retferdig. Teptus Suspiciens autem ihesus. Jhesus ſaa op mod hiemelen oc ſagde En mand ſor ned fra Jheruſalē til en andē ſtad kall iſſ iherico Det er en da giff ſærd mellem ſāme ſtæder oc en ſtor ſuar ſkou i huilken m̃ge r̃ffuiſſ Der kōme r̃ffuere oc toge alt det han hagde oc giorde hānem d̃delig ſaar Meth dēne mand ſom ned ſor aff iheruſalem vnderſtondiſſ huert m̃niſke ſom gonget aff retviſhed oc gudz b̃ṽd ord oc g̃r d̃delig ſynd Han r̃ffuiſſ aff diefflene det er de tage gudz nade fra hānem De ſla hānem till han er ſaa gaat ſō

Jeronim⁹.

Johannis
xx ca.

teptus
eſaie lxxiii
David

teptus

Nicolaus
de gorra

teptus

191
 effter hellig trefoldighedz søndag ffo.clxxxv.

død det er de kōme hānem till atz bedrissue mange dødelige synder aff huilke han er død faar gud Det denne mand maa oc adam oc mēniskenss kōn vnderstondiff han for aff iherusalem det er aff paradiss oc vskypdighedzenss stat til iherico det er til dēne verdenss vlsched oc armod At hā kom i blant røffue: re det er i blant diefflene som røffuede hānem Det er de toge fra hānem vde: delighedzenss stat som han skulde haaff i paradiss ewindelige De giorde hānem dødelige saar oc lode hānem ligge halff død Der met merkiss de mänge suare siwger och kranchet och andre bedrissueller som mēniskē offte songhe Huilke de aldrig songet hagde om adam oc eue hagde icke brødet gwodz bød Teptus Accidit autē vt sacerdos Det hende sig at en prest gick fram saar hānem Der meth vnderstondiff mopsi lovv som icke kvende frelse mēniskenss siele fra helffuediss mōrick Siden gick en messedegn fram saar hānem der mz vnderstondiff Propheterne som kōme effter mopsen De saage atz mēniskenss kōn vor suarlike saar giort mz synderne men de kunde icke lage det Der kom en Samaritanus der met vnderstōdiss ihesus cristus Han saa til mēniskenss kōn mz sine misshandelsz øgen oc forbarmede sig offuer det formedelst den store medpnc̃k han hagde der offuer. Teptus. Et approprians. Han gick till denne saare mand oc forbant hānss saar oc sinworde dem met olpe oc vin Det er han neder for aff hiemelen oc anāmede mandom at han vilde frelse mēniskene oc gaff dem dōb oc cristendom mz huilke alle deriss synder lagiss och forladiss Det olpen han lod paa hānss saar vnderstondiss deth stadige hōb som huer skall haaffue til hiemerige formedelst ret plict oc bōd han gør for sine synder Det vinen vnderstondiss den redste som huer skall haaffue for vor herriss strenge dōm oc den ewindelige pine om han icke leffuer retferdelige Han førde hānem met sig Det er han bār det hellige korss oc led den suare død och pine der paa mz huilken han frelste mēniskenss kōn fra dieffuelen Teptus Dupit in stabulum Han førde hānem i stolden Der mz merkiss den hellige kirke som er alle cristne mēniskenss samfund i huilken huer skal bliffue helbrede aff sine synder formedelst scrifte maall plict oc bōd De lare der salighedzenss wepe som er vor herriss budord Teptus Altera die Anden dagen tog han to peninge oc gaff stoldmesteren oc bad hānem tage hānem vare Det skede den tid vor herre vor opstonden da gaff han Sancte Peder Det er pauen i rom twende testamente met huilke alle skulle bliffue salige Han sagde till hannem tag hānem vel vare Der er at han oc hānss effter kōmere skulle lare mēniskene salighedzenss wepe oc tage deriss siele vare mz god lerdōm oc predicken Teptus Et ait Han sagde legger du pdermere ṽd da skal ieg giffue dig dhz naat ieg kōmer till bage igen Det wor at gaffue han mēniskē andre flere gode raad eller exempel atz leffue effter en der stonder i de ty hānss budord Da vilde han der faare lōne hānem naat han kōme til bage igen Det er paa den pderste strenge dōme dag naat han vill lōne alle huer effter sine gerninger Teptus. Quis illorum. Huilken aff disse iij tyckiss dig atz der vor hānss neste ieffn cristen Han suarede Den som giorde misshandhed mz hānem Vor herre sagde Gack

Trettende Søndag

och gör sammelediff saa songer dw hiemerige Der meth gaff han off alle till kende at vi offuer alth skivlle were barmhertelighe offuer wor ieffn cristen och dele miskundhed meth dem aff wor soumyre kvonde vii detth icke gøre miz gerningen Da skivlle vii det gøre meth ordh och god serdom och raad

Eth Terteign om miskundelige gerninger

En bunde, *En bunde, som er bunden*

Alase at det vor en bonde som bode i en stor enstig gaard han oc hanff hustru de giorde altiid gerne miskundelige gerninger mod fattige folk och lade dem hvoss saar gudz skyld naar de bade der om Han hagde oc saar seed at han hvoer fredag bad eth fattig folk till bord miz sig vor herriss bitter død och pine till amindelse och are Naar han hagde ingen fattig til stude da tøffuede hā saa lege miz sit maaltid til hā nogē sand Det hende sig paa en fredag at han ingen hagde thi sagde hā til sin hustru red mad ieg vil vdgon- ge oc lede om ieg kan finde nogen fattig at haffue till bordz miz off i dag Der han kom vd i marken da saa han huor en fattig stackarl gick oc soppede i en skyden vep Han gick mod hānem oc bad hannem hien miz sig Der hustru en hānem saa da sagde hun ieg vil two hanff søder thi det görss hāne vel behoff siden ville vii gøre maaltid Der hvon hānem twode sand hvon atth der vor hvot genem baade hanff søder thi sagde hvon til hofsbonden den fattige mand haffuer i hvoll gennem hvoer sin fod ligerviss som vor herre hagde Da sagde vor herre i haffue altiid tilfoin lent fattige folk hvoss oc giffuit dem maad oc øll saar min skyld Men i dag haffue i bedet mig self til geest oc twoed mine søder Thii loffuer ieg at ieg skall giffue eder igen ederff nøttødelige søde her paa iorden och det ewindelige liff och salighed effter døden Det vnde off alle den milde gud som er velsigned till ewig tiid **A M E N**

*Ad liden sigale
ind.
i drømmen som han
i drømmen.*

Tiortende Søndag effter hellig trefoldighedz.

Epistola ad gala. v Eratres spiritu ambulate

Enne epistell screff den verdighe apostell Sancte Pouild till noget folk i greken kalliss galathe oc stonder hvon i det femte capittell Och lyder hvon saa paa danske

Ere bispdre lessuer effter ederss sieliss oc samvittigheds vilge De fuldkömer icke legemenff onde begeresser Le- gemed begærer tvært emod sielen Och sielen tvært emod legemed De haffue altiid indwertiss w samdirectighed mellem dem Ati icke gøre och fuldkomme

192
 effter hellig trefoldighedz søndag ffo.clxxxvi

kunde alt det sielen begarendiff at faar det hinder i haffue aff legemet Er det
 saa ati regeriff aff den helliand Da ere i icke vnder den troldom oc tieniste so
 vor i det gamble testamete Legemenss gerninger de are obenbarlige som er v
 kyskhed de spynder mod naturen Vord vobluetighed i omgengelse oc andre v
 kyskhedz tegen oc gerniger huilke so komed haffue vise meniske til at bede til
 aff gude som kong Salomon gjorde Siden met troldom och forgiftelse som
 ske saar vskellig kerlighedz skæp Lønligt findskaff vrede kiff oc trætte meth
 haanlige ordh och skadelige gerninger Hastighed met rob oc skraall hvog och
 slaw vofandrectighed det ene selskaff mod det andet Kettery mod den hellige
 cristelige tro Stor avvind indwertiff i hierted Och siden vdwertiff mandrab
 met gerningen Druckenckab oc offuerflødighed i mad oc drick met anden se
 gemess krasenhed Her siger ieg oc vnderviser eder som ieg tilfoyn haffuer lart
 oc predicked saar eder Atth i skulle tage eder ware her saare Thii atth de som
 saadane gerniger gøre eller samtpcke de songe icke hiemerigiff rige Men den
 verdige helliandz gerninger oc fruct i eth gaat meniske Er kerlighed aandelig
 glade aff en ren oc vobesmitten samvoittighed fred rolighed oc god samdirectig
 hed met sin ieffn cristen Tolmodighed i verdenff modgang Et stadigt oc eth
 gaat hoh till den euige søn Eth gaat renth hierte Aandelig hvogsualse Væl
 uillighed til vdwertiff gode gerninger Spagferdighed meth en rolig omgen
 gelse blant andre menniske En rat stadig tro paa de ting som hellige are och
 offuer gonghe menniskenss vdwertiff sind Hoffuisshed oc erlighed i ordh och
 gerninger Stort aderhold paa legemeth meth kyskhed och eth renligt lessnid
 Hopfi loy hvn er icke her emod Men gode cristne menniske som effter søl
 ge Ihesum Cristum de tvinge deriff legeme meth aderhold och der meth for
 driffue dhe alle spynder och vbeqvemmelighe begarelser och gerninger.

Quā. Luce xvii I. i. t. Dū iret ihūs i therusalē.

Esten som lasiff i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den
 hellige ewāgelista Sanctus Lucas i sit søttende capittel De
 lyder hvn saa paa vort maall.

A eiid wor herre Ihesus cristus skulle gonge til iheru
 salem da gick han gennem tvende land som vor Sa
 maria oc Galilea Der han kom ind i en siden byp paa vegn da ginge der p
 spedalske mend mod hāne oc stode langt aff vegn oc ropte m3 hōp rōst saa si
 gendiff Di ihesu som haffuer mact at lage meniskene meth dine ord miskvon
 de dig offner oss Der wor herre saa dem da sagde han Conger bort och theer
 eder saare prefterne Der de ginge da bleffue de alle p helbiede En aff dem som
 saa at han vor karlk oc svnd aff sin vederstyggelige siuge Han gick til bage

Tiortende søndag

igen och loffuede gud med gandske høp røst Och fald paa knæ for vor herriss
føder bøpendiss sit hoffuit till iorden oc tackede hānem ydmygelige oc det vor
en samaritanus Da swarede Ihesus hannem och sagde Vaare de ep p som
bleffue helbrede Hvor are de andre i? Der kom ingen igen och tackede eller
giorde gwdh loff och are vden all eniste denne vdenning Vor herre sagde till
hannem Stat op och gack din vep Thii ath din tro gjorde digh helbrede

Udtydningen oc glosen her paa

Et vor herre vor xxxiii aar gāmilv vilde han en tiid gonge
till iherusalē som han siden vilde lpe sin hellige død oc pine
Da gick han i gennem tvende land paa veyn Deth ene hed
Samaria oc det vor hedningerniss land Det andet hed Ga-
lilea oc det vor isderniss land Det betegne at han vor kō-
men at han igenløse vilde baade hedningerne oc isderne T.

teptus

Nicolaus
de lira

Leuit. xiiii

teptus

teptus
Nicolaus
de gorra.

Augustin?

teptus

Et cum ingre. Der han kom ind i en liden by Da ginghe p spedalske mend
mod hānem Nicolaus de lyra siger at de stode langt aff veyn hānem till are
oc reuerentz sammelediss for de iche motte omgongiss meth andre karske mē-
niske for deriss vederstyggelige siugdom skyd De robede till hānem aff deriss
hiertiss begerelse sigendiss O ihesu som kant lage oss miskunde digh offuer oss
Vor herre bad dem obenbare dem for presterne Deth gjorde han fordi ath han
vilde veldkōme logen Thii logen bød ath naar-nogen bleff helbrede giort aff
spedelsk sot da skulde han obenbare sig for presterne Sō der stonder Leui. xiiii
Han bød dem oc at de skulde tse dem for presterne at han der met vilde giffue
alle god lardom oc epempell at de skulde hedre oc are prestmend Han gjorde
det oc at han der met vilde giffue til kende ath det hellige sacramente scriffes
maall hagde mact till at gøre mēnisken helbrede aff deriss synder som ligniss
ved spedalsk soot Teptus Et factum est Der de ginge da bleffue de helbrede
Der mē merkiss at synderne forladdiss mē anger oc ruelle for mēnisken kōmer
till presten om han haffuer fuldkōmelige act at bedre sig Teptus Unus aut
En aff dem tackede vor herre mē høp røst Nicolaus de gorra siger ath hans
store tro merkiss met hans høp røst Han fald paa knæ for vor herriss føder
oc bød sit hoffuit til iordē Der mē merkiss hans store ydmyghed Han tacs-
kede oc loffuede hānem for sin svendhed Sanctus Augustinus siger at mē-
nisken kan ingen ting gøre tale eller tencke scriffue eller lase som gwd er mere
tacknēmelig eller till vilge en at tacke hānem for sine velgerninger Tept? Et
hic erat samaritanus Denne som tackede hannem det vor en Samaritanus
det er hedning Der met merkiss at de andre ni vaare isder De kōme iche till
bage igen at tacke vor herre Thi at isderne vaare altid vtacknēmelige mod
vor herre for hans velgerninger saa vel i det gamle testamente som i deth ny

effter hellig trefoldighedz søndag Ro.clxxxvii

Teptus Nonne decem Vor herre sagde daare de ey ty som bleffue rnsede aff deriff siuge Som han vilde siige der kristniff mange och bliffue rene aff deriff spnder Men saa bliffue salige aff dem. som Sanctus Mattheus scriffuer i sit pp ca. Multi sunt vocati pauci vero electi. Mange ere kallede faa ere de som vdualde are Teptus Non est inuentus Der kom ingen igen at tacke vor herre vden dene vdenning Der mz bleff det figureret at hedningene skulde kome til den hellige tro oc Jøderne skulde bliffue i deriff vildfarelse oc vantro Vor herre bad hanem stonde op Oc sagde din tro gjorde dig helbrede Der mz vnderstondiff den hellige troess store krafft oc mact Thii at menniskene fonge deriff spnderiff affløssning formedelst troen oc de bliffue retferdighe meth hende och komme till den ewighe salighed Wiid ath komme och der ath bliffue ac.

teptus

Matth. pp

Et Tertegen om tacknemmelighed

I lase at det vor en gudelig mynck aff det ordē sō er i soor oc eserom han gjorde māge karske oc helbrede aff atskillelige singer der bleffue oc māge sunde aldermest at de toge paa hans klader Abbedē spurde hanem at huor mz hā gjorde saa store iertegen oc mz huad tieniste hā forweruede saadā naade aff gud Hā suarede Inge tieniste gør ieg vor herre mere en de andre biðre Hwerke mz lassung faste eller vext eller andet arbejpe Men ieg hofferder mig icke eller glediff aff nogen løcksalighed oc ieg sørger ey hel der aff nogenff verdens modgong eller skade Men ieg tacker altid gud huad helder det gonger mig ilde eller vel Da sagde abbedē vost du icke sorgfuld eller fortørned siste gong der den riddere opbrende vor lade hā sagde nep haffuer ieg meget da tacker ieg gud der faare haffuer ieg lidet da gør ieg oc saa Jeg setter all ting i hans hender Der aff kunde abbeden mercke ath vor herre gjorde swodanne vnderlighe Tertegen for hans skuld modh mange thii han tackede gud for all ting eswad hannem hende Saa ville wi och gøre ath wi myxe fonge det ewighe liff effter denne verden A M E N

Hemptende søndag effter hellig trefoldighedz. Ep̃la ad gala. vi. Eratres si spiritu viuamus.

Enne epistell screff den verdige apostell Sancte Pouls till noget folk i greken kalliff galathe oc stonder hyv i det siette capittel Och lydēt hyv saa paa danske

Dere biðre haffue wi wort liff aff den helliand da skulke vi oc leffue oc gōge aldeliff effter hans vilge oc retviffshed Wi skulke icke gōriff gerighe effter verdens forfengelige priiff och velde fortørnendiff hwer
f

ffemtende søndag

anden m̃z brede eller kiff for denne forfengelige verdenſſ are ſkpld W̃ii ſkulle
 ep helder haſſue indwertiff arwindh till nogen for verdenſſ rigdom ſkpld kere
 bi:ðre er det ſaa at nogen i blant eder er behindret m̃z nogen ſynd encthen aff
 ſin danvoittigheſt eller aff ſit legemiſſ ſkrøbeligheſt Da ſkulle i ſom aandelſ-
 ge yppermere oc erligere are i edertſſ leffnid oc wiſdom Vnderwiſe oc lare ſåme
 mēniſke m̃z ydm̃yghed aff edertſſ herte Oc giſſue hānem milde bløde oc ſagt-
 modige ord och icke haſtige eller haarde ord Alti m̃z gode ord oc lempe kunde
 ombende hānem til et gaat leffnid Offuer tenck din egen ſkrøbeligheſt thi du
 kant oc falde i friſtelſer Den ene ſkal bare byrde m̃z den andē Da gøre i gudz
 low fulleſt ſō er kerligheſdz low Thii at h̃wo ſom tencker forfengelige om ſig
 ſelff at han er noget megtig kaſtelig eller ypperlig offuer noget andet mēniſ-
 ke en dog at det er inthz berrent m̃z hānem han ſuiger ſig ſelff Huert mēniſke
 ſkal grangibelige ranſage ſine egne gode gerninger hēmelige m̃z ſig ſelff h̃uor-
 lediſſ han gjorde dem oc huor faare oc lade ſaa ſin egen cōſciencia oc ſamvitt-
 tighed d̃ome der paa Och icke roſe ſig ſelff eller begære nogen forfengelig are
 encthen m̃z priſt eller loff aff andre H̃uert mēniſke ſkall ſonge beſpnderlig løn
 for ſine gerninger Den ſom lariff oc vnderuiſſ aff en anden han ſkal idelige
 omgongiff met ſin lare fader oc regere ſig aldeliff effter hanſſ gode lerdom och
 icke effther hanſſ gerninger om de ere onde Synder icke fordi ati ſee at h̃ edertſſ
 lare fedre de ſpnde tager icke effterlignelleſſ aff dem i den maade menendiſſ ati
 myxe ſaa gøre fordi at h̃ d̃he gjorde ilde oc ſpndede I haſſue icke rath ſag der
 m̃z till at aarſage eder ſaar den alſōmectiſte gud Thi han kand icke blindiſſ
 eller geckiſſ aff edertſſ fund eller treſkheſt Det ſom mēniſken ſaar Det ſkal hā
 h̃pſte igen h̃wo ſom ſaar oc bedriſſuer legemenſſ vbequemelige gerninger hā
 ſkal h̃pſte den euige fordp̃melleſſ Men h̃wo ſō ſaar aandelige renlige miſkun-
 delige oc dygdelige gerninger han ſkal h̃pſte det ewindelige liſſ i h̃iēmerige W̃ii
 ſkulle icke trattiſſ eller kediff ved at gøre gode gerninger eller at haſſue en god
 leffnid. thi at den tid kōmer at vi inthz kediff ved den arefulde glede oc euige
 liſſ ſō vi der faare anāme ſkulle. fordi ſkulle vi ñw mē vi haſſue dēne ſtace
 kede tiid her i verde p̃ffue off i dygdelige gerninger mod alle mēniſke dog alder
 meſt mod vor fattige ieffn criften ſom er vnder den hellighe criftelige tro m̃z off

Euā. Mat. vi I. i. t. d. i. d. l. Nemo poteſt duobus

Men ſom laſiſſ i dagh i den hellighe kircke den ſcriffuer den
 hellighe ewangelifta Sanctus Mattheus i ſit ſiette capittel
 Och lyder h̃yon ſaa paa vort maall.

U Oc herre Iheſus criſtus ſagde till ſine diſciple Inthz
 mēniſke kand tiene to herrer til lige Wan ſkal encthen

194
effter hellig trefoldighedz søndag fo.clxxxviii.

hade den ene eller elske den anden eller lyde det ene at eller forsmaa den anden
I kvorde icke tiene den hiemelske gud oc dieffuelens penninge Thii siger ieg
eder ati icke skulle haffue formege omhyw saar eders lifssuiff søde eller for huad
i øde eller dricke skulle oc ep helder for det i skulle skivle eders legeme vdi Et
ep sielen mere en maden eller dricked oc legemed mere en klededonen Seer paa
svolene i varedh de hwercken saa eller høste och ep helder saffne korn i lader
eller hross alligerwell søder eders hiemelske fader dem Ere i ep ppermere och
mere werde en de are Hwo er saa mechtig at han kand forlunge sit legeme paa
en alen langt eller gøre sig self store en han er Hwo saare haffue i saa stor
omhyw saar eders legemiss klader Seer paa de lylper som vope paa agrene
huorlediss de gro de hwercken arbejde eller spinde Jeg siger eders i sandhed at
kong Salomon m3 all sin kaastelige klededon vor icke saa deglige isfød som
et aff disse blomster ere Kleder den alsomectigste gud disse vithet saa deglige sø
icke ere dog ippermere creatur En at de aff slaff i dag i morgen ere de vissne
oc kastiss i onen at de biende (D i menniske som liden tro haffue) Huor meget
pdermere kleder han da eders Været icke fordi saa meget omhyggelige saar lez
gemenss søde sigendiss Hwad skivle vdi øde Hwad skivle vdi dricke Eller
huad skulle vor klade oss vdi Her om spørge hednigerne alder mest Eder hiem
melske fader ved vell ati saadant behoff haffue Spørger fordi først om gudz
rige oc hans retvished. siden skulle i fonge alle disse ting baade klade oc søde

Adtydningen oc glosen her paa

Der vor herre vor ppyi aar gamild Da sagde han sine disci
pule disse forscreffne ord som stonde i dene hellige last Teptus
Nemo potest Ingen kand tiene to herre til lige tacknemelige
Nicolaus de gorra siger at ingen kand tiene vor herre och
dieffuelen til lige som binde atskillelige bud Dog skal hwert
meniske haffue en aff de to til sin hofsbonde Det beuissiff saa
Thii hwert meniske er encthen i godz naade elle i dødelig synd. Et han i
naaden da er han godz tinere Et han i synden da haffuer han dieffuelen till
hofsbonde Encthen skall han hade den ene som er dieffuelen eller elske den an
den som er gud H3 skal lyde en aff dem sø er dieffuelen thii han haffuer mact
offuer alle sø synder Eller han skal forsmaa en aff dem sø er gud Thii huert
meniske forsmaar gud naar h3 gør dødelig synd T. Nemo potest Ingen kan
tiene gud oc dieffuelens penninge. det er rigdom Nicolaus de lira siger at de sø
haffue rigdō oc gøre der gud loff oc ære aff oc dese h3 m3 deriss fattige ieffn
cristē oc bluge h3 nem skellige til deriss egen søde oc klade. De tiene icke saadā
rigdō men h3 tiener dem. oc de kude vel tiene gud. men andre nidske oc karige
meniske sø icke ville gøre gud loff aff deriss rigdō oc icke helder deriss ieffncristē

f ii

teptus

Nicolaus
de gorra.

teptus

Nicolaus
de lira

Ffemtende Søndag

ambrosius gaffn och ep helder nende atth haffue der selff nøtte aff de tiene samme rigdom
 oc de kunde icke da tiene gud Sanctus Ambrosius siger Diuicie sunt impe-
 dimenta improbis Ligeruiff som rigdom ere onde mēniske stor hinder till des
 riss salighed Saa ere de gode mēniske stor hielp til salighed De de kunde ties
 teptus ne gud och dem desligest naar deth sig bñr. Teptus Ideo dico vobis. Wor
 herre sagde i skulle icke haffue formegen omhvw for ederss søde Her skall hwer
 mercke at han icke forbiuder nogen at arbejde thi huert mēniske sødiss til atth
 arbejde som en frøgell sødiss till atth flyge Men han forbiuder at nogen skall
 haffue formegen omsorg for sin søde eller gotz oc der offuer forsømme guds tie-
 niste oc sin sieliss salighed Thii mange sige saa suarlige effther rigdom at de
 teptus icke giffue dem stunder til at tiene vor herre en time om dagen eller at høre en
 messe til ende Teptus Nonne anima Et ep sielen fast pppermere en legemet
 Thii skulle wi fast pdermere haffue omhvw for hēniss ewindelige søde en for
 legemenss Et ep legemet pppermere en klederne Som han vilde sighe haffuer
 gud giffuit eder legemet oc sielen som ere driebare Da giffuer han eder och well
 ederss søde som minde er verd Giffuer acth paa swglene som swoge i lwcten
 Rabanus. de huercken saa eller høste oc ep helder sancke korn i hwoss vor herre søder dem
 alligeuelf Rabanus siger her offuer Hwilkē er den hosbonde som icke skicker
 sine tienere mad huilke fader giffuer icke sine bñn mad Som han vilde sige
 teptus saa giffuer oc vor herre eder mad Teptus Nonne vos. Ere i ep pppermere
 en swglene eller andre diur som han giffuer deriss søde Hwor meget pdermere
 besørger han da eder ederss søde Inge kan gøre sigh store eller minde en han
 er aff sin nature hwercken en alen eller spande long thii giffuer vor herre huer
 sin søde efter sin storlighed oc nøttørelighed efter som han ved at behoff gø-
 teptus riss Teptus Et de vestimentis Hwor saare haffue i omhvw for ederss kledes
 bon Giffuer act paa de deglige blomster som stonde i markē oc haffue atskil-
 lelig farwe De arbejde icke till atth pipde dem mzd de spinde icke helder till at
 gøre dem kleder aff de haffue alligeuelf allsom degliste klededon som offuergons
 ger alle kongelige kleder mzd deriss deglige farwe oc subtilighed Kong salomon
 som vor allsom rigest Alder wifest Och alsommectist blant andre konger Han
 hagde icke saa deplige klededon i all hanss største maifestat och are som et aff
 Nicolaus disse blomster haffuer Nicolaus de gorra siger at det waar thii hanss kleder
 de gorra. waare gjorde met konst oc arbejde Men blomsterne bliffue saa deplige aff des
 riss egen natwre Engen farwre eller malere paa iorden kand gøre eller male
 Jeronim? saa deplig farwe som hwen gør i naturlige blomster Sanctus Jeronimus si-
 ger Quid tubet vt rosa Quid candet vt lilium Hwad er saa røth som en ro-
 teptus sen huad er saa hwit som en lpspe Teptus Si enim fenum Efter dii atth
 wor herre kleder de blomster saa deglige som i dag stonde och gro oc i morgen
 kastiss i onen at brēde D i mēniske sō haffue saa liden tro Hwor meget mere
 skal hā da kleder eder thi skulle i icke haffue for stor omhvw or sige huad skul-
 te voi ade huad skulle wi dricke huad skulle wi slide Hednigerne spørge der o
 teptus thj at de icke tro at gud dem forspne skal T. Scit eni Gud fader i hiemelen

effter hellig trefoldighedz søndag ffo.clxxxix.

ved vel huad i behoff haffue thi skicker hā eder oc alle de som hānem tiene alt
det eder er nøttelig baade til liif oc siel Spørger saardi først om gudz rige oc
hanff retferdighed thi stūs Mattheus scriffuer i sit xxii c. Fulgebāt iusti si-
cut sol Retferdige mēnske skulle skinne i hiemerige sō en sool oc de skulle alle
bliffue sō konger oc droninger Hwo er saa vofornymstig at han iche der effter
spørge ville Teptus Et omnia Siden skulle i songe alt det eder gø:ff behoff
thi kong Dauid siger Dñq vidi iustū derelictū Jeg saa aldrig nogen retuiff
vere offuergiffue aff gud oc ep helder nogen aff hanff arffuinge trage sit brød

Mat. xpi

teptus
Dauid

Eth Tertegen om gudz tiencere

I lase i en bog kalliss vitas patrū At det vor to brødre en
vng oc en gāmild de vnge tiene vor herre idelige aff alt sit
hierte huilhed dieffuelen meget fortrød Thii tog han sig en
deglig skabning oc gick til hanff broder oc sagde ieg er gudz
engild oc haffuer befalning aff hānem atth sige dig noget for
huilhed ieg spørger gādske suatlige Du skalt vide i sandhed
at din broder et ewindelige forðsmet Oc all den tieniste hā gø: gud i hieme-
rige hwn hielper hānem inthz til den euige glade eller salighed Der met gick
han bort Siden grad oc suckede den gamble broder saa tiit han den vnge saa
Om siger merckte han det Thii sagde han til hānem Kere broder hvoi est du
saa bedrøffuid naar du mig seer Han obensbarede hānem de ord som den onde
engild sagde om hānem Den vnge sugtede spørge inthz saar mig Skall iegh
frelfiss da skeer det vel Skall ieg forðsmiff da skeer det oc Huad gudz vilge
er det skeer Jeg setter det altsāmen i gudz hender Du skalt dog vide atth iegh
iche tiener gud all eniste for hiemerigiss rige Men saar den store kerlighed oc
godhed som han haffuer giort mig i det han skapte mig och løfde mig siden
fra dieffuelen mz hanff hellige død oc pine Vil han giffue mig hiemerigiss ri-
ge da er han diff megtig Vil han oc forðsme mig da haffuer han oc diff mact
Om natten der effter kom gudz engild til denne gamble broder oc sagde han-
nem at det vor en dieffuuld sō vor hōff hānem tilforn som løp alt det han sag-
de om hanff broder Du skalt vide i sandhed sagde hā At din broder foruerff-
uede mere verdskypd oc naade aff gud mz sin stadige tro oc hōb sō han hagde
til gud den tiid du sagde at han forðsmiff skulde (oc hā iche fald i misshoff)
En han tilforn fortient hagde alle sine dage mz alle de gode gerninger sō han
nogen tiid giort hagde Thii ville vni oc haffue en stadig tro oc hōb till gwd

Sextende søndag effter hellig trefoldighz sōn.

Epistola ad ephe.iii ca. Eratres obsecro vos.

f iii

Sextende Söndag

Enne epistell screff den verdige apostell Sancte Pouls
till dem som bode i en stad hed ephesus oc stonder hyen i
det tredie capittell Och lyder saa paa wort maall

Dere brödre Jegh beder edher saar gudz sköld ati
icke mistroste eller formindskiff i den hellighe tro
saar den sorg och modgang ieg lider i mit fengzell saar
ederff sköld thii det skal bliffue eder til ewindeligh are oc
glade Jeg salder idelige paa knä for den aldermestiste gud som er ihesu cristi
fader oc beder pömpgelige ati mue bliffue stadige i den cristelige tro Alle creas
tur baade i hiemelen oc paa iorden haaffue deriff begyndelse aff hānem thi han
er alliff deriff fader oc skabere Jeg beder hānem stedse at han vill verdiff till
ath giffue eder aff sin guddömelige ariff mact starckhed oc rigdöme ati myre
stadfestiff i ederff vnderstondelse meth den verdige helligand ath cristus ihesus
maa bo i ederff hierte for ederff hellige tro sköld Ati saa stadfeste i den hellige
tro oc gudz kerlighed myre vnderstonde oc besinde mz alle gudz helgene hwor
dan ederff kerlighed skall vere thii han skall oc recke til ederff w denner Och
huor lenge han skall vare fordi ati skulle altiit vare stadige i gode gerninger
och der met formere ederff verdsköld D hwor höp skall ederff kerliged ware
thii ati skulle altiit haaffue ederff hw oc hierte op i hiemelen till den ewinde-
lige lön D huor dyb bör sāme kerlighed at vare Thii ati skulle altiit radiff
gud oc fröcte for hansff lönlige dome Jegh beder altiit for eder ati myre kende
oc songe at vide den store oc öffuerste kerlighed som ihesus haaffuer til eder hā
lod sit liff for ederff saligheds sköld Jeg beder ati myre opphöldiff aff gudz stor-
re nade oc leffue retuillige her paa iorden oc siden songe den ewige glade och
salighed i hiemerige Den aldermestiste hiemelske gud fader er och mestig till
at giffue oss megit mere en wiit fortiene kunde. bede eller vnderstonde aff hansff
guddömelige mact oc godhed huilken mact der giffuer disse forneffnde gaffuer
i wore hierte oc vnderstondelser Han vare loffuit hedred oc äred aff den hellig-
ge kircke oc aff alle menniske paa iorden mand effther mand och siden ewins-
delighe for wden endhe

A M E R

Quā Luce vii L. i. t. Ibat ihesus in ciuitatem

En som lasiff i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den
hellige ewāgelista Sanctus Lucas i sit siwende capittel Oc
lyder hyen saa paa wort maall.

Ud: herre Ihesus Cristus gick till en stad hed Naim
hansff disciple ginge meth hannem och en mestig stor

almæ Der han kom till stadzenff port Da barff der eth döt mēiske vð ath iordiff som vor sin moderff eniste sön oc hvon vor en vidue hende fulde gand: ske meget folk vð aff staden Der ihesus saa denne sorgfulde qvvinde da rø: diff han aff sin store miskvndhed offuer henne Och sagde Græd icke Saa gick han fram oc tog paa ligbaaren De som hende bare de bleffue stondendiff Da sagde ihūs Du ynge mand ieg siger dig stat op aff døde Han stod strax op som sör vor død och begpnte ath tale Ihesus antworde hannem sin moder igen Alle som da nernerendiff vvaare de bleffue forfere de Och loffuede gud si: gendiff Vii mvæ vel tacke oc høgtidelige loffue den hiemelske gud. thi ati blät off er kömen en mechtig Profete Oc gvwð haffuer nvo serdeliff søgt sit eget folk

Udtydningen oc glosen her paa

Dette forscreffne iertegen giorde vor herre der hā vor pppi aar gāmild och ligger samme stad Naim i galilee land ii dagiff ferd fra iherusalem hof eth bierg kalliff thabor Teptus Et ibant cum eo Der gick megen almæ meth wor herre oc der kom och en stor skare vðh aff staden mod hannem meth liget Nicolaus de syra siger ath det skede aff gvwðz forspvæn Paa det at de skulle see dette vnderlige iertegen oc loffue gud och bare siden viden: diff byrd der om De baare sāme lig aff staden thii at de pleyde ath iorde alle døde mēiske vden for staden at ingen skulde fonge pestilentze eller f: ffue befengder aff dem Teptus Quam cum vidisset Der vor herre saa henne da bleff han rørd aff sin miskvndhed Thii hvon vor enckæ oc hagde inthz an: det barn som hende kvnde hielpe eller trøste paa sin alderdom Han sagde till hende græd icke som han vilde sige du skalt snart hvogswaliff Saa tog han paa ligbaaren oc bød hānem m: sin egen mact at han skulde opstonde aff døde Han opstod strax thii han fick lif i det at cristus taledet til hānem Teptus Et cepit loqui Han taledet strax till tegen ath huer mand vide skulde ath han vor sandelige leffuendiff Vor herre antworde hannem sin moder igen ath han skulde hielpe oc styrcke hende i framtiden Teptus Accepit omnes Alle som dette saage de bleffue forfere de Nicolaus de gorra siger ath det skede thii ath dem grvæde for dette store iertegen Vii finde i de hellige læster ath vor herre oprepffde tre aff døde Hø:st en pige i hendiff faareldriff huff som Sanctus Mattheus scriffuer i sit ix capittell Siden en dreng i porten som vvi lase i dagh Uredie tiidh lazarus aff graffuen som Sancte Hans scriffuer i sit xi capittel Teptus Magnificabant eum. De loffuede hānem det er de trode ath han vor gudz sön aff hiemelen men han oprepffde døde De sagde Her er kömen en mechtig prophete til oss Som off vor loffuit tilfor i den gamble lou aff propheterne Vor herre haffuer nvo søgt sit folk i det han off sende verdenff

f iiii

teptus

Nicolaus
de syra

teptus

teptus

teptus
Nicolaus
de gorra.
Matt. vi

Johannis
vi ca.

Sextende søndag

frassere ⁊ Men her taliff om dette døde menniske i lasten da will iegh sigge
etther Tertegen hvoilediff hwer skall lare vel atth dō oc der m̃z ende min tale

Et Tertegen atth lere vel at dō

Al lase atth en kramere gick en tiidh gennem en stor skow der
sand han etth Heremithe voforvandiff som vor hundrede aar
gāmild han spurde hānem at huad han der gjorde Han suarede
ieg lärer at dō kramere sagde huad gōss det dig behoff
at lare at dō men du est saa gāmild Thi du skalt dog snar
lige dō Han swarede Det er det ieg radiff Oc ieg kand alliz
geuell icke dō krameren sagde huad er det da at kunde dō Heremitet suarede
Det er at offuergiffue spnden oc gōre gode gerninger oc leffue effter gudz byd
ord krameren spurde aff hānem igen sigendiff Hwad arder du men du est saa
gāmild Han sagde Den alsombaste mad krameren sagde hwo reder hānem
til for dig Han suarede den alder baste flegere som er hvonger krameren sagde
Huad haffuer du til tiid fordriff Han suarede Jeg offuer tencker all min tiid
ieg leffuit haffuer m̃z suck oc graad finder ieg nogen time der i blant i huils
ken ieg haffuer erlige oc skellige leffuit Da tacker ieg gud der saare Naar ieg
besinder atth ieg haffuer ilde leffuit da søger iegh der saare aff alt mith hierte
krameren sagde est du oc rig heremitet suarede ia Jeg haffuer mere en ieg vil
de Det er mit legeme krameren sagde Da vilde du dō Han suarede Jeg vilde
gerne val dō at ieg motthe kōme til den euige salighed krameren sagde kant
du icke kende mig vel at dō At ieg kan oc sidē fonge hiemerige Han swarede
Hwad er ditt embede han sagde Jegh er en kramere Heremitet sagde wilt du
kōpslage och giffue det minde for det mere och vinde twosindfolt Da se op till
hiemelen som er twosind folt store en iorden Oc giff dit gotz der saare i gndz
naffn oc øffue dig i gode gerninger oc tien gud aff alt dit herte da fonger du
det visselige Der han dette hagde høit da gaff han vdooffuer alt det han hage
de oc fick siden en gaat endeligt och den ewighe salighed effther døden Amen

Søttende søndag effter hellig trefoldighedz sōn

Epistola ad ephe. iiii ca. Hēs obsecro vos itaq

Denne epistell screff den verdighe Apostell Sancte Pouild till
dem som hode i en stad hed ephefis och stonder hven i det iiii
capittell Och syder saa paa danske

Bere hiødie ieg som nwo byndē er her i torned for ihesu
cristi oc den hellige cristelige tro skyld Beder eder alle

kerlige oc ydmpgelige ati leffue erlige hōffuiskelige oc gudelige i den leffnid oc
varelse som ieg edet lart haffuer paa vor herriss vegne Leffuer spagferdelighe
tolmodige oc sādrectelige i kerlighed och vensckaff den ene mod den anden We-
rer omhpggelige at beuare oc haffue eth samtpcke sind och hvo i den cristelige
tro m̄z fredsenss bond oc samqvōme I skvulle vare som eth legeme oc en vilge
i eth hob som i ere kallede vdi til den ewindelige salighed Effter det kald som
i are nww vdi til dē hellige cristelige tro Det er en herre En tro En doh Oc en
gud som er fader oc skabere offuer alle creatur Och der saare skall ingen op-
hōffue sig offuer den anden Thi gud er offuer alle mēniske Han beuaret all
ting Han er i alle sine tro tieneriss hierte Han er benedidet till ewig tiid amen

Euāg. Luce xiiii ca I.i.t. Cum introisset ihesus

Uden som læsiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den
hellige euāgelista Sanctus Lucas i sit fiortende capittel Oc
lyder hwn saa paa vort maall.

Uden herre Ihesus Cristus gick en tiid paa en søndag
till en mandz huss at fonge sig mad huilken som vor
en hōffding offuer det parti som kallediss Pharisæer alle som vaare tilstede aff
dem de gaffue grandgibelige act paa vor herre hwad han taledet oc gjorde Der
vor en vatterfottig man i huss for hānem Vor herre suarede til disse logk-
niss pharisæerss falske tancke och sagde Er det sømeligt ath gøre noget siwgt
mēniske helbrede om søndagen De tagde oc suarede inthz Han tog denne siu-
ge mand oc gjorde hannem karss och lod hannem gonge Siden suarede vor
herre dem igen till deriss tancker och sagde Huilken aff ederss nōd der falder i
bynden om søndagen drager han det ey strap op igen Der til kende de inthz
suare hānem Siden gaff han act paa dem som budne vaare till sāme maal
tiid han saa at huer vilde side øverst til bordz Thi sagde han dem dene eff-
terlignesse Naar du bliffuer bynden till byslepss Da skalt du ickē strap sette
dig i hōpsede Thii det kand hende ath der kōmer nogen effther digh som pp-
permere est en du Och da kommer han som ind bad dig och hannem och si-
get till dig Flēt dig neder bader wige och giff denne rwm at side Da begyn-
der dw ath blwess och kommer nederst ath side paa deth siste Men naar dw
est bynden Da sath dig nederst meth det sōste Paa deth ath naar han koms
mer som dig oc den anden ind hōd siger da til dig Men sid op bader Da sons-
get dw stor heder och are for alle gesterne assvvn Thii at hwer som sig ops
hōper han skall nedertryckiss Och hvo sig ydmpget han skall ophōpess

Udtydningen oc glosen her paa

Søttende søndag

Nicolaus
de gorra

Luce vi
Nicolaus
de syra
teptus

Cyrillus

teptus
Beda

Nicolaus
de gorra

nicolaus
de syra
teptus
nicolaus
de gorra

crisostom?

nicolaus
de syra

teptus
Cyrillus
Apocalip.
piv ca.

Er vor herre vor xxxii aar gammild da hød en phariseerniss
høffding hānem til gæst Nicolaus de gorra siger at vor her-
re od m̄ hānem oc andie At han vilde lare oc vnderuise dem
deriss sieliss salighed De han vilde der m̄ lare alle menniske
at lessue i fuldkōmelig kerlighed Det er at elske deriss v̄ den-
ner som Sanctus Lucas scriffuer i sit vi ca. Diligite inimic-
cos vestros Elsker eders v̄uennet Nicolaus de syra siger At denne høffding
ind bad vor herre for han hānem friste ville oc icke for kerlighedz skp̄d Thii
stonder her i lasten Teptus Et ipsi obseruabant ipsum. De toge vare paa
hanff ord oc gerninger men de finge mad at de kvende songet nogen orsage til
at kare paa hannem Der v̄or en vatersottig mand Cyrillus siger at samme
mand bad icke vor herre at han skulde gōre hannem helbrede thii han torde
icke for isderne oc for de phariseer Men han stod faar hānem paa det at han
hannem see skulde och forbarne sig offuer hannem och gōre hannem helbrede
Naar han hannem saage Teptus. Et respondens Vor herre swarede pha-
riseerne til deriss tancker Beda siger At han der m̄ obēbarede at han vor
sand gud thii ingen ved menniskens tancker v̄den gud all eniste Han spurde
om nogen motthe gōre nogen helbrede om søndagen Nicolaus de gorra siger
At han spurde der m̄ om det vor sōmeligt at gōre mislundelige gerninger om
søndagen som er at helbrede gōre siwge och hugsuale bedr̄v̄ede Som han
vilde sige h̄vi tage i vare paa mine gerninger at i mig straffe ville men deth
er icke sp̄nd Siden lagde han sin hond paa denne vattersottighe siger Nico-
laus de syra och han bleff str̄p sv̄nd. Teptus. Et respondens Han sagde
naar eders q̄weg falder i nogen p̄v̄dz eller d̄p̄nde om søndagen da opdr̄age i
det str̄p och gōre ingen sp̄nd der meth Nicolaus de gorra siger Hvor meget
minde sp̄nd er der da at helpe mēnsken som er det alder edelste creatur som
til er De kvende inthz suare vor herre Thi han offuer vant dem met sine ord
Her maa h̄ver mercke de obēbare skalkiss och phariseeriss store ondskaff
Thii at de h̄v̄lde det for minde sp̄nd at helpe deriss q̄weg om søndagen en
deriss egen ieffn cristen Her aff kan h̄ver vide at de mere elste s̄ame q̄weg en
mēnsken Saa gōr oc mange prelater oc prester en n̄v̄ som h̄assue mer omhu
for verd̄ess gotz en for mēnskeniss siele som de skulde gōre helbrede formedelst
predicken oc god lerd̄om som Crisostomus siger Cedit anima et est qui suble-
uet. perit anima et non est qui recogitet. en aseninde falder om kv̄v̄d der kōs
mer str̄p nogen som henne oprepser Mēnskeniss siel forfariss oc der er ingen
som tencker der paa nicolaus de syra siger at vor herre vilde siden straffe dem
faar deriss høfferdighed De store begering som de hagde til at de vilde sp̄ness
at vere bedie en andie hvor de kōme Thii sagde han dem dēne efterligning
som stonder i lasten Teptus Cum inuitatus fueris. naar du bivodiss till
bip̄l̄ep Cyrillus siger at han der m̄ mente h̄iēmerigiss ewige glade oc salig-
hed som wii bivodiss til m̄ predicken oc god lerd̄om Om h̄ūl̄ked St̄e hanff
scriffuer Apocalip. Beati qui ad cenam agni nupciarum vocati sunt. Hellige

ere de som kallede are til gudz sønss bryllep Det er til den ewige salighed **T.** **teptus**
Non discubes Du skalt icke sette dig i høgsæde det er du skalt icke hofferde
 dig i dit herte offuer andre som den phariseus gjorde i templen sigendiss Jeg
 tacker dig gud at ieg icke er som andre mēiske Eller som lucifer gjorde i hiē
 melen sigendiss som der stonder **Esaie viiii ca. Ero similis altissimo** Jeg skal **esae viiii.**
 bliffue lige mectig m3 gud i hiemerige At du icke siden skalt neder sattiss till
 enden aff bordet m3 blyfse Det er at du icke skalt neder tryckiss m3 skendzell
 til heluediss euige forðømmelse Men du skalt p̄m̄pge dig som Sancte Pouild **Paulus**
 gjorde sigendiss. **ego sum minimus apostolorum** Jeg er den alder minste oc v
 verdigste blant alle apostlene Det er blant alle sp̄ndige mēiske At naa han
 kōmer sō dig oc hānem indbad at hā da siger Ven sid op bader Det er m3 den
 helliandz naade sō han dig giffuer her i verden oc siden den euige glade i hiē
 merige Da songer du are aff alle som sider hōff dig Det er aff alle gudz hel
 gene oc engle i den euige salighed **Teptus** **Quia omnis** Thii at huer som **teptus**
 sig opshøffuer m3 hofferdigshed Han skal nederttryckiss her i verden m3 skend
 zell oc blyfse. eller i heluediss pine m3 euig forðømmelse. oc h̄uo sig p̄m̄pger Hā
 skal opshøffuiss her m3 verdens are oc verdighed. eller i hiemerigiss rige i den
 ewindelike glede och salighed Den vnde off alle den allmectiste ḡv̄d som er
 benedidet till ewigh tiidh **A M E A**

Et Tertegen at huer skall holde søndagē hellig

Vi lase at det vor to skomagere Den ene h̄agde mange b̄s̄n
 oc sin gode biering Han h̄orde daglige messe oc holt sin s̄n
 dag hellig och andre hellighe dage Den anden h̄agde ingen
 b̄s̄n oc han arbejde daglige baade helligt oc søgnt och gaff
 sig icke stvonder till at̄ h̄ore en messe till ende Dog kv̄nde
 han neppelige s̄de sig oc sin fattige hustru. thii sagde han
 til den anden Hvor gonger det till at̄ du h̄affuer din gode biering oc mange
 b̄s̄n Och ieg arbejder fast mere en du b̄aade nat oc dag dog k̄and ieg nep
 pelige s̄de mig al eniste oc min fattige hustru Sig mig huorlediss d̄v̄ songer
 din rigdom Den anden suarede gack m3 mig i morgen aarle da vill ieg vise
 dig huor ieg hannem finder Om morgenen ledde han hānem till kircken m3
 sig Der messen vor vde da bad han hānem gonge hiem oc sk̄de sit arbejde
 Anden dagen gjorde hon oc saa Och tredie dagen dess ligest Fierde dag kom
 han oc ville h̄afft hannem till kircke m3 sig da sagde han Wilde ieg gonge til
 kircke da viste ieg vel selff v̄egn did Jeg bad dig at̄ du vilde lede mig diid
 som du finge din rigdom at ieg motte oc nogen songe Den andē suarede In
 gen anden sted h̄affuer ieg at søge min legemelige s̄de vdi Oc ey helder min
 sieliff salighed en i den hellige kircke H̄affuer du icke h̄ort at̄ vor herre sagde

Søttende søndag

selff i den hellige last som Sanctus Mattheus scriffuer i sit vi capittel *Pris*
mū querite regnum dei Spørger først efter gudz rige siden skulde i songe alt
 det eder er nytteligt baade till liff oc siell Der han dette hørde da tystte han
 nem ilde at vere atz han tilforn fortørmede gwd medz sit idelige arbejde siden
 holt han hellige dage oc hørde daglige messe Der efter fick han rigdom noch
 oc det gick hannem vel baade till liff oc siell **A M E N**

Attende Søndag efter hellig trefoldighz søn.

Epla i ad corin. i. ca. ffratres Grās ago deo meo

Isse ord stonde i det første capittel i det første sendinge breff
 som Sancte Pouild screff till dem som bode i en stad hed cor
 inthus Och lyde dhe saa paa danske

Dere brødre ieg tacker altiit inderlige min herre oc gud
 for eder alle for den naade han eder giffuit haffuer for
 medelst vor herriss ihesu cristi verdsckpø Thii ati are nu giorde rige aff hā
 nem paa alle de ting som eder are nyttelige till den ewindelige salighed Saa
 at alle de ord i tale de are fructfomelige oc gaffulige oc ati haffue en klar vn
 derstondelse i den hellighe scrifte Waart videndiss byrdz som wi edet bebudet
 haffue aff gudz søn det er saa stadfestet i eder ati nu holde deth fuldkomelige
 i ederiss hugkømmelse oc gløme det aldrig. saa atz eder inthz fattiss i de artickel
 som nyttøitelige are till den ewindelige gløde I som bide ati ville se oc kende
 vor herriss ihesu cristi skinnede ansiet efter dette forgengelige liff Eder vil hā
 stadfeste i de hellige gaffuer sø i haffue aff gud till ederiss dødz time ati skulde
 bliffue uden dødelige synder oc kōme vskpødige for vor herre paa den yderste
 strenge dōme dag paa huilke alle mēniske anāme skule søn for deriss gerniger

Quāg. Matt. xxii I. i. t. Conuenerunt pharisei

Esten som lasiss i dag i den hellighe kircke den scriffuer den
 hellighe Apostell och ewangelista Sanctus Mattheus i sit
 iij och tiwende capittel Och lyder hyen saa paa dert maāl

Dhariseerne saffnediss en tiid om kring vor herre En
 aff dem som holt sigh megeth viss och klog vdi logen
 friste hannem saa sigendiss Hestere huad er det største budord i logen Jhes
 us suarede hannem oc sagde Du skalt elske din herre oc gud aff alt dit herte

effter hellig trefoldighedz søndag flo.cxciii.

aff all din siell oc aff all din hvy oc sind Det er det største oc første budord Det andet er lige det første Dv skalt elske din ieffn cristen lige ved dig selff I disse tvende byword frvnderiff all den lovo som moses oc profeterne screffue Der phariseerne waare till hobe da giorde vor herre eth spørssmaall till dem saa sig gendiff Hwad tpekhiff edet om cristo hwyss søn er han de swarede dauidz søn Ihesus sagde hwy kalder da David hannem sin herre aff den hellilandz inda skydelse sigendiff Gud fader sagde til gudz søn min herre. sid hoss min høgge hond Jeg skal i framtiden neder sla dine w venner atz dv skalt trade dem vnder dine føder som en fodeskämell Effter dii at David kalder hannem sin herre hwysslediff hand han da vare hanff søn Ingen kvnde sware eth ord her til Och ingen torde ydermere gøre noget spørssmaall til hannem mere den dag

Udtydningen oc glosen her paa

Der vor herre vor. xxxiii. aar gämild Da komme der mange phariseer om hannem Nicolaus de lyra siger at de ginge saa mange til hannem til lige eth de vilde forferde hannem at hä iche skulle thaare sware den Teptus Et interrogauit est En aff dem som vor meget logkøn giorde al eniste et spørssmaal til vor herre fristendiff hannem atz han kvnde grebet hānem i sin tale siger Crisostomus Nicolaus de lyra siger at han taledede ene til hannem Thii han mente vnder hä mig offuer da skulle de andre dog iche spness atz vare offuer vnderne han sagde Westere hwyd er det største budord i logen Hä kallede hānem mestere oc vilde iche vare häff discipell siger Crisostom? vor herre sagde. Elsk din herre oc gud aff alt dit hierte Isidorus siger at det er at hwyer skall skicke alle sine tancker gud til loff oc ære sammelediff alle sine begærrelser oc alle sine fem sind Sanctus Bernardus siger Hwyer skal elske gud aff alt sit hierte viffelige Aff all sin siel sødelige. Aff alt sit sind sterckelige. T. Hoc est maximū Det er det største oc første budord i verdighed oc krafftighed Thii atz kelighed er største oc ppperst blant alle andre dygder Det andet budord er dv skalt elske din ieffn cristen lige ved dig selff Det er siger Nicolaus de lyra dv skalt bede och vilde at det maa gonge hannem vel baade til liff oc siel Teptus In hiis duobus paa disse tvende budord er al loffuen och profeterniff scrift frvnderet Thii at de iii. første budord sø stode i den første taffle de lyde atz man skall elske gud De andre siwo som stode i den anden taffle de lyde at huer skal elske sin ieffn cristen Crisostom? siger den hä iche hade noget menniske som elsker gud Och han hand iche elske gudh som hader mennisken. Teptus Congregatis autem Der alle dñe phariseer saffnede vaare som friste vilde waar herre da sagde han till dem hwyd tpekhiff edet om cristo som edet loffuit vaar i den gamble lovo at han skulle komme och fralfe verdhen hwyss søn er han De sagde dauidz søn. Vor herre swarede

Nicolaus
de lyra
teptus

Crisostomus

Crisostom?
Isidorus

Bernard?
teptus

Nicolaus
de lyra
teptus

Crisostom?

teptus

G

Attende søndag

David ps. hvordiff kallede Da dauid aff den heliandz inſkypdelfe hannem ſin herre
cip. ſigendiff Dixit dominus dño meo. Gud fader ſagde till gud ſøn min herre
ſid hoſſ min høgge hand det vor atþ han er lige mechtig mꝫ hannem i gwꝫ
teptus dommen offuer alle creatur hiemmelz oc iord oc al den ting ſom til er Teptus.
Nicolaus de li ſiger at det ſkall ſke paa den pderſte dñe dag da
de ſkamble. Nicolaus de li ſiger at det ſkall ſke paa den pderſte dñe dag da
teptus ſkulle alle onde mēiſke oc iþder ſom icke vilde tro paa gud ſøn neder ſvꝫ
nem ſin herre hvordiff kan hā da vere hanſſ ſøn Ingen aff ſāme phariſeer
kunde ſware hannem eth ord her till Thii atþ de kunde icke helder ſware
ſancte ſtaffen der han talede til dem Hvor meget minde ſkulle de nyv kunde
ſware vor herre ſo er en begyndelfe oc oprindelfe til all wiſdom oc naade. Te.
teptus Regz fuit ausus. Ingen torde den dag ſpøge hannem mer om noget Thii
atþ de reddiff atþ de ſkulde oc ſaa offuer windiff oc der aff beſkamiff aff als
mwen offuer diſſe ord ſiger Hugo de prato at hwer ſkal ſøiſt elſke gud offuer
Hugo de alting Saa ſin egen ſiel Siden ſin ieſſn criſtenſſ ſiel mer en ſit arget liſſ San
prato ctus Auguſtinus ſiger det er fuldkommelig kerlighed atþ hwer er redebor
Auguſtin⁹ til atþ dꝫ for ſin ieſſn criſtenſſ ſkꝫdꝫ

Et Tertegen om trofaſt kerlighz oc elſkelighed

Den aff Egipten
id Foelix. ſig
id Baldack han
id Fidy. ſig
id Fidy. ſig
id Fidy. ſig
id Fidy. ſig
id Fidy. ſig
id Fidy. ſig
id Fidy. ſig
id Fidy. ſig

Denn alſocius ſcriffuer atþ der vaare twende kramere en boꝫ
de i egypte oc den anden i eth land hed baldack de kende hwer
anden all eniſte aff deriff naſſn oc røcthe Den aff baldack for
en gong til egipten til den anden hand vndſick hannem kerli
ge oc tede hānem ſtore velgerninger Der han hagde vered hoſſ
hannem viii. dage bleff han ſwarlige ſiwꝫ der kōme lage ſo
hannem hielpe ſkulde Men de kunde ingen ſiwꝫdom ſinde paa hanſſ legeme
Om ſiger oplod hā ſin mening for ſamme ſin gode ven atþ hā bleff ſiwꝫ for
han icke fonge kunde hanſſ pige til ſin hwiſtrw der han dette hagde høit da
gaff han hannem ſamme pige mꝫ ſtore giſſter oc gaſſuer Siden for han hiem
och tog ſamme ſin hwiſtrw mꝫ ſig Det hende ſig om ſiger atþ denne mand i
egipten bleff ſaa fattig atþ han hagde inthz at ſøde ſig aff Thii gick han
baade nøgen oc ſwlten til baldack oc kom diid ſilde om aſſtenen Oc gick
ſtrap til kircken i det ſamme kom der megen almwꝫ løbendiff ſom ſøgte
effter en mand iabere de grebe hannem ſtrap han vor bekent atþ han ſkul
de det haſſue giort (en dog at han vor vſkꝫdig der vdi at han diſſ ſnare
re kvonde fonget ende paa ſit liſſ oc armod de ſette hānem hardelige i fengzel
om nathen Anden dagen der de vilde aff liſſue hānem da kom hāſſ ſtalbroder
wforwandiff atþ ſee oc høre hanſſ dom der han hannem ſaa och kende atþ

effter hellig trefoldighedz søndag ff. cxciii

det dor hanff den som han gaff sin pige søi m3 meget gotz Da ropte hā gādske
høgt oc sagde hvi vilke i dōme denne vskpfdige mand Jeg slo den døde i hiel
De grebe hannem strap oc lode den anden løff den rette mādrabere som skaden
hagde giort stod i blanth alnwēn och hōrde at disse vilke dō for samme mord
en dog de waare vskpfdige. Da rōdiss han indwertiss i sin conscientzie och
samwittighed Thii ropte han høgt oc sagde ingen aff disse to bedreff samme
mord oc ingen anden paa iorden giorde det vden ieg all eniste Saa løffde de
den anden oc grebe hannem dommerne forvondrede storlige her paa thii ledde
de dem alle tre for kongen der han hagde hōrd hvoilediss al ting forløben dor
i samme sag da gaff han dem alle qvīt for vde al heffn oc pine denne borgere
i baldack tog sin stalbroder hiem m3 sig oc gaff hānem halff dele aff alt sit gotz
han hagde hwilke han anāmede m3 stor tacknēmelighed och for siden glades
lige hiem igen til egipten

Samvittigheds
værk. 1/2

Nittēde søndag effter hellig trefoldighedz sōn.

Ep̃la ad ephe. iiii. cap. Eratres. Renouami spū.

Enne epistel screff den verdige apostel Sancte pouls till dem
som bode i en stad hed ephesus och stonder hvon i det fierde ca-
pittell och lyder saa paa danske

Ere brødre och søster i skulle nu fornæss i eders siell
hvo. sind. oc samwittighed oc afflegge det gamble mēis-
ke som er synden oc isøre eder och anāme det ny mēiske som er cristus ihesus
han er fød for vden all synd allderhelligst oc retferdeligh effter gud faderiss och
den verdige helliandz vilge I skulle her effter leffue i retwiffhed oc sandhed m3
eth helligt leffnid Ligerwiff som i icke nu waare de mēiske som i waare før
re Thii aff legger all søgn oc falske ord oc taler sadingen till hwer anden m3
hierte oc tvonge Fordi ati nu ere alle lēmer til eth legeme sō er den hellige kirce
ke oc vnder eth hoffuit som er cristus ihesus I nuve vel bliffue vrede paa de
mēiske som synde men i skulle icke straffe dem m3 hastighed vmdelinge eller
forhaardelige ati synde selffue der m3 Bliffue i vrede om dagen da lader icke
solen biergiss offuer samme eders vrede. men forlader hende strap Giffuer icke
dieffuelen aarfage till at bo i eders samwittighed oc siell hvo før stall han
skall icke nu stiele Men hwer skall arbejpe m3 sine hender det som skelligt oc
sømeligt er At han kan affle sig selff sin søde. oc siden til at giffue fattige folk
almisse der aff

Euā. Mat. ix. I. i. t. Ascendēs ihūs in naui culam

Gi

Nittende søndag

Esten som lasiff i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den hellige ewangelista Sanctus Mattheus i sit niende capittel Och lyder hyon saa paa vort maall.

UDr herre gick i et skib oc seglede offuer til galilee land och kom til en stadh hedh Capharnaum som kalliff hanss stad Der satte de eth siwgt menniske ned for hannem i en seng det wor halfft taget bort atth det kunde huerken røre hond eller fod eller nogen aff sine lemmer Der vor herre saa deriff store tro sagde han til samme siuge menniske Søn tro fuldkömelige dine synder skulle dig forladiff Der vaare nogre logkøne mend som hvolle dem meget wise oc kloge i mopsi lovo de sagde indwertiff met dem selfue Denne man besporter han vil gøre det som gudh all eniste gøre hand och inthz menniske Der Ihesus saa deriff tancker Sagde han till dem Hvi tencke i onth i eders hietthe Hwilkid er lattere atth sige dine synder skulle dig forladiff Eller at sige stat op oc gack Men paa det ati skulle see oc skenbarlige vide at menniskenss søn haffuer mact paa iorden atth forlade synsderne Da sagde han till den siwge Stat op oc tag din seng och gack din vey Han stod strax op oc gick helbrede hiem i sit huss Der almyxen dette iertegen saage da græde dem storlighe De loffuede alle den hiemmeliske gwd som gaff mennisken denne fælsere Ihesum cristum

Udtydningen oc glosen her paa

Et vor herre vor pppi aar gammild Da for han till sin stad Capharnaum han kalliff hanss stad thi han plegde der idelige at vare oc giorde der måge store iertegen det første han begynste at predicke oc lare Betlehem kalliff oc hanss stad thii han lod sig der føde Teptus Et offerebant Der ned sette de eth menniske for hānem Sanctus Marcus siger i sit andet capittel Atth den tiid de saage atth de ingelediff kvonde kōme till wor herre paa gaden meth samme siwge menniske saar den stor trang der wor om hannem aff den megle almyxe som effter fulde hannem da vonde de samme siwge menniske øffuerst ned aff huss et i sin seng mod vor herre her maa huer merke den store tro de hagde till hannem Der han saa deriff stercke tro Da trøstede han den siwge først som gode lāge plege atth gøre sigendiff Søn tro stadelighe dine synder skulle dig forladiff Deth sagde han thii han hagde fonget sin siwghen saar sine synder skpfd Teptus Et ecce quidam De logkøne mend som der neruerendiff vaare de tenckte indwertiff m3 dem selfue thi atth de ickē torde sige det obēbarlige saar almuen At han vilde tage sig den ære til sō gud skulle haffue fordi At ingen hand forlade mēniskē sine synder vden gud al eniste thi

teptus
Marci ii

teptus

261
 effter hellig trefoldighedz søndag No. cxcv.

sagde de at han bespottede gud i det han forlod den siwge sine synder fordi de mente oc sagde at han daar eth purt mēiske och iche gud **Textus** Et cum vidisset Der guds saa deriff tancker sagde han till dem Hwi tencke i ilde om mig Der m̄z obenbarede han At han vor sand gud i det han suarede til deriff tancker **Crisostomus** siger at ingen ved menniskens tancker uden gudh all eniste Vor herre sagde hvad helder er det lettere at sige Dine synder skulle dig forladiff Det er at sige forlade nogen alle synder all eniste met ord Eller at sige stat op oc gack Det er at gøre nogen karsk oc svend al eniste met ord at han kan strap gonge oc gøre hvad han skal **Textus** Ut autem sciatis I skal se vide at menniskens søn (som han vilde sige ieg som er iomstu marie søn) Haffuer mact at forlade menniskan alle deriff synder her paa iorden Han sagde til denne siwge stat op oc tag din seng m̄z dig Han stod strap op oc bar sin seng met sig hjem i sit huss Till tægen oc videndiff b̄rd At han vor fulkø melige svend oc starck **Textus** Videntes autem. All almyen græde storlige for dette iertegen Thii de saage oc viste at samme menniske vor tilfor saa svarlige vansmetig och spv̄g at han kynde hverken røre haand eller fod eller nogen aff sine læmer oc han bleff strap effter vor herriff ord saa starck at han opstod oc bar sin seng **Textus** Et glorificauerunt De lofuede alle den allsmectigste gud i hiemmerige som gaff menniskan dene frelser ihesum christi **O**ver disse ord som sigiff i læsten dine synder skulle dig forladiff siger **Hugo** at hwert mēiske maa merke vor herriff store milhed som h̄a deler met syndige menniske Der haffue wi oc exempel aff m̄z sancte Peder som forsvor vor herre iii gonge oc han angrede det siden oc grad der swartlige saare thii forlod vor herre hannem det Sancta maria magdalena bedreff oc mange dødelighe synder Hun gick siden p̄mpgelige m̄z anger oc ruelse oc tvode vor herriff søder thii forlod han hende alle sine synder Item røffueren paa korset som bad om naade han kom till paradiff den samme time Thii skulle wi alle taghe exempel aff dem och bede om guds naade och barmhertig at wi m̄ve sonz ge anger oc ruelse saar daare synder oc deth ewighe liiff effter døden Amen

Et iertegen om gudz milhed oc barmhertighed

Darius scriffuer at det vor en mertig rig mand som lunge hagede leffuit gandske ilde och øffuit sigh i mange synder En tiid h̄orde han predicke om gudz barmhertighed och milhed som han gør mod syndighe menniske Thii fick han saa stor anger och ruelse i sit hierte for sine synder at han offuergaff alt den gotz oc rigd̄ han hagede paa iorde oc gaff sig i closter oc bleff saa gudelig oc bønsp̄rd m̄z gud at han forlod hannem alle sine synder oc sagde hannem paa hvad tiid han dø skulde Nogen stund der effter

G iii

Nittende søndag

fick han suar koldesixge Da sagde han sine medbrødre at han skulle dø den tredie der dag effter hviilcked oc skæde Der vor en qwinde i en by der hof hun bleff da frelst aff en dieffuuld som hwen vor befengder meth oc sagde sin sogne prest deth Noget stund der effter kom same dieffuuld i hende igen och plasuede henne mer en han gjorde for Presten manede hanem oc sagde Du swale aand vof du ep vdfaren aff denne qwinde Han swarede iwo vor iegh saa Presten sagde hvor vof du ha suarede i hemetodz closter presten sagde huad gjorde du der han suarede Der laa en broder i spn dødz time thii vor der saffnede mer en sempten twofinde dieffle som hobediff til at h fonge hanff siell thii offuer gaff ieg denne min bolig at ieg kunde vere der i blant oc se der paa iegh vifte vel at denne min bolig vor oben for mig naar ieg igen kome preste sagde hvor gick det met samme siel Han suarede vii hagde vel fonget hende Men der vor saa mange topragene mend om hannem som lassde offuer hannem at ingen aff oss torde kome nar hannem presten sagde huor bleff samme siel han swarede hwen sider hof gwodz foder thii mye i vide hvor stor vret vof skæde Samme mand tientte oss i feretive aar och mer och offuede sig i alle honz de synder No tienthe han en anden herre all eniste i iii aar och han tog hanem fra oss For hviilcked de andre dieffle och iegh bleffue suarlighede vrede thii plaflwer ieg nu denne qwinde mer en iegh noghen tiidh gjorde soire

Tyvende søndag effter hellig trefoldighz søn.

Epla ad ephe. v. cap. ffratres Tidete qūo caute

Enne epistell screff den verdige apostell Sancte Pouild til dem som bode i en stad hed ephesis oc stonder hwen i deth fempte capittell Och lyder hwen saa paa danske

Dere brødre i skulle grandgibelighe offuer see indz vortiss i eders vnderstondelse oc vduertiss i eders sind hvorlediss i viflige och waarlige leffue oc omgonz giff skulle i denne vaadelige verden Ati icke leffue som daarer men som vise oc fornyptige menniske Darer nu idelege och arbejder aff eder største mact i gode gerninger ati mye fonge den aandelige søde Gos de gerninger are dyre thii at de icke bedriffuiff aff saa mange sam onde Thii forsømet icke eders tiidh fordi ati haffue gode gerninger behoff saa manghe i selfue oc andre met eder gøre kunde I skulle icke vere vfornyptige men vise och vide hvad gudz vilge er ati aldeliff der effter leffue kvonde I skulle icke dricke eder dryckene aff vin eller anden drick Thii der aff fødiss sixgdom oc vskyskhed Men i skulle oppfæddiss mæ den helliand talendiss oc latendiss andre och eder selfue indbræddiss ath loffue oc tacke den alsmectigste gud met sang oc

202
 efter hellig trefoldighed; søndag ffo.cxcvi

lasning for alle hans velgerninger oc gaffuer så han eder giffuit haffuer for medelst sin benedide søn ihesum cristum Været hver anden tienstactighe och pmpge Andersaaterne mod prelaterne Oc prelaterne mod tienerne i en keligs hed och Ihesu cristi rædsle som er vor frelsere A M E N

Euā. Mat. xxi. I. i. t. Loq̄batur ihūs p̄cipibus

Esten som lasiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den hellighe ewangelista Sanctus Mattheus i sit siette capittel Och lyder hyen saa paa vort maall.

MDr herre ihesus talede till de ppperste prelater oc phariseer som waare i isde kircken sigendiss Hiemerigiss rige maa ligniss vedh en konge som gjorde sin sønss bryllep Han vdsende sine svæne atz kalde dem ind som brydne waare De vilde icke kome Siden vdsende han andre sine svæne oc sagde siger dem at ieg haffuer red min kaast oc slacted mine øyen oc svogle oc all ting er rede kommer till bryllepped Men de forsmede at kome oc fore anderstediss bort somme till deriss byer oc iordegots somme efter deriss købmanskaff De andre grebe hans tjenere och gjorde dem stor forsmedelse oc sloge dem siden i hiel Da kongen dette hørde bleff han meget vred oc vdsende en stor harr oc lod i hiel sla disse mandrabere oc op biende den stad de bode i Side sagde kongen till sine tjenere Bryllepped er rede men de som budne waare de waare icke verdige til atz kome Thii vdgonger paa alle vepe och sty oc indkalder alle de i finde kynde till bryllepped Hans svæne ginge vð och indkallede alle som de finde kynde baade onde och gode atz hvoft bleff vøft Kongen gick ind at see de som komne waare och fand blant dem en som icke hagde brylleps klæder paa thii sagde han till hannem Men hvi gickst du her indh men du icke hagde brylleps klæder Han tagde Da sagde kongen til sine svæne binder hender oc føder paa hannem oc kaster han nem i det vdwertiss ewige mørck Der som er graad och tender gnidsle. mange are kallede faa ere de som vdwalde are.

Udtydningen oc glosen her paa

Er vor herre vor xxxiii aar gammild Da sagde han isde prestermiss prelater och høffdinge denne forcreffne efterligning som stonder i denne hellighe last Teptus Simile. Hiemerigiss rige Det er den hellighe kircke som er alle cristne menes niskiss samfrend. maa ligniss vedh en konge som gjorde sin sønss bryllep Deth er Gwd fader i hiemmerige han sammen
 G iiii

Tyuende Søndag

søpede mandømen met guddommen i iomfrø mariess kyske och alder reniste
 kiff aff huilsked cristus ihesus vdgik som en brudgom der gonger deplige ppa
 det aff sit brude hvoß **Teptus** Et misit. Han vdsende sine svene Det vor
 Propheterne oc Patriarkerne så predickede oc lærde isøderne at de skulde fuld-
 kōmelige tro at Jhesus kōme skulle till verden at anamme mandom oc stelsse
 all verden **Teptus** Et nolebant De vilde icke komme Det er de vilde icke
 tro paa det profeterne spaat screffuit oc sagt hagde Han vdsende andie svene
 Det vor hansß hellige apostle som han sende i alle de stader han komme skul-
 le som **Sanctus Lucas** scriffuer i sit p cap. Han bad dem sige atß han hagde
 beredet maaltidet **Nicolaus de lyra** siger at hā der met mente den hellige kir-
 kiff sacramente oc den hellige tro oc gudß serdom som er sielensß mad och søde
 han bespiser alle cristne mēiske met sit hellige kōd och blod som det anamme
 for vden dødelig spnd **Teptus** Tauri mei Det hansß øpen mente han de
 hellige forfædre i det gamle testamente Det fvoeglens mente han gode hellige
 mend i det ny testamente Han lod dem sige at alting vor rede Det er alt deth
 som høi til menniskensß salighed det er ny rede kōmer til bipslepß Det er til
 den euige salighed Det ederß stadige tro oc miskundelige gerninger **Teptus**
 Illi autem De forsojede at komme thii at de icke elste gud Somme ginge
 bort i deriss by oc gotz Det er de som acche inthz andet en vverdensß forgenge-
 lige gotz och rigdom Sōme fore efter deriss købmansskaff Der er de som for-
 søme gudß tieniste Och idelige besinde atß offuertencke hvoorlediss de kvōnde
 bliffue rige **Teptus** Reliqui. De andie fangede och grebe hansß tienere och
 giorde dem stor forsmedelse Det skede efter vor heriss opfarelse till hiemmelß
 Da grebe isøderne hansß apostle och hustruge oc sloge dem sōme aff liffuede de
 meth atskillelige plaffuer och piner **Teptus** Rep autem. Der kongen dette
 høide da bleff han vied Det skede den tiid vor herre lod den suare obenbarli-
 ge heffn komme offuer iherusalem xlii aar efter sin død Der titus oc despa-
 sianus m3 de rōmerskiss mact tuingede dem saa suarlige at de ode deriss egne
 børn och vskellige creatur mvoss oc røtter **Teptus** Perdidit illos. Kongen
 lod i hiel sla disse mandrabere Det vor disse isøder som tilforn i h ielsloge hansß
 disciple dem sloge de rōmerske i hiel oc sōme grebe de At de vvaare p hvōndres
 de tvosinde som slagne oc grebne vaare som **Iosephus** scriffuer **Teptus** Et
 ciuitatem Han lod brende deriss stad Det skede samme tiid thii at de brende
 da iherusalem oc den store dprebare tempel som salomon før bygde Side sag-
 de kongen till sine svene at bipsleppet vor rede Det vor at hiemerige vor obet
 oc bered till alle cristne mēiske formedelst Jhesu cristi suare død oc pine men
 de som vaart indbudne de vaare icke verdige till at komme till det Det meth
 menthe han isøderne som icke vilde tro paa hannem **Teptus** Ite ergo Gōn-
 ger vð paa alle vepe oc sty Der met mente han til hedningerne som ingen log
 hagde oc inthz viste aff hansß budord at leffue efter Til dem skulle apostlene
 gonge oc predicke oc lære den hellige cristelige tro som de och giorde **Teptus**.
 Et quoscūq3 Inbiuder alle de i finde kunde til bipsleppet Der vor at alle som

effter hellig trefoldighedz søndag flo. cxcvii.

anamme vilde den cristelige tro de skulle bliffue salige och kome till hiemerige
 De ginge vd det vor aff isde land oc til hedningene De kallede till hobe alle
 som de finde kyonde Det vor alle hedninge oc spndige menniske som vilde gø-
 re plict oc bod for deriss spnder Byrleppe bleff opspilt Nicolaus de sprā siger
 Ath det er ath den hellige tro bleff vdsprede oc lard offuer all verden Teptus.
 Intrauit rex Kongen kom ath se dem som komne vaare Det sket naar han
 kommer paa den yderste strenge dom De seer der nogen side som ickē haffuer
 byrlepss klader paa deth er nogen som haffuer troen vden kerlighed Da siger
 han Ven Han kalder hannem ven fordi han skapte menniskens nature effter
 sit eget ansiet siger Nicolaus de gorra Han siger hwi gickst du her ind vden
 byrlepss klader det er gode gerninger Sanctus Jeronimus siger ath de y vor
 herriss budord de ere byrlepss klader som alle skulle haffue oc de inde holdiss i
 disse twende at huer skall elcke gvyd oc sin ieffn cristen Teptus Obmutuit
 Han tagde oc suarede inthz Nicolaus de sprā siger At mennisken tiger paa den
 yderste domme dag oc suarer inthz thii hanff egen conscientz oc samvittighed
 straffer huer induertiss saa suarlige ath han bliffuer aldeliss dyrme Teptus.
 Tunc dixit rex Kongen sagde till tienerne Det er gud siger till englene som
 skulle gøre retvissed binder hender oc føder paa hannem Det er at mennisken
 kan da ingen god gerning gøre oc ey helder foruertfue naade eller kome til sa-
 lighed Kaster hanem ned i det vduertiss mørk det kaldiss saa for der er ewin-
 deligt mørk oc inthz hob til gudz miskundhed eller naade som Beda siger I
 helffuede er ingen mindskelse paa pinen och ingen kande frelsiss deden Der er
 swck grad tender gnidsle som Sancte hanss scriffuer i sit ppiiii capittel Ath
 de kastiss aff det alder koldeste vand sue och froest i den gloende heluediss ildh
 At same ild er euig der om scriffuer Esaias i sit siste capittel sigendiss Ignis
 eorū non exstinguetur Helffuediss ild skall aldrig vdslyckiss Sanctus Gre-
 gorius siger At ingen kan optencke nogen pine eller plaffue at hwen ey findiss
 i heluede teptus Multi sunt vocati Måge ere kallede Det er til den hellige
 cristelige tro Men saa ere vdualde Det er til den ewindelige glede oc salighed

Nicolaus
de sprā
teptus

Nicolaus
de gorra.
Jeronim?
teptus
Nicolaus
de sprā
teptus

Beda

Johannis
ppiui ca.
Esaiē vlti.
gregorius.

teptus

Et Tertegen om helffuediss atskillelige pine

I lase ath det vor to stalbrødre de loffuede hwer anden ath
 hwiilken først døde aff dem han skulle igen kome inden xv
 dage effter sin død om det vaare myveligt oc sige den anden
 huad skickelse hā vaare vdi Den først døde obenbarede sig
 en nat saar den anden i alsom græseligste skickelse oc sagde
 Min ven dy skalt vide ath ieg er ewindeliche forðømet
 saar min høfferdighed oc vøpsskshed skpds Mine hender ere bundne paa mig
 i helffuediss pine saa are de och paa alle andre som fortørne gud i hiemmerige

IS

Tryuende søndag

mz deriff tagelse i det de tage vhsffueskelige oc vbluelige paa dem selff eller paa andre menniske her i verden mine søder ere byvndne. saa ere de oc paa alle andre som brvgede deriff søder til dätzen springen oc hofferdig gong eller gin ge mz dem til nogen den sted som de bedressue spnder paa Thii forbande vvi alle sãmeh vare hender sigendiss de vorder edet ewindelige ath i hassue skild off ved hiemertigiss glæde formedelst edersff spndige tagelse Sammediss bande vvi sødene sigendiss forbannede vere i til ewig tiid som bare vare legerne till nogen den sted som vvi spndede paa Ath vvi nw der saare lide skvulle denne grvome heluediss pine som aldriig songer ende Siden både vvi waare søgen si gendiss We vorde edet som aldriig nogen tiid græde for waare spnder. men i waare altiid redebon til at see vbluelige paa verdensff forfengeligghed thii skulde i nw ewindelige græde i denne grvome pine Siden både vvi woire hierte sigen diss We worde edet som aladdiss aff hofferdigghed. wksplshed. druckelskaff rig dom. visdom. fornymsfighed. velde. mact. avvind. nidskaff eller aff nogh anden dødelig spnd Thii ati skulde nw sørge der saare ewindelige Side bande vvi alle waare lemmer hwer fra anden mz hwilke vvi nogen tiid spndet hassue Tencker her paa som nw lessue oc twinger edersff lemmer i gudz tieniste at det icke saa gonger edet naar i dø der mz forswand sielen for hannem

✱ Den xriisøndag effter hellig trefoldighz søn. ✱

Epla ad pilip. i. cap. fratres Cōfidimus i dño.

Enne epistel scress den verdige apostel Stē Pouild til dem sō bode i en stad hed philippis oc stonder hwn i det første capittel och spder sad paa danske

Dere brødre vvi tro stadelige paa vor herre ihesum cristuz lat han fvolckdømer det han hassuer begynt i edersff hierte och vnderfondelser mz et gaat dpgdeligt leffnid mz hellige oc swvetsommelige gerninger til edersff dødz time at edersff siele kōme for hansff strenge dom Det er mig tilbørligt oc res twiist at ieg saadan mening oc tancke hassue skal paa alliss edersff vegne Thii ieg hassuer edet heer aff alt mit hierte i mit fengsel oc boper som ieg er byvnden vdi for ieg beskermet oc stadfester dē cristelige tro mz sande bevoisninger Jeg tencker altiid paa edet ati skulde vare del actige mz mig i den aandelige glæ de oc hvoyswaelse som ieg hassuer her i verden aff gud oc siden søge skal i hies merigiss rige ewindelige Gud er mit vidēde hvor inderlige ieg begæret ati alle myxe bliffue stadige i vor herriss ihesu cristis kerlighed Oc det beder ieg pēmpz gelige aff gud at edersff kerlighed maa daglige formeriss mz ali visdom oc for nymsfighed ati myxe mercke oc besinde de ting som baxt oc nptieligst are ati

* Den xxi søndag eff hel tre søn ffo cxcvii *

Epla ad Ephe. frēs Confortamini in dño

Enne epistel screff Sancte pould til de gode cristne menniske som bode i en stad hed Ephesis oc stonder hyv i det siatte capittell och lyder saa paa danske

Dere brødre tager eder en sterck och mandelig hyv til aff den mact i haffue aff de allsmectiste gud oc sører eder i vor herriss voben som er dragder oc gode gerninger ati kvnde haardelighe stonde mod dieffuelenss hødzel och fare Thii vort kri oc orloff er icke mod mēnsken ath bruge voben aff iern eller staall mod dem Men vii haffue aandeligt kri oc orloff mod de grume dieffle oc vnilde hōffdinge sō are offuer onde mēnskei som forsinna den hiemelske gūd Oc bedet til aff gūde oc dieffuellskaft och are forblinded i spndenss mōrck Anāmer fordi paa eder vor herriss aandelige voban oc verge ati kvnde mandelige stride mod dem at affuerge deriss vnilshed oc ondskaft men i are i dēne svoigefulde verdē At de icke fonge mact paa nogen side at gōie eder skade paa ederss siel Derer altid rede oc giorder ederss lender mē kyskhed oc renlighz Lessuer i sandhed mē ord och gerninger Tager harnisk paa eder som kalliss retvissshed drager skio paa ederss føder ath inge vbeqvōemelige verdenss begereller forderffue ederss erlige gudeslige lessnid Væter redebone oc snare til ath predicke obenbarlige den hellige læst i huilken vor herre bebūder den ewige fred Tager en skiold for eder som er den cristelige tro ati der mē kunde aff verge de gloende skud som dieffuelen skiuder mod eder Tager en hielm paa ederss hōffuit sō er ret kerlighed til gud oc ederss ieffn cristē tager det aandelige sūerd sō er gudz ord oc lerdō at beskerme eder mē

Euā Johānis. iiii. c. I i t Erat quidā regulus

Enen sō læss i dag i den hellige kircke den scriffuer den verdige apostel oc euangelista Stē hanff i sit fierde capittell och lyder hyv saa paa vort maall

Ker vor en hōffding i en stad hed Chapharnati hanff søn laa svarlige siuog Der han hōrde ath vor herre ihesus kom aff i sdeland til galileā da for han mod hannem oc bad at han vilde gonge hiem mē hānem oc gōie hanff søn helbrede thii han wille dō Ihesus sagde til hānem I tro icke vden i se iertegen hōffdingen sva rede herre gack neder for min søn dō ihesus sagde gack hiem din søn lessuer han trode paa de ord sō ihūs hānem sagde oc gick bort der han vor pag vegen da kōme hanff svēne mod hānem oc sagde at hanff søn lessuede oc vor karst han spurde paa hward tūd han fick bod de sagde i gaar da klokken sfo vii Da vnderstod han ath det vor paa den samme time ath ihesus sagde till hānem din søn lessuer Thii trode han oc alle hanff tiēnere paa ihesum cristū

G vi

Den xxi Søndag effter hellig trefol søn

Udtydningen oc glosen her paa

Nicolaus
de lyra

Thomas

crisostom⁹

Nicolaus
de lyra
Thomas

Et vor herre vor ppyi aar gämild da gick han aff isde land
til galilee land der han did kom da for en høffding mod hā
nem aff en stad hed Capharnaū Nicolaus de lyra siger at
han vor ingen konge som tropten spness at lyde Thii der vor
ingen koge i isde land paa den tiid Men kejseren oc de Rō
merske hagde til sat iiii høffdinge som skulle regere landet oc
holde dem vnder twang at de icke skulle gøre nogen opregssning Denne høff
ding vor kejseren enbetzman offuer en fierde part aff landet som kalliss
galilee land han hørde vor herriss gode ryrthe aff de vndeilige iertegen som hā
hagde gjort Thii for han mod hannem der han kom did i landet oc bad at
han vilde gonge hiem meth sig och gøre hans søn helbrede thii han hagde
dødtzesttegen paa sig Vor herre swarede Ji tro icke vden i se iertegen Han
straffede hannem icke for han bad hannem men for han viste at han icke
trode fuldkommelighe høffdingen sagde igghen herre gack neder meth mig
for min søn dō Sanctus Thomas siger at hans vantro merckiss obens
barlige thii han trode at han kynde gøre hannem helbrede om han kō
me for han dōde Men han trode icke at han kynde oprepse hannem aff
dōde Vor herre sagde til hānem igen gack hiem gladelige thii din søn leffuer
och er karstk oc svend Crisostomus siger at vor herre vilde icke gonge hiem
met hannem Men han gjorde hans søn helbrede i sin frauertse at alle der
aff kende skvilde hans gyddommelige mact De at han oplvossiff skvilde Ji
den hellige tro Der høffdingen kom paa vegen till sit Da møtte hans svone
hannem oc sagde at hans søn vor karstk och svend Han sporde hvad time
han fick bod De swarede hans kolde siwge forlod hannem i gaar der klocz
ken slog wiit oc han bleff strap karstk oc sterck Nicolaus de lyra siger at Dette
iertegen skede at sāme høffding som vor en hedning oc alle hans tienere skul
de omvændiss oc tro paa vor herre Stūs Thomas siger at vor herre lete icke
sønen all eniste aff sin sot men och faderen och mange flere aff deriss vantro

Eth Iertegē om en høffdig fō ouende sin leffnid

Tii lase at det vor en høffding som bad sin ven som laa siwge at han
wille siye hāne inden ppy dage effter sin dōd huad skickelse hā vaare
vdi han kō til hānem oc sagde at han vor i alsō swariste skerssildz
pine Den andē spurde om ingen verdēss pine kude signiss ved hāss hā swarede
vaare alle de skoffue tra oc beg tiere oc swogel oc alt ādet sō brēde kād til hobe
i en isd oc ieg vaare der mit i blāt da hagde det ingē signesse ved min pine høff
dingē sagde sig mig huad stat ieg er vdi dē andē suarede du est i dē ewige for
dømmelsiff stat for din høfferdigghed oc karighedz skvild Der hā dette hørde da
gruede hāne swarlige thii omvæde hā sin leffnid oc fick et gaat endeligt amē

effter hellig trefoldighedz søndag **ffo. cxcviii**

in vve vere renlige och pure i eders hietter oc gerninger att ingen forspine aff e
ders ieffn cristen til eders pderste dødz time Atti da ere opsvolde m3 gode retz
vise gerninger som i haffue aff ihesu cristo att in vve bliffue verdige til at loffue
oc ere den hiemmelike gud ewindelige **A M E N**

Euā. Mat. xviii. cI. i. t. d. i. d. f. pabolā hāc Sile.

Esten som læsiff i dag i den hellige kircke screff den verdighe
apostel och euangelista Sanctus Mattheus i sit attende ca:
pittel oc spder hvør saa paa danske

Kæm Di herre ihesus cristus sagde sine apostle oc disci:
ple denne effter lignelse hiemerigiff rige maa ligniff
ved en konge so vilde holde regenscaff m3 sine tienere oc em:
betzmend der han begynte at høre deriff regenscaff da kom faar hannem en
aff hans tienere som aatte hannem. p. xv. sinde pund der han inthz hagde at
betale m3 da bød hans herre at han skvde selpess oc hans hvsfrue oc børn
och alt hans gotz at han kvnde fonge sin betalning Da fald samme tienere
paa knæ oc bad pdmpegelige saa sigsendiff herre haff tolmødighed m3 mig ieg
skal betale dig alt det ieg er dig skyldig Herren svckede offuer hannem oc gaff
hannem qvitt oc forlod hānem alt det han hānem plectig daar der sāme tiene:
re vdgick fra hānem fand han en anden aff sine stalbødre som tiende i gaar:
de m3 hānem oc daar hannem skyldig hundrede penninge den greb han strap
i halsen oc holt hnnem haardelike at han hagde mopen qvvald hannem oc
sagde Betale mig det dw est mig skyldig han fald paa knæ for hannem och
bad hānem pdmpegelige saa sigendiff haff tolmødighed m3 mig ieg vil betale
dig alt det ieg er dig plectig den vmdde tiene vilde ingelediff giffue hānem
lenger dag men sette hannem i fengsels saa lenge han finge betalet hānem der
hans stalbødre det saage da bleffue de meget bedrøffuede och forspinede der
saare thii ginge de til herren oc sagde hannem det som skeet vvaar herren kals:
kede hannem faar sig igen och sagde Dw skalk Jeg forlod dig alt det dw
mig skyldig vofst fordi dw bast mig pdmpegelige. Skulde dw icke fordi sam:
melediff miskundet dig offuer din ieffnlike som ieg gjorde mod dig Saa bleff
herren vred oc antworde hannem bødene saa lenge han betalet hagde det han
baar hannem plectig Saa skal oc min hiemmelike fader gøre ved eder vden
i ære miskundelike oc forlade eder ieffn cristen aff eders hietter hvad han bips:
der eder enod

Udtydningen oc glosen her paa

Tyuende søndag

teptus

Nicolaus
de lya
Nicolaus
de goira
teptus

teptus

Crisosto-
mus
teptus

Nicolaus
de lya
teptus

teptus

Lucas xv
cap.

Et vor herre vor xxxii. aar gammild da sagde han sine apo-
stle oc disciple denne efterlignelse Teptus Simile est. Hieme
rigiff rige Der mz merkiss den hellige kircke som er alle cristne
menniskiss samfund hvon signiss met ihesu cristo som er sand
gud och mand konge offuer alle herrer och konger Han vilde
gøre regenskaff mz sine tienere Det er han vilde vide huorle
diss de leffuit hagde her i verden Teptus Et cum cepisset Der han begynte at
høre samme regenskaff da kom der ind som vor hannem skypdig p twsinde
pund Nicolaus de lira siger At det vor nogen som plectig vor at lide swar
pine faar sine vtalige spnder. Da han iche hagde at betale mz Nicola^s de goi-
ra siger han kvonde iche gøre fœldest for samme spnder mz sin egen mact. thii
mennisken kand vel selff salde i spnden men han kan iche selff opstonde igen
Teptus Iussit eum. Herren besol at selge hannem for samme giæld Det er ath
hanss siell skulde piness for hanss mange spnder. Han bød och hanss hustru
skulde selgiss Det er at hanss legeme skulde piness han besol at selge hanss børn
Det er ath hanss onde gerninger skulde affleggiss mz pine och plassue Han bød
at alt hanss gotz skulde selgiss. Det er at siell och krop oc alt andet som er i mē-
nisken volds det fortabiss formedelst dødelige spnder Teptus Proci-
dens autē Svende fald paa kne Det er hā bad at herren vilde vnde hānem tiid oc stād
til at gøre plict oc bod faar sine spnder hā vilde afflegge dem mz anger oc ret
scrifftemaall Teptus Misertus herren som er gud i hiemerige for barmede sig
offuer hannem oc forlod hannem all sin skypd det er alle hanss spnder Criso-
stomus siger at hvær maa her mercke gudz mildhed Thii der han bad om tiid
oc stund at bedre sig paa da forlod han hannem strap alle sine spnder Teptus
Egressus autē Svenden gick vð fa herren Der er han fald i spnden ighe-
n. Han fand en anden sin ieffn cristen som epde hānem hvondrede penninge Det
er en som hagde søge forstøned hannem tilfoyn Han greb hānem strap i halsen
och vilde qvæld hannem Nicolaus de lya siger at hanss vbarmhertighed .oc
grømhed merkiss der mz at han vilde heffne sig strap offuer sin fattige ieffn
cristen oc iche gøre naade mz hannem som han selff fick tilfoyn Teptus Et proci-
dens. Han fald paa knæ for hannem. thii skulde han miskvondet sig offuer hā-
nem for han pdmvghedz skypd han vilde dog iche det gøre Men han kaste hā-
nem i toyn och fengzel til han fick sin betalning Teptus. Videntes autē. Der
hanss stalbrødre Det er gudz engle: (thii huert menneske haffuer en engild hofst
sig aff gudz forspn som hānem tager vaare: dette saage da bleffue de alle ber-
døffuede. Thii ath englene søge naar mēniskene spnde oc glædiss naar de gø-
re penitentz sō Stūs lucas scriffuer i sit xv. capitel. De sagde herre hāss v-
mildhed der er de spnder som hā bedrieff. Herren kallede hānem for sig Det er for sin
strenge dom som alle skulde gøre rede for deriss gerninger Han sagde til hānem
Dv skalk ieg forlod dig alt det dv mig skypdig vofst det er alt det dv hag-
de brudet mig emod mz dine sware spnder Thii skulde dv oc miskundet dig
offuer din ieffn cristen der han bad dig pdmvgelige teptus. Et iratus domin⁹

effter hellig trefoldighedz søndag **ffo. cxcix.**

Herren bleff vied oc antworde hānem bødene i hellsfuede sō skulle pine hānem
saa lenge han finge betalet syn skuld det er ewindelige siger **Nicolaus** de gor;
ra thii ingen kan der gøre fyllest for syn spnd oc ep helder fressiff deden **Tep.**
Sic pater saa skal oc min fader gøre mod eder om i icke forlade ederff ieffn
cristen aff ederff herte hward han byder eder emod thii det hielper inthz siger
Hapmo at forlade nogen bøde met mwnden yden han oc forlader hende meth
hertet **Stūs Jeronim⁹** siger Det er besyctendiss at forlade wi icke vor ieffn
cristē en søge bøde da forlader icke helder vor herre off vaare store sinder

Nicolaus
de gorra
teptus

Jeronim⁹
Hapmo

Et iertegē om dē sō icke forlade ville fortørnelse

Vi lase ath det vor er fribaaren mād som hagde en sōn huilz
ken erlige oc gwodelige lessuede och øffuede sig i mange gode
gerninger m̄ faste vort alniffet oc for til māge hellige steder
at forhuersue affløsning aff sine spnder han beskermde satz
tige viduer oc encker och faderløse børn fra vort och offuer
vold aff all sin mact **Om** siger bleff han swarlige siug da
bleff hans fader meget bedrøffuit fordi han hagde hānem meget kar for sit go
de lessuid skuld **Thii** bad han hannem ath han vilde snarlige effter sin død
sige hannem huad skickelse han waare vdi **Vor** herre tillod at saa skede an
dre mēnske til exempel oc rådse sō icke ville offuer giffue aff deriff herte den
viede oc avvind de haffue till deriff ieffn cristen **Sōnen** k om igen och sagde
fader beder icke mere faar mig thii ieg er ewindelige fordrømt **Och** min pi
ne er saa stor at vaare her saa mange tunger som der er stierne paa hiemelen
da kunde de icke vdrøpke eller sige henniss swarhed **Faderen** sagde huorlediff
kōmer det til **Men** dwo lessuede saa gudelige dwo vort altid kysk eddwo oc rē
ferdig **Dwo** huerken doblede eller swor **Dwo** fastede oc lessde oc øffuede dig i alle
gode gerninger **Sōnen** swarede Det er sanden i sige **Jeg** er en nwo som frwo ieg
tog aldrig gotz eller penninge fra nogen i mine dage meth vortte **Jeg** huerken
doblede eller drack **Men** fastede oc lessde oc øffuede mig i mange gode gernin
ger huilke ieg alle skāmelige fortabede faar det had oc avvind ieg hagde i mit
herte til dem sō nogen tiid fortørnede mig **Jeg** vilde aldrig forlade det aff mit
herte om nogen bød mig emod **Men** ieg vilde altid heffne det om ieg kunde
Oc for den criste spnd forkaste ieg al min verdskuld aff gwod oc skal nwo bren
de i den grøme heluediff ild och pine for yden endse *si cordis infelix is.*

Den xxiii søndag effter hellig trefoldighedz sōn
Epla ad phil. iii c ffra tres Jmitatores mei esto

Enne epistel screff den verdige apostel **Sancte** pouild til dem
sō bode i en stad hed philippiss och lyder hun saa paa danske

Ere brødre effter følger mig och giffuer act paa dem
som lessue effter som wi tilforn haffue vnder vrist eder
baade meth ord och gerninger sammelediss meth scrift som i

H

Den xliii søndag

mye haffue hof edet De ere mange som gonge den vrange vey twent mod deriff salighed som ieg sagde edet sist personlige. Nu siger ieg det gradendiff at de ere ihesu cristli fiende oc hanff hellige korffis och sware dödz vruenner mod den hellige cristellige tro baade m3 ord oc gerninger deriff endeligt er de ewige dödz De elske deriff dyg saar deriff guds Thii skall al deriff are och legemelighe löste som de haffue her i verden endiff paa det siste meth ewindelig skendzell och bedröffuelse fordi at de inthz andet ville wide eller besinde vden verdenff forfengelighed. Men det leffnid som vii leffue effter her paa iorden. Det er i hiemmelen oc deden venthe vii oc formode ihesum cristum vor fressere. Ath han skal komme paa den pderste domme dag at forklare oc saarnp vore legeme effter det skyn oc are som han haffuer paa sit eget arefælde legeme meth den samme mact som han er mechtig och veldig til at skicke alle creatur effter sin mact oc vilge. Mine alffom keriste brödre Jeg begerer at see och omgongiff m3 edet her paa iorden oc siden i den ewindelighe glade i are aarsage till min are oc glade i hiemmelen thii ati ere oplivde i den hellige cristelige tro aff min predicken och scriffuelse. Jeg beder ati stonde mandelighe mod denne verdenff modgong oc tro fulkomelige paa den alffomectigste guds. Jeg beder oc kerlige de twende erligge qvindfolk eustochiam oc sinticem at de haffue det same hob til gud i hiemerige oc stöde haardelige mod legemenff skæbellighed oc verdenff forfengelighed. Jeg beder oc dig germane min kære stalböder at de dw strecker oc hielper disse gwodelige oc dygdelige qvindfolk. (Som waare mig och Clemend och andre flere mine methbrödre hwess naffn som screffne ere i den ewighe lifffuiff bog) dwelwillige och behjelpelige til vor legemelige söde der ieg och de predicked och lärde den hellige cristelige tro.

Quā. Matt. xlii. cap. I. i. t. Abeuntes Pharisei

Aften som lasiff i dag i den hellige kircke den scriffuer den verdige apostel oc euangelista Sanctus matthe? i sit trettende capittell oc lyder hwen saa paa vort maall. **A**t tiid ginge phariseerne til hobe vð fra vor herre och giorde eth hēmeligt raad. Hworendiff de kwynde songhe aarsage till at de gribe hannem i sine ord oc sende till hannem twende deriff disciple met nogre aff kong herodiff swene oc giorde eth spörsmaall till hannem saa lidendiff. Hwettere vii wide at dw est sander oc dw lærer andre ret gud3 budord oc vilge i sandhed. Dw acther ingen ting men dw siger sandiugen och spar ingen persone hwærken rig eller fattig. Thii bede vii dig at dw siger oss om det er tilbörligt at vii giffue kepsere penninghe eller ep der vor herre ihesus fornam deriff skalkhed da sagde han. D i öffuen skalkke hwi friste i mig. Lader mig see en aff de pēninge sö i plege aatlige at giffue til skat. De finge hannem en penning. Ihesus sagde til dem hwess billete och naffn er det sö her paa stemplet er de swarede kepsere. Han sagde til dem giffue fordi kepsere det hannem bör at haffue. och gud det som hannem bör.

Udtydningen oc glosen her paa

Et vor herre vor xxxiii aar gammeld da sagde han en effterlig
ning Om en en rig mand som plantede en vin gaard och
lod bynder hannem paa leye som siden sloge hanss tienerne och
son i hiel Crisostomus siger at isde høffdinge oc phariseerne
de merckte atz han mente dem der mz Thii ginge de vd fra
hannem oc raaddiff hiemelige till hobe hvorlediff de kyende
gribe hannem i sine ord Fordi atz de iche kunde gribe hannem meth nogen
ond gerning Teytus Et mittunt ei. De vdsende deriff swene meth kepsere
som fremde waare paa det at han diff rvondere tale skulde for dem men han
iche kende dem en han skulde ellerff giort siger Nicolaus de lyra Same hero
diff swene waare oc vdsende paa det atz hagde han naaget taled mod kepsere
da skulde de strap grebet och pinet hannem der faare paa hanss legeme
Thii ginge de falskelige til hannem sigendiff meth smigrende ord Teytus
Magister Hestere wii vide atz dw est sand baade i ord och gerninger Och
dw kender alle ret gudz sandhedz vep. Dw siger sandingen oc radiff for ingen
hwyercken mechtig eller fattig Sig off om det er sømeligt at wii giffue kepsere
penninghe eller ey Tey Cognita aut. Der ihesus cristus merckte deriff
skalkhed sagde han D i øgne skalkhe hwi friste i mig Som han vilde sig
i spørge iche her om fordi ati wille vide sandinghen men ati skyende gribe
mig i mine ord Han sagde viser mig en aff de penninghe som i plage atz
giffue till aarlig skat De lode hannem see en penning Nicolaus de lyra siger
At hwer penning som de gaffue til aarlig skat waare saa god som p almindig
ghe penninge Teytus Et ait illis Han spurde hwess billede det vor som stod
paa hannem och hwess naffn de sagde kepsereff han swarede Giffuer kepsere
den det hannem till høier och gwod det hannem høi Det vor atz de skulde
giffue kepsereff den skat de pleyde atz giffue hannem i det de bekende atz de
waare vnder hannem Och de skulde giffue gwod deriff tiende och offer som
dem bworde atz giffue hannem i Det han vor deriff skabere och frelsere och
hagde giffuit dem alt det de hagde paa iorden baadhe gotz och penninghe

Matt. xlii

Crisosto
mus

teytus

Nicolaus
de lyra

teytus

teytus

Nicolaus
de lyra
teytus

Et iertegen om to borgere aff kolne som finge
deriff penninghe meth et meneder och lögner

Esari⁹ scriffuer at der vor to borgere i Colne so scriffede saar
deriff sogne prest atz de kunde iche vinde penninge eller selge
deriff gotz oc vare Vden de lög. och swore der paa Presten
sagde i skulde ingelediff suerge naar i selge ederiff gotz thit
vor herre haffuer det selff forbudet I skulle iche helder liwge
oc sige det bedre en det er de swarede wii kunde iche ellerff vin

H ii

Den xxiii søndag

de penninge der paa han sagde syder mit raad oc loffuer edert gotz retferdelige som i det giffue vilde oc suerger inthz oc liuoger ey helder i skulle se atz det skal gonge eder vell i alle maade De loffuede at de det holde vilde etz aar i gēnem paa en forsøgelse Dieffuelen som altiit hader mēiskens salighed han behin drede at ingen købte aff dem atz de bleffue arme de ginge til presten igen och sagde dit raad daar off meget skadeligt thii atz almyren er vand fra off som plepde at køpsla met off Wi kunde inthz selge vden wi suerge som wi gior de søi Presten suarede gruer inthz det er iche vden dieffuelens fristelse oc had sō eder bedrage vil holder de raad fuldkömelige i eders herte sō ieg eder larde och lader ingen armod eller modgong drage eder der fra da skal vor herre giffue sin velsignelse offuer eder De loffuede atz de det holde vilde saa lenge de leffuede. en dog at de skulde bliue saa fattige der offuer at de skulde bede deriff biød Strap der effter omvende vor herre alt dieffuelens sindskaff oc had fra dem oc gaff sin velsignelse offuer dem atz alle købte aff dem och de bleffue saa rige paa en stached tiid atz dem selffue mest saarvøndrede der paa Thii gins ge de til presten igen och tackede hannem atz de formedelst hans gode raad frelste vaare off deriff synder och at de vundet hagde stor rigdom der till meth

Den xxiiii søndag effter hellig trefoldighedz

Epla ad collo.i.c. fratres Nō cessamus p vobis

Denne epistell screff den verdighe apostel Sancte Paulus till noget folk som kalladiff collocenses och bode i etz land heder frigia och stonder hwen i det søiste cas pittell och syder saa paa danske

Dere brødre wi bede altiit inderlighe saar eder baade meth herte och tvonghe ati myre opfyll diff meth den helliand och rettelighe vnderfonde huad gudz vilghe er och vide hvad i skulle gøre och lade Ati myre vorde saa vise ati vide hvordediff i skulle haffue edet i dygdelige gerninger ati myre songe den høgtidelighe och aandelighe visdom till atz se och beskrode de arefulde ting som ere offuer naturen i hiemmelē. Ati myre tacknemelighe gonge gennem denne verden meth renlighe tancker och retvise gerninger Ati meth dem myre teckiff den alsommectiste gud och de myre bliffue

effter hellig trefoldighedz søndag ffo.cci.

eder fructfönelige och nyttelige Ati myvedaglige mer oc mer lare atz forstons
de den hellig trefoldighedz guddom ati myve stadfestiss i all dygd are oc krafft
tighed effter den mact i haffue aff ihesu cristo som er gud faderz lyvss oc klars
hed Ati meth glade oc tolmödigshed lide myve denne verdens modgong oc gen
wordighed Oc bliffue i det stadige hos som i haffue til det ewige liff Tacker
gud fader i hiemmerige som gjorde oss bequönelige och verdige til atz haffue
ewig omgengelse effter vor legemelige dödd met alle hans benedide helgen i det
örefulde klare oc skinnende hiemmerigiss rige Han tog oss aff det grumme oc
fordersfulle mörick oc indsette oss i hans alsom kariste oc eniste sönn ihesu
cristi rige oc glade huilken oss stelte oc gaff oss vaare synderz forladelse Amen

Euā. Matt. ix ca. I. i. t. Loquēte ihū ad turbas

Esten som læss i dag i den hellige kircke den scriffuer den hel
lige apostell och euangelista Sanctus mattheus i sit niende
capittel oc syder hyv saa paa vort maall

En tiid vor herre ihesus cristus hagde nogre ord til al
mwen Da gick en höffding til hānem oc sagde Herre
min daathet er ny dödd Jeg beder dig kom och lag din haand paa hende da
fonger hyv liff igen Ihesus stod op och fulde hannem och hans disciple meth
Der daar en qwinde sö hagde hafft blot sot i pii aar hyv gick bag vor herre
oc tog nederst paa hans kiortel oc sagde induertiss mz sig selff kand ieg köme
saa ner at ieg kan tage eller röre hans kiortel da bliffuer ieg helbrede Ihesus
vende sig om der han hende saa sagde han Daathet tro fuldkönelige ihu atz
din tro gjorde dig helbrede Hyv bleff strax karst i den same time Der ihesus
kom i höffdingen hyv oc saa basunere sö mz ynckelig gradelig livv skul
de komme almuen till at sucke oc græde for den döde iomfve effter deriss sed
wane Da sagde hā til almuen göger bort pigen er icke dödd men hun soffuer
De gjorde spaat oc spe aff hānem Der almuen daar dd drefuen aff hvet da
gick daar herre ind och tog om pigens hand och sagde döw pige stat op Hyv
stod strax op aff döde oc det iertegen bleff berygted och sagt offuer alt det land

Udtydningen oc glosen her paa

Et vor herre vor pppi aar gāmild da tælede han en tiid til
almwen da kö der en höffding det sigiss icke her i tepten hwo
han vor eller hwad han hed men Scūs Marcus scriffuer
om hannem i sit v capittel oc Sanctus Lucas i sit viii. ca
pittel oc fige at han vor i höffding i isde templen oc hed iap
tus Han fald pömpgelige paa knæ for vor herre oc gjorde hā
H iii

Den xxiiii søndag

teptus
Lucas vii
capitulo	nem stor reuerentz oc are sigendiss. Teptus Domine herre min daater er nu
død Værdiss til at gonge hiem mæ mig oc legge din hand paa hende da songer
hvæn liff igen Sanctus Lucas scriffuer i fornessnde sit viii. capittel at hvæn
vor icke død der faderen gick fra hende Men hanff swene komme effter han
nem oc sagde din daather er død det gøss icke nu behoff at dw vmager den
ne mestere hiem met dig. Det sagde de thii at de trode vel at hā kunde hvølpet
henne i sin siwgdome oc giort henne kærsk men de trode icke at han kænnde op
repse henne aff døde igen Teptus Et surgens Ihesus stod op oc fulde hānem
ac hanff disciple ginge mæ hannem. Der kom en qwinde paa begn som hagde
hafft blodstot i xii samfelde aar Sanctus Lucas siger at hvæn hagde da vð
giffuit for luge løn alt det hvæn hagde saa hvæn vor fattig men det halp hēne
inthz Thii gick hvæn bag till vor herre oc tog nederst paa hanff kiortel. Nico
laus de gorra siger at hvæn holt sig vverdig til at tage paa hanff føder eller
anden stedz paa hanff legeme eller kleder Sanctus Marcus siger at hvæn icke
helder kunde vel kōme faare til vor herre faar den store trang som vor om hā
nem aff den store almwæ sō hānem fuldi hvæn tenckte i sit hierte mæ en stadig
tro kan ieg tage paa hanff kleder da bliffuer ieg kærsk Sanctus Lucas siger
Det vor en sterck tro aff en qwinde at hvæn trode at ihesu cristi klader hagde
saa stor mact oc dygd at hvæn bleffue svend om hvæn toge paa dem Teptus At
ihesus Ihesus vende sig om til hende oc sagde Daater tro stadelige thii din
tro giorde dig helbrede Han sagde icke ieg giorde dig helbrede paa det at han
vilde giffue alle got exempel at sty loff oc priss naar de gøre nogen god gerning
Men han loffuede den hellige tro i Det hā sagde din tro giorde dig svend T
Et cum venisset. Der ihesus kom i hōssdingenff hōss Dc saa der basvæne sō
effter deriff sedwane skulle kōme almwen til at græde for liget mæ grædelig oc
saargelig kvod oc hā hōrde almwen svæke oc hyle. Da bad han dem gonge vð
Sanctus Lucas siger at han oc bad at de icke skulde græde Der mæ gaff han
off exempel at vii icke skulle græde naar nogen dør serdeliff om det er et gaat
menniske eller vskpldigt barn thii naar de dø her aff verden da leffue de mæth
gud som Isidorus scriffuer de summo bono libro xv. Illi ploradi sunt in mor
te Dem skal man begræde naar de dø som kōme til helffuediss effter dette liff
Men dem som kōme til hiemerige skal ingen begræde Teptus Ad est mortua
Ihesus sagde pigen er icke død men hvæn soffuer Det sagde han siger Nicola
de lira thii han kunde saa lettelige op repse hende aff døde som nogen kan op
vecke et menniske aff søffne De giorde spaat oc spe aff hannem der han sagde
at hvæn soff. Han led det tolmødige oc bleff icke vied oc ey helder straffede dem
der faare Men han bad driffue dem vdh aff hōset thii at de vaare vuerdige
til at see dette iertegen saar deriff vantro skpld Der de vore vdræffne siger Sa
ctus marcus i sit v. capittel Da gick han ind til pigen oc tog hendiss fader oc
moder stē pedet stē ip oc stē hanff met sig at de skulde vere vidne til sāmē iers
tegen Saa tog han om hendiss hond oc sagde pige stat op aff døde hvæn stod
strax op oc gick Ihesus bad at de skulle giffue hende mad til tēgen at de hvæn
teptus	
Nicolaus
de gorra	
Marcus	
lucas viii.
cap.
teptus	
teptus	
Lucas	
Isidorus
libro xv.
teptus	
marci v.c.	

vor adeliff kærsk Han forþød henniff saarelbre at de skulde sige dette iertegen
for nogen der paa forvndrede oc gruede dem stolige han gjorde det saar pð
myghedz skypdz siger Sāctus Lucas i sit viii. capittell Men der gick allige
nel røcte der aff offuer alt det land och alle forvndrede paa dette iertegen

Luce viii c

Et iertegen om en riddere sō laa i sin dødz time

Esarius scriffuer at en tiid som en god gvdelig oc gudstyctes
lig riddere laa enei sin pderste dødz time da kō der en diffuel
oc stod hōff hanff sōder som skapt vor som en abe och hagde
tvo horn som en gedebvck. Der ridderen hannem saa forfere
de han sig oc sagde hwo est du hwoad wilt du her dwo grwm
me hæst Han swarede ieg er en dieffuuld oc kom ath tage din
siel Ridderen swarede Gack bort dwo fwole aand. thii ieg befalede den affsom
mectifte gud min siel nwo i sted der ieg anāmede hanff verdige legeme till min
siste spisning dieffuelen swarede Walter wilt dwo sige mig tieniste da vil ieg
gøre dig kærsk oc swnd oc gøre dig rigere en nogen i din slect er eller vared
haffuer Han swarede hwoz uilde dwo fonge saadan rigdom den anden sagde
her ligger vtaligd guld oc penninge oc andet liggende fā begraffne hart hōff din
gaard det vil ieg vise dig Riddere sagde sig mig hwoz Gressue vilhiemff siel
er som nplige døde den anden swarede vaare det stōrste bierg som er i verden
der som hanff siell er da skulde det smelte i eth øffue blick aff den sware hede
som der er saa lo han skogrendiff oc sagde det er hannem dog sō eth lyvcked
bad Men effter den strenge domme dag da skal han fonge sin rette sōn saar
sine gerninger Ridderen spurde om en anden sin den hā sagde hā vaar i skærff
ild vdi ppi aar Men en. en øget qvinde oc en skaldet mand de finge hannem
veldelige fra off den en øgede qvinde det vaar hanff hwostrw som grad det
ene øge vdi for hannem Den skallede vaar hanff sōn som gaff sig i kloster och
bad gvdelige saar hanff siel Riddere sagde hwoeden komst dwo nwo han sware
de ieg oc mine stalbødre wii komme fra den abbedisse som nwo døde Riddere
sagde vaare i mange der. Han swarede wii vaare flere en der er søff paa den
stōrste skov i verden er Riddere sagde finge i der noget Han sagde nep. hwo
vaar for meget gudelig oc der kō michil offuer engild oc dieff off fra hende m
et gloende swerd Ridderen spurde om han vor hōff den abbet der døde han
suarede wii vore saa mange dieffle der som der er sandz korn i haffuit men
wii finge inthz aff hannem thii munckene stode och grpntede om hānem som
sultne swin Ridderen sagde huorlediff torde dwo dierffniff till ath vare hōff
den gudelige mand han suarede hwi saa ickē Jeg sad och paa kaarset der
vor herre dødeder merh forswand hastelighe han saar hannem

Den xxv søndag effter hellig trefolghz sōn.

h iiii

Den xxv søndag

Lectio Iheremie prophete Ecce dies veniunt

Disse ord scriffuer den hellige propheta Iheremias i sit xxiij capittel om vor herriss Ihesu cristi tilkommelse till verden och loffuer han hannem for sin mact vissdom retvissshed barmhertighed och kerlighed han haffuer mod syndige menniske

DEn alsommestifte hiemmeliske gud sagde De daghe skulle komme i hwilke ieg skal opheffue et barn so er en retwiss persone aff Dauidz slecht han er den rette konge aff nature han skal regnere. Han er viss och klog offuer alle creatur han skall giffue skieligh och retwiss dom baade offuer onde och gode Aff hans tilkommelse och neruerelle skulle alle gudstyctige menniske baade aandelige oc verdelige bliffue ewindelige salige och were trygge och rolige i den hellige cristelige tro Dette er hans tilbørlige navn som alle skulle kalde hannem Waar retwise och milde herre vor skinnende oc vobegribelige gud Waar retwissshedzens sool cristus ihesus oprinder och skin offuer menniken da kommer den gledelige och løstelige dag de skulle icke da sige loffuit vare gud som oss frelste aff egypten och ledde oss meth mopsen vskadde gennem det røde haff Men de skulle sige velsigned och benedidet vere den leffuende megtige och arefnde gud ewindeligh som oss frelste aff dieffuelens vold oc bedrauelse Och saffuede oss och alle slechter till hobe vnder den hellige cristelige tro Aff alle fire parter i verden som er øster och vester. synder och nør. Disse forneffnde ord sagde den alsommestifte gud self som er engle konge i hiemmerigiss righe

En hellige last som lastiss i dag paa søndagens pegen hvon stonder her saare i bogen folio xxviii med faste søndag meth sin vdtønding oc iertegen Thii goiff det icke behoff at scriffue hende ny her igen

Et disse v biddh och to fiske som ny taleff om i denne hellige last

Dvo wii vnderstonde siu honde ting som oss skal dras ghe fra denne verdens elskelighed och kerlighed

Enrist skulle wii besinde at verdens elskelighed gør mēniskē til gudz v den Thii at ingen kād haffue vreden oc vor herre kar till lige thii siger Sctis iacob i sit iiii capitel Amicicia hui mundi inimica est deo Denne verdens elskelighhed er gud vtacknēmelig Hvo som vil haffue verden til den han bliffuer gudz v den Thii siger Sancte hans i sin første bog i det andet ca. Nolite diligere mundum ac I skulle icke elske verden och icke helder det i verden er Thii at Gud faderss kerlighed er icke i det mēniske som elsker verden Sanct Gregorius siger lar at forsmāa verden at dwo kāt elske gwd I Anden maade

Jacobi iiii
cap.

Johannis
ii cap.

skulle vii befinde atz verden er fuld m̄z atskillelige snarer oc bond m̄z hwilke menniskan bindiff Thii bag off er snarer det er den hugkønnelse och løst vii haffue aff vore synder som vii bedreffuit haffue Naar dw songet nogen løst eller glade aff de synder som du haffuer sør gjort da skalt du fuldkønnelige vider atz det er dieffuelenss snare met huilken han vil fange dig Som Sanctus Augustinus oc siger Nullum scelus deo tam abhominabile est. Der er ingen synd saa vederstyggelig for gud som atz glædiss oc løstiss aff de synder hā sør bedreffuit haffuer De snarer som er faare off det er den hu oc vilge så vii haffue til at bedriffue nogen dødelig synd met oc det er dieffuelenss snarer som han kaster faare off de snarer som ere offuer off det er vskickelig styct oc sare vii haffue for nogen ting Som er at rædiss atz han skal kōme i nogen skade eller forstøine nogen eller møste noget gotz oc rigdom Item den snare som er vnder off det er formegen kerlighed som vii haffue til verdenss forfengelige gotz eller til venner oc slectinge hustru oc børn eller nogen anden ting som nogen elsker mere en gud thii den snare drager mange neder til heluediss fordommelse Item den snare paa høgre siden haffuer off det er verdenss løksalighed oc frågong thii mange dragiss der met til heluede Item den snare paa venstre siden haffuer off det er verdenss modgong oc genvordighed som mange fattige folk haffue m̄z siwgd om oc armod Oc de ere da vtolmodige oc knurre oc myvre mod vor herre så me bande hannem som Sanctus Augustinus siger In afflictione mali deum detestant atqz blasphemant Vnde mēnske de bande oc bespotte vor herre naar han dem plaffuer for deriss manghe onde gerninghe och stemme leffnid

Tedie som off skal drage fra denne verdenss kerlighed Det er at vii skulle befinde at verden er fuld met sorg oc bedrøffuelse oc megen anden modgong som Sanctus Job scriffuer i sit viii c. Homo natus de muliere Vñesken som fødiss aff qvinde han leffuer en søge stund oc songet megen genvordighed oc vselhed her i verden Thii kaldiss verden den gradelige dall i scrifften Det beviser oc huert barn naar det fødiss thii det grader da faar den vselhed som det skall siden lide her i verden Sāctus Bernardus siger Tenck huor aff dw est kōmet oc blwess der ved. Tenck hvor dw est oc grad. oc huor dw skalt oc græue der ved thii siger Salomon Det er bedre atz græde her i verden en glædiss Sancte pouild scriffuer ad hebreos ultimo Non habemus hic ciuitatem manentem Vi haffue her ingen stedze bolig thii skulle vii at spørge den bolig i hiemerige så varer ewindelige Sāctus Mattheus siger fordi i sit vi capittell Thesaurizate vobis thesauros in celo Sanker eder ewindeligt liggende fa oc rigdom i hiemelen som huercken røst eller møll forderffuer det och ey helder tyffue eller røffuere stiele eller tage det fra edher

Ferde er det som skal drage off fra verdenss kerlighed Thii all verdenss rigdom gotz oc penninge velde oc mact ere snarlige forgengelige Sāmelediss er oc mēnskenss liif ganske stacked som Sāus Job siger i sit viii capittell Her om taler Sanctus Jacobus i sit iiii capittell

augustin?
NB

Job viii c

Bernard

Salomon
paulus ad
he. viii. ca.
Matthei
vi cap.

Job viii c
Jacobi iiii

Den xxv søndag

Jacobi iiii
cap.
Sapiencie
quinto ca.
gregorius

Paulus
ad ga i ca.

6. yodm S.C.
Sigm om som En
Gregorius

ieremie p c

David

Augustin

gregorius

augustin

Que est vita nostra Hwad er Vort liiff vden en skum som en liden stund spniß
Wilt dw vide hwor stached mēnskenß tiid er da spör hwor de are som her
vore nvo hundrede aar siden dw skalt neppelige nogen finde oc iche helder mā
ge som leffue halffdelen deriß alder tiil ende thii siger Salomon sapiencie v.
cap. Quid nobis profuit superbia aut diuiciarum iactātia Hwad halp hōffer
digshed off huad halp stor rigdom oc forfengelig are off De forsuonde alt samz
men som en skugge her om taler Sanctus Gregorius sigendiß Mōmentas
neum est quod delectat Den glade oc veltōst som mēnsken haffuer her i verden
er lige sō eth øge blick men den pine sō der effter sölger hwn varer ewindelige

Empre som off skal drage fra denne verdenß kerlighed Er ath alle
som elske verden de are dieffuelenß tienere Thii vor herre siger selff
i den hellige last Ingen kand tiene to herre til lige Det er gud oc ver
den hā skall encthen elske den ene eller hade den anden se Pouild siger ad ga
lathas i det første c Si adhuc munda placerem Elste ieg verden da vore ieg
icke gudz tienere Det menniske som elsker verden han er dieffuelenß tienere
Er han noget rig da bluess hannem ved at tiene nogen hvide eller kulbren
dere men dem skamiss iche ved ath tiene dieffuelen i heluide met dantzen och
springen hōffedighed vāpskhed druckenskhaff oc andre dødelige synder oc han
hader dem alder mest igen thit han vager nat och dag och bruger al sin kōnft
oc mart mad dem ath han kan fonge deriß liiff oc siel til den ewindelige forðs
melse Thii siger Sanctus Gregorius Stultum est seruire diabolo Det er
daarligt at tiene dieffuelen thii han kand iche forngiff meth nogen tieniste
De haffue oc stunden meget store vimage oc arbeide sō tiene dieffuelen oc ver
den en de som tiene vor herre Her om scriffuer Jeremias propheta i sit p cap.
Ut inique agerent laborauerunt De arbejdede swarlige ath de kunde gøre ilde
Det maā man se paa dem som gerne ville dantze De hoppe oc springe saa len
ghe at de kunde huercken stonde eller gonge oc der met tiene de dieffuelen skul
de de gonge halff saa meget saar vor herre da mente de ath det vaare dem eth
swart arbeide saadāne skulle haffue det ewige arbeide oc vimage effter døden
som David siger i psalteren Laborabāt in eternū De skulle arbeide ewindelige
Men gndz tienere de skulle haffue ewindelige ro lise och salighed i hiemerige

Aette som off skal drage til at offuer giffue verdenß kerlighed oc ath
formaa hende det er at ingen som leffuer her i verden oc tiener hēn
de kan kōme til hiemerige Sanctus Augustinus siger Sēper enī
mundana excluderunt homines a beata vita Verdenß forfengelige gotz haff
uer altiid vodelpēt mēnsken fra hiemerigiff rige Sanctus Gregori taler och
her om sigendiß Nemo potest hic gaudere cum seculo ingen kan haffue lōst oc
glade her i verden och regnere siden meth gwōd i hiemerige tiill ewigh tiid thii
skulle alle gudz tienere som ville vare salige oc fōge siden dē ewige lōde for
smaa denne verden aldeliß som Stūs Augustinus off lar er gaudia mūdāa
velut venena diaboli repudiare debemus Vii skulle forsmaa verdenß glade
ligeruiff som dieffuelenß forgift oc senin thii hwn forgiftuer baade liiff oc siel

David
Pug.

Sjuende så off skal drage fra verdens kerlighed er Atz hwen isde søner
 alle sine tiener hwen lader dem intz søge m3 dem vden et armt iorde
 bløde de swøbiss vdi Stils Job siger i sit xxvii c Diues cū do: mērit nihil
 secū aufert Naar en rig dør da tager hā intz m3 sig aff verden Stils Ber- Job xxvii
 nardus siger mūdus inēporabilem cōstituit ianitorē Verden haffuer tillsat en capi.
 streng portener så icke tillader saar nogen bøn at man maa tage noget m3 sig Bernard
 her aff verden Thii siger Job i c Aud? egressus sū de vtero Tr kom nōgen Job i cap.
 til verden aff min moderff lifff De ieg skal nōgen hāden igen

Et iertegē o i sō offuergaff verdest forfēgelighed

Men lase at det hende sig en tiid at en kircke wiesff skulde da opbrøde de
 en greffuiff graff som flyttiff skulde der saage de en græselig stor och
 grum padde så bespende hāss ansict oc måge vtafige huggorne snoge
 oc andre verstyggelige orme så reffue hāss legeme der hanff søn det saa besindes
 de han verdens forfengelighed at alle mēniske skulle dō och fortariff aff orme
 Thi gaff han offuer all verdens rigdō oc velde och vdualde at leffue i armod
 at han der m3 fortiene kunde hiemerige Sōme aff hāss suene fulde hānem oc
 mente at de vilde omvrent hānem Men de solde baade heste oc haffue oc tien-
 te gud m3 hānem i fattigdō Naar de finge nogen god almisse da bøde de hā-
 nem den sōst Men han bad at huer skulde ade det En tiid kōme de til en fat-
 tig by der vdualde han det armiste strade at tpgge vdi i hwiilke hā intz fick
 vden en hord skorpe aff et sort gāmilt brød som en fattig encke hānem gaff der
 han det odh oc dōppede det i en skaal van som hōnss drucke aff saa blødde
 hanff mynd da græde hanff swene thii flyde han fra dem at de icke skulde om-
 vende hānem til verden igen Siden for han til rom oc bar der kull om staden
 for sin søde Van scrifftede til en Cardinall oc sagde hānem sin varelse Nogen
 stund der effter bar han kull till hanff palatz oc bleff der siug oc lagde sig vdi
 der en trappe paa halm oc straa der fick han sine sacramēte oc døde saa rings
 de alle klocker dem selffue i rom pawē forundrede der paa oc alle andre da sag-
 de cardinalen hwo han vor oc at hanff siel for strap til hiemerigetiid at kōme
 oc de atz bliffue det vnde off alle gwd fader søn oc den heliand som er en san-
 der gwd benedidet til ewig tiid **A M E N**

DEn allōmectiste gud oc alle hanff verdige helgē till loff oc are oc enfol-
 dige danske folk til nōtte oc salighed endiff har nwo alle episteler oc euā-
 gelia m3 deriff vdydninger som lasiff alle søndage om aared hwiilke alle mē-
 niske bōr at vde thi de bliffue salige formedelft dem som Wor herre selff siger
 hellige are de som hōre gudz ord oc beware dem Luce xi c Alle som danske lā-
 se kunde oc icke hōre predickē de myre nwo selffue lase oc vdihe kwolediff de
 kōme skulle til hiemerigiff rige Dit atz kōme det vnde off alle den ewige gud
 som er velsigned for vden ende. Trypt i Pariss sancti Valentini martiriff dag
 Aar effter gudz bryd Twsinde semhyndrede paa det semtende Luce xi ca

Job
 1. 10. 6. 10.

Anno domini 1554
 die 15 mensis Aprilis
 1554

15

Anno domini 1554
 die 15 mensis Aprilis
 1554

Impressus ē Parisiis Anno domini MDLIV
Cum privilegio octo annorum subsequentiū
 1554.

13. Martii 1554
 1554

fo.

i. P^{ris}
in l^{ac}
alor,
D^{on}
long
10/531.
an.

li.
and
in
to

101. A 6704

